

SALGADO DE SOMOZA, Francisco

D. Francisci Salgado de Somoza...

**Labyrinthus creditorum... : pars quarta
et ultima... ; huic accessit Tractatus
de libertate beneficiorum... -- Nunc
secundum in lucem prodit... -- Lugduni :
Sumptibus Laurentii Anisson, 1672**

**[12], 112, [32], 48, [10] p., a6,
A-M6, a-d6, e5 ; Fol.**

**Marca de imp. en port. -- Texto a dos
col. -- La segunda obra con port.
propia, p. 1-48**

**1. Crédito 2. Kreditua 3. Beneficios 4.
Mozkinak I. Labyrinthus creditorum... :
pars quarta et ultima... II. Tractatus
de libertate beneficiorum... III. Título**

R-7521 / R-3529

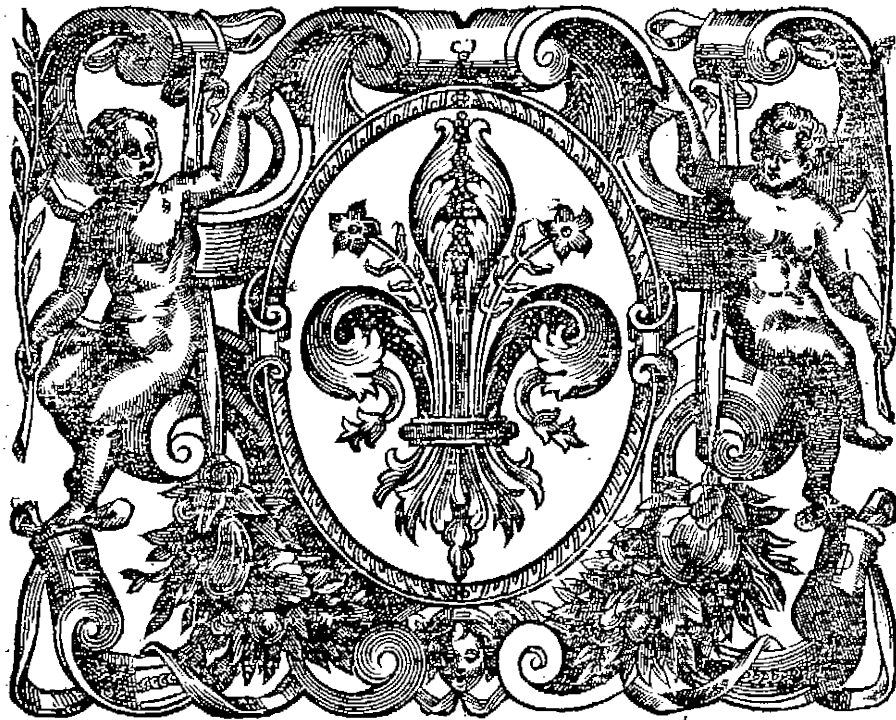
D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,
IN REGALI CANCELLARIA
VALLISOLETANA SENATORIS,
LABYRINTHUS
CREDITORUM VALLE
CONCURRENTIUM AD LITEM,
per debitorem communem, inter illos causatam.

PARS QUARTA ET ULTIMA

*Opus posthumum ex ipso Authoris intricatissimo Authographo, non sine
ingenti labore, & multâ industriâ erutum, lucique vindicatum.*

Huic accessit Tractatus DE LIBERTATE, BENEFICIORUM, &
Capellaniarum recuperanda, ab eodem Authore aliâs concinnatus.

Nunc secundum in lucem prodit, cum Indicibus necessariis.



LUGDUNI,
Sumptibus LAURENTII ANISSON.

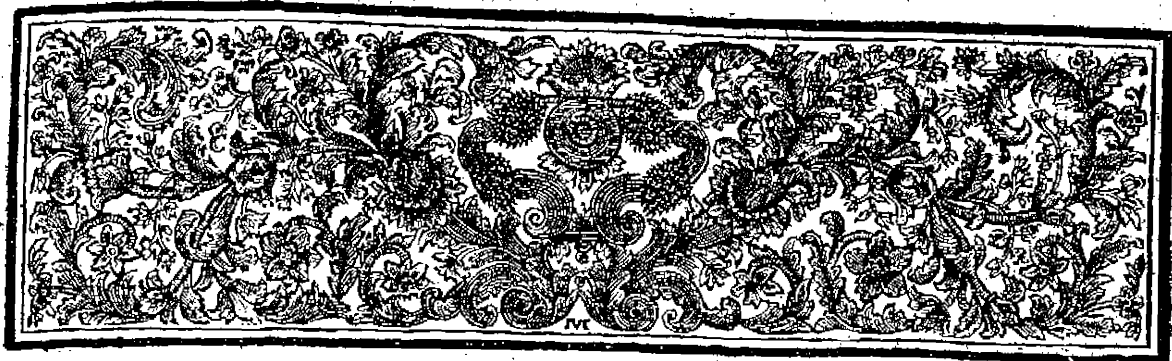
M. DC. LXXII.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

THE CHAIR OF

OLIVIA

ALBION





EXCELLENTISS. PRINCIPI
ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,
D. GARCIAE DE HARO
ET SOTOMAYOR,

COMITI DE CASTRILLO, VICE-REGI
quondam Regni Neapolitani, nunc Castellæ Præsidi,
& à consilio Status,

H O C O P U S C U L U M

Dicat & consecrat P. Lector M. Fr. ALVARUS SALGADO,
Rector Collegii S. P. N. August. Agrippinensis.

Auspiciis res cæpta bonis malè cedere nescit.

Alciatus.



PRÆCLARI ingenii, Præclarissimi, & illustrissimi Domini D. Francisci Salgado de Somoza patru mei incliti, & naturæ vinculo alligati Fratris charissimi Patris mei Domini D. Garciae Salgado advocati Regii nuncupati defuncti, & functi officio Auditoris Generalis totius Regni Gallæcie in regia patria nostra Civitate Corunæ, veluti columnam regio utpote (de nube lumen) moderamini aptam, utilitati publicæ patrociniū, & Ecclesiasticæ libertati (si fas sit dicere) refrigerium non tam posthumum, quam posthumatum opus tibi Domine non dicam commendamus, donamus, dico (Illustrissime & Excellentissime Princeps) non posthumum, opus dixi, sed opus posthumatum, namque virous author expressum, & impressum reliquit, sine licentia pro tunc obtenta regia pro voluminis manuali, & controversiali sine litisque pendentia tractatione; crevit illico tunc populare erga authorem studium, decorata tum affectio, tum virtualis ambitio inter doctas tam Prælatorum illustrium, quàm decoratorum Magistratuum classes tanti Doctoris Magistri majestuosam doctrinam appetendi, & repetendi,

Epistola Dedicatoria.

petendi, ut pro regali nutu adipiscendo ad universalem cursum, & concursum, regium nostrum auctorem Doctorem, & Magistrum concitarent.

Obiit tandem; est ego hoc, inter cetera, opus opera contexui, & licet pervigili, ut excuderetur indigebat lucubratione, communem, privatamque sapientum utilitatem retardare non placuit, imò amicorum votis ad hæc propensorum studia respondere fas esse duxi: quomobrem iteratis undique charorum monitis circumventus tanti fructus ingenii omnibus nati, omnibus poti in lucem prodere constitui, iniquum etenim nostra judicaret tempestas, indignumque lamentaretur, in opera omnium plausu, ac probatione dignatam temporis æribus, quam immortalis hominum memoria commendarentur, dum modico ipsemet parcens labori, oblivionis tenebris lumen obliterari paterer inextinguendum.

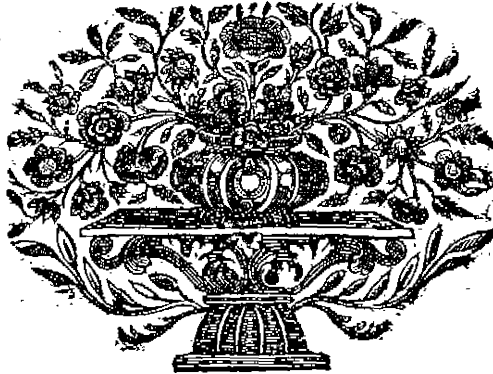
Obiit meus, inquam, Patruus, sed minimè ejus deperit fama nominis, attamen ingenua querit nobilitatis specimen, litterarum exposcit patronum, æquitatis repetit asyllum, frugalitatis exoptat normam, incolumitatis denique sibi vendicat propugnaculum, sed si humanam Celsitudinem investigemus prudentiæ, neminem (Excellentissime Princeps) potiori quam te jure tanti operis decet patrocinium, nam si te ad Magistratum speculam provectum, imperatorie clavum potestatis tenentem; Neapolitani dudum regni munia mirifico terrarum orbis plausu obeuntem spectem, muneris erit tui, hujus usum doctrinæ cunctis patere provinciis, quæ sub tanti regimine Principis continentur; si integerrimi animi tui judicium consulam, jura cuique sua reddi (quis neget) exoptabis; si naturalem tuam gravitatem, morumque honestatem commemorem, tutiorem utique hæc scripta Mæcenatem æternis stabilienda sæculis, diuturnioribus decoranda insignibus nec reperire valebunt, si inclitæ tuæ prosapiæ stemmata solo sæloque notissimi celebrem, silentio potius, quam enarratione memorare auserim. Accedit insuper (Excellentissime Princeps) charitas illa, qua auctorem (nec inmerito quidem) complectebare, quapropter hoc opus tot tibi nominibus obnoxium, mirificoque pectori debitum accipe, neque tamen minoris subsidij stabilitate muniretur, quam imaginis tuæ claro nobilitaretur obtutu, ut inoffenso decurrat pede; & licet authoris lumina inexorabilis claudantur jaculo mortis, ejusdem tamen opera te auspice numquam intermoritura videbuntur, ut doctrinæ series judicibus monita, Dynastis jura, legibus propinet effectum, cujus adhuc scholia, Divini dixerim spolia ingenii pietati sacrandæ tuæ emulandam posteris testantur æquitatem, & quoniam regia protectio vigorem primitus sortitur suum, quem alium (Integerrime Princeps) quam te suæ evocabit provectionis exactorem? Si Homero placuit dicere: Magnis magna paræ, parvis dispone minora, opus magnum magno paratur Principi, nec indignum quisquam reputabit oculis quod omnium integro sedebit judicio: Modum verò dicendi faciam, non, quod tuarum affluentia laudum exhauriatur, nec obsequij mei iterandus, refugiat animus, nam ait Enodius? Numquam pauper vena timetur ingenii, ubi est dives causa dicendi. Sed ne modestiæ tuæ sanctitatem inenarrabili

Epistola Dedicatoria.

narrabili videar offendisse contextu. Vive & vince (Excellentissime Princeps) ut vita functis beata superstitem honorem, viventibus tuæ beneficientiam ingenuitatis, posteris vestigia tuis impertiare, teque tua cælitibus, ut par est, adscribant merita. Vale.

Excellentissime Domine,

Obsequio tuo deditissimus semper
Fr. ALVARUS SALGADO.



In laudem Auctoris, & Collectoris

P. M. FR. ALVARI SALGADO,

PRIORIS RECTORISQUE COLLEGII

Agrippinensis S. P. N. Augustini: Frater Hieronymus
de Añoa in eodem Collegio Lector
Sacrae Theologiae.

Gencl. 41.



LARESCIT jam è latebris erutum hoc clarissimum opus ab Illustrissimo D. D. Francisco Salgado apprimè conditum. Desiit universæ literaturæ Princeps: proh dolor! Gemit Hispania fatali oppressa calamitate. Nunquid sapientio rem (sic Pharaon Joseph alloquitur) & consimilem huic invenire potero? Haud dubie fateor tantum virum non raptum è

saeculo; immortalis clamat ipse,

Ennius.

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletu

Faxit; cur? Volito vivus in ora virum.

Cassiod. lib. 3. Epistoliarum Epistola 3. Prosper. lib. de ingratis.

De hujus vivacis ingenii fecibus nimis ingenuè studiosi sapientiae exclamant cum Cassiodoro: *Nescit inde aliquid nasci mediocre, tot probati, quod geniti; atque* ego cum D. Prospero personabo.

Flumina librorum mundi effluxere per orbem,

Quae mites humilesque bibunt, campisque animorum,

Certam vitales doctrinae emittere rivos.

Ambrosius Coranus in vita Sancti Augustini.

Demumque dicam quod de Patre nostro excelsio Augustino Coranus disertè cantavit.

Quamvis multorum placeant volumina libri,

Si Augustinus adest sufficit ipse tibi.

Si Salgadu adest sufficit ipse tibi.

Abulensis in Genealogia 1. c.

Martialis 22.

Huic ergo operi aureo pondus doctissimus Abbas dedit, accipit verò splendorem à Patre Magistro Fratre Alvaro Salgado Priore ac Rectore meritissimo hujus Augustiniadi Collegii, assiduo evulgatus labore thesaurus hic patruus, utriusque juris peritis cupiditat. indulgendo. Ignoro quidem cui prius gratulati debeam, primone sapientissimo opifici, an tibi cujus religiosae activitatis expensis, occultatum disposuisti volumen in lucem prodire: merito te operis venerabor Auctorem consulendo Abulensem. *In secundo die fecit Deus firmamentum: quomodo fecit (inquiris) si in prima die creavit Deus omnes caelos in suis formis substantialibus sive Emptreum, sive alios simul: fecit Deus (respondet) firmamentum, id est disposuit illos caelos quantum ad aliquam qualitatem, accipitur ergo facere, id est disponere.* Propera igitur cum Martiali precabor.

Ede tuos tandem populo (Prior) hosce libellos,

Et cultum docto pectore profer opus.

Favorinus apud Athenam. Hieron. ad Paulinum.

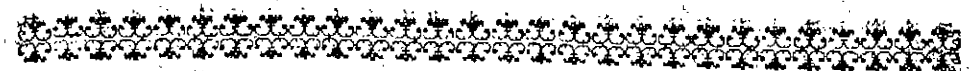
Age, aliaque monumenta à tuo celeberrimo Senatorum prototypo culta, sed abdita pande; compulsus saltem communis utilitatis usura. Nec despero praelo cendas tuas expositivas lucubrationes avidè à praekonibus Evangelicæ veritatis spectatas. Quid mirum, si non impar Patruo mira eruditione & eloquentia, plausu communi extolleris. Invitus, sed inductus Favorini Philosophi consilio, desistam: *Turpius est frigide & exigue quemquam laudare, quam insectanter, & graviter vituperare: vel mei Hieronymi verbis assentiendo: super quo melius tacere puto, quam pauca scribere.* Vale.

V. Paternitatis,

Affectus subditus

FR. HIERON. DE AÑO A.

SAPIEN-



SAPIENTISSIMO P. MAGISTRO

FR. ALVARO SALGADO,

AUTHORIS FRATRIS FILIO, SACRARUM

litterarum fulgentissimo sideri, Canobii Agrippinensis

nunc Priori, ejusque dignissimo Rectori:

HANC, LICET NON SENTENTIIS;

neque floribus, splendidam orationem, voluntate tamen plenam,

pro pignore benevolentiae offert, FR. ALVARUS OSSORIO

DEL AGUILA, in eodem Collegio S. Theologiae Lector.



RO tuarum intelligentia usuque virtutum (mi Rectori) tibi summum
ubique, pleno ore detuli cikum: & sicut te litteris magnique inge-
nii opibus esse praeditum me non latebat, in magnam animus raptus
fuit admirationem. At cum dolore mortis oppressus tui Patruus, Ill.
D. D. Francisci Salgado Compluti Regii Abbatis, & supremi Senatus
Castellae Senatoris, obstupui, & sicut de caelo lapsum te judicavi, siquidem in tam
fluctuanti fortuna & acerrima poena (in qua major patescit prudentia) non solum
tuum viguit ingenium; sed sapientiam tuam majori fulgore in lucem protulisti. *Claud.*
Percommode pro te illud quod hyperbolice Claudianus pro Stiliconio percanta- *ad Stilic.*
vit, apponam:

Totus adest oculis, aderat qui mentibus olim;

Spe major, fama melior.

Hoc tuum nitidum in cathedris ingenium celebri praconio resonuit; atque
etiam te nimis vehementi spiritu plenum in concionando in utraque Castella
fuisse, tot viros quot in odorem unguentorum tuorum concurrerunt in Gallecia;
non fugit. Sed hodie quod haeres unius Ill. Salgado & illius universalis haereditis
D. D. Josephi Salgado universali fraterno rescripto dominator factus; non tibi ex
arario, sed quod alios delectet protulisti; neque in fortunas oculos defixisti, sed
cetera tamquam vilia repurans, solum sui ingenii monumenta percepisti, tan-
quam lucrum sententias suas amplectens: loquar de te singulari sermone, sicut
de eo qui personam sapientis agit; & interpretarioliores sapientes nominatis: Audi
Ecclesiasticum: *Sapientiam antiquorum exquiret sapiens, Narrationem virorum* *Ecclesi. 37*
nominatorum conservabit: Studium tuum gratiam Scriptoris tam praecleari plurimum
apud omnes valere solummodo fecit, ut nisi cum extremo spiritu omnium viventi-
um, sua non delectantur volumina.

Si opera operosa Domini Salgado sunt prima rerum species, vel perpetua sub-
stantia clavium Reipublicae, ut idea singularis talis sit qualis est illa; sic tua fama
fuit divulgata, ut pulcherrima ejus virtus, in tuis, Ignoro an extiterit vestigiis, vel
an ab ejus idea, tua transferatur: nam in Praelaturae curatione ita es versatus, ut
plusquam homo mihi videaris, tanta prudentia, scopum administrationis attingens:
Ita Tullius: *Regum est ita vivere, ut non modo homini, sed nec cupiditati*
quidem serviant. Non tua, sed alterius dignitati favere visus fuisti. Non tuo tam
naturalis genio quam rectae gubernationis imperu adductus; praesidium omnium
in te uno collocasti. Nullam mihi intendo a te referendam esse gratiam; nam hujus
rei cunctae, testis sum; neque ad tui benevolentiam colligendam artificium vi-
deatur, quia evanesceret, & in nihilum redigeretur, cum a tua modestia sit elatio
tam aliena, quam a me longe abest adulatio.

In tui nominis commemoratione, tam praecleara facta Domini D. Francisci
Salgado immortalitati taliter commendabuntur, ut tua apud eum fama non
conefciscat, siquidem ad Patrios lares quasi ad litterarum mare (quod non

silentio prætermiserunt tribunalia) affluens scientiæ flumen in Ill. D. scriptis re-
vertitur ; Et quia ad te pertinent ut ad primogenitum , honores namque inge-
nio professionis voto non cessisti. Amplissimos sui studii labores ampliori gloria
remunerari fac. Protinus perge ut te tanquam exemplar ad amplectendum stu-
Eccle. c. i. dium ponamus , de te sic loquentes : *Ad locum unde exierunt flumina revertuntur ut
literarum fluant.* Salgado qui erat naturæ terror & imitationi horror , Ill. Salgado
scripta manu vel solum scripta , ideo ad locum unde exierunt revertuntur , ut ite-
rum fluant.

Mandas pro nunc typis volumen ne tanti laboris obnubiletur fastidium , sed an-
gore , lassitudinēque fruatur. Magnum erga ipsum amorem tua in volumine osten-
dit voluntas , sed quid mirum ? Cum taliter ardeat propinquitatis flagratio , quod
Jerem. 20. poteris dicere cum Jeremia : *factus est in corde meo quasi ignis aestuans.* Sed licet
oratio tua cum suis non congruat studiis , de ejus literarum manifestatione solus
contractas : Probe affectus , nam à suis degenerares operibus , si alienis picturæ
coloribus tam nitidam inspectionem depingere velles : Opera tam magnifica non
attingo , neque ad me pertinet opus ; Cæterum ad tanti Magistri stuporem acies
ingenii obtunditur (sic me erudit fama) obmutescat ergo cujusque alterius
lingua , & nominis sui celebritas usque ad extremas terras , te superlitate , perve-
niat , quia ut Valerius in Ciceronis morte : *Invalide ad hoc monstrum sugillandum
littera ; quoniam alius Cicero non extat , invalidæ pennæ laborant si alius Salgado
non extat.* Vale.

Valer.

Maxim.

lib. 5. c. 3.
num. 4.

P. M. R.

Vestræ Paternitatis obnoxius.

FR. ALVARUS OSSORIO DEL AGUILA.



EL REY.



OR quanto por parte de Vos el lizenziado D. Francisco Salgado del nuestro Consejo y Abad de la Ciudad de Alcala la Real Nos fue echa, relacion abia des escripto un libro de que haçiaades presentacion intitulado, *Tractatus de Libertate Beneficiorum & Capellaniarum recuperanda*, y teniades dispuesto imprimirlo en el Reyno de Francia por la mejor disposicion de letra y papel, y para poder lo hazer nos pidisteis y suplicasteis os mandasemos dar liçençia para poderlo hazer imprimir y privilejo por diez años; O como la nuestra merced fuesse lo qual Visto por lo del nuestro Consejo por quanto en el dicho libro hiço la delijençia que le prematica por nos sobre ello fecha dispone fue acordado que deviamos mandar dar esta nuestra Zedula para bos en la dicha razon y nos tubimoslos por bien: Por la qual os damos liçençia y facultad para que por tiempo y espacio de diez años primeros siguientes que corrian y se quenten desde el dia de la fecha desta Nuestra Zedula en adelante podais hazer imprimir el dicho libro que de suso se haçe menzion Fuera destos nuestros Reynos por el Original que en el nuestro Consejo se bio que babricado y firmado al fin de luis Vazquez de Vargas nuestro escrivano de Camara de los que en el nuestro Consejo residen con que antes que le benda lo traigais al nuestro Consejo Juntamente con el dicho Original para que se bea si la dicha impressiõ esta conforme a el Guardando como os mandamos guardar en todo el tenor y forma de lo contenido en el Privilejo que para imprimir el dicho libro en estos nuestros Reynos por nos os fue conçedido sin exceder dello en Cosa alguna de la misma forma y manera que si lo hubierades de imprimir e imprimierades en estos nuestros Reynos que para en quanto a lo suso dicho y por esta vez nos dispensamos con lo Contenido en las leyes y prematicas de estos nuestros Reynos que zerca de lo referido disponen para que sin embargo dellas podais usar desta nuestra Zedula por el dicho tiempo que dando en todo lo demas en su fuerça y bigor para en lo de adelante: Fecha en Buen Retiro, a tres dias del mes de Julio de Mill. y seiscientos y dos Años.

YO EL REY.

De su Majestad.

Por mandado del Rey nuestro Señor.

JUAN DE CABEÇA.

Liçençia

Licencia al licenciado D. Francisco Salgado del Conss. d. V. M. para que pueda imprimir fuera deſtos Reinos un libro intitulado, *Traſta- tus de Libertate Beneficiorum & Capellaniarum recuperanda*, y Privilegio por diez años.

S. V A R G A S. Corregda.

Summa Privilegij Regis Chriſtianiffimi.

CAutum eſt authoritate Regis, ne quis in Provinciis ſuæ ditioni ſub- jectis intra quinque proximos annos librum qui ſic inſcribitur, D. FRANCISCI SALGADO, *Labyrinthus Creditorum ad litem concurren- tium*, &c. abſque LAURENTII ANISSON Bibliopolæ Lugdunenſis permiſſu imprimat, aut divendat, à die publicationis horum exempla- rium, qui ſecus fecerit, mulctâ indictâ, prout amplius in diplomate regio continetur, mulctabitur. Datum Pariſiis, die 22. Maij 1651.

De mandato Regis.

Signatum,

LE COQ.

*Deſiit Præſum die ſecunda Decembris,
Anno 1671.*



INDEX

CAPITULUM QUAE IN HAC
quarta Parte Labyrinthi Creditorum continentur.

Numerus paginam indicat.

CAP. I.



REDITORES con-
cursus an egeant
cessionem ad agen-
dum, excipiendum

& defendendum jura & bona, debi-
toris communis.

p. 1

Et de discrimine inter cessionem bono-
rum, & cessionem juris & actionis.

§. 1. An creditores donatoris jus habeant
ad deducendam portionem ex donatione
ipsi competentem ne egeat; & an ea ex-
ceptione debitori eorum competente uti
possint contra donatarium.

p. 7

§. 2. An creditores possint intentare le-
sionem enormem, vel enormissimam con-
tra emptores bonorum debitoris? &
quid in pignore vendito à priore credi-
tore vili pretio, utrum posterior lesio-
nem intentare possit.

p. 9

II. Creditores bona majoratus in concur-
sum deducta ex facultate regia discen-
tientes, an jus hypotheca habeant ad
bona postmodum illi aggregata, &
per alium incorporata, aliudve quodli-
bet augmentum contingens?

Et an facultas regia impetrata ad hy-
pothecandum bona majoratus, & hy-
potheca inde sequuta extendantur ad
bona jam eidem majoratus eo tempore
aggregata,

p. 13

III. De thesaurario regi recipiente so-
lutionem absque decreto Senatus, &
interventu aliorum consociorum habentium
singulas claves ejusdem arce re-
giae, an fiscus excludatur à concursu
debitoris sic solvensis tempore rumoris
mutationis monetae.

Et an fiscus insuper graduari debeat tam
pro sorte, quam pro interesse, etiam
deficiente interpellatione,

Et an unus ex thesaurariis possit va-
lide asseverare, solutionem factam
fuisse cum interventu sociorum in of-
ficio.

p. 26

IV. Hypotheca super usufructu ad debi-

torem spectante imposita an extingua-
tur proprietate rei per debitorem ac-
quisita.

p. 33

V. Esto quod hypotheca super usufructu
acquisita per debitorem proprietate du-
ret, an morte debitoris finiat, vel us-
que ad solutionem perpetuetur,

p. 40

VI. Pensionarius per acquisitionem titu-
li beneficii Ecclesiastici pensione gra-
vati, an vi consolidationis pensionem
amittat in perpetuum.

Vel an iterum beneficium à se dimisso, &
alteri, collato possit in concursu per no-
vum possessorem peracta, pro eadem
pensione graduari.

p. 43

VII. Hypotheca super pensione Eccle-
siastica an extinguatur, acquisito per
pensionarium debitorem titulo beneficii.

Et an hypotheca super pensione nulliter
imposita ex consensu non habentis jus
ad beneficium convalescat postea ac-
quisito per istum legitimo titulo ejus-
dem beneficii.

p. 50

VIII. Hypotheca super pensione Eccle-
siastica imposita per debitorem habentem
facultatem Apostolicam, illam
transferendi, an simul transeat in
translatarium.

p. 53

IX. In mercibus prohibitis quae per con-
trabannum, vel aliter incidunt in com-
missum, an creditores quilibet delin-
quentis praferantur fisco.

p. 59

X. Hypotheca ex facultate Regia legiti-
me imposita super bonis majoratus, an
extinguatur perveniente majoratu ad
ultimum familiae consanguineum, pe-
nes quem vinculum dissolvitur, & bo-
na libera remanent.

p. 76

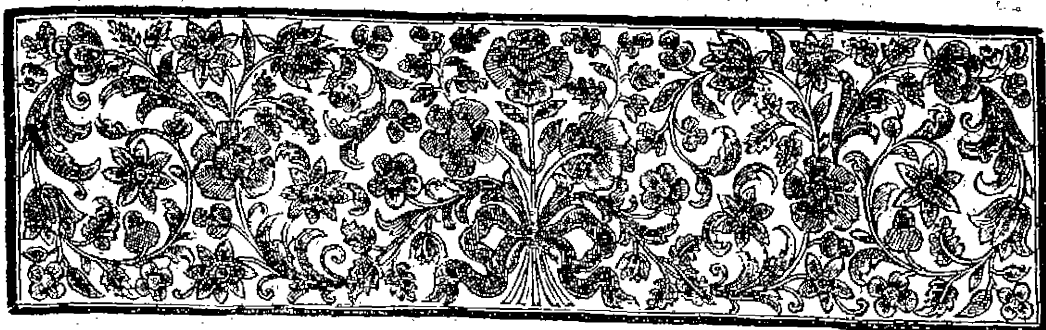
XI. Bonis majoratus absque Regia fa-
cultate hypotheca subjectis ab eo penes
quem postea tanquam ultimum familiae
consanguineum bona ipsa libera reman-
serunt, an hypotheca convalescat.

Et quid si iste possessor uni prius absque
facultate Regia, & postmodum alteri

Index Capitulorum.

- ex eadem facultate hypothecavit quis horum creditorum in concursu præferendus super bonis ad libertatem redactis.* p. 80
- XII.** *Concursus creditorum introducto, an solutio facta debitori liberet solventem, siue scientem, siue ignorantem decoctionem.*
- Et an sententia lata in favorem ejus qui concursum ignorabat sustineatur.*
- Et quid in emptore bonorum, concursus pendentiæ ignorante, an valeat emptio.* p. 84
- XIII.** *Creditor contrahens cum possessore majoratus sub pacto impetranda facultatis, quam possessore jam decocto, & lite concursus formata, impetravit an graduari debeat,* p. 90
- XIV.** *Utrum creditor possit gradum assequi in concursu & agere ex priori contractu postea novato, quando novatio vel nulla fuit vel rescissa,* p. 96
- XV.** *Patre privato administratione bonorum adventitiorum filii, vel majoratus, propter ipsorum dilapidationem, an teneatur filius creditoribus patris viventis satisfacere ex fructibus,* p. 99
- XVI.** *Quid in concursu operetur rescriptum Principis circa mutationem prælationis inter creditores.*
- Et quid si impetretur ab uno ex correis in solidum obligatis, ad hoc ut non nisi pro sua rata conveniatur.*
- Et quantum hæc rescripta dissentiant à moratoris. Et an rescriptum obtentum per unum creditorem personalem, ceteris similiter personalibus aut tertius possessoribus præjudicet,* pag. 103
- XVII.** *& ult. Utrum pendente concursus judicio, debitor liberetur ab interesse, lucri cessantis alioqui propter moram debito,* p. 107.





LABYRINTHUS CREDITORUM CONCURRENTIUM AD LITEM, PER DEBITOREM Communem inter illos causatam.

PARS QUARTA.

CAPUT PRIMUM.

Creditores concursus an egeant cessione ad agendum, excipiendum, & defendendum jura & bona debitoris communis.

Et de discrimine inter cessionem bonorum, & cessionem juris & actionis.

§. 1. An creditores donatoris jus habeant ad deducendam portionem ex donatione ipsi competentem ne egeat? & an ea exceptione debitori eorum competente uti possint contra donatarium?

§. 2. An creditores possint intentare lationem enormissimam contra emptores bonorum debitoris? Et quid in pignore vendito à priore creditore vili pretio, utrum posterior lationem intentare possit?

SUMMARIUM.

- 1 Cessio bonorum, & Cessio juris, vel actionis, differunt: & de una ad aliam non fit illatio.
- 2 Cessio juris transfert in cessionarium jus competens cedenti, ubi de significatione verbi, cedere.
- 3 Cessio bonorum non est translativa & abdicativa

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III.

juris; sed consignativa, & destinativa: agitur de utriusque differentia ibidem.

4 Pendente concursu, debitor omnia jura retinet, dominium & possessionem, & movet actiones cum interventu creditorum.

5 Creditores ex cessione bonorum tractant damtaxat de suorum creditorum justificatione. Expenditur ad id Doctor Olca, exponitur, & notatur.

6 Proponitur questio principalis hujus Capituli.

7 Ex jure alterius fundatio alium experiri non potest, secundum Cancr. Secus si quis agat jure proprio à jure Tertiis dependens. Explicatur in rabiliter infra, num. 38.

8 Secus etiam secundum eundem, excipiendo; potest enim creditor deducere jus suum, in vivo debitore.

9 10. & 11. Exemplificatur in diversis exceptionibus, pluribus relatis.

12 Creditor potest repellere fidejussorem adversus debitorem agentem, eo quod omiserit exceptiones sibi, & principali competentes.

13 Peracto judicio Concursus ad bona mulieris, possunt creditores, qui cum proprio nomine obligati sunt, excipere de nullitate aliarum obligationum, quas cum marito contraxerat, ex eo quod sit indotata, ratione lationis ultra dimidium dotis, quamvis hanc nullitatem omiserit.

14 Referantur plures Doctores, docentes omnes exceptiones debitori competentes posse opponi à creditoribus.

15 Quoad jus agendi, an in creditores transeat, addu.

- adducitur *Acolta* & merito refellitur: & n. 16. & 17.
18. Creditores in concursu legitime formati possunt absque cessione movere omnes actiones debitori competentes contra quoslibet, ad effectum ut ea bona, & jura ad concursum introducantur.
19. Hujusmodi potestas non competit creditoribus omnino ex cessione bonorum imbibita in judicio concursus.
20. Adducuntur plures effectus, in quibus cessio bonorum operatur in favorem creditorum, & numer. 22.
21. Assignatur ratio discriminis inter depositum ex cessione bonorum, & alia quoad acquirendam actionem creditori ad exigendum depositum.
23. Traditur ratio ob quam creditores possint movere actiones, & opponere exceptiones tangentes debitorem & ejus bona. Interest plurimum creditorum, conservari jura debitoris communis, ibid.
- Singuli creditores, ad exclusionem aliorum, inter se ipsos admittuntur. ibid.
24. Creditores in hoc actionum & exceptionum usu, nihil sibi exigunt, sed debitori, & corpori concursus.
25. Creditores, juris censurâ, dicuntur procuratores debitoris de quibus tanquam interesse habentibus, confidit lex.
26. Creditor ratione sui interesse potest stipulari debitori.
27. Creditores ad recuperationem bonorum debitoris, non egent mandato expresso debitoris, quia illud jam habent tacitum a jure.
28. Dominus cogitur recipere pensionem de manu creditoris absque mandato debitoris emphyteuticarii.
29. Alius solvendi Domino, est actionem intentare, non exceptionem.
30. Si heres institutus, & successor ab intestato, transignant super hereditatis bonis, possunt creditores & legatarii agere contra transactionem, & dicere validum testamentum.
31. Hypothecata re communi, potest creditor provocare alterum dominum ad divisionem, & debitor tenetur stare divisioni facta à suo creditore.
- Sicut debitori datur facultas ad recuperandum pinguis venditum per suum creditorem; ita creditoribus ex persona sui debitoris, ibidem.
32. Creditores possunt intentare actionem lesionis contra emptorem rei debitoris, vel venditorem rei empti à debitore suo.
33. Idem procedit in re data in solutum.
34. Creditores possunt agere virtute pacti de retrovendendo appositum in favorem debitoris.
35. Actio ista ad retractum competens creditoribus ex pacto de retrovendendo, intelligitur in subsidium.
36. Creditores contra debitores debitoris sui possunt movere actiones personales.
37. Creditor donatarii potest petere insinuationem, pro validitate donationis.
- Si debitor fuit negligens in petenda facultate Regia super contractu bonorum Majoratus, vel in feudaliibus, potest creditor impetrare facultatem etiam pendente concursu, ibid.
38. Declaratur doctrina Cancerii relata supra numer. 7.
39. Creditores sive agendo, sive excipiendo, possunt comparere ex persona debitoris in judicio

absque cessione, ad conservanda bona & jura debitoris.

40. Quandoque quis consequitur ex persona alterius, quod ex sua consequi non poterat.



NTER cessionem bonorum (maximè in nostro Concursu creditorum noviter invento & introducto in Hispania, sub quo imbibita inest cessio bonorum, ut sæpe diximus in hoc *Labyrintho*, & signanter part. 1. cap. 1. per tot.) & inter cessionem juris seu actionis privatum factam de una persona in aliam, longum est discrimen, & differentia; nec una cessio ab alia regulatur, nec ex regulis unius, ad alterius regulas argumentari licet.

Nam cessio juris & actionis transfert in cessionarium & ad ejus utilitatem directè jus illud competens cedenti, qui nomine proprio & sibi ipsi consequitur jus cedentis, nulli saltem actione sibi per hanc cessionem à jure concessa; juxta leg. 3. Cod. de novat. In hunc etenim sensum, *cedere jus*, idem significat quod *transfere*, & jus de una in alteram personam transmutare, l. non solum 2. ff. de nozalib. action. Olibanus de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 4. num. 2. *cedere* namque & *transfere*, idem significant, l. quod si servus & idem Labro ait, ff. de in rem verso: l. penult. & final. Cod. mandati: ubi promiscuè his verbis Jurisconsultus utitur: l. in depositi, ff. de re judic. l. item in fin. cum l. segg. ff. de alienat. judic. l. cum fundo, §. divorzio, ff. de jur. dot. l. 2. Cod. de liti- gios. Donell. lib. 15. Commentar. cap. 4. Joani Bapt. Thoro, 2. part. compendii decision. verb. libera- ratio pretii, circa principium, Galerat. de renun- ciat. lib. 1. cap. 4. num. 3. Bertazol. claus. 27. gloss. 4. ex num. 2. ubi quod idem importat *Cedere*, quam à se abdicere; seu ut alii dicunt, *Cedere*, dicitur, quasi *discedere*, & alium sui loco ponere, ut ex multis Doctoribus relatis tradit Gratianus discept. forens. tom. 2. cap. 3. 10. num. 2. Posthinc de manant. observat. 55. num. 8. Joan. Bapt. Thoro in compen. decision. tom. 2. verb. creditores cessionarii, ante medium: quibus convenit vulgata definitio, ut Cessio sit quasi traditio & juris & actionis ex aliquo titulo in alium facta translatio: quam pulchre exornat novissimè Olea de cession. jur. & att. titul. 1. quest. 2. ex num. 86. cum segg. pluribus Doctoribus exornans;

Cessio autem bonorum, imbibita in concursu creditorum peracto per debitorem communem, nullum jus ad exigenda illa bona transfert in creditores, quia non est juris abdicativa & translativa; ut de alia juris particulari cessione diximus; sed est cessio quædam consignativa & destinativa, ex qua creditores convocati ad concursum, novam actionem utilem, vel directam, non consequuntur ad exigenda aut petenda ea bona & jura per debitorem communem cessa; sed dumtaxat ista cessio consistit in dimissione bonorum penes Curiam, ut ab ea deponantur & sequestrantur penes fidum depositarium & sequestrum, ut in tuto sint, ne à debitore molestiis creditorum indignato dissipentur impune, neque creditores, qui concursu pendente impediti sunt exigere sua credita, defraudentur, sed securi sint, concursu finito, quod ex illis bonis sequestratis & tandem subhastatis, quæ sibi debentur consequantur. Nec tamen

tamen interim debitor amittit jus in bonis, nempe dominium nec possessionem, sed omnia retinet, & movet actiones adversus tertios possesores rerum suarum, & convenit debitores suos, sicut antea, cum interventu creditorum formato concursui assistentium. De his omnibus plurima scripsimus in hoc *Labyrincho*, variis in locis, *part. I. cap. I. num. 28. 13. & à num. 11. cum seqq. & eadem par. I. c. 14. per tot. & cap. 40. à princ. & in d. c. 14. ex n. 50. traditur communis & verior intellectus ad leg. item si unus; 17. ff. de recept. arbit. ex quo aliqui fuerunt decepti, dicentes, post cessionem bonorum debitorem agere non posse in iudicio: cum hoc procedat quando cum effectu perficitur cessio, nempe quando sunt subhastata bona, vel creditoribus in solutum data, ut ex aliis videbis d. n. 59. cum seqq.*

Non enim creditores ex hac cessione prætendunt hæc bona cessa; nec instant pro illis consequendis; sed tractant dumtaxat de suorum creditorum justificatione, ut finito iudicio concursus, sua credita ex bonis illis subhastatis seu pecunia inde redacta consequantur, & sibi satisfiat. Ex quibus, à fine & effectibus utriusque cessionis, manifesta est utriusque cessionis differentia, & clare dignoscitur quod una sit cessio juris & actionis translative, altera vero bonorum configurativa tantum; & unaquæque proprios operatur effectus juxta cujuslibet naturam, finem & destinationem qua diriguntur: atque ideo rectè agnoscit Olea de cessione, *jur. tit. I. quest. I. num. 7. & 8.* cessionem bonorum factam à debitore inter suos creditores, nihil commune habere cum cessione juris & actionis.

Quatenus autem ipse Olea *ibid. d. num. 7. & seqq.* dicit, post cessionem bonorum debitorem non posse agere in iudicio, & exceptionem cessionis bonorum impedire ingressum iudicii, ex l. item si unus 17. ff. de recept. arbit. & aliquibus Doctoribus aligeris; cautè legendus erit, juxta verum & communiter receptum *dist. leg. item si unus*, intellectum, ut tunc procedat, quando cum effectu bona debitoris subhastata fuerint; vel creditoribus in solutum data non tamen antea: quoniam interim debitor retinet eorum dominium & possessionem & actiones, ut paulò antè notavimus, *num. 4.*

Quatenus autem ipsemet Olea allegat ad idem Acoſtam de privileg. credit. in præfat. ad reg. numer. 96. in fin. ad hoc quod debitor cedendo bonis cedat actiones suis creditoribus: aliter se habet Acoſta dicendo quod in cessione bonorum facta à debitore includuntur omnes actiones & jura: quod verum est, quia sub universali bonorum & patrimonii cessione, jura & actiones comprehendendi, dubium non est: & ideo quando pervenitur ad subhastationem bonorum, cogendus est debitor cedere actiones suas activas pro satisfactione creditorum, ut ipse Acoſta dicit.

Similiter ipse Olea allegat Noguerol. alleg. 16. num. 101. qui tamen nullo modo dicit debitorem cedentem bonis non posse agere, Gratianus autem *tom. 3. discept. 486.* licet ex *num. 19.* dicat ea quæ refert Olea ex *num. 10.* nihilominus statim ex *num. 24.* ex variis juribus & Doctoribus agnoscit contrarium, videlicet per hanc bonorum cessionem, debitorem retinere dominium, & actiones, & pœnitendo re integra ante bonorum venditionem, posse agere & se defendere. Tandem Amaris & Pascalis citati *Salgado Labyrinthi. Credit. Tom. III.*

ab Olea, expresse tenent contrarium; & respondent ad *dist. leg. item si unus*; ut procedat post distractionem bonorum, non antea; sed interim possit debitorem agere & conveniri: Amaris ad hoc allegat Bart. Brun. & Capell. Tholos. Videantur, si libet, ea quæ nos ipsi tradidimus in hoc *Labyrincho*, *I. part. cap. 14. ex numer. 45. cum multis seqq.* ubi copiose disceptavimus, & sic tandem resolvimus.

Quibus ita præcognitis, videndum erit, an pensante iudicio concursus, creditores facultatem à jure habeant agendi, vel excipiendi, tam contra seipsos, quam contra alios tertios detentores bonorum & jurium debitoris communis, non expectata cessione sui debitoris communis? In qua difficultate variè loquutos fuisse quosdam Doctores reperio. Nam Jacobus Cancerius *variar. resol. lib. 2. cap. 16. num. 131. & à num. 126. in fin. & num. 128.* movet questionem, & dicit, ex jure alterius fundato, alio ex periti non posse propter suum interesse: ex l. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gest. quando verò jure proprio quis ageret, etiam à jure Tertii dependeret, admitteretur: per l. si post mortem, §. fin. ff. de bonor. poss. contr. tab. quæ doctrina mirabiliter declaratur inferius, *num. 38.*

Excipiendi tamen affirmat posse creditorem adversus alium creditorem in causa graduationis bonorum debitoris, etiam ipso invito, deducere omne jus quod debitor posset habere; veluti præscriptionis, vel non numeratæ pecuniæ exceptionem, vel quamlibet alij præemptoriam.

Acoſta autem de privileg. credit. in præfat. ad reg. I. n. 94. & seqq. asserit creditorem posse in iudicio deducere jus excipiendi, sive omnes exceptiones & defensiones proponere, quibus debitor ipse impugnare posset creditum aliquod; ut in exceptione non numeratæ pecuniæ, ex l. penult. Cod. de non num. pecun.

Mantica de tacit. convent. lib. II. tit. 23. num. 2. multis relatis. Gaitus de credito, c. 4. à num. 1756. Hermosill. ad leg. 9. tit. 1. part. 5. gl. 5. nu. 22. & 45. Francisc. Merlia. controuv. cent. 1. controuv. 19. c. p. 18. num. 4. idem affirmant in præscriptio. 10 nis exceptione, ultra Cancerium loco proxime citato: Acoſtametipse in d. præfat. ad reg. I. nu. 69. 11 & reg. 3. ampliat. §. n. 63. & ead. reg. 3. limit. 3. num. 17. & 21. & exceptionem nullitatis adversus contractum, quo aliquis se jovare præterit contra debitorem, potest opponere creditor, idem Acoſta in præfat. ad d. reg. 3. num. 101.

Consonat quod Gratianus *discept. 580. n. 16. tom. 3. & discept. 730. n. 31. tom. 4.* ubi si debitor legitime hypothecæ subjicit officium suo creditori, si postea illud renunciaverit in manibus Principis, vel Papæ, non extinguitur hypothecæ; cum hæc renunciatio sit mere voluntaria, & nulla cogente necessitate facta; per Gloss. in l. bonum 43. §. aliquando, in verb. pignus, ff. de edil. edict. & Bartol. in l. ubi autem 4. ff. de in diem adjest. & ex hoc possunt creditores ratione sui juris quesiti & interesse, dare de subieptione & nullitate adversus hanc renuntiationem voluntariam quia Princeps recipiendo seu admittendo talem renuntiationem, censetur nolle præjudicare juri creditorum quesito in officio: sequuntur Melinos de pignorib. l. 2. qu. 14. ex n. 22. Et de hac exceptione nullitatis, vide alios citatos *infra. nu. 14.*

12 posse similiter creditorem repellere fideiussorem agentem contra debitorem, virtute cessionis, ex eo quod non opposuerit exceptiones sibi & principali debitori competentes, tradit idem Acoſta d. regula 3. ampliat. 2. num. 90.

Acoſtam in locis ſupra citatis refert & ſequitur Olea in ſuo erudito & utili tractatu, de ceſſ. jur. & ad. tit. 4. quaſt. 3. num. 25. qui nu. 26. allegat Tondutum part. 1. reſol. civil. cap. 45. à n. 1. uſ.

13 que ad 8. aſſerentem, quod ſi ad bona mulieris iudicium concursus ſit peractum, poſſunt creditores qui eandem proprio & privato nomine obligatam habebant, excipere de nullitate aliarum obligationum, quas ipſa ſimul cum ſuo marito contraxerat, ex eo quod ultra ſuæ dotis medietatem læſa & indotata ſit, quamvis hanc nullitatem omiſerit mulier: Gratianus etiam tom. 4. diſcept. 691. à num. 15. & 24. quod reſpe-

14 ctu exceptionis multi alii Doctores probant, omnes ſcilicet exceptiones debitori competentes poſſe à creditoribus opponi, ex l. ſi cui, C. de non numer. pecun. & poſt Cynum, Baldum, Angelum, Salycetum, Fulgoſium, Paulum de Caſtro, & Alciatum, obſervat Carleval de iudiciis tom. 2. tit. 3. diſput. 30. n. 11. Item Laderc. conf. 8. n. 19. & ex Paulo de Caſtro, & Mandello de Alba Cyricus tom. 2. controverſ. 252. n. 42. Alex. Ludoviſ. deciſ. 312. n. 10. Item etiam Rota deciſ. 80. num. 4. poſt tractat. de ſubſtaſtat. Ludov. Poſthui. Et quod creditores ratione ſui intereſſe poſſunt ex perſona ſui debitoris opponere de nullitate contractus adverſus alium creditorem, poſt plures DD. tenet Gratianus diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 691. num. 15. & 16. Joan. Anton. Mangil. in tract. de Eviction. quaſt. 126. num. 8. ubi ad idem alios allegant.

Et quod Fiſcus creditor, ratione ſui intereſſe, poſſit ſe opponere & deducere omnes exceptiones omiſſas per ſuum debitorem litigantem cum alio Tertio ſuper aliqua re, vel jure, ſicut poteſt quilibet alius privatus, probat Fontanella tom. 2. deciſ. 557. n. 21. & 22. ex d. l. ſi cui, & Paul. de Caſtr. in l. 1. C. ne fiſc. vel privat. & Peregrinus de jur. fiſc. lib. 4. tit. 6. n. 47. atque ita deciſum teſtatur in Senatu Catalani. in quo, quantum attinet ad exceptiones opponendas per creditores abſque aliqua ceſſione faciendâ à debitore, omnes communiter conveniunt.

15 Sed quod attinet ad jus agendi, an in creditoribus tranſeat quando debitor formavit concursum, quaerit & dubitat Acoſta regula 3. ampliat. 25. nu. 96. verſ. tum etiam: ubi tam nihil quam inepte reſolvit, dicens, debitoris perſonam in concursu conſiderabilem non eſſe, cum creditoribus propalare & relinquere teneatur omnia bona, ſub quibus jura & actiones includuntur, quas ſi cedere recuſet, officio iudicis ad cedendum compellitur.

16 Certè nescio quid iſte Author tendat, nec perſcipio quid dicere voluerit. Quis enim tam fatuus ſit, ut poſſit affirmare debitorem in concursu creditorum non eſſe perſonam conſiderabilem, cum ſit Pars in eo principalis & formalis contra quem omnes creditores competentes dirigunt ſua jura & actiones; & adverſus quos ipſe ſuas exceptiones opponit, vel compensationes, vel convenit alios tertios poſſeſſores, vel debitores; ut latius in hoc Labyrinth. 1. part. cap. 14. per tot. & à princip. huius cap. 1.

17 Et inſuper quid ad rem, de qua agitur, attinet, quod ipſe Acoſta dixit, debere debitorem

omnia ſua bona manifeſtare ſuis creditoribus; vel compellendum à iudice; nonne in hac difficultate (An creditores poſſint actiones movere?) tractatur de bonis exiſtentibus peneſ debitorem? Imo verò agitur ſolummodò de actionibus competentibus debitori ad aliqua jura, vel bona exiſtentia apud alios tertios poſſeſſores, & an contra iſtos poſſint creditores ex perſona debitoris actionem movere.

Olea in tract. de ceſſ. jur. & ad. tit. 4. quaſt. 3. nu. 18. 30. & 31. melius reſolvit, creditores concursu legitime formato, poſſe abſque ceſſione movere actiones competentes debitori contra quoslibet, ex perſona ipſius debitoris. Quod cum iudicio reſolvit ex juris Regulis, & attento univerſali omnium Tribunalium ſtylo, & vetuſtiſſimâ conſuetudine, ex qua creditores aſſidue admittuntur ad agendum contra quoslibet tertios debitores, aut poſſeſſores bonorum debitoris, ut ad corpus concursus ea bona & jura introducuntur & incorporantur.

Quod non omnino attribuendum eſt ceſſioni 19 bonorum imbibitur in iudicio creditorum; cum hæc non deſtinetur ad effectum cedendi, & transferendi jura & actiones debitoris in creditores; ipſe enim ſolum dimittit & abdicat à ſe adminiſtrationem ſuorum bonorum, non dominium: aut poſſeſſionem, nec actiones tam utiles quàm directas nec earum exercitium, ut à principio huius cap. diximus, & lauiſſimè videre eſt ſuprà part. 1. cap. 14. per tot.

Licet quoad plurimos alios effectus ceſſio 20 bonorum efficaciter operetur in favorem creditorum: nam facta ceſſione, bona deponuntur ſub fida cuſtodia ad commodum ſeu utilitatem & ſecuritatem creditorum. Et quamvis regulariter ex deſiſto tam iudiciali, quàm extrajudiciali ad favorem creditoris facto per debitorem, ipſi debitori adquiratur actio utilis ad exigendum deſiſtum contra depoſitarium, ut ex Gratiano diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 8. à num. 17. & Dopello lib. 16. commentarior. cap. 14. à verſ. hoc iure: & ex Neguzantio Metlions de pignoris. 16. l. 4. quaſt. 84. n. 128. Olea de ceſſ. bonor. tit. 4. quaſt. 9. num. 13. & tit. 1. quaſt. c. num. 18. per leg. acceptam, Cod. de uſur. & præter hos, alios plures allegat Auguſt. Barboſ. in remiſſ. ad eand. leg. acceptam, num. 48. Id tamen non ſtatim operatur hoc depoſitum ex ceſſione bonorum; ſed ſuſpenditur quoad hoc 21 ejus affectus in finem litis, quonſque creditores graduentur, & bona ſubſtaſtentur, vel in ſolum creditoribus dentur.

Operatur etiam ad favorem creditorum huiusmodi depoſitum & ſequeſtrum bonorum debitoris cedentis, prohibitionem alienationis eorum, quæ nulla redderetur ob defectum perſonæ, quæ proſus caret adminiſtratione: ex latè adductis part. 1. huius tract. d. cap. 14. ex n. 8. & n. 11. cum ſeqq.

Quapropter ex alio capite & cauſa, quatenus 22 da eſt ratio ex qua creditores poſſint movere actiones, & opponere exceptiones tangentes debitorem & ejus bona; quæ non alia eſt quàm intereſſe maximum & valde conſiderabile quod habent creditores in conſervatione & recuperatione bonorum & juriſm debitoris communis, ut commodius habeant unde conſequi & exigere poſſint ſua credita, neque ex eorum defectu & inopia, creditorum jura periclitentur & inania reddantur: quapropter ſinguli admittuntur ad exclusionem aliorum inter ſeipſos: juxta text.

text. in cap. 1. de conceſſ. prob. lib. 6. ibi: *quantiſque inter pauciores cuiusvis Eccleſia dividuntur proven- tui, tanto majores fieri poſſunt ſingularum percipien- tium portiones*: l. duobus filiis, in princ. in illis ver- bis: *ſi vero ex filiis alter non petat, tam fratri quam nepotiſus id prodeſt: nam tunc duo ſemiſſes ſunt, ex quibus alterum filius, alterum nepotes conſequuntur* ff. de bonor. poſ. contr. tabul. Alia jura ſingularia ad rem adduximus part. 1. c. 3. n. 11. quibus adſtipula- tur doctrina Baldi conf. 327. vol. 1. ubi agendo de intereſſe & damno ementis officium à principe, la- te tradit, Principem hoc facere non poſſe augendo officiorum numerum, quia tunc minus æſtimantur, cum negotia & emolumenta diſtribuantur inter cæ- tera officia aucta, & ſic emptor multo minus per- cipiet reſpectu ſui officii, qui ob ſuum intereſſe & damnum poſſet impugnare hoc officiorum aug- mentum: ſequitur Paulus de Caſtro in l. ſi eadem, n. 4. ff. de offic. Aſſeſſor. Baldum ſequuntur Tell. Fernand. in leg. 29. Tauri, n. 10. Maurus allegat. 59. part. 2. & ibi Addit: ubi tradit ſic fuiſſe judicatum in Regia Camera Neapolitana, ubi nulla declarata fuit venditio officiorum, quæ fuerant noviter crea- ta ob intereſſe & præjudicium antiquorum: quam deciſionem reſert Thoro in compend. part. 1. verſ. Princeps an poſſit numerum Jacob. Gallus conf. 59. per tot. Gratian. diſcept. tom. 5. c. 891. & ex Tello Fernand. idem obſervat Thom. Sanchez in opuſc. mor. lib. 2. cap. 1. dub. 37. n. 3. Regens Salernita- nus dec. 10. per tot. ampliffimè & doctè Noguerol. alleg. 5. ex num. 25. & ſeqq. qui num. 33. adducit ſi- mile de augmento novorum Canonicorum non admittendo, ob diminutionem emolumentorum & reddituum antiquorum Canonicorum, cum decreſcant ex diſtributione inter plures: ad quod multos allegat Doctores, & facit optimè textus in d. c. 1. de conceſſ. prob. lib. 6. prædictis etiam adde Sot. de juſt. & jur. lib. 3. quaſt. 6. art. 9. col. 6. verſ. de muſa Republicam: Cravet. conf. 95. part. 1. Roland. conf. 45. n. 6. l. 3. Surd. conf. 532. n. 11. lib. 4. Berojum conf. 224. n. 39. & 40. lib. 3. Maſtrill. de magiſtr. l. 1. c. 22. à n. 32. & 38. Capibanc. de baron. tom. 2. cap. 20. à n. 8. & princeps gabellam quam locavit non poſſet augere ob damnum & intereſſe conductoris, Menoch. conf. 1105. n. 16. volum. 12. & Latream alleg. ſiſcali n. 2. per tot. & alleg. 30. & 31. etiam per totas. De quo intereſſe creditorum in conſervatione & recuperatione ac deſenſione bonorum debitoris, aliud egimus & fundavi- mus in hoc Labyrintho part. 1. cap. 40. ex num. 1. & per tot. & ex Rota deciſione Mellinus de pignori- bus lib. 4. quaſt. 176. num. 1. & 2. Petrus Surd. dec. 262. n. 6. verſ. Tertia ratio.

24. Quæ ratio eodem modo militat in creditori- bus agentibus, ſicut in excipientibus; nam ſuo jure & intereſſe mediante, nulla egent debito- ris ſpeciali ceſſione, cum hæc ceſſio ſolum re- quiratur quando creditores tractaſſent de ſibi ali- quid recuperando & adquirendo; omnia enim jura deſiderantia ceſſionem in Tertio volente agere & exigere aliquid debitum alteri, loquuntur quando Tertius iſte vult ſibi ipſi, & non ceden- ti, exigere, & ad ſuum dumtaxat commodum & utilitatem: ſed noſtri creditores in hoc actio- num & exceptionum uſu & exercitio nihil ſibi exigunt, ſed debitori, & corpori concursus; licet in conſequentiam, bonorum recuperatio re- ſultet in eorum commodum & utilitatem, nam 25. ipſi creditores ex perſona & jure debitoris agunt, de quibus tanquam intereſſe habentibus conſi- dit lex, & juris cenſurâ dicuntur procurato- res Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III,

res debitoris, quia quantum ad agendum pro debitore communi ſufficit creditoribus ſimplex quodlibet mandatum, quod tacitum habent à jure; text. in l. ſi pignori 30. in fin. ff. famil. er- ciſc. ibi: quod creditor egit; pro eo habendum eſt ac ſi debitor per procuratorem egiſſet, l. cre- ditor 42. ff. de pignori. att. & textus etiam ex- preſſus in l. ſi cum venderet, dicto tit. ubi ex pacto redimendi poſito per creditorem vendentem pig- nus in favorem debitoris, huic utilis actio acqui- ritur, quia creditor à jure conſideratur tanquam procurator debitoris, circa ea quæ tangunt rem ip- ſius debitoris, l. ſi creditor, in princ. ff. de diſtract. pign. prout notant Jaſ. in l. ſi creditori 9. n. 2. per text. ibid. ff. de nov. oper. nunt. Bartol. in l. ſi pignori 30. n. 8. ff. famil. erciſc. Bald. in l. unic. n. 7. C. ſi ſervus extero ſe ami mand. & in l. 1. n. 2. C. creditorem evict. pign. non deb. Neguſantius de pignoriſ. 6. par. membr. 1. num. 13. Mudens, de pignoriſ. tit. de pactis pign. & hypo. num. 10. & 23. & ex innumeris aliis probavimus in hoc Labyrinth. 2. part. cap. 16. n. 46. ubi quamplurimas authoritates congeſſimus, qui- bus adde Pinellum in l. 2. Cod. de bonis matern. part. 2. cap. 2. num. 2. Carleval. de judic. tom. 2. diſp. 21. num. 4. 5. & ſeqq. & eſt text. in l. credi- tori, cui pignoriſ. nomine pignus tenetur, permiſſen- dum eſt de jure, id eſt de ſervitutis opus novum nunciare, nam, ei vendicatio ſervitutis datur. 9. ff. de oper. nov. nunciat. per quam text. & Paul. de Caſtro, & Jaſ. ibid. nec non Neguſant. de pignoriſ. part. 6. membr. 1. n. 11. 12. & 13. & Merlin. de pign. l. 4. q. 95. dicunt, quod creditor in pignore dicitur procu- rator debitoris: facit lex quæ de creditore, ff. de damn. infect. Olea de ceſſ. jur. & att. tit. 4. q. 9. ex n. 6. cum ſeqq. & n. 21. quod loci late agit de intelle- ctu & concordia leg. ſi cum venderet, de pign. att. cum 4. leg. ſi creditor ff. diſtr. pign. Hinc fit quod 26. creditor ratione ſui intereſſe poſſet ſtipulari de- bitori, & valet ſtipulatio, quia ſua intereſt ac- quirere debitori; optimè Cardinalis Mantic. de con- tract. tom. 2. lib. 14. titul. 28. num. 4. 5. & 6. fol. mibi 171.

Quapropter in hiſ quæ tangunt conſervatio- 27. nem bonorum debitoris, creditores ex perſona illius, & perſonam ejus repræſentantes poſſunt agere tanquam procuratores ratione proprii intereſſe, licet tales non ſint conſtituti ex mandato debitoris expreſſo, nam illud habent à jure taci- tum, quod idem operatur atque expreſſum, & ex quo creditores poſſe movere & exercere ac- tiones & exceptiones competentes debitori, probat ex Salyceto, Caſtrenſ. Abbat. Surdo & Ro- tæ deciſionib. Merlin. de pignoriſ. lib. 2. tit. 1. quaſt. 29. num. 5. & 6. & latiùſ poſt quamplurimos Do- ctiores in quaſt. 30. præcipuè ex n. 21. cum ſeqq. prout videmus in creditore emphyteutæ, qui vel ipſe, vel ejus procurator cum ſpeciali mandato tenetur ſolvere Domino penſionem, ita ut aliter Dominus non cogatur eam recipere ab extraneo, cum penſio præcipuè dirigatur ad recognitionem domini: & tamen Dominus ipſe cogitur penſio- 28. nem recipere de manu creditoris abſque mandato expreſſo debitoris emphyteutæ, quia cum ha- beat creditor intereſſe circa conſervationem em- phyteuſis, & ne per commiſſum amittatur, admitti debet tanquam procurator abſque alio mandato, etiam invito Domino, qui ſi recipere recuſet, per depoſitum penſionis liberat creditor debitorem à commiſſo, juxta leg. lex veſtigialis, 21. ff. de pignoriſ. ibi, cum in ſolutione veſtigialis tam- 29. debitor quam creditor ceſſaſſent, innumerabiles pend

penè Doctores cumulavit Giarba in *decis.* 91. per tot. Anton. de Amat. *var. resol.* l. 1. c. 37. à num. 1. usque ad num. 6. Merlin. *de pignor. lib.* 4. *quest.* 3. 76. à num. 8. Olea de *cess. jur. & att. tit.* 4. *quest.* 3. num. 22. & ex num. 17. cum *segg.* latissime etiam Joan. de Amicis in *tract. de jur. empbyt.* qu. 98. per tot. & signanter num. 10. & 11. Pyrr. Maur. Aretin. de *solut. cap.* 33. ex n. 5. cum *segg.* & per tot. Petr. Surd. *dec.* 286. n. 11. & 12. Merlin. *de pignor. l. 2. quest.* 11. num. 64. ubi plures allegat.

Et iste actus solvendi Domino, est actionem intentare, non exceptionem quia solvens, actor
19 dicitur, non reus, in solvendo & deponendo debitum: ita per plures alios Doctores probavimus in hoc *Labyrinth.* par. 1. cap. 2. ex num. 27. per duas columnas, & eadem par. 1. cap. 7. ex n. 87. cum *segg.* ubi etiam agitur de redemptione census, ut redimens tanquam agens teneatur sequi forum creditoris. adde Oleam de *cess. jur.* tit. 3. *quest.* 12. n. 16. & veriorum dicit August. Barbof. in *remiss. ad leg. acceptam*, num. 29. *Cod. de usur. tom.* 2. fol. 157. Ergo, falsè desideratur cessio actionis facienda creditoribus, qui ratione proprii interesse agunt ex persona debitoris & tanquam ejus procuratores; quia lex in agente pro alio solum desiderat mandatum simplex, expressum vel tacitum; nunquam tamen appetit cessionem, quoniam procurator iste non sibi exigit sed omnino Domino tantum.

30 Quod pertinet, quod si inter heredem institutum & successorem ab intestato superveniat controversia super nullitate testamenti & transigant super bonis hereditatis, possunt creditores hereditarii & legatarii agere contra transactionem & probare validitatem testamenti; tenent Bald. in l. *controversia* 14. ff. de *transact.* sub num. 2. *vers. attende*: & n. 10. Jason. sub n. 2. *vers. dicit tamen notabiliter*: & ibidem Jacobin. in *prima lect.* sub num. 2. & in 2. *lect.* sub numer. 5. Trigonius *singular.* 94. prope fin. Petr. Surd. *conf.* 92. num. 30. Francisc. Nig. Cyriacus *controvers.* tom. 1. cap. 17. numer. 19.

31 Cujus est farinæ, quod hypothecata re communis, potest creditor agere & provocare alterum Dominum communem ad divisionem ratione sui interesse, & debitor tenetur stare pro divisione facta à suo creditore, l. *si debito* 7. ff. *communi divid.* ubi Bartolus & communiter alii notant, Negusant. de *pignorib.* par. 2. membr. 3. num. 39. 40. & 41. cum *segg.* Merlin. de *pignor. lib.* 2. q. 37. ex num. 15. cum *segg.*

Hinc etiam est quod in his casibus, in quibus debitori datur actio & facultas agendi ex jure offerendi & recuperandi pignus venditum per suum creditorem; quos refert Merlin. de *pignorib.* l. 4. *quest.* 45. ex n. 47. in eisdem inquam casibus possunt alii creditores hanc actionem movere ex persona sui debitoris: ut ex *Negusantis* firmat Merlinus d. *quest.* 45. n. 53. & 54.

32 Quod etiam pertinet, quod creditores possunt intentare actionem lationis enormis, vel enormissimæ contra emptorem rei debitoris, vel rei emptæ à debitore suo. Maynard. *decis. Tholosana* 70. l. 3. Vincent. de *Franchis decis.* 224. num. 4. Hermosill. *ad leg.* 56. *glos.* 4. num. 70. tit. 5. part. 5. tom. 2. fol. 286. quem retulimus in hoc *Labyrinth.* 3. par. cap. 10. ex num. 6. Marius Cutell. de *donationib.* tract. 1. disc. 2. part. 6. à n. 184. ubi plures refert: Olea de *cess. jur. tit.* 4. *quest.* 3. n. 2. Cyriacus *controvers.* tom. 1. cap. 53. num. 3. de quibus alius erit agendum *infra hoc cap.* §. 2.

Idem procedit, quando res debitoris alicui creditore data fuit in solum, ut pro latione enormi, vel enormissima intervenire possint ceteri creditores reclamare, & delatione agere: plures retulimus in hoc *Labyrinth.* part. 1. cap. 11. ex numer. 11.

Eodem modo creditores possunt agere virtute pacti de retrovendendo appositi in favorem debitoris, ut post Rodriguez & Mastrill. probat Mar. Cutell. d. tract. 1. discurs. 2. part. 6. n. 284. Merlinus de *pignorib.* lib. 2. *quest.* 30. num. 28. ex *Castrensi conf.* 1. n. 3. lib. 2. Aretino *conf.* 28. n. 23. Tiraquell. de *retract. par.* 1. §. 26. *glos.* 1. num. 12. & 13. & *Rota* decisione: & iterum latius ipse Merlinus *cod. l. 2. quest.* 31. per tot. dicens num. 2. quia hæc actio personalis competens debitori, est pretio æstimabilis, & ad heredem transit, ideo eodem modo transire debet cum hypotheca ad creditores, ut ex *Rotæ decis.* & Tiraquello de *retract.* §. 20. *glos.* 1. num. 20. *Castrensi conf.* 1. in fin. l. 2. Buratt. *decis.* 937. n. 5. Olea de *cess. jur. & att. tit.* 4. *quest.* 3. num. 2. quidquid reclamet Messa. lib. 1. *variar. resol. cap.* 49. num. 27. & istam actionem ad retractum ex pacto de retrovendendo, dicit Additio ad Buratt. *decis.* 793. num. 12. & *decis.* 937. 35. num. 24. creditoribus competere in subsidium: sequitur Merlinus d. *quest.* 31. in fin.

Hinc etiam est, quod creditores actionem etiam personale movere possunt contra debitoris debitoris & ex persona sui debitoris semper habent exercitium actionum, etiam personalium: ad latè comprobata per Merlin. de *pignorib.* lib. 2. *quest.* 30. ex n. 35. & *segg.*

Similiter etiam creditor donatarii, cui facta fuit 37 donatio indigens insinuatione post acceptance, potest ratione sui interesse, ne admittatur donatio, petere insinuationem: ut post alios plures tenet Olea de *cess. jur. & att. tit.* 4. qu. 3. n. 16. & à n. 12. & post Bartol. Montescerell. Rebuff. Monter. Alexand. & alios firmat Giarba *observat.* 37. num. 7. & 8. quoniam annullata, vel rescissa donatione ob defectum insinuationis, resolvitur hypotheca medio tempore contracta, vel aliter acquisita creditoribus ex obligatione generali antecedente, ut ex Alberico, Ripa, Pinello, Tiraquello, & Pacifico tenet Merlinus de *pignorib.* lib. 5. qu. 19. per tot. fol. 587.

Idem quoque est, si debitor sit negligens in consequendo assensu, aut Regia facultate, quando sub pacto de ea impetranda contraxit super bonis majoratus, vel feudalibus, poterunt creditores ratione sui interesse facultatem impetrare, etiam pendente concursus iudicio, ne jura debitoris amittantur, ex *Isernia* tenent Camill. de *Curte in diversor. jur. feudal.* cap. 5. ex n. 131 par. 2. ubi firmat ita judicatum, adducens fundamentum: ipsumque Camillum refert & sequitur Camill. de *Laratha in Theatro feudal.* 8. par. *dislucidas.* 76. num. 4. tom. 1. fol. 265.

Ex juribus & doctrinis hæcenus adductis pro nostra vera resolutione, venit declaranda assertio Jac. Cancerii *var. resolur. lib.* 2. c. 26. ex n. 126. cum *segg.* dicentis, neminem ob interesse proprium posse, experiri & agere, ex jure alterius fundamentum, per *leg. si pupillus*, §. *videmus*, ff. de *negot. gest.* quando verò jure proprio quis ageret, quamvis penderet à jure Tertiæ, admittitur, per *leg. si post mortem*, §. *fin. ff. de bonor. poss.* *contr. tab.* cujus Authoris mentionem fecimus superius, num. 7. quæ doctrina vera est, generaliter sumpta, quia ex solo suo interesse movere actionem Tertiæ non

non potest, deficiente cessione sive mandato domini expresse vel tacito; at creditores ratione sui interesse agunt non ex propria persona; sed ex persona debitoris sui, à quo tacitum mandatum habere dicuntur juris censurà & dispositione; quo casu cessat omnino doctrina Cancrui ex hactenus comprobatis.

- 39 Ex quibus omnibus satis probatum videtur, creditores posse comparere in iudicio, sive excipiendo, sive agendo, ex persona sui debitoris, ratione sui interesse in conservando & recuperando bona & jura debitoris; quia eadem ratio interesse proprii quod consideratur in excipiendo, omnino militat in agendo absque cessione, cum in his à jure habeant mandatum & agant nomine debitoris ad suum commodum & utilitatem; quod non est novum in jure, quod quis consequatur ex persona alterius quod ex sua consequi non poterat, juxta text. in l. Arist. 3. ff. que res pignori oblig. non poss. ibi, quod admittendum existimo: sæpe enim quod quis ex sua persona non habet, hoc per extraneum habere potest; ubi Glossa verb. potest, plura jura adducit concordantia, l. si post mortem, & §. si bi qui propter alios, ibi, cum enim semel beneficium aliorum ad id beneficium fuerint admissi, jam non curant perire illi; nec ita bonorum possessionem, ff. de bonor. poss. cons. tab. notat Bartol. in d. l. si post mortem, §. si & Jas. in l. filio emancipato ff. de lib. & postb. & in l. si emancipati, n. 5. Cod. de collat. ubi latè adducit multa exempla, & in l. postb. 2. n. 8. 9. & 10. & ibid. Alexand. nu. 45. & 46. Cod. de bonor. poss. cons. tab. Franchis decis. 106. n. 5. & dec. 269. ex nu. 2. & dec. 667. nu. 4. Ricc. in praxi. quotidian. par. 4. resol. 162. n. 1. Monter. dec. 14. num. 84. Carleval. de judic. tom. 2. disp. 30. sub num. 13. tit. 3.

CAPITIS I.

§. Primus.

Creditores donatoris an jus habeant ad portionem deducendam ex donatione, ne donator egeat? Et an ea exceptione debitori competente uti possint contra donatarium?

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur questio disputanda.
- 2 Qui teneant partem negativam.
- 3 Privilegium competens donatori, marito, socio, ne ultra quam facere possint conveniantur, non prodest fidejussoribus, nec heredibus.
- 4 Donans, noviter promittens Creditori donarii deleganti, non utitur hoc privilegio.
- 5 Hoc Privilegium est merè personale, & n. 11.
- 6 Quod non est transmissibile, Cessibile non est.
- 7 E converso, quod est transmissibile, admittit Cessionem.
- 8 Proponitur verior opinio, scilicet Creditores donantis habere jus ad portionem deducendam ex donatione, ne donator egeat.
- 9 Creditores satisfaciendi sunt ex actione quam habet donator ad deducendam portionem sue sustentationis.
- 10 Hanc partem affirmativam qui teneant.
- 11 Privilegium hoc extinguitur cum persona dona-

toris, nec ad ejus heredes transit.

- 12 Siensi nec ad fidejussores, cum postea possint recuperare, quod solvunt, à donatore.
- 14 Hanc exceptionem, ne egeat, opponunt Creditores ex persona donatoris, & tanquam procuratores.
- 15 Defendere, est eandem vicem, quam reus subire.
- 16 Fidejussor ex propria obligatione convenitur, Defensor ex illa qua tenetur reus.
- 17 Creditores non agunt jure cesso, sed tanquam procuratores donantis.
- 18 Omnium Creditorum equaliter interest defendere bona debitoris: imo multo magis eorum, qui personalem tantam actionem habent.
- 19 Inter Creditores Hypothecarios ex causa lucrativa & onerosa, an servetur regula, Qui prior est tempore, &c.

EX resolutione & materia hujus Capituli, resultat difficultas præsens, specificum requirens examinem ob Doctorem controversiam. An creditores donatoris possint prætere jus super illa portione, quæ deduci debet ex donatione facta applicanda debitori donanti, scilicet ne egeat, quia ipsi competit à jure beneficium, ut non teneatur ultra quam facere possit, ex juribus mox citandis? Et nunquid creditores hac exceptione uti possint contra donatarium ex persona sui debitoris ejusdemque donatoris.

In qua questione partem negativam acerrimè defendit Gaius de credito, in appendice, par. 2. resol. 2. per tot. & iterum 3. par. resol. 1. per tot. Francisc. Merlin. controversiar. centur. 2. c. 19. quos, licet obiter referens, sequi videtur Olca in pulchro tractatu de cess. jur. & all. tit. 4. qu. 3. n. 28.

Hi Doctores eo unico & fortissimoventur fundamento, quod hoc privilegium ne quis conveniatur ultra quam facere possit, donatorio, socio, marito, & similibus à jure concessum, adeo sit merè personale, ut nec ad eorum fidejussores, nec heredes transire possit, jura sunt expressa in leg. 24. ff. de re judic. conjas hæc verba: Et si fidejussor acceptus sit rei, vel actionis, non proderit ei, si persona, qua fidejussit in quantum facere potest, commenda est. & in §. seq. ejusd. leg. ita continuatur: si maritus non fuerit solvendo, licet ipsi marito profici quod facere non possit, id enim mariti persona præstatur, heredi ejus hoc non prodest. Idem probat text. in l. sciendum 25. eod. tit. sciendum est (inquit textus) heredes earum personarum non in id quod facere possunt, sed in integrum teneri, l. verum, §. 1. pro socio: l. in omnibus, si. de reg. jur. ponderat Gait. ad idem, legem, Nesselius, de re judicata, & l. qui id quod 34. §. fin. ff. de donat. quod scilicet hoc privilegium non transit in cessionarium donantis, quæ tamen jura id non probant, nec loquuntur de cessione, nec de cessionario donantis, sed de donatore delegato, qui adversus eum cui à donatore fuit simpliciter delegatus, non potest opponere hanc exceptionem, ne conveniatur ultra quam facere possit, cum ipse donans noviter per stipulationem promiserit creditori donarii delegantis, ex quo primus donans nihil secundo, cui fuit facta delegatio, donavit, ut fatetur Gaius in append. part. 2. d. resol. 2. n. 48. & 49. sic mutata causa & persona; contra quam donans non utitur suo privilegio & beneficio; qui termini sunt valde diverfi.

Ex quorum juriū determinatione infert Gaius, & sequaces locis proximè citatis n. 2. hæc jura esse expressa ad exclusionem creditorum donatoris,

donatoris, ne possit ex persona ejus hanc exceptionem limitativam & mod. fixativam donationis opponere contra donatarii petentem suam donationem, cdm sit privilegium merè personale, quod ad eos transire non potest, sicuti nec ad fidejussores, nec ad hæredes transit donationis.

6 Quoniam quod non est transmissibile ad hæredes nec est cessibile, nec in alium transmissibile. *l. ex pluribus, ff. de administr. tutor. Crotus in l. i. ff. solut. matrim. plures per Tiraque. de retract. lineag. §. 26. gloss. 1. ex n. 44. Sord. de aliment. tit. 8. privileg. 55. n. 7. Monter. à Cueva decis. 3. §. n. 21. Petra de fideicom. 31. num. 28. Joan. Anton. Mangil. de imputat. quest. 77. n. 67. cum seqq. sicuti è converso, quod est transmissibile, pariter & cessibile est: plurimos cumulat Antonin. de Amat. variar. resol. 19. ex n. 3. cum seqq. ergo impossibile erit quod hæc exceptio transeat ad creditores donantis.*

8 Sed his minimè refragantibus, contraria opinio longè verior est, & sequenda: quia Doctores contrariam tenentes inadvertenter ponderarunt & applicarunt jura præallegata ad casum de quo agimus, prout manifestè apparebit: & ideo hanc nostram resolutionem plurimi alii Doctores tenuerunt, ut scilicet creditores donantis habeant jus ad illam portionem deducendam ex donatione, ne donator egeat, & sibi applicandam: quia respectu donatarii non tenetur ultra quam facere potest, aliorum autem creditorum respectu in solidum tenetur: & cum donator habeat à jure exceptionem ad deducendam ex donatione partem sufficientem ad sui sustentationem, ex ea satisfaciendi sunt creditores, quos omnes exceptiones debitori competentes opponere posse, abundè probatum reliquimus supra hoc capit. 1. ex num. 6. usque ad fin.

10 Et ideo hanc pattem affirmativam tenebant Cumanus, Jason, Alciatus, & Añinus de executione, §. 7. cap. 47. quos referens sequitur, copiosè agens contra Gaitum, Scipio Rovitus dec. 48. ex n. 15. usque ad num. 25. & in appendice ad decisiones, n. 35. Angel. Stephanus Garon. in Commentar. ad consil. Milanenses, in tit. de jur. fisco. Carleval. de judic. tom. 2. tit. 3. disput. 30. ex n. 11. Anton. de Amat. var. resol. 10. 2. res. 26. sub num. 19. ex Añinio loc. cit. licet isti non ex integro satisfaciunt iuribus contrarium adductis ex num. 3. sup.

11 Sed ut omnis cesser difficultas, & clarissima pateat nostra resolutio, statendum erit, privilegium, ne quis conveniatur ultra quam facere possit, esse merè personale, quod profitemur in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 26. ex n. 26. seqq. & ex aliis Hermosilla ad leg. §. 4. tit. 4. p. 5. gloss. 2. n. 10. & sunt ipsa jura expressissima. Item quod non transeat ad fidejuss.

12 sores donantis, mariti vel socii, nec ad eorum heredes, fatemur ex eisdem iuribus. Applicationem tamen negamus. Ad heredes namque donatoris ideo non transit hoc privilegium, quando donatarius & similes volunt ab eis exigere donationem à defuncto promissam, quia cdm privilegium illud sit personale, & personæ donantis cohareat, statim cum sua vita extinguatur, ex regula juris, Privilegium personale personam sequitur. & extinguitur cum persona, de regul. jur. lib. 6. cum concordantib. sicut dicimus de usufructu pertinente ad aliquem ut ipso defuncto, non transeat ad ejus heredem, qui cum defuncto extinctus fuit, §. finitur, Instit. de usufruct. cum similib. ideo impossibile est, quod hoc beneficium transire possit ad heredem,

quia jus semel extinctum nunquam reviviscit: quia propter heres eo beneficio uti non potest, quia ex defuncto ad eum non fuit transmissum, nec potuit transmitti.

Idem de fidejussore donatoris, qui ex propria persona, & ex sua obligatione debitor est, de suo tenetur satisfacere, quando ad solvendum erit conventus, & cum nec ipse sit donator, nec ex aliquo ei sit concessum beneficium, ne conveniatur ultra quam facere possit, merito in solidum condemnatur, nec sua interest uti exceptione modificativa competente suo principali; quia ipse totum interesse quod solvit, consequetur postea à principali donatore, pro quo fidejussit, ut eleganter latè prosequitur Joan. Gutierrez de juramento confirmat. 3. part. cap. 15. num. 16. ubi ex num. 14. adducit duas singulares cautelas, ut fidejussor possit uti hac exceptione modificativa, & ne conveniatur in solidum, sed ex donatione deducatur aliquid ad congruam sustentationem ne donator egeat: ubi ad longum videre poteris.

Sed procul dubio hæc omnia cessant in creditoribus donatoris, opponentibus contra donatarium hanc exceptionem deductionis, ne donator egeat, quia ipsi eam non opponunt ex proprio jure & nomine suo, sed jure & nomine debitoris, non tanquam principales, sed tanquam procuratores, & defensores bonorum debitoris sui, quorum conservatio & recuperatio ad eos pertinet ratione sui interesse, qui non petunt sibi nec id, quod consequuntur ex hac exceptione, sibi querunt, sed debitori suo, & corpori concursus applicatur, sed defensorio & procuratorio nomine agunt & excipiunt, ex iuribus expressis in l. si pignori 30. in fin. ff. famil. ercisc. l. si cum venderet, ff. de pignor. act. l. creditor 42. eod. tit. quæ jura exactissime exornavimus hoc cod. cap. 1. ex num. 24. usque ad fin. & ex n. 5. cum seqq.

Qua propter ex persona & nomine debitoris tanquam ejus procuratores & defensores ratione sui interesse debent omnino admitti ad opponendum hanc exceptionem contra donatarium, ut clarè probant jura omnia in contrarium allegata superius ex num. 3. à contrario sensu, & à ratione legis cessante, quod quàm validum sit argumentum in nostro jure, nemo est qui nesciat.

Hanc nostrum discursum & legitimam considerationem, quod quando defensoris vel procuratoris nomine quis agit pro eo cui competit hoc beneficium ne conveniatur ultra quam facere possit, qualis est donator, maritus, socius; sunt jura expressa tam in defensore quàm in procuratore, text. in l. si cum procuratore mariti de dote actum fuerit, siquidem vivo marito condemnatio fieret, in quantum facere potest, condemnabitur nam & defensor mariti in id quod facere potest damnatur: merito verò mariti, in solidum, ff. de re judic. textus etiam in l. verum 64. vers. videndum, ff. pro socio.

Ubi postquam dixit quod hoc beneficium est personale, & quod fidejussori non prodest, ita loquitur: videndum est an & fidejussori socii præstare id debeat, an verò personale beneficium sit; quod magis verum est: sed si hic fidejussor quasi defensor socii judicium susceperit, proderit sibi: namque Julianus lib. 7. Digestor. scribit, defensorem socii in id quod socius facere potest condemnari oportere. Idem & in patroni defensore accipi debere.

debero alit. & usque: & idem erit in universis qui in id quod facere possunt conveniuntur, &c.

Et est ratio, quia defendere est eandem visem, quam reus subiret in se suscipere: l. minor, Vers. quoniam ff. de procurat. unde inquit ille textus, ideoque defensor mariti amplius quam maritus facere possit non est condemnandus, & ibi Glos. verb. quarens subire, allegat dict. leg. verum, §. 1. & alia jura.

Et idem de defensore mariti probat text. in l. alia, in princip. ff. solut. matrim. & Glos. in dict. l. si cum procuratore, ff. de re judic. in verb. defensor: intelligit quod defensor non habet mandatum: & idem tenet Glos. 1. in d. l. alia, in princip. ubi loquendo de defensore, intelligit cum mandato, vel sine eo ut in l. sed & ha, §. defendere, ff. de procurat. & in d. l. minor, §. quoniam, cum duab. legib. seqq. de procur.

16 Hanc doctrinam per hæc jura sequutus fuit Joan. Gutierrez de juram. confirmat. 3. par. cap. 15. na. 15. ubi in fin. reddit differentiam inter fidejussorem & defensorem; quia fidejussor ex propria obligatione convenitur: sed defensor ex illa obligatione qua tenetur Dominus, ut tenet Glos. 1. in dict. l. alia in princip. quam dicit veram rationem, juxta Bartol. in dict. l. verum, in princip. n. 4.

Vides igitur quàm leviter fundarunt Doctores partem negativam in illis juribus ad rem non pertinentibus, & quàm facile convincuntur in applicatione, non penetrantes differentiam inter fidejussores vel heredes donatoris, qui agunt jure proprio; & inter procuratores & defensores ejusdem donatoris, qui ex persona & jure ipsius agunt & ei adquirunt.

17 Ex quo resultat responsum ad id quod in contrarium diximus *supr. num. 6. & 7.* ad exclusionem creditorum in hac exceptione, illud scilicet quod non est transmissibile ad heredes, non esse cessibile: quia hoc casu creditores non agunt, nec excipiunt ex jure cesso, vel transmissio, sed agunt uti procuratores donantis, & defensores, ex persona nomine & jure debitoris sui viventis,

18 Et denique considerandum erit in hoc articulo, quod ad effectum opponendi & agendi ex persona debitoris, non est necessarium quod creditores sint hypothecarii, vel merè personales & chirographarii: quia omnium equaliter interest, defendere bona & jura debitoris communis: & multo magis creditorum personalium, quorum credita magis periclitantur ex inopia debitoris: cum inter hypothecarios prius distribuantur bona, & consumitur patrimonium ipsius; & ideo illorum magis interest querere inter tertios debitores & possessores, jura & bona debitoris, ne inanes remaneant: ad quod applicandæ sunt doctrinæ adductæ & jura *supra hoc cap. 1.* quæ ut plurimum indistinctè loquuntur de creditoribus, nulla facta mentione hypothecæ.

Et quod creditores anteriores ex causâ lucrativâ hypothecarii, non sint præferendi creditoribus posterioribus ex causâ onerosâ, neque inter eos servetur regula; qui prior est tempore, prior est jure: quin potius causâ præpalleat & præferatur; ut verior sententiam tradunt multi Doctores congesti ab Olea de cess. jur. tit. 4. quæst. 3. num. 27.

CAPUT I.

§. Secundus.

Creditores an possint intentare lésionem enormem, vel enormissimam contra emptores bonorum debitoris? Et quid in pignore vendito à prior creditore, an scilicet posteriores possint lésionis remedio uti contra emptorem.

SUMMARIUM.

- 1 Absque cessione possunt creditores uti actionibus: & exceptionibus competentibus debitori.
- 2 Creditores ex persona debitoris, possunt intentare lésionem enormem, vel enormissimam.
- 3 Creditor potest appellare à sententia lata contra debitoris inveniensem lésionem.
- 4 Creditores posteriores possunt movere remedium lésionis contra adjudicationem factam primo creditori, si adsit lésio.
- Ob interesse creditorum admittitur novus licitator augens pretium, etiam post bona subhastata & vendita, ibid.
- 5 Rejicitur Ant. Fab. qui requirebat in creditore a gente ob lésionem, cessionem.
- 6 An secundus creditor possit intentare remedium leg. 2. Cod. de rekind. vendit. in venditione pignoris facta à primo creditore sine dolo.
- 7 Remedium d. l. 2. non habet locum in venditione pignoris facta per creditorem.
- Proponitur primum fundamentum Moroti, qui negativè respondet ad questionem, ibid.
- 8 Remedium dict. l. est personale competens ipsi contrahentibus, non vero Tertio.
- Expenditur secundum fundamentum Moroti.
- 9 Expenditur pro opinione Moroti, Antonii Faber, qui eam tenet.
- 10 Debitor adversus creditorem intentare debet lésionem.
- 11 Adducitur Olea distinguens inter enormem, & enormissimam lésionem: & ejus distinctio reprobat.
- 12 Verius est, debitori, & creditoribus ex ejus persona competere remedium d. l. 2. contra venditionem rite factam à primo creditore.
- 13 Jura quibus nituntur Morotus & sequaces, non probant eorum resolutionem.
- 14 L. 1. & fin. Cod. si vendito pign. agatur, sunt antiquiores dict. l. 2. ut patet ex temporibus chronologia.
- Lex generaliter loquens trahitur ad terminos aliterius specialiter loquentis, ibid.
- Lex nova generaliter disponens, recipit omnes declarationes, & limitationes, quas lex antiqua, ibidem.
- 15 Nulla ratio specialitatis potest assignari, ad exclusionem debitoris ratione lésionis in pignore vendito à creditore ex dict. l. 1. & fin. Cod. si de pign. vendit. agatur.
- 16 Facultas concessa creditori ad vindicandum pignus, intelligitur non ut destruat debitorem, sed ut rem agat tanquam procurator.

Venditori

- 17 *Vendenti per procuratorem datur remedium d. l. 2. C. de rescind. vendit.*
- 18 *Remedium lesionis ultra dimidium conceditur debitori in bonis qua venduntur in subhastatione ad instantiam creditorum.*
- 19 *Major est ratio ad concedendum remedium lesionis in pignore vendito per solum creditorem: quam in vendito auctoritate iudicis, presentibus creditore & debitore.*
- 20 *Aliud est non admitti Tertium ad lesionem; aliud admitti debere creditorem, cum agat nomine debitoris.*
- 21 *In iudicando, & consulendo, non est recedendum à nostra sententia, qua tenet admitti debere creditorem ad remedium lesionis.*
- 22 *Arias de Messa optime convincit Ant. Fabrum & alios, qui timentur contrarium.*

Sæpè diximus & abundè probavimus in hoc cap. 1. & in §. 2. *aneced.* posse creditores ex persona sui debitoris, ratione sui interesse, absque cessione movere actiones, & deducere in iudicium omnes quaslibet exceptiones debitori competentes super bonis suis, quorum defensio & conservatio seu recuperatio ad creditores spectat, cum tacitum à iure censetur ad hoc habere mandatum, & tanquam procuratores, juris censurâ, hac parte habeantur.

Ex quo principio fluit communis & vera plurimorum Doctorum opinio, posse creditores intentare læsionem enormem ex l. 2. *Cod. de rescind. vend.* vel e. 1. *issimam*, adversus emptores bonorum debitorum, absque cessione, quam nunquam appetit lex, neque illa egent creditores agentes ad læsionem cum tacito mandato pro interesse proprio, ex persona sui debitoris. Veram hanc resolutionem tenuere Maynad. *decis. Telosan.* 70. lib. 3. Vincentius de Franch. *dec.* 124. n. 4.

Sequuntur Georgius *alleg.* 6. n. 50. Thesaur. *dec. Pedemont.* 57. n. 8. Castillo *dec. Sicilia.* ... Ca- rocius in *tract. de oblation.* par. 2. qu. 28. in fin. *Toto in compend. dec. verb. sui offerendis* fol. 302. *sol. lut.* in fin. Riccius in *collectan. decisionum*, *dec.* 11. eidem Ricc. in *addit. ad Franch.* in d. *dec.* 224. Mangrell. in l. 1. *Cod. si antiqu. credit.* & cum Maynardo & Vincentio de Franch. Hermosilla ad *leg.* 56. *glos.* 4. 70. tom. 2. tit. 5. par. 5. fol. 266. Marius Cutell. *de donat. tr.* 1. *discurs.* 2. par. 6. à

cum 184. ubi plures refert, Cyriacus *contr.* tom. 1. c. 53. n. 3. & *seqq.* ubi plus dicit ex aliis, creditorem scilicet ratione sui interesse posse appellare à sententia lata contra suum debitorem intentantem læsionem contra emptorem. Hanc eandem resolutionem probarunt alii quam plurimi Doctores asseverantes, posse creditores

postteriores movere remedium læsionis contra bonorum adjudicationem facta primo creditori, cui in solutum fuerant data villiori pretio, ut in excessu valoris & pretii sibi satisfiat, & sibi ex superfluo suo credita solvantur, Alexand. in l. *si const. nte*, n. 34. ff. *solut. mar.* Grammatic. *decis.* 91. num. 19. Muscatell. in *praxi civil.* par. 3. *glos.* adjudicatur. num. 76. Franch. *decis.* 54. sub nu. 4. & 5. Olasc. *decis.* Pedemont. 135. in fin. Mantica. *de contractib.* lib. 11. tit. 30. num. 24. Roland. à Valle *conf.* 9. nu. 4. vol. 1. Fachi. *controvers.* lib. 11. cap. 14. Costa *remedio subfid.* 1. nu. 12. in fin. *Negulant de pignorb.* par. 5. membr. 1. num. 33. plenè Vivius *decis.* 413. à n. 1. usque ad fin. Fabius *Anna. conf.* 63. n. 2. & 3. Tusch. *tit. D. conclus.* 762. num. 5. Morotus *de jur. offer.* num. 9. Carroc.

decis. 21. Cavalcan. *decis.* 13. num. 17. par. 4. Alsinus *de execution.* §. 7. c. 109. Novell. *de dote* par. 7. *privat.* 47. Thesaur. *decis.* 207. Marius Giurba *decis.* 17. ex num. 17. qui alios allegat ad hanc adjudicationem excessivam annullandam propter præjudicium creditorum, Nos in hoc *Labyr.* par. 12. cap. 11. num. 11.

Huc pertinet, quod ob interesse creditorum novus admittitur licitator ad bona debitoris communis semel perfecte & juridicè subhastatis & venditis alicui: si fortè tertius superveniat licitator qui plus offerat & meliorem faciat conditionem, cum in pretio aucto per ipsum, possint creditores commodius suam consequi solutio- nem seu satisfactionem, ut cum pluribus Doct. toribus & fradamentis resolvimus in hoc *Labyrin.* ibi 2. par. cap. 2. ex num. 12. cum *seqq.* quibus ad de Augult. Barbos. voto 81. num. 7. tom. 2. allegantem. Anton. de Amat. ideique tenet Fontanell. *decis.* 520. tom. 2. fol. 608.

Ex qua constanti tantorum Virorum resolutione, contemnenda venit doctrina Antonii Fabri *de errorib. Pragmat. de cad. errore.* 8. asseverantis, creditores non posse uti remedio læsionis enormis, vel enormissimæ: nisi sibi facta cessione per debitorem, quem (sub temperamento tamen) videtur sequi Olca *de cess. jur. & action. tit.* 4. *quest.* 3. num. 5.

Quandoquidem creditores non egent hac cessione, qui ratione sui interesse & damni, agunt & excipiunt ex persona sui debitoris, ex *supra dictis* n. 1. quis enim unquam audivit quod lex in aliquo casu desideret cessionem juris in procuratore agente nomine alterius, & exigente non sibi, sed Domino tantum: ad latissime comprobata hoc cap. 1. ex num. 2. 3. cum multis *seqq.* Lex enim solum juris cessionem requirit in Tertio, qui nomine proprio, & ad suam dumtaxat utilitatem agit, & exigere vult jus ad alterum pertinens: prout ex d. num. 23. & *seqq.* abundè videre poteris.

Major tamen difficultas versatur in læsione enormi, seu enormissima, interveniente in venditione pignoris, facta à primo creditore jure creditoris, & alias ritè sine dolo aut fraude facta, an secundus creditor possit intentare remedium l. 2. *C. de rescind. venditione*: Hanc difficultatem movet Morotus in *opuscul.* de *jure offerendi*, num. 23. & partem negativam amplexus est, duobus fundamentis. Primum quia remedium d. l. 2. non habet locum in venditione pignoris ritè, & solemniter facta per creditorem: lege permit- tente: Nec debitori, ipsi competit aliquod remedium ob quamlibet læsionem enormem, vel enormissimam intervenientem in hujusmodi venditione, juxta text. in l. 1. & 3. *C. si vendito pignore agatur*: ubi prorsus negatur debitori recursus recuperandi rem ob læsionem in pretio: Ergo multo magis debet denegari secundo creditori agere volenti ex jure & persona debitoris, cui nullum competit, Morot. solum referens sequitur Merlin. *de pign.* lib. 4. *quest.* 45. num. 55. & 56.

Secundò etiam fundamento movetur ad exclusionem secundi creditoris; quia remedium d. l. 2. personale est, quod solum contrahentibus inter se datur; non verò Tertio conceditur: ita ut secundus rei emptor non possit absque cessione sui authoris illud intentare contra primum venditorem ob læsionem enormem intervenientem in illa prima venditione: ad latissimè tra- dita

9 dita [sub pluribus tamen limitationibus] per Hermosillam ad l. 56. glossa 7. num. 38. cum seqq. titul. 5. tom. 2. fol. 310. ergo nec creditor absque cessione debitoris, lationem ex d. l. 2. intentare poterit.

Hanc opinionem sequitur & Antonius Faber, in C. Fabrian. tit. 19. si vendito pignore agatur, definit. 1. fol. 1012. & de error. pragmat. decade 1. errore 6. & 8. ubi defendere conatur, emptorem pignoris, si fraudis particeps non fuit, esse securum, tamen latio enormissima in venditione intervenerit, consequenterque nec debitorem, nec ex ejus persona creditores posteriores quidquam petere posse: etsi creditor vendens solvendo non sit, quia debitor adversus eum intentare debet lationem, & consequi superfluum pretii: & pro hoc ultimo allegat l. fin. C. si vendito pignore agatur.

10 Olea de cessione Furum, & att. iii. §. quest. 3. num. 8. videndus ex num. 6. admittit doctrinam Ant. Fab. in locis citatis, sub distractione enormis, aut enormissima lationis, ut in hac non procedat, sed posse debitorem, & creditores remedium enormissime intentare.

Quæ quidem distinctio prorsus refragatur iis, quæ dicta reliquit ex n. 6. & juribus pro expressis allegatis, nempe l. 1. & 3. C. si vendito pignore agatur. ubi ab omni recurſu & remedio cujuslibet lationis excluditur debitor cessante dolo & fraude.

Quo tamen fundamento possit fundari hæc distinctio, quæri potest? Et respondeo, nullo jure; & ideo vel absolute sequenda erit opinio Antonii Fabri, & Moroti locis supra citatis, num. 6. vel absolute neganda; quia in utroque distinctionis membro, una & eadem est ratio ab illis considerata.

11 Quibus tamen non obstantibus, contraria opinio verior est, nempe tam debitori, quam ejus creditoribus ex persona ipsius competere remedium lationis ex l. 2. C. de rescind. vendit. contra emptorem pignoris alias rite venditi à primo creditore.

12 Nam jura, quibus nituntur DD. ad excludendum debitorem à remedio lationis nempe lex l. 1. 3. & l. final. C. si vendito pign. agatur, nihil continent quo possint moveri ad tam absconam resolutionem; perfunctorie etenim præfata jura considerant Morotas, & sequaces, ex quorum declaratione & plana intelligentia convincuntur aperte si consideres quod præfata leges non aperiunt de qua latione loquantur, & ideo, ut jura juribus concordemus, de latione infra dimidiam intelligi debent, juxta novam & acquisitam determinationem legis 1. C. de rescind. vendit. ad quam leges illæ reducendæ sunt, vel quia antiquiores sunt, cum ante d. l. 2. licet contrahentibus ad invicem se decipere in emptione & venditione, nec per lationem quantumvis enormem, vel enormissimam, cessante fraude & dolo, poterant contrahentes reclamare, nec ab emptionibus discedere, l. in causa 17. §. idem Pomponius, ff. de minor. l. item si pretio, §. ult. ff. locati, & in datione in solutum creditori, à dno Pio, §. si pignora ff. de re judicata, cum aliis vulgaribus, & late considerat ac probat Pinellus in dist. l. 2. part. 1. cap. 1. per totum.

14 Et ut clarius convincantur Morotas, & Ant. Faber, qui in prædictis legibus suam fundarunt contrariam opinionem, attende; quod aut dictæ leges fuerunt promulgatæ ante ipsam legem 2. C. de rescind. vend. aut post, non est dare medium si ante eam: prout verè certum est,

dictas leges esse antiquiores ipsa lege 2. C. de rescind. vend. sicuti ex Imperatorum & temporum computatione apparet; nam Imperator Alexander author dictæ legis 1. C. si vendito pignore agatur; cepit imperare anno 224. post Christi adventum; & à Roma condita anno 975. ut constat ex Alexandro Freymonio in symphonia juris pag. 500. & Antonio Contio in chronologia super his annis.

Gordianus autem promulgator legis finalis C. d. tit. cepit imperare anno 239. adventus Christi, correspondente anno 990. à Roma condita, idem Freymonius pag. 688. & Contius in Chronologia super his annis. Diocletianus verò author dictæ legis 1. C. de rescind. vendit. cepit imperare anno 285. ab adventu Christi, qui fuit annus 1036. à Roma condita, annoque sequenti cepit imperare Maximianus author simul cum Diocletiano d. leg. 1. ut observat idem Freymonius pag. 746. & Antonius Contius in chronologia, in his annis. Quæ quidem leges, cum antiquiores sint, debent trahi ad terminos & dispositionem dictæ legis 2. tanquam longè posterioris; ex Regula legis, Non est novum, ut priores leges ad posteriores trabantur, ff. de legibus: & ideo attento illo tempore, quo promulgatæ sunt, jussu loquantur & determinent, denegantes remedium lationis debitori ex causa pignoris venditi per creditorem dolo cessante: quia usque ad tempus dictæ legis 2. nullus ex contrahentibus admittatur ad dissolutionem venditionis; ob quam libet etiam enormissimam lationem, ut dictum est: & ideo reformantur, & abrogantur per ipsam legem 2.

Quod si post dictam legem 2. fuissent promulgatæ, ex quo non aperiunt de quo genere lationis loquantur, sed generaliter de latione in pretio decident; adhuc præcisè de latione infra dimidiam intelligi deberent; quia lex generaliter loquens, debet restringi ad terminos alterius specialiter & distincte loquentis, l. sciendum, ff. qui satisfacere cogantur, l. quatuor, ff. de in sua vocando, l. 1. si filius, ff. de actionib. & obligat. juncta l. 1. ff. ad Macedonianum, l. juris gentium, §. si paciscar. ff. de pactis, juncta leg. transigere, & ibi Glossa magna in fin. C. de transact. auth. offeratur, C. de litis contestatione, Joan. Mar. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de bon. cleric. §. 1. n. 20. Vincentius de Franchis decis. 435. num. 24. Mantica de tacit. convent. lib. 25. tit. 34. num. 18. Nicolaus Intrigliolus dec. 15. num. 36. & 37. Ozaleus dec. 301. num. 18. Giurba in Consuetudines Messanenſes, c. 1. gloss. 2. num. 9. part. 1. Et quia lex nova generaliter disponens, recipit omnes declarationes & limitationes quas lex antiqua habet in eodem casu, ut ex plurimis DD. probavimus in nostris comment. de Regia protectione, part. 1. c. 1. præludio §. à n. 127. & in tractatu de supplicatione ad Sanctissimum, parte 1. cap. 5. §. 3. num. 5. quas considerationes si fecissent præfati DD. sine dubio à sua tam rigida opinione desisterent.

Imo nulla ratio etiam apparet specialitatis reddi potest, quia illa jura possint fundare exclusionem debitoris absolute ab omni latione pignoris venditi à creditore; nisi vel quia procedant de jure antiquo; ut dictum est, & probatum; vel quando post novam decisionem dictæ legis 2. fuissent edita, adhuc intelligi deberent juxta eam de latione, infra dimidiam; juxta nostram concludentem & inevitabilem considerationem.

- 16 Non enim ex eo solo quod creditor vendit jure creditoris ex permissione legis & debitoris, creditori attribuenda est talis potestas ut pignus distinetur, & damnum inferat debitori; sufficit enim ei facultas vendendi tanquam procuratori debitoris, l. pignori 3. ff. familia erciscund. ibi, quod creditor agit, pro eo habendum est ac si debitor per procuratorem egeret, l. si cum venderet Creditor pignus, ff. de pignoratitia actione, l. Creditor 42. cod. & Nos exactè comprobavimus in hoc cap. 1. ex
- 17 num. 23. cum multis seqq. Qui enim vendit per alium, ipse vendere intelligitur: Regula, Qui per alium facit, perinde est ac si faciat per se ipsum, de reg. iur. l. 6. & vendenti per procuratorem competit remedium læsionis ultra dimidiam, ex l. 2. & l. si voluntate 8. C. de rescindenda vendit. Hæc & alia plurima adducit Pinellus in dict. leg. 2. part. 2. cap. 2. per totum. ubi contra Cagnolam accuratè defendit hanc opinionem, ut debitori detur remedium læsionis ultra dimidiam justis pretiis: & num. 2. & 3. alium intellectum & verum assignat textibus d. l. 1. & l. finalis, C. si vendit. pign. agatur: & legis, si cessante, C. de distractione pign.
- 18 Ex hac Pinelli opinione, & alia roboratur communiter recepta, quod læsio ultra dimidiam admittitur & conceditur debitori, cujus bona pignoratita venduntur in subhaftatione ad instantiam Creditorum: in quo, idem est vel ipsos vendere jure Creditoris, vel consensum præstare ut auctoritate judicis distrahantur, sine quorum consensu, assistentia, & approbatione venditio nec fit, nec fieri potest: prout ad longum probavimus in hoc Labyrinth. 3. parte c. 2. ex num. 7. & seqq. & nihilominus remedium læsionis ex d. l. 2. admittitur in hujusmodi venditione, ut probant innumerabiles penè DD. quos refert & sequitur Hermosilla in l. 56. gloss. 4. ex n. 96. tit. 5. part. 5. Antoninus de Amato var. resolut. tom. 2. resolut. 61. n. 2. Acofta de privilegiis creditorum, reg. 1. ampliatione 5. à num. 46. Cancerius var. resolut. part. 1. cap. 13. à num. 26. Rodriguez de executione, cap. 6. ex num. 58.
- 19 Si enim in publica subhaftatione Judicis auctoritate celebrata, exclusiva omnis fraudis, cum assistentia & citatione Creditorum & debitoris, quorum interest bona justo pretio distrahi, admittitur debitor ad dicendum de læsione enormi, vel enormissima; quanto magis admitti debet in venditione pignoris facta per solum creditorem absque præsentia debitoris, & aliorum Creditorum, nec non Judicis? quo casu facillimè potest intervenire collusio & fraus, & villior pretio, quàm per subhaftationem pignus vendi solet, ex l. 3. C. si vendit pign. agatur. Antonius Faber in C. l. 8. tit. 17. de distract. pign. defn. 25. numer. 2. Igitur contra omnem Jurisprudentiæ sensum videtur in isto casu negare læsionis remedium, quandoquidem in priori liberaliter conceditur debitoris.
- Quo supposito ut debitori competat remedium enormis, vel enormissimæ læsionis, ad consequendum pignus à venditore creditum, non erit hæsitandum neque dubitandum quin eodem remedio simul uti possint creditores ex persona debitoris, ex firmissime adductis & probatis à principio hujus §.
- 20 Nec obstat fundamentum secundum adductum in contrariam per Morotum supra numer. 8. ut hoc remedium sit personale, quo tertius adversus primum, venditorem uti non potest, hoc

enim verum est regulariter ex Hermosilla relato d. num. 8. sed nos in hac quæstione non agimus de Tertio & extraneo, qui non contraxit cum venditore: imo verò agimus de Debitore ipso verè & realiter venditore, cujus nomine venditum fuit pignus, & de venditoris creditoribus ex ejus jure, persona; & nomine agentibus; quod nil aliud est, quàm si ipse per procuratorem comparuisset, læsionem deduxisset in Judicio: ad latissimè adducta in hac capite, §. 1. ex num. 8. ac per totum caput 1.

Et hanc nostram resolutionem ultra Pinellum 21 loco citato supra num. 17. in nostris terminis tenuerunt alii quam plurimi DD. ut scilicet debitori & creditoribus ipsius ex persona & nomine debitoris liceat intentare remedium de legis 2. C. de rescind. venditione, adversus emptorem pignoris, atque ita decisum fuisse in senatu Neapolitano testatur Vincentius de Franchis dec. 224. numer. 4. (contra quem, ut vidisti, perperam locutus fuit Morotus: sequitur Thesaurus decis. Pedemont. 57. num. 8. Castillo decis. Sicilia. 91. numer. 2. Georgius allegation. 6. num. 5. Carrocin in tract. de Oblationibus part. 2. quæst. 28. in fin. Barbatus gloss. 2. num. 53. Gallupus in sua praxi part. 3. c. 2. num. 49. quos allegat Toro in compend. decis. tom. 1. verb. jus offerendi pag. 302. col. 1. in fin. ibi, jus offerendi an competat secundo creditori in re vendita ad instantiam primi creditoris, fuit decisum quod non, sed bene existentis læsione, fuit conatimatus possessor ad supplementum pretii, &c. & ex Vincentio de Franchis citato, idem in istis terminis tenet Hermosilla ad l. 56. gloss. 4. num. 70. tom. 2. tit. 5. part. 5. fol. 286. & ex eodem Franchis idem tenet Ludovic. Postius de subhaftatione inspectione 59. num. 21. & iterum in tom. 2. in additionibus ad d. inspectionem 59. ex n. 13. reprobato Antonio Fabro: idem quoque tenet ex Cutelli decis. 29. numer. 29. Arias de Messa loc. proximè citando, à qua resolutione nec in judicando, nec in consulendo, recedendum erit, quidquid (ut assolet contra mentem juris) autemet Antonius Faber ex apparentibus fundamentis, & ut plurimum contra omnem jurisprudentiam.

Et longè post hæc scripta vidi Ariam de Messa 22 sa nuriar. resolut. lib. 1. cap. 35. exactè per totum, disputantem hanc quæstionem, & omnibus contrariis fundamentis ab Antonio Fabro aliisque adductis satisficientem, & manifestè convincit ac resolvit, ex num. 4. usque ad finem capitis, debitori semper competere remedium legis 2. C. de rescindenda vendit. & competere ipsi actionem utilem adversus emptorem rei pignoratitæ venditæ per creditorem jure creditoris; & per consequens creditores non quidem jure prætorio, sed ex jure & persona sui debitoris posse intentare remedium d. l. 2. ubi eruditè & eleganter cunctis difficultatibus satisfacit omnino videndus, quia transcribere non licet.

Qui quidem Arias de Messa etiam in cap. seq. 23 36. accuratè reprobatur Antonium Fabrum, inaniter & ex levissimo fundamento tenentem, contra communem DD. sententiam, debitorem non posse agere contra emptorem rei pignoratitæ cità venditæ à creditore, etiam in venditione intervenient enormissima læsio: resolvens ex communi & receptissima opinione ipsum agere posse tam ex enormi læsione, quàm ex enormissima.

CAPUT II.

Creditorum bona majoratus in concursum deducta ex facultate Regia discutientes, an jus hypothecae habeant ad bona postmodum illi aggregata, & per alium incorporata, aliudve quodlibet augmentum contingens?

Et an facultas Regia impetrata ad hypothecandum bona majoratus, & hypotheca inde sequuta, extendantur ad bona jam eidem majoratus eo tempore aggregata.

SUMMARIUM.

- 1 Hanc questionem à nemine tactam videt hactenus Autor.
- 2 Augmentum rei principalis unum corpus efficitur cum ea, ejusdemque est natura, & utriusque idem est iudicium.
- 3 Una & eadem res non debet diverso jure censi.
- 4 Idem est de parte quoad partem, quod de tota quoad totum.
- 5 Hypotheca generalis non solum comprehendit bona acquisita, verum & noviter incorporata.
- 6 Majoratus est nomen universale, prout est peculium, hereditas, grex, &c. admittens augmentum & diminutionem.
- 7 Jus universale hypothecatum extenditur ad augmentum ipsum juris.
- 8 Sicut facultas ad hypothecanda bona majoratus est stricti juris, ita & ipsa hypotheca non admittens extensionem.
- 9 In his quae sunt stricti juris, ad augmentum rei principalis in obligatione & pacto deducta, dispositio extenditur, etiam si nihil conveniatur sit, ex tacita partium voluntate Oblique sic interpretantur.
- 10 In contractu, sententia, & privilegio, ea quae sunt stricti juris trahuntur ad augmentum, ex multorum sententia.
- 11 Pactum de lucranda dote extenditur ad ejus augmentum superveniens, etiam si nihil inter partes dictum sit à principio.
- 12 Statutum disponens super lucro dotis, extenditur ad augmentum ejus.
- 13 Quando Princeps concessit territorium cum jurisdictione, si simpliciter augeatur, ad ejus augmentum extenditur jurisdictio antea concessa.
- 14 Satisfactio & fidejussio operantur in portione antea per jus accrescendi.
- 15 Hypotheca contracta super fundo, qui per alluvionem, vel vigore consolidationis postea crevit, ad augmentum extenditur.
- 16 Tacita hypotheca dotalis pro principali dote ab initio constituta, trahitur ad augmentum dotis postea superveniens.
- 17 Expenditur textus in l. item queritur 13. §. qui impleto, ff. locati.
- 18 Apud DD. communiter idem est iudicium de augmento temporis in tacita reconductione, ac de augmento rei hypothecata.
- 19 De tempore ad rem, & de re ad tempus, valet augmentum.

Salgado Labyr. Credit. Tom. III.

- 20 Reconductio tacita ejusdem est qualitatis, cuius est expressa: & eadem pacta & pignora videntur reverti.
- 21 Hypotheca expressa pro vino, oleo, tritico promissa, extenditur ad valoris augmentum, si postea augeatur.
- 22 Si tempore hypothecae res fuerit deteriorata, ad meliorationes in eadem postea factas hypotheca praerabitur.
- 23 Ad eum spectat augmentum, ad quem spectat diminutio.
- 24 Augmentum & diminutio pari passu ambulant.
- 25 Facultas, & hypotheca praecedens non extenditur ad augmentum proveniens ex aggregatione bonorum per Tertium extraneum. Pro qua conclusione multa deducuntur.
- 26 Hypotheca contracta super re principali extenditur ad augmentum naturale per alluvionem, & ex natura rei proveniens, per consolidationem usufructui cum proprietate.
- 27 Adacta per alluvionem, naturaliter cum re uniantur.
- 28 Diminutio fundi occupati à flumine, Dominium amittit.
- 29 Impossibile est alveum alterius juris esse, quam flumen.
- 30 Alveus sequitur fluminis causam.
- 31 Alveus à flumine derelictus eorum est qui prope ripam praedia possident.
- 32 Post contractam venditionem periculum rei partinet ad emptorem, sicut & incrementum.
- 33 Creditori hypotheca augmentum alluvionis accrescit.
- 34 Et usufructuario.
- 35 Et Emphyteusis, taliter ut Emphyteusis finita ad dominum redeat.
- 36 Augmentum proveniens ex causa alluvionis, & ex causa consolidationis, equiparatur in Jure.
- 37 Ex quacunque causa consolidatio provenit.
- 38 Quando duo casus in Jure equiparantur, dispositum in uno subintelligitur in altero.
- 39 Dominium utile consolidatum cum directo, & usufructus consolidatus cum proprietate, accrescunt majoratus, in quo Dominium directum comprehensum erat.
- 40 Portio, quae unitur per consolidationem, eodem jure censetur quo res cui accedit.
- 41 Dominium utile sic unitum ex legis dispositione per attractionem transit cum directo ad quemcunque.
- 42 Augmentum proveniens ex praescriptione quasi alluvio dicitur.
- 43 Res acquisita per praescriptionem à possessore majoratus, sit majoratus.
- 44 Quando rei praescribitur ab herede titulo hereditario, hereditati acquiritur, & in restitutione hereditatis venit hoc augmentum.
- 45 Praescriptio incepta in vita defuncti, & perfecta per heredem, pertinet ad hereditatem.
- 46 Quando finis habet necessariam consequentiam ad principium, non finis sed principium attenditur.
- Origo & causa primava in omni dispositione attenditur. ibid.
- 47 Creditor habens hypothecata bona majoratus, jus habet ad augmentum proveniens ex praescriptione.
- Creditor defuncti consequi potest hereditatem suam ex augmento proveniente hereditati per praescriptionem. ibid.
- 48 Hypotheca contracta à possessore beneficii super

B

fructibus

14 Labyrinth. Credit. concurr.

- fructibus ipsius, extenditur ad augmentum, quod ratione personis extinctis advenit eidem.
- 49 Hypotheca procedens simpliciter contracta comprehendit augmentum proveniens ex facto boninis inseparabiliter ab ipsa re.
- 50 Veluti si aedificia, vel melioramenta facta fuerint in re hypothecata.
- 51 Tertius consequitur estimationem melioramentorum, quae fecit in re hypothecata.
- 52 Quid dicendum sit de melioramentis factis in rebus majoratus, stante lege 46. Tauri? remissio.
- 53 Servitutes acquisita augent rem, & ejus naturam sequuntur.
- 54 Sicut augmentum separabile, & discretum, non auget rem; ita augmentum concretum & assiduum rei hypothecata, ipsam auget.
- 55 Augmentum rei principali deducta in contractu, originem habens ab ipsis contrahentibus, subijciuntur iisdem qualitatibus, & hypothecis quibus res subiecta erat.
- 56 Reconduktione tacite contracta, renovantur pacta, qualitates, conditiones, & hypotheca expressae appositae per contrahentes in principali.
- 57 Repetitio omnium qualitatium, & hypothecarum, quibus res aucta per contrahentes fuerat celebrata subintelligitur in secundo contractu.
- 58 Tacita reconduktion non inducitur à jure, quando in aliquo ex contrahentibus deficit aptitudo consensus, ut in pugile, mente capto, & similibus.
- 59 Hypotheca data pro augmento Dotis, nova est.
- 60 Hypotheca adjecta augmento dotis, diversa est ab illa, quae doti principali adjecta erat.
- 61 Hypotheca augmenti dotis oritur ex nunc à tempore contractus augmenti.
- 62 Tacita contrahentium voluntas operatur novam reconduktionem, & novam repetitionem hypothecae.
- 63 Tacita hypotheca renovatio non operatur à tempore prioris conduktionis, sed secunda.
- 64 Opponitur textus in l. item quaeritur, §. qui impleto, ff. locati.
- 65 In reconduktione novus requiritur sensus qui praesumitur.
- 66 Durare idem est ac renovare.
- 67 In reconduktione tacita prior hypotheca non manet in veritate, sed videtur manere.
- Exponitur text. in l. repetitionem 4. Cod. de usur. ibid.
- 68 Augmentum noviter proveniens ex facto eorundem contrahentium subijciuntur qualitatibus, conditionibus, & hypothecis prioris contractus.
- 69 Non est constans argumentum: Est unitum rei hypothecatae; ergo est hypothecatum. Fallit enim in tribus casibus.
- 70 Aggregatio bonorum facta ab extraneo bonis alterius majoratus antea hypotheca subiectis, multum differt ab illis tribus casibus.
- 71 Augmentum proveniens ex hac aggregatione, non est à natura.
- 72 Hoc augmentum est discretum & de per se stans.
- 73 Augmentum proveniens ex facto aggregationis Tertii, non provenit ex facto ipsorum contrahentium.
- 74 Augmentum non sequitur rei auctae, quando inter eam & illud datur diversa ratio.
- 75 Majoratus aggregatus Majoratus, manet dependens ab illo.
- Partes accedunt Toti; non una pars alteri, ibidem.
- 76 Si incorporatio unius rei cum re hypothecata aequè principaliter sufficeret ad extendendam hypothecam ad rem unitam, sequeretur absurdum.
- 77 Hypotheca ex facultate Regia constituta super re majoratus, non extenditur ad aliam quantumvis connexam.
- Facultas concessa ad alienandam bona majoratus limitata, denegata intelligitur in aliis, ibidem.
- 78 Licet hypotheca contracta super re principali, renovata censeatur in augmento proveniente ab ipsis contrahentibus, hoc idem est quia talis effectus causatur à voluntate contrahentium qui tacite consenserunt hypotheca, qui omnino abest à casu aggregationis facta à Tertio, & n. 79.
- 80 Tertius aggregans bona sua antiquo majoratus, non potest comprehendere in contractu antecedente inter hypothecarium & hunc possessorem majoratus celebrato.
- 81 Repetitio hypothecae solum adest inter ipsos principales contrahentes in tacita reconduktione.
- 82 Hypotheca procedens non operatur respectu Tertii, qui rem suam pro securitate contractus hypothecavit.
- 83 Dispositio super augmento, est novus contractus respectu Tertii.
- 84 Fidejussio primi contractus non trahitur ad postea conventum.
- Hypotheca contracta in augmento dotis non operatur in prejudicium contrahentis cum marito inter dotem principalem & ejus augmentum, Ibid.
- 85 Facultas ad condendam majoratum concessa à Principe; non extenditur ad bona postmodum aggregata ab eodem conditore.
- 86 Augmentum non sequitur naturam rei auctae in prejudicium Tertii.
- 87 Aggregatio solum assumit naturam primi majoratus in sua primitiva fundatione, quoad successiones, conditiones, & qualitates in ea contentas.
- 88 Ea est intentio aggregantis ut majoratus antiquus augetur & illustretur.
- 89 Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem.
- 90 Aggregans, ex actu aggregandi, prohibet bonorum suorum alienationem.
- 91 Hypotheca specialis non extenditur ad bona futura.
- 92 Hypotheca contracta super bonis majoratus ex facultate Regia, est specialis.
- Idem est demonstrare personam per signum certum, vel ipsam nominatim exprimere, ibid.
- Specialis hypotheca est, quae limitatur ad certum genus bonorum, ibid.
- 93 Hypotheca restricta ad certum genus bonorum, non comprehendit futura & noviter adquisita.
- Genus habetur pro specie, quod non potest verificari nisi in una specie. Ibid.
- 94 In quacunque dispositione solum continentur ea jura quae existebant tempore dispositionis, non autem futura, maxime noviter creata.
- 95 Quando ex facultate Regia hypothecantur bona majoratus, ipse majoratus non cadit sub hypotheca.
- 96 Majoratus est nomen universale, sicuti Grex, mercimonium, &c.
- 97 Aliud est hypothecare juri universali, aliud res ipsas particulares sub eo continens.
- Pensio Ecclesiastica non imputatur super ipso beneficio, sed super fructibus, ibid.

98. Sub nomine universalis comprehenditur accessorium & augmentum.
99. In his que sunt stricti juris, extensio fit ad augmentum.
100. Quando augmentum provenit à trahentibus, pacta, conditiones, & hypotheca censentur repetita que erat in priori contractu.
101. Hypotheca contracta super fructibus beneficii, non extenditur ad fructus beneficii uniti.
102. Hypotheca contracta super bonis dotalibus, non extenditur ad augmentum dotis postea datum ab uxore, vel ab alio ejus nomine.
103. An facultas Regia ad hypothecanda bona majoratus, extendatur ad jam aggregata, nulla facta relatione ad Principem.
104. Idem & equale judicium est rei principalis & unitæ.
105. Major est ratio ut trahatur hypotheca ad augmentum existens tempore facultatis Regiæ, quam ad subsequens.
106. In impetratione rei principalis non tenetur impetrans facere relationem Principi de re unita, cum tacite inesse dicatur.
107. Per unionem unius rei factam alteri, in istam omnia emolumenta transeunt.
108. In augmento rerum feudalium nova investitura non requiritur.
109. Facultas ad hypothecanda bona majoratus, non trahitur ad jam aggregata, si non facta sit illorum mentio Principi.
110. Aggregatio facta majoratui non stat accessorie ad bona antiqui majoratus, sed æque principaliter.
111. Quando una res est æque principaliter unita alteri, in impetratione debet fieri relatio & mentio utriusque.
112. Casu quo accessorie majoratus unus alteri unitur, debet intelligi facta unio ipsi majoratui tantquam persone siæ.
113. Facultas nunquam conceditur ad hypothecandum majoratum, sed bona ipsius tantum.
114. Cum principale non est hypothecatum illasum permanset accessorium.
115. Autor tenet, facultatem Regiam extendi ad bona jam aggregata siue accessorie siue principaliter, etiamsi Principi non fuerit facta eorum mentio.
116. Verbum, bona, adjectum genitivo, Majoratus, indicat omnia bona pertinentia ad majoratum, siue ex dominio, siue ex possessione.
117. Dispositio bonorum per nomina possessiva comprehenditur omnia bona mobilia, & immobilia, jura, & actiones.

AN & quibus casibus bona censentur aggregata, & per alium incorporata antiquo majoratui, & quos effectus hæc aggregatio producat, multa scripserunt Molina de primogen. l. 1. c. 26. per tot. & ib. Additionatores: Joan. Garcia de expens. & meliorat. c. 22. per tot. Castillo controvers. l. 3. c. 10. per tot. Anton. de Amato variar. resol. tom. 1. resol. 14. ex n. 17. cum seq. & quamplurimi alii ab eisdem citati.

Prædictorum assertionibus & resolutionibus nostra questio non eget, cum vetsetur super augmento & rebus indubitabiliter post hypothecam aggregatis & incorporatis antiquo majoratui, an scilicet ad ea extendatur hypotheca præcedens virtute facultatis Regiæ, legitime contracta super bonis majoratus tunc existentibus, quando hoc augmentum & bonorum aggregatio postmodum super-

venit ex dispositione alterius? ardua est questio, & admodum difficilis viris doctis merito visa fuit, inextricabilibus & penè indissolubilibus ambagibus involuta, quam hæcenus à nemine scriptam nec tactam vidi, eandem ad partes disputabimus.

Et pro affirmativa, ut scilicet facultas Regiæ & hypotheca præcedens super bonis majoratus antiqui trahatur ad hoc augmentum; & bona per alium illi postmodum aggregata plurima & invincibilia urgent fundamenta.

Primum est; augmentum rei principalis ira unitum & incorporatum est cum ea, ut una & eadem sit, & pars ejus judicatur & unum facit corpus, & ejusdem efficitur natura & qualitatis, ita ut idem sit judicium in utroque, & quod in aucta disponitur, idem ad ejus augmentum superveniens protrahatur; super hoc axiomate multa jura & Doctores cumulant, & ad varios casus, doctrinas, & exempla huic nostro primo fundamento valde conductibilia intulerunt, quæ repetere fastidiosum foret; videantur August. Barbosa axiom. 34. Bert. Valasc. in axiomat. lit. A. ex n. 612. & ultra eos Merez abunde de majoratu, l. par. qu. 10. per tot. & 2. par. qu. 8. Petr. Surd. conf. 397. ex n. 10. cum multis seqq. Ferdin. Arias de Messa var. resol. lib. 2. c. 42. per tot. & alii plurimi quos consulo omitimus; & quamplurimi per discursum allegandi.

Ergo si augmentum, una sit res cum re aucta, ad id debet extendi jus hypothecæ præcedentis, quia una & eadem res non debet diverso jure censi, l. cum qui ades ff. de usucapion. cap. quia circa, de privileg. cap. cum in tua, de decimis, Barbosa axiomat. 135. n. 7. & connexorum idem est judicium, jur. & Doct. per Barbof. axiom. 51. per tot. adductis, & cum sit pars rei principalis, idem debet ferri judicium de parte quoad partem, quod de toto quoad totum; l. qua de tota, ff. de rei vindic. l. à Titio, ff. de verb. oblig. l. juris gentium §. adeo, ff. de pact. Barbof. axiom. 132. num. fin. quia non dicitur pars quæ à suo toto discedit.

Secundò, quia obligatio & hypotheca generalis non solum comprehendit bona præsentia, sed etiam trahitur ad futura & noviter adquirentia & incorporata cum patrimonio debitoris obligato, text. in l. fin. Cod. que res pign. oblig. poss. ibi, super qua generali hypotheca illud quoque ad conservandam contrahentium voluntatem sancimus, ut si res suas supponere debitor dixerit, non adjecto, tam præsentia quam futura: jus tamen generalis hypotheca etiam ad futuras res producat. Exornat latè Gaitus de credito, c. 4. quæstio 5. ex num. 53. cum seqq. sed bona majoratus generaliter hypothecæ subjiciuntur ex facultate Regiæ; ergo ad bona futura, quæ postmodum aggregata fuerunt ipsi majoratui, & de novo quæsitæ, protrahi debet hypotheca.

Tertiò fortiter pro hac parte pognat, nam majoratus est nomen universalitatis, & est titulus universalis, & quoddam jus universale prout est peculium, hæreditas, dos, grex, mercimonium, & similia, admittens in seipso augmentum & diminutionem, prout latè probat Molina de primogen. l. 1. cap. 26. ex num. 26. usque ad fin. sed jus universale hypothecatum extenditur ad augmentum ipsius juris; ut probant text. in l. grege, in princ. ff. de pign. ergo hypothecatio majoratu tanquam jure universali debet hypotheca extendi ad ejus augmentum.

Quartò: nam licet facultas ad bona majoratus hypothecanda sit stricti juris, atque strictæ interpretationis, ita ut non extendatur de re ad rem,

de persona ad personam, nec de tempore ad tempus, ut latissime comprobavimus in hoc Labyrinth. 1. par. c. 4. n. 12. & cap. 10. ex n. 68. cum seqq. & cap. 1. lex n. 10. tom. 2. ac pariter ipsa hypotheca sit stricti juris non admittens extensionem, l. in pignore 55. l. si fidejussor 69. ff. de fidejussor. & Rotæ decisionem Merlin. de pignorib. l. 4. tit. 5. q. 147. Tamen etiam in iis quæ sunt stricti juris, ut stipulatio, l. quidquid adstringenda, ff. de verb. oblig. & similia, ad augmentum rei principalis in obligationem & pactum deductæ dispositio extenditur, ita ut omnia pacta & conditiones in contractu rei principalis appositæ, intelligantur tacite repetitæ in augmento postea contracto, etiam si inter partes contrahentes nihil de eo actum sit expressè, quia tacite ex legis interpretatione deducitur eorum voluntas & consensus: sunt ad hoc jura singularia & expressa in l. si constante, 19. §. idem licet, Cod. de donat. ante nupt. l. etiam Cod. de jur. dot. his verbis: *Etiam si non dotem reddit sibi mater, sed ea quæ in dotem data sunt, ut eam sequerentur vel ad se pertinerent durante matrimonio, filia decedente, actionem ex stipulatu videri quesitam, æquissimum esse judicamus: cui consequens est, ut etiam id quod additamenti causa in dotem datum est, eadem actione repetatur.* ubi celebris Glossa, verb. additamenti, text. optimus in l. inter, 26. §. cum inter, ff. de pact. dotalib. in hæc verba: *Cum inter patrem puella & generum convenit, ut in matrimonio sine liberis defuncta filia, dos patri restitueretur; id actum inter contrahentes intelligi debet, ut liberis supersitibus filia defuncta dos restitueretur, nec separabatur portio dotis additamenti causæ data, si postea nihil aliud convenit.* item in l. quoties 10. §. constat autem, ff. de administrat. tutor. his verbis, *Constat autem, cum qui ad augmentum datur, ut puta ad bona materna, quæ postea accesserunt, vel ad quid aliud augmentum, administrare pristina bona non solere, &c.* Per contrarium autem qui datus est simpliciter tutor pupillo, vel curatori si quid postea augmenti accesserit, periculo tenetur, quamvis soleat ad augmentum dari curator: quæ res non facit, ut ipsa augmenta non pertineant ad curam priorum tutorum, ad quos omnis utilitas pupillorum debet pertinere, sive igitur datus est, communicabitur periculum cum prioribus, sive datus non est, tenetur administrationis necessitate is qui antea erat datus. item in l. non quocunque modo. 84. §. Julianus ff. de legat. 1.

10 Ex quibus juribus deducit Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 18. num. 53. videndos ex num. 50. ut ea quæ sunt stricti juris trahantur ad augmentum, & loquuntur in contractu, sententia, & privilegio, quæ esse stricti juris probat: id ipsum probant Bald. in l. etiam, Cod. de jur. dot. notab. 2. reputat singulare Aretin. in l. si in testamento, ff. de vulg. & pupill. substit. Jas. in rubr. ff. de jur. dot. colum. fin. Roland. à Valle de lucro dot. quest. 100. num. 3. & 8. & iterum ex num. 11. cum sequentib. asserit quod pactum de lucranda dote habet locum non solum in ex dote, quæ est data à principio, sed etiam pro augmento dotis superveniente post pactum; ita ut si super augmento dotis non fuerit novum pactum adjectum, jungatur veteribus pactis adjectis doti principali, etiam si de illis repetendis nihil in augmento per contrahentes dictum sit: per dist. l. inter socerum, §. cum inter, ff. de pact. dotalib. Cynus in dist. l. si constantis per text. ibidem not. 4. de donat. ante nupt. idem Cynus & Bald. in dist. l. etiam: Paul.

de Cast. in consil. 8. incip. *Ad primum*. Parisius. consil. 126. & præter hos Doctores ex aliis idem asserit Mierex de majorat. par. 1. quest. 10. num. 30. & 31.

Atque etiam Statutum, quod est stricti juris, & strictæ interpretationis, disponens super luctu dotis, extenditur ad augmentum, cum sit pars dotis, & una & eadem res cum dote, quæ ideo diverso jure non debet censeretur: fuit doctrina originalis Abbatis in consil. 46. dubio 2. vol. 1. quem referunt & sequuntur Campeg. de dot. in par. quest. 9. Paris. consil. 126. colum. & consil. 62. col. 3. vol. 4. & Paul. de Cast. consil. 290. col. 3. in fin. vol. 1. & de Comuni testatur Roland. à Vall. de lucro dot. quest. 100. num. 15. & per tot. sequitur Petr. Surd. consil. 297. ex n. 10. cum multis seqq. tom. 3.

Et iterum de privilegio, quod est stricti juris, l. si quando, Cod. de inoff. testam. ex quo Princeps concessit territorium quoddam cum jurisdictione, si postea simpliciter augeatur territorium, ad augmentum extenditur jurisdictio antea concessa, etiam si nihil dictum sit de jurisdictione, ut ex doctrina Angeli probat Roland. à Vall. d. quest. 100. num. 10. idem Angel. in l. item fundi, §. huc de usufruct. Covar. practicar. quest. c. 2. vers. eadem ratione: & n. 8. latè Nicol. Boëtius decis. 50. num. 17. Ant. de Quesada quest. ult. n. 36. conducunt scripta per Menoch. de presumpt. lib. 4. prescript. 189. n. 15. Alia huic doctrinæ valde similia congerit August. Barbof. n. 8. & 9. & ex n. 37. cum seqq. in Voto 91. & Larrea allegat. fiscal. 89. per tot. tom. 2.

Item satisfactio, & fidejussio, quæ sunt stricti juris, operantur in portione postea aucta per jus accrescendi: text. in l. fin. ff. quor. legator. cum concordantib. ut per Menoch. de adipisc. poss. remed. 2. Mierex de majoratu, 1. par. q. 10. n. 25. Ergo pariter ratione, licet facultas ad hypothecandum bona majoratus, & ipsa hypotheca sint stricti juris, debent extendi ad bona postea aggregata, & ad quodlibet majoratus augmentum postea superveniens.

Quintò magis in terminis probatur: nam hypotheca contracta super fundo, & naturaliter per alluvionem, seu ex natura rei vigore consolidationis creverit ad augmentum trahitur præcedens hypotheca contracta text. est expressus in l. si convenerit: §. si nuda proprietatis pignori data sit usufructus, qui postea accrevit, pignori cedit. Eadem causa est alluvionis: 18. ff. de pignor. act. text. etiam expressus in l. si fundus hypotheca datus sit, deinde alluvione major factus est, totus obligabitur: 16. ff. de pignorib. l. 4. ff. de jur. dot. his verbis: *si proprietatis nuda in dotem data usufructus accesserit, incrementum videtur dotis, non alia dos, quemadmodum si quid alluvione accesserit: si est dos pars accrescens, & dotis augmentum, ergo & tacita hypotheca ad illa extenditur. d. §. nuda, cum similibus.*

Sextò & hæc pars affirmativa fortiter probatur: nam tacita hypotheca dotalis pro principali dote ab initio constituta, trahitur ad augmentum ipsius dotis postea superveniens: textus expressus in athen. de equitate dotis §. aliud, collat. 8. ubi hypotheca concessa doti principali, conceditur & extenditur etiam ad augmentum ipsius dotis, ibi: *si autem non utrinque immobiles res fuerint, mulierem omnino per immobiles res celebrare augmentum, & ut dos & augmentum similiter habeat adversus antiquiores creditores privilegiata, undique indubitato augmento existente, &c.* textus etiam expressus in l. si constante, §. jura autem hypothecarum quæ in augenda dote, vel donatione fuerint, ex eo tempore initium accipiant, ex quo eadem

dem hypotheca contracta sunt, &c. *Cod. de donat. ante nup.* textus in *l. etiam* 8. *Cod. de jur. dot.* & per hæc jura ita post-alios firmantur Negulant. de pignorb. 4. *memb. 2. par. princip. num. 46.* & iterum 5. *par. princip. memb. 2. num. 17.* Tiraquel. in *l. si unquam*, verb. *donatione largitus*, num. 18. *Cod. de revoc. donat.* idem Tiraquel. in *tractat. de retract. linager*. §. 1. *glos. 18.* ex n. 53. Petr. Barbof. in 3. *par. Rubrica*, ex n. 65. *ff. sol. matrim.* Roland. à Vall. de *incro dot. quest.* 100. n. 5. Acolta de *privileg. creditor. regul. 2. ampliat. 6.* ex n. 568. *fol. 163.* Fontanek. de *pact. dotal. tom. 2. clas. 14.* & *fin. glos. unic. part. 1. num. 94. fol. 6. 7.* Noguerol. *allegat. 30.* ex n. 22. usque ad 27. Cardinal. Mantic. de *contractib. lib. 11. tit. 19.* n. 13. & *tit. 26.* ex num. 13. Gaius de *credito*, cap. 4. *questio 11.* ex n. 1594. *cum seq. fol. 413.* Petr. Sord. *l. 3. conf. 397.* n. 10. 17. & 18. Franchis *dec. 603.* Ant. Faber. in *suo Cod. de fin. 16. l. 8. tit. 8.* Quia igitur ratione poterit augmentum & aggregatio bonorum superveniens antiquo majoratui relevari ab hypotheca contracta super bonis majoratus principalis, virtute facultatis Regie.

quam ad majoratus & hypothecæ rei augmentum. Octavo & denique quia hypotheca etiam expressa super aliqua re, trahitur ad augmentum ipsius rei hypothecæ, ut puta si res tempore hypothecæ sit deteriorata ad meliorationes in eadem postea factas etiam hypotheca protrahatur; probant text. in *l. si fundus* 16. §. *si res*, *ff. de pignorb.* in hæc verba, *Si res hypothecæ data postea mutata fuerit, æque hypothecaria actio competit, veluti de domo data hypothecæ, & horreo facta; item si de loco convenit, & domus facta sit: item de loco dato, deinde vineis in eo positus*, text. in *l. domo pignori data, & area ejus tenebitur*, est enim pars ejus: & contra, *ius soli sequitur edificium*, 21. *ff. de pignorat. act.* text. in *l. Paulus* 29. §. *domo*, *ff. de pignorb.* his verbis, *Domo pignori data exusta est, eamque aream emit Lucius Titius, & extruxit, quæsitum est de jure pignoris? Paulus respondit, pignoris perfectionem perseverare, &c.* Glossa & communiter Doctores in dictis jurib. & alibi passim, & allegandi infra ex n. 42. *cum seqq.*

- 17 Septimò probatur hæc pars ex textu singulari in *l. item quaritur*, §. *qui impleto*, *ff. locati*: ubi hypotheca expressè contracta inter locatorem & conductorem pro certo tempore, renovata censetur in tacita reconductione & in augmento temporis tacitè inter eisdem convento, ibi: *qui impleto tempore conductionis remansit in conductione, non solum reconduxisse videbitur, sed etiam pignorum videtur durare obligatio*: & hanc tacitam temporis extensionem & prorogationem, augmentum conductionis, communiter vocant Doctores, & promiscuè de hoc temporis augmento judicant quod de augmento rei hypothecæ Bertazol. in *repetit. leg. si quis major*, *Cod. de transact. quest. 1.* n. 17. Alvarez Valasc. in *Axiomat. lit. A. n. 624.* & optimè post alios Mierez de *Majorat. 1. par. quest. 10. n. 20.* & *seqq.* & ideo quamvis text. non loquatur in augmento rei hypothecæ, sed in augmento & prorogatione temporis, & renovatione ejusdem contractus, adhuc tamen de tempore ad rem, & de re ad tempus valet argumentum; & dispositum in uno, etiam procedit in altero, ut per jura & plurimos DD. probat Alvarez Valasc. in *axiomat. lit. A. n. 517.*

Quorum jurium dispositio æquissima est, & rationi naturali consona, nam si rei hypothecæ diminutio eedit in damnum creditoris, pariter rei augmentum debet cedere juri hypothecæ, & in creditoris utilitatem, quia ad eum spectat augmentum ad quem spectat diminutio, *l. scribis*, *ff. ad Trebel.* Fabiani, in *authent. novissima*, num. 88. & *seqq.* *Cod. de inoff. testam.* Ruynus *consil. 97. n. 10.* circa *med. & n. 13. lib. 3.* Petr. Sord. *Consil. 128. num. 10.* Gratian. *decis. 85. num. 6.* Alvarez Valasc. in *Axiomat. lit. A. n. 628.* quia augmentum & diminutio pari passu ambulant, juxta regulam *leg. si ex toto*, in *princ. ff. de legat. 1.* Barbof. *axiom. 34. num. 10.*

Hæc sunt jura & fundamenta, quæ viciliter sustinent hanc partem affirmativam, ut facultas & hypotheca bonorum majoratus præcedens extendatur ad quodlibet augmentum & aggregationem bonorum quomolibet postmodum supervenientem.

Sed pro contraria parte, ut scilicet saltem in hoc casu particulari, de quo nostra disceptatio est, nullo modo facultas & hypotheca præcedens extendatur, nec protrahatur ad hoc genus augmenti provenientis ex aggregatione bonorum per Tertium extraneum facta antiquo majoratui, propter diversitatem rationis militantis in aliis augmenti generibus, multa urgent etiam fortissima fundamenta suo loco aptius scribenda in quarta conclusione ex n. 69. *cum multis seqq.*

Et ut perfectius in tam ardua & difficili questione veritas percipiatur, operæ pretium erit, genera varia augmentorum distinctè describere, & per quatuor conclusiones disceptare, & elucidare.

Prima Conclusio.

Hypotheca contracta super re principali extenditur ad augmentum proveniens à natura, puta per alluvionem, vel à natura rei, puta per consolidationem usufructus cum proprietate hypothecata, vel utilis dominii cum directo: de quo jura sunt expressa in *l. si convenerit*, §. *si nuda proprietas*, *ff. de pignorat. act. l. si fund.* 16. *ff. de pignorb. l. 4. ff. de jur. dot.* quæ adduximus in 5. *fundamentum* *supr. n. 15.*

Quoniam adacta per alluvionem rei principali naturaliter cum ea uniuntur, *l. in rem* 23. §. *idem*

- 20 Et quod omnia pacta & conditiones quæ continentur in priori locatione, nec non hypotheca expressa tacitè intelligantur renovata & repetita in augmento temporis & tacita reconductione, ex *d. §. qui impleto*: probat Bald. *ibidem* in 2. *lectura*, in *summario*; notans quod reconductio tacita ejusdem est qualitatis cujus est expressa, quia eadem etiam pacta & pignora videntur esse repetita: idem scribit Angel. in *l. cum satisfatione*, §. *caveant*, *Cod. de agricol. & censit.* & ex aliis Mantica de *tacit. & ambig. convent. tom. 1. lib. 5. tit. 15. num. 19.* & *seqq.* exornant Acolta de *privileg. creditor. regula 3. ampliat. 3.* ex num. 53. Gaius de *credito*, cap. 4. *questio 1.* ex num. 1149. *cum seqq. fol. 457.* Noguerol. *allegat. 21.* ex num. 10. qui plures alios ad idem allegant. Et quod hypotheca expressa pro vino, oleo vel tritico, promissa, si valet post moram angeatur, ut extendatur ad hoc augmentum, & valoris incrementum, Bartol. in *l. vinum*, *col. fin. ff. si cert. pet.* Negulant. de *pignor. 2. part. princip. memb. 1. num. 52.* & post alios Mieres de *majoratu*, par. 2. *quest. 10. n. 36.* Igitur hypotheca expressè contracta super bonis majoratus ex facultate Regia, debet censerì repetita, & extendi ad bona postea per alium aggregata, tan-

quacumque; ff. de rei vendit. qua de causa omnes qualitates & conditiones rei protinus augmento huic inseparabiliter communicantur, l. si ego, §. idem air, ff. de publiciana, d. l. 4. ff. de jur. dot. l. fin. C. de alluvionib.

28 Nam quemadmodum fundus occupatus à flumine, sit fluminis, & prior Dominus fundi Dominium amittit, l. ergo 30. §. alluvio, vers. itaque, ff. de acquir. rer. dom. l. 1. §. si fessa; ff. de fluminib. quia impossibile est ut alveus alterius juris sit quam ipsum flumen, l. 1. §. similib. modo, ff. de fluminib. & propterea alveus semper sequitur fluminis causam, l. ergo 30. §. duobus, ff. de acquir. rer. dom. ut abunde probat Arias de Mella variar. resol. lib. 2. cap. 43. n. 9. 10. & 12. Caldas Pereira de empt. & vendit. ex nu. 46. cum multis sequentib. Ita pariter alveus à flumine derelictus, & ab eo sejunctus, eorum esse incipit, qui propè ripas prædia possident, & illis hoc naturale augmentum accrescit, l. Arius 38. ff. de acquir. rer. dom. post plures Arias de Mella ubi proximè, ex n. 1. & n. 9.

32 Qui num. 5. asserit per jura, & DD. quos allegat, quod quemadmodum post perfectam venditionem periculum rei emptæ pertinet ad emptorem, pariter incrementum hoc naturale ad eum debet pertinere: ubi etiam de creditore hypothecario, ut eidem hoc augmentum alluvionis accrescat. Similiter etiam ad usufructuarium hoc augmentum jure accessionis spectare, ex l. item si fundi 9. §. sed si insula, ff. de usufructu: abunde probat Castillo de Usufructu. cap. 37. ex n. 22. cum seqq.

35 Quare hoc augmentum naturale ad rem emphyteuticam, ab emphyteutæ industria & sumptu non proveniens, sed natura ipsa tantum de per se casu operante, sive pateat, sive lateat, dicitur commodo ipsius emphyteutæ cedere, & accrescere utili dominio, & ad emphyteutam pertinet toto eo tempore quo emphyteusis duraverit, ita tamen ut ipsa emphyteusis quomodolibet finita, ad Dominum directum redeat, de quibus latissime post plurimorum Doctorum allegationes videndus erit Anton. de Amato variar. resol. tom. 1. resol. 14. ex n. 22. cum seqq.

36 Et cum à jure æquiparatum sit augmentum proveniens ex causa alluvionis, & ex causa consolidationis, ut sunt jura expressa in d. l. si convenerit, §. si nuda proprietati pignori data sit, usufructus, qui postea accrevit, pignori cedit: eadem causa est alluvionis. 18. ff. de pignorb. similis textus in l. 4. ff. de jur. dot. ibi: si proprietati nuda in dotem data usufructus accesserit, incrementum videtur dotis, quemadmodum si quid alluvione accesserit.

37 Idem dicendum erit in consolidatione ex quacumque causa proveniente, ut in utili dominio consolidato cum directo, nam prædicta jura licet dumtaxat loquantur in consolidatione usufructus, exempli gratia id factum fuit, cum ratio decisionis & determinationis militet etiam in omni consolidatione unius rei dismembratæ, & postea ex sua natura consolidatæ, nam in utraque consolidatione admitti debet hypothecæ extensio: quia ubi duo casus sunt à jure æquiparati, dispositum in uno, subintelligitur etiam dispositum in altero: plures ad id Doctores citat Alvar. Valasco in axiom. lit. C. num. 10. Et in terminis quod si cum directo dominio hypothecato consolidetur utile, ut ad hoc augmentum extendatur hypotheca probat Castillo decis. 10. num. 4. novissime Metcur. Merlin. in tract. de pignorb. & hypothec.

lib. 2. titul. 1. quest. 2. sub n. 21. in fin. fol. 42. ubi etiam de consolidatione usufructus cum proprietate hypothecata.

Et ideo in hac materia Doctores promiscue loquuntur de augmento rei per consolidationem usufructus cum proprietate, & domini utilitatem directo ut videre est ex Molina de primogen. lib. 1. cap. 26. sub num. 28. vers. ex quibus inferitur: asserens quod in rebus majoratus utile dominium consolidatum cum directo, & usufructus cum proprietate consolidatus, eidem majoratui accrescit, in quo proprietates seu dominium directum comprehensum erat: ex pluribus Doctoribus per eum allegatis: optime etiam per multos Modernos Joan. García de expensis & meliorat. cap. 22. n. 10. 11. & 12. multa etiam per Peregrin. de fideicom. art. 10. n. 8.

Nam ea quæ consolidantur, eodem jure, quo ipsa bona cum quibus sit consolidatio, adquiri dicuntur, quia per consolidationem una res efficitur cum illa cui inseparabiliter unita est, & eadem portio quæ unitur per consolidationem, eodem jure & titulo possidetur, quo res cui accedit & consolidatur; ut considerat Bald. consil. 300. Statuto cavetur: per text. in d. l. si proprietati, ff. de jur. dot. & l. si tibi homo, §. si ff. de legat. 1. & l. si hæres, ff. ad Trebell. quem sequitur Tiracuell. de retract. linager. §. 1. gloss. 3. n. 2. & gloss. 7. n. 6. & in §. 32. gloss. 1. 72. & num. 75. Parisien. in consuetud. paris. tit. 1. §. 30. n. 72. & 73. Covar. in epitom. super 4. Decretal. 2. par. cap. 7. §. 1. n. 9. Ludov. Molina ubi proximè, num. 9. & 28. vers. ex quibus inferitur: latissime videndus Mieres de majoratu, l. part. quest. 10. ex n. 166. cum seqq. tom. 1. optime Peregrin. d. art. 10. num. 8. & 9. inferens quod hoc jus utile sic unitum ex legis dispositione per attractionem transit cum directo ad quemcumque; quapropter dicendum erit, quod hypotheca super proprietate trahi debet ad hoc augmentum usufructus, & utilis domini consolidati cum proprietate, ex juribus expressis ad princip. hujus primæ Conclusionis, adductis.

Ad hanc etiam primam Conclusionem spectat augmentum proveniens ex temporis beneficio & præscriptione, quæ quasi alluvio dicitur: ut considerat Peregr. de fideicom. d. art. 10. sub n. 11. Castill. controvers. tom. 6. c. 155. n. 8.

Et ideo res præscriptione acquisita per possessionem rem majoratus ex causa, jure, & titulo majoratus, & tanquam res majoratus, sit majoratus & hæreditatis, & pertinet ad majoratum, & ejusdem sit qualitas, in eaque sicut in cæteris bonis majoratus succeditur, cum attendatur causa primordialis, jus, & titulus ex quo res ipsa acquiritur & præscribitur, ita tenet & comprobatur Molina de primogen. l. 1. c. 26. n. 7. & 8. Joan. Garc. de expensis & meliorat. c. 22. num. 12. cum seqq. & in tract. de conjug. ac quæst. num. 9. & seqq. qui inde ad alia similia inferunt: plurimos ad idem congerit Castill. controvers. tom. 6. cap. 155. ex n. 8. & seqq. & Addit. ad Molinam. d. n. 7.

Item quando res præscribitur per hæredem titulo & jure hæreditario, ut pertineat ad hereditatem, & quod istud augmentum cedat in utilitatem hereditatis, & non heredis; & quod in restitutione hæreditatis ex præcepto testatoris veniat hoc augmentum, & res hoc modo & jure præscripta, doctè & latè fundat Peregrinus de fideicommiss. art. 10. 11. & 12. ubi etiam quod quando præscriptio cœpta fuit in vita defuncti, & perficitur per heredem, spectat ad hereditatem, &

& judicatur res hereditatis & ejus augmentum pro quo expendit textum in *l. veniant, cum l. seq. ff. famul. ercisc.* ubi res per heredem bona fide uscaptae ex persona defuncti, veniunt in iudicio familiariae erciscundae, & quia praescribens heres, a defuncto intelligitur rem habere, non ab eo adversus quem praescribit: ut est casus in *l. si aliam, ff. de donat. caus. mort.* sequitur Castillo *controvers. tom. 6. d. cap. 155. ex n. 8. & seqq.*

46 Nam quando finis habet necessariam consequentiam ad principium, non finis, sed principium attenditur, plures adduximus in hoc Labyrintho *tom. 2. par. 3. c. 4. n. 11. & 51. & 52.* adde text. in *l. 3. §. scio, ubi Bald. ff. de minorib. l. damni infelli, §. Sabini, ff. de damno infello:* Mastrill, *dec. 260. n. 6.* Tusch, *pract. conclus. lit. O. conclus. 100. ex n. 6. cum seqq.* Petr. Surd. *decis. 297. n. 12.* Castill. *d. cap. 155. n. 11.* qui quidem a principio, & per tot. c. multa cumulat ut probandum quod origo & causa primaeva in omni dispositione sit semper attendenda.

Ex quibus manifestè sequitur quod creditor habens hypothecata bona majoratus, jus etiam habere dicitur ad hoc augmentum proveniens ex legitima praescriptione, cum inter bona majoratus computetur.

47 Idem similiter erit dicendum de creditoribus defuncti, ut credita sua consequi possint ex hoc augmento proveniente hereditati per praescriptionem heredis, titulo & jure hereditario, cum inter bona hereditaria computetur, atque ad hanc rem praescriptam & augmentum extenditur hypotheca, & obligatio bonorum defuncti: prout expressè tenet Bald. in *l. Paulus, in princ. ff. de pignori. per text. in d. l. qui alienam: & in l. si alienam, ff. de donat. caus. mort. l. veniant, C. famul. ercisc. l. 1. in fin. Cod. commun. de legat.* sequitur Negusant, *de pignori. 2. par. princip. memb. 2. num. 54.* quem etiam allegant Peregrin. *d. art. 10. n. 11. ad fin. & Castill. d. cap. 155. n. 8.*

48 Et ex iis quae dicta sunt in hac prima Conclusionem ex *n. 36. cum seqq. vers. Et cum a jure acqui. paratum sit;* rectè inferitur ad possessorem beneficii pensione gravati in favorem alterius, qui pro credito aliquo obligavit & hypothecam subiecit fructus sui beneficii, juxta ea quae copiose egimus in hoc Labyrintho *tom. 1. par. 1. cap. 3. per tot.* Quod si pro tempore pensio extinguatur, morte, matrimonio, vel renuntiatione, & similibus causis, ita ut consolidetur cum titulo beneficii, ad hanc portionem auctam, & augmentum consolidationis titulo superveniens, extendetur obligatio, & hypotheca praecedens, cum pars sit & portio fructuum accrescens unita & inseparabilis ex natura rei, juxta latius dicta haecenus.

l. Paulus 29. §. domo 21. ff. de pignori. quae superius adduximus in §. fundamento, ex n. 22. probant etiam hanc conclusionem plurimi relati a Molina quos & ipse sequitur *de primogen. lib. 1. cap. 26. n. 11. & 12.* quia melioramenta facta in hypotheca, sunt creditorii hypothecata, sicut ipsa res, tanquam eidem coherentia, sive facta sint a debitorre, sive ab alio Tertio possessore: optimè probat Negusant, *de pignori. 4. membr. 5. part. princip. num. 8. 11. 18. & 21.* Vinc. de Franchis *decis. 38. in fin. & decis. 456. & decis. 306.* Marinus Giurba *decis. 63. n. 16.* & per Negus. & Gail. *lib. 2. observ. 25. in fin. Pacif. de Salvian. interdict. in spec. 3. cap. 4. n. 644.* tenet novissimè Merlin. *de pignori. & hypoth. lib. 2. tit. 2. quest. 69. nu. 1. & 9.* Covarr. *vari. resolut. lib. 1. cap. 8. n. 3. vers. ceterum:* Magonius *decis. 51. num. 3.* Menoch. *de praesump. l. 3. praef. 32. n. 8. in fin.* Cencius *de censib. q. 98. sub n. 81. vers. valor autem.*

Ita tamen quod si haec melioramenta hiant à tertio possessore in re hypothecata, assimationem eorum consequi Tertius debet: ut probatur ex dictis *l. Paulus, §. domo:* Negusant. & Merlin. *locis citat.* & abundè diximus in hoc Labyrintho *tom. 1. par. 1. c. 11. ex n. 64. cum multis sequentibus usque ad fin. c.*

Quid autem de aedificiis & melioramentis factis in rebus majoratus, stante lege 46. Tauri, eo quod cedunt majoratui, an saltem eorum assimatione solvi debeat tam possessori majoratus, quam Tertio, aedificantibus & meliorantibus? consulè Molinam *ubi proximè, & n. seqq.* & quos adducunt Additionatores *ibid.*

Hinc etiam est, quod servitutes acquisitae pro rebus hypothecatis, tanquam augmentum inseparabile, concretum, & rebus ipsis unitum, augent, & eam ex sui natura sequuntur, & ei accedunt, quia hoc augmentum de per se subsistere non potest: ad latè comprobata per Molinam *d. c. 26. ex n. 11. & 12.* ubi Additionatores, plurimos alios DD. allegant, nec non ad idem multos congregat Anton. de Amato *vari. resolut. cap. 14. num. 28.*

Nam quemadmodum augmentum separabile à re aucta, & quod de per se stat, non auget rem ipsam, nec eidem perpetuo remanet unita inseparabiliter, cum ideo dicatur augmentum discretum, & non concretum, prout abundè congerit Amatus *ubi proximè, ex num. 24. cum sequentibus.* pariter augmentum concretum & affixum seu cohaerens rei hypothecatae, ipsam auget, & ipsam complectitur hypotheca praecedens, ex juribus à principio hujus conclusionis citatis, & juxta exempla haecenus scripta.

Tertia Conclusio.

49 Augmentum rei hypothecatae proveniens ex facto hominis inseparabiliter ab ipsa re, cedit in utilitatem creditoris, & ipsam augmentum cohaerens & inseparabile comprehendit hypotheca praecedens simpliciter contracta.

50 Haec conclusio verificatur in aedificiis, & aliis necessariis, & utilibus melioramentis factis in rebus hypothecae subjectis, quae tanquam augmentum concretum & affixum inseparabiliter in ipsa re, illam auget, & ad id extenditur hypotheca simpliciter contracta super re ante meliorationem factam ut probant jura expressa in *l. si fundus 16. §. si res, ff. de pignori. l. domo 21. ff. de pignori. act.*

Augmentum rei principalis deductum in contra-
ctu, originem habens ab ipsomet contrahentibus, & per ipsos novus fiat contractus super hoc augmento tacitè subijciuntur qualitatibus, conditionibus, pactis, & hypothecis, quibus res principalis subiecta erat. Hanc conclusionem probant expressè texti in *Amb. de aequalit. dot. §. aliud, col. lat. 8. l. si constante, §. jura autem hypothecarum, Cod. de donat. ant. nupt. l. etiam 8. Cod. de jur. dot.* quae jura expressè loquuntur in augmento dotis facto per mulierem, vel aliam ejus nomine, viro, inter quos similiter contractus dotis principalis praecesserat, ut pariter pacta & hypotheca tacitè renovata intelligantur in hoc augmento.

- 56 Et in hypotheca expressè contracta inter conductorem & locatorem, ut in tacita reconductione inter eisdem tacite contracta, renoventur pacta, qualitates, conditiones & hypothecæ expressè appositæ per contrahentes in contractu principali, probat text. in *l. queritur, §. qui impleto ff. locati*, & in comprobationem hujus conclusionis adducendi sunt etiam Doctores superius cumulati in 6. fundamento, ex num. 16. usque ad num. 21. inclusive.
- 57 Ratio fundamentalis hujus conclusionis pariter specialis & dissimilis est à traditis in 1. & 2. conclusionibus: quia ex natura rei gesta inter eisdem contrahentes super augmento, & ex eorum voluntate & consensu inducitur à jure tacitum pactum producens renovationem & repetitionem omnium qualitatum & hypothecarum sub quibus res aucta & principalis in contractum per eos deducta est: hæc ratio aperte evincitur ex juribus supra citatis, & Doctoribus in eorum exortationem cumulat ex n. 16. cum seqq. quibus adde text. in *l. legem, Cod. locati*: ibi: *tacito consensu eandem locationem unâ cum vinculo pignoris renovare videtur*: ut notant Gait. de credito, cap. 4. quest. 11. num. 224. Noguerol. allegat. 21. n. 20. Acoſta de privileg. creditor. in præfat. ad regul. 1. n. 36. fol. 17. à tergo: Mantica de contrahib. lib. 5. tit. 15. n. 19. tom. 1. & post Molinam & Mantica latè persequitur Gait. de questio 11. ex n. 2153. cum multis seqq. Et ideo nihil mirum quod in hoc augmento proveniente ex facto hominis subintelligatur hypotheca, cum in ea, sicut in cæteris pactis, interveniat novus consensus contrahentium inductivus renovationis & repetitionis, quo cessante, hypotheca non renovaretur, nec subintelligeretur in hoc tacito & novo contractu.
- 58 Et in tantum ratio hæc vera est, ut tacita reconductio non inducatur à jure quando in aliquo ex contrahentibus deficit aptitudo consensus, ut in pupillo, mente capto, & similibus; quia à lege nunquam fingitur consensus, *l. qui ad tertium, ff. locati*: ut comprobatur post alios Mantica de contrahib. lib. 5. tit. 15. num. 10. 11. & 12. & num. 20. & 25. quapropter cessat in illo casu hypothecæ repetitio.
- 59 Hæc ratio ex eo fortior redditur, quoniam hypotheca, quæ datur dotis augmento, nova est, & noviter contracta, nec est illam, quæ doti principali inducta erat jam, ita ut nec ista trahatur ad augmentum, nec concessa augmento trahitur retrò ad tempus dotis principalis, sed tantum operatur, & habet effectum à tempore quo ipsi conjuges præstiterunt consensum augmento dotis: pro hoc datur textus expressus in *l. si constante 19. §. jurâ autem, C. de donat. ante nupt.* cujus sunt verba: *Jura autem hypothecarum quæ in augenda dote vel donatione fuerint, eo tempore initium accipiant, ex quo eadem hypotheca contrahenda sunt & non ad prioris dotis, vel ante nuptias donationis tempora referantur.*
- 60 Ex quo textu mirabiliter consideravit Negusant. quod alia est hypotheca dotis principalis, alia hypothecæ augmenti, in *tr. de pignor. & hypoth. 4. membr. 2. princ. num. 46.* cujus verba sunt: *Adde etiam, quod privilegium dictæ tacite hypothecæ competit pro augmento dotis (ut dictum est) competit etiam cum privilegio prelationis, de quo in *l. assiduis Cod. qui potior, in pignor. hab. ita loquitur Jason in rubric. ff. solut. matr. in ult. col. Adverte tamen, quod tacita hypothecæ quæ competit pro augmento**
- dotis, non referatur ad initium tacite hypothecæ contractæ pro ipsa dote, sed sumit initium à die ipsius augmenti dotis: text. est, & ibi Bald. & Salycet. in l. si constante, Cod. de donat. ante nupt. & sic tacita hypotheca, quæ competit pro augmento dotis, non est illa quæ competit pro dote, &c. Et quamvis Doctores statim referendi adducant Negusant. in hoc loco; alius præstantior est ejusdem Authoris, cujus ipsi Doctores non meminere, in 1. membro 5. part. princip. num. 17. ubi sic loquitur: Nec obstat dicta lex, si constante, Cod. de donat. ante nupt. quia hypotheca tacita, quæ à principio fuit constituta pro dote, non se extendit ad augmentum dotis: & ratio est quia tempore date dotis non erat in consideratione augmentum postea factum, sicut sunt augmenta dotis quæ accessorie veniunt ad ipsam dotem, ut expressè notat Paul. de Castro in d. conf. 8. Ad primum respondetur &c. in princ. & in fin. ubi vult, quod alia est hypotheca tacita quæ oritur pro dote data, & alia quæ oritur postea pro augmento dotis facto ex intervallo post dotem: quia prima oritur tempore dotis date; & secunda tempore augmenti facti: & prima habet hypothecata bona quæ maritum habebat tempore dotis, secunda autem habet hypothecata bona quæ maritus habebat tempore augmenti facti, & sic diversa est ratio in augmento dotis, quam sit in alimentis & augmentum non venit per modum accessorii, ad æque principaliter ad dotem, sicut veniunt alimenta: ut colligitur ex notatis per Bartol. in *l. fin. Cod. per quas person. nob. adqñ. & per Dynum in Regula Accessorium, &c.**
- Mirabiliter quidem loquutus est Negusant. in isto puncto, utroque in loco, & præsertim in hoc ultimo, eundem referentes sequuntur, adductis etiam Baldo, & Salyceto, Cardinalis Mantica de contrahib. lib. 11. tit. 26. n. 13. & 14. Acoſta de privileg. creditor. regula. 2. ampliat. 6. n. 358. fol. 163. Fontanel. de pact. nuptial. 1. 2. claus. 4. & singlos. unic. par. 1. n. 94. fol. 637. optime Gaius de credito, cap. 4. quest. 11. ex n. 1594. cum seqq. fol. 143. Petr. Barbos. in 3. par. Rubr. ff. fol. matr. num. 65. 66. & seqq. Petr. Surd. conf. 397. n. 17. 18. & 19. l. 3. Franchis. dec. 613. ex quibus probatur, quod hypotheca tacita noviter inducta à jure pro augmento dotis in bonis viri, nova est, & diversa ab illa quæ concessa fuerat doti principali, cum noviter oritur ex nunc à tempore contractus augmenti inter virum & uxorem, quia ex natura rei gesta, & augmenti, tacite inducitur à jure, consensus contrahentium repetendi qualitates & conditiones in primo contractu super re aucta conjunctæ, effectum habentes à tempore contractus super augmento: & quod non sit eadem hypotheca præcedens, sed nova alia orta tempore augmenti dotis, sequutus Negusant. de membr. 4. novissimè dixit Mercurial. Merlin. de pignorib. l. 3. tit. 2. que. 50. n. 11. & 16. fol. 181.
- Hoc idem fortius videmus in augmento conductiois & tacita prorogatione temporis, juxta text. in *l. cum queritur, §. qui impleto, ff. locati*, & ea quæ in ejus exortationem scripta reliquimus supra ex n. 17. & seqq. nam in hoc conductiois augmento tacita contrahentium voluntas & consensus non solum operatur novam reconductionem, sed etiam novam repetitionem & renovationem hypothecæ antea in priori contractu appositæ: text. in *d. §. qui impleto*: ibi: *non solum qui reconduxisse videtur, sed etiam pignorum videtur durare obligatio text. etiam in *l. legem Cod. locati*, ibi: *tacito consensu eandem locationem**

cum vinculo pignoris renovare videtur, & comprobant DD. adduci *supr. num. 57. & ex num. 16.* Ex quo sequitur, quod consensus & voluntas tacita in hoc augmento operantur hypothecæ renovationem & repetitionem, quo deficiente, secundus tacitus augmenti contractus maneret absque hypotheca, nova specificè non adjecta per ipsos contrahentes.

63 Hæc veritas eò magis suadet, quod hæc tacita hypothecæ renovatio non operatur à tempore prioris conductionis contractus, nec ad illud trahitur, sed operatur dumtaxat à tempore augmenti & prorogata conductionis, eo quod illo tempore concurrunt conductoris & locatoris, ex per-severantia unius & patientia alterius, tacitus & fictus utriusque consensus, ita ut hypotheca prioris contractus non sit eadem vetè quæ renovatur in augmento, & prorogatione, sed alia nova, initium & originem sumens à tempore augmenti taciti contractus, sicut diximus de hypotheca augmenti dotis *ex n. 59. cum seqq.* atque insuper in nostris terminis *d. §. qui impleto*, expressè probant Carnazan. *decis. 177. Rovitus ad pragmat. de locato & conducto, num. 4.* Gaitus latius in *tract. de credito, cap. 4. questio II. n. 2149. & 2150.* Acolta *de privileg. credit. reg. 3. ampliat. 3. n. 53. 54. & 55 fol. 218. Noguierol alleg. 21. n. 21.*

64 Cui veræ resolutioni obstat verborum text. in *d. §. qui impleto*: ubi expressè dicitur, quod in tacita reconductione durat eadem hypotheca contenta in primo conductionis contractu, ibi, *pignorum videtur obligatio*: ergo non erit nova illa quæ tacitè repetitur in augmento conductionis, sed prior continuata.

65 Huic difficultati occurrat Gaitus ubi proxime, *ex num. 2153.* dicens Doctores omnes communiter asservere, primam hypothecam esse repetitam in secunda tacita conductione, quam ejusdem & similis qualitatis esse atque expressa in priori contractu: si igitur repetita censetur (arguit & rectè Gaitus) fatendum erit in repetitione novum requiri consensum locatoris & conductoris, cum in reconductione novus requiratur consensus, ut facta locatio censetur: ad text. in *l. 1. ff. locati & l. consensu, ff. de action. & oblig.* ideo in tacita reconductione consensus præsumitur, *ex d. §. qui impleto: & d. l. legem*; ergo hypotheca non potest operari nisi à tempore novi consensus, & non antea.

66 Idcirco (prosequitur Gaitus *ex num. 2157.*) benè concluditur, verbum, *durare*, positum in *d. §. qui impleto*, interpretandum esse, scilicet *renovare*; tum ex dictis Belloni *conf. 87.* tum etiam quia in eisdem terminis, verbo, *renovare*, usus fuit Imperator in *d. l. legem, Cod. de locato*: ibi, *una cum vinculo pignoris renovare videtur.*

67 Et licet hæc responsio optimè congruat verbo *durare*, positum in *d. §. qui impleto*, aptiorem aliam consideravi: nam Consultus in *d. textu*, non dixit affirmativè, asseveranter durare hypothecam, sed fictè & impropiè juxta verbum, *videtur*, quod sui naturà denotat improprietatem, quo Consultus usus fuit, motus ex continuatione & vicinitate actuum, conductionis scilicet expressæ, cum tacita posteriore; & ideo nihil mirum, quod apparetur videatur eadem hypotheca, non quod in rei veritate eadem sit continuata, sed alia nova ex utriusque contrahentis novo & tacito consensu orta & renovata, *ex supra dictis hallerius.*

Sed contra has omnes doctrinas à principio hujus tertiæ conclusionis scriptas, facit *l. per reten-*

tionem 4. Cod. de usur. ubi debitor hypothecavit rem pro sorte & uluris minoribus, postea per novum contractum inter eisdem creditorem & debitorem convenit de usuris majoribus, dubitatum an eadem hypotheca extenderetur ad novum hoc augmentum usurarum majorum? Et determinatum fuit non extendi, si expressè in novo contractu non fuit repetita, in hæc verba, *per retentionem pignoris usuras servari posse de quib. præstandis convenit &c.* hæc ratio cessat, siquidem tempore contractus de minoribus usuris convenit: postea autem cum se debitor præstaturum majores repromisit, non potest videri rata pignoris retentio, quando eo tempore quo in instrumento promittebantur non convenit ut pignus etiam ob hanc adjectionem teneatur, Cui difficultati facilimè respondetur, si consideres quod hoc augmentum in specie illius textus, non supervenit rei priùs hypothecatae, sed dumtaxat credito, quod augmentatum fuit, estque aliud novum creditum, in quo requirebatur expressa repetitio hypothecæ prioris contractus: juxta quam plurima jura per Nos adducta in *hoc Labyrinth. 3. par. c. 13. §. unic. ex n. 86. cum seqq.*

Ex quibus firmissima remanet nostra conclusio 68 de qua *supr. ex num. 55.* quod augmentum noviter proveniens ex facto eorundem contrahentium super re aucta, subiacitur ex tacito eorum consensu omnibus qualitatibus, conditionibus, & hypothecis primi contractus.

Quarta Conclusio.

Ad augmentum bonorum majoratus antiqui post-69 modum contingens facto hominis extranei aggregantis sua bona, quantumvis sint unita & incorporata cum illis ex facultate Regia hypothecatis, hypotheca hæc nullo modo protrahitur nec extenditur.

Hanc conclusionem negativam multis & efficacissimis mediis robotabo. Primò, quia non est indistinctè & generaliter verum, nec constans argumentum, Est unitum rei hypothecatae, ergo est hypothecatum: prout ex sequentibus clarè apparebit: solum enim in illis tribus casibus trium conclusionum præcedentium reperitur in jure extendi hypothecam præcedentem ad augmentum subsequens, ex peculiari ratione cuilibet attributa, juxta quæ in singulis conclusionibus *ex n. 26.* adnotata remanent.

Iste autem casus nostræ quartæ conclusionis, 70 quando ab extraneo facta fuit aggregatio & unio suorum bonorum, bonis alterius majoratus antea legitimè hypothecæ subiectis, multum diversus est & distinctus, & nullo modo cadens sub ratione & dispositione alicujus ex relatis in dictis tribus conclusionibus præcedentibus. Nam hoc 71 augmentum factum per viam novæ aggregationis & unionis antiquo majoratus, non provenit à natura, sed à facto hominis; juxta jura in prima conclusione relata *ex n. 26.* Nec etiam consonant secundæ conclusioni *supr. ex n. 49.* quoniam non 72 est augmentum concretum adhærens alicui rei majoratus, inseparabile ab ipsa antea hypothecata, prout est ædificium & melioramenta tangencia rem ipsam hypothecatam inseparabiliter; sed est augmentum externum & discretum, de per se stans, unitum rebus majoratus æquè principaliter nullam trahens originem à rebus majoratus; nec à jure ipsius majoratus, sed à dispositione distincta noviter facta

73 facta ab extraneo. Nec denique convenit tertiæ conclusioni, de qua ex n. 55. cum hoc augmentum per viam aggregationis non proveniat ex facto ipsorum contrahentium & imponentium hypothecam in rebus primi majoratus, sed solum à Tertio extraneo independenter ab illorum contractu ad diversum finem & distinctum effectum. Quapropter nulla ex parte hoc augmentum per viam aggregationis superveniens potest cadere sub ratione alicujus ex tribus conclusionibus prædictis, cum omnino sit casus diversus & distinctus, ac proinde hypotheca bonorum majoratus antiqui, non potest extendi ad hæc bona noviter aggregata, quoniam augmentum non sequitur naturam rei auctæ cui unitur, quando inter augmentum, & rem auctam adest diversitas rationis: text. in l. qui fundum, §. i. ff. pro emptore: Tiraquell. de retract. consang. §. i. gloss. 18. nu. 59. Menoch. cons. 26. n. 35. Petr. Sord. cons. 255. num. 24. Fufar. de substitut. quest. 652. n. 6.

75 Secundo, quia de horum bonorum augmento & aggregatione idem judicandum est respectu bonorum primi majoratus cui aggregatur, quod de bonis primi majoratus inter se ipsa, ut sint cum aliis aggregata & unita æquè principaliter, ita ut qualibet res de per se subsistat independenter ab aliis, ut mox probabitur: & facit pulchra consideratio Fachinei controvers. lib. 10. c. 69. ad fin. vers. non obstat si dicatur: asserens quod nullo jure probari potest, unam partem & portionem hæreditatis alterius partis esse sequelam & accessoriam, partes enim accedunt toti, & illud sequuntur, ex l. malum, ff. de verb. signif. non autem una pars alteri parti accedere dicitur. Et ideo hypotheca super bonis primi majoratus non trahitur ad augmentum & aggregationem bonorum postmodum contingentem, tanquam æquè principaliter aggregatorum, nisi adsit novus aggregantis consensus: ita eleganter tradit Negusant. de pignorib. loco superius ad litteram adducto, n. 60. cui similiter conveniunt omnia jura & Doctores allegati in 3. conclus. ex nu. 55. & seqq. facit doctrina Bartoli in l. cum fundum, ff. de legat. 2. & ibi Comanus, qui dicunt, quod quando augmentum est æquè principale, nunquam cedit rei augmentatæ, Covar. practicar. q. 2. num. 5. vers. Decimo in hoc: quos sequitur Mierex de majoratu, 1. part. quest. 10. n. 50.

76 Hoc fundamentum ed fortius redditur, quoniam si unio, & incorporatio unius rei cum re hypothecata æquè principaliter & independenter ab ea sufficeret ad extendendam hypothecam ad rem unitam; sequeretur absurdum maximum, quod hypotheca ex facultate Regia imposita super una re majoratus, traheretur & extenderetur ad alias ejusdem majoratus, cum quibus ab initio foundationis majoratus simul est vincula, unita, & incorporata: sed hoc est falsum, quia hypotheca super una re majoratus ex facultate Regia non extenditur ad alias res ejusdem majoratus, quantumvis sit cum illis connexa & simul vincula æquè principaliter: ad hæc tradita in hoc Labyrintho, 2. tom. par. 2. c. 4. num. 12. & 13. & uberiori ead. 2. par. cap. 10. ex n. 68. cum multis seqq. & signanter d. 2. par. c. 9. num. 4. & n. 63. & seqq. quibus adde Mierex de majoratu, 4. par. quest. 2. num. 105. ubi post alios plures DD. asserit, quod licentia & facultas generaliter ad bona majoratus alienandam & hypothecandum petita & limitata concedatur ad certa bona ipsius majoratus, in cæteris bonis denegata intelligitur: ergo multo

minus permittenda erit hypotheca extensio ad hæc bona noviter postmodum aggregata, quantumvis unita & connexa esse dicantur cum bonis primi majoratus hypothecatis antea, nisi adsit nova facultas, atque nova hypotheca super illis.

Tertio, hæc conclusio roboratur, quoniam licet hypotheca contracta super re principali, renovata censeatur in augmento postea eveniente, & producta ab ipsismet contrahentibus; ex juribus & Doctoribus adductis supra num. 55. & 56. tamen talis effectus non casatur à solo augmento superveniente, sed domtaxat à consensu tacito noviter contrahentium super augmento, qui tacite consenserunt in renovationem & repetitionem hypothecæ à consensu originem trahentis, ad latissimè comprobata superius ex num. 57. cum multis seqq. Sed hæc ratio prorsus cessat in hac nova bonorum aggregatione & augmento, quia nec fit inter contrahentes primam hypothecam; sed per Tertium extraneum, cujus consensus ad hypothecæ repetitionem & renovationem super augmento nullo tempore concurrat, ergo ad illud trahi nequit hypotheca præcedens.

Nec ipse aggregans bona sua antiquo majoratui 80 tanquam extraneus & extrinseca persona potuit comprehendere in illo contractu antecedente celebrato inter tunc possessorem majoratus, & creditorem hypothecarium, l. si unus, §. ante omnia, ff. de pact. l. i. Cod. de pact. multis cumulat Anton. de Amato variar. resol. c. 13. n. 33. ergo cessat hypothecæ repetitio.

Quarto fortiter urget, quia etiam in casu quo 81 augmentum provenit ab ipsismet contrahentibus, adhuc non traheretur hypotheca præcedens ad hæc bona per Tertium aggregata, nec in præjudicium extranei aggregantis, nec successorum illum repræsentantium, ut in fortioribus terminis probat textus in l. si cum Hermes, C. de locat. 10. l. Labeo, §. hæc autem, & §. si per fidejussorem, ff. de recept. arbitr. l. item quæritur. 13. §. qui impleto, ff. locati conducti: quibus juribus 82 probatur, quod in augmento & prorogatione conductionis tacite vel expresse factæ inter locatorem & conductorem, solum operatur inter ipsosmet principales contrahentes, quorum propria bona in primo contractu hypothecata, intelliguntur renovata in augmento & conductione prorogata: sed minimè operatur respectu rei alienæ, quando Tertius pro securitate primi contractus hypothecavit rem suam, d. §. qui impleto, ibi: non solum reconduxisse videbitur sed etiam pignorum videtur durare obligatio: sed hoc ita verum est, si non alius pro eo in priori conductione res obligaverat; hujus enim novus consensus erit necessarius. Exornant præfata jura in utroque casu Negusant. de pignorib. par. 3. membro 1. n. 22. Molina de contractib. disput. 498. num. 16. Mantica de tacit. & ambig. tom. 1. l. 5. tit. 15. n. 21. & 22. Carocius de locato, par. 3. tit. de renovat. conduct. quest. 22. num. 3. & 7. pag. 159. & post Salycet. Albertic. & Castrenf. probat Noguerol. allegat. 21. ex n. 20. cum seqq. Gaitus de credito, c. 4. questio 11. n. 2152. & 2158. & seqq. Cæs. Manent. decis. 31. n. 17. Marefcot. 83 variar. resol. l. i. cap. 5. quia dispositio super augmento licet censeatur una inter ipsosmet contrahentes, respectu tamen Tertii nova est, & diversus contractus, ut per plures probat Noguerol ubi proxime, n. 22.

Qui omnes Doctores, præcipue Noguerol ex 84 nu. 20. idem firmant in fidejussore interveniente in primo contractu, ut in temporis augmento tacite

vel expresse postea convento inter principales contrahentes nullo modo ad augmentum conductionis protrahatur fidejussionis præcedens obligatio, per text. expressum in *l. cum Hermes. Cod. de locato: & in d. l. Labeo; §. hac autem, §. si per fidejussorem, ff. de recept. arbit.*

Idem videmus in hypotheca noviter contracta in augmento dotis, ut minime operetur in præjudicium Tertii contrahentis cum marito interdotem principalem & ejus augmentum: plures doctores ad idem allegat Miercz *de majoratu* 1. par. c. 10. n. 46. probant etiam expresse omnes Doctores citati *supr.* n. 16.

85 Si igitur bona Tertii hypothecata in primo contractu, & fidejussor in eo interveniens, non protrahuntur ad augmentum ejusdem contractus post modum inter principales conventum; multominus debet hypotheca præcedens trahi ad bona majoratus aggregata, quæ nullo tempore fuerunt in priori contractu, nec ad præjudicium Tertii, scilicet aggregantis, & ejus successorum, qui ex aggregatione & augmento novum jus adquisierunt independens à jure primi majoratus, nec ab eo derivatum, & ideo nisi interveniat successoris consensus cum nova Regis facultate, hypotheca nulli subijci potest, stante nova aggregantis prohibitione alienandi. Pro quo facit, quod si à Principe pater obtinuit facultatem faciendi majoratum, cui conditio aggregavit postmodum alia bona, ad hoc augmentum non extenditur facultas, cum non pendeat à sola voluntate aggregantis, sed principis, & aliorum filiorum, quibus præjudicari nequit, & ideo novam facultatem, esse necessariam latissimè probavit post plures Doct. Miercz *de majoratu* 1. p. q. 10. ex n. 81. cum seqq. videndus à principio quæstionis.

86 Quibus addere poteris, quod augmentum nunquam sequitur naturam rei antæ, quoties adest præjudicium Tertii, Covarruv. *prædic. quæst. cap. 2. n. 7.* Matienz. *in l. 7. tit. II. l. 5. recipit.* post quod & alios idem comprobat Miercz *de majoratu*, par. 1. d. quæst. 10. n. 81. & 82. & cum Angelo; Alberto Bruno, & Erasmo à Cockier, idem firmat August. Barbosa *in axiomat.* 34. n. 7.

87 Quintò hæc nostra negativa conclusio sollicitur; nam nihil tam contrarium est huic hypothecæ repetitioni & extensioni ad bona noviter aggregata, quam finis & intentio ipsius aggregantis, tum quia ista aggregatio solum assumit naturam primi majoratus, cui bona aggregantur, in sua primitiva fundatione, quoad successionem, conditiones, & qualitates in ea contentas, prout aliunde probant Doctores superius allegati n. 1. sed hoc onus & hypotheca, nec est, nec pertinet ad naturam majoratus, nec continetur in illa priori fundatione, cum accidentaliter, & extrinsecè, & potius contra fondatoris intentionem & dispositionem, imò etiam fundationis naturam postmodum contigerit. Igitur diversæ naturæ debet judicari, nec sub ea potest contineri, nec ad eam referri aggregatio, quia referens est in relatio, & quod in isto non reperitur scriptam, ad id referens non extenditur, juxta vulgare axioma.

88 Tum etiam quia finis & intentio aggregantis solum tendit, ut vel sua vel antiqui fondatoris memoria conservetur, & ut majoratus antiquus ditetur, augeatur, & illustretur, atque inde successores decentius vivant & commodius; quapropter actus non debent operari ultra intentionem agentis, prout operaretur si admitteretur extensio hypothecæ super bonis primi majoratus

imposita ad hæc postea addita & aggregata, cum facile per hanc extensionem confusum possent & distrahi per creditores: accedat quod diversum jus statuitur in augmento unito non simpliciter, sed secundum quid, quod in aucto, ac diversimodè de utroque judicatur ubi adest diversitatis ratio, Barbosa post plures Doctores quos refert, *axiom.* 34. n. 2.

Deinde, cum hæc aggregatio tendat ad augmentum majoratus antiqui, si hypothecæ antecedenti subijceretur, notissimam diminutionem pateretur, contra juris regulam, quod inducta ad augmentum non debent operari diminutionem; *l. si à milite, §. 1. ff. de milit. testam. l. si Rufinus, Cod. eod. l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. cum tale, ff. de condit. & demonstr. l. si mancipia, in or. ff. de fundo instructo: exornat August. Barbosa d. axiom.* 34. num. fin.

Et insuper, quia ista hypothecæ extensio manifestè repugnaret dispositioni aggregantis, qui ex ipso actu aggregandi ex nunc prohibet suorum bonorum alienationem, cum ea subijciat clausulis & prohibitionibus majoratus antiqui, ex Doctoribus superius allegatis n. 1. ergo absque nova Regis facultate, iusta causa interveniente concessa, & consensu possessoris, nulli subijci potest hypothecæ.

Sextò invincibiliter comprobatur nostra Conclusio negativa; nam licet verum sit quod hypotheca bonorum generalis præcedens comprehendat & extendatur ad bona futura & noviter postmodum adquisita per debitorem juxta textum expressum in *l. fin. Cod. que res pignor. oblig. poss.* tamen hypotheca specialis continetur intra suos limites specialitatis, ita ut nullo modo extendatur ad bona futura & noviter postea adquisita: ut tradit post alios Gaitas *de credito*, cap. 1. quæstio 5. n. 210. Pacifico *de salvatore interd. inspect.* 3. cap. 3. n. 7. Merlinus *de pignoris.*

Sed hypotheca contracta super bonis majora tentus ex facultate Regia non est generalis, sed specialis, prout probat Ludovic. Molina *de primogen. l. 4. cap. 7. ex n. 20. & 30.* legendus etiam ex *nn. 20.* quod & idem expresse supponunt Casillo *contract. vers. tom. 4. c. 26. n. 29. 31. & 32.* & Additionatores ad Molinam *in dict. c. 7. sub num. 17.* Nos infra c. 10. n. 20. in hac 4. par. ubi aliud & novam fundamentum adducitur.

Et hæc Molina & sequacium propositio vera redditur, nam ex quo nominatim bona vincula subiunguntur hypothecæ, signo hoc certo & indubitabili constat quod aliis debitoribus bonis non convenit, nec cum illis confundi potest, eodem modo debet hæc hypotheca operari ac si nominatim & specificè bona singula exprimerentur, jura sunt expressa in *l. heredes palam, ff. de hered. instit. ant. & non observato, Cod. de testam. instit. ant. & non observato, Cod. de testam. ubi probatur non valere testamentum nisi personæ heredis expresse & specificè nominetur; si tamen persona heredis signo indubitabili & certo demonstraretur, idem est ac si nominatim & specificè nominaretur, quia idem est demonstrare rem vel personam per signum certum & indubitabile, quod ipsam specificè & nominatim exprimere, ut probant expressa jura in *l. quoties, §. si quis nomen ff. de hered. instit. l. nemo dubitat, eod. l. ff. de l. & vobiscum, l. 1. in fin. ff. de dor. preleg. l. certum ff. si certum per. l. 10. & 11. i. 3. par. 6. exornat Ant. Gomez *tom. 1. variar. c. 2. n. 6.***

Specialis namque hypotheca illa semper dicitur quæ non est indefinitè & indeterminatè concepta

sub verbo omnium bonorum, sed potius determinatè pro certis bonis, sive limitata ad certum genus bonorum, sicuti per plura comprobatur Merlinus de pignoris lib. 1. tit. 2. quest. 11. num. 2. 3. 4. & seqq. res etenim & bona obligata quæ per certam demonstrationem limitantur, & per specificam qualitatem restringuntur, faciunt & inducunt hypothecam specialem, ut puta quando obligo bona mea sita in tali civitate, ea sola veniunt in obligatione, non alia, quæ extra civitatem illam habeo, ut ex iuribus & auctoritatibus probat Merlinus de pignoris. quest. 174. per tot. Ergo similiter ad bona postea aggregata & augmentata scilicet noviter acquisita, hypotheca bonorum majoratus præcedens tanquam verè specialis trahi non potest.

- 93 Septimò (ex quo doctrina Molinæ & sequacium robur recipit) quia obligatio & hypotheca generalis restricta ad certum genus, & qualitatem, comprehendit & continet bona præsentia tempore hypothecæ contractæ, non tamen extenditur ab bona futura, & noviter postmodum per debitorem acquisita: ut probant Alexander. in l. si constante, n. 24. vers. præterea, ff. solut. matrim. latissime multis mediis Pinell. in Rubrica Cod. de bon. matr. par. 1. ex num. 40. Negusani. de pignoris. 2. par. membr. 2. nu. 18. Mantica de concessione. ultim. volunt. l. 9. tit. 6. nu. 13. Gaius de credito. cap. 4. questio 5. num. 149. & 150. in tantum quod creditor nisi probet res specialiter obligatas fuisse in dominio debitoris tempore obligationis contractæ, non obtinebit l. 1. in princ. ff. de pignoris. ubi notant DD. & Merlin. d. quest. 11. n. 9. idem Gaius questio 7. n. 423. nam genus, quod non potest verificari nisi in una specie, habetur pro specie: ex traditis à Bart. in l. qui Roma, §. duo fratres quest. 6. ff. de verb. oblig. per text. ibid. docet Jason. n. 2. & 4. & omnes in l. 2. ff. de lib. & posthum. Peralta in l. si quis in princ. n. 22. ff. de leg. 3. & in l. Mevius, §. duorum, num. 13. ff. de legat. 2. Ferrer. solut. matr. evidentiæ. 2. n. 130. Bimius conf. 71. n. 5. Castillo de usufructu, cap. 39. n. 31. Calanate conf. 57. n. 23. Giurba decis. 45. nu. 10. & observat. 7.
- 94 n. 14. Sed hæc hypotheca, de qua agimus, licet appareat generalis, est restricta ad certum genus & certam speciem bonorum, puta ad bona majoratus & vinculo qualificata, & sic verè specialis est, sicuti manifestè patet ex hæcenus comprobatis: ergo sola bona majoratus præsentia tempore contractus existentia comprehendit, nec potest ad futura & noviter aggregata ipsi majoratus protrahi nec extendi.

Fulcitur, quoniam in quibuscunque concessionibus, donationibus, & dispositionibus, solum continentur ea jura & bona quæ fuerant & existebant tempore dispositionis, ita ut non includant nec comprehendant futura maxime noviter creata, Clemens. fin. de rescriptis. Quatenus, inquit literas nostras super conferendo tibi beneficio vacaturo directa, ad beneficium postmodum creatum statim non extendi, l. Rustilia Polla, 69. de contrab. empti. l. in lege, 77. mod. tit. l. damni 18. §. bis qui ff. de damno infecto: l. fin. §. 1. ff. de legat. 2. l. si ita legatum §. ff. de auro & arg. legat. l. non modum, Cod. de servit. & aqu. notant in variis casibus & materiis, Afflicti. lib. 3. ad consilium. Neapolit. rubr. 4. num. 10. Cabedo 2. par. decis. 22. par. tot. Albert. in rit. de Status. quest. 116. Petr. Antibol. in tract. de numeris. 3. par. princ. §. 4. à n. 139. & 144. Carol. Royn. conf. 111. n. 17. l. 5. Olasc. decis. Pedemont. 91. Sura. conf. 27. n. 6. & conf. 127. n. 43. Gratian. disp. 89. ex n. 1. & disp. 68. num. 8. & in concess.

tionibus Principum, ut non extendatur ad futura, sed ad ea jura restringantur quæ illi competeant tempore concessionis: plura tradit videntur, Larræa allegat. fiscal. 89. per tot.

Octavo, quia text. in d. l. fin. Cod. quæ res pign. 95 oblig. poss. nullo modo adaptari potest nostræ controversiæ: ejus etenim dispositio procedit quando debitor obligat se & generaliter omnia bona sua, ut tunc extendatur obligatio ad bona futura per eundem postea adquisita: at quando ex facultate Regia hypothecæ subijciuntur bona majoratus, non ipse majoratus (qui est persona ficta, ad latissime per nos cumulat in hoc Labyrintho, 2. par. o. 22. ex n. 92. cum multis seqq.) obligatur, nec cadit sub obligatione & hypotheca, ut protinus effaciter probabimus cum seqq. ergo bona noviter aggregata & adquisita majoratus sub præfatam hypothecam cadere non possunt.

Nonò nec prædictis obstat, quod majoratus est nomen universitatis, & quoddam jus universale importat: prout hereditas, peculium, greges, mercimonium, & similia quæ recipiunt in seipso augmentum & diminutionem, & ideo cum ex facultate Regia majoratus hypothecæ subijcitur, debet extendi ad augmentum comprehensum sub ipso jure universali, ex regula leg. groge. ff. de pignor. juxta argumentum appositum superius nu. 6. & 7.

Huic enim objectioni facile respondetur negando Minorem, quia majoratus ipse qui est nomen universitatis, non hypothecatur, nec ab impetrante facultatem, id postulat, nec in ipsa facultate continetur, sed tantum obligantur res particulares & bona ipsius majoratus, prout subtiliter consideratur infra, n. 112. 113. & 114. & ex simili probatur in hypotheca super pensione Ecclesiastica, quæ non imponitur super ipso beneficio, quatenus est jus percipiendi fructus propter divinum officium, juxta definitionem post plurimos Doctores traditam à Nicolao Garcia de benefic. 1. par. cap. 2. ex nu. 2. sed super fructibus & emolumentis provenientibus ex beneficio, & ad ipsum tanquam jus universale pertinentibus; ut bene considerat post Felin. & alios, Lotterius de re benefic. l. 1. quest. 39. ex nu. 73. cum seqq. Idem etiam videmus in jure usufructus, qui non hypothecatur ipsemet, sed commoditas proveniens ex ipso jure principali utendi fruendi: ad latissime tradita in hoc Labyrintho, par. 1. c. 43. per tot. maxime ex num. 5. cum seqq. & ex num. 21. cum seqq.

Quia aliud est hypothecare jus universale per nomen universale, ut gregem, peculium, mercimonium; aliud verò hypothecare bona & species ipsius juris universalis, ita ut sub illa hypotheca cadat augmentum, sub ista verò minime, ita declarat Glossa singularis in l. cum tabernam, verb. obligasse, in addit. & est similis Glossa d. l. groge, verb. tenebitur, & post Peregrin. & Pinellum, hanc distinctionem insinnavit Arias de Messa variat. resol. l. 3. cap. 11. n. 23. conducit Petr. Sura in conf. 397. n. 10. & l. 1. 3. dum post plurimos dicit, quod dos est jus universale, & concessio quæ fit per nomina universalis, ut gregis peculii, & similibus, includit etiam futuras accessiones & augmenta supervenientia; & ideo cum dicitur dos data, intelligi debet cum omni accessorio & augmento, quia sub universali signo species accessorie continentur tanquam sub genere: igitur si non ipse majoratus sub hoc universali signo, sed bona ipsius sola sunt hypothecata, futura augmenta

& bona aggregata non venient, nec ad ea extendenda erit hypotheca.

99 Nec denique obstabit argumentum exactè à nobis consideratum *supra* ex n. 8. cum multis *segg.* quod etiam in his quæ sunt stricti juris, ut facultas ad hypothecandum bona majoratus, extensio sit ad augmentum.

Quia respondetur, quòd omnia jura, & doctrinæ in eodem argumento allegatæ, procedunt in terminis tertiæ conclusionis ex n. 55, nempe quando augmentum provenit ab ipsismet contrahentibus, 100 qui ratione novi consensus super argumento renovata & repetita intelliguntur pacta, qualitates, conditiones, & hypothecæ contentæ in priori contractu super re principali præcedenti, quæ ratio cessat omnino in hoc augmento per aggregationem factò prout abundè ex n. 69. *supr.* consideravimus. Atque ex his quæ in hac conclusione 4. à princip. scripta sunt, resolutæ & truncatæ remanet difficultates omnes quæ illi poterant obitare, sigillatim non repeto, ne molestus videar.

Ex hac conclusione ad alia utilia potest inferri, 101 primò ad pensionem constitutam super fructibus beneficii cui postmodum aliud legitime unitum fuit, ut hypotheca contracta super fructibus primi non extendatur ad fructus uniti: quod ex scriptis in hac 4. *conclusioni* facile comprobabis & accuratè adnotare poteris, quoniam istam difficultatem omnes DD. qui de pensione & unione beneficiorum tractaverunt, prorsus omiserunt.

Inferitur 2. ad augmentum dotis; ut scilicet hypotheca 102 præcedens contracta super bonis dotalibus, non extendatur ad augmentum dotis postea datum ab uxore, vel ab alio ejus nomine, viro suorum quia hoc augmentum non fuit gestum inter creditorem & conjuges, tum quia supervenit post perfectum principalem dotis contractum, & inter ipsos conjuges per novum actum, ex dictis in hac 4. *conclusioni*.

Ad secundum perveniamus ad quæstionem non 103 minùs subtilem ac difficilem: nunquid facultas Regia ad hypothecandum bona majoratus & hypotheca inde secuta extendatur ad bona jam eidem majoratui aggregata, nulla facta Principi aggregationis relatione.

Pro parte affirmativa, nempe ut trahatur facultas 104 ad hæc bona aggregata, faciunt omnia ferè fundamenta ad principium hujus capituli adducta, ex n. 1. *usque* ad n. 25. ubi quod incorporatio & augmentum adjectum rei principali, unum efficitur corpus unitum cum re principali, ejusdem naturæ, qualitatis, & conditionis, ita ut utriusque æquale sit iudicium, Urgent etiam plurima jura, & doctrinæ adductæ *ibid.* ex n. 15. cum *segg.* per augmentum à fortiori: nam si hypotheca præcedens trahitur ad augmentum subsequens, & noviter post illam contingens, de quo nec in facultate, nec in hypotheca prius contracta mentio fieri potuit, multò magis trahi debet ad augmentum tunc existens tempore facultatis impetratæ, etsi de eo nulla facta sit Principi relatio.

Secundò, quia in impetratione rei principalis, 106 non tenetur impetrans facere Principi relationem de re unita & incorporata, cum tacitè & virtualiter in facultate includatur, & inesse dicitur, Felin. in *cap. in nostra de rescrip. col. 33.* Caccia-lup. in *tratt. de unionib. artic. 8. quæst. 11.* Rebuff. in *praxi. in forma nova provis. verb. cum annexis, Ferret. conf. 236. & conf. 255.* Menoch. de *arbitrar. lib. 2. casu 206. num. 67.* Corra. 4. *part. cap. 4. num. 58.* Salgado Labrymib. *Credit. Tom. III,*

Hojeda de *benefic. incompatib. 2. par. cap. 1. n. 1. & 11.* Flamin. Paris. *lib. 10. quæst. 2. num. 36.* Pacianus de *probat. lib. 1. e. 27. num. 7. & 54.* Azor. *instit. moral. 2. par. lib. 6. cap. 28. quæst. 20.* & plures alii relati à Garcia de *benefic. tom. 2. par. 1. cap. 2. ex n. 20.* qui post plurimos ex n. 12. cum *segg.* efficaces reddit rationes, quæ apud ipsum omnino videntur sunt: ergo facultas & hypotheca absque alia mentione & expressione comprehendit bona tunc temporis jam aggregata majoratui.

Tertiò, quia quando una Ecclesia alteri unitur, ita bona & utilitates aggregantur, confunduntur, & inter ipsas communicantur, ut pro necessitatibus unius possint licitè alienari bona alterius, Bald. in *auben. hoc jura porrectum, Cod. de sacros. Eccles. per Innocent. in cap. pastoralis, de privileg. notat Jason. in l. 2. num. 5. ff. de offic. assessor. sequitur Mierex de *majoratu, 3. par. quæst. 8. sub num. 8.* quia per unionem & aggregationem unius rei alteri factam, transeunt in istam omnia emolumenta & ad eam pertinent, Petr. de Perusio de *unionib. c. 2. n. 1. & n. 12.* & per Rot. dec. 758, & 759. *part. 1. diversit. et* Garcia de *benefic. part. 12. cap. 2. num. 24.* & augmento rerum feudalium val. 108 fallus non eget nova investitura, cum includatur in antiqua jam facta, *cap. sed si res, & ibi Alvarot. tit. per quas fiat investit. Paris. conf. 23. n. 18. l. 1.* Decius qui citat Andr. de Isernia, Alvarotum, & alios, *conf. 144. num. 6.* Mierex de *majoratu, 3. par. quæst. 8. n. 44. tom. 2.* ergo facultas Regia & hypotheca amplectuntur bona tunc aggregata.*

Sed pro contraria parte imò quod facultas Re. 109 gia, & hypotheca bonorum majoratus, non trahantur ad bona per Tertium jam tunc aggregata majoratui: non facta Principi relatione aggregatorum, multa & ingentia urgent fundamenta. Primum quia omnia fundamenta, & doctrinæ adductæ in contrarium *supr.* ex n. 104. cum *segg.* expressè loquuntur in unione rei facta alteri accessorie: quæ cum denominetur à principali, cui unitur, sufficit quod de solo principali fiat mentio in impetratione, in qua includitur unitum & 110 incorporatum accessorie, sed sic est quod aggregatio facta majoratui, non fiat accessorie ad bona antiqui majoratus, sed æquè principaliter, quia non dependet ab illis, sed per se stat, ut diximus *sup.* in 4. *conc. ex n. 75. cum segg.* ergo bona aggregata egent Regia facultate expressè ut hypothecari valeant.

Secundum, quia quando una res alteri est unita 111 & aggregata æquè principaliter, in impetratione à Principe debet fieri relatio utriusque rei sic unitæ: ut probant Felin. Caccia-lup. Petr. de Perus. Rebuff. Ojeda, & Parisius citati *supr.* n. 106. & per Corra. Pacian. Azor. & alios, probat Garcia de *benefic. d. c. p. 2. n. 43.* legendus ex n. 37. cum *segg.*

Tertium quando diceremus quod bona aggregata sunt unita & incorporata accessorie, tamen hæc aggregatio fiat majoratui antiquo, non autem bonis ipsius, ut manifestum est; quia aggregans solum dicit, quod aggregat bona sua tali majoratui prout quotidie experimur, & supponit omnes DD. de hac aggregatione loquentes, superius citati n. 1. & tunc cognoscitur quod aggregatio & unio est accessoria, & non æquè principalis, quando aggregans dicit, quod unit, incorporat, vel aggregat unum alteri: secus quando asserit, *Unio tale & tale*, ita ex pluribus DD. comprobatur Garcia de *benefic. par. 12. c. 2. n. 55. & 56.* & ideo certum est

est quod hæc bona noviter aggregata sunt unita & incorporata accessorie majoratus considerato uti capiri & persone fictæ. Sed sic est quod facultas nunquam conceditur ad hypothecandum majoratum, sed dumtaxat bona ipsius; in quo maximum versatur discriminem, juxta peracutè considerata *supr.* n. 96. 97. & 98. Ergo facultas non potest extendi ad bona aggregata, cum unita & aggregata non sint bonis majoratus hypothecatis, sed ipsi majoratus, qui est instar persone fictæ, in qua omnia jura majoratus radicibus resident, & verè dominium bonorum reperitur; prout latè probavimus in *hoc Labyrintho*, 2. part. cap. 22. ex num. 90. cum multis *seqq.* quo circa cum principale non sit hypothecatum, accessorium, quod illud sequitur, illud debet permanere.

115 Quid dicendum in tanta contrarietate & tam ancipiti questione? Ego arbitror sub illa facultate ad hypothecandum bona alicujus majoratus, includi omnino bona quæ tunc jam erant aggregata & incorporata ab aliquo, sive dicantur incorporata & unita accessorie ad majoratum, prout certius & verius resolvimus *supr.* ex n. 112. sive æquè principaliter, quia respectu aliorum bonorum majoratus, semper inter se sunt unita æquè principaliter, non accessorie, nam ista omnia bona sunt partes majoratus, qui est Totum, & partes suum Totum sequuntur; non tamen una pars alteri est accessoria: ut ex Fachinzo diximus *supr.* num. 75. & *seqq.* Utrumque tamen genus bonorum est majoratus antiqui, & ad illum pertinet, & eorum omnium jura penes ipsum, uti personam fictam, ut diximus, resident; igitur si conceditur facultas ad hypothecandum bona alicujus majoratus generaliter, & non sit restricta ad ista vel illa bona, præcisè fatendum erit complecti omnia & quælibet bona tunc quolibet titulo & causa ad majoratum pertinentia, quia tam sua sunt bona prioris majoratus quàm jam aggregata absque aliquo discrimine.

116 Et idè illa facultatis Regiæ verba generalia, Bona, adjecta genitivo, Majoratus, indicant omnia bona pertinentia ad majoratum, sive ex dominio, sive ex possessione: Castillo *controvers.* l. 4. cap. 58. per tot. Mascard. de probationib. concus. 841. t. 1. Surd. *consil.* 72. lib. 1. num. 1. & *consil.* 110. num. 6. & 8. & *decis.* 125. num. 8. Gratian. *discept.* 89. num. 7. & *num.* 5. c. 651. à num. 10. & *seq.* Parlador. l. 2. *quotidianar. quest.* cap. 5. n. 15. quapropter facultas ad hypothecandum bona majoratus; procul dubio comprehendit bona quælibet, quæ eo tempore ipsi aggregata & unita extant, generica facta mentione bonorum majoratus, licet non specifica aggregatorum, cum omnia bona majoratus & ad majoratum spectantia permittantur ex facultate Regiæ hypothecæ subijci.

117 Ratio est, quia dispositio bonorum per nomina possessiva, v. g. bona mea, tua, sua, bona illius, vel ejus, complectitur omnia bona ad illam pertinentia, mobilia, & immobilia, jura & actiones; l. si legatum 30. §. si quis ibi, si quis bona sua, vel omnia sua rogaverit restituere, fides commissariam restitutionem, esse intelligendam est: nam meorum, & tuorum appellatione etiam actiones contineri dicendum est, ff. ad Trebell. l. meorum, & l. princeps 21 ff. de verb. signific. infinitos DD. ad idem congerit Tiraquell. in l. si unquam, verb. bona, n. 11. & 12. & ex n. 8. Cod. de revocand. donation. Pinell. in rubric. Cod. de bon. matern. ex n. 2. cum *seqq.* & ex aliis Hermosilla in l. 9. tit. 4. part. 5. glof. 1. n. 23. nihil enim refert à quo,

vel quo titulo ad illum pervenerent, sed an factum tantum, ut in dispositione & facultate Regiæ generali bonorum majoratus subsequuta contineantur.

CAPUT III.

De Thesaurario Regis recipiente solutionem absque decreto Senatus, & interventu aliorum consociorum habentium singulas claves ejusdem arcæ Regiæ. An Fiscus excludatur à concursu debitoris sic solventis tempore rumoris mutationis monetæ.

Et an Fiscus insuper graduari debeat tam pro forte, quàm pro interesse, etiam deficiente interpellatione.

Et an unus ex Thesaurariis possit validè asseverare, solutionem factam fuisse cum interventu sociorum in officio.

SUMMARIUM.

- 1 Thesaurarius unus Arca regalis sine interventu aliorum non potest recipere solutiones.
- 2 Nec omnes tres possunt suscipere in Arca absque decreto Senatus, nec extrahere absque speciali decreto.
- 3 Ratio solutionis sumitur in libro rationum.
- 4 Solutio facta uni ex Thesaurariis, informis est, & non liberat debitorem à debito & interesse, & n. 17.
- 5 Thesaurarii arca Regiæ non possunt recipere solutiones absque decreto Senatus, quia eorum officium solum consistit in custodiendo & n. 6. & 9.
- 7 Exactiones speciales creantur ad exactionem fiscalium pecuniarum, quæ mittuntur ad Thesaurarios, à quibus non exeunt, nisi sub certis solemnitatibus.
- 8 Thesaurarius Sedis Apostolicæ recipit pecunias Cameræ solvendas, & computum de illis reddit.
- 10 Solvens Thesaurario ignorans mandati formam, sibi imputet, quemadmodum contrahens non observata lege & forma præscripta, nom. 11. & n. 19.
- 12 Solutio aliter facta quàm vero creditori, vel ab eo mandatum habenti, non liberat debitorem.
- 13 Unus ex tribus Thesaurariis, etiam cum decreto Senatus non potest recipere solutiones absque concursu aliorum duorum simultaneo, cum uniuscujusque sit cumulativa potestas ad exercendum illud munus, & n. 14.
- 15 Rex qui tribus commisit unius muneris exercitium, de nullo separatim confidit, sed de omnibus simul.
- 16 Actus est nullus gestus ab uno, quando ad illum exercendum, datur pluribus mandatum simpliciter.
- 18 Solutio qua fieri debet cum certis circumstantiis, & interventu quarundam personarum: si aliter facta sit non liberat debitorem.
- 20 Apocba data ab uno ex Thesaurariis, absque aliorum subscriptione, non relevat debitorem,

cum sine ea actus sit nullus, & num. 21.

22. Omnes Notarii debent notum facere, quod actus omnium interveniat simultaneo fuerit factus, quando plures sunt ad illam deputati.
23. Uni soli Notario assumpto cum collega non creditur, nisi ambo scribant, vel unus scribat, & alter subscribat, & num. 22.
25. Licet plures Tutores debeant facere librum rationum, sufficit scriptura unius, & subscriptio eorum.
26. Si ex Samento requiratur consensus mariti, aut intervenientis duorum propinquorum, ad authorizandum contractum mulieris, vel minoris, non sufficit sola presentia cum taciturnitate, & num. 27.
28. Fortius procedit hac doctrina, quando agitur de prejudicio Tertiis.
29. Apocha solutio à fisco faciende, plures solemnitates & subscriptiones requirunt, quae non supplentur per testium probationem; quia solutio per apochas solemnes probanda est. Presumitur contra illum, qui cum posset probare per instrumentum, vult probare per testes, ibid.
30. Actus, non servata forma simultanei concursus ad gerendum data, irritus est.
31. Contractus gestus à minore, vel muliere, sine consensu duorum propinquorum ab statuto requisiti, nullus est, quemadmodum assertio in eo contenta.
32. Assertioni Principis, aut Notarii de facto alieno in prejudicium Tertiis, non statuitur.
33. Verba college, vel alterius qui non potest disponere de actu à se gesto, nullam inducunt presumptionem.
34. Dispositio etiam expressa ad possibilitatem disponentis adaptatur. Verba enunciativa in prejudicium Tertiis nihil probant, ibid.
35. Via fraudibus aperiretur, si assertioni unius standum esset, quando actum gerere non valet sine consensu.
36. Quando Statutum aliquid disponit ultra jus commune, id censetur forma substantialis, quae deficiente censetur actus.
37. Thesaurarius, qui sine solemnitatibus requisitis recipit solutionem, excuseti primis debet; quo invento non solvendo, recurritur in subsidium contra debitorem.
38. Exceptio excessionis est dilatoria, & debet opponi intra terminum dilatoriarum.
39. Interesse non debetur nisi probata mora solvendi.
40. Mora non contrahitur nisi per interpellationem.
41. Dans literas cambii, non tenetur reddere pecunias acceptas alio in loco à se solvendas accipienti literas cambii, nisi certum sit fuisse intimatus suo mandatorio, cui fuerant directae cum opponere possit vel solutam ab eo pecuniam, vel non fuisse petitam, vel quod pecunia erat parata in loco destinata solutioni, & n. 42.
43. In literis cambii traditis creditori non est locus penitentiae unius altero invito.
44. In casu de quo agitur, determinatum fuit debere usuras fisco à debitore.
45. Usura & interesse semper debentur fisco ob debita pecuniae retardatam solutionem.
46. Fisco debetur interesse etiam sine interpellatione, quia in debitis fiscalibus contrahitur mora re ipsa.
47. Mora quae ex persona sit, requirit vel diem, vel

vel interpellationem.

48. Referuntur plures tenentes in debitis fiscalibus contrahi moram re ipsa, absque die, vel interpellatione.
49. Non facta solutione die & loco assignatis, scriptor litterarum cambii constituitur in mora.
50. Protestatio tunc est necessaria quando procedendum est contra scribentem literas cambii non acceptatas.
51. & 52. Non requiritur protestatio, quando scribens literas, sciens non fuisse acceptatas, nec solutas libenter reddidit pecunias quas acceperat.
53. Ignorantia affectata vim habet verae scientiae.
54. A principio recepta pecunia debitor fiscalis manifeste obligatus fisco.
55. Certum per naturam est certum legi, etiam si per partes ignoretur.
56. Ignorantia ut excuset, debet ex omni parte esse excusabilis.
57. Ex traditione pecunia ex parte creditoris, & traditione litterarum cambii inducitur contractus perfectus.
58. Quoties unus ex contrahentibus ex sua parte complevit, istud adimplementum alteram partem constituit in mora re ipsa, absque interpellatione.

Cum Rex noster indigeret quadam pecuniæ quantitate ad succursum & stipendia militiæ existentis in Cantabria; Senatus Regii patrimonii cum mercatore quodam convenit quod illi daret quantitatem cum certo interesse, ut ipse mercator daret literas cambii ad eandem summam in Cantabria certo die solvendam, provisorio militiæ. Recepit dictus mercator quantitatem statim ex Arca trium clavium: & responsalis, cui fuerant directæ literæ cambii, nec acceptavit illas, nec solvit: post triennium circiter, idem mercator qui literas dederat, comparuit coram uno ex Thesaurariis Arce Regalis, tempore remoris mutationis monetæ, asserens literas cambii à se datas & transmissas in Cantabriam, non fuisse acceptatas à suo correspondenti, nec solutas, atque ideo ipse solvit eidem in constanti. Hic itaque Thesaurarius solus propria auctoritate & absque decreto senatus Regii patrimonii recepit dictam quantitatem, asserens interventum aliorum duorum Clavigerorum; isti tamen non subscripsere instrumento receptionis. Postmodum reddita ratione per Thesaurarium illum, se oneravit hac partita prædictæ quantitatis, seque exoneravit cum diminutione post paucos dies superveniente, ita ut ad fiscum pervenerit forum quarta pars totius illius quantitatis hoc modo solutæ & à dicto Thesaurario sic receptæ.

Advocatus Fiscalis hoc detrimentum animadvertens, petit à debitore totam quantitatem à se receptam & non solutam in loco destinato, asserens literas cambii non fuisse acceptatas, & opponens solutionem factam dicto Thesaurario nullam esse ex defectu formæ, & solemnitatum requisitarum in huiusmodi solutionibus, tum quia Thesaurarius unus sine interventu aliorum duorum nullam habet potestatem recipiendi solutiones à debitoribus fiscalibus, tum quia etiam omnes tres simul coadunati carent potestate aliquid recipiendi pro Arca Regia absque decreto Senatus Regii patrimonii, nec ab ea aliquid extrahendi absque speciali decreto ejusdem Senatus & liberatione

3 liberatione vulgo *libranza*. Tum etiam quia dictæ solutionis (proat etiam in cautione solutionis & liberationis dicebatur aperte) ratio in libro Rationum assumenda erat præcisè, quæ tamen nunquam habita nec assumpta fuit.

Quibus defectibus existentibus, concurrente rumore futuræ mutationis monetæ, quæ post sexdecim dies supervenit, solutio nulla extitit tanquam informiter facta, & ideo non liberavit debitorem, ideoque ipse Fiscalis asserbat diminutionem monetæ supervenientem non esse imputandam nec tribuendam Fisco, sed debitori sic illegitimè & nulliter solventi, simulque concludebat ipsum condemnandum ad restituendam sortem cum interesse à tempore receptæ pecuniæ à Thesaurarius Regiis, ex quo factus est debitor illius summæ & semper remansit ob non acceptas literas cambii à se transmissas.

4 In hac quæstione, ego dixi, solutionem hanc factam uni ex Thesaurariis informem esse, & non liberare debitorem, quo minus post diminutionem valoris monetæ teneatur ad integram solutionem cum interesse. Motus fuit primò, quia Thesaurarii omnes Arce Regiæ nullam habent potestatem recipiendi aliquid abique decreto Senatûs Regii patrimonii, quia eorum officium dumtaxat consistit in custodiendo fideliter pecunias Regias in Arcam congestas decreto Senatûs, non ut propria autoritate & potestate eas recipiant, quia munus eorum ad hoc destinatum non est, cum administratio & gubernatio patrimonii Regii solum resideat penes Senatûm ad hoc specialiter destinatum à Rege, ut notum est & communiter observatur juxta suorum officiorum creationem ab origine, quoniam ad exactionem debitorum & fiscalium Exactores speciales nominantur per Senatûm, & facta per ipsos exactione pecuniæ exactæ mittuntur ex decreto ad Thesaurum Regium, à quo deinde non exeunt nisi cum certis solemnitatibus, & sub certis requisitis & formis, cautio præstatur debitoribus solventibus l. omnem summam, Cod. de Canonè largitionis, tit. l. 10. l. duos Tabularios, Cod. de susceptoris. præpos. & Arcar. l. 10. l. 1. §. sed & aurum, Cod. de apoch. public. l. 10. & l. 2. ejusd. tit. leg. frumenta, l. diu, l. susceptores, l. securitatis, Cod. de suscept. præpos. & Arcar. quibus etiam juribus probatur, ut ad liberandum debitorem fisci, solemnitates subscriptionum omnium eorum qui præpositi sunt debeant intervenire.

8 Nec obstat quod dicit Tusch. *prædic. conclus. lit. T. conclus. 199. num. 1. ibi, off. Thesaurarii Sedis Apostolicæ est, pecunias Camera solvendas recipere, & computum de illis facere & rationes reddere*: idemque ex Francisco Marco Petr. Surd. in conf. 391. n. 23. ibi, *Thesaurarius enim nullam habet jurisdictionem, nec potest exigere ab invitis, sed recipit ab offerentibus, & solventibus*. Quia respondetur hic non agi de Thesaurario Sedis Apostolicæ: nec de aliis habentibus potestatem ampliorem; sed agimus tantum de Thesaurario arce Theauri Regii habente certam formam in suis titulis præscriptam ad recipiendum pecunias, quam non potest excedere, & si excesserit limitatum mandatum & potestatem sibi à Rege datam, nihil agit, & nulliter operatur tanquam extraneus & privata persona: ad laicissimè per Nos tradita, per jura expressa & DD. in nostris Commentar. de Reg. protell. 4. par. cap. 3. ex n. 36. cum multis seqq.

Nec excusatur solvens aut contrahens cum eo, quod ignoraverit potestatis & mandati formam, sed sibi debet imputare suam negligentiam in non examinando & perquirendo formam mandati Regii, & potestatem ejus qui pro alio deputatus est juxta *Regul. qui cum alio contrahit, non debet esse ignarus conditionis ipsius, de reg. jur. plurimas doctrinas ad hoc idem propositum adduximus in hoc Labyr. 2. par. cap. 4. ex num. 27. cum seqq. n. 31. & est text. in l. sed & si pupillus, §. conditio; ff. de inst. act. Adde quod dicit Paul. de Castro l. 1. §. non autem, num. 4. ff. de exercit. action. & in d. l. sed & si pupillus, §. conditio, num. 2. quod non excusantur contrahentes, si ignorant quæ forma & lege fuerit institutor præpositus, & cum eo contrahunt non observata forma & lege præscripta in mandato: idem scribit Decius in l. si socius, n. 4. vers. & notandum est, ff. si cert. petatur, Paris in conf. 93. n. 53. & conf. 94. n. 18. l. 1. Mantica. de ambig. conven. lib. 6. tit. 22. ex n. 8.*

Ex quibus indubie inferitur, quod solutio aliter facta quam vero creditori vel ab eo mandatum habenti, nulla est, & non liberat debitorem, quo minus ulterius possit conveniri à vero creditore & ei solvere, l. si ego, ff. de negot. gest. l. 1. §. ante omnia, ff. de pact. l. non debet: de reg. jur. l. solutam & l. qui hominem, §. si nullo, ff. de solut. l. ex qui in provincia, ff. si cert. pet. l. vero procurator; in princ. ff. de solutionib. per quæ & alia jura, nec non plurimorum DD. autoritates abundè probavimus in hoc Labyr. 2. par. 1. c. 36. n. 27. & 28. & ideo dicit text. in l. 2. Cod. de de apoch. publ. ibi, *semel securitatem de rebus fuisse munerum emissam, ab alio iudice non liceat re- fricari: & ideo Spectabilis tua saluterrima ac justissima præceptionis formam secuta prohibebit in posterum eos ad discussionem intransacti muneris constringi, quos claruit accepta securitatis prosperitate laxari ubi Gloss. verb. emissam ibi, ab eis qui faciendi hoc jura habent, non ab alio, & hoc solemniter ubi plura jura allegat: & ibi Bartol. dictam leg. ita summat, Qui habet instrumentum solutionis seu securitatis solemniter factum, non debet amplius molestari. Ergo cum The- saurarii careant mandato & potestate ad recipiendas solutiones quantitatum fisco debitarum, nullam liberationem possunt præstare debitoribus fisci, solventibus eisdem absque speciali Senatûs decreto & mandato.*

Secundò: quia Thesaurarius Arce Regiæ, etiam cum decreto Senatûs Regii patrimonii, nullo modo potest solas recipere solutiones absque interventu, simultaneo concursu, & subscriptionibus aliarum duarum personarum ad idem à Rege specialiter deputatarum; quia una & eadem Arca in quam immittuntur pecuniæ fiscales, tres seras habet, totidemque claves singulæ singulis personis à Rege traditæ sunt: ita ut una sine altera non possit introducere aut extrahere pecunias, sed omnes simul debent concurrere simultaneè ad aperiendum & sigillandum, ita ut potestas & facultas exercendi illud munus, sit cumulativa & simultanea per omnium simul concursum, ut aperte patet ex ipsa claviarum distributione & separatione, & nihil prodest si unus, vel duo aperiant: tertius verò nolit, quia omnes simul debent intervenire & aperire.

Ex quo colligitur, quod Rex qui tribus commisit unius muneris exercitum, de nullo separatim confidit, sed de omnibus simul: juxta text. in l. 1. §. plures, ff. de excitor. act. l. sed & si pupillus, l. 1. §. item si plures, ff. de inst. act. Gratian. discip. forensi.

Tom. 2. §. 201. n. 1. & seqq. & num. 18. Quia quando pluribus procuratoribus, pluribus Judicibus, vel pluribus Arbitris, pluribusve institoribus datur simpliciter mandatū commissio, aut potestas ad aliquid gerendum, cognoscendum, vel negotiandum; nullus de per se separatim recipit potestatem, sed simul omnes unam & eandem indivisibilem, ita ut unus sine altero non possit negotium gerere, nec exercere, nec personā cuiusque separatim sumpta legitima est, sed privata, & negotium ab uno gestum sine aliorum interventu & equali concursu actus sit nullus, text. expressus in c. si duo. 6. de procurator. l. 6. l. plurib. l. qui procuratorio, §. final. ff. de procurat. l. creditor, §. duo, Cod. mandati: quæ jura loquuntur in pluribus procuratoribus simpliciter datis absque clausula, in solidum: text. in cap. causam maritimanā de offic. delegati: cap. si contra unum, eod. tit. in 6. ubi de pluribus Judicibus delegatis datis absque clausula: quod si non omnes: text. in cap. 2. de Arbitr. & in cap. prudentium, de offic. deleg. ubi de pluribus Arbitris datis: text. in d. l. 1. §. plures, de exere. act. ubi de pluribus institoribus à domino præpositis ad negotiandum, ut unus sine altero gerens negotium separatim, non præjudicat domino eos conjunctim præponenti.

Si igitur Thesaurarius solus absque interventu cæterorum recepit à debitore fisci pecuniam debitam, nullo modo debitor consequitur liberationem, cum exercuerit munus sine qualitatibus substantialibus & requisitis ex defectu formæ, quæ dat esse rei, & ex qua creatum fuit illud officium: nam quando solutio debet fieri cum certis requisitis, & cum interventu aliquarum personarum, si sine illo fiat, non liberat debitorem, sed manet ut antea obligatus ad solvendum iterum debito modo: ut probant Ludovic. Molina de primogen. l. 2. cap. 10. num. 6. alter Molina de just. & jur. rr. 2. diffin. 306. ad med. vers. quamvis sola res perpetua, Rodriguez de annu. redditib. l. 2. quest. 15. num. 89. Hermosill. ad leg. 2. gloss. 4. n. 92. tit. 3. par. 5. tom. 1. fol. 289. à tergo. Avendan. de censib. cap. 106. n. 8. & 9. Amaya in l. 1. Cod. de susceptor. prepos. l. 10. n. 3. post quos, & Joseph. Sesse, Giurb. & alios adnotavimus in hoc Labyr. par. 1. cap. 36. per tot. Ergo iste fisci debitor, qui non servata forma & requisitis essentialibus solvit, non liberatur, sed remanet debitor fisci ut antea, qui ex necessaria consequentia debet solvere in moneta currenti, tempore solutionis.

Quia debet sibi imputare quod cum uno solo contraxerit non habente potestatem legitimam separatim; sed tantum cumulativam cum aliis conjunctim, quorum interventus omnino necessarius erat, adeo ut unus sine aliis negotium gerere non possit, juxta supra dicta, & text. celeberrim. in l. 1. §. si plures magistratib. sed si sic preposuit, ut plerumque faciunt, ne alter sine altero quid gerat; qui contraxit cum uno sibi imputabit ff. de exercitor. act. text. etiam in l. sed & si pupil. §. conditio autem prepositionis servanda est, quid enim si certa lege vel interventu cuiusdam persone, vel sub pignore voluit cum eo contrahi, vel ad certam rem, æquissimam erit id servari in quo prepositus est ff. de institor. act. cum §. seq. ejusd. leg.

Neque supra dictis obstat, quod in apochâ facta debitori de recepta pecunia, ipse Thesaurarius afferat & renuntiet receptam à se fuisse quantitatem debitam in præsentia & cum interventu aliorum duorum deputatorum.

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III.

Quia huic oppositioni fuit multipliciter & efficaciter responsum. Primum, quod apochâ ipsa non fuit subscripta nec signata per deputatos, ex quorum subscriptione debebat probari eorum interventio, & non aliter; nam cum horum trium sit una æqualis & complexiva potestas, & non separata, ad exercitium illius manetis, ita ut unus sine altero nullam habeat facultatem exercendi illud, ut latè supra diximus ex n. 13. cum seqq. vers. secundo quia Thesaurarius, sequitur ut omnium trium debeat concurrere subscriptio ad quemlibet actum ex eorum officio dependentem: aliter actus ipse nulliter gestus intelligitur, juxta celeberrim. Gloss. in cap. statutum, de rescrip. in 6. ubi notavit, quod si plures Notarii fuerint deputati ad aliquos actus, omnes debent subscribere, vel signo noto sigillare, aut alio modo simili legitime notum facere, quod ille actus omnium auctoritate & interventu simultaneo factus fuit. Idem tradit Innocentius in cap. quoniam contra, num. 2. in verb. conscribans: Anton. de Butrio, n. 22. vers. quæro an sufficiat. Abbas num. 33. Felin. num. 43. vers. quæro: Angel. in l. si quis ex argentarius, §. cogentur, n. 4. ff. de edendo: Alexand. in cons. 124. Viso, n. 4. vers. alia ratione, vol. 7. Ant. de Butrio in c. inter dilectos, n. 27. vers. quæro an quis possit scribere, col. penul. de fid. instrum. Guid. Pap. d. 122. An in frumentum, in fin. sequitur Pacianus de probationib. cap. 65. ex num. 23. cum seqq. & Ludov. Bologninus ad Ananiam, cap. 49. Dubium, in fin.

Mirabiliter docuit Bald. in l. jurisjurandi, n. 12. 23. vers. an credatur, col. fin. Cod. de testib. quod quando unus Notarius est assumptus cum collega, non creditur uni soli, sed oportet quod vel ambo scribant, vel unus scribat; & alter subscribat: quod & idem. confirmavit in d. l. si quis ex argentarius: §. quod, in 5. notab. ff. de edendo: ubi tradit, quod si plures Notarii rogati fuerint de eodem instrum. mento; non est necesse ut omnes scribant, sed sufficit quod unus scribat, & cæteri simul subscribant: subdens idem esse in pluribus Tutoribus, qui licet librum rationum debeant facere, sufficit tamen scriptura unius & subscriptio cæterorum; sequuntur Abbas in d. cap. quoniam contra, sub n. 32. vers. nota tamen ex primo, & Felin. ibid. n. 43. vers. quæro quæro, col. 23. & Pacianus d. cap. 65. ex num. 27. cum seqq. ubi dicit idem procedere in pluribus judicibus.

Cum igitur interventio consociorum sit probanda ex eorum subscriptione, quia actus auctoritari debet, si hæc ex eadem scriptura non appareret cum fuit exhibita & præsentata, frustra per testes probabitur non subscribentium præsentia; juxta Baldi doctrinam in l. 2. §. voluntatem, in princ. ff. sol. matr. quem sequuntur Alexand. ibid. in princ. Joan. de Imola n. 17. & Jalon. n. 5. in 2. not. Felin. in c. nonne, vers. per istam regulam, col. 2. de prescrip. Jalon. in l. quæ dotis, num. 97. sub 4. casu, col. 16. ff. solut. matr. Tiraquel. de leg. connub. gloss. 7. n. 16. usque ad n. 46. Pacianus l. 1. de prob. c. 29. n. 7. & 8. dicentes, quod quando Statutum requirit in contractibus mulieris, vel minoris, consensum seu voluntatem & assentiam duorum propinquorum; non sufficit probare eorum præsentiam cum taciturnitate, idem Tiraquel. ubi proxime, n. 5. & n. 14. & Pacian. d. cap. 29. num. 68. dicentes, quod quando ex Statuto requiritur interventio mariti, vel propinquorum ad autorizandum actum, non sufficit sola eorum præsentia cum taciturnitate.

28 Quæ doctrina maximè procedit quando agitur de præjudicio Tertii, nempe quando illi qui debent intervenire ad actum, non agunt de re propria & negotio suo, sed de alieno, ut quando administrant bona alterius, ut videmus in Tutoribus & Curatoribus, qui etsi in actu sint præsentibus, si tamen taceant, nihil agunt, nisi expressè auctoritatem suam interponant: ut probat Glossa in l. 3. ff. de auctor. tutor. Jason. in l. qua dotis n. 95. vers. quartus, casus est col. 15. ff. sol. matrim. & ibi ante ipsum Bartolus n. 23. in fin. vers. in 4. casu, col. 5. & Alexand. sub. n. 28. vers. circa quartum membrum, col. 9. Romano n. 40. vers. quinto in quantum dicit: egregie Bartol. in l. geris, in fin. ff. de adquir. hered. Pacian. de probat. lib. 1. d. c. 29. n. 63. Ergo per apocham receptæ pecuniæ non subscriptam ab omnibus simul, non debet probare interventionem Collegarum & consociorum.

29 Imò cum apochæ solutionis à fisco faciendæ varias solemnitates & subscriptiones desiderent, per hujusmodi apochas solemniter factas solutio probanda est, & non admittitur probatio per testes: ita ex aliis probat Amaya in l. 1. z. Cod. de apoch. publ. l. 10. n. 16. his verbis: nam apocha debet cum ea solemnitate fieri, ut in ea apponatur nomen ejus qui confert, dicitur, Consul, mensis, & ob quam causam fuit præstita pensio seu functio, & quantitas fuit ejus summa, l. 2. sup. de conven. fisc. debet, quo solum probatur solutio facta fisco, non testibus: ut docet Placeta n. 4. vers. Tertiò nota, & Valenzuel. n. 4. post Accurs. hic; & sic pro forma apochæ dicta solemnitas requiritur, ut indicat verbum, debet, quod denotat necessitatem, quia videtur lex veluisse scripturam ita esse necessariam, ut defectus ejus, probationibus non suppleatur aliis, juxta doctrinam Bartoli, &c. & iterum in ead. l. 1. ex n. 26. prosequitur, & ex n. 27. sic ait. Et ita in nostra legis specie debet solutio facta fisco probari per scripturam, id est apocham cum supra dicta solemnitate confectam, nec sufficit probatio per testes. l. 2. Cod. de conven. fisc. debet, quod in aliis causis non est admissum, imò testes sufficient &c. & cum debitor potuisset probare hanc interventionem per ipsam apocham; ex qua debebat constare de subscriptione consociorum, & eam in tempore probationis, nec postea, præsentiam, præsumitur apochæ defectuosa, nam præsumitur contra illum qui cum posset probare per instrumentum, vult probare per testes, Curt. jun. conf. 64. col. 3. Cravet. conf. 178. nu. 5. Menoch. de præsumpt. l. 2. præsumpt. 91. n. 11.

30 Nec obstat quod unus, qui solus recepit pecuniam fiscalem, asseveret recepisse cum interventu cæterorum. Nam cum ipse solus prorsus careat potestate & auctoritate ad actum principalem gerendum, ex supra dictis in princ. hujus cap. & actus, non servata formâ simultaneis concursus ad gerendum præscriptâ, irritus sit & inanis, omninoque invalidus & illegitimus, Bartol. in l. cum lex, num. 6. vers. juxta prædicta, col. 2. ff. de fidejuss. Jason. in l. Gallus, num. 17. vers. Tertiò adde col. 3. ff. de liber. & posthum. quos & alios refert Pacien. de probat. c. 35. n. 29. & 30. dicentes, quod stante Statuto, ut mulier, vel minor non possint contrahere sine consensu duorum propinquorum, adeo sentitur ablata illis potestas aliter contrahendi, ut omnis contractus contra prædictam formam celebratus, sit irritus, ita ut nulla obligatio sive civilis, sive naturalis exinde oriatur: multo minus, debet valere ejus assertio in eo actu contenta:

nam cum principale non subsistit, non etiam valent ea quæ inde sequuntur: ex Reg. Jur.

Tum etiam quia si in præjudicium Tertii, assertioni principis de facto alieno non statim, prontatè diximus in hoc Labyrinth. 1. par. c. 39. ex num. 11. nec assertioni Notarii, Mascard. de probat. conclus. 143. & de assertione Principis, idem Mascard. conclus. 141. quantumvis Collegæ, qui separatim consideratus nullam habet potestatem, sed prorsus habetur pro privata persona; denegabitur fides: quod adeo verum est, ut ejus assertio enuntiativa facta nec etiam præsumptionem aliquam inducat: Bald. conf. 49. n. 12. Honded. conf. 31. n. 28. & 29. Radens. conf. 5. n. 2. Menoch. de præsumpt. l. 3. præsumpt. 133. ex num. 17. cum seqq. Soc. in l. ex hac scriptura, n. 50. Cod. de test. mil. & ex aliis Nicol. à Genua, de Enutiativis Verb. l. 3. quest. 3. n. 2. asserentes, quod quando disponens non potest disponere de actu à se gesto, verba enuntiativa super eo per ipsum prolata, nullam etiam minimam præsumptionem inducent: rationem reddentes, quia omnis dispositio, etiam expressa, ad possibilitatem disponentis debet adaptari, ex l. Lucius §. penult. ff. ad municipal. & l. si quis ita ff. de condit. instit. prout etiam verba enuntiativa nunquam attenduntur quando agitur de præjudicio Tertii, & sic Principis, in nostro casu: ut ex aliis Nicol. Genua loc. cit. ex n. 6. cum seqq. ubi ponderat bona jura ad hanc rem.

Et quia si in casibus, in quibus unus non possit actum gerere sine altero, vel aliis consociis, permetteretur assertio unius dicentis, cæteros fuisse præsentibus, facilis aperiretur via fraudandi legem & dispositionem requirentem pro forma cæterorum præsentiam & concursum, quod lex prorsus abhorret.

Alter essentialis defectus reperiebatur in illa cautione solutionis, ut non fuerit scripta in libris Rationum cum sit requisitum admodum necessarium ad validitatem cautionis: imò in eadem cautione solutionis expressè dicebatur esse assumendum rationem, hoc est, si ha de tomar la razon desta carta de dago: sed ista descriptio in libris Rationum nunquam facta fuit: quod quidem requisitum, sicut cætera relata hæcenus appetuntur, ut clarius appareat veritas introitus & exitus pecuniæ, ne veritas occultetur, & ut cunctis obvietur fraudibus, quæ requisita de jure communi aliis in solutionibus faciendis non reperiuntur, & ideo pro forma essentiali habenda sunt in hoc casu; quia quando Statutum disponit aliquid de novo ultra jus commune, id censetur forma substantialis, quæ deficiente, actus corrumpit: Ancharan. conf. 241. in fin. Arelin. in l. 1. ff. de liber. & posthum. Felin. in cap. cum dilecta, col. 1. vers. novum signum: col. 16. vers. amplius nono: de rescript. Socin. jun. conf. 2. n. 7. vol. 2. & conf. 37. n. 6. & 11. Decius conf. 262. Roland. à Valle conf. 72. vol. 3. ex num. 60. Beccius conf. 12. num. 24. post Jasonem, Decium, Socin. & alios tenet Peir. Surd. conf. 124. n. 3. qui, & Rolandus à Vall. post plurimos DD. asserunt quod dispositio seu Statutum aliquid introducens cum certis modificationibus, inducit formam: quod requisitum, sicut cætera, cum in hac pecuniæ receptione non fuerint servata, corrumpit solutio tanquam forma substantiali deficiente, ideoque non liberat debitorem, ex jam dictis supra: sequitur Virgil. Bocacius in consil. Marchia glos. 6. n. 166. Pedemontan. decis. 164. num. 11. Farinac. in reperor. contract. quest. 7. n. 30.

37 Diebatur ex parte debitoris, causa quo solutio hæc facta Thesaurario fuerit nulla ob defectum solemnitarum, & inhabilitatem personæ recipientis, quod debebat saltem in primis exenti Thesaurarius, qui non servatis solemnitatibus requisitis & debitis quantitatem receperat, quo invento non solvendo, ad debitorem recurri posset, qui teneretur solum in subsidium, per textum ad propositum valde expressum in l.2. Cod. de conveniend. fisco. debitor. in hæc verba: Fisco quidem contra te manet actio, quod argentum, quod inferre debebas, rationibus fuerit relatum, si cautioni, quæ tibi super eo exposita est, Tabularius non subnotavit: æquum tamen est, ut prius de bonis ejus, qui exactor fuit, si solvendo est, & conveniendi ejus facultas datur, in damni tati fisci satisfiat, tunc à te si servari hic modum non possit, reposcatur: Glof. Lucas de Penna, & Joannes de Platea ibi.

38 Cui difficultati facile fuit responsum, hanc exceptionem excussionis juxta d. leg. 2. non fuisse à debitore oppositam, nec in prima, nec in secunda instantia in litis ingressa: & cum sit exceptio dilatoria, debuit proponi ante litis contestationem, & de jure Regio intra novem dies: igitur si debito tempore non fuerit opposita, ei renuntiatio videtur, ex innumeris Doctoribus per nos cumulatim in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 23. ex n. 76. cum multis seqq. & n. 72. & seqq.

Ex quibus in Consilio Regii Patrimonii fuit determinatum ac decisum, solutionem hanc præfato modo factam Thesaurario Arcæ thesauri Regii esse nullam, & ad totius quantitatis solutionem condemnandum debitorem Fisci, deducta ea parte, quæ facta totius quantitatis computatione, versa fuit in utilitatem fisci Regii.

39 Fuit insuper in hac causa valde controversum, an debitor non solum ad sortem principalem sit condemnandus, verum etiam ad interesse pro damno fisci, ob non acceptatas & solutas literas cambii? In qua pro parte debitoris plura urgent. Primum, quod interesse non debetur nisi existente & probata mora in solvendo, ex l. 2. §. ult. ff. de eo quod certo loco: l. vinum ff. si certum per. l. socium, in princ. ff. pro socio: l. nummis, ff. de in lit. jurand. l. 114. ff. de verb. oblig. l. 14. §. sed si ff. de consir. pecun. & mora non contrahitur nisi per interpellationem; aut diem in obligatione appositum, qui interpellat pro homine, l. magnam, Cod. de contrab. stipul. l. quod te, ff. de reb. credit. l. si ex legati, 23. & l. 122. ff. de verb. oblig. l. qui decem, ff. de solut. l. 32. l. videamus, ff. de usuris: sed utrumque defect in hoc cambii contractu: ergo non debeatur usura & interesse.

40 Secundò, quia dans literas cambii, licet obligatus maneat ad restituendum creditori pecunias receptas, non solutas loco destinato, tamen non tenetur reddere pecunias acceptas in alio loco à se solvendas recipienti literas cambii, nisi certas sit non fuisse literas acceptatas per suum mandatarium, cui fuerunt directæ, facta scilicet protestatione super recusatone in acceptando, quæ protestatio debet fieri coram Notario & testibus, atque intimari mandatori: & non confito de his diligentibus, recipiens literas cambii non potest habere regressum contra camplorem, qui illas dedit ad recuperandas pecunias à se illi datas: quia potest ipsi opponere; vel solutam fuisse quantitatem à mandatario, vel quod illa ab eo non petiit vel quod pecunia erat parata in loco destinata solutionis, ita tenent Scaccia de commerc. & camb.

§. 2. glof. 5. n. 318. cum seqq. mirabiliter Gaius de credito, c. 2. tit. 7. ex n. 2490. cum multis seqq. ubi ponit specificè exceptiones quas opponere potest qui dat literas, quando creditor recurrit contra ipsum scribentem dictas literas cambii, ad exigendam seu recuperandam suam pecuniam, Rota Genuens. decis. 4. n. 7. Bursat. conf. 39. n. 18. Seraphin. decis. 1419. n. 20. Torri. de cambiis disput. 2. quæst. 12. n. 20. Fontanell. dec. 125. n. 2. & ex n. 11. cum seqq. per text. in l. si literarum, Cod. de solut. igitur si ad eum non potest recurri, neque repeti pecunia data, deficiente protestatione, non etiam potest dici esse in mora qui scripsit dictas literas, nec consequenter tenetur ad usuras & interesse.

Maximè quoniam in literis cambii traditis ere. 43 ditori non est locus pœnitentiæ ex parte unius, altero invito; quia est contractus reciprocos & perfectos respiciens utriusque contrahentis utilitatem, uti amplissimè post plurimos DD. resolvit Scaccia de commerc. & camb. §. 2. glossa 5. qu. 8. ex n. 527. per tot. ubi ponit aliquas declarationes videndas ibid. quapropter quousque literæ non acceptentur per mandatarium & protestatæ remittantur, & intimetur protestatio scriptori earum; nec eas recipiens potest pœnitere & repetere suam pecuniam, nec dans literas potest illas petere à creditore reddendo ipsi pecuniam acceptam nisi de ejus consensu: igitur non confito de diligentibus prædictis, nec debitor dici potest in mora constitutus, nec ullam notitiam seu scientiam habere potest an fuerint literæ acceptatæ & solutæ.

His tamen non obstantibus, in casu de quo agimus, ex circumstantiis litis contrarium fuit determinatum, usuras videlicet etiam unà cum sorte fisco deberi per dantem has literas cambii.

Primò, quia debitores fisci semper debent usuras & interesse ob retardatam pecuniæ debitæ solutionem, ad quas usuras eo ipso quo quis est debitor fisci solvendas cogi potest: ut jura sunt expressa in l. cum quidam 17. §. fisco ex suis contrahentibus usuras non dat, sed ipse accipit ut solet à fornicariis qui tardius pecuniam inferunt, item ex vestigialibus: cum autem in locum privati succedit, etiam dare solent, ff. de usur. & in §. seqq. ita dicitur: Debitores qui minores semissibus usuras præstabant, fisco esse ceperunt, postquam ad fisco transierunt semissibus cogendi sunt prestare: l. Herennius Modestinus, la 2. ff. de usur. l. 2. Cod. de usur. fisco lib. 10. l. 1. C. de his quibus indign. post plures DD. Noguero. allegat. 11. ex n. 180. Leotardus de usuris, quæst. 22. ex n. 1. cum seqq. & quæst. 82. num. 8. præter quos, alios plures allegat Mar. Cutell. de donat. tom. 2. tract. 2. disc. 10. speciali 21. num. 24.

Et in tantum debitor fisci ob retardatam solutionem tenetur ad usuras & interesse præstandum fisco, ut fisco non teneatur interpellare ad hoc ut tale interesse sui crediti exigere valeat; cum in debitis fiscalibus mora re ipsa contrahatur: mora namque dupliciter facta intelligitur, ex re scilicet; & ex persona: ex re, mora fit ipso jure & re ipsa ab. quæ aliqua interpellatione, aut die; in illis enim casibus, quibus mora fit ex re, ipso facto & à lege inducta intelligitur, & sine ullo examine, lex etenim semper opportune debitorem admonet, l. 8. C. de condit. furtiv. l. 23. ff. de usur. nec disceptationi locum relinquit, l. prospexit, ff. qui & à quib. l. de pretio, ff. de publican. & per contrarium: mora, quæ ex persona fit, requirit vel diem vel interpellationem, alias non inducitur mora ad interesse petendum: hanc differen-

tiam inter moram exre, & moram ex persona latissime scriptis Leotardus *tract. de usur. quest. 81. 82. & 83. juncta quest. 22.*

- 48 Et quod in debitis fiscalibus mora inducatur ex re, sive quod re ipsa & ipso jure inducatur mora absque die vel interpellatione, sed ex solo tempore retardatæ solutionis fisco, sicut minori, & Ecclesiæ, debeantur usuræ & interesse, latissime probavit idem Leotardus *d. quest. 22. ex num. 7. cum seqq. & quest. 82. num. 8. cum seqq. ex Gloss. in l. cum quidem. 17. §. fiscus. ff. de usur. quam ibidem sequuntur fere omnes DD. Bartol. in l. 2. Cod. de his quib. ut indign. Alex. in l. quod re. ff. si cert. Jason. in §. ex maleficio. num. 33. Instaur. de action. Lucanus de privileg. fisci. par. 1. num. 34. Amil. Ferrer. in tract. de mora. num. 9. Menoch. de arbitrariis. casu 220. num. 8. Peregrin. de jur. fisc. lib. 6. tit. 7. num. 1. Elcobar. de ratiocin. cap. 15. num. 33. Marefcot. var. resol. lib. 2. cap. 124. n. 19. Ergo fiscus non cogitur interpellare debitorem in hoc casu, ut ab ipso consequi possit interesse suæ pecuniæ.*
- 49 Deinde quia etiam istæ litteræ cambii continebant certum diem & locum in quo facienda erat solutio, ad quam scriptor literarum se obligavit ex quo recepit pecuniam à fisco; quare transacto die statim non facta solutione, fuit constitutus in mora ex *juribus sup. alleg. n. 39. vers. suis in super &c.*

- 50 Neque obitare dicebatur defectum protestationis literarum, eo quod non fuit facta solutio juxta *d. l. si litterarum. Cod. de solut. & DD. superius allegatos. num. 41. vers. secundo quia* Quoniam variis modis fuit responsum, illam scilicet doctrinam tum demum habere locum, quando fiscus valuisse recurrere contra scribentem literas non acceptatas, ut post plurimos DD. diximus in hoc *Labyr. part. 1. cap. 10. n. 40. & ead. part. 1. cap. 26. §. unico. num. 19.* Sed non procedit quando ipsemet
- 51 debitor agnoscens suas literas non fuisse acceptatas nec solutas à suo mandatario libenter obtulit & solvit pecuniam fiscalem à se receptam Thesaurario Aræ Regiæ, cum quo nec contraxerat, nec ei literas cambii tradiderat, nec erat persona legitima ad recipiendum, prout ad longum probatum fuit à *princ. bnijs cap. & hoc fecit tempore proximo mutationi monetæ omnibus notæ.*

- 52 Deinde quia in cautione solutionis hoc modo gestæ, ipse fassus est eam solutionem facere, eo quod literæ suæ nec acceptatæ fuerant, nec solutæ: ex qua confessione clare apparebat de scientia & notitia sua non tunc orta, sed à principio, & de tempore præterito, quia absoluta fuit illa confessio, non restricta ad tempus solutionis, sed omne tempus præteritum comprehendens: quo casu, ut dictum est *sup. ex n. 50. vers. nec obitare dicebatur*: non indigebat fiscus alias ostendere diligentias, imò ex abundanti eas intervenisse apparebat ex relatione Consilii computorum, ubi asseveratur in rationibus redditus à ministro militari, cui directæ fuerunt literæ cambii ad exigendum, docuit de non exactione ob defectum acceptionis per sufficientes diligentias per ipsum gestas.

- 53 Quibus adjungebatur inverisimilitudo maxima hujus debitoris aliàs obligati ad solvendum certo die & loco, dicere volentis ignorasse defectum solutionis, qui cum suo correspondenti, cui directæ erant literæ, quotidie & frequenter correspondentiam habebat, & computa: & rationes inter ipsos fiebant, ut frequentissimum est inter merea-

tores ad invicem correspondentes; ac idèd jussè præsumebatur ignorantia affectata in hoc casu, vim habens certæ scientiæ, cum potuerit facile scire, & etiam debebat, ratione suæ obligationis solvendi certo die: ut per plura probant Mascard. de probationib. conclus. 879. ex n. 31. cum seqq. & Pacianus de probat. lib. 2. cap. 19. ex num. 60. cum seqq.

Quapropter cum à principio receptæ pecuniæ 54 fiscalis debitor fuerit obligatus alibiolvere, semper ab eo die mansit obligatus, & fisci debitor: à qua obligatione cum per solutionem non fuisset liberatus, ut in his terminis literarum cambii post alios observat Leotardus *de usur. quest. 2. §. ex n. 24. cum seqq. & Doctores superius citati nu. 41. vers. Secundo quia dans literas* semper sicut antea remansit debitor fisci, quomodocumque & quancumque constiterit & apparuerit non soluisse, nec fuisse extinctam suam obligationem, cum in rei veritate nunquam illam adimpleverit: quia quod est certum per naturam, est certum per 55 legem, etiam si partes ignorent, c. cum in apostolica, de sponsal. §. conditionis 8. Instaur. de verb. oblig. l. cum ad præsens 37. cum duab. seqq. ff. si cert. per. l. conditio 100. ff. de verb. oblig. l. si ppsiliu 9. §. 1. ff. de novat. l. heredi 31. ff. de acquir. heredit. l. 1. & 2. ff. de condit. & demonstr. l. Titius 25. §. Lucius, ff. de liber. & postum. l. si ita scriptum 46. §. fin. ff. de legat. 2. l. si jam 11. ff. de condit. & demonstr. 11. l. 12. ad fin. l. 11. parit. 5.

Ideoque supposita obligatione dantis literas 56 cambii solvendi die & loco destinato, ad eum spectabat cura solutionis, & implementum suæ obligationis investigare, cessat enim ignorantia eo in casu quo quis diligentiam adhibere debet & inquirere, l. regula, §. sed si facti, vers. diligenter. ff. de jur. & facti. ignor. Anton. Gabrieli. de regul. jur. conclus. 6. n. 40. Monald. conf. 6. nu. 12. vol. 1. Bardell. conf. 85. num. 8. Pacific. de salvian. interdict. in specul. 4. c. 3. n. 32. Craveta confil. 225. sub num. 2. imò præsumitur tunc potius scientia Bardell. d. conf. 85. n. 20. Giurba decis. 91. num. 23. & 24. qui num. 25. post quamplurimos Doctores ait, ignorantia, ut proficiat, debet omni ex parte esse excusabilis.

Deinde quia cum ex traditione pecuniæ ex 57 parte creditoris, & traditione literarum cambii inducatur contractus perfectus & irrevocabilis, juxta tradita per Leotardus *de usur. quest. 2. §. ex num. 24.* & idèd ultro citroque obligatorius ob utilitatem utriusque contrahentis, Scaccia de commerc. & cam. §. 2. gloss. 5. quest. 8. per tot. ex num. 527. ubi plurimos laudat; sequitur quod mora contrahatur re ipsa, & ipso jure, absque aliqua interpellatione; quoties unus ex contrahentibus ex sua parte complevit, nam istud adimplemen- 58 tum, seu ejus defectus alteram partem constituit in mora re ipsa, & ipso jure, non expectata nec requisita alia interpellatione: ita per jura & Doctor. copiosè probat Leotardus *de usur. quest. 82. ex num. 46. cum multis sequent.* Cum igitur fiscus ex parte sua contractum adimpleverit dando pecuniam tradenti literas cambii, iste omnino ex tunc fuit constitutus in mora ad eam fisco restituendam cum interesse, ob non implementum ex parte sua, ex hætenus comprobatis.

Et ita in facti contingentia determinavit Consilium Regii patrimonii, sortem cum interesse præstandam, à die receptæ pecuniæ à fisco: cui pro hoc credito & interesse dandum esse gradum

gradum in iudicio concursus formato per hunc debitorem dantem literas cambii.

CAPUT IV.

Hypotheca super usufructu ad debitorem spectante imposita an extinguatur proprietate rei per debitorem acquisita.

SUMMARIUM.

1. Usufructu extincto, extinguatur hypotheca super eo constituta.
2. Hypotheca imposita super iure ex sua natura resolutivo, extinguatur ipso extincto.
3. Extinguitur usufructus ex vi consolidationis, si usufructuarius nunciatur rei proprietatem.
4. Mutata forma rei, super qua quis habet usufructum, exinguitur usufructus.
5. Per acquisitionem proprietatis, usufructus formalis transfunditur in causalem: & inter utrumque magna est distinctio, & n. 6.
7. Mutata forma rei super qua quis habet ius, istud amittit, si res transeat per commixtionem in aliam diversam speciem.
8. Aliud est materia, aliud materiatum, & ius habens ad materiam, non habet ad materiatum, & e contra.
9. Ius pignoris habens in materia, illud omittit in materiato.
10. Datur hypotheca super materia confusa, quae facta sit alia species, dummodo sit reducibilis ad priorem materiam, & n. 11.
11. Usufructus formalis transfusus in causalem, non potest reduci ad priorem formam.
13. Ius semel extinctum amplius non reviviscit.
14. Usufructuarius dimittens voluntarie proprietatem, non recuperat usufructum semel consolidatum.
15. Nemo potest esse rei suae usufructuarius.
16. Verum est, hypothecam super usufructu constitutam non extinguere per acquisitionem proprietatis factam a debitore usufructuario, & n. 60.
17. Usufructuarius voluntarie dimittendo usufructum non potest praedicare creditoribus, ipsis enim adversus illam competit actio ad interesse: & ex facto alterius nullus praejudicatur, & h. 18.
19. Confusio non admittitur in praedictum Tertii, & n. 30.
20. Si ex voluntaria acquisitione, & causata confusione, admitteretur Tertii praedictum, facile aperiretur via fraudandi creditores in suo iure & hypotheca.
21. Conclusio actionum nunquam extenditur ad hypothecam Tertii, quae semper manet illesa, & n. 21. & 23.
24. Ius usufructus non potest hypothecari, sicut nec alienari, nec cedi; sed sola commoditas fructuum.
25. Commoditas fructuum, & eorum perceptio, eodem modo remanet penes debitorem quando consolidatus est usufructus, quod erat ante consolidationem.
26. Commoditatem fructuum percipit debitor ex vali-

diori titulo quando consolidatus est usufructus, quam quando erat separatus a proprietate, & n. 61.

Qui hypothecavit rem alienam tanquam suam, & postea dominum ejus adquisierit, confirmat, & validiorem reddit hypothecam, ibid.

17. Debitor habens possessionem rei, quam hypothecavit creditori, postea adquisiens proprietatem, confirmat hypothecam illam debitori priori.

28. Quidam accrescit pignori, pignus est, & sub hypothecam contrariam cadit.

29. Aliud est extinguere hypothecam super usufructu appositam ob extinctionem usufructus, & consolidationem cum proprietate quam habet Tertius, aliud vero est, consolidari ius usufructus cum proprietate nunc reposita penes ipsum debitorem obligatum, & n. 30.

In hoc secundo casu, licet extinguatur ius usufructus, manet tota res in substantia penes ipsum debitorem, ibid.

Consolidatio contingens in persona debitoris, recipit separationem ad favorem ejus, qui habet ius ad usufructum, emphyteusis, vel aliud ius consolidatum, ibid.

31. Commoditas fructuum ex consolidatione, solum patitur mutationem extrinsecam, & fortius reborat ius antiquum debitoris.

32. Jura loquuntur de confusione, commixtione, & mutatione rei super qua quis habet ius aliquod, clare loquuntur quando transformatio contingit intus in ipsa re, & n. 33.

34. Ut mutatio fructuum hypothecatorum operetur extinctionem hypothecae, debet materia ita transire in materiatum, ut prima materia esse desinat & incipiat nova alia species, & n. 46.

Hypotheca datur in re consolidata, quoniam est reducibilis ad priorem formam, ibid.

35. Jurium confusio in persona debitoris est reducibilis ad priorem formam ad effectum praefervandi hypothecam super fructibus.

36. Hereditate adita, bona defuncti & heredis ita consolidantur, ut unicum fiat patrimonium adveniens.

37. Ad petitionem creditorum defuncti petitur separatio bonorum, ut ex eis bona non satisfacta creditoribus heredi.

38. Bona non possunt manere obligata pro eodem apud eundem.

39. Dominus rei potest separare usufructum a proprietate ad effectum constituendi hypothecam in favorem creditoris super usufructu formali.

40. Mutatio rei hypothecata in ejus qualitatibus non extinguere hypothecam.

41. Quando dispositio contrahentium respicit substantiam & non formam rei hypothecata, manet hypotheca, formae rei mutatae.

42. Praecedat haec doctrina in usufructuario & creditore ejus, quando conveniunt ut commoditas fructuum hypotheca subiciere ut.

43. Usufructuarius obligans usufructum, intelligitur obligare commoditatem.

44. Contrahentes ex eodem facto non intelliguntur si bi ipsi & intentioni suae principali velle contra dicere, & simul velle acquirere & velle perdere.

45. Non potest quid iniunctum capere ab eo casu quo si nem accipere debet.

47. Quando species est confusa cum eadem specie materia, dicitur adhuc remanere, & ante hypothecam.

Creditur

- 48 Creditor hypothecarius in frumento non amittit hypothecam, quamvis redactum sit ad farinam.
- 49 Gabella super tritico imposita debetur ex farina.
- 50 Statutum prohibens extrahi frumentum, habet locum in farina.
- 51 Gabella qua debetur ex oleo, debetur pro oleo ex quo conficitur tertia species, puta pro sapone.
- 52 Gabella qua pro serico debetur, etiam pro serico comixto debetur.
- 53 Etiam si commoditas, acquisita proprietate, patere mutacionem, non est talis qualitatis ut extinguat hypothecam ab usufructuario constitutam.
- 54 Referuntur & expenduntur qui tenent sententiam Authoris, & n. 55.
- 56 Debitor hypothecans rem in qua habet aliquod jus, pro eo jure intelligitur hypothecare; & si postea nanciscatur dominium, manet adhuc hypotheca. Ad id expenditur Gaius, & n. 57. & 58.
- 59 Authores adducti pro sententia Authoris, loquuntur in casu quo Tertius pro suo interesse intermediat, nam in ejus prejudicium non consideratur consolidatio.
- 60 Usufructu consolidato cum proprietate apud Tertium, extinguitur hypotheca super ejus commoditate constituta, & n. 61. & 62.
- 63 Extincto usufructu, extinguitur hypotheca, nisi resurget damnum Tertii.
- 64 Mutata re quoad substantiam, extinguitur hypotheca; secus alia, & n. 65.
- 66 Commoditas usufructus solum hypothecata, non in substantia, nec in qualitate aut forma sua, non patitur mutationem per acquisitionem proprietatis.

Grandis est hujus questionis difficultas & prorsus omnia in tot tractatibus de pignori- bus, hypothecis, & usufructu: ejus tamen vera resolutio non nisi per disputationem apparebit. Queritur itaque utrum extinguatur hypotheca super usufructu imposita à fructuario, si forte ipse proprietatem rei fructilis adquirat.

Et pro hypotheca hujusmodi extinctione ac resolutione, varia urgent fortissima fundamenta. Primum est, quoniam licet hypotheca valide imponi possit super usufructu per debitorem usufructuarium, ejus tamen vita regulatur à usufructu, & tantum durat quantum usufructus: ita ut extinguatur & resolvatur hypotheca extincto seu finito usufructu: sicut contingit in hypotheca imposita super re, aut jure ex natura sua resolutorio aut variabili, ut extincta rei hypothecata substantia, dissolvatur hypotheca, textus capitalis in l. sicut 8. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvit. ibi: sicut re corporali extincta, ita etiam usufructu extincto pignus & hypotheca perit. & l. servum 27. ff. de pignoribus & hypoth. latissime varia exempla cumula- vimus in hoc Labyrinth. 3. part. cap. 15. ex num. 3. cum multis sequentibus, & per tot. & part. 1. cap. 43. ex nu. 14. cum sequentibus, adde Merlin. de pignor. l. 5. quest. 34. per tot. Sed sic est quod usufructus finitur & extinguitur eo ipso quod usufructuarius adquisit quovis legitimo titulo proprietatem rei, super qua habet usufructum, ex vi confusionis & consolidationis, ut sunt jura expressa in

§. finitur usufructus, ibi: si usufructuarius pro- prietatem rei adquisierit, qua res consolidatio appel- latur, Inst. de usufr. l. si fructuarius ff. de usufruct. quemadmodum. cau. l. omnes 3. §. sed & si quis. ff. eod. tit. l. si sub conditione 16. l. si tibi fundum 17. quemadmodum. usufr. amittit. l. i. c. ius 26. & l. cum filius 78. §. domi- nus. ff. de legat. 2. l. si pure 4. ff. de usufr. leg. ergo im- possibile erit, quod hypotheca imposita super usufructu, duret post adquisitam proprietatem à debito- re, quia resolutio jure debitoris, resolvitur hypo- theca super eo imposita, text. clarus in l. lex velti- galis. ff. de pignoribus.

Secundò, quia mutata forma rei super qua quis habet usufructum, usufructus prorsus fi- nitur & extinguitur, l. repeti §. rei mutatione. l. quid tamen 10. in princ. & in §. 1. & §. navis. ff. quib. mod. usufruct. amittit. §. finitur, vers. eò amplius, Inst. de usufr. l. 25. 2. 3. partit. 3. exornat latissime Castillo, de usufr. cap. 70. ex num. 1. & per tot. Sed sic est quod usufructus formalis qui fuit hypothecatus, per acquisitionem proprietatis transfunditur & transmutatur in usufructum causalem, & cum eo consolidatur ita ut desinat esse usufructus formalis, & subito efficiatur causalis, nova forma recepta, & priore extincta, quia utraque ita- re & concurrere non potest in eadem persona, ex juribus & autoritatibus adductis supr. nu. 2. & 3. quam distinctionem inter utrumque usufructum, formalem & causalem, abundè probat & exornat Castillo de usufruct. cap. 1. per tot. ergo hypotheca restricta ad usufructum formalem, & super eo imposita, forma extincta & mutata, debet finiri & extingui, quia quallitas sine subje- cto esse non potest, & non entis nullæ sunt qualitates, & expressè probat l. si convenerit 18. §. si quis ff. de pignor. att. ibi: si quis caverit ut sibi Syl- va pignori esset, navem ex ea materia factam non esse pignori, Cassius ait; quia aliud sit materia, aliud navis, &c.

Et generaliter verum est, quod mutata for- ma rei super qua quis habet jus aut dominium, illud amittit si res transeat per commixtionem & confusionem in aliam diversam speciem, quia alia res est, & non illa super qua, vel ad quam habebat jus, aut dominium, sed alia nova & diversa à prima: ut sunt jura expressa in l. adeo, §. eum quis ex aliena materia speciem aliquam suo no- mine fecerit, Nerva & Proculus putant hunc domi- num esse qui fecerit, quia quod factum est, antea nulli- us fuerat &c. cum §. 5. ff. de acqu. rer. dom. & §. cum ex aliena materia, cum trib. §. §. seq. Inst. de rerum divis. probatur etiam ex textu in l. lana 86. ff. de le- gat. 3. l. si cui lana 68. eod. quoniam aliud est ma- teria, aliud materiatur, & jus habens ad mate- riam, illud non habet ad materiatur, vel è contra, text. in d. l. lana: & in l. Servius respondit, cui omnis materia legata sit, ei nec arcam, nec armarium le- gatum esse, §. 5. d. librorum 50. §. chartis legatis, nec papyrus ad chartas paratum, nec charta nondum perfecta continebuntur. ff. de legat. 3. l. idem Pomponius §. §. idem scribit, si ex melle meo & vino tuo factum sit mulsum, quosdam existimasse id quoque communica- ri: sed puto verius [ut & ipse significat] ejus potius esse qui fecit, quoniam speciem pristinam non retinet, ff. de rei vindic. l. i. iur. jus hypothecæ super usufructu formali, non potest trahi ad usufructum causalem, in quem fuit per confusionem, com- mixtionem & consolidationem transformatus, cum sit nova & diversa species priori extincta & sup- pressa; & in terminis; quod jus pignoris habens in

in materia; illud amittat in materiatio ex d. 5. *si quis*, probant plures adducti à Merlino, quos ipse sequitur in *tr. de pignorib. lib. 2. g. 43. ex nu. 41. cum seqq.*

- 10 Tertio, quoniam etsi verum sit, quod daretur jus & hypotheca in eadem re & materia quantumvis commixta & confusa, ita ut sit facta nova & diversa species ex illa materia, quando scilicet species hæc sit reducibilis ad priorem formam & materiã, quia tunc durat adhuc jus & dominium in eadem nova specie reducibili ad priorem formam prout expressè probat L. 2. §. Pomponius, & l. idem Pomponius, §. sed si plumbum, ff. de rei vindic. & expressa sunt jura allegata *supr. num. 7.* Et in expresse, quod hypotheca
- 11 super materia commixta & confusa cum alia materia, reducibili tamen ad suam pristinam formam, contracta daret, nec extinguatur, probat ex Bartolo in l. si convenerit, §. siquis caverit, n. 5. *vers. aut vero*, Cæpola *conf. 7. Fulgosi in d. siquis num. 2. vers. tertius autem casus*: Negosiant. de pignorib. *part. 2. memb. 2. n. 26.* & Gaito de credito c. 4. *questio 5. n. 192. & n. 194. & seqq.* Merlinus de pignorib. l. 2. *quest. 54. num. 48.*
- 12 Respondetur tamen fatendo propositam doctrinam, & negando applicationem: quoniam usufructus formalis semel legitime consolidatus in eadem persona, & extinctus atque translatus in usufructum causalem, nulla arte reduci potest ad priorem formam, quia res sua nemini servire potest, l. si rem alienam, l. 2. ff. de pignor. act. l. in re communi, ff. de servit. urban. pred. l. utifruif, ff.
- 13 si usufruct. per. cum aliis *suprà* allegatis n. 3. & quoniam illud jus usufructus per acquisitionem proprietatis extinctum fuit & finitum, ex prædictis jurib. & jus semel extinctum iterum non reviviscit, l. qui res, §. aream, ff. de solut. l. inter stipulantem, §. sacram, *vers. nec revocari*, ff. de verbor. obligat. cum similib. Etiam si ipse fructuarius vellet iterum sponte proprietatem dimittere, non tamen ideo recuperabit usufructum semel consolidatum & extinctum: text. optimus in l. si quis ades 29. ff. de servit. urban. pred. quem copiosè & singulariter exornavimus in fin. in cap. 6. ex n. 42. cum
- 15 *seqq. vers. & pro hac propositione* &c. quia usufructus per acquisitionem proprietatis ad eum casum pervenit, à quo non potuit inchoari, cum rei suæ nemo possit esse fructuarius L. utifruif, in princ. ff. si usufruct. per. ita in his terminis consideravit Tiraquell. de reit. act. §. 1. *glos. 7. num. 63.* sequitur Matienzo ad leg. 7. *glos. 1. n. 36. tit. 11. l. 5. recapit.* Ex quibus hæc pars negativa, ut hypotheca super usufructu non daret, sed extinguatur eo ipso quod fuit extinctus & finitus usufructus per acquisitionem proprietatis, undique probata videtur.
- 16 Quibus tamen [quantumvis fortia urgentissima, & verissima in se sint] minimè refragantibus, contraria opinio, imò quod hypotheca super usufructu non pereat propter acquisitionem proprietatis factam à debitore usufructuario, longe verior est, atque certioribus & validioribus roborabitur fundamentis.
- 17 Primo, quoniam debitor nec cedendo, nec renuntiando vel dimittendo voluntariè usufructum semel quæsitum, potest præjudicium aliquod inferre suis creditoribus, nec isti ex facto quolibet voluntario debitoris amittunt suum jus hypothecæ in re, vel usufructu renunciato: hoc idem in istis terminis amplissime per jura &c. DD.

& Rotæ Decisiones comprobavimus in hoc Labyr. *par. 1. c. 43. ex num. 20. cum seqq. & per tot. c. & in 3. part. cap. 15. per tot.* Cum itaque ista hypothecæ extinctio [casu quo dicatur extincta] proveniat ex facto voluntario & culpa debitoris, nihil ei prodest, sed manet creditori actio ad interesse in eum, ut probat l. servum 27. ff. de pignorib. ibi: *quod deliberando aut vinciendo, persequutionem pignoris exinanierit*: exornat post alios Merlin. de pignorib. l. 5. *qu. 24. n. 7. & 8. & à princ.* quorum doctrina procedit, ut diximus, casu quo extinguatur pignus vel hypotheca, non verò quando non extinguatur, ut in casu nostro, ex comprobatis *infra ex n. 24. cum seqq.*

Et quando usufructuarius emit rem à proprietario, ei videtur consentire in amissione & renuntiatione usufructus, ex l. cum pater, §. libertis & ib. Bartol. *quest. penult. & Imol. ff. de legat. 2. & l. Titius, in princ. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. l. si debitor, §. 1. & l. scui §. venditionis, ff. eod.* cum aliis similibus cumulat à Tiraquello de legib. *consub. glos. 5. limit. 3. Matienzo in l. 7. glos. 1. sub n. 35. vers. item quia usufructuar. emendo.* Ergo non debet admitti in præjudicium creditoris hypothecarii, quia ex facto voluntario alterius nullus potest prægraviari.

Nec in iuribus superius allegatis *num. 3. nec* in cæteris quæ de confusione & consolidatione juris conjunctis, an usufructus, vel alterius servitutis, per acquisitionem proprietatis loquuntur, legitur confusionem admitti dato alterius Tertii, habentis jus aliquod in ipso jure consolidato, detrimento aut præjudicio, sed solum loquuntur inter usufructuarium & proprietarium, seu dominum fundi servientis & dominum fundi dominantis, sicut & inter creditorem & debitorem invicem succedentes: nam si ex hac voluntaria acquisitione à debitore facta admitteretur confusio in Tertii præjudicium, ampla aperiretur via fraudandi creditores in suo jure & hypotheca, cum facile posset debitor fructuarius vel verè vel fictè colludendo cum domino proprietatis, eam adquirere, vel fingere emptionem, ut creditorem excluderet à jure hypothecæ contractæ super usufructu ad ipsum debitorem pertinente; quod merito jura abhorrent: l. in fundo, ff. de rei vendit. Clement. 1. de usur. cum concord. Ergo in hoc casu perseverare debet hypotheca quam Tertius creditor habet in usufructu.

Secundò, quoniam confusio actionum semper restringitur inter creditorem & debitorem, & nunquam extenditur ad jus, & hypothecam Tertii, quæ semper manet illæsa & reservata: nam licet quando debitor succedit creditori, vel creditor debitori, confundantur actiones & credita post aditam hereditatem, l. debitori 7. *Cod. de pact. l. Urancus 72. ff. de fidejussorib. l. Stichum 96. §. additio ff. de solution. l. cum secundum, Cod. de fidei. commiss. l. si debitori 51. ff. de fidejussor. l. si adulia, Cod. de heredit. action. l. si uxor tua, Cod. de bon. nub. judic. possid. l. debitor 59. ff. ad Trebell.*

Tamen si Tertius quispiam habeat hypothecam tum nomen illud debitoris, quod per successionem confundi solet & extingui, nunquam confusio operatur extinctionem illius hypothecæ, nec extenditur ad præjudicium Tertii habentis hypothecam in illo nomine & jure, quæ remanet salva, præservata & illæsa sicut antea ac si nunquam contigisset successio, & additio hereditatis inter debitorem & creditorem, sic per text. in l. heres à debitore, §. quod si hic servum, ff. de fidejussor. l. debitor.

debitor 3 ff. de separat. l. si ficutum aut Pamphilem 95. §. quod vulgo ff. de solut. l. ex sextante. §. Latinus Lar-
gus, ff. de except. rei judic. Rota decis. 236. nu-
mer. 1. vers. & in omnem casum part. 4. resene. quam
ad id adducit Merlinus de pignoris. l. 5. quest. 15.
num. 1. & 2. & per eandem decisionem collegit
Duardus post tract. de consub. dec. 183. quæ tota est
elegans ad propositum.

23 Et quod confusio hypothecæ adquisitæ etiam
ab ipso creditore, cesset quoties ei, vel alteri Ter-
tio allatura est aliquod damnum & præjudicium,
vel quando debitor succedit creditori, ut semper
duet hypotheca ad favorem Tertii creditoris,
magnam Doctorum catervam concessimus in
hoc Labyrinth. part. 2. cap. 7. ex num. 3. usque ad 39.
& par. 3. cap. 11. ex n. 129. cum multis seqq. ergo im-
possibile est, quod confusio seu consolidatio usus-
fructus cum proprietate possit extinguere hypo-
thecam super eo antea impositam, in detrimentum
creditoris hypothecarii.

24 Tertio invincibiliter iterum hæc pars robo-
ratur, quoniam jus usufructus non fuit hypo-
thecatum, quia nec hypothecari, nec aliter alienari
vel cedi potest, sed sola commoditas fructuum,
in quibus dumtaxat consistit utilitas creditoris
& hypothecæ; ad abundè per nos tradita in hoc
Labyrinth. part. 1. cap. 43. ex nu. 22. cum multis seqq.
usque ad n. 37.

25 Sed sic est, quod commoditas fructuum, & ho-
rum perceptio, & utilitas remanet eodem modo
quo erat antea penes debitorem absque aliqua
confusione aut consolidatione, quia ista solum tan-
git jus usufructus; quod tanquam servitus repu-
gnat dominio noviter fructuario quæsito, ut pro-
bant omnia jura superius adducta num. 3. etenim
per alienationem juris usufructus dumtaxat cau-
satur consolidatio cum proprietate, juxta text.
in §. finitur, Instit. de usufr. l. si usufructus 67.
ff. de jure dot. l. unio. §. si autem usufructuarius,
Cod. commun. de manumiss. l. usufructu, Cod. de
usufr. l. 24. tit. 21. partit. 3.

Quod secus est in alienatione solius commo-
ditatis respicientis fructuum perceptionem, ut
tunc cesset consolidatio, ex l. arboribus 13. §. usa-
fructuarius ff. de usufr. l. non videtur 45. eod. l. cui
usufructus 74. ff. de iur. l. si is qui bona, & usufruc-
tuus ff. de pignor. quæ jura ita conciliavit communis
Doctorum opinio magis vera & recepta, quam ad
longum retulimus in hoc Labyrinth. part. 1. cap.
43. ex num. 25 cum multis seq. Ergo cessante rei hy-
potheca adversus ipsam debitorem percipientem
fructus, & eorum commoditatem ut antea,
ratione cujus nulla supervenit mutatio nec al-
teratio.

26 Imò potius nunc debitor ipse fructuum com-
moditatem percipit ex validiori & efficaciori ti-
tulo: quia ex variabili, commutabili, & temporali
transiit in perpetuum & incommutabilem in per-
sona ipsius debitoris: ergo hunc redundare de-
bet in majorem utilitatem creditoris, cujus hy-
potheca fortius confirmatur & roboratur; ut vi-
demus in hypothecante rem alienam tanquam
suam, si postea dominium ejus adquisivit confirma-
tur & roboratur prior illa hypotheca, l. si Titio 22.
& l. 1. ff. de pign. l. rem alienam 41. par. pr. ff. de pign.
act. l. cum res, Cod. si aliena res pign. dat. sit l. rem alie-
nam, C. de pignor. act. exactè scribit post plurimos
Merlinus de pignoris. l. 2. quest. 2. per tot. ubi bene
post jura prædicta, & communem DD. senten-
tiam, distinguit inter creditoris scientiam vel igno-

rantiam quod res obligata esset aliena; optimè
per Negul. de pignor. & hypothe. 3. membr. 2. par. nu.
51. Mangilius de evulsion. quest. 29. n. 39. & ex n. 38.
cum seqq. idem esse dicit in venditione rei alienæ;
sive scienter, sive ignoranter ut convaleatur quo-
modocunque venditor adquirit ejusdem rei domi-
nium, ex l. si à Titio, ff. de rei vindic. l. cum vir ff. de
usufr. & plurib. Doctorib. ab eo citatis.

Idem in debitore solum habente possessionem 27.
rei quam hypothecavit creditori, nam si postea
adquirat rei proprietatem, confirmatur illa debi-
lis hypotheca anterior, ut firma maneat, text. in
l. satis notam 4. Cod. ex quib. caus. pign. vel hypothe.
tacit. contrab. Alexand. conf. 112. num. 4. l. 6. Negul.
de pignoris. par. 8. membr. 3. num. 17. per quos,
& Rotæ decisionem firmat Merlin. de pignor. l. 2.
quest. 2. num. 17.

Eodem modo hypotheca commoditatis usus-
fructus per novum titulum domini & propieta-
tis supervenientem debitori, magis roborata &
firma redditur, quia quicquid accedit seu accres-
cit pignus est, & sub pignore & hypotheca conti-
netur, l. Paulus, §. domus, & l. fin. ff. de pignor.
convenerit, §. si nuda proprietatis, l. demo ff. de pigno-
rat. act. l. si fundus in princ. ff. de pign. & jure ad rem
hypothecato, si res ipsa à debitore adquiratur vel
recuperetur, de Amat. resol. 19. n. 8. & 9.

Quarto, quia aliud est extinguere hypothecam 29
super usufructu appositam ob extinctionem usus-
fructus, & consolidationem cum proprietate,
quando proprietatis residet penes Tertium extra-
neum, qui nec contraxit, nec fructus hypotheca-
vit, ne aliter ex eadem causa est debitor creditoris,
quo casu omnia jura tractantia de extinctione hy-
pothecæ ob extinctionem usufructus aperte lo-
quantur ut supra n. 1. & 2. quia tunc commoditas
fructuum simul perit & extinguitur cum ipso usu-
fructu, & efficitur aliena, & ad extraneum non
obligatum transiit: Aliud verò est, consolidari
jus usufructus cum proprietate nunc reperia pe-
nes ipsam debitorem obligatum & hypothecan-
tem eosdem fructus & commoditatem penes se
simul manentem & fructus ipsos percipientem
ut antea: nam illud jus usufructus, adquisitum rei
per debitorem proprietate licet extinguatur per
consolidationem quoad formam, tamen tota
res cum eodem jure consolidato simul remanet
quoad substantiam penes ipsam debitorem, &
ideo super ea perseverare debet hypotheca: ut
ex Paulo de Castro, Mastrillo, Gaito, & Mellino
comprobatur infra ex n. 74. & seqq.

Mirabiliter conducit illa plurimorum resolu-
tio, an retractus habeat locum in proprietate,
quam emphyteuta emit à domino? Bald. Tiraque-
l. Peregrin. & Bolegniet. negarunt, quia consolidato
utili cum directo dominio, ita supprimitur &
extinguitur jus emphyteuticum, ut separatim con-
siderari nec possit nec debeat amplius, ob mu-
tatam formam.

Contrarium tamen verius est, etenim licet
proprietate empti, extincta sit emphyteutis for-
ma, extincta tamen non fuit ejus substantia seu
effectus & emolumentum; ita mirabiliter pro-
bant Castren. conf. 36. num. 6. & 7. & 11. vol. 3.
Cagnol. in l. 2. n. 192. Cod. de pact. int. empt. & ven-
dit. Tiraqueil. (sibi contrarius) de retractu l. 1. §. 1.
Glof. 7. n. 17. Calanac. conf. 10. n. 171. Anton. Gomez
ad leg. 70. Taur. num. 34. Matienzo ad leg. 7. glof. 1.
num. 39. tit. 11. l. 5. recopil. Garib. dec. 91. num. 6. di-
centes ex hac ratione, quia cum substantia &
emolumentum

emolumentum adhuc duret, directum dominium revendere debet, utili sibi retento, sicut apud eum erat antea, ne juri consanguinei fiat præjudicium, qui omnes manifestè probant consolidationem, contingentem, in persona promittentis vel debentis recipere & admittere separationem ad favorem ejus qui habet jus ad usum fructum, emphyteusim, vel aliud jus consolidatum.

31 Quintò roboratur hæc pars, quoniam falsum est asseverare, rem de qua agimus hypothecatum, hoc est commoditatem fructuum, aliquam pati mutationem per præsuppositam confusionem non egredientem personam debitoris, juxta abundè comprobata *supr. ex n. 19.* nam etsi muretur titulus acquisitionis, hæc mutatio versatur extra rem quam non tangit nec in sua forma, nec in sua substantia, nec qualitate, quia extrinseca mutatio est quæ efficacius roborat jus antiquum debitoris, ut magis legitime ipsa re frui possit & potiri, cum eadem res maneat penes ipsum integra & immutata, quod sufficit ut jus creditoris super ea maneat præservatum, juxta *l. maior datum, ff. de fidejussorib.* in illis verbis: *non titulus actionis, sed debiti causa inspicienda est, & l. 2. vers. parvique referre, ff. de privileg. credit.* nam titulus superveniens non mutat, nec alterat jus antiquum, sed augeat: ad text. in *l. falsa, §. sed & si cui: ff. de condit. & demonstr. l. qui adoptionem, ff. de adopt. Oldrad. conf. 219. n. 1. Mandos. conf. 52. n. 9. Rora ut per Merlin. dec. 461. n. 26. & 27. tom. 1.*

32 Omnia etenim jura loquentia de mutatione, commixtione, & confusione rei, super qua quis habet jus aliquod, quando transformatur in aliam novam & diversam speciem; clarè & expresse loquuntur quando ista confusio & transformatio contingit in ipsa re & res ipsa, species seu materia patitur ipsam mutationem intus in seipsa; ut ex variis exemplis consideratis per tot jura superius cumolata ex numer. 4. cum seqq. apparet. Sed hæc timororum mutatio ad justitiam retinendi eandem fructuum commoditatem solum respicit personam debitoris meliorantis per eam, suæ possessionis causam, non tamen in aliqua minima parte rem ipsam tangit, quod est requisitum præcisum ut dicta jura locum habeant, ergo & hypotheca super eadem commoditate fructuum pariter debet integra perseverare.

34 Et in individuo, quod ut mutatio fructuum hypothecatorum operetur extinctionem hypothecæ, debeat fructuum materia ita transire in materiatum, ut prima materia esse desinat, ac extinguatur omnino, & incipiat esse alia species nova & diversa, ut per plura jura & DD. latè comprobatur Merlin. de pignoris. l. 2. q. 53. ex n. 41. cum seqq. quod prorsus cessat in hac commoditate fructuum, seu fructibus hypothecatis nullam patientibus in se mutationem.

35 Sextò, quia quando verum foret, quod res ipsa hypothecata pateretur aliquam mutationem (quod firmiter negamus) adhuc multa urgerent, quæ ipsam hypothecam sustinere possunt excludentia prorsus extinctionem: nam hypotheca semper durat in re & specie confusa & consolidata, quoties separari potest, & est reducibilis ad priorem formam & materiam, sicut probatum remanet per jura & DD. superius adductos ex n. 7. usque ad 12.

36 Hæc itaque jurium confusio in persona debitoris

contingens (non obstante Negativa in contrarium considerata *supr. n. 12.*) prorsus est separabilis & reducibilis ad suam priorem formam, ad effectum præservandi hypothecam super fructibus: tum quia confusio jurium nihil operatur ubi intermediat Tertiæ datum & detrimentum, ut apertissime probavimus *supr. ex n. 19. cum seqq.* sed insuper accedendo magis individualiter ad punctum, allego textum singularem in *l. 3. ff. de separat.* ad cujus clariorem ponderationem breviter præmittendum erit, quod hereditate adita, bona defuncti & bona heredis ita commiscantur, confunduntur, & consolidantur, ut unicum in persona heredis efficiantur patrimonium, hereditatis nomine suppresso, & prorsus extincto, *l. debitor Cod. de pass. l. fidei, aditio ff. de solutionib. l. si creditori, ff. de fidejuss. l. si plures, §. 1. ff. de vulg. & pupi. l. 1. §. veteres, ff. de acquir. possess. l. 1. §. de separat. l. procuratorem 90. §. 1. ff. de acquir. hered.* Sed quia patrimonium heredis non tenetur ad debita defuncti; ad petitionem creditorum defuncti petunt & obtinent separationem patrimonii hereditatis: non obstante tam efficaci consolidatione & patrimoniorum confusione, ne creditores ex ea detrimentum & præjudicium in juribus suis patiantur. Hæc est expresse illius legis 3. determinatio: textus etiam est in *l. 1. §. quod dictum, & in §. ex contrario*, ibi: *atque igitur adit hereditatem debitoris mei, non faciat meam conditionem deteriorem aduendo; quia licet mihi separationem impetrare, ff. de separationib.* imò plus dicit *d. lex 3.* quod etiam si confusio contingat in juribus & obligationibus inter defunctum & heredem, separatio non impeditur ad favorem Tertiæ creditoris jus habentis in prædictis juribus consolidatis ibi: *debitor fidejussori heres exitit, ejusque bona venerunt, quamvis obligatio fidejussoris extincta sit, nihilominus separatio impetrabitur, petente eo, cui fidejussor fuerat obligatus.* Quæ jura exornavimus in hoc *Labyr. par. 1. cap. 9. ex n. 10. cum seqq.* Igitur idem venit dicendum in nostro casu, ut horum jurium usufructus & domini quantumvis consolidatorum in persona debitoris, propter jus & interesse creditoris hypothecam habentis in commoditate fructuum, debet admitti omnino separatio ut ad statum antiquum reducantur: ita comprobant mirabiles doctrinæ *supr. ex n. 19.*

Comprobatur ista jurium separatio ad favorem rem creditoris hypothecarii, ea evidentissima & fortissima ratione deducta ex *l. Uranium 72. ff. de fidejussorib.* quæ dum reddit rationes confusionis & consolidationis jurium & hypothecarum inter defunctum & heredem, hanc inter alias Jurisconsultus reddit ibi: *propter illam rationem, quia non possunt pro eodem apud eundem obligati esse: ut quemadmodum incipere alias non possunt, ita nec remanere:* hoc est, sicut dominus sibi ipsi non potest ipsam rem hypothecæ subicere, nec dominus servitutem usufructus formalis sibi in sua constituere; eodem modo usufructus quem habet extraneus in re aliena, si ejus dominium adquisivit, non potest usufructus formalis permanere nec continuari, quia res sua nemini servit.

Subintret ponderatio; sed sic est à contrario sensu quod dominus fundi potest separare usum fructum formalem à causali ad effectum constituendi hypothecam super ipso formali usufructu à se licite separato in favorem alicujus creditoris:

text. singularis in l. 1. & quæ non duntaxat in princ. ff. de pignorib. ibi, Et quæ non duntaxat sunt futuri tamen sunt, hypotheca dari possunt. &c. id quæ servandum est, siue dominum conveniatur, aut de usufructu, aut de re, quæ nascitur, siue in quæ usufructum habet, sicut Julianus scribit. Castillo de usufruct. cap. 70. num. 5. Igitur eodem modo ac multo magis ipse creatus & hypothecæ subiectus usufructus debet remanere, & transire cum sua causa, nihil impediens confusione superveniente per acquisitionem domini, cum respectu Tertii creditoris, & ad ejus favorem & cautionem, dominus ipse semper potest formare usufructum, & formalem separare à causâ, cum non sibi, sed extraneo illum creat, & hoc libere, & nullo jure repugnante.

40 Hæc insuper hypothecæ conservatio non obstante mutatione probatur, nam mutatio rei hypothecatur vel ratione adjunctionis, vel detractionis, qualitatum, nihil detrahât hypothecæ, nec eam extinguit, sed super eadem re semper subsistit & manet hypotheca: textus est formalis in l. fundus 16. §. si res, ff. de pignorib. Si res (inquit J. C.) hypotheca data postea mutata fuerit, æque hypothecaria actio competit: veluti de domo data hypotheca, & horreo facta; idem de loco dato, deinde vineis in eo positis. Idem probat textus in l. Paulus 29. §. domus, ff. de pignorib. his verbis: Domus pignori data exusta est, eamque aream emit Lucius Titius, & extruxit: quæsum est de jure pignoris? Paulus respondit: pignoris perfectionem per se servare: & ideo jus soli superficiem sequutam videri &c. l. domo 21. ff. de pignor. att. notant Glossæ in eisdem jurib. & Doctores: Negant. de pignorib. par. 6. membr. 3. n. 8. Mantica de reat. conven. l. 11. tit. 31. nu. 18. Merlin. de pignorib. l. 5. quest. 33. per tot. Ergo quanto magis sustinenda erit hypotheca rei, quæ nullam mutationem in se ipsa patitur, nec in substantia, nec in forma, nec in qualitate, prout in nostro casu, cum eadem commoditas fructuum, emolumentum & substantia hypothecata integra permaneat apud debitorem obligatum.

41 Ulterius comprobatur discursus iste, quoniam quando dispositio & contrahentium intentio respicit non formam sed substantiam rei hypothecatur, licet contingat rei mutatio quoad formam, remanet jus & hypotheca super substantia rei formaliter mutata, ut per jura & DD. latè probat Petrus Sürd. cons. 26. ex n. 10.

42 Quæ doctrina undique verificatur in usufructu hypothecæ subiciente commoditatem usufructus, & in creditore ita contrahente, qui nullo modo respexere ad formalitatem rei, hoc est ad jus principale usufructus, sed duntaxat ad ipsos fructus, & juris ipsius substantiam consistentem in commoditate, in qua utilitas hypothecæ versatur, quia sola commoditas potuit deduci in obligatione & hypotheca, ut superius probavimus ex n. 24.

43 In tantum quod si contrahentes hypothecam specificè dixerint obligari usufructum, & sic videantur attendere & respicere formam commoditatis, adhuc tamen fit interpretatio, ut solum intendatur deducere in obligationem & hypothecam fructus & commoditatem duntaxat, nec actus usufructus, & ad evitandam consolidationem cum proprietate, quam causaret alienatio jura principalis usufructus facta extraneo, sicuti ex communi Doctorum opinione com-

probavimus in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 43. ex num. 35.

Hic etiam contrahentium animus & intentio volentium respicere non formam usufructus, sed ipsos fructus & commoditatem rei hypothecatur manifestè patet: quoniam respiciendo formam, nihil agerent, inquit text. in §. finitur, inst. de usufruct. & alia jura adducta supra n. 25, quia statim consolidaretur usufructus & devolveretur ad dominum proprietatis: non enim credendum est, velle contrahentes ex eodem facto sibi ipsis & suæ principali intentioni & fini repugnare, & simul velle acquirere & velle perdere, obligando usufructum eo modo & via per quam extinguitur, resolvitur, & finitur, in tam notabile detrimentum contrahentium, nec enim potest quid initium capere ab eo casu quo finem accipere debet, l. Titia cum moritur, ff. de usufruct. l. usufructum §. ff. de usufr. legat. l. heres manu 78. §. quamvis, ff. de condit. & demonstr. Castillo de usufr. c. 61. plurimos Doctores secum ducit Thomas Sanchez in præcepte. Decalogi. tom. 1. l. 2. c. 14. num. 22. 31. & 33. Cyriac. controvers. tom. 2. c. 252. ex n. 53. & supra: Alvarez in Axiom. lit. A. n. 141. licet neminem alleget; non enim poterat subsistere hypotheca, nec etiam creari & ortum habere, cum eodem instanti quo contrahentes tractabant de ea imponenda super usufructu, respiciendo ad ejus formam, ipse usufructus resolvebatur & consolidabatur, & hypotheca non habebat materiam super qua cadere, aut figere pedes poterat, qualitas enim sine subiecto esse non potest, & idem utrumque extingueretur in eodem simul instanti & momento: sed qui actum gerit, magis præsumitur in dubio velle ut actus valeat quam pereat, l. quoties, ff. de verb. oblig. l. quoties, ff. de reb. dub. l. quoties, de reg. jur. l. 3. ff. de milit. testam. nec præsumitur quod quis velit actum frustratorium facere, l. 1. in fin. ff. de ad municip. leg. unic. Cod. de rebusar. quia actus à fine agentium judicatur, l. si quis in aliena, ff. de adquir. rer. dom. l. rem non novam, Cod. de judic. Ergo manifestè detegitur intentio contrahentium hypothecam super usufructu, vel- le potius attendere ad ejus substantiam consistentem in sola commoditate quam formam & titulum usufructus, ut hypotheca operaretur, & non frustraretur suo effectu contra intentionem agentium.

In comprobationem hujus discursus, de quo ex n. 35. ut etiam ob mutationem rei hypothecæ subiectæ non pereat hypotheca, illud venit considerandum, quod ad effectum extinguendi illam, non quævis rei mutatio & specierum commixtio sufficit, sed illa tantum ex qua materia transit in materiam, ita ut desinat esse prima materia, & transeat in novam & diversam speciem inseparabiliter, l. si conveniatur 18. §. si quis ff. de pignor. att. l. lana ff. de legat. 3. l. sed si ex meis tabulis, ff. de adquir. rer. dom. l. adeo, §. cum quis, ubi varia traduntur exempla, ff. dist. tit. & latius prosequitur post alios, Merlin. de pignor. lib. 2. quest. 53. ex n. 41. cum seqq.

At si species esset cum eadem specie materiæ commixta & confusa, tunc eo quod non diceretur confusa, sed extare, durat hypotheca: text. est in l. Marcellus, Pomponius scribit: & in l. idem Pomponius scribit, in princ. & in §. sed si plumbum, ff. de rei vindic. ita declarat post alios Merlin. de pignor. lib. 2. quest. 53. ex num. 46. cum sequentibus.

48 Hinc est quod creditor hypothecarius in frumento, non amittit suam hypothecam ex eo quod redactum sit in farinam, quia idem est corpus, & eadem res, licet qualitas sit mutata, durat tamen in substantia, quia solum detegitur id quod erat absconditum, & inerat, non tamen quid novum producit; ut probant Castillo Siculus *decif. 9. num. 5.* Petr. Surd. *decif. 139. num. 6.* Meelin. *d. quæst. 53. n. 47.* Cyriacus *tom. 3. contrav. cap. 468. ex num. 14.* Hodierna in *addit. ad Surd. d. decif. 139. ex n. 1.* post Gratian. *decif. 184. signanter n. 7.*

Et idem Cyriacus post Surdum, Bertachin. Camillum de Medicis in *conf. 97.* firmat & asserit *d. tom. 3. contrav. 468. ex n. 25. cum seqq.* quod Gabella super tritico debetur ex farina: & ex 49 num. 26. quod Statutum prohibens extrahi frumentum, habet locum in farina; & n. 28. quod 50 gabella quæ debetur pro oleo, debetur etiam pro oleo ex quo conficitur tertia species, puta 51 pro sapone: & n. 30. quod gabella quæ debetur pro serico, debetur etiam de serico contexto.

53 Quæ omnes doctrinæ & jura adducta in hoc sexto fundamento, ex n. 35. cum seqq. manifestè probant quod in casu quo commoditas usufructus hypothecata aliquam pateretur mutationem ob confusionem, acquisita proprietate à debitore fructuario, hæc tamen mutatio non est talis qualitatatis ut possit alterare & extinguere hypothecam impositam per usufructuarium in favorem sui creditoris, sed semper durare & perseverare debet; quanto igitur magis cum talis commoditas hypothecata à fructuario nullam patitur mutationem nec in qualitate, nec in forma, nec in substantia, ut latè comprobatum est *supra ex n. 31. cum seqq.*

54 Et denique resolutionem nostram in hac questione difficillima feliciter disceptatam, totque invincibilibus solum fundamentis, reperio tenuisse in valde similibus terminis post Paulum de Castro, Mastrillo in *decif. 71. per totum*, ubi de jure hypothecato creditori, consolidato cum proprietate penes debitorem, qui se hac consolidationis exceptione tuebatur, *nu. 4.* ubi ita ait.

Sed fuit dictum, quod prædicta intelliguntur non quoad extinctionem in totum, sed quod tantum extinguatur forma illa census & directi domini, non autem substantia & ejus emolumentum, & effectus; illa enim semper manent, ut distinguendo dixit Paul. de Castro, in *conf. 36. n. 6. 7. & 11. l. 3.* qui loquitur in usufructuario adquirente proprietatem: allegat. text. in *l. si ex prærio, ff. si certi. pet. in ratione illius legis, ibi, etiam obligationis non defecerit substantia, & nu. 8.* adducit text. in *l. 2. Cod. si antiq. creditor: ubi si debitor dedidit rem pignoratam creditori, extinguitur pignus quoad formam tantum, non quoad substantiam & effectum &c.* & paulo post, ipse Mastrillo sub eodem n. 4. ibi, Et faciebat, quia illa substantia fuerat confusa & mixta cum 55 substantia utilis domini, & factum unum corpus & ideo qui possidet corpus, verum erit dicere quod possideat substantiam utilis & directi &c. quod repetit num. 9. idem tenet Castillo Siculus in *decif. 10. num. 4.* quos sequitur obiter referens Merlin. de pignorib. *l. 2. g. 2. num. 21.* Marius Giurba etiam in similibus terminis, idem asserit in *decif. 63. num. 3.* his verbis: *quævis venditione, proprie læi consolidatum fuerit usufructus, per acquisitionem namque extinguatur forma usufructus, non tamen substantia, seu effectus.*

Salgado Labyr. Credit. Tom. III.

aus emolumentum &c.

Sed magis ad nostram resolutionem accedit 56 doctrina Gaiti in *tract. de credito, cap. 4. quæst. 7.* qui postquam tractasset & resolvisset rei alienæ hypothecam non valere, ex n. 586. firmat quod si debitor habet in re aliquod jus, quod in eo dumtaxat subsistit hypotheca, quia proprietatem, quæ apud alium sit, cum sit aliena, non potuit debitor obligare, ac ideo sustinetur hypotheca in illo jure tantum quod habet in re; & exactè comprobat hanc restrictionem obligationis.

Postmodum ipsemet Gaitas loco cit. num. 595. 57 ita argumentator ad propositum nostrum, in hæc: Rursus dubitatur, nam si obligatio respectu illius juris valuit, tamen facta consolidatione illius juris cum re super acquisita, extinguatur hypotheca obligatio ob emptionem & extinctionem ejusdem juris per consolidationem causam, &c.

Protinus num. seq. 596. sic huic difficultati satisfacit per hæc verba: sed istud facilius resolvitur: nam reversa re ad debitorem super qua jus habebat, licet extinguatur illud jus per rei consolidationem, quoad formam tamen tota res cum jure consolidato remanet quoad substantiam; sicut si vas argenteum reduceretur ad massam: ita in terminis Castillo Siculus *decif. 10. tota, tom. 1. & Mastril. decif. 71. tom. 1. juxtaque per tot. hæcenus Gaitas, cujus doctrina mirè convenit iis, quæ hæcenus consideravimus pro nostræ quæstionis resolutione.*

Hos tamen Doctores eo casu intelligas velim, quo acquisitio proprietatis sit aliquo modo revocabilis, vel intermediet Tertius, qui pro suo jure & interesse impedit confusionem, cujus respectu nihil considerari debet, nec operari confusio in persona debitoris: & sic in illis casibus loquuntur DD. adducti *sup. ex n. 54.* ut scilicet tunc nihil operetur consolidatio in alterius præjudicium, cum solum facta intelligatur quoad formam, non quoad substantiam, super qua remanet illæsum & præservatum jus Tertii, & alterius ejuslibet patientis detrimentum ex effectu talis consolidationis: ut ipsi Doctores profitentur & alius comprobavimus *ex nu. 16. & ex n. 11. cum seqq.*

Firmata igitur nostra conclusio ex tot fundamentis hæcenus adductis *supra ex n. 16. cum totis seqq.* quod usufructuarius hypothecando commoditatem sui usufructus, non extinguatur hypotheca per acquisitionem proprietatis à debitore factam, eo quod talis consolidatio nihil attingat ipsam commoditatem, & emolumentum fructuum hypothecatum permanens ut antea penes ipsum debitorem, cum super substantia rei hypothecata permanente, & non mutata nec alterata, semper conservetur hypotheca, cum consolidatio usufructus penes ipsum debitorem non sit extinctiva, sed potius augmentativa, accumulativa, & juris sui conservativa; differentia consolidationis usufructus cum proprietate apud extraneum dominum existente; ex qua debitor usufructuarius non solum perdit jus, sed omne prorsus emolumentum, & fructuum commoditas translata est in Tertium non obligatum: quo casu non est dubium extinguì hypothecam extincto prorsus jure debitoris obligati: ex *juribus vulgatis.*

Quibus suppositis & feliciter expeditis, non obstant argumenta superius considerata in contrarium, quibus licet *ex num. 16. cum seqq.* latè fuerit

fuerit singulis per contrapositionem satisfactum; nihilominus responſionem ſingulis indicandam duxi.

Non obſtat igitur primam, de quo *nam. 1. cum ſeqq.* ubi dicitur quod hypotheca ſuper uſufructu impoſita, ſimul cum eo extinguitur. Quia Reſpondetur hoc verum eſſe, non interveniente Tertio creditore, cui ex confuſione & adquiſitione proprietatis à fruſtuario debitore facta, detrimentum fieri non poteſt; ipſius enim reſpectu talem confuſionem & conſolidationem nihil operari late probavimus ex *n. 16. cum multis ſequentibus.*

64 Nec obſtat ſecundum, de quo ex *nu. 4. cum aliis ſeqq.* ubi dicitur quod mutata forma rei hypothecata, hypotheca extinguitur. Nam reſpondetur hoc intelligi quando per talem mutationem forma & ſubſtantia rei penitus extinguuntur, & prima forma extincta & omnino tranſlata fuit in diverſam ſpeciem & novam non reducibilem ad priorem materiam; ſecus iis omnibus ceſſantibus, ut verificatur in caſu præſenti, quia tunc præſervatur hypotheca in rei ſubſtantia permanente, vel in materia mutata quidem, ſed reducibili ad ſuam priorem formam & materiam; prout maniſeſtè per varia jura & doctriſas abundantiffimè probatum remanet *ſupr. ex n. 31. uſque ad 62.*

66 Maxime quia commoditas uſuſfructus, quæ ſola fuit hypothecata, per adquiſitionem proprietatis, nullam paſſa fuit mutationem nec in ſubſtantia, nec in qualitate, aut forma ſua, ſed integra & meliorata per novum titulum remanſit penes debitorem, ipſam hypothecantem: quo tantum abeſt ut hypotheca extingui poſſit, ſed potius ex nova tituli adquiſitione per debitorem fruſtuarium magis confirmata & efficacior remaneat; prout ad longum probavimus, & variis juris fundamentis roboravimus *ſupr. ex n. 24. cum ſeqq.* quia tempus perpetuitatis in debitore incipit cum titulo adquiſitionis proprietatis, & ſic in caſu quo jam tempus uſuſfructus eſt extinctum & finitum, quapropter novum tempus eſt, non antecedens prorogatum, ex jam dictis.

CAPUT V.

Eſto quod hypotheca ſuper uſuſfructu, adquiſitâ per debitorem proprietate, dureret, an morte debitoris finiatur, vel uſque ad ſolutionem perpetuetur.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur agitata quaſtio affinis antecedenti. & *n. 2.*
- 3 Intentio contrahentium ſuper hypotheca uſuſfructus videtur eſſe ut finiatur per mortem debitoris.
- 4 Et idem procedit, quamvis adquiſerit debitor proprietatem.
- 5 Obligatio eſt ſtricti juris, & ultra expreſſa non extenditur.
- 6 Alius agentium ultra eorum intentionem non operantur.
- 7 Limitata cauſa limitatum producit effectum.
- 8 Permiſſum ad tempus, poſt tempus cenſetur pro-

bibitum.

- 9 Hypotheca ſuper uſuſfructu conſtituta non ſe extendit ad proprietatem cum qua conſolidatur.
- 10 Hypotheca rem, ſolum videtur eam hypothecare pro jure quod in ea habet.
- 11 Proprietas non adquiſitur ex jure uſuſfructus, ſed è converſo.
- 12 Vendens rem communem, ſolum intelligitur vendere id jus quod habet in ea.
- 13 Hypotheca uſuſfructus nihil influſit in proprietatem.
- 14 Actus legitimus alterari non debet, licet caſus evenierit à quo non potuerit incipere.
- 15 Origo contraktæ obligationis ſemper inſpicitur.
- 16 Verba contraktus referuntur ad tempus quo fuit celebratus.
- 17 Inſpicitur qualitas rei qua erat tempore contraktæ obligationis.
- 18 Expenditur textus l. ſuo. §. ult. ff. de liberat. legat.
- Testator legans emphyteuſim, non intelligitur legare dominium directum quod poſtea adquiſivit. *ibid.*
- Testator legans uſumfructum, non intelligitur legare proprietatem poſtea adquiſitam. *ibid.*
- Si dominus nuda proprietatis leget uſumfructum, quamvis poſtea proprietati accedat uſuſfructus, iſte ſolum debetur legatario. *ibid.*
- 19 Hypotheca ſuper uſuſfructu finiatur per mortem debitoris ex eo quod ſtatim amittat omne jus in re.
- 20 Hypotheca ſuper emphyteuſi conſtituta, tantum durat, donec revertatur ad dominum directum.
- 21 Si prorogentur generationes quibus conceſſa eſt emphyteuſis, prorogatur hypotheca ſuper ea conſtituta.
- 22 Hypotheca conſtituta in locatione ad certum tempus extenditur ad reconſtructionem.
- 23 Officium obtentum à Rege ad vitam ſi vita durante fuerit prorogatum, idem eſt officium.
- 24 Prorogatio & extenſio fit cum oſidem qualitatibus.
- 25 Augmentum debet eſſe ejuſdem qualitatis cum ſuo principali.
- 26 Uſuſfructus formalis hypothecatus poſt proprietatem adquiſitam, unum corpus efficitur cum uſuſfructu cauſali & proprietate.
- 27 Jus variabile adharens rei perpetua & irrevocabili, pariter & ipſum ſit perpetuum & irrevocabile.
- 28 Quidquid accreſcit pignori, pignoris ſeu hypothecæ vinculo ſubiicitur.
- 29 Verior, & tenenda ſententia eſt, hypothecam uſuſfructus, qui fuit conſolidatus cum proprietate, tantum durare per vitam debitoris.
- 30 Hypotheca à principio limitatè concepta ex voluntate utriuſque contrahentis in ſuo primordiali ſtatu manet, proprietate per debitorem adquiſita.
- 31 Non ſufficit debitorem habere dominium in bonis ſuis, ſi ſe non obligavit ad totum ſed ad partem.
- 32 Uſuſfructus non tranſgreditur vitam fruſtuarii.
- De eo quod non eſt, non admiſſitur prorogatio. *ibid.*

Jus temporale adhaerens juri perpetuo, fit perpetuum quando utrumque durat. ibid.

EX resolutione praecedentis quaestiones, ut scilicet hypotheca super commoditate usufructus perseveret, quantumvis debitor ipse adquisierit postmodum proprietatem rei, super qua usufructum habebat, prout ad longum efficaciter disputavimus, & resolvimus, praesens nostra longe difficilior quaestio suboritur, an scilicet ista hypotheca eo casu subsistens, extinguatur morte debitoris, vel duret quo usque debitum solum sit creditor.

Et pro parte Negativa, multa urgent: nam obligatio & hypotheca super usufructu regulatur a natura rei, & haec subintelligitur, & fuit intentio & voluntas contrahentium a principio; debitoris quidem, qui non praesumitur plures jura voluisse obligare in hypotheca constituta super usufructu, quam haberet; & similiter creditoris, qui non creditur intendisse aliud quam quod duret hypotheca durante usufructu, & extinguatur quoque eo extincto per mortem debitoris: ad plurima jura, & doctrinas in cap. antecedenti citatas ex num. 1. cum multis seqq. Et quamvis non extinguatur praedicta hypotheca per acquisitionem proprietatis factam per debitorem, non tamen debet excedere vitam debitoris, juxta restrictam formam contractus, tum quia obligatio est stricti juris, quae non extenditur ultra contenta in illa, l. quidquid adstringenda 3 ff. de verb. oblig. l. si rem angustii ff. de servitutib. l. 2. ff. de privileg. credit. nec actus agentium ultra eorum intentionem aliquid operantur, l. non omnis ff. si cert. pet. l. in agris ff. de acquir. rer. dom. l. si idem servus ff. de legat. 2. l. si cui pure ff. ad Trebellian. l. verbi ff. de vulg. & pupill. subst. l. 2. ff. de his quae in testam. delent. l. legata inutiliter ff. de legat. 1. cum aliis vulgariis. Ergo licet debitor adquisierit proprietatem in re, ipsam tamen ab initio nec hypothecavit, nec tanquam res aliena potuit hypothecae subijci, l. 1. vers. in speciem autem ff. de pignori cum vulgar. igitur nec ad eam jus creditoris extendi poterit, quamvis perseveret hypotheca in commoditate fructuum ut fuit demonstratum in cap. 4. praecedenti; sed non idem dicendum videtur, quando usufructus extinguatur per mortem fructuarii debitoris; ratio diversitatis est quia creditor hypothecarius sciebat talem usufructum sibi hypothecatum morte fructuarii extinguui, ex dispositione juris, cum tamen non potuerit praevidere certam extinctionem futuram per acquisitionem proprietatis a debitore quae pendeat ex ejus voluntate.

Deinde quia hypotheca usufructus est limitata ad tempus vitae debitoris, ut latè ex pluribus juribus & Doctoribus probavimus hoc Labyrintho 3. par. cap. 5. per tot. & ideo ultra illud tempus non operatur nec extendi potest; quia causa limitata limitatum producit effectum d. l. in agris; & l. cancellaverat. 4. ff. de his quae in testam. delent. l. 2. ff. de serv. export. l. ex facto, §. item quero, ff. de vulg. & pupill. l. age cum Germaniano; Cod. de transact. Ergo non debet protrahi post illud tempus: quia permissum ad tempus, post tempus censetur prohibitum; l. si unus, §. 1. ff. de pactio: l. epistola §. fin. ff. eod. l. Imperator ff. de postul. cum pater, §. a filia ff. de legat. 2. l. statu liberum, §. Stichum, & l. Titia cum testamento; §. fin. ff. eod. l. 2. Cod. de jur. emphyteut.

Salgado Labyr. Credit. Tom. III.

Desuper probatur, quoniam etsi usufructuarius hypothecaverit totam rem, in qua solum habebat usufructum, si postea proprietatem adquisierit, non ideo proprietas remanebit hypothecata, nec hypotheca confirmabitur in tota re & proprietate, sed solum in usufructus commoditate ut antea; nam obligans simpliciter rem, intelligitur & restringitur obligatio & hypotheca ad jus quod habebat in ea, nempe usufructum; in proprietate autem tanquam aliena, non valet, nec valere potest hypotheca, ideoque sustinetur tantum in illo jure quod debitor habebat in re obligata: at si debitor videatur velle tantum obligare jus illud quo potuit obligare, consequenter fatendum erit deficere consensum respectu partis quam non potuit obligare: & quamvis debitor proprietatem adquisierit, ad eam non extenditur hypotheca, quia non adquisivit proprietatem ex jure usufructus, nam usufructus non attrahit ad se proprietatem, sicut è converso proprietas trahit ad se usufructum, super quo simul cadit hypotheca constituta a proprietario: hunc discursum amplissime post plures Doctores & jura comprobat Gaitus, de credito, cap. 4. questio 7. ex num. 386. cum multis seqq. de quo vide etiam Merlin. de pignor. lib. 2. quest. 2. ex n. 10. licet minus explicitè quam Gaitus: Ergo fatendum erit quod titulus proprietatis noviter adquisitus per debitorem, nihil immutat, nec extendat jus limitatum antecedenter hypothecatum, sed quod hypotheca se debeat continere intra limites illius juris ut antea; quod cum finiatur per mortem debitoris fructuarii, sequitur pariter hand hypothecam super eo impositam extinguui.

Confirmatur, nam vendens seu alienans rem communem, solum intelligitur alienare eam partem, jus & portionem quam in ipsa re habet: l. qui tabernas, ff. de contrab. empt. l. quod in reum §. qui usufructum, & l. Titio & Mevio, in princ. ff. de legat. 2. l. uxor. patroni, Cod. de legat. plures Doctores & Rotae decisiones congerit Duardus in tract. de censib. §. 1. quest. 5. ex num. 18. & Hermosil. latissime probat ad leg. 28. tit. 5. glof. 1. ex n. 11. cum seqq. fol. 94. tom. 2. conducent etiam quae tradit Castillo de usufruct. c. 39. ex n. 16.

Fulcitur ulterius haec pars Negativa; quia si a principio dumtaxat fuit obligata commoditas usufructus limitata obligatione ad vitam debitoris, ex natura rei in obligationem deducta; debitor licet postea adquisit proprietatem, non debet hypotheca effici perpetua; quia etiam a principio hypothecatis per dominum fructibus rei; seu etiam ejus usufructu, nihil haec hypotheca influit in proprietatem tunc simul existentem penes dominum debitorem, juxta l. & quae nondum, ff. de pignor. quam exornavimus supra cap. 4. anteced. ex n. 38. igitur nec postea intelligitur hypothecata, deficiente consensu debitoris; quoniam actus legitimus immutari aut alterari non debet, licet casus postea eveniret, a quo non possit inchoari: l. alius legitimus ff. de reg. jur. sed a principio, hypotheca in solo usufructu constituta per dominum rei, nihil influit nec extenditur ad proprietatem, cum fuerit limitata, ergo pariter limitata debet manere postquam debitor fructuarius ex diverso titulo adquisivit ejusdem rei dominium seu proprietatem, cessante ejus consensu de novo praestito, sed debet hypotheca suum primordiale statum conservare.

servare. & ultra non extendi.

- Et quia origo temporis, quo contracta fuit obligatio, semper inspicitur, ideoque talis dicitur obligatio derivativa, qualis fuerit primitiva, l. 2. §. ex his, ff. de verb. oblig. nam status primordialis obligationis semper eam sequitur, nec ex tractu temporis, nec ex persona successoris immutatur, l. viam veritatis, Cod. locati: l. insulam, ff. de verb. oblig. unde verba contractus referuntur ad tempus quo fuit celebratus l. Rurilia, ff. de contrab. empt. & pacta sunt intelligenda secundum tempus quo facta sunt, l. rata pactum, §. ult. ff. de pactis: l. si procuratorem, in princ. ff. mandati, l. 1. §. non solum, ff. de positi: l. si tamen, ff. ad Macedon. propterea debemus inspicere eam rei qualiter, quæ erat tempore contractus obligationis, l. in lege, & l. Rurilia Polla, ff. de contrab. empt. l. 2. §. 1. ff. de heredit. vel. act. vend. abunde comprobatur hæc omnia Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 3. tit. 15. ex num. 18. cum seqq. Mangil. etiam de imputat. quæst. 90. num. 28. Ex quibus deneganda venit extensio hypothecæ super usufructu ultra vitam debitoris non immutantis eam per acquisitionem proprietatis.

- Et pro hac parte facit optimus text. in l. fin. §. fin. de liberat. leg. ubi testator legavit mihi quod ei debebam: inter me & ipsum postea facta fuit novatio debiti, & augmentata fuit prior quantitas, quæsitum est, an possim capere hoc augmentum, an solum quantitatem debitam tempore testamenti? Et Consultus ita respondit: Item queritur, si postea novatione facta, & ampliata summa, ceperis debere, an id quod ex veteri contractu debebatur, nihilominus in causa legari debeat; an vero novatione facta, quasi debitor novus ampliata summa possit conveniri? Respondi, id admittatur legatum videtur quod tunc debuisset. Consonat l. nomen, §. filio, ff. de legat. 3. Consonat etiam Doctorum assertio, quod si testator emphyteusum, quam habebat, legavit alicui, si directum interim adquisivit dominium, illud legasse non censetur, quia non realis & concreta accessio est, sed separabilis, ad quam non extenditur legatum præcedens limitatum ad emphyteusum, Bald. in l. uxor. patri, Cod. de legat. n. 1. Angel. & Castrensis. num. 3. Salycet. num. fin. & post Bart. & Jason, ibid. n. 16. communem dicit Binius cons. 175. num. 9. vol. 2. communem etiam dicit Casanate cons. 10. n. 159. & Bursat. cons. 6. n. 5. Grassi. in §. legatum, quæst. 71. nu. 3. Decian. cons. 64. n. 17. vol. 5.

Item usufructuarius, si usufructum rei à se possessa legaverit, & medio tempore proprietatem adquirat, licet interim usufructus consolidatus sit, eo tamen mortuo, legatum non extenditur ad proprietatem, sed renascitur usufructus, & solus debetur: d. l. uxor. patri, ubi Salycet. n. 1. Angel. & Castrensis. ibid. & in l. servum filii, ad fin. princ. ff. de legat. 1. Casanate. cons. 10. num. 158. & e contra, si dominus nudæ proprietatis usufructum simpliciter legaverit, & postea & usufructus proprietati accedat, & cum ea consolidetur, adita hereditate, reviviscit usufructus, & deberi locus incipiet, Marcbrou: cons. 67. n. 15. Ruyon. cons. 7. n. 5. vol. 1. Miercz de majoratu, par. 1. quæst. 10. n. 47. Bursat. cons. 6. n. 5. Casanate. d. cons. 10. n. 159. ex Jasone in d. l. servum filii num. 15. Giurba decis. 91. n. 5. quia attenditur tempus contractus & dispositionis, non augmentum postea contingens.

Sed adhuc contrariam partem plura sustinent validissima fundamenta, ut scilicet hypotheca super usufructu, non extinguatur morte debitoris usufructuarii, qui dum viveret adquisivit rei proprietatem, sed in ejus heredes & successores actio hypothecaria transeat, donec debitum integrè perfolvatur.

Primo, quoniam et si hypotheca imposita fuit per usufructu morte debitoris regulariter extinguatur, id tamen ex ea causa procedit, quia jam ipsius tunc finitur, & amplius emolumentis & fructibus rei non potitur, super quibus hypotheca subsistebat, ut probant l. lex vestigali ff. de pignor. l. siue 8. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. §. finitur, insit. de usufr. & plurima alia jura in cap. antecod. allegata ex num. 1. cum seqq. Sed sic est quod adquisita proprietate, usufructuarius non amittit fructus & rei emolumenta per mortem suam, sed transfert ad heredes & successores: Ergo ad eos debet simul transire hypotheca, ex causa cessante; nam cessante ratione legis, cessat ipsius dispositio: ex jurib. vulg.

Secundo, quia licet hypotheca super jure emphyteutico à principio sit contracta, ut tamdiu duret quamdiu vita, vel vitæ seu generationes comprehendente in emphyteusi, ex l. fin. Cod. de jur. emphyt. junctæ d. l. lex vestigali, ff. de pignor. tamen si hæc vitæ & generationes protogentur, hypotheca pariter (licet à principio limitata ad certas vitas) prorogatur & durat toto novæ prorationis tempore; secus tamen esset, si jam finito tempore & extincta emphyteusi prorogatio fieret: ut abunde in his & similibus terminis comprobavimus in hoc Labyrinth. par. 2. cap. 27. ex n. 47. cum multis seqq. Igitur idem alac verandum erit in nostro casu, ut facta prorogatione juris debitoris fructuarii per acquisitionem proprietatis, quod de vitalitio sit perpetuum eadem hypotheca prius imposita, perpetua esse debeat, & non limitata ad vitam debitoris.

Tertio, hæc pars manifestè comprobatur ex singulari determinatione text. in l. item queritur, §. qui impleto, ff. locati: ubi conductor pro certo tempore limitato, locatori res suas hypothecavit, si permansit in rei conductione ultra tempus locationis, continuatur etiam & durat hypotheca præcedentis temporis, licet ad tempus conductionis fuerit limitata & restricta: verba text. sunt: Qui impleto tempore conductionis remansit in conductione, non solum reconduxisse videbitur, sed etiam pignorum videtur durare obligatio, &c. Ex quo textu inferunt Bart. & alii plurimi DD. quod siquis obtinuit à Rege officium ad vitam, & vita durante fuerit prorogatum, idem sit officium, non novum & diversum, & ideo hypotheca super eo imposita tempus limitatum prorogatur & continuatur pro tempore prorogato; per ea quæ latissime me concessimus in hoc Labyrinth. 2. par. cap. 27. ex num. 61. cum multis seqq. & ex n. 47. & seqq. quia prorogatio & extensio sit cum omnibus suis qualitatibus, l. sed si manens ff. de precario, l. Labio 2. in princ. ff. de arbitr. Et augmentum debet esse ejusdem qualitatis cum suo principali, quia qualitates rei censentur repetiri in augmento, l. etiam, Cod. de jur. dot. l. 3. ff. cod. l. inter socerum, ff. de pact. dotal. l. si convenis, §. si nuda si. de pignor. act. l. cum fundus, ff. de legat. 2. & beneficium concessum principali trahitur ad augmentum. Duennas regul. 73. Fontan. de pact. nupcial. l. 2. p. claus. 6. glo. 2. par. 7. num. 69. Igitur

igitur cum juri temporali hypothecato accesserit jus perpetuum, etiam hypotheca debet esse perpetua.

- 26 Quarta quæstio hæc pars affirmativa, quoniam usufructus formalis hypothecatus post adquisitum proprietatem à debitore, ita in ipso consolidatur cum dominio & usufructu causali, ut unum efficiatur corpus commixtum & coherens: ad latè tradita post plures DD. *has 4. par. c. 4. ex n. 54.* Sed sic est quod quoad jus variabile & temporale adheret & adnectitur rei perpetuæ & irrevocabili, pariter & ipsum efficitur perpetuum & irrevocabile; *l. in commodato, §. sicut, ff. commodati; l. sicut, Cod. de nrl. & oblig. l. aliud ff. de solut. l. vero procuratori, §. sed si quis, eod. tit. l. 1. §. fin. ff. mandati: l. 1. Cod. eod.* & ad varia exempla hujus doctrinæ; videndi sunt Mantica, *de contrahib. l. 7. tit. 21. ex hum. 15. cum seqq.* Florez de Mena in *addit. ad Sammam, decis. 8. col. 3. ad fin. fol. mibi 13.* Scaccia de *appellat. q. 19. remedio 1. conclus. 6. n. 70. & quest. 17. limit. 47. membro 1. n. 35.* Garc. de *benefic. 6. par. c. 4. n. 31.* Tiraquel. *de retratt. convent. §. 1. glof. 7. ex n. 115.* ubi plura & bona jura allegat, Narbona in *l. 59. glof. 1. hum. 16. tit. 4. l. 2. recipil. Vivian. de jhr. patron. l. 10. cap. 1. num. 25. & seqq.* Sord. *conf. 150. ex n. 72.* Rodriq. *de redditib. l. 1. quest. 19. a. n. 9.* Conducunt quæ latè tradit Mierex de *majorat. l. p. q. 33. ex num. 29. cum seqq.* Ergo licet usufructus tempore hypothecæ contractæ; variabilis & temporalis fuerit; tamen postquam incorporatus fuit cum jure proprietatis perpetuo in persona debitoris, perpetua debet esse hypotheca sicut jus debitoris perpetuatur ad commoditatem rei noviter adquisitæ.

- 28 Quinto, quia quicquid accedit pignori; vel accrescit, pignoris & hypothecæ vinculo subijcitur, *l. si convenierit, §. si nuda proprietatis, l. domo, ff. de pignorat. act. l. Paulus, §. domus, l. si fundus, in princ. l. si ff. de pignoris. l. si constanter 19. §. idem licere, C. de donat. ante nupr. l. etiam, Cod. de jur. dot. l. inter. 26. §. cum inter. ff. de pact. cum aliis quamplurimis per nos adductis hac 4. par. cap. 2. ex n. 3. cñt. multis seqq.* Ex quibus manifestè probata videtur hæc pars affirmativa, ut scilicet hypotheca super usufructu imposita, si debitor postea rei proprietatem adquisierit, non solum duret usque ad mortem ipsius debitoris, sed etiam post, & perpetuè usque ad integram solutionem debiti.

- 29 Vides quàm ardua sit & difficilis hæc quæstio. Quid igitur in tanto confictu & contrarietate resolvendum erit? Arbitror primam partem Negativam; de qua ex n. 1. & seqq. uti veriorè; & juri ac rationi magis consonam esse sequendam, ut nempe hypotheca super usufructu imposita, post adquisitam à debitore proprietatem, sub suis finibus continueatur. & solum duret durante vitâ debitoris, & non ultra; quia talis hypotheca à principio limitatè concepta, ex voluntate & consensu utriusque contrahentis, nullam per acquisitionem proprietatis passâ fuit mutationem, nec alterationem, sed semper permansit in suo statû primordiali, quia consolidatio usufructus in persona debitoris, non tangit nec percutit jus creditoris, sed ejus respectu semper remanet illæsum & præservatum; ac si consolidatio non contigisset, ut latissime probavimus cap. 4. anteced. ex n. 19. & ex n. 24. cum seqq. ad finem usque cap. & satis ei fuerit, jus suum sine detrimento & damno conservare;

nihilque ultra prætereundum debet contra ipsam debitorisque contrahentis intentionem, si novus ipse debitor consensus non accesserit: ex latè deductis *sup. ex n. 3.* pro hac parte Negativa.

Nec obstant argumenta pro affirmativa considerata ex n. 10. *supr.* quod dum durat jus debitoris in hypotheca, debet etiam ista durare: quia respondetur verum esse si à principio hypotheca non fuisset limitata ad certum tempus; quia non sufficit quod debitor habeat perpetuum dominium in suis rebus si se non obligavit ad totum, sed ad partem, juxta *l. & qua nondum, ff. de pignor. & l. titi. in fin. ff. de liber. legat. supr. n. 13. & 18.*

Non obstant etiam secundum, & tertium, de quibus ex n. 20. usque ad n. 26. ubi agitur de prorogatione temporis in re antea limitata, ut pro tempore prorogato continueatur hypotheca. Quoniam hæc doctrinæ & jura ibi allegata non possunt locum habere in usufructu; qui ex sua natura non transgreditur vitam fructuarii, sed ejus mortè extinguitur, ita ut si extendatur & prorogetur ad aliam vitam seu personam, novus & diversus dicatur usufructus, quia primus extinctus est, cum sit jus personale & personæ coherens, *l. stipulatio ista, §. si quis ita, ff. de verb. oblig. Caldas de renovat. emphyt. q. 4. num. 15.* Bald. & Salyet. in *l. antiquitas, Cod. de usufr. Noguerol. allegat. 11. n. 18.* Nos in hoc *Labyrinth. par. 2. c. 17. n. 78.* Tum etiam quia non licet casus non potest admittere prorogationem usufructus, ut idem usufructus sit, quia per acquisitionem proprietatis usufructus fuit consolidatus & extinctus; & sic non admittitur prorogatio de eo quod non est, ut latè diximus in hoc *Labyrinth. par. 2. c. 2. ex num. 47. cum multis seqq.*

Nec obstat quantum *sup. ex num. 26.* de juri temporali adherente juri perpetuo. Quia procedit quando utrumque vivit: sed in nostro casu jus usufructus fuit extinctum per acquisitionem proprietatis, & creditor hypothecarius conservat suum jus in fructibus à debitore novo titulo domini percipiendis.

Nec denique obstat ultimum de quo ex n. 28. ut quicquid accedit & accrescit rei pignoratæ, accrescat pignori: quod utique verum est; sed in nostro casu nihil aderescit fructibus à fructuario hypothecatis, quia eodè & eodem modo absque aliquo augmento percipit, licet meliori & efficaciori titulo, cujus beneficio potitur etiam creditor, non tamen ratione temporis cum fuerit à principio limitatum per contrahentes, nec novus debitori supervenerit consensu in proroganda hypotheca, ex jam comprobatis hactenus.

CAPUT VI.

Pensionarius per acquisitionem tituli Beneficii Ecclesiastici pensione gravati an vi consolidationis pensionem amittat in perpetuum.

Vel an iterum Beneficio à se dimisso, & alteri collato; possit in concursu per novum possessorem peracto, pro cadente pensione graduari.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur casus ad intelligentiam questionis.
- 2 Pensionarius dimittens beneficium, quod post pensionem impositam nullus fuerat, recuperat jus exigenda pensionis à novo possessore, & n. 3.
- 4 Expenditur lex, unus ex locis, §. fin. juncta leg. & Atilicinus, seq. ff. de servit. urban. prædior. & utique textus explicatur, num. 52.
- 5 Manente titulo beneficii apud pensionarium, interim pensio non extinguitur, sed dormit: expenditur ad id textus in l. si ager 23. ff. quib. mod. usufr. amitt. & explicatur, num. 53.
- 6 Ex vi attractiva res redit ad suum priorem statum.
- 7 Adducitur Rota Rom. decisio in una civitatis Plebis Pensionis, 15. Jun. 1616. coram Sacro; qua declaratur, infr. n. 24.
- 8 Certius est per acquisitionem legitimam beneficii factam à pensionario extinguatur pensionem ex vi consolidationis.
- 9 Pensionarius assimilatur usufructuario.
- 10 Sicuti per mortem fructuarii finitur usufructus, ita per mortem pensionarii pensio, & n. 13.
- 11 Sicut fructus percepti ab usufructuario transeunt ad ejus heredes, ita fructus pensionarii.
- 12 Quemadmodum usufructus transit in Monasterium durante vita Monachi, ita & pensio.
- 13 Pensio non vacat, sed extinguitur per mortem pensionarii, sicut usufructus per mortem fructuarii.
- 14 Pensio dicitur à Pendeo, quia pendet à beneficio formaliter, sicut usufructus à proprietate, de qua extrahitur.
- 15 De equiparatione inter usufructum & pensionem, nemo sane mentis dubitavit.
- 16 Materia pensionis est regulanda per leges & determinationes qua loquuntur de usufructu.
- 17 Pensio est servitus beneficio imposita, & per extinctionem pensionis dicitur beneficium restitui ad suam pristinam libertatem.
- 18 Usufructus est servitus personalis, unde ad ejus similitudinem Pensio servitus beneficii recte dici potest.
- 19 Usufructus finitur per acquisitionem proprietatis perfectam illius rei in qua quis habebat usufructum, & n. 13.
- 20 Habens servitutem in re aliqua, si ejus proprietatem nantiscatur, amittit servitutem.
- 21 Res sua nemini servit.
Sicuti usufructus extinguitur per acquisitionem proprietatis, ita pensio per acquisitionem tituli beneficii; quia actio & passio in eodem subiecto concurrere non possunt simul. ibid.
- 22 Debitor sui ipsius nemo esse potest.
- 23 Quando collatio beneficii non fuit firmiter facta neque obtemperata à pensionario, cessat extinctio.
- 26 In casu præallegata decisionis Rotali sup. n. 7. potuit pensionarius dimittere possessionem Titulari spoliato.
- 27 Non potest extinguere pensio per revocabilem beneficium acquisitionem.
- 28 Pendente lite potuit pensionarius renunciare regressui.
- 29 Pendente lite potuit Titularis spoliatus effugere regressum, solvendo pensionario debitam pensionem.
- 30 Nullitas actus ipso jure introducta in favorem alicujus nihil operatur nisi parte volente, & n. 31.
- 32 & 33. Dum titulus beneficii non est irrevocabiliter acquisitus ei, qui super eo habet pensionem, & per litis pendentiam, extinctio pensionis est in suspensio; secus lite finita.
- 34 Expenditur lex, dominus usufructuario 67. ff. de usufruct. & lex, à libertato, ff. de bonis libertor.
- 35 Quoties quis habet jus in re aliqua, per cujus acquisitionem extinguatur tale jus, illud non amittit per acquisitionem rei revocabilem.
- Usufructuarius proprietatis emptor retinet usufructum, si fuit retracta à consanguineo proprietario. ibid.
- 36 Non extinguitur jus quod acquirens habebat in re, si acquisitio nulla fuit & irrita.
Licet pensio per contractum matrimonii extinguatur, non tamen quamdiu lis pendet super ejus validitate. ibid.
- 37 Non vacat beneficium ipso jure incompatibile cum alio per adoptionem secundæ lingvæ fam.
- 38 Jusse determinavit Rota in d. decil. civitatis Plebis, non amitti pensionem per ingressum pensionarii in beneficium, sed tantum suspendi effectum extinctionis, dum lis super transmissi ne pendet.
- 39 Quando beneficium pensione gravatum valide & perfecte fuit acquisitum à pensionario, si postea ultro dimiserit vel resignaverit beneficium, novus titularis non tenebitur ad antiquam pensionem.
- 40 Alius legitimi retractarii non possunt, licet casus coenerit à quo incipere non potuerunt.
- 41 Jus semel amissum non recuperatur, nec jus semel expensum revivificare potest.
- 42 Expenditur singulariter lex, si quis ædes 19. ff. de servit. urb. præd. lex, si tibi 17. ff. quib. mod. usufr. amitt. lex, Mævius. §. duobus, ff. de legat. 2. & n. 43.
- 44 Per legitimam & irrevocabilem adoptionem tituli beneficii factam à pensionario, extinguatur pensio ipso jure; & quamvis postea illud dimiserit non poterit convenire cum novo possessore de continuanda pensione.
- 45 Pactum de continuanda pensione, nullum est de jure.
- 46 Resurrectio pensionis semel extincta non pendet à sola contrahentium voluntate, sed ex voluntate Pontificis. & n. 47.
- 48 Pensionarius, cujus pensio fuit extincta per affectionem tituli beneficii, si postea illud dimiserit, non dicitur creditor, & in concursu graduari non debet.
- 49 Quando pensionarius adquisivit titulum beneficii revocabiliter tantum, poterit excipere & exigere pensionem à novo possessore, & in concursu per eum formato debet graduari.
- 50 Explicatur lex, dominus fructuario 67. ff. de usufr.
- 51 Respondetur Rota decisioni in contrarium allegata.

UT facilius percipiantur fundamenta huiusque parti questionis applicanda, clarè & breviter

breviter casus præmittendus est. Franciscus resignavit suum beneficium in favorem Petri, sub annua pensione super ejusdem fructibus imposita, à resignatario & successoribus perfolvenda; super qua resignatione expeditæ fuerunt literæ Apostolicæ. Resignatarius post adeptam possessionem decessit, & Pensionarius iterum obtinuit idem beneficium vacans, cui legitime facta fuit collatio, & in ejus possessione remansit per aliquod tempus. Postmodum tandem voluntarie illud dimisit, & alteri fuit noviter collatum: postquam collationem executioni mandatam Franciscus pensionarius instabat prætendebatque exigere pensionem olim impositam & sibi reservatam ab hoc novo possessore: iste ære alieno gravatus formavit judicium concursus inter suos creditores, qui fortiter denegabant graduationem Francisco pro pensione illa, contententes fuisse extinctam eo ipso quod adeptus fuit titulum & collationem beneficii. Ille è contrà non extinctam dicebat, sed suspensam damtaxat fuisse effectum suæ gratiæ durante tempore suæ possessionis, ac per dimissionem beneficii subsequutam sublatum fuisse impedimentum, & reintegratum atque recuperatum jus exigendi ipsammet pensionem sicut antea.

Quæstio hæc subtilis est, & in utramque partem disceptanda. Ac primò, pro parte Francisci pensionarii plura urgent fundamenta, nam sive pensio sua extincta fuerit & consolidata per collationem & ademptionem tituli beneficii & pro tempore quo illud possedit, sive interim suspensum jus quod habebat ad pensionem; tamen eo ipso quod dimisit idem beneficium, recuperavit jus pensionis exigendæ & perfolvendæ à novo possessore: juxta textum famosum in *l. dominus fructuario* 67. ff. de usufruct. ibi: *Dominus fructuario prædium, quod ei per usufructum serviebat, legavit, idque prædium aliquandiu possessum legatarius restituere filio, qui causam inefficaci testamenti relicto perolverat, coactus est; mansisse usufructus jus integrum ex post facto apparuit.* Ecce textum expressum impediens consolidationem & extinctionem usufructus super fundo quem fructuarius jure domini habuit & possedit, sed postea dimisit & restituit: Ergo idem dicendum erit in pensionario, qui omnino usufructuario assimilatur, & pensio usufructui æquiparatur, eisdemque regulis utrumque jus gubernatur, ut proinus latè probabimus.

Secundò, & pro eadem pensionarii parte urget text. in sui dispositione mirabilis in *l. unus ex sociis*, §. fin. juncta *l. & Atilicinus*, seq. ff. de servit. rusticor. præd. in quo §. fin. ita quaritur: *si fons exaruerit, ex quo ductum aqua habeo, isque post statutum tempus ad suas venas redierit, an aqua ductus amissus erit queritur?* & mox in *l. seq.* responsum fuit his verbis: *Et Atilicinus ait &c. Hi, qui ex fundo Sviriano aquam ducere soliti sunt, adierunt me, proposueruntque aquam, qua per aliquot annos usi sunt ex fonte, qui est in fundo sviriano, ducere potuissent; quod fons exaruerit: & postea ex eo fonte aquam fluere cepisse; petieruntque à me, ut quod jus non negligentia aut culpa sua amiserant, sed quia ducere non poterant, his restitueretur: quorum mihi postulatio cum non iniqua visa sit, succurrendum his putavi: itaque quod jus habuerunt primum, cum ea aqua ad eos pervenire non potuit, id eis restitui placeat.* Exornat hanc le-

gem latè Castillo de Terris, c. 19. ex n. 9. cum seqq.

Igitur idem videtur dicendum in pensionario, qui vel retinuit, vel restituendus est ad jus pensionis olim constitutæ: postquam dimisit beneficium, & ab ejus possessione discessit, propter quam impediatur à jure illam interim ex fructibus exigere, ex eisdem plenius satisfactus, idcirco jus pensionis non potest dici extinctum; sed sopitum & dormiens: cui accedit text. in *l. si ager*, 23. ff. quib. mod. usufr. amitt. his verbis: *Si ager cujus usufructus noster sit, flumine vel mari inundatus fuerit, amittitur usufructus cum etiam ipsa proprietas eo casu amittatur; ac ne piscando quidem poterimus retinere usufructum: sed quemadmodum si eodem impetu recesserit aqua, quo venit, restituitur proprietas, ita, usufructum restituendum dicendum est.* Quapropter cum pensionarius per accessum ad titulum & possessionem beneficii pensione gravati, amiserit jus exigendi, per recessum ab eo recuperare debet; quia omnis res per quacunque causas nascitur, ita & per easdem dissolvitur, juxta juris regulam.

Deinde, quoniam acquisitio beneficii pensione gravati fuit impedimentum ne pensionarius posset vi jure suo, cum igitur per subsequentem dimissionem talis obex fuerit sublatus, bene sequitur ut jus suum recuperare possit ipso jure, quia res redit ad suum primævum statum ex vi attractiva; varias ad id & singulares admodum doctrinas huic quæstioni applicabiles adduximus in nostris *Commentariis de supplicat. ad Sanctiss. par. 2. cap. 12. ex n. 52. usque ad n. 57.* inclusive: igitur successor beneficii non poterit evitare extinctionem pensionis olim constitutæ.

Et hanc partem, negantem extinctionem pensionis ob titulum & collationem ejusdem beneficii pensione gravati obtentam à pensionario, si illud iterum dimisit, tenere, & amplecti videtur Rota Romana in una causa civitatis Plebis pensionis, 15. Junii, 1616. coram bun. mem. Cardin. Sacratio; in qua cum Fabius resignasset suum beneficium in favorem M. sub certa pensione sibi reservata, & facultate regressus ad beneficium casu quo pensio sibi annuatim non solveretur; contigit quod resignatarius M. cessavit in solutione pensionis, Fabius resignans suo usus est jure & facultate regrediendi ad suum beneficium, & virtute suarum literarum Apostolicarum obtinuit se immitti in illius possessionem actualement, Resignatarius appellavit ab immiissione; & commissâ causa in Rota, Resignans per concordiam dimisit beneficium, & remisit Resignatario possessionem à se apprehensam, qui illi per multum tempus solvit pensionem ut antea: mortuo demum Resignatario, beneficium fuit alteri collatum, iste denegavit pensionem, insistens fuisse extinctam, eo ipso quod regressus fuit ad illud beneficium, & possessionem virtute regressus fuisse apprehensam asserens, & consequenter extinctam fuisse pensionem ad instar fructuarii adquirentis proprietatem rei super qua habebat usufructum; adeo ut semel extincta pensio ex juris dispositione, per concordiam inter partes absque nova gratia sedis Apostolicæ non potnerit reviviscere: Rota superius allegata, nihilominus determinavit contrarium, nempe per immiissionem illam & possessionem ejusdem beneficii apprehensam à pensionario non fuisse extinctam pensionem, cum iterum benefici-

fium ipsum dimiserit : quam decisionem adducit & testatur Auguft. Barbof. *de univ. Eccl. lib. 3. cap. 11. n. 74. 75. & 76.* de qua iterum latius agendum erit inferius ex n. 24. cum seqq.

Cum igitur per apprehensionem possessionis & utili ad beneficium factam à pensionario, si postea illud dimisit, non extinguatur pensio, iuste poterit pensionarius exigere pensionem suam à quolibet ejusdem beneficii possessore & successore, & pro ea graduari in concursu ab ipso formato.

8 Quibus tamen minimè refragantibus contrariam sententiam & opinionem (quod scilicet per acquisitionem legitimam, certam, perfectam, & irrevocabilem factam à pensionario, ipso jure extinguatur pensio, quam super eodem beneficio habebat, ex vi consolidationis) longe veniorem & probabiliorē existimo, quantumvis post factam semel legitimam tituli beneficii acquisitionem, ipsam voluntariè dimittat, ita ut contra novum possessorem, cui facta fuit beneficii hujusmodi dimissi collatio, jus aliquod prætereundum non possit ad exigendam pensionem olim sibi reservatam, & postmodum ex suo facto & voluntate extinctam, finitam, & consolidatam; ac per consequens cum non sit creditor pensionis, pro ea exigenda deneganda erit graduatio in judicio concursus per ultimum beneficii Titularem peracto.

9 Ad cujus resolutionis evidentiam unum præmittendum erit essentialē, ex quo facillè resolutio monstratur : nam pensio Ecclesiastica assimilatur & æquiparatur usufructui, per cujus regulas, omnes fere difficultates in pensione ortæ determinantur & resolvuntur : plurimos ad idem Doctores pluresque Rotæ Rom. decisiones adduximus in variis casibus, videndis in *hoc Labyrinth. par. 1. cap. 43. ex n. 4. & ex n. 21. cum multis seqq. & n. 43. per tot. cap. quibus adducunt Lotterius de re benefic. l. 1. quest. 36. n. 9. & 10. & n. 30. per Rot. coram Duran. decis. 448. n. 17. & obiter idem etiam dicit Auguft. Barbof. in tract. de pensionib. in præm. n. 3. & in tract. de jur. Eccl. l. 3. c. 11. n. 42. & 43. & ex n. 75. & constanter variis in casibus Gigas de pensionib. qu. 12. ex n. 1. ubi quod per mortem pensionarii extinguatur pensio, sicut usufructus per mortem usufructuarii, §. finitur, Instit. de usufruct. l. antiquitas, Cod. de usufr. & in quest. 52. ubi quod si*

11 ent fructus percepti ab usufructuario transeunt in heredem, idem in heredibus pensionarii ex æquiparatione : & in q. 57. à princip. ubi quemadmodum usufructus transit in monasterium,

12 vita usufructuarii monachi durante, ita & pensio, ob utriusque casus similitudinem & æquiparationem. Idem Gigas in quest. 99. ex n. 8. & 9.

13 quod pensio non vacat, sed finitur & extinguatur per mortem pensionarii, sicut usufructus : & post ipsum Gigantem quest. 1. & q. 5. & ex §. finitur, Instit. de usufr. idem dicit Hieron. Gonzal. de Alternat. glos. 5. §. 5. n. 37. Iterum ipse Gigas in quest. 49. ex n. 1. & seqq. firmat, pensionarium & usufructuarium æquiparari : & in cap. 1. ejusd. rr. n. 9. quod pensio dicitur à verbo, Pendeo, quia pendet à beneficio

14 formaliter ex quo detrahatur sicut usufructus à proprietate, ad quod jura & Doctores allegat : & quod pensio nihil aliud sit quàm certa portio ex beneficio separata, à quo extrahitur, sicut usufructus à proprietate, & inde dicatur pensio à pendeo, quia pendet à proprietate benefi-

cii : post Gigantem & Cardinal. firmat Vivianus de jura patron. l. 13. cap. 9. n. 1. & 2. sequitur Barbosa de jur. Eccl. l. 3. d. cap. 11. n. 2. & 3. Rota ut per Farinac. in posthum. tom. 2. decis. 530. n. 2. ubi per Cardinal. in Clem. 1. §. eadem, n. 4. de suppl. neglig. prelator. Gigantem de pensionib. qu. 38. n. 2. Mohedan. decis. 4. n. 7. de locato, & Rotam decis. 401. n. 4. part. 1. divers. tenet in optimo casu, pensionem Ecclesiasticam æquiparari usufructui, & in hac æquiparatione ac similitudine nullus hactenus sanæ mentis dubitavit.

16 Quapropter materiam pensionis Ecclesiasticæ esse regulandam tam activè quàm passivè per juris dispositiones & regulas ac determinationes loquentes de usufructu, docuit Rota Rom. coram Duran. decis. 448. n. 27. Hieronym. Gabriel. conf. 191. l. 3. Lotter. de re benefic. l. 1. q. 42. ex n. 20. cum plurib. seqq. Nos in hoc Labyrinth. par. 1. c. 43. n. 43. adde Auguft. Barbof. de pensionib. in præm. n. 3. & probant omnes ceteri DD. & Rotæ decisiones jam allegatæ, dum secundum hanc similitudinem & æquiparationem varios casus & difficultates in materia pensionis contingentes determinarunt per Regulas usufructus, juxta regul. leg. non possunt omnes articuli singulatis legibus aut senatus consultis comprehendendi, sed cum in aliquo casu sententia eorum manifesta est, & qui jurisdictioni præest, ad similia producere, atque ita jus dicere debet, l. 2. ff. de legib.

Supponitur secondò, quod pensio quatenus est 17 onus impositum super fructibus beneficii, prout cuncti fatentur, dicitur servitus beneficii, ut expressè asserit Rota in decis. 341. n. 18. inter recollectas per Ludov. Posthum. post tract. de manutent. quia imponere pensionem beneficio, est illi servitutem injungere, cum sit quedam servitus pensio ipsa, ut affirmat Cacciaup. in tract. de pensionib. quest. 8. & Paul. de Roma in eod. tract. de pension. in 8. & ult. quest. num. 22. post quos & alios idem tenet Gigas de pensionib. quest. 96. n. 1. Rota dec. 327. n. 3. inter recollectas per Farinac. fol. mibi 303. idem Farinac. in posthu. dec. 119. n. 2. tom. 2. post Capitaq. & Paul. Parisium, & per Gomezium, Capitaquensis in plurib. decision. idem firmat Gonzal. de Alternat. glos. 5. §. 5. n. 40. & de converso per pensionis extinctionem dicitur beneficium restitui ad pristinam libertatem, ut post plurimos DD. tradit Garc. benefic. par. 1. c. 4. n. 143.

18 Cum itaque in omnibus pensio æquiparetur usufructui, ex latè comprobatis, & usufructus sit servitus personalis, l. 1. ff. de servitut. ibi : servitutes aut personarum sunt, ut usus, & usufructus; aut rerum, ut servitutes rusticorum pradiorum & urbanorum, & ideo usufructus formalis non potest concurrere cum dominio ipsius rei : reddens rationem text. in l. usufrui §. ff. si usufr. petat. ibi : nec enim potest ei suus fundus servire : qui loquitur de servitute usufructus : l. cum filius 78. §. dominus, ff. de legat. 2. ibi : diversum est in ceteris pradiorum servitutibus : l. dominus usufructuario pradium quod ei per servitutem serviebat, 64. ff. de usufr. abundè Castillo de usufructu, c. 1. n. 4. & c. 11. à princ. ideo ad ejus similitudinem pensio servitus beneficii rectè dici potest.

19 Quibus ita suppositis, facillè potest percipi nostræ principalis quæstionis resolutio : nam quemadmodum jus usufructus amittitur, extinguatur, & finitur per acquisitionem proprietatis perfectæ

perfecta factam ab usufructuario, §. finitur, vers. si finitur usufructus si dominus proprietatis ab usufructuario cedatur (nam cedendo extraneo nihil agitur) vel ex contrario, si usufructuarius proprietatem rei adquisierit, quo res consolidatio appellatur. Infit. de usuf. l. si usufructarius 4 ff. usufructuar. quemadm. cau. ibi: si usufructuarius proprietatem adquisierit fuerit, definit quidem usufructus ad eum pertinere propter confusionem, &c. l. omnes 3. §. sed. & si quis usufructum tibi legaverit, & sub conditione, si liberos habueris, proprietatem, amisso usufructu, (per consolidationem, quia liberos habuisti, ut recte Glossa ibi. declarat) committitur quidem stipulatio, sed exceptio locum habebit, ff. usufructuar. quemadm. cau. l. si sub conditione 16. l. si tibi fundum 17. ff. quib. mod. usufruct. amitt. l. si cuius in servo proprietatis erat 16. & l. cum filius 78. dominus, ff. de legat. 2. l. si pater 4. ff. de usuf. legat.

Idem erit in servitute, nam habens servitutem in re, si ejus proprietatem acquirit, amittit servitutem, & per confusionem & consolidationem extinguitur, l. 1. quemadm. servit. amitt. ibi: servitutes prediorum confunduntur, si idem utriusque predii dominus esse ceperit, & l. si partem 19. ff. eod. l. quidquid §. commun. predior. l. si quis ades 29. ff. de servit. urb. pred. l. si communi, ff. de servit. rust. l. legatarius 38. §. si legatum, ff. de legat. 1. quia res sua nemini servit, l. si rem alienam 2. ff. de pignor. alt. l. in re communi, ff. de servit. urb. pred. l. utfruct. ff. si usufruct. per. Sord. de aliment. 8. privileg. 49. n. 7. idem Sord. dec. 76. n. Secac. de commerc. §. 2. gloss. 5. n. 89. inspect. 1. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 876. n. 10. Ovid. de Amicis, de jur. emphyteu. q. 15. n. 3.

Ita pariter pensio super aliquo beneficio imposita, si pensionarius acquirit titulum & collationem ipsius, extinguitur & amittitur ipso jure per consolidationem, ob similitudinem & equiparationem usufructui; quoniam actio & passio non possunt concurrere in eodem subiecto, seu eadem persona simul, l. praetor, ff. de tutorib. & curator. l. fin. ff. de offic. praetor. l. Uranius 82. ff. de fidejussor. Jas. in l. debitoris, n. 4. c. de pall. Pirrh. Maur. Aretin. de fidejuss. sect. 8. c. 50. n. 1. & 2. fol. 195. Ofalcus dec. 95. a num. 2. Scaccia de commerc. §. 6. gloss. 1. n. 24. Et quia debitor sui ipsius nemini esse potest, d. l. Uranius, l. frater à fratre 18. ff. de condit. indeb. cum traditis per Cald. Pereyram, de extinct. emphyteu. c. 14. n. 33. Scac. de commerc. §. 2. g. 5. n. 89. inspect. 1. & §. 6. gloss. 1. n. 12. Gutier. de gab. q. 45. n. 5.

Et per hanc fundamenta & similitudinem pensionis cum usufructu, in nostris terminis hanc questionem resolvit primus omnium eleganter Gigas in 17. de pensionib. q. 49. per tot. asserens, quod sicut usufructus finitur & extinguitur per acquisitionem proprietatem rei ab illo qui in ea habet usufructum, ita pensio extinguitur per acquisitionem tituli & collationem beneficii pensionem gravati obtentam à pensionario: Gigantem referens idem dixit Vivianus de jur. patron. l. 13. cap. 2. n. 59. tenet etiam Petr. And. Gamb. de Auth. Legati de latere, l. 6. tit. de pensionib. ex n. 480. cum seqq. plena manu declarat Ferentill. ad Hurart. dec. 528. n. 4. & 5. & expressè tenuisse Rotam, & latissime disputatum & decisum articulum in una dec. civitatis Plebis, 15. Jun. 1686. coram Card. Sagrato, firmat Lotter. de re benef. l. 3. quass. 16. n. 62. quem referens

sequitur etiam August. Barbof. de pensionib. par. 1. quass. 9. n. 18. qui atque idem tenet & affirmat de jur. Eccles. l. 11. n. 75. ubi hunc casum refert inter ceteros, per quos extinguitur pensio ob equiparationem pensionis cum usufructu.

Pro hac eadem resolutione firmiter determinavit Rota in d. dec. civitatis Plebis, de qua testantur Ferentill. Lotter. & Barbof. locis proxime relatis, quam licet pro contraria parte adduxerimus superius n. 7. vers. Et hanc partem negantem, &c. ipse tamen semper firmiter tenuit regulam, videlicet extingui pensionem per obtentionem beneficii pensionem gravati à pensionario, adinstar usufructuarii; quamvis negaverit intrare hanc regulam in illo casu particulari de quo agebatur, in quo titulus & collatio beneficii non fuit firmiter, & cum effectu obtenta pensionario, quo casu nihil mirum quod tunc cesset extinctio & consolidatio pensionis sicuti nec usufructus ex rationibus infra adducendis & probandis.

Nam licet pensionarius usus fuit facultate regrediendi ad beneficium sub pensione resignatum, tamen iudex nulliter & attentate spoliavit resignatarium possessorem, post appellatam ab iniquo processu, ex quo facile resoluta revocatio immissionis attentata, cum debuisset expectare sententiam transactam in rem judicatum; ac ideo licite potuisse pensionarium per concordatum dimittere beneficii possessionem titulari spoliato, & ab eo, & successoribus exigere suam pensionem, quae non potuit extingui per revocabilem illam & inefficacem beneficii acquisitionem, & pendente lite potuisse pensio- narium renuntiare regressui, prout lae hic singula fundamenta comprobavit dicta Rota decisio, & repetit August. Barbof. de jur. Eccles. l. 3. cap. 11. ex n. 74. cum seqq. idem probat Castanate in conf. 10. sub n. 149. vers. ita pensionarius, & dicens quod si pensionarius adquisitus est beneficium, super quo pensio sibi debebatur, & illud postea dimittit ex causa non voluntaria, sed necessaria praexistenti, potest sicut antea pensionem retinere, ex Gigante de pensionib. d. q. 49. n. 7. Et quia pariter ipse Titularis spoliatus poterat lite pendente effugere regressum solvendo pensionario pensiones debitas, ut bene probat dicta decisio, & Barbof. ibid. n. 77.

Et quod pensionarius potest renuntiare regressui, patet; quoniam fuit in bulla appositus in favorem pensionarii, probat lae Gonzal. in regul. 8. de Alternativ. gloss. 56. n. 53. & 54. quia quando nullitas actus etiam ipso jure per legem vel contractum est appositae & introductae in favorem alicujus, nihil operatur, nisi parte volente; de quo iura & innumerales penes doctrinas in variis materiis concessit accurate Gonzal. loc. cit. ex n. 48. usque ad n. 107. & inferius ergo dum titulus beneficii non est efficaciter & irrevocabiliter quassus pensionario, pensio non extinguitur.

Ergo etiam sequitur quod dum titulus beneficii pensionem gravati non est efficaciter & irrevocabiliter adquisitus pensionario, sed per litem pendentiam suspensa extinctio, nullo modo consolidatur nec extinguitur pensio per acquisitionem revocabilem atque aliter resoluibilem, sed lite jam finita. Utique post alios probat hinc Lotter. de re benef. lib. 3. q. 17. ex n. 60. & n. 62. ita ait: Ut nunquam verò contingat resignantem regredi ad beneficium resignatum sive

per actionem in ipso motam, si per canonizationem regressus sibi reservati in caso non solute, vel in dubio revocare pensionis, constat pensionem ipsam extinguere, in tantum ut si ex nova concordia beneficium iterum cedat resignatario, ea non convalescat sine novo Papae decreto, modo scilicet circa regressum nullae remaneant reliquae litis, ex quibus iste effectus videtur suspensus, ut latissime fuit decisum in una citatione Plebis 15. Jun. 1616. coram Cardin. Sacratore, & plena manu declarat D. Ferrenti. ad Barata decisi. 528. n. 4. & hoc idem transcribens, sequutus fuit Aug. Barbos. in tract. de pens. par. 1. q. 6. n. 18.

34 Et quod quando pensionarius acquirit idem beneficium sua pensione gravatum revocabiliter, non extinguatur pensio, sed duret, evicto, ablato, seu dimisso beneficio, ita ut ab eo possessore, cui fuit collatum, possit exigere pensionem annuatim sicut antea, in terminis probavit Gigas, (cujus nullus meminit) de pensionib. quest. 49. ex num. 5. usque ad fin. per similitudinem & equiparationem usufructus cum pensione; juxta text. in l. dominus usufructuario 67. ff. de usufr. quem pro contraria parte adduximus supr. n. 2. vers. Questio subtilis est &c. in quo ideo per additionem hereditatis usufructuarius non amittit usufructum, quia hereditatem à principio adquisivit revocabiliter, quam postea abstulit filius agens de inofficioso contra testamentum: consonat text. in l. si maritus Cod. de inoff. testam. textus etiam similis & mirabilis in l. à liberto ff. de bon. liberior. ubi usufructuarius proprietate adquisita ex testamento, quod per contra tabulas postea fuit rescissum, non amittit usufructum licet virtute testamenti jam dominus factus fuerit proprietatis rei, super qua usufructum habebat, l. propter veniens, §. neptis, ff. ad Silaniam. l. heredes ff. de his quib. ut indign. l. eum qui: §. fin. ff. de inoff. testam. l. cum bonis, §. 1. ff. de adquir. hered.

35 Quae doctrina universaliter vera est in cunctis casibus, in quibus quis habet jus aliquod in re aliena, per cujus acquisitionem jus extinguitur ut extincto non habeat locum quando res ipsa adquisita fuit revocabiliter, vel nulliter, ita ut ab eo aliquo modo vel jure evinci possit: & si gaudeat de usufructuario proprietatis emptore, ut penes eum remaneat usufructus, proprietate à consanguineo retracta, communem firmat Tiraquell. de retract. l. 1. §. 1. glof. 7. n. 65. & Ant. Gomez. ad leg. 70. Tauri, n. 34. communem etiam dicit Sord. dec. 51. n. 24. Carpam. ad statut. Mediol. 417. n. 461. & statut. 434. n. 113. & 114. l. 1. Castill. de usufr. c. 74. n. 23. Cancer. l. 3. resol. tit. 3. de privil. n. 309. Calanat. conf. 10. n. 171. Cavalcan. de usufr. n. 173. Covar. l. 3. variar. resol. c. 11. nu. 7. Cremenf. singula. 58. latissime Matienzo ad leg. 7. tit. 11. glof. 1. ex n. 35. usque ad nu. 47. l. 5. recopil. Ovid. de Amic. de jur. employt. quest. 15. ex n. 3. & signanter n. 9. idem in nullitate acquisitionis ut non extinguatur jus quod ea habebat in re acquirens; vel etiam per secundum contractum nullum non inducatur novatio prioris validi: & de variis exemplis & doctrinis similibus videndus Giorba decisi 63. ex n. 1. usque ad 6. & omnino Matienzo in loc. mox cit. qui in variis casibus & materiis plurima jura & Doctores cumulavit: Nos in notis Commentar. de supplicat. ad Sanctiss.

36 Quibus etiam convenit quod licet pensio per contractum matrimonii extinguatur, adhuc ta-

men dum lis pendet super validitate matrimonii, non extinguitur; et si pensionarius instet pro ejus validitate, ut per Marchesan. & Rot. decis. tenet Oliver. Beltramin. in adnotat. ad Alexand. Ludovisideci. 18. n. 9.

37 Quod idem videmus in duobus beneficiis incompatibilibus ab uno obtentis, ut vacet primum ipso jure per impetrationem secundi, ad cap. de bulla, de prebend. cum alibi vulg. attamen hoc non procedit, nec vacat primum quando secundum non fuit perfectè questum, sed litigiosum, & super eo lis pendet, qua pendente, primum incompatible non vacat, cum secundi collatio & possessio non sit pacifica, sed controversa; ut latissime plura referens jura & Doctores, tradit Garc. de benef. tom. 2. par. 11. c. 5. §. 1. per tot. quapropter jussit determinavit Rot. in d. decis. civitatis Plebis, coram Sacrato, non extingui pensionem, quando pensionarius obtinuit idem beneficium pensione gravatum; sed suspendi effectum extinctionis, dum lis super ingressu & immessione pendet: ita ut si dimittat, vel renuntiet illud beneficium, possit absque aliquo impedimento pensionem suam, quae hoc casu remansit illata, exigere à quolibet possessore, cui beneficium fuit postea collatum.

38 Quamquam secus erit quando beneficium pensione gravatum validè & perfectè fuit collatum & adquisitum à pensionario habente super ejusdem fructibus pensionem: nam iste si voluntarie & nullo jure cogente dimiserit idem beneficium, vel renuntiaverit in favorem alterius, novus Titularis nullo modo tenebitur ad solutionem pensionis, quam antea pensionarius habebat super ipso, quoniam cum per legitimam obtentionem tituli beneficii ejusdem, pensio fuerit extincta, ad latissime comprobata supr. ex n. 8. cum multis, seqq. vers. Quibus tamen minime refragantibus &c. etiam post factam voluntariam dimissionem durat extincta, nec per talem dimissionem recuperare potest; Tum quia actus 40 legitimi retractari non possunt; licet casus eveniret à quo non possint inchoari, ex leg. actus, de regul. jur. Tum quia jus semel amissum non recuperatur; nec jus semel extinctum reviviscere potest, l. qui res, §. aream. ff. de solus. l. 1. §. 1. cum 27. §. sed si stipulatus, ff. de pact. l. electio, cum ibi notatis, ff. de novatib. action. l. inter stipulantem, §. sacrum, vers. nec revocari, ff. de verb. oblig. l. Mevium, §. duorum, ff. de legat. 2. l. heredib. ubi Glof. 1. ff. ad Trebel.

41 Et pro hac propositione, adest singularis text. in l. siquis ades 29. ff. de servit. urb. pred. ubi qui vicini aedes emit suis servientes, extincta fuit servitus per confusionem: sed cum postea alienasset aedes emptas antea servientes; quaerit Consultus an per dimissionem & alienationem aedum recuperabit servitutem quam ante emptionem habebat? Respondet, liberae aedes transire in secundum emptorem, nisi inter eos pactum sit ut servitus renovetur: verba textus sunt; Si quis aedes, quae suis adibus serviebant, cum emisset, traditas sibi accepit, confusa sublaque servitus est, & si rursus vendere velis, nominatim imponenda servitus est, alioquin liberè veniant: textus etiam expressus in l. Mevium, §. duobus, ibi, nec postea pars alienata revocare actionem semel extinctam ff. de legat. 2. Consonat text. optimus in l. si tibi 17. §. quib. mod. usufr. amitt. ubi legatus mihi fuit pure usufructus alienus rei, & proprietates legatae fuit Titio sub

sub conditione: ego dum percipiebam usumfructum, emi ab hærede, pendente conditione, proprietatem ejusdem rei: extinctaque fuit per consolidationem meus ususfructus: postea purificata conditione, rem dimisi legatario cui sub illa conditione relicta fuit: dixit Consules quod non possum retinere ususfructum semel legitime consolidatum cum proprietate quam dimitto & restituo legatario, verba textus sunt: *Si tibi fundi ususfructus pure, proprietatis autem sub conditione Titio legata sit, & pendente conditione dominium proprietatis adquisieris, deinde extinctio extiterit: pleno jure fundum Titius habebit nec interest quid detractio ususfructus proprietatis legata sit; ut enim dum proprietatem adquisieris, jus omne legati ususfructus amissisti.* Ex quibus juribus aperte constat, quod semel per consolidationem ususfructus cum proprietate ob legitimam & perfectam concurrentiam in eadem persona amissus & extinctus non reviviscit, nec recuperatur propter dimissam postea proprietatem, quando ex facto proprio & voluntate sua per acquisitionem proprietatis volui amittere ususfructum; quæ jura cum loquantur in extinctione ususfructus legitime facta, rectè conveniunt extinctioni pensionis, cujus dubia deciduntur & determinantur per regulas ususfructus, cui assimilatur & adæquatur, ex abundè comprobatis *sup. ex n. 9. cum multis seqq. vers. Ad cuius resolutionis evidentiam &c.*

44 Et quod per acquisitionem tituli beneficii legitime obtentam, & irrevocabiliter semel quaesitam per pensionarium, extinguatur ipso jure pensio super eo imposita; ita ut si postmodum ipsummet beneficium voluntarie dimittat, vel in favorem alterius renuntiet, nullo modo reviviscat pensio semel extincta, nec possit eam exigere à novo Titulari & possessore ejusdem beneficii, quantumvis conveniat cum novo possessore de continuatione pensionis: expresse teneantur Gigas de pensionib. *quæst. 49. ex n. 5. & probantur abundè per Rotæ decisiones Ferentill. Lotter. & Barbof. in locis sup. citat. ex num. 32. cum seqq. vers. Ergo etiam sequitur quod dum titulus beneficii, &c.*

45 Ad quod obiter anotandum est, quod quando legitime fuit titulus beneficii à pensionario acquisitus, & per consequens extincta pensio per confusionem, si postea idemmet beneficium dimiserit in favorem alterius cum pacto de continuanda & suscitanda pensione sic extincta, tale pactum Titularem successorem non adstringit, nec de jure valet, quoniam pensionis semel legitime extinctæ resurrectio non pender à sola contrahentium voluntate, sed à voluntate & gratia Pontificis cum nova sit pensio quæ præteritur & ideo nova eget gratia Apostolica: in quo conveniunt dictæ Rotæ decisiones, Ferentill. Lotter. & Barbof. proxime citati: idem Barbof. de *jur. Eccles. lib. 3. quæst. 11. num. 79. ad fin. ex Gambat. de offic. & potest. Legati de latere, lib. 6. m. 483. cum seqq.*

47 Quæ doctrina universaliter verissima est, quod quando pensio à Papa concessa fuit, si ex aliquo defectu sit nulliter constituta, vel ex post facto nulla reddatur & resolvatur ex defectu conditionis appositæ, sub qua ipsa gratia fuit expedita, ita ut consolidetur cum titulo beneficii; & legitime extincta sit, quamvis inter pensionarium & Titularem fiat concordatum de solvenda & exigenda pensione, & continuent, perfecte

verent & consentiant in executione concordati inter ipsos, initii, nullomodo revalidatur pensio semel extincta ex defectu novæ gratiæ, quæ ad id præcisè requiritur auctoritate Apostolica; cum renovatio & convalidatio hæc non pender à sola voluntate & consensu partium, sed simul & principaliter à Papa; ut post plurimos Doctores firmavimus in hoc *Labyr. 2. p. c. 10. nu. 63. & conducunt similes doctrinæ ib. ex num. 58. cum seqq.*

Igitur ex supra dictis, dñæ ad nostrum propositum deducuntur conclusiones. Prima sit, quod quando pensionarius per assensionem beneficii, super quo habet pensionem reservatam, extinguatur pensio, quia legitime & irrevocabiliter de titulo ipsius beneficii fuit provisorius, & quamvis postmodum illud voluntarie dimittat sed renuntiet, nullo modo reviviscit pensio semel legitime extincta; & per consequens non potest dici creditor pro ea, nec comparens in concursu peracto per possessorem beneficii potest graduari: juxta latè comprobata *ex n. 39. & seq. vers. Quamquam secus erit &c.*

Secunda sit conclusio, quando pensionarius adquisivit beneficium sua pensione gravatum, non perfecte, sed revocabiliter, & quod aliquo modo potest evinci, & ab eo avelli, nunquam consideratur extinctio pensionis, sed semper durat & perseverat, & potest jussu eam exigere à novo possessore ejusdem beneficii, & in hujus concursu judicio tanquam verè creditor pro eadem graduari in eo loco & gradu, quem pensionarius assignavimus in hoc *Labyrinth. par. 1. &c.*

Quibus feliciter absolutis, nihil obstant argumenta in contrarium considerata à princip. hujus cap. Non primum petium ex *l. dominus fructuario, 67. ff. de usufr.* Nam loquitur in terminis secundæ conclusionis, quia in casu illius textus usufructuarius adquisivit proprietatem revocabiliter, & ob id ab eo fuit fundus ablati; retento usufructu tanquam non extincto nec finito, quem text. ita declaravimus per multa; *sup. ex n. 34. cum seqq. vers. Et quod quando pensionarius &c. & paulò superius ex n. 24. vers. pro eadem resolutione, &c.*

Eodem etiam modo respondetur Rotæ decisioni, de qua *ex n. 7. pro contraria parte ponderata, cum procedat in casu speciali, in quo pensionarius minus perfecte & revocabiliter fuit immixtus in possessione beneficii ob regressum; fatetur tamen dicta decisio, regulam generalem, nempe extinguere pensionem quando pensionarius adeptus est collationem beneficii pensione gravati, perfecte & irrevocabiliter ad instar usufructuarii consequentis proprietatem rei super qua habebat usufructum, prout latius declaravimus d. Rot. decis. *sup. ex n. 24. cum multis seqq. vers. pro hac eadem resolutione, &c.**

Mihus obstat text. in *l. unus ex sociis, §. fin. s. cum leg. seq. ff. de servit. urban. præd.* de quibus *n. 4. sup.* Quia in casu illorum jurium jus servitutis nunquam fuit extinctum nec amissum, sed suspensum pro tempore quo fontē exaruit, quia non sua culpa aut negligentia usus aquæ suspensus fuit, sed quia caruit occasione & facultate utendi sua servitute, & ideo postquam aqua ad suas venas redire cepit, jus suum constituit ut antea: vide Castill. de *Tertius, c. 191 ex n. 8. cum sequentibus* ubi latè de materia illius text.

53 Nec denique obstat text. in d. l. si ager. 23. ff. quib. mod. ususf. amit. de quo supra n. 5. Quoniam in eo taxu, fundus totus inundatus fuit fluminis vel maris impetu, ex quo proprietas uoà cum usufructu amissa videbatur, postmodum vero eodem impetu recessit aqua, & sic restituta fuit proprietas simul cum usufructu, & uterque tam proprietarius quàm usufructuarius consequutus fuit jus suum, quia neuter fecit actum aliquem voluntarium, ex quo usufructus consolidari potuisset, sed quodam impedimento externo & violento flumen impedimentum appositum utrique, & postea soluit, ut ambo ad sua jura redirent; ut probat etiam clarè text. in l. adeo §. aliud sane est, si cuius ager totus inundatus fuerit, namque inundatio speciem fundi non mutat, & ob id cum recesserit aqua, palam est ejusdem esse, cuius & fuerat, ff. de acquir. rer. dom. ex quo sola possessio interim fundi ablata fuit, l. i. ff. de fluminib. §. si falsa: & text. in l. ergo, §. alluvio, ff. de acquir. rer. dom. text. optimus in l. 3. §. Labeo, ff. de acquir. possess.

CAPUT VII.

Hypotheca super pensione Ecclesiastica an extinguatur, adquisito per pensionarium debitorem titulo beneficii.
Et an Hypotheca super pensione nulliter imposita ex consensu non habentis jus ad beneficium, convalescat postea adquisito per istum legitimo titulo ejusdem beneficii.

SUMMARIUM.

- 1 Solutio prima partis questionis deducitur ex resolutione supra, hac par. 4. c. 4. per tot.
- 2 Consolidatio usufructus cum proprietate nihil officit juri creditoris habentis hypothecam super jure consolidato.
- 3 Commoditas usufructus super qua cadit hypotheca, non admittit mutationem ex substantia, aut forma aut qualitate, ex vi consolidationis.
- 4 Ea qua dicta sunt de usufructu hypothecato consolidato, procedunt in pensione hypotheca subiecta, adquisito titulo beneficii per pensionarium.
- 5 Dubia circa pensiones Ecclesiasticas debent determinari & decidi per regulas usufructus.
- 6 Irrevocabiliter adquisito per pensionarium titulo beneficii pensione gravati, extinguatur pensio.
- 7 Hypotheca constituta super pensione, durat adhuc adquisito titulo beneficii à pensionario.
Aliud est consolidari usufructum, & pensionem, in persona alterius, qui non sit debitor illius: aliud vero consolidari in persona debitoris, quia tunc manet hypotheca, ibid.
- 8 Proponitur secunda questio agitando.
- 9 Hypotheca constituta à non domino rei, super qua constituitur, est invalida.
- 10 Hypotheca à principio nulla, revalidatur si

debitor nanciscatur dominium rei, quo ante carebat.

Concessio facta alicujus rei à non domino, convalescit si contingat concedentem postea dominum fieri, ibid.

- 11 Certior opinio est, hypothecam impositam super pensione ab initio invalida, non revalidari per acquisitionem tituli beneficii à pensionario factam.
- 12 Explicantur termini questionis ut videtur confusio.
- 13 Pensio ab initio nulla vel postea resoluta, non convalescat ex solo consensu habentis titulum beneficii.
- 14 Pensio constituta super beneficio, ad quod possessor consentiens pensioni nullum jus habebat, est nulla, ita ut verus Titularis opponere possit de invaliditate ad liberandum suum beneficium.
- 15 Si pensioni consentiens non habebat jus legitimum in beneficio, tempore quo prestavit consensum pensioni, nihil proficit ritulus superveniens ad revalidandam pensionem.
- 16 Constitutio pensionis absque gratia Pontificis, est nulla & simoniaca.
- 17 Pensio nulla, vel jam extincta, non revalidatur ex solo consensu parium.

Hypotheca constituta super pensione nulla, vel extincta, non reviviscit, si constituens adquirat ritulum beneficii pensione gravati, quia nec ipsa pensio convalescit: quod latè firmatur, ibid.

Primam partem hujus questionis exaratam reperies superius in hac 4. par. cap. 4. per tot. ubi post exactam disputationem resolvimus, hypothecam super commoditate usufructus perseverare & durare, quantumvis usufructuarius debitor adquisierit rei proprietatem, non obstante consolidatione à jure inducta in tali casu, cum nihil operetur in præjudicium & detrimentum creditoris habentis hypothecam super jure consolidato: etenim consolidatio non egreditur personam debitoris adquirentis proprietatem rei: & quia commoditas usufructus, quæ sola cecidit in hypothecam, nullam recipit mutationem nec in ejus forma, nec in substantia, nec in qualitate; sed eandem in percipiendis fructibus obligatis retinet debitor, prout ante acquisitionem proprietatis: quod sufficit ut creditoris hypotheca persistat, & contra eundem debitorem continuetur: quam questionem & resolutionem validissimis & impenetrabilibus juribus fundamentis, contrariis destructis, roboratam & exornatam reperies in d. cap. 4. per totum.

Quo legitimo fundamento posito, facile evincet nostræ questionis difficultatem, An hypotheca super emolumentis pensionis (nam super jure ipso pensionis penes pensionarium debitorem existente, ejusque personæ coherente imponi non potest; ad latè comprobata in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 43. num. 8. & num. 36. & ex num. 25. cum multis seqq.) extinguatur eo ipso quod pensionarius debitor adquisiit collationem & titulum ejusdem beneficii super quo habebat pensionem; eamque hypotheca gravatam, si ad memoriam revoces, quod pensio Ecclesiastica æquiparatur & adæquatur usufructui, adeo ut per regulas de usufructu loquentes

decidi ac determinari debeant omnia dubia contingentia super pensione; prout ad longam per varias Rotæ Rom. decisiones, nec non innumerales penè Doctores firmavimus *supra*, hac 4. par. cap. 6. ex num. 8. cum sequentibus & usque ad fin.

vendierit, per text. *ibid.* num. 4. *Cod. de rebus alien. non alien. tom. 2. fol. 259.* Igitur licet ab initio hypotheca super pensione fuisset nulliter constituta ex defectu consensus veri Titularis, tamen postquam consentiens pensioni adquisivit legitimum titulum ejusdem beneficii, pensio & hypotheca super ea convalescere & confirmari debent.

Histamen minimè refragantibus contraria opinio verior & certior est, ut hoc casu hypotheca imposita super pensione ab initio invalida ob consensum ejus nulliter præstatum qui non habebat jus ad beneficium; nullo modo convalescat per novam tituli ad ipsammet beneficium acquisitionem manifestè probabimus.

Supponendo imprimis, ne termini confundantur, quod ad nostrum casum applicari non debent doctrinæ & jura, de quibus *supra* n. 10. quia in hoc nostro casu non agitur de debitore hypothecæ subjiciente rem alienam, quam postmodum adquisivit; nam Titularis qui postea beneficium adquisivit in proprietate ac legitimo titulo, nec est debitor, nec imposuit hypothecam, sed alius Tertius, cui fuit inutiliter constituta pensio super beneficio, quod postea non adquisivit; & ideo aliunde querenda erit difficultatis resolutio, an scilicet pensio nulliter sic imposita ex consensu non habentis tunc jus ad beneficium, revalidetur per legitimum titulum supervenientem consentienti, ut inde per consequentiam inferatur ad hypothecæ subsistentiam & convalidationem, quia jus hypothecæ derivatur ab existentia rei hypothecatae.

In quo firmiter asseverandum erit, quod nec pensio ab initio nulla, etiamsi novus accesserit consensus legitimi Titularis, non potest convalidari, quando pensio sive ab initio nulliter constituta; sive postmodum ex alienius conditionis in ejus constitutione & creatione appositæ defectu resolvatur & extinguatur, per solum consensum partium renovari & reviviscere non potest, non accedente nova Sedis Apostolicæ gratia, cum hoc non pendeat à sola voluntate partium, sed simul & præcipue à gratia & voluntate Papæ; ex mox allegandis & latius comprobandis.

Constans est enim propositio, quod pensio constituta super beneficio ad quod consentiens possessor nullum jus habet, nulla est, & nullius momenti, ita ut verus Titularis opponere de ejus invaliditate & nullitate liberè possit, ad effectum se summe beneficium liberandi à tali onere, Achill. de Grass. *decis. 9. de pensionibus* seu 421. Guidobon. *decis. 137.* idem de Grass. *dec. 6. de pension. & dec. 1. seu dec. 413. & 418.* Cæsar. de Grass. *dec. 103. num. 9. Grac. de benef. par. 1. c. 5. n. 512. cum seqq. r. 1. Verall. dec. 300. par. 1. Farinac. dec. 437. fol. 400. & r. 2. dic. 559. n. 2. in posthum. & iterum t. 1. dec. 337. num. 1. posthum. Lotter. obiter de re benef. l. 1. quæst. 38. n. 130. Nos etiam in hoc *Labyr. 1. par. cap. 9. n. 72. vers. Fulcitur b. fundamentum.**

In tantum quod si consentiens pensioni, non habebat jus legitimum & validum in beneficio, tempore quo præstitit consensum pensioni, prout clarè firmant Doctores jam allegati, & decisiones proximè citatæ num. 14. nihil prodegit titulus superveniens post suum consensum ad revalidationem pensionis, Rota ut per Farinac. in posthum. tom. 1. dec. 356. n. 1. ibi: *Domini perseverarunt in decis. in hac causa sub dte 14 Martii*

6 Et quamvis in eodem cap. 6. resolvimus, quod pensionario adquirente validè & irrevocabiliter titulum beneficii, extinguatur pensio; eo modo quo extinguitur usufructus adquisita proprietate rei per usufructuationem; adhuc tamen hypotheca super pensione extingui non debet, cum ipsemet debitor sit qui potitur fructibus hypothecatis, nec illos attingat consolidatio, quæ nihil operatur in damnum Tertii creditoris, qui hypothecam habebat etiam in eo jure, quod aliquin per acquisitionem proprietatis solet consolidari, sicut latissimè in usufructu hypothecatio non extingui hypothecam, adquisita proprietate per fructuarium, validè fundavimus in d. c. 2. per tot. in hac 4. par. Ad cuius similitudinem idem erit resolvendum in hac prima parte nostræ quæstionis, ad quam trahenda sunt omnia fundamenta utrinque partis ibidem feliciter considerata, foret enim admodum fastidiosum repetere & transcribere omnia in omnibus; ea igitur per te videbis loco citato; quia aliud est extingui & consolidari usufructum & pensionem in persona alterius qui non est debitor, nec hypothecavit, ad quem usufructus, & pensio consolidata transit libera, & jus ad fructus & commoditatem amisit debitor, quo resoluta, resolvitur hypotheca; aliud verò est consolidari usufructum & pensionem in persona debitoris remanentis in eadem fructuum commoditate, illos percipiendo efficaciori titulo, quia tunc durat ipsamet res hypothecata, ex quo durare debet hypotheca in eisdem recipientibus novam proprietatis acquisitionem firmiorem & validiorem statum & existentiam.

8 Accedamus ad secundam partem nostri cap. An hypotheca super pensione Ecclesiastica nulliter ab initio imposita, eo quod qui in eam consensit, carebat jure ad beneficium super quo imponi pensionem consensit, an jus hypothecæ convalescat eo ipso quod consentiens adquisivit postea legitimum titulum ejusdem beneficii.

9 Cujus quæstionis difficultas videtur evicta ex notissimo illo juris principio, quod licet hypotheca rei alienæ, & constituta à debitore qui in ea nullum jus habebat; sit à principio nulla & invalida; l. si probaveris, *Cod. si aliena res pignor. dat. sit*, l. 4. qui prædium. *C. cod. l. 1. §. 1. ff. que res pign. obli. poss. l. 1. §. 1. l. qua nondum. §. 1. & §. quod dicitur, ff. de pignor. l. rem alienam, & l. 41. ff. de pignor. act. l. ante omnia, ff. de probat. leg. 13. tit. 13. partit. §. 1. 18. cod. & partit.*

10 Adhuc tamen per acquisitionem postea domini invalidatur & confirmatur hypotheca præcedens, quantumvis invalida ab initio, l. 1. ff. de pignor. l. rem alienam 41. ff. de pignor. act. de quorum iurium intelligentia & declaratione exactè post plurimos DD. agit Merlin. *de pignor. lib. 1. quæst. 2. per tot.* sicuti alia quævis concessio, quæ si fuerit facta ab eo, qui rei dominus non erat, convalescit, si contingat, concedentem ex post facto dominum fieri, Cald. Pereira *de potest. eligent. c. 10. num. 23.* ubi num. segg. declarat: August. Barbo. in collect. ad l. Salgado *Labyrinth. Credit. Tom. III.*

proximi. quod scilicet pensio fuerit nulla, nisi probetur juxta Julii quod consensu reservationi pensionis &c. & eodem n. in fin. ibi, Tercio quod potuit supervenisse juxta Julio post praestitum consensum, quod non suffragaretur ad revalidandam pensionem, si ab initio fuit nulla, ut infra dicitur &c. & n. 2. ibi: secundo fuit dictum, quod ad effectum validitatis pensionis requiritur juxta de tempore consensu praestitum; alias si pensio ab initio fuit nulla, non potuit per Julium in praedictum successum convalidari: Castador. decis. 4. n. 5. de pension. istud autem juxta Julii de tempore consensu non probatur, per possessionem triennalem, quia potuit supervenisse novus titulus post praestitum consensum; haecenus de singulari ad nostram materiam decisione.

16 Et ratio fundamentalis illa erit; quia sicut pensio à principio reservari non potest ex solo consensu contrahentium, cum principaliter pendeat ex voluntate & gratia Pontificis, sine qua pensionis constitutio est nulla & simoniacae, ut ad longum per Garciam de benef. par. 1. cap. 5. §. 2. ex n. 273. cum multis seq. & Doctores omnes statim citandos.

17 Ita pariter pensio, vel à principio nulliter constituta seu reservata, vel ex post facto semel extincta, vel annullata ob defectum conditionis sub decreto irritanti & annullativo positae in eadem gratia reservationis, ex sola partium conventionione, vel per alium actum inducentem tacitum vel expressum consensum partium revalidari non potest, nisi denud accedat simul nova gratia Sedis Apostolicae, cum nova pensio sit, ex quo prima fuit vel nulla, vel extincta, quae non reviviscit ex sola partium voluntate & consensu, à quo non pendet, sed principaliter à voluntate & gratia Papae, ita probat Rota in una Valent. decis. adducta per Garc. d. cap. 5. §. 4. n. 514. ibi: resolutum fuit, quod si pensiones de quibus agitur, sunt nulla, possunt ipsi Canonici dicere de nullitate pensionis, quia cum ista materia non pendeat à voluntate & consensu partium (ut est regulariter in praebendis) sed ab auctoritate Pontificis, solum querendum est, an verè pensio sit, vel non, valida &c. & inferius, cum ut dicitur, totum hoc principaliter pendeat ab auctoritate Pontificis, & non partium &c. Sarnet. in compend. signat. num. 87. & alii quos refert & sequitur Flamin. Patif. de resign. benefic. l. 6. quest. 2. n. 8. optimè Mohedan. decis. 12. de renuntiis. Gambar. de offic. & pot. Legat. de lat. lib. 6. num. 483. cum seqq. August. Barbos. in voto 5. ex num. 22. & in tract. de jur. Eccles. l. 3. cap. 11. nu. 75. in fin. & num. 76. & in tract. de pensionib. quest. 9. num. 18. Nos in hoc Labyr. 2. par. c. 10. num. 63. & ex nu. 58. Gigas de pensionib. quest. 49. n. 5. & seqq. Lotter. de re benef. l. 3. quest. 11. ex n. 60. & seqq. ubi allegat bonam Rotae decisionem, Ferentillius optimè ad Burratt. decis. 528. n. 4. & 5. Joan. Ant. Beillon. ex aliis. in conf. 27. nu. 78. & 9. & nu. 40. qui omnes asseverant, quod pensio nulliter imposita, vel ex post facto nulla reddita & extincta, non potest ex solo facto partium & consensu tacito vel expresso, aut concordia, revalidari, & suscitari, quia validare pensionem invalidam, vel extinctam, non pendet ex facto partium, sed à potestate & gratia Papae. Quod ulterius comprobatur ex Rota decis. adducta per Barbos. de jur. Eccles. d. cap. 11. num. 31. quae fuit dictum, post contractum à pensionario matrimonium per verba de praesenti, non valet novam concordiam

inter Titularem & ipsum pensionarium super pensionis solutione absque Sedis Apostolicae beneplacito & auctoritate.

Ea moventur omnes ratione; quia ratificatio actus nullius, est novum actum celebrare, Bart. in l. ab emptione, ff. de post. Aretin. conf. 128. col. 2. vers. secunda specie, Menoch. conf. 88. num. 66. Petr. Sord. decis. 70. n. 14. Giurb. decis. 55. ex num. 16. Nos plurima, & plurimos ad id conduximus in hoc Labyr. 2. par. cap. 10. ex n. 58. cum multis seqq. ubi quod census impositio super bonis majoratus nulliter facta non potest validari ex consensu tacito vel expresso contrahentium, nisi nova & valida superveniat facultas Regia, quia in actu ratificationis hujusmodi debent concurrere omnes solemnitates & formae requisitae ad ipsum actum: atque ideo quemadmodum à principio non potuit constitui pensio ex sola partium voluntate absque auctoritate Papae, ut supra n. 16. ita, si sit nulla vel extincta, reviviscere non potest ex solo facto partium, non accedente voluntate & nova gratia Sedis Apostolicae: vide Barbofam d. vot. 5. ex n. 24.

Ex quo provenit, quod super pensione nulliter reservata à principio non potuit constitui hypotheca; ut post innumerabiles penè Doctores probavimus in d. cap. 10. num. 64. quia non entis nullae sunt qualitates, nec qualitas potest esse sine subiecto, & ideo cum per acquisitionem proprietatis beneficii subsequatur ab eo possessor qui consenserat pensioni tempore quo carebat jure ad illud beneficium; non revalidetur nec reviviscat pensio praecedens nulliter constituta, ex comprobatis supra ex n. 11. cum seqq. sequitur quod hypotheca minus potuit convalescere, nec revalidari seu reviviscere.

Imò potius quando in hac pensione concurrerent consensus pensionarii & Titularis cum auctoritate & nova gratia Pontificis; adhuc non potuisset convalescere, nec reviviscere hypotheca super ea nulliter imposita, quia haec est nova pensio, diversa à priori, super qua fuerat hypotheca per pensionarium imposita, quae nullo modo potest extendi & trahi ad hanc novam pensionem, ad latissimè tradita in hoc Labyr. 2. par. 27. ex num. 36. cum multis seqq. ubi de hypotheca super officio vitalitio extincto, quae non reviviscit si iterum idem officium ei à Rege concedatur; ad quod plures alias doctrinas adduximus.

Firmandam erit igitur in nostro dubio praesenti, hypothecam super pensione Ecclesiastica imposita, quae à principio nulliter reservata fuit ex defectu juris, quo carebat eo tempore consentiens reservationi, sicut non revalidatur pensio, adquisita postmodum legitimo titulo ad beneficium per consentientem, minimè posse convalidari, ac propterea creditorem non posse in concursu peracto per debitorem pensionarium gradum accipere super pensione, nec super ea molestare Titularem, qui ad illam non tenetur, sicut nec etiam ipse pensionarius in concursu peracto per Titularem poterit graduari pro pensione, quae nulla fuit, nec unquam revalidata; quia neuter fuit creditor ad praedictam pensionem.

CAPUT VIII.

Hypotheca super pensione Ecclesiastica
imposita per debitorem habentem facultatem Apostolicam illam transferendi, an simul transeat in translatarium.

SUMMARIUM.

- 1 Pars negativa proponitur.
- 2 Hypotheca super pensione tantum durat, quantum ipsa pensio.
Jus quodlibet regulariter extinguitur resoluta rei sui natura resolvable super qua constitutum est. *ibid.* & n. 9.
- 3 Per translationem pensionis, virtute Indulti, prima pensio extinguitur, & nova creatur qua acquiritur translatario.
- 4 Pensio regulariter per regulas & naturam usufructus.
- 5 Quando duobus successivè uni post alterum relinquitur usufructus, non idem usufructus transit in secundam personam, sed alius novus. Declaratur *infra* n. 55.
- 6 Hypotheca super pensione extinguitur, extincta pensione, sicut extinguitur extincto usufructu. Limitatur, n. 56.
- 7 Hypotheca super officio temporali, feudo, vel emphyteusi, non durat, illis extinctis, etiamsi jus illud extinctum alii cedatur. & n. 54.
- 8 Prorogatio rei hypothecata non durat post jus prius extinctum.
- 10 Hypotheca imposita super juribus regalibus extinguitur per venditionem eorum, quia creantur alia nova jura in favorem emptoris: *vid.* *infra* n. 54.
- 11 Quando quis contrahit cum cessione juris luendi à Regia Curia ex pacto speciali inter emptorem & venditorem, omnes hypotheca intermedia contracta resolvuntur in prejudicium creditorum.
- 12 Pensionarius si eodem tempore reservate pensionis obtinuit facultatem transferendi; creditor qui accepit eam in hypothecam, debet acquiescere sue hypotheca resolutioni, facta translatione.
- 13 Hypotheca non transit cum jure personali simpliciter cesso.
- 14 Pensio translata in veritate & re ipsa, non est distincta à prima, sed eadem, quemadmodum pluries decidit Rota.
- 15 Pensio translata dicitur diversa ab antiqua, respectu juris transferentis, ne ulterius pensionem exigat, non autem respectu substantie ipsius pensionis, qua est eadem cum antiqua cum omnibus qualitatibus suis.
- 16 Adducitur in confirmationem decisio Rota in una Carpen. pensionis, 29. Maii. 1602. coram Lancelloto: cujus verba referuntur. & n. 17. 18. & 19.
- 20 Adducitur alia decisio in una Papien. pensionis 11. Decembr. 1606. & num. 21. & 22.
- 23 Alia, in una Terul. pensionis, 15. Decembr. 1610.
- 24 Alia, in una Feron. pensionis 14. Januar. 1613. & n. 25.

Salgado Labyr. Credit. Tom. III.

- 26 Frequenter tenuit Rota, pensionem translataam esse eandem cum antiqua, & referuntur etiam aliqui Doctores idem probantes.
- 27 Translatio pensionis de una persona in aliam, non est novum gravamen, sed quedam delictio solitionis alteri facienda.
- 28 Quantum ad jus, & actionem, quam transiens habebat ad exigendam pensionem, si extinctio post factam translationem.
- 29 Ipsa pensio translata, prout est subjectum & materia, in qua jus exigendi exercetur, est eadem cum prima, quia in effectu non extinguatur.
- 30 Pensio translata, est eadem numero, & non alia à priora diversa.
- 31 Pensionis translatio non inducit mutationem in substantia, sed in persona tantum.
- 32 Si pensio translata, esset nova & diversa à priora, non tenerentur fidejussores ejusdem.
- 33 Hypotheca sustinetur, si res hypothecata non mutetur in substantia, licet mutetur in qualitate.
- 34 Hypotheca durat, si jus temporale super quo constituta est, ita prorogetur & perseveret in substantia, ut non dicatur jus novum & diversum.
- 35 Pensionis translatio non inducit novationem, & ideo remanent obligationes accessoria fidejussorum, & hypothecarum & num. 36. & 37.
- 38 Argumentum de re ad personam, & à contra, valet.
- 39 Pensionis translata identitas verificatur ex ipso actu transferendi, ratione juris, quod transferitur, cum translatio non inducat novum actum.
- 40 Pensio translata transit in eum ad quem transfertur cum sua qualitate, onere, hypotheca, & causa.
- 41 In qualibet juris translatione, idem jus, & non aliud diversum transit in translatarium.
- 42 Mutatio persone non inducit mutationem in re.
- 43 Hypotheca super pensione imposita sustinetur adversus eum ad quem pensio transfertur ex voluntate transferentis.
Secus si ex necessitate precedente & inherente. n. 44.
- 45 Pensio hypothecata cedi vel remitti non potest in prejudicium creditorum.
- 46 Translatio pensionis est actus merè voluntarius pensionarii.
- 47 Pensionarius habens facultatem transferendi pensionem, potest ea uti, vel non uti, pro suo arbitrio.
- 48 Facultas alienandi bona majoratus à Rege obtenta, remittitur arbitrio & voluntati impetrantis.
- 49 Hypotheca non extinguitur per alienationem voluntariam rei obligate.
- 50 Facultas transferendi pensionem, non cogit pensionarium ad transferendum.
- 51 Explicatur text. in cap. 1. §. rursus si fidelis: quib. mod. feud. amitt. in sub. feud.
- 52 Resoluto jure feudi, resistentur hypotheca super eo imposita.
- 53 Hypotheca perit si pereat res hypothecata in sua substantia.
- 54 An sicut usufructus duobus successivè relicto, novus dicitur usufructus in secundo fructuario, ita

54 Labyrinth. Credit. concurr.

rio, ita etiam pensio translata, dicatur nova pensio in persona translataria, & n. 56. & 57.

58 Per translationem pensionis virtute facultatis & gratia Apostolica pensionario concessa, non dicitur creati nova pensio, sed eadem translatum de una in aliam personam.

Nec ideo extinguatur hypotheca super tali pensio, ne imposita, n. 59. & 60.

1 **A**rdum fecit hanc questionem varietas Rote Rom. in ea decidenda, quam propter ea ad accuratam revocamus disputationem. Et pro parte quidem negativa, ut scilicet hypotheca super pensione imposita à debitore pensionario habente facultatem à Sede Apostolica eandem pensionem transferendi in quem voluerit, qui sua facultate usus eam pensionem in alium transfudit postea, extinguatur per translationem; & pensio transeat libera, non verò gravata priori hypotheca, in alium pensionarium, probati videtur manifeste.

2 Primò, nam hypotheca super pensione tantum durat quantum ipsa pensio, & ad similitudinem usufructus, super quo imposita hypotheca extinguatur extincto usufructu; sicut etiam dissolvitur, resoluta re quolibet sui naturæ resolvable, ut servus, equus, nomen debitoris, & similia juxta l. sicut §. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solv. ibi: sicut re corporali extincta, ita usufructu extincto, pignus & hypotheca perit: idem deciditur in l. servum. 27. ff. de pignori. abundè Nos in hoc Labyr. 2. par. cap. 27. ex n. 47. cum multis seqq.

3 Sed sic est quod per translationem pensionis virtute indulti & facultatis Apostolicæ, prima pensio extinguatur, & nova creatur, ita ut in translatarium non transferatur illamque pensio, quæ fuit ab initio reservata transferenti, quam & possidebat & hypothecavit suo creditori, sed alia nova & diversa in translatarium transferatur, prima prorsus extincta, juxta facultatis clausulam ita dictantem, ut prima pensio extinguatur: probant Gigas de pensionib. quest. 74. n. 1. & quest. 88. n. 8. Mandos. in prax. in princ. Putens decis. 524. num. 3. l. 2. Flamin. Paris. de resignat. l. 6. quest. 4. num. 7. Tiber. Salust. in prax. Audit. Camera, l. 3. c. 6. & ejus Addit. Vestrius l. 3. c. ult. n. 2. Azor. instit. moral. 2. par. l. 8. c. 10. quest. 5. & c. 11. quest. 1. Gratian. discip. for. c. 113. num. 77. & cum Ferreto idem tenet Joan. Ant. Bellon. in cons. 27. num. 12. & pluries ita determinavit Rota, ut in una Brixien. pensionis 23. Maii, 1594. coram Mellino, adducta ad litteram per Garc. de benef. par. 1. c. 5. n. 470. & in alia Placen. pensionis. 27. Jun. 1602. coram Cordubus adducta per eund. Garc. loc. cit. n. 55. eadem Rota apud Alex. Ludovis. dec. 18. n. 7. ergo impossibile est, ut hypotheca super pensione extincta & resoluta possit subsistere & transire in translatarium, novam & diversam pensionem adquirentem.

4 Secundò, quia hæc opinio validissimo fundamento roboratur, nam ut sæpe diximus hac 4. par. cap. 6. ex num. 9. cum multis seqq. pensio regulatur in cunctis casuum determinationibus, per determinationes & regulas usufructus: sed sic est, quod quando duobus successivè, uni post alterum, relinquatur usufructus non idem usufructus transit in secundam personam, sed alius novus & diversus à primo, quia primus usufructus per mortem fructuarii primi, aut temporis limitationem extinguatur: text. in l. si

pulario ista, §. si quis ista, ff. de verb. oblig. Bald. & Salycet. in l. antiquitas. Cod. de usufr. Noguerol. alleg. 21. num. 18. Cald. Pereira de renovat. emphyt. quest. 4. nu. 15. Nos in hoc Labyr. 2. par. c. 17. n. 78. & hanc etiam considerationem fecisse in his nostris terminis Rotam testatur Farinac. in una Carpentoraten. pensionis, 29. Maii 1602. quæ est decis. 327. num. 3. apud eund. Farinac. his verbis: Item afferebatur simile de usufructu translato & duobus relicto, qui est diversus, ex autoritatibus allegatis cum pluries dixerit Rota in decisionib. allegatis, usufructuum & pensiones eisdem regulis regulandas, &c.

6 Sed sic est, quod hypotheca super pensione extinguatur extincta pensione in persona debitoris, sicut extinguatur extincto usufructu; ut ad longum probavimus per plurima jura & fundamenta, hac 4. par. cap. 6. ex num. 8. cum multis seqq. & per tot. c. Igitur cum in nostro casu pensio fuerit extincta & finita in pensionario debitore, eo ipso quod usus fuit sua facultate transferendi, ut dictum est ex num. 3. ergo hypotheca super prima pensione impossibile est quod possit durare contra translatarium, in quem non fuit translata pensio ipsa hypothecata, sed alia diversa & nova, noviterque creata.

7 Tertiò, quoniam hypotheca super officio temporali semel extincto, vel super feudo, & emphyteusi, si semel extincta fuerint, & ulterius vel eisdem debitoribus vel aliis postea conferantur; non durat hypotheca semel extincta, quia non durat prima officii, aut feodi concessio, sed per novam concessionem novum inducitur feudum, novum officium, primo extincto, ut latissime probavimus per multa juris fundamenta & Doctores in hoc Labyr. 2. par. cap. 27. ex num. 47. cum multis seqq. ubi etiam quod prorogatio rei hypothecatæ post jus prius extinctum, non durat nec continuatur hypotheca, sed extinguatur extincto primo jure hypothecato: ex quo loco plurima deduces fundamenta valde conducibilia huic difficultati. Et 9 quod hypotheca super re, aut jure debitoris, sui naturæ & juris dispositione resolvable, variabili, temporali, & extinguiibili, extinguatur & resolvatur extincto eo jure, & re hypothecata perempta, multa jura & Doctores videbis per Acoftam de privileg. credit. in prefat. ad regul. 1. ex num. 1. cum multis seqq. Ergo hypotheca super pensione cum per translationem extinguatur, præcisè extingui debet, & non debet transire cum pensione translata, quia alia est, nova, ac diversa.

10 Quarta hæc pars negativa probatur à simili jurium Regalium, super quibus possessor imposuit hypothecam ad favorem creditoris sui, qui postea vendidit ea jura regalia alteri Tertiò, qui supponit pretium tradi fisco ad redimendum ipsa jura, & illa extinguere, ut noviter creentur alia jura in favorem emptoris, quod vulgò dicitur Entrada per falida: tunc hypotheca interim & hoc medio tempore imposita per primum possessorem resolvitur, & in secundam emptorem jura transeunt libera ab hypotheca, cum translatio fiat cum extinctione priorum jurium regalium, & alia nova creentur in favorem novi emptoris, ut in expresse tenent Joan. Garc. in opuscul. de hypotheca post contract. numer. 21. & 22. ubi dicit quod attentata consuetudine sic contrahendi in nova emptione horum jurium regalium, extinguuntur hypothecæ

& onera in Regiis iuribus per possessorem imposita : sequitur Casanate *conf. 10. numer. 193. vers. quibus simile est* : & in Regalibus iuribus Neapol. quæ vulgò *Fiscalia* dicuntur, idem tradit Ponte, *decis. 28. num. 8.* in hæc verba : Et quotidie videmus hunc solitum morem contrahendi, non solum in officiis, sed & in omnibus aliis introitibus Regiæ Curia, quod unusquisque ad suam cautelam, & ne remaneat obligatus oneribus venditoris, contrahit cum cessione iuris luendi à Regia Curia ex pacto speciali inito inter emptorem & venditorem, ex qua conventionione & tractatu omnes hypothecæ intermedia contractæ resolvuntur in præjudicium creditorum, quia sit resolutio ex necessitate, mediante cessione iuris luendi &c. sequitur Molfes. *ad consuetud. Neapol. tom. 2. par. 4. quest. 6. num. 7.* & utrumque referens sequitur Gaitus *de credito, cap. 4. questio 12. numer. 2181.* Anell. Amatus *conf. 10. per tot.* Horatius Montan. *in tract. de Regalib. offic. num. 62. ad fin. vers. nec simile allat. col. 1. fol. mibi 233.* sequitur Noguerol. *alleg. 14. ex n. 94. cum seqq.*

12. Quintò ulterius probatur ; nam pensionarius eodem tempore reservatæ pensionis, & in eisdem literis reservationis simul obtinuit & habuit facultatem eam transferendi, & ideo creditor qui accepit eandem pensionem in hypothecam, cum eadem qualitate resolvibili inhzrente, debuit prævidere translationem, & ea facta, debet quoque acquiescere suæ hypothecæ resolutioni, juxta text. in c. 1. §. *rursus si fidelis* : quib. *mod. feud. amitt. in usib. feud.* cujus verba sunt : *Rursus si fidelis minus mediante libellario nomine feudum dederit, & sine herede decesserit, & feudum ad dominum redierit, vel postquam ad libellum dederit, vel pignori obligaverit, domino refusaverit, tunc ille, qui ab eo accepit, nullo jure adversus dominum se lueri poterit* : ubi ex renuntiatione & refutatione feudi spontanea & voluntaria vassalli debitoris, præjudicatur creditori, & resolvitur hypotheca super feudo imposita, quod liberum transit ad dominum : exornant hunc textum Isernia *in cap. 1. num. 5. de alienat. feudi paterni.* Bald. *in d. §. rursus, num. 2.* Præposit. *num. 1.* Alvalor. *nu. 2.* Martin. Laudeus. *num. 5. in fin.* Petr. de Raven. *in eod. §. rursus, in princ.* Capyc. *in investitur. feud. in vers. feudum dans : col. 28. vers. Tertio limiti, in fin. pag. 257.* Ponte *dec. 18. n. 4. & de potest. protegit. de divers. provisionib. §. 1. n. 17. & seqq. & conf. 147. num. 2. & seqq. & conf. 152. nu. 26. vol. 2.* Anell. Amat. *conf. 10. n. 5. & 6. & conf. 49. num. 9.* Georgius *in repet. feud. c. 54. num. 83. & 84.* Tiraquel. *de rer. alt. lineag. §. 1. glof. 14 n. 110. & 112. & de retract. convent. §. 3. glof. 1. & unica, num. 13.* Igitur sibi debet imputare creditor, qui sibi aliter non præcaverit, & accepit hypothecam in pensione translationi obnoxia : prout expresse dicunt præcitati Doctores.

13. Sextò pro hac parte facit, quia etsi attendamus distinctionem Lotterii *de re benefic. l. 1. quest. 36. ex n. 47. cum seqq.* ut pensio translata dicatur extincta dumtaxat quoad actionem, cum mutetur de una persona in aliam ; ita ut primus per hanc cessionem & translationem iterum non possit agere, obstante sibi sui iuris & actionis extinctione, adhuc tamen creditor in ipsa pensione amplius non potest præterdere hypothecam, quia hypotheca non transit cum jure personali simpliciter cesso, si credimus Antonio Fabio,

Camillo Medic. Joanni Bapt. Toro : Arr. de Messa, & aliis citatis ab Olea *in suo erudito tr. de cess. jur. & act. tit. 6. q. 6. num. 5.* quæ omnia ac singula fundamenta fortiter evincunt, ne hypotheca super pensione imposita ab eo qui facultatem habet illam transferendi transeat contra translatarium, sed potius per ipsam translationem resolvatur & extinguatur.

Quibus tamen & aliis minime refragantibus, 14 contrarium verius esse de jure existimaverim, quoniam ea omnia fundamenta hæcenus à principio adducta & considerata, unica solutione dissolvuntur & annihilantur, si observes quod licet Rota in aliquibus decisionibus, quas retulimus *supr. num. 3.* dixerit, pensionem translata, esse novam & aliam diversam ab ea quam habebat transferens, nihilominus in pluribus aliis decisionibus contrarium asseveravit, ut scilicet in substantia & rei veritate eadem sit, & non alia seu diversa pensio ; quæ decisiones omnes respondent ad illam difficultatem præcipuam desumptam ex ipsa gratia translationis, 15 qua dici solet ut prima pensio extinguatur, ut procedat respectu juris transferentis, ne ulterius pensionem exigere valeat, & ut sciatur, ex cujus persona extinguenda sit pensio, non autem ad alium finem, ita dixit Rota in una Carpen. *pensionis 29. Maii 1602. coram Lancelli.* quod ad effectum ut sit habenda ratio pensionum, pensio translata non potest haberi pro nova : quamvis enim in translatione procedatur per viam cassationis antiquæ, & novæ reservationis, tamen hoc procedit ad certos effectus scilicet mutationis personæ, ut unus solus possit exigere, & ut sciatur per cujus obitum debeat extinguui, item quoad viam executivam & quasi possessionem, non autem respectu substantiæ ipsius pensionis, quæ in substantia est eadem cum antiqua cum omnibus suis qualitatibus, & ideo quamvis respectu cassationis antiquæ videatur nova, tamen cum ipsa cassatio sit correspectiva ad reservationem novæ, solum sit mutatio personæ, & subrogatio unius in locum alterius : quam decisionem adducit Nic. Garc. *de benefic. par. 1. cap. 1. §. num. 256.* & aliam Segobien. ad litteram refert *ibidem, num. 257.* & præfatam decis. Carpen. quæ est *decis. 327. inter recollectos per Farina. fol. 303.* ubi ex *num. 1.* adducit argumenta, ut pensio translata dicenda sit nova pensio : sed ex *n. 4.* contrarium firmat, & satisfacit difficultatibus, his verbis.

Et primo : quia ad effectum ut sit habenda ratio pensionum impositarum post primum reservationem, & facultatem transferendi, pensio translata non potest haberi pro nova ; cum in substantia & revera sit eadem ; quamvis enim in translatione procedatur per viam cassationis antiquæ, & novæ reservationis ; tamen hoc procedit ad certos effectus, respectu scilicet mutationis personæ, ut unus solus possit exigere, & ut sciatur per cujus obitum debeat extinguui. Item quoad viam executivam, (prosequitur eadem decisio *num. 5.*) & quasi possessionem, & alia hujusmodi ; non autem respectu substantiæ ipsius pensionis, qua in substantia est eadem cum antiqua cum omnibus suis qualitatibus : & ideo quamvis respectu cassationis antiquæ, dicatur nova, tamen cum ista cassatio sit correspectiva ad reservationem novæ, per istam novam reservationem non augetur aliquid quod onus Ecclesiæ, ita ut possit dici nova pensionis impositio, sed sit solum mutatio perso-

- ne, & quadam subrogatio unius in locum alterius: & sic quoad effectum de quo agitur, pensio translata non potest dici nova; & hoc placuit Dominis: & decisio Crescentii 1. de reb. Eccles. non alien. & alia decisiones in causa Segobien. pens. nis 20. Maii 1598. coram D. meo de Corduba, Bononien. translationis 10. Junii 1601. coram D. meo Mellino, & alia Terulen. pensionis 15. Decembr. 1600. coram D. meo Sacrato, & conf. Parisi 5. num. 86. lib. 4. &c. Et num. 7. in hac: Hoc quoque suadent verba ipsa facultatis transferendi, in qua conceditur facultas pensiones prius reservatas transferendi, quasi de una in aliam personam, quod tamen sit per viam extinctionionis, quia oportet extinguere ius in transferentis, ut illud idem in alium transeat &c.
- Et in fine, ibi: & sic quoad substantiam & effectum pensio est eadem. Et inferius num. 14. ibi: Sed in hoc casu quoad substantiam pensionis nunquam fuit extincta, cum in ipso actu cassationis antequam, fuerit processum per viam subrogationis ad illam, ut supra dictum est &c.
- Eadem Rota in una Papien. pensionis 11. Decem. 1606. adducta per Farinac. quæ est decis. 122. fol. 101. eleganter resolvit, dum per modum disputationis, à principio agit, An pensio translata sit nova? Et num. 9. & 10. ita ait: Non obstat quod translatio sit per modum extinctionionis: quia ista extinctio est momentanea, & non fit ad finem amittenda pensionis, sed adquirenda alteri: & ideo non est in consideratione, sed ipsa translatio & creatio, propter quam principaliter fit extinctio, & secundum eam regulari debet prout notabiliter consuluit Socinus conf. 53. num. 27. l. 4. Putius decis. 519. nu. 3. par. 2. Contraria autem locum haberent, si Ecclesia semel à pensione & gravamine esset liberata, quia tunc si altera similis iterum alteri assignaretur, esset novum gravamen, & requirerentur omnia que in prima reservatione requiruntur: Crescent. decis. 1. de reb. Eccles. non alien. quem sequitur Anton. Augustin. in repertor. tit. de translat. pension. in translatione autem non est nova pensio in substantia, nec dicitur novum gravamen beneficii, vel persona habentis solvere, sed potius mutatio persona & delegatio solutionis faciendi alteri. Paris. conf. 5. num. 86. lib. 4. &c. ubi recensentur alie quatuor decisiones id ipsum resolventes. Et in n. 10. ita prosequitur mirabiliter: Accedit quod translatio intelligitur facta cum suis qualitatibus, l. translatio 6. l. legatum 24. ff. de adimend. legat. ideo translatarius debet uti eodem jure & privilegio, nec in plus gravari quam esset gravatus transferens, cum ille succedat in ius alterius, & sit omnium rerum sui predecessoris ignarus: juxta regul. qui in alterius, de reg. jur. in 6. Simoneta decis. 85. fuit dictum in Bononien. 17. Maii 1593. coram illustr. Card. Mellino, & d. Nerisonen. coram D. meo Lieta. &c.
- Iterum ipsa Rota in una Terulen. pensionis 15. Decem. 1610. inter recoll. per Farinac. in posthum. t. 1. dec. 307. num. 1. ibi Fuit tantum in causa Lucana pensionis. 17. Februar. 1592. coram bon. mem. Orano, & facit decisio Crescentii 1. de reb. Eccles. non alien. ubi dicitur quod in translatione pensionis non est necessaria expressio nec derogatio, que in prima; quia pensio translata non dicitur nova pensio: sequitur Augustin. in repertor. tit. de translat. pens. &c.
- Uterius idem firmavit Rota in una Feronen. pensionis 14. Januar. 1613. quæ apud Farinac. in

posthu. 2. tom. est decis. 119. ubi num. 2. sic ait: Non obstat, gratiam translationis fuisse subreptitiam, non expresso quod super eadem parochialis adesset alia pensio, &c. quia respondetur, in huiusmodi facultate transferendi non esse faciendam mentionem de alia pensione qua beneficium est gravatum, Anton. Augustin. in epitom. tit. de translat. pens. num. 1. Paris. de resign. benefic. l. 6. quest. 3. num. 43. Cassador. decis. 1. num. 2. & 3. de reb. Eccles. non alien. nam pensio translata non dicitur nova pensio, nec novum onus, licet obligationis mutatio fiat de persona in personam: sed in effectu & substantia est eadem cum antiqua, Paris. conf. 5. num. 86. l. 4. Vitalin. in Clement. 1. §. eadem, num. 3. de supplen. neglig. prelat. Paris. de resign. l. 6. quest. 4. n. 4. & 6. & 6. fuit decisum in causa Carpenter. pensionis 29. Maii 1602. coram illustriss. Lancelotto, & in una Terulen. pension. 15. Decembr. 1600. coram R. D. meo Damascono. Unde quavis per translationem prorogetur beneficii servitus consistens in onere pensionis, Sarnet. in reg. de infirmis, que. 16. Caputaqu. dec. 305. n. 10. par. 2. Paris. de resignat. ubi supr. n. 6. non tamen gravatur novo onere beneficium; sicut quando nova in eo pensio constituitur, &c. & sic in casu nostro tantummodo servitus antiqua de persona Leandri senioris, in personam junioris fuit prorogata: hæc tunc de decisione.

Vides igitur quomodo frequenter Rota in tantis decisionibus tenuerit pensionem translatam, non esse novam & diversam; sed eandem in substantia cum antiqua, quia solum antiqua mutatur ratione personæ, sive transfertur de una in aliam personam cum omnibus suis oneribus & qualitatibus. Eandem opinionem magis frequenter & certius tenuerunt quamplurimi Doctores, Vitalin. in Clement. 1. §. eadem, nu. 3. de suppl. neglig. prelat. Crescent. dec. 1. de reb. Eccles. non alien. Anton. Augustin. in repertor. tit. de translat. pens. Paris. conf. 5. num. 86. lib. 4. idem Paris. de resignat. benefic. l. 6. quest. 4. num. 4. & 6. Suarez de Religione, tract. 3. l. 4. c. 35. num. 6. qui ait, pensionem non extinguere per translationem, & pensionem translatam non esse aliam, sed eandem numero: tenet etiam Garc. de benefic. part. 1. c. 4. ex num. 255. & 256. juncto num. 63. ad fin. Gratian. discept. for. tom. 1. cap. 113. num. 77. cum seqq. citatus pro contraria parte supr. num. 3. qui dum dist. num. 77. dicit, pensionem translatam, esse novam, loquitur limitatè quoad certos effectus, scilicet viæ executivæ, & quasi possessionem non continuandam; at n. 78. dicit; quoad substantiam & rei veritatem pensio translata, non dicitur nova, quamvis transferatur, sed antiqua: ad quod allegat Rotæ decisionem: & iterum ipse Gratian. discept. 454. ex num. 14. t. 3. ait, quod translatio pensionis de una persona in aliam, non est novum gravamen, sed est quædam delegatio solutionis alteri faciendæ.

Idem tenet Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 36. ex num. 57. cum multis seqq. cujus distinctio in hac controversia mihi applaudit, quod quantum ad jus & actionem quam transferens habebat ad exigendam pensionem, sit extinctio, postquam facta fuit translatio, & ex ipso facto transferendi; quia necesse fuit ad effectum transferendi jus in alium, ut iste posset uti actione, ad exigendam pensionem translatam, quod prioris pensionarii actio extincta sit, nec remaneat penes transferentem, ne duæ personæ eandem pensionem exigant.

- 29 At verò, inquit ipse Lotter, *loc. cit. ex n. 66.* & *seqq.* ipsa pensio translata, prout est subiectum & materia ipsa, in qua jus exigendi exercetur, eadem est cum prima, quia in effectu nec extinguitur, nec alteratur, sed transfertur, & insinuat tantum his, cui deinceps solvenda sit pensio eadem, jure quodam delegationis, ubi multa cumulat in comprobationem. Et *nu. 76.* concludit, eandem esse pensionem translata numero, & non aliam novam, aut diversam;
- 30 & quod nullam patiatur mutationem saltem in substantia, sed de personâ in personam duntaxat, eadem in substantia & in effectu ac rei veritate permanente, in nullo alio colligi potest identitatis hæc melius quam in Rotæ determinatione, quâ fidejussores dati in favorem primi pensionarii transferentis, pro securitate solvendæ pensionis continuantur & obligati remanent in favorem translatarii, juxta decisionem quam ad litteram refert Nicol. Garc. de *benefic. par. I. d. cap. 5. num. 257.* qui aliàs in comprobationem adducit; latè etiam probat ex Rotæ decisionibus Gratian. *discept. 113. ex num. 77.* usque ad *n. 82. tom. I.* & iterum in *t. 454 ex num. 14. cum seqq. tom. 3.* per Doctores & Rotæ decisiones, Oliver. Beltram. in *adnotat. ad Alex. Ludovis. decis. 18. num. 9.* ubi allegat duas Rotæ decisiones ad idem; & melius in *adnotat. ad eand. decis. num. 12. ibi:* *nihilominus revoca & in substantia pensio translata, non est nova pensio, sed antiqua, Rot. decis. 333. n. I. part. 2. in recent. & dec. 327. num. 4. par. I. recentior.* ubi fuit dictum, quod *quomvis in transmigratione pensionis procedatur per viam cessationis antiquæ; tamen hoc procedi solum ad certos effectum, scilicet respectu mutationis personæ, ut sciatur quis possit exigere, & ut sciatur per cujus obitum pensio extinguitur, &c.*
- 32 Ex quo unum invincibiliter inferitur ad identitatem pensionis, nam si fuisset alia nova & diversa, non tenerentur fidejussores, juxta text. expressum in *l. item queritur, §. qui impleto, ff. locati. l. si cum Hermes, Cod. eod.*
- 33 Secundò inferitur, quòd cum res hypothecata eadem sit translata, & nihil mutetur in substantia, hoc sufficit ut duret hypotheca, nam rei mutatione in forma aut qualitate non obstante, suffinetur hypotheca, si ejusdem rei substantia remaneat: ad huiusmodi per Nos comprobata post plura jura & Doctores in *hac 4. par. c. 4. ex n. 31. cum multis seqq. & ex n. 4. cum seqq.*
- 34 Et quando jus temporale hypothecatum ita extenditur & prorogatur, ut ipsummet jus non extinguitur, sed duret & perseveret in substantia, neque efficiatur jus novum, sed antiquum duntaxat ulterius protendatur; certum est durare & continuari hypothecam, ut luculenter probavimus in *hoc Labyr. par. 2. c. 27. ex n. 47. cum multis seqq.* ergo hypotheca super pensione legitime constituta per pensionarium debitorem ante translationem, eâ factâ, debet transire contra translatarium, cum in eum transeat illamets pensio numero, & legitimo tempore hypothecæ subjecta à pensionario debitore, quod onus recipere tenetur translatarius.
- Ex his & aliis quamplurimis decisionibus manifestè colligitur, ut his nostris temporibus nulla remaneat jam dubitatio, quominus pensio translata eadem sit & dicatur prima, non alia nova, ut testatur Rota in *una Mantuana pension. anni 1626.* quæ ex re collectis per Merlin.

est *decis. 243. tom. I. ex n. II. cum seqq.* ubi sic ait: *Tum quia quidquid antiquitus senserit Rota, an factus transiens pensionem dicatur nova gratia, & novum contineat gravamen, proroganda servitutem beneficii, ut in Eugubina pension. II. Dec. 1561. coram Rubeo, & in aliis: cerè hodie est constans & receptissima sententia in hoc sacro Tribunali, quod hujusmodi translatio, licet facta in articulo mortis, cum & prius quandocunque fieri potuerit, non sit novum gravamen, nec nova dicatur pensio, sed solum quadam mutatio personæ, & viæ transferentis, in personam & vitam translatarii, & delegatio solutionis alteri faciendæ, nec inde resultare præjudicium considerabile, sed eventuale duntaxat, cum aliquando contingat, translatarios, etiam juniores, prætori ipsi transferentibus: ita Rota apud Crescent. *dec. I. nam. I. de reb. Eccles. non alien. & in Veronen. pens. 14. Januarii 1613. coram R. P. D. meo Versipio, & in Medioli. pens. 17. Jun. 1613. coram R. D. meo Patriarcha Pampilio, quæ est dec. 505. n. 4. par. I. recentior. & in Romana pens. 17. Jun. 1622. coram R. P. D. meo Buratto, & in Regien. pension. 6. Februarii & 17. Junii 1624. coram R. P. D. meo Pirovano, & nuper in Ermana pens. 26. Februarii 1625. coram bon. mem. Remboldo, vers. & licet translatio &c. quæ decisio iterum ex *nu. 22. cum seqq.* ita prosequitur: *Nec obstat quod non solum reservatio in casu favorem appositum fuit decretum, quod pensio illi accresceret, præjudicium videretur inferri Ecclesie, hoc enim modo diutius pregravabitur onere solvendi pensionem, nec libertatem assequitur, nisi defunctis duabus personis, pensionario scilicet & reservatario. Quoniam hoc incommodum quòd & pensionarii & reservarii mors sit expectanda pro libertate beneficii, ipsi reservationi adscribendum est, & idem erat antequam pensio transferretur, hocque solum efficit translatio, quòd loco obitu D. Stelle senioris, expectandus sit obitus D. Stelle junioris, quia ut dictum est, translatio solum operatur mutationem personæ, cui pensio sit solvenda; & propter incertum eventum, non est hujusmodi præjudicium considerabile, licet translatio fiat in juniorem, ut in dictis decisionibus fuit resolutum.* Hactenus verba singularis decisionis mox citatæ.**

Probatum insuper hæc identitatis pensionis, & per consequens perseverantia hypothecæ, nam quemadmodum translatio censu de una re hypothecata ad aliam durant fidejussores & ceteræ hypothecæ, nec non translata pensio de uno beneficio ad alterum durant principales obligationes & fidejussores, ut antea tenebatur, quia prior obligatio in nihilo mutatur nec innovatur, sed eadem durat. Eodem modo pensio ex facultate Papæ translata de una personâ in aliam, fidejussiones & cautiones durant, quia nihil in substantia mutatur, novatur, nec alteratur: hanc similitudinem & comparisonem multi Doctores probant, Merlin. *de pignoris. l. 2. quest. 51. ex num. 6. cum seqq.* & post plurimas Rotæ decisiones Gratian. *discept. forens. c. 454. num. 14. 15. & 16. c. 3. & tom. I. c. 113. num. 80. 81. & 82. Nicol. Garc. de benefic. I. cap. 5. num. 257.* ubi ad litteram adducit expressam Rotæ decisionem, Oliver. Beltramini, in *adnotat. ad Ludovis. decis. 443. n. 9.*

Si enim sustinetur in translatione pensionis fidejussio præcedens, multo magis hypotheca: jura sunt expressa in *l. cum queritur, §. qui impleto ff. locati, l. si Hermes, Cod. eod. quæ exornavi-*
mut

mus in *hoc Labyrin.* par. 2. c. 27. ex n. 61. cum
38 *segg.* quia valet argumentum de re ad perso-
nam, & è contra de persona ad rem. Cautiun-
cula in *Topic. legal.* in 25. *special. Sord. conf.* 262.
num. 39. *conf.* 460. n. 36. Otero. in *repetit. c. gra-*
tum. de *offic. Deleg.* n. 68. Tufch. *lit. A. con-*
clus. 502. n. 4.

39 Amplius hæc identitas pensionis verificatur ex
ipso actu transferendi, quoniam translatio ju-
ris, vel census constituti facta de una persona in
aliam, non inducit novum actum, nec novam
juris aut census creationem, sed illud ipsum jus
antiquum transferitur, ita ut si debitor solen-
nitates ab initio intervenerant, si postea de una
ad aliam personam fiat translatio, non requi-
ritur nova solemnitas, ea solida ratione, quod
translatio non inducit novum actum, nec novum
contractum, nec aliquam novationem prioris,
nec quid diversum transferitur, sed illudmet jus
prout antea existerat in transferente: jura sunt
expressa in *l. pater filium.* in *prin. ff. de legat.*
3. ibi, *prædica alienare seu pignori ponere probi-*
buerat &c. & ibi: *filius prædica quæ pater obligata*
reliquerat, dimisso hereditario creditore, nummis
novi creditoris à priori in sequentem creditorem
pignoris, hypothecarè transfuit quæsum est, an
pignus restit contrarium esset? respondi secundum
ea quæ proponerentur rectè contrarium, & etiam
in l. si pupillarum, §. fin. ff. de reb. eor. ibi: item
videndum est, si eandem sortem acceperit, nec gra-
vioribus usuris obligationem valere, ut jus prioris
creditoris etiam ad sequentem transeat. Exornant
hæc jura, Ludovic. Molina, Peregrin. Mari-
nus Frecia, Gaspar. Rodriguez, Avendan. Vin-
cent. Falsar. Mieret, & plurimi alii quos addu-
ximus in *hoc eod. Labyr.* 2. par. c. 17. ex nu. 35.
cum *segg.* profutentes quod ex juris translatione
de una persona in aliam, non inducatur novus
nec diversus actus, sed prior maneat post tra-
slationem qualis erat antea, quia idem jus est
quod transfertur, non immutatum.

Juvat etiam illud simile quamvis admodum
controversum, cum in secundum creditorem
offerentem primo, transeat gradus & hypotheca
primi, ex juris autoritate & potestate, an hy-
potheca translata, sit eadem numero quæ erat
apud creditorem priorem? quidam putarunt esse
novam & diversam, sed Bartolus & alii plures
rectius & verius dixerunt esse hypothecam ean-
dem, & non diversam; prout latius videre est
apud Merlin. de *pignorb. lib. 4. quest. 54. per tot.*
40 Igitur si eadem pensio voluntariè transferatur
in aliam personam, præcisè, debet transire cum
sua qualitate, onere, hypotheca, & causa, cum
quibus residebat dum esset in potestate transfe-
rentis, etenim translatio sit cum suo onere, qua-
litate, & causa, *l. legatum sub conditione, 24.*
l. translatio, ff. de adm. legat. & ibid. Bartol. &
idem Bartol. in l. si adimendo, ff. eod. Paul. Ca-
strenf. conf. 326. n. 2. vol. 1. Natta *cons.* 476. n. 15.
Hieron. Gabriel. *conf.* 110. n. 4. Mantica. de *conject.*
ultim. vol. l. 12. tit. 3. n. 3. Nos in *d. c. 17. n. 52. §.*
54. prout etiam in his terminis consideravit in
translatione pensionis Rota in *decis. Papirn. su-*
perius adducta ex n. 20.

41 Quod generaliter verum est in qualibet juris
translatione & cessione, ut in translatum &
cessionarium transeat illudmet jus, non aliud di-
versum, cum omnibus suis qualitatibus, & cau-
sa, diximus *d. cap. 17. n. 52.* & transit cum hypo-
42 theca & fidejussoribus, etiam si in cessione &

translatione expressè id dictum non sit, quia
per hanc translationem de una persona ad aliam
in nihilo immutatur nec alteratur jus transla-
tum; ut per plurimos DD. amplissimè & rectè
probat Olea in *tract. de cess. jur. & act. tit. 6. quest.*
6. per tot. & num. 5. refert Anton. Fabrum, &
alios contrarium sectantes, contra Communem
& veram resolutionem; & quem pro quinto
argumento contrariæ partis adduximus *supr.*
num. 13. cui per hanc veriore resolutionem
sit satis.

His igitur suppositis, quod pensio translata &
43 hypothecata per debitorem transferentem ante
translationem, sit eadem in substantia, non alia
diversa post translationem, sequitur per ne-
cessariam consequentiam, transire hypothecam
in translatum ad favorem creditoribus saper
pensione impositam; certi enim jus est debi-
torem posse quidem rem hypothecatam alienare
voluntariè, sed transire hypothecam cum ipsa re
quam sequitur ut jus reale ad quemcumque va-
dat, ex *jurib. vulgarib.* quando, ut dixi, res
hypothecata alienatur ex voluntate & libero con-
44 sensu debitoris, secus si alienet ex aliqua neces-
sitate præcedente & inherente à principio tem-
pore acquisitionis, prout ad longum probat ex
variis juribus & communi DD. sententia, A-
costa de *priv. leg. cred. in præfat. ad reg. 1. per*
tot. & Nos in his terminis, ut pensio hypothe-
45 cata à pensionario nequeat cedi, remitti, nec
renunciari in præjudicium creditorum, ad lon-
gum probavimus in *isto Labyr. par. 1. c. 43. per tot.*
& quod translatio pensionis sit actus merè vo-
46 luntarius debitoris pensionarii; nullo jure aut ne-
cessitate præambula cogente, sed sit posita à
principio facultatis obtentæ ad transferendum, in
mera & libera voluntate & potestate pensionarii,
patet manifestè; quia in concessione gratiæ sibi
solum datur facultas transferendi, qua potest uti,
vel non uti, in totum vel pro parte, ad libitum
47 sive voluntatis, ut probant Gigas de *pension. quest.*
86. ante n. 1. Flamin. Paris. de resignat. benefic. l. 6.
quest. 4. n. 16. Azor. insit. moral. 2. par. l. 8. cap.
11. quest. 5. Suarez de legib. tract. 3. l. 4. c. 26.
num. 9. Nic. Garc. de benefic. par. 1. cap. 5. num.
55. ex vulgata juris regula, quod quidquid fa-
cultati & potestati alicujus relinquatur, non sub-
jicitur juris necessitati, *regul. non quidquid, de*
reg. jur. in 6. prout in terminis facultatis à Re-
48 ge obtentæ ad alienandum bona majoratus,
quod sit merè facultativa & posita in volunta-
te impetrantis, ut ea possit uti, vel non uti,
pro parte vel in totum pro suo arbitrio, ad
longum probavimus in *hoc Labyr. par. 2. c. 10.*
ex n. 88. cum multis segg. & de alienatione à de-
49 bitore facta ex causa voluntaria, quod non ex-
tinguat hypothecam; probatur ex *l. bovem, §.*
si pignus, ff. de adlii. edit. & l. debitor, ff. quib.
mod. pign. vel hypoth. solu. Sed aliud sit quando ex
causa præcisæ & necessaria antecedente hypothe-
ca, jus debitoris resolvitur, vide latè per A-
costam de *privileg. credit. ad regl. 1. ex n. 1. &*
per tot.

Ex quibus satisfit quinto argumento superius
in contrarium deducto *num. 12.* quo dicitur,
facultatem transferendi inesse pensioni ab initio,
& sic in præjudicium creditoris hypothecarii va-
lidè posse debitorem transferre eandem in alium
liberam ab hypotheca. Respondetur enim quod
facultas transferendi pensionem nihil adstrin-
git, sed relinquunt translationem in mera facul-
tate

- tate & libertate debitoris pensionarii.
- 31 Nec obstat text. in c. *S. rursus si fidelis*, quib. mod. feud. amitt. in usib. feud. qui revera ex diametro repugnat supra dicta juridica & verè conclusioni, dum probat, quod si debitor feudatarius imponat hypothecam super feudo, & deinde refutet feudum ac voluntariè renuntiet in favorem domini, talis hypotheca antea imposita resolvitur. Nam huic textui respondent omnes citati Doctores in d. argumento, tum.
- 32 12. ut procedat ex particulari & speciali natura feudorum ab initio eis inbarente, ut feudum resolvatur & redeat liberum per refutationem feudatarii; ac proinde resolvatur hypotheca super ipso imposita, eo modo quo aliter resolvi solet ex sua natura, l. *ex vestigali*, ff. de pignor. & quod sibi debet creditor imputare si non perspexerit naturam talis hypothecæ dum eam contraxit: verba plurimorum Doctorem in d. num. 12. allegatorum ad litteram ad hoc refert Noguerol. allegat. 14. num. 107. & vide omnino Tiraquell. in locis per nos relatis d. n. 12. supra: quæ specialitas & natura rei feudalis non potest trahi in consequentiam, quia foret subvertere totam jurisprudentiam aliàs constantem & veram.
- 33 Ex quibus omnino remanet satisfactum cunctis fundamentis in contrarium consideratis ex num. 1. ad nu. 9. inclusive, ut procedat quando res hypothecata perit in sua forma & substantia, sed pensio translata nullam mutationem in se recipit, ut latè probatum reliquimus supra ex n. 14. cum seqq.
- 34 Non obstat quantum argumentum: quia licet supponat jura regalia extinguì, & nova creari per secundum emptorem, & sic sub responsione cæterorum præcedentium comprehendatur, quod in translatione pensionis nulla fiat mutatio antiquæ hypothecæ; adhuc tamen opinio Doctorem in argumento relictorum, nunquam fuit admissa in praxi, sed semper in hoc Consilio Regii patrimonii assidue fuit contempta & reprobata: & hoc verius & securius est, ut latissime differit, & contra eam valide resolvit Acosta de privileg. credit. in præfat. ad reg. 1. ex n. 18. cum multis seqq. ubi refert plures Doctores.
- 35 Restat respondere secundo fundamento in contrarium proposito, num. 4. 5. & 6. de similitudine pensionis ad usufructum, quæ verissima est, & innegabilis: & ideo quando relinquitur usufructus duobus successivè uni post alium, in persona secundi legatarii usufructus novus est, & non idem numero qui concessus & legatus est priori fructuario. Fatemur propositionem, sed loquitur quando uni post alium successivè legatur usufructus, cum per mortem primi fructuarii extinguatur usufructus, præcisè ex voluntate testatoris alius novus creari & formati debet: in quo nulla datur usufructus translatio, sed post extinctionem prioris usufructus, novum alium constitui necesse est in secundo legatario substituto.
- 36 At verò in translatione pensionis diversum est; nam ipsamet numero ceditur & transferretur in translatarium antequam extinguatur in transferente, & in effectu, ita respondit Rota penes Farinae. dec. 327. in contrarium adducta supr. n. 5. quæ in n. 14. ita ait: Non obstat simile de usufructu, qui si sit relictus heredi, & conflet testatorem de secundo etiam herede sensisse, non eundem, sed diversum usufructum habebit

secundus heres: nam termini sunt diverfi; in illis enim casibus ab initio usufructus debebatur duabus personis & per mortem extinguatur in persona unius; sed in hoc casu quoad substantiam pensionis nunquam fuit extincta, cum in ipso actu constitutionis antiquæ fuerit processum per viam substitutionis ad illam, ut supra dictum est, &c. quare in usufructu successivè relicto duobus, per mortem primi fructuarii nihil remanet quod possit transferri, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus l. 2. de usufr. l. Scie. ff. de tutor. & curat. l. ejus, ff. si cert. pet. l. si Maria, ff. de hered. instit. l. sed etsi manente ff. de precar.

Ex quibus omnibus manifestè apparet, per translationem pensionis virtute facultatis & gratiæ Apostolicæ concessæ pensionario, non extingui primam pensionem translata, nec in translatarium transire aliam novam & diversam, sed eandem numero cum prima, nihil alterato nec mutato, sed eandem esse in substantia, quia diversitas ex diametro repugnet ad huiusmodi translationis celebrato contra intentionem agentium & contrahentium: atque ideo cum eadem sit pensio super qua pensionarius antea habebat impositam hypothecam ad favorem sui creditoris, huic per supervenientem translationem & renuntiationem in alium merè voluntariam & facultativam non potuit præjudicare, sed pensio transire debet in translatarium cum onere hypothecæ, quæ erat gravata ex facto præcedente transferentis.

Quare creditor poterit liberè comparere in 64 iudicio & concursu creditorum formato per translatarium, & legitimè petere gradum super ipsa pensione translata, cum hypotheca ejus non fuerit per translationem extincta, ex hactenus latissime comprobatis.

CAPUT IX.

In mercedibus prohibitis quæ per contrabannum, vel aliter incident in Commissum, an creditores quilibet delinquentis præferantur Fisco.

SUMMARIUM.

- 1 Questio proponitur ad partes disputanda, & Fiscum creditoribus delinquentis præferri ratione Commissi, pars prior tueri.
- 2 Mercedum, quæ in Commissum cadunt, dominium ipso jure amittit delinquens, & in Fiscum transit.
- 3 Commissum præscribitur contra Fiscum per quinquennium.
- 4 Dominus rei in concursum deducit præsertim cæteris creditoribus anterioribus & privilegiatis.
- 5 Bona quæ incident in Commissum ob culpam & poenam, transiunt libera ab omni onere in Commisum directam.
- 6 Mercedum prohibitarum confiscatio est specialis, nec afficit reliquum delinquentis patrimonium.
- 7 Confiscatio ex causa Commissi, fit ob delictum admissum, & ad publicam utilitatem.
- 8 In atrocioribus delictis domus delinquentis destruitur.

- destrui potest ob publicam vindictam, etiam in damnum creditorum hypothecariorum ipsius.
- 9 Prohibito caritarum rerum commercio, etiam ipsa fabrica censetur prohibita ex legibus Regni.
- Contrarium verius videtur, & probatur n. 35. & 43. cum aliis seqq. usque ad n. 58.
- 10 Lex prohibitiva acquisitionis, impedit translationem domini in adquirentem.
- 11 Ex actu nullo dominium non acquiritur.
- 12 Creditores delinquentis ex causa Commissi non possunt pretendere hypothecam in mercibus confiscatis ob defectum domini in debitore.
- 13 Dominium mercium confiscatarum amittit delinquens ipso jure, & acquiritur fisco, & n. 14.
- 15 Poena privationis ipso jure inducit resolutionem & extinctionem juris questii.
- 16 Resoluto & extincto jure debitoris, ex dispositione legis, in mercibus confiscatis, resolvuntur hypotheca creditorum.
- 17 Pactum contrahentium operatur privationem & extinctionem juris ipsorum.
- 18 Quod potest fieri per pactum, longe efficacius fit per legem.
- 19 Merces que incidunt in commissum non transeunt in fiscum ex conventionem contrahentium, sed ex dispositione legis.
- 20 Fiscus succedit in bonis confiscatis ex vindicta publica, non per representationem & transmissionem, sed per privationem & annihilationem persone delinquentis.
- 21 Succedens in locum alterius per privationem illius, non tenetur satisfacere creditoribus antecessoris privati.
- 22 Pars posterior questionis in favorem creditorum habentium hypothecam in mercibus confiscatis defenditur.
- 23 Dominus rei in concursu creditorum ipsis praefertur, quando dominium praecessit hypothecam.
- 24 Debitor non potest constituere hypothecam in re aliena.
- 25 Res semel legitime à vero domino hypothecata, quovis modo postea alienetur, transit in adquirentem cum suo onere.
- 26 Bona emphyteutica cadentia in commissum redeunt ad dominum libera ex mutata rei & conditione contractus, & n. 27.
- 28 Res hypothecata si alienetur ex causa necessaria praecedens resolvuntur hypotheca super ea imposita.
- Etiamsi talis necessitas procedat facto voluntario debitoris, n. 29.
- 30 Alius voluntarius habetur pro necessario, si habuerit originem à causa necessaria praecedente.
- 31 Creditores possunt impedire demolitionem domus debitoris ob enorme delictum ipsius, ex communiori DD. sententia.
- Limitatur num. 32. & 33. sed vide infra num. 89.
- 34 Dominium mercium prohibitarum non acquiritur fisco ex causa Commissi, nisi à die delicti perpetrati, & n. 36. cum aliis seqq.
- 37 Delinquens ante delictum admissum erat dominus, & privatur suo dominio tantum ex quo delictum consummavit, n. 42.
- 38 Dispositio quantumvis generalis restringitur per adjunctum illi inherens.
- 39 Qualitas nominis determinans verbum, limitat dispositionem juxta qualitatem & tempus verbi.
- 40 Dispositio universalis juncta alicui adjectivo, vel participio, restringitur ad significationem illius.
- 41 Distinctio, statim, est significativa temporis quo dispositio incipit operari.
- 44 Pragmatica Regni imponentes poenam confiscationis mercium prohibitarum referuntur & declarantur, & n. 45. cum seqq. usque ad num. 58.
- 49 Quando lex prohibet aliquid sub certa qualitate, & modo, ultra qualitatem vel modum non extenditur: & n. 50.
- 51 Pragmatica prohibens commercium certarum rerum sub poena, non dicitur prohibere absolute, neque annullat contractum, sed tantum poenam reposit ab inobedientibus: & n. 52. & 53.
- 54 Prohibitio alienationis à testatore facta non impedit translationem domini, si poena fuerit imposita alienanti.
- 55 Poena Commissi solum incurritur propter introductionem mercium prohibitarum, non vero propter negotiationem & commercium, & n. 56. & 57.
- 58 Quodlibet Commissum seu contrabannum, est crimen: & criminaliter judicari ac puniri potest, & n. 59.
- 60 Creditores delinquentis etiam chirographatis praeferruntur fisco exigenti poenam delicti: & num. 62.
- Qua conclusio magnopere controversatur, & referuntur varie super ea Doctorum sententiae, & distinctiones à n. 61. cum multis seqq.
- Prima distinctio in hac materia fit inter creditores personales, & hypothecarios, n. 63. & 64.
- 64 Confiscatio aequiparatur alienationi. Altera distinctio, ut pro rebus qua cadunt in Commissum si us praeferratur creditoribus, secus in aliis poenis, n. 65.
- Tertia distinctio ut si debitor delinquens alia bona habeat, fiscus praeferratur in mercibus confiscatis, alias non, n. 66.
- Quarta distinctio, si emens merces prohibitas habuerit animum illas introducendi, & re vera introduxerit, ut tunc praeferratur fisco: secus si non probetur ille animus, n. 67.
- Quinta distinctio inter Commissum propter contrabannum, vel ob non factam professionem seu manifestationem mercium non prohibitarum: à n. 68. usque ad 71.
- Authoris sententia circa hanc distinctionem, n. 72. & 73.
- 71 Fiscum semper praeferratur creditoribus, in mercibus que in commissum inciderunt quoquo modo, resolvit Author ex pluribus fundamentis.
- 75 Commissi poena inducit resolutionem juris delinquentis in mercibus, & acquisitionem earundem fisco.
- 76 Dominium rei hypothecata transit in Tertium cum suo onere.
- 77 Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis, & resolutio jure debitoris in mercibus que inciderunt in Commissum, resolvuntur hypotheca creditorum: & n. 94. 97. & 102.
- 78 Delinquens in atrocioribus privatur ipso jure dominio & administratione rerum suarum, à tempore delicti.

- 79 Delictum licet importet poenam amissionis bonorum ipso jure, non tamen extinguit hypothecam anteriorem, nec jura creditorum.
- 80 Distingendum est inter confiscationem universalem bonorum, & specialem mercium ex causa Commissi.
- 81 Fiscus occupans omnia delinquentis tanquam heres, vel successor universalis, tenetur satisfacere omnibus creditoribus delinquentis ex bonis confiscatis, in solidum.
- 82 Confiscatio partis quotitativa bonorum delinquentis non obligat Fiscum erga creditores ipsius delinquentis in solidum, sed tantum pro rata rerum portione confiscata.
- 83 Confiscatio rei particularis, seu mercium ex causa Commissi, non obligat Fiscum erga creditores delinquentis, & num. 88.
- 84 Bona non discuntur nisi deducto ere alieno: & ideo bonis omnibus confiscatis, vel etiam parte quotitativa, obligatur Fiscus creditoribus delinquentis, specus in confiscatione specialiter ex causa Commissi, & n. 88.
- 85 Si inter heredem scriptum, & legitimum, dividatur hereditas ex titulo translationis, per Quodam, necque convenitur a creditoribus hereditarius, secus si divisio quibusdam rebus specialibus uni, relinquantur hereditas alteri, tunc enim solus successor universalis conveniendus est, & num. 86.
- 87 Fiscus tanquam heres vel successor universalis delinquentis, tenetur stare locationi, sicut tenetur delinquens.
- 89 L. quinque legibus 3. ff. de bonis damnat. adducitur, & exornatur remissive.
- 90 In confiscatione mercium ex causa Commissi, non attenditur distinctio de alienatione voluntaria, vel necessaria, pro conservanda creditorum hypotheca.
- 91 Causa Commissi, non est alienatio, sed privatio & amissio rerum a lege inducta, non attenditur voluntate debitoris delinquentis, & n. 92.
- 93 Non valet argumentum à voluntaria alienatione rei hypothecate, ad causam Commissi.
- 95 Paria sunt assum fieri ex necessitate proveniente ab origine, vel ex dispositione & coactione legis.
- 96 Hypotheca super fructibus beneficii imposita perit, si debitor privetur beneficio.
- 97 Hypotheca super usufructu bonarum adventitiorum filii spectante ad patrem extinguitur, si pater ob dilapidationem privetur jure suo.
- Hypotheca creditorum donarii perit, si ob ejus ingratitudinem revocetur donatio. ibid.
- 98 Hypotheca extinguitur, si domus, vel navis, super qua fuit imposita, perierit, licet ex eisdem tignis reficiatur.
- 99 Variis modis potest contingere amissio rei hypothecate, & hypotheca.
- 100 Servus hypothecatus delinquens potest damnari ad mortem, non attentio jure domini, nec creditorum, & num. 101.
- 103 Fiscus efficitur dominus pleno jure, & sine onere mercium confiscatarum ex causa Commissi.
- 104 Ubi concurrunt necessitas & rigor legis, non attenditur Tertii prejudicium, veluti in mercibus, vel mobilibus que ob metum pestis comburantur.
- 105 Princeps potest auferre agrum, vel domum vasallo invito ad publicam utilitatem, data compensatione.

- 106 Ob publicorum adfectorum constructionem, privata dirui possunt.
- 107 Magistratus pro decore civitatis potest domum privati destrui jubere.
- Idem pro adificanda, vel extendenda Ecclesia, num. 108.
- 109 In prediis, & similibus casibus, extincto & resaluto dominio debitoris, hypotheca creditorum amittitur.
- 110 Si bona majoratus vel fideicommissi alienentur in casibus permixtis, juris auctoritate interveniente, non attenditur jus successorum.
- 111 In alienationibus que sunt ex vi coactionis legis, non attenditur voluntas domini, & n. 112.
- 113 Quando lex, vel statutum disponit super actu sibi licito, non attenditur prejudicium quod in consequentiam accidere potest.
- 114 Alienatione prohibita, intelligitur ea que sit ab homine sine necessitate, non que à lege inducitur.
- Idem de obligatione prohibita deceditur, num. 115.
- 116 Alienatio que à lege inducitur non requirit solemnitates juris, que alias adhibenda sunt tam respectu minorum quam mulierum. & n. 117. & 120.
- 118 Donatio inducta à lege non requirit acceptationem donarii.
- 119 Alienatio ex causa necessaria à lege inducta, non continetur sub prohibitione alienationis.
- 121 Actus factus ex juris necessitate & compulsionem, non comprehenditur sub lege prohibente actum fieri.
- 122 Maxime si talis juris compulsio proveniat ex delicto, vel quasi.

Questio hæc plurimis doctissimis Viris merito vita fuit discussa, aliis aliter atque aliter sentientibus: eandem nos ad partes disceptabimus: & pro Fiscum, ut in concursu creditorum Fiscus omnibus quibuslibet quantumvis anterioribus & privilegiatis præferatur in mercibus prohibitis introduci in hæc Regna Hispaniæ, quæ per contrabandum, vel etiam quæ ob defectum professionis cadunt in commissum, variis mediis probatur.

Primo, quia omnium mercium prohibitaram, quæ in commissum incident, dominium statim & ipso jure amittit delinquens, & in Fiscum transfertur: jura sunt expressa in l. Commissa & delegatum nomine etiam ad heredem transmittuntur: nam quod commissum est, statim desinit esse ejus qui crimen commisit, dominiumque rei vellegatum acquiritur: ea propter commissi persequutio, sicut adversus quemlibet possessorem sit & adversus heredem competit, ff. de public. velleg. & commissi. cotem ferro, §. dominus, ibi, Dominus navis, si illicitè aliquid in navem vel ipse, vel veltores, vel conductores impulerint, navis quoque fisco vendicatur, & in vel. fin. ibi, illicitarum mercium persecutio heredem quoque efficit. & in §. Eandem rem, quæ commissio vendicanda est, quibus enere non prohibetur, vel per se, vel per alios quibus mandaverit: sed vindicatio rei, non nisi domino datur, l. i. §. fin. & tot. tit. ff. & Cod. de rei vind. l. in rem actio ff. ead. & quod ipso jure per commissum amittatur dominium probant, lex l. C. de velleg. & commissi lex §. tit. 7. p. 5. lex 26. & 27. tit. 18. l. 6. recepti. Cotta Philippica l. 3. tit. de commercio naval. cap. 10. Penna de Commissi, n. 16. & ex Gregor. Lopez in l. 4. tit. 2. part. 7. verb. el señorio, ex Gerardo. singulari

853. probat Bobadill. in *política*, tom. 2. l. 4. c. 5. sub n. 30. Cyriac. *controverf.* tom. 2. c. 370. ex n. 60. cum seqq. & num. 65. usque ad fin. ubi latissime post plurimos DD. per quinquennium præscribi Commissum, etiam fisco ignorante, & licet commissum fuerit occultum, quod latè prosequitur usque ad num. 74. sed an hoc ultimum verum sit, altius suo loco examinabimus infra, Farinac. in *præf. crimin. tit. de furt. quest.* 172. numer. 2. Rosental. de feud. cap. 5. conclus. 36. Sixtio. de Regalib. l. 1. c. 6. num. 97. Barbof. in d. l. 1. Cod. de vestigal. n. 7.

Sed dominus rei in concursam deductæ tantquam creditor domini præfertur omnibus & quibuslibet creditoribus; quantumvis anterioribus & privilegiatis, prout per placata jura & Doctores diximus in part. 1. cap. 8. n. 38. cum seqq. & c. 11. ex n. 106. & innumerabiles penè Doctores congestimus par. 2. cap. 24. ex n. 13.

Ergo fisco in quem dominium mercium, quæ in commissum ceciderunt, fuit statim & ipso jure translatum, debet cunctis aliis delinquentis creditoribus anteferri, quia res suas in specie vendicat; & ei tradendæ sunt.

Secundò pro hac parte fortiter urget quod bona quæ incident in commissum ob culpam & poenam, in tantum libera transeunt in dominum, ut hypothecæ antea super eis impositæ dissolvantur & extinguantur statim ipso jure, ita ut creditores hypothecarii nullum jus habere possint contra eum in quem prædicta bona per Commissam fuerunt translata: text. est expressus in l. lex vestigali 31. ff. de pignori- bus, text. in capit. 1. §. rursus, tit. quibus mod. feud. amitt. & probant quamplures Doctores adducti à Tiraquell. de retract. convent. §. 3. gloss. 1. numer. 13. Mant. de contrahib. l. 11. tit. 31. numer. 71. & 72. Corbal. de jure emphyt. tit. de caus. privar. ob canon. non solut. ampliat. 34. Olaf. decisio. 136. numer. 9. Seraphin. decisio. 798. numer. 2. 3. & 4. & decisio. 1290. num. 13. & ex aliis Merlin. de pignori- bus, l. 5. quest. 14. ex num. 8. cum seqq. & à num. 1. Cyriac. controuv. 55. num. 37. tom. 1. & præter hos Doctores, alios quamplurimos congestimus in hoc Labyr. 3. part. cap. 3. ex n. 17. cum seqq. qui loquuntur in bonis emphyteuticariis & feudali- bus incidentibus in commissum ob culpam possessoris, & ad dominum revertuntur, extinctis hypothecis antea super eisdem impositis per possessorem, ita ut libera in dominum transeant & devolvantur: ergo eodem modo extingui debent hypothecæ super bonis antea per dominum impositæ, postquam per Commissam, jus & dominium amisit, & in fisco fuit ipso jure liberum translatum & devolutum; & per consequens creditores hypothecarii anteriores adversus fisco nullum jus in ipsis mercibus prohibitis, commissis, prætere- dere debent, quia quod in illis habebant, fuit per commissam debitoris principalis extinctum ac resolutum, à quo jus creditorum derivatur & dependet.

Tertiò comprobatur, quoniam hæc mercium prohibitarum confiscatio non est universalis omnium bonorum, nec quotæ eorum, puta tertie, vel dimidiæ partis universi patrimonii delinquentis, sed dumtaxat certæ rei, vel rerum specialium quæ fisco prorsus applicandæ sunt, absque contradictione credi-

torum delinquentis, quorum credita ex eis bonis deducenda non sunt, sed ex aliis penes debitorem suum remanentibus: text. est in l. si marito 32. ff. solut. matrim. cujus verba sunt: si marito publico judicio damnato, pars aliqua bonorum ejus publicetur, si cum creditoribus ejus satisfacere necesse habet, inter quos uxor quæ erit: ubi Glossa celebris, verb. aliqua, exponit de tertia parte, vel de aliqua quota universalis, secus de re particulari, ex l. 2. Cod. ad leg. Jul. de vi publ. ibi, Tutoris tui lege Julia de vi privata damnati, si tertia pars fisco vindicata est, tutela actionem pro ea portione adversus fisco di- rige, si nullo modo prescriptio locum habeat, nam successio pro oneribus portione sua respondet; ubi Glossa verb. tertia pars: & de hac distinctione est text. in l. si debitor, Cod. de sentent. pass. ibi: si debitor penam sententia passus est, quam bonorum adeemptio sequuta est, quamvis postea Civitati Romana restitutum, non totam substantiam, sed aliquid ex indulgentia Principis ut haberet impetravit, aris tamen alieni ex precedente tempore pæna liberatus est: si verò partem bonorum accepit, pro rata portio- ne ejus teneatur: ubi bona Glossa videnda, verb. aliquid, explicat, singulare, ut prædium: & in gloss. verb. partem, exponit, id est, quor- tam: sic ergo refert, quoram partem, vel singularem rem habeat, ut hic, ff. ad Trebell. si legatus, §. multum, & Institut. de fideicom. hered. §. si quis una &c. igitur credi- tores ad merces in commissum incidentes, & ad fisci dominium applicatas, cum sint res spe- ciales & singulares, creditores debitoris condemnati nullum possunt habere jus.

Quartò invincibiliter probatum videtur fisci jus in prælatione bonorum quæ in commissum incident; nam hæc confiscatio fit ob delictum admissum, & ad publicam vindictam, & in Reipublica favorem, ne ex commercio & introductione mercium à Regnis & provinciis inimicis Coronæ, extrahantur pecunie, ex quibus vires crescant inimicorum in detrimentum & destructionem Coronæ: ut bene & accuratè ponderat novissime Salcedo in opusculo de Contrabanno, cap. 3. & cap. 4. per tot. & ideo pro pæna tanti delicti, mercis introdu- ctæ dominium fisco applicatur: quo casu credi- tores ad eam jus habere non possunt, nec im- pediendi confiscationem; prout in simili vide- mus in domo, vel fundo delinquentis, quæ propter ejus enorme delictum debent destrui & devastari, eamque destructionem & devastatio- nem non possunt impedire creditores hypothe- carii, sed eis invitis & non satisfactis, vindicta publica exequitur sententiam in præjudicium om- nium creditorum quantumvis privilegiatorum, ut uxoris, & similium; prout in praxi observari testatur Jul. Clarus in praxi crimin. quest. 82. n. 4. cujus praxis rationem reddit Farinac. in prax. crim. tit. de crimin. l. f. majest. quest. 116. num. 36. & 37. quæ doctrina probabilior redditur ex traditis inferius, num. 89. Igitur ex identitate rationis idem dicendum erit in mercibus ob vindictam publicam incidentibus in commissum & fisco applicatis, ut prorsus creditores ante- riores excludantur, & fisci jus attendatur & præ- valeat.

Quintò hæc pars manifestè probatur, nam per leges patrias loquentes de contrabanno, com-

commercium rerum omnium, fructuum, & mercium, quæ ex provinciis extraneis inimicis huic Coronæ extrahuntur, ita prohibitum est, ut etiam in ipsa origine & fabrica facta in prædictis locis inimicis, prohibitio operetur: ex qua prohibitione inevitabiliter inferitur, quod creditores introducentis has merces prohibitas in hæc regna jus in illis habere non possunt, quia introducens debitor nullum ab origine dominium adquisivit in eisdem, eo quod lex prohibitiva resistit initio acquisitionis & impedit translationem domini in debitorem contravenientem legi, et si actum ipsum & contractum specificè non annullat, l. non dubium, ibi, licet Legislator fieri prohibuerit tantum, nec specialiter dixerit, inutile esse debere quod factum est, &c. Cod. de legib. ut ex Alex. Trentacinquo, Farinac. D. Joan. Vela, Castillo & aliis diximus in hoc Labyrinth. part. 1. cap. fin. num. 79. plures alios novissimè in his terminis allegat Salcedo. de contraban. cap. 29. num. 10. & sequentibus.

11 Nam ex actu nullo & prohibito non acquiritur dominium, ad quod plurimos DD. adducit Giurba dec. 24. n. 6. & 7. per l. filius, §. divi, ff. de legat. 1. l. peto, §. fratre, l. cum pater, §. libertis, ff. de legat. 2. l. lex qua tutores, Cod. de administr. tutor. l. 1. §. si vir uxori, ff. de acquir. possess.

12 Ergo creditores delinquentis nullam hypothecam adquisierunt, nec habere possunt in his mercibus sic prohibitis, quia nunquam fuerunt in dominio debitoris, quod præcisè requiritur ut hypotheca subsistere possit: innumerabilia jura & Doctores concessimus in hoc Labyrinth. 2. part. cap. 9. ex num. 73. cum seq. quem locum & alios Doctores adduxit Salcedo, d. cap. 29. ex num. 17. cum seq. ubi hoc fundamentum in favorem fisci contra creditores debitoris introducentis merces, & alia id genus prohibita & contrabannum, satis extollit & exornat.

Nam cum dominium mercium non fuerit quæsitum debitori, in eas non cadit hypotheca, quia requiritur domini translatio in debitorem ad effectum ut hypotheca subintrare possit & locum habere, l. 1. ff. de pignori-bus, Celsus Hugo consil. 22. numer. 30. Pancirol. consil. 118. num. 17. Menoch. conf. 361. numer. 41. Oddus consil. 100. numer. 45. Gratus consil. 40. numer. 32. l. 2. Vincent. de Franch. decis. 506. Marta voto 43. Cyriac. lib. 2. contro-vers. 425. numer. 65. Merlin. de pignori-bus l. 4. quest. 41. num. 69. & l. 1. tit. 3. quest. 13. numer. 1. & 4. Sextum & perpulchrum fundamentum in favorem fisci, & exclusionem creditorum deducitur ex nova ponderatione legum tam juris communis, quam Regni, in quibus duæ dispositiones reperiuntur in materia Commissi.

13 Prima est, extinctio juris delinquentis quo privatur ipso jure, secunda applicatio & adjudicatio domini fisco ex legis dispositione, d. l. commissi §. ff. de public. & vectig. ibi: nam quod commissum est, statim desinit ejus esse, qui crimen commissit, dominumque rei vectigalis acquiritur, scilicet fisco: text. in cap. cum secundum leges civiles, ibi: aut etiam illicitas species transvehens, aut rerum vectiarum professionem omittens, earundem specierum & rerum proprietate, hoc ipso, privetur; & fisco rerum & specierum dictarum proprietate acquiritur: de hæreticis Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III.

lib. 6. leg. 1. tit. 18. de las cosas prohibidas sacar del reyno, y meter en el &c. lib. 6. recopil. ibi, que aya perdido, y pierda &c. & l. 26. ibi, que pierdan todos sus bienes: & inferius, que por el mismo hecho ayan perdido y pierdan todos sus bienes, y que sean confiscados y aplicados para la nuestra Camara y fisco: & ex legibus de contrabanno, quas accurate cumulavit Salcedo. in tract. de contrabanno: & ex schedula 25. Junii an. 1635. quam ad literam adducit fol. 17. ibi loqual declaro desde luego por perdido, y mando que su valor &c.

Quæ omnia & singula verba, ac dictiones, quibus utuntur præfata jura, inducunt privationem & extinctionem juris ipso facto & ipso jure, quia statim operantur eo quod sint læsententiæ: ut de verbo, amittit, copiosè Tiraq. per plura jura, in l. si unquam, verb. revertatur, ex num. 151. & de verbo, perdat, quod eisdem est omnino significationis, maxime si verba illa jungantur cum dictionibus, statim, mox, ipso facto, vel ipso jure, ex num. 155. & de verbo, privatus, vel privetur, idem probat copiosè ipse Tiraquell. ubi proximè, ex num. 176. cum seqq.

Et pœna privationis ipso jure, inducit resolutionem tituli, & extinctionem juris adquisiti, ex doctrina Baldi in l. 2. addit. q. 3. per text. ibi. Cod. de jur. emphyt. & ibi Salycet. col. 3. vers. & hic clarius: quos & alios allegat Felin. in cap. Rodolphus, de rescript. maxime quando pœna privationis ipso jure provenit à juris dispositione, quia tunc efficaciter operatur tituli resolutionem & juris: ut dicunt præfati Doctores, Jaso in d. l. 2. & l. final. col. 32. ubi Salycet. col. penult. vers. non obstat, Panormitan. in cap. si diligenti, col. 7. vers. in glos. verbo, perdant. de for. compet. Cardinal. Alexand. in §. callidus, col. 2. ad fin. tit. de prohib. feud. alien. per Federic. Ludov. Bologn. & alii apud Tiraquell. in d. l. si unquam, verb. revertatur, n. 56. & 57.

Si enim delinquens privatur ipso jure in rebus quæ incidunt in commissum per contrabannum, vel alio modo, atque ita jus debitoris & titulus acquisitionis resolvitur & extinguitur ipso jure & facto ex dispositione legis, eodem modo debet resolveri jus hypothecæ in illis mercibus constitutæ; quia resqnto jure dantis, resolvitur jus accipientis sive creditoris hypothecarii, juxta text. in d. l. lex vectigalis lege, ff. de pignori-bus. & in cap. 1. §. rursus, quib. mod. feud. amitt. & communis DD. superius adducta num. 5. & pro hac consideratione videndi sunt quamplurimi Doctores in istis terminis loquentes infra, n. 87. cum seqq.

Nec obstat quod in illis juribus privationem & extinctionem juris operatur pactum contrahentium sic determinans, quod hic deficit. Hoc quidem verum est: sed longè fortius operatur juris dispositio inductiva privationis & extinctionis juris ipso facto: quia quod potest fieri, per pactum, potest & longè efficacius per legem: l. 1. si §. conveniat, ff. de positi. l. fin. Cod. de reb. alien. non alienand. l. contractus, ff. de regul. jur. cap. contractus, cod. tit. in 6. l. impossibile, ff. de pact. l. fin. ubi Bartol. & Bald. Cpd. de fidejussor. Glos. in c. 2. verb. Officia, in fin. de consecrad. lib. 6. Tusch. lit. A. conclus. 510. n. 18. quapropter per præambulam juris privationem & extinctionem, res transt liberæ absque nexu hypothecæ, in dominium fisci.

- 19 Roboratur discursus iste, quoniam merces quæ ceciderunt in commissum, non transeunt in fiscum per cessionem, venditionem, donationem, vel per alium contractum initum inter dominum mercium, & fiscum; sed in fiscum transeunt ex juris dispositione absque consensu & voluntate debitoris, idcirco qui succedit non per transmissionem, sed per privationem præambulam, ad nullum factum debitoris privati tenetur; quia succedit ex proprio jure non ex jure privati jam extincto: l. Gallus 29. §. & quid si tantum ff. de liber. & postum. l. 2. cum similib. ff. de liber. præter. latè Robles de representat. lib. 2. cap. 16. num. 106. & 107. & ex num. 98. & num. 100.
- 20 Et in terminis, quod fiscus succedat in bonis delinquentis confiscatis ex vindicta publica, non per repræsentationem & transmissionem, sed per privationem & annihilationem personæ; probat. l. si constante, §. fin. ubi Bald. & alii, ff. solut. matrim. & notabiliter Platca in l. 1. post princip. Cod. de bonis vacantib. & ex aliis Fontanel. de pact. nuptial. claus. §. glo. 4. ex num. 63. cum seqq. tom. 2. Acosta de privileg. credit. regula 2. ampliat. 7. num. 200.
- 21 Adstruitur hoc fundamentum ex abundè deductis in hoc Labyrin. 2. par. cap. 25. ex n. 9. & seqq. & ex num. 29. ubi probatur quod succedens in locum alterius per privationem illius, non tenetur satisfacere creditoribus antecessoris privati, quia venit alio jure ex propria persona & legis dispositione. Hanc rationem, quæ prorsus evincit totam difficultatem hujus quæstionis, adduxerunt, & etiam in his terminis considerantur ad hanc extinctionem hypothecæ multi Doctores antiqui, & moderni, cumlati inferius num. 87. & hoc quintum fundamentum exactissimè illustratur infra, ex num. 75. cum multis sequentibus, usque ad fin. hujus capituli. Ergo nec fiscus succedens debitori in mercibus per commissum sibi quæsitis & applicatis, tenebitur creditoribus delinquentis.
- 22 His tamen fundamentis (quæ urgentissima sunt) non obstantibus, alia plura pro parte creditorum habentium hypothecam in mercibus incidentibus in commissum, sive per contrabannum, sive quovis alio modo, ut fisco præferri debeant, fortissima urgent per omnimodam contrapositionem.
- 23 Primum erit, quod licet verissimum sit, quod dominus rei, sit primus creditor, & pro ea consequenda, & extrahenda à concursu, omnibus quibuscunque præferatur, sicuti per jura & Doctores firmavimus in primo fundamento contrarie partis, ex num. 2. Id tamen intelligi debet quando dominium præcessit hypothecam, 24 quam non potuit debitor constituere in re aliena, ex jure & Doctoribus in hoc Labyrintho cumlati par. 2. c. 9. num. 73. cum multis seqq. At 25 verò quando debitor dominus rei verus res suas hypothecæ subjecit, quantumcumque res ipsas alienaverit, earumque dominium postea in alium Tertium transierit, semper res illæ transeunt in novum dominium cum sua causa & onere hypothecæ antea impositæ; quia hypotheca non impedit alienationem nec domini translationem, l. si debitor rem tibi jure pignoris obligatam, se non consentiente distraxit, dominium, cum sua causa transfuit ad emptorem. l. 2. Cod. de distract. pignori. l. si pignori 18. §. si fundum pignoriatum venierit, manere
- causam pignoris constituit, quia cum sua causa fundus transit. ff. de pign. act. traditio. ff. de acquir. rer. dom. l. res pignoris; hypothecæ jure creditoribus obnoxia, citra consensum eorum, debitor alienantes præcedentem non dissolvunt obligationem. Cod. de remiss. pignori. cum pluribus aliis. Sed in nostro casu agimus de fisco, cui per Commissum & contrabannum fuit acquisita mercium dominium post contractam in eis hypothecam, à debitore vero domino: Ergo creditores fisco præferendi sunt. Ex quo satis, sic primo argumento, de quo supra. numer. 2. & seqq.
- Secundò comprobatur, quia bona emphyteu- 26 tica quando cadunt in commissum, licet hypothecæ impositæ super illis per emphyteutam res solvantur & bona ad dominum devolvantur libera, & absque nexu oneris & hypothecæ; ut probatur in secundo argumento, supra num. 5. 1. procedit ex natura rei, & ex conditione con- 27 tractus apposita tempore quo debitor eandem rem & bona in feudum vel emphyteusum recepit à domino; & ideo alienatio & devolutio postea contingens, sit ex causa necessaria præambula, obligationem & hypothecam præcedente, quapropter operatur extinctionem illius hypothecæ interim impositæ: textus est expressus in d. l. lex veligali 31. ff. de pignori. & omnes DD. in eodem 2. argumento relati: nam quando res hypo- 28 thecata alienatur ex causa necessaria & præambula, resolvuntur hypothecæ super ea impositæ: ad quod plura jura & innumerabiles penè Doctores concessimus in 2. part. cap. 13. ex numer. 11. cum seqq. Ergo cum alienatio & extinctionio domini debitoris in illis mercibus, non procedat ex causa antecedente jus hypothecæ, 29 quantumcumque involuntaria: ut optimè post plures considerat Petros Sord. in decis. 286. ex num. 10. cum sequentibus, loquens in feudatario & emphyteuta privatis ob culpam & delictam feloniz, vel ob non solum canonem, ut hypothecæ extinguantur, dicens quod licet non solvere pensionem habeatur pro facto voluntario; illud tamen non est directè ordinatum ad alienandum, ideoque etsi pendeat à voluntate debitoris, habetur pro necessario necessitate antecedenti, & si resolvitur omne pignus: plures allegat videndos omnino ex d. num. 10. usque ad num. 14. & post Sord. & Anton. Fabrum, idem tenet Fontanel. de pact. dotat. tom. 2. claus. 7. glof. 2. ex num. 69. & seqq. par. 9. quia sufficit quod actus voluntarius habeat originem à causa necessaria præcedente hypothecam, ut judicetur necessarius ad extinctionem hypothecæ interim contractæ, quia ab initio inerat in contractu acquisitionis debitoris: ut optimè Amat. conf. 10. per tot. Guid. Pap. decis. 575. Jacob. de feud. verb. qui quidem investit. n. 62. vers. ad argumentum: Bertrand. conf. 3. n. 28. vol. 3. Fabius de Anna conf. 81. lib. 1. Hodierna ad Sord. decis. 160. num. 4. At verò si alienatio & amissio domini subsequatur ex causa nova contingente post hypothecam contractam, ob introductionem mercium prohibitarum in hoc regno, debet durare hypotheca creditorum præcedens, ipsique præferendi sunt virtute ejusdem hypothecæ fisco, in mercibus in commissum incidentibus.
- Tertiò hæc pars pro creditoribus fulcitur ex contrapositione illius similis, de quo pro contraria opinione, supr. num. 7. & 8. ut creditores possint, 30 impedire demolitionem domus debitoris ob delictum

Ann enorme ipsius, prout ex communiori & magis rationabili Doctorum opinione resolvunt Gaudinus in tit. de bonis malefactor. nu. 3. Alberici de Statutis, par. 3. quest. 7. Augustini ad Angel. in tract. de malefic. in verb. ejus bona, num. 10. Deciani in tract. crimin. lib. 7. cap. 40. num. 36. vers. uxor tamen: ubi scribit in casu lætæ majestatis: Farinac. in prax. crimin. quest. 116. num. 35. 36. & 37. Gratian. discip. forens. 216. num. 35. 36. cum seqq. & num. 73. Merlin. de pignor. lib. 2. cap. 75. per tot. ubi ex n. 3. post Farinac. & Gratian. limitat, nisi alia ad sint bona debitoris delinquentis, ex quibus possit satisfieri creditoribus; vel nisi fisco vellet satisfacere ipsis creditoribus pro iusta domus diruenda estimatione: ex quibus respondetur quatio argumento, de quo supra d. n. 7. & 8. vide tamen infr. n. 89.

34 Quarit, quia jus & dominium acquisitum fisco in mercibus quoquo modo incidentibus in commissum, etiam per contrabannum, nullo modo fisco defertur nisi à tempore delicti & introductionis mercium prohibitarum in portus horum regnorum, & ab eo tempore operatur & non antea; ideo potest comprehendere hypothecas antecedentes, ut firmavimus ex nam. 23. supr. quia privatio & extinctio juris debitoris non provenit ex causa antecedente, sed ex nova & subsequente; proveniente ex Commissio. Nec est vetum quod ex Salcedo dictum est; in quinto fundamento contrariæ partis ex num. 9. cum seqq. prohibitionem mercium ex nostris legibus loquentibus de Contrabanno, comprehendere originem & fabricam mercium & fructum, dum adhuc existant in regnis & provinciis inimicis, & ideo per prohibitionem hujusmodi nullum dominium earum mercium fuisse translatum in debitorem; quo deficiente hypotheca creditorum non potuit imprimi in eisdem, nec eas efficere: quæ propositio protus improbabilis est, & nullo juris tam civilis, quam Regni, colore vestiri potest.

36 Singulas igitur hujus fundamenti particulas accurate & invincibiliter probavimus: de jure enim communi res est clara, ut dominium fisci non adquiratur nisi post commissum, ex textu capitali in hac materia in l. commissi. ff. de publican. & vestig. in illis verbis, nam quod commissum est, statim desinit ejus esse qui crimen commisit dominiumque reitelligit fisco adquiritur: ex quibus verbis manifeste probatur quod ante introductionem mercium, live ante delictum erat dominus, tum quia statim ex tunc dominium ejus esse desinit, & eo privatur, quo non privaretur si eo careret, quia privatio præsupponit habitum, juxta jura vulgaria. Tum etiam quia verbum & participium illud præteriti temporis ejusdem textus, ibi, nam quod commissum est; & iterum ibi, qui crimen commisit, requirit actus consummationem & perfectionem, ut habeat locum dispositio: & sic dominii acquisitio fisco, l. i. §. fin. ff. quod quisque jur. notatur in l. arboribus, §. idem tractat, ff. de usufructu. Ruin. conf. 226. n. 6. vol. 1. Nicol. allegat. 3. n. 20. Raudens. conf. 56. n. 35. 42. & 43. vol. 1. Surd. conf. 375. num. 35. Girba in consuet. Messan. c. 1. §. 1. glos. 4. par. 1. n. 70. & 71. fol. 88. Et quia quilibet dispositio quantumvis generalis restringitur & limitatur per adjunctum, l. sed & si adjiciatur, & ibi Glossa. ff. pro socio, & plurimi Doctores relati à Petro Sardo conf. 34. n. 39. & conf. 315. n. 26. idem Surd. conf. 131. n. 28. tom. 1. & conf. 45. num. 8. & sic acquisitio domini & translatio in fisco regulatur à suo

adjuncto, commissum, non antea: & qualitas nominis determinans verbum, limitat dispositio nem ad qualitatem & tempus verbi: Bartol. in l. ex facto, col. 2. ff. de vulgari. Felin. conf. 25. n. 23. Sord. conf. 322. n. 10. & seqq. & conf. 106. n. 3. 4. & seqq. late plura singularia congruit Joan. Ant. Bellon. conf. 29. à n. 8.

Nam & dispositio universalis juncta alicui adjectivo; vel participio, restringitur ad significationem & comprehensionem participii, vel adjectivi, l. si quis ex argentiariis, §. rationem. ff. de edendo: Bald. in l. 2. §. ult. ff. de liberat. legat. per text. in l. Aurelio, in fin. ff. eod. tit. Menoch. de præf. l. 4. præsumpt. 164. num. 10. Mascard. de probat. conclus. 975. ex num. 28. Castillo controvers. lib. 4. c. 41. à n. 76. & c. 42. per tot. Surd. conf. 453. à n. 54. l. 3. & conf. 151. à n. 87. & seqq. t. 2. plurimos alios, & multa exempla hujus doctrinæ adduximus in nostris commentariis de supplicat. ad Sanctiss. par. 1. c. 14. n. 53. & par. 2. c. 5. §. 4. ex n. 5.

Hoc idem colligitur ex dictione, statim, posita in d. l. commissi, ibi, nam quod commissum est, statim desinit ejus esse: quæ cum sit significativa temporis, ex tunc datat post commissum absque temporis intervallo operatur, non antea, ut in l. si finita, §. non autem statim, ff. de damno infecto & in l. cum quidam ff. de legat. 2. latissime Tiraquel. in l. si unquam, verb. revertatur, n. 120. Cod. de revoc. donat. Surd. dec. 57. n. 9. & dec. 111. n. 32. & conf. 437. num. 31. Nicol. Garc. de benefic. par. 2. c. n. 85. Gratian. discip. forens. 41. num. 10. qui omnes, præcipue Tiraquel. prædicant dictionem illam operari ipso facto facto, & ipso jure.

Patet igitur ex dispositione juris communis, debitorum ante Commissum semper fuisse dominum mercium, cum per commissum dominium illarum amittat statim, nec fisco ante Commissum perpetratum fuit acquisitum dominium & proprietates ipsarum mercium; sed facto commissio statim, ut dictum est; fuit factus dominus dictarum mercium; prout expressè apparet ex determinatione d. l. commissi: & ex iis quæ in ejus exornationem consideravimus hæctenus. Igitur nec poterit dici, quod creditores delinquentis ante Commissum non potuerant acquirere hypothecam in eisdem mercibus, quandoquidem in illis dominium habuit debitor ante causatum commissum, juxta allegata in d. 5. argumento supr. ex num. 9. & seqq.

Et quatenus in eo, falsè præsupponimus, per leges Contrabanni, prohibitionem mercium, fructuum aliarumque rerum ex terra hostili provenientium, comprehendere fabricas, & efficere ipsam mercium ante fructum originem, attendi non debet; contrarium enim longè probabilius videtur, cum in ipsismet legibus, seu pragmaticis Regni, nullum verbum reperitur quod indicet similem propositionem; imò omnes unanimiter declarant prædictarum mercium prohibitionem solum habere locum, postquam ipsæ fuerint introductæ in hæc regna & portus eorum, quia dumtaxat prohibet ipsarum introductionem sub gravibus pœnis; & sic leges opponuntur & resistunt ingressui, ita tamen ut ante introitum & introductionem nihil disponant, nihilque disponere valeant circa regna non subiecta nostro Principi; ideoque tales pragmatice nullo modo extendi possunt ad regna externa ob defectum potestatis; sed præfata prohibitio restringitur ad certam qualitatem; puta introitus seu exportationis mercium

- aliarumve rerum id genus Terræ hostilis, & ad hunc dumtaxat fidem & effectum fuerunt dictæ leges seu pragmatice promulgatæ: ut ex eisdem evidentissimè apparet, quas omnes ad literam accuratè congescit Salcedo in *tract. de contrabanno*, 44 ut ex pragmatice 11. Decemb. 1604. j. mando que de el día de la publicación desta, en adelante el tiempo que perseverarem en su desobediencia, no puedan entrar, ni contratar en ninguna parte ni puerto de estos mis Reynos, y señorios, por si, ni por interpositas personas, directè, ni indirectè, ni venir à ellos, ni sus navios, ni mercaderias, so pena de la vida, y perdimiento de bienes, &c. quam adducit Salcedo fol. 16. & alia adducta *ibid.* fol. 17. ad medium, his verbis: prohibir tambien el trato y commercio en todas mis Reynos y señorios, a si de mis subditos como de otras qualesquiera personas que residen en ello con los de Rey de Francia y sus Reynos y señorios, y a si por la presente, Ordeno y mando que en ninguno de los puertos de España, ni en otras de mis Reynos, y señorios, se admitan de aqui adelante ningunos vageles, mercaderias, ni otras manufacturas vinieren de Francia por aqualquier mano que sea, o se labrare en aquel Reyno, lo qual declaro desde luego por per dido, y mando que su valor se applique &c.
- 45 Et in alia pragmatice 16. Maii 1628. adducta ab ipso Salcedo 18. à tergo, ita disponitur: con los reveldes y enemigos della y por esta razon se les ha impedido traer à ellos sus frutos y mercaderias, y aprobecar se y boçar de los destes Reynos, ni tener ningun comercio con ellos, & ibi: para introducir la entrada de sus mercaderias, &c. & in vers. 2. ejusdem pragmatice, in hæc: que los dichos vandos y prohibiciones, y penas d'ellos, comprehendan a si las personas de los reveldes, y enemigos, que vinieren à estos Reynos, o llegaren à sus puertos, o desembarcaren en ellos, como los navios que fueren de las tales personas, vinieren por su quenta y todos los que fueren de fabrica de los dichos reveldes, de Olanda, y las mercaderias que vinieren, no solo aquellas que se ubieren cargado y vinieren por quenta de los dichos reveldes, y enemigos, sino tambien las que fueren de su fabrica, aunque no vengán por su quenta, ni en su nombre, sino de qualesquier otros terceros, que por sus personas y tierras no les esse prohibido tratar y contratar en estos Reynos, aunque sean vasallos misos, porque quanto à esta parte quiero que la prohibicion sea real y ponga vicio e impedimento en las mismas cosas, y los navios en que vinieren las mercaderias prohibidas, aunque ellos no sean de los prohibidos, se confisca ro, si constatare por probanças o conjeturas bastante &c. lo mismo se entiende con qualesquiera mercaderias, frutos de Tierra con quien esta y queda permitido el comercio, si aviendo tocado en los puertos de los dichos reveldes y enemigos y pagados derechos, se navegaren, y vinieren, à puertos misos, &c. Et in discursu pluries facit mentionem de harum mercium introductione & commercio in hæc regna: & in pragmatice 21. Februar. 1644. adducta per Salcedum fol. 25. à tergo: sicut in alia 22. Maii 1645. fol. 29. & in pragmat. 21. Januar. 1647. fol. 33. à tergo: & in alia 31. Januarii 1650. solummodo disponitur de introductione harum mercium prohibitarum, ut possim videre poteris in eisdem pragmatice.
- 48 Ex quibus omnibus manifestissimè apparet, prohibitionem harum mercium & commercii esse limitatam ad introductionem, & quatenus res prohibita fuerint introductæ & commerciatæ in his regnis, non antea, nec amplius nisi ut postquam ingressæ fuerint portus horum reg-
norum, incident in commissum & confiscatæ sint, nulla facta prohibitione ante introitum, sed ad illum restringi debet talis prohibitio, ex latè adductis *sup. ex num. 36. cum seqq. vers. singulas igitur &c.* & insuper quia quando lex prohibet sub certa qualitate, vel modo, ultra qualitatem vel modum non extenditur nec porrigit vires suas, neque extenditur de casu ad casum, nec de persona ad personam: nec de tempore ad tempus, sed omnino continetur intra limites prohibitionis sic qualificatæ: de quo innumerabiles penè Doctores reperies apud Fusar. in *tract. de fideicom. quest. 678. 679. & 680. cum duabus*: ubi per te exactè videre poteris, & Nos in *hoc Labyrinth. part. 1. cap. 13. §. 2. ex num. 16.*
- Denique quia ratio prohibitionis est introductio & commercium prohibitarum rerum in his regnis, juxta quam prohibitio ipsa regulanda erit: quia prohibitio restringitur & limitatur juxta rationem expressam, vel tacitè subintellectam in dispositione prohibitiva *l. pater filium, §. fundum, ff. de legat. 3. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2.* innumerabiles penè Doctores in comprobationem adducit Fusar. de *substitut. q. 678. n. 3. 4. 5. 6. & 7. & quest. 679. n. 11. & in q. 680. n. 4.*
- Quo verissimo supposito, cessat penitus quintum argumentum de quo *supr. ex num. 9. cum seqq.* ubi fuit dictum, prohibitionem commercii harum mercium comprehendere easdem in sua fabrica & origine, & ideo non requiri dominium debitoris: & per consequens nec creditores potuisse habere hypothecam in eisdem. Quia cum argumenti Major sit falsa ut ad oculum vidisti, Consequentia evanescit: quoniam tantum sunt prohibita quatenus introducuntur & commercantur in his regnis, & non aliter, nec ad aliud tempus antecedens retrotrahitur ista prohibitio, quæ nunquam resistit acquisitioni antecedenti, nec hypothecis contractis, nec commercii extra hæc regna iniit.
- Imò etiam nec procederet argumentum, quamvis supponeremus quod ista pragmatice prohibuissent & inhabilitassent vasallos subditos à commerciis in provinciis inimicorum, prout acerrimè defendere conatur Salcedo in *tract. de Contrabanno, d. cap. ex numer. 36.* ubi nullam adducit pragmatice; ex qua hæc inhabilitas & incapacitas vasallorum induci possit; imò omnes pragmatice nullatenus prohibent commercium in regnis extraneis & inimicis absolute, sed quatenus ex commerciis resularet ingressus mercium in hæc regna, & in illis dictarum mercium prohibitarum, quomodolibet exerceretur commercium. Hoc inquam falso supposito admissò adhuc dicendum foret, contractus gestos etiam à subditis non esse nullos, nec prohibitionem resistere initio acquisitionis, nec impedire dominii translationem in subditos & naturales originarios horum regnorum sic contrahentes extra hæc regna. Quoniam licet lex prohibitiva annuller contractum, ut probatum fuit superius in *d. l. argum. ex num. 20.* id tamen procedit quando lex absolute prohibet: at verò quando lex ipsa ultra procedit, apponendo poenam contravenienti, tunc actus, & contractus remanet validus, lexque operatur in sola poena: optima fuit Bartoli doctrina in *l. pater ait 20. n. 3. ff. de novi oper. nunt. & ibid. Paul. de Castro, & Alexand. & Jaf. n. 11. Gregor. Lopez, in l. 28. gloss. 7. verb. contra nostra ley titul. 11. part. 5. Lud. Molina de primogeni*

mogen. lib. 2. cap. 19. à num. 17. ubi Addentes alios congerunt: Anguianus de legib. lib. 3. controvers. 7. n. 11. cum seq. Joan. Gutierrez. l. 1. practica. quest. 144. n. 1. ubi alios allegat; Nos in hoc Labyrinth. par. 1. cap. fin. numer. 169. quibus adde Vantium de nullitat. sentent. sic. quot. & quib. mod. null. n. 54. & iterum in tit. de nullit. ex inhabil. seu defect. mand. n. 56. ubi quam plurimos allegat, & ex Baldo, Jacob. de Arcen. Alexand. Cardin. Bart. Paul. de Cast. Joan. Andr. Oldrad. Jac. de Aret. Cyno. Imola, Decio. Cavale. & pluribus aliis abunde comprobat Alder. Mascard. de statut. interp. conclus. 9. ex. nu. 38. cum multis seqq. Gutierrez. practica. lib. 1. quest. 144. Carol. de Grass. de effectib. Cleric. effectus 8. à num. 6. cum seqq.

54 Facit etiam quia licet prohibitio alienationis à testatore facta annullat alienationem, & impedit dominii translationem: si tamen ultra prohibitionem imponat pœnam alienanti & contra facienti, alienatio tenet, & prohibitio illa non impedit translationem; si tamen ultra prohibitionem imponat pœnam alienanti & contrafacienti, alienatio tenet, & prohibitio illa non impedit translationem dominii. Bald. in l. 1. n. 48. Cod. de his que pœna nom. Cuman. in l. filiusfam. §. divi. col. 2. ff. de legat. 1. & ibi Jas. in 2. lect. n. 63. vers. secundo limita. Feret. num. 33. Ripa n. 22. in fin. Crot. n. 5. vers. quarto limitatur: Loazes num. 9. num. 115. Opiz. n. 44. & Socin. jun. n. 112. Ruin. conf. 113. n. 1. & conf. 117. n. 5. lib. 2. Crot. conf. 144. n. 26. l. 1. Riminal. jun. conf. 381. n. 10. lib. 4. ubi comprobat, Borsat. conf. 307. n. 14. Fufar. de substit. & fideicom. q. 687. n. 2. Et cum in istis legibus contrabanni ultra prohibitionem introducendi merces inimicorum in hæc regna, pœna Commissi & confiscationis mercium, & aliæ graviore irrogentur, sequitur ut contractus & emptiones factæ per vassallos subditos Coronæ, validæ remaneant, & per consequens creditores in eisdem mercibus hypothecam anteriorem contrahere potuerunt, maxime quia hæc prohibitiones ad hos contractus non respexere, sed solum ingressum & introitum mercium prohibitarum in hæc regna, ipsarumque commercium, ut altius probatum reliquimus hætenus.

55 Nec iis quæ veraciter diximus, & fundamentaliter scriptis in hoc 4. fundamento ex num. 34. cum seqq. vers. Quarto quia jus &c. officit in aliqua Pragmatica Maii 1628. supra adducta n. 46. vers. & alia pragmatica in illis verbis: porque en quanto à esta parte quiero que la prohibicion sea real y ponga vicio è impedimento en lus mismas cosas, quæ videbantur insinuare, prohibitionem attingere res prohibitas in suis provinciis, & ab eo tempore. Nam ab hoc scrupulo facile nos eximit eadem Pragmatica, dum disponit merces, quæ revera ortæ sunt & fabricatæ in provinciis inimicis, non posse introduci in hæc regna, etiam si transant per regna confederata nobis, & ab eis in hæc veniant, quia non ideo purgaverunt vitium originale, sed vitium prohibitionis easdem merces comitatur usque ad ingressum in portus horum regnorum, ita ut in eisdem operetur prohibitio & confiscatio, ac si directè venirent ex provinciis inimicorum, & in portus Hispaniæ fuissent per eosdem introductæ, ut evitentur fraudes, quæ facile per has vias indirectas, & interpositas personas committi possent; non enim ista Pragmatica prohibet commercium extraneis provinciis inter se ipsas, hoc enim fieri non potest; sed ne

merces inimicorum per manus amicorum intro-ducantur in hæc regna: & hæc est principalis hujus & ceterarum Pragmaticarum intentio, & ultimus finis in quem destinantur & tendunt tot dispositiones prohibitiæ, impediens introductionem mercium inimicorum in hæc regna, & ideo disponit præfata Pragmatica, quod si probetur, has merces introductas per manus amicorum, originem traxisse ex provinciis inimicorum, confiscantur, non attento à quibus five amicis, five inimicis inducantur; itaque solum in introductione consistit delictum & pœna Commissi.

Præterea observandum quod dicta Pragmatica, in imponendo vitium reale mercibus inimicorum, loquitur restrictivè ad illum casum de quo loquitur; ut patet ibi: porque en quanto à esta parte, quiero que la prohibicion sea real, &c. quia casus de quo loquitur, quando scilicet introducuntur merces inimicorum indirectè per manus amicorum & confederatorum in suas provincias, indigebat hac declaratione, saltem tollendæ dubitationis causa: an semel prohibitionem evasissent per introitum in provinciam confederatam, ex quo purgatum videbatur vitium originale: at quando directè ex provincia inimica introducuntur, nulla egebat declaratione, quia nulla subest dubitandi ratio, cum omnes leges regni ac Pragmaticæ de hoc casu loquantur expressè.

Quintò & ultimò pro hac parte negativa facit, quia quodlibet Commissum est crimen, ut probatur in sæpè allegat. l. commissi, ff. de veligal. & commissi. illic, nam quod commissum est, statim definit esse ejus qui crimen commissi, cui correspondet pœna privationis & confiscationis mercium ex eadem lege, & aliis adductis supra ex n. 2. & ex pragmaticis citatis & legibus Regiis adductis ex num. 13.

Et idcirco meritò Doctores affirmant causam Commissi & Contrabanni esse criminalem, & criminaliter puniri, & propterea probationem requiri concludentem, non per possibile; Farinac. conf. 85. num. 50. vol. 2. Gratian. discept. foren. 109. n. 1. Cyriac. controvers. tom. 3. c. 5. 12. ex n. 1. cum seqq.

Ex quo inferitur ad vulgarem & notam consequentiam, quemlibet delinquentis creditorem, etiam personalem seu chirographarium anteferri fisco exigenti pœnam, & omnibus Fiscus postponitur l. quod placuit 37. ff. de jure fisco. l. in summa 17. l. Statius Flerus 48. §. Cornelio. ff. de jur. fisco. bonus text. in l. non possunt bona illa ad fiscum pertinere, nisi quæ creditoribus super futuris sunt &c. dicto tit. & in fin. ibid. quod ari alieno superest. Rubric. cum l. unic. Cod. pœn. fisco. lib. creditores præferri, quid igitur hæsitandum super prælatione creditorum delinquentis habentium hypothecam, quando etiam simplex quilibet personalis fisco in exigenda pœna antepositur.

His juribus conatur respondere Salcedo de Contrabanno, cap. 29. numer. 52. & seqq. vers. fin. que nos mueba: dicens procedere quando fiscus agit pro pœna imposita per sententiam aut legem; sed non procedant quando fiscus habet actionem & dominium in ipsis bonis confiscatis, quia tunc non tenetur creditoribus delinquentis. Quæ responsio non solum improbabilis est, sed contra jura expressa: cum secundum de heretic. l. 6. leg. 4. tit. 2. partit. 7. & l. 2. tit. 4. p. 5. quibus adduntur aliæ inferius, quæ disponunt quod in crimine læsæ majestatis

majestatis divinae vel humanae, delinquens statim à tempore delicti privatus fuit & dominio & administratione bonorum omnium, ita ut non possit super iis contrahere, neque ipsa alienare, quia jam ex illo tempore dominium bonorum translatus fuit in fisco & ei acquisitum, & tamen non obstante dominio sibi quaesito, fisco tenetur solvere creditoribus delinquentis, quia

62 fisco omnes praeferuntur: jura sunt expressa in l. non possunt, ff. de jur. fisc. l. fin. Cod. de debitor. civitat. l. 1. Cod. de fidejuss. l. si marito 32. ff. sol. marr. l. si mandatori, in fin. princ. ff. de fidejuss. l. si tutor reipubl. 9. ad fin. ff. de iur. & rat. distrab. Igitur praefata solutio tradita per Salcedum, inefficax est & fallax, maxime quia dominium tunc prodest & excludit creditores, quando fuit acquisitum ante hypothecam ipsorum non post eam; quia res transit cum sua causa & onere hypothecae; quocumque vadat, ex superius comprobatis.

63 Quid igitur in hac controversia dicendum erit? etenim in ea varios reperio scriptores; Joan. Hevia Volano in Curia Philipp. lib. 5. de commercio naval. cap. 10. de la Pena de Commissis, num. 10. distinguit inter creditores merè personales, & hypothecarios, ut illi ad merces confiscatas ob commissum nullum jus pretendere possint, quia isti non possunt impedire alienationes etiam voluntarias factas à debitore, nec eis remanet ullum jus contra tertios possessores, juxta leg. 7. tit. 15. partit. 5. at creditores hypothecarios esse praefrendendos fisco in rebus incidentibus in Commissum, facta prius excussione in ceteris bonis delinquentis: quia alienatio non valet in eorum praesudicium, ex l. 14. tit. 13. part. 5. nec confiscatio est prohibita ubi alienationis prohibitio non adest; cum

64 confiscatio equiparetur alienationi, ac in una dispositum, etiam in alia procedere intelligatur, ex l. Imperator, ff. de fideicom. libert. l. filius, Cod. de bon. proscript. & in l. Imperatores. ff. de jur. fisc.

65 Doctissimus magister noster Joan. de Solorzano in sua politica Indiar. lib. 6. cap. 10. fol. 985. cum seqq. refert Regiam schedulam quae in rebus, quae incident in commissum, fisco, cui sunt applicatae, praeferrí decernit quibuslibet delinquentis creditoribus, & ita determinasse Regium Consilium Indiarum testatur; revocata contraria sententia Audientiae Limentis.

66 Carleval. de judiciis, tom. 2. lib. 1. tit. 2. disputat. 1. n. 50. fol. 17. promiscue genericè & distinctè in hoc casu loquutus est, asseverans quod quovis incutitur ipso jure poena confiscationis, sive rei singularis, quae in commissum incidit, sive quotae partis bonorum delinquentis, si ipse non habeat aliunde, unde solvat creditoribus suis, creditores esse fisco praefrendendos, & fisco post incorporata bona delinquentis, manere obligatum, & debere satisfacere creditoribus, etiam chirographariis, juxta vires bonorum & non ultra. Ad hanc indiscretam resolutionem, ob generalem mixturam rei particularis, & bonorum universaliter confiscatorum, adducit in comprobationem jura, & Doctores, qui dumtaxat loquuntur in confiscatione omnium bonorum universaliter, aut per quotam universalem, quae quidem jura & Doctores non percutiunt punctum nostrum, in quo agimus de confiscatione per commissum rerum & mercium specialium & particularium: quae nec in quota patrimonii, nec in toto, concernit universalitatem bonorum. Ex

quo ejus resolutio nihil ad rem nostram pertinet, & à puncto Commissi aberrat, prout latius ex distinctione harum confiscationum videbimus inferius.

Alberic. Gentil. Advocatus Hispan. lib. 1. 67. cap. 13. allegans Lucam de Penna in l. cum allegas, Cod. de re milit. lib. 12. & Sfortiam de rescript. in integr. par. 2. quest. 95. artic. 5. n. 28: quos refert Salcedo novissime in tract. de contrabanno, cap. 29. n. 17. & 18. aliquid dicit quod posset conducere, si esset verum, quod emens merces ab hoste, etiam in alieno territorio, non acquirit dominium earum, si eo animo emat ut illas introducat in regna Principis prohibentis: sed hæc Alberici Gentilis assertio nullo juris fundamento fulciri nec honestari potest, neque Doctores ab ipso allegati ullum verbum tangens punctum questionis adducunt: quaerunt enim dumtaxat an is qui obtinuit licentiam emendi caltrum, quod emit post infidelitatem & hæresim incursum, & post sententiam condemnationis, si postea fuit restitutus à Principe, an valeat emptio & ad eam restituatur? Et dicitur quod non; quia fuit effectus incapax & inhabilis tempore emptionis, nec restitutio potuit eum reponere nisi in statu quo erat ante crimen perditionis vel hæresis, quo tempore nondum emerat caltrum: quid ad rem? tu videris: ultra quod assertioni Alberici Gentil. resistunt omnes nostrae pragmaticae Contrabanni, & ea quae in earum comprobationem adduximus ex num. 34. cum multis seqq. Et insuper quia si fisco gravaretur probare animum emendi merces ad illas introducendas in hæc regna, vix unquam illud probare posset; tum quia ea quae in animo consistunt, difficillimè probationis judicantur, tum etiam quia fisco provincias inimicas, ubi emptiones mercium factae sunt adire non poterit: & ideo assertio Gentilis inanis est & sine effectu, & undique de jure improbabilis.

Salcedus eruditus minister, & rogatus Index Contrabanoi, in suo pulcherrimo tractatu de Contrabanno, admodumque utili, hanc difficultatem accuratè tractavit in quest. 29. per tot. in qua solvit distinguendo inter Commissum per Contrabannum, & Commissum ob non factam manifestationem & registram mercium, quae aliàs licite possunt introduci in portus & regna nostra; ut in primo casu fisco in mercibus quae per Contrabannum ceciderunt in Commissum, praeferratur quibuslibet hypothecariis creditoribus; in secundo verò, creditores omnino fisco praeferrantur, ex n. 69. cum seqq. & num. fin.

Rationem differentiae reddit inter utrumque casum, scilicet quia in mercibus Contrabanni delinquens nullum à principio acquisivit dominium, obstante prohibitione legis, & ideo nec creditores in eisdem potuerunt acquirere jus hypothecae: quam rationem comprobare conatur à principio ejusd. cap. 29.

In secundo distinctionis membro, circa Commissum mercium aliàs permixtarum, ob defectum professionis registri & manifestationis, dicit creditores hypothecarios fisco praeferrí, eo quod delinquens debitor ab initio & ante Commissum, dominium habebat in ipsis mercibus, & per consequens creditores hypothecam: quod refert latius ex d. n. 60.

Prioris membri resolutioni exclusivè creditorem in Commissis per Contrabannum acquiesco

ex protinus adducendis fundamentis diversis: rationi autem & fundamento resistunt illæ omnes doctrinæ superius adductæ, ex n. 34. cum multis seqq. cum nullibi probetur, introducendum merces veritas & prohibitas caruisse unquam dominio, ibidem manifestè probavimus, nec dominium adquisitum fisco in his mercibus de per se esse sufficiens ad excludendos creditores qui ante Commissum hypothecam contraxere in eisdem mercibus eodem instanti quo fuerunt in dominio debitoris cum qua transierunt in quemlibet, qui postmodum dominium earum acquisierunt, diximus ex num. 23, & ex num. 34. quare de hac ratione & fundamento domini acquiriti per fisco in Commissio, non est curandum ad determinationem & resolutionem hujus nostræ difficillimæ questionis.

73 Quid igitur in tanta Doctorum varietate & oppositione sequendum? Illud securius arbitror, ut in quolibet Commissio sive per Contrabandum & prohibitionem mercium, sive per omissionem professionis, registri, ac manifestationis permissarum, & sic per fraudulentam occultationem, fisco in mercibus commissis indistinctè præferendum quibuslibet creditoribus delinquentis, non tanquam dominum mercium, sed ex resolutione hypothecæ antea quæsitæ per creditores in eisdem mercibus. Hanc nostram resolutionem tribus medijs invincibilibus probavimus, omnem scrupulum omnesque dubitandi rationes simul excludentibus.

74 Præcipuum & singularissimum sit, penitus exclusivum & extinctivum juris creditorum, nam jura omnia tam juris communis quam Regii in materia Commissi, duo determinant, primum est, ut inducant privationem, extinctionem, & resolutionem juris absolute delinquentis in mercibus in Commissum incidentibus: alterum, ut facta hac juris resolutione indicatur statim acquisitio domini & ejus translatio in fisco; quod manifestè probant plurima jura superius adducta ex num. 13. Et licet ex hac secunda juris determinatione, nempe ex dominio fisco adquisito, creditores excludi non possint ob eorum hypothecam præambulo acquisitam, quia tale dominium translatum in fisco non est sufficiens per se ad exclusionem creditorum, eo quod dominium in Tertium semper transeat cum sua hypotheca inharrente, ut paulò ante notavimus num. 73. relative ad num. 23 & 34. cum seqq. ubi latius: Tamen ex priori dispositione prædictorum jurium privante & resolvente ipso facto titulum & jus omne quod delinquens habebat in iis mercibus, præcisè & necessario sequitur extinctio & resolutio hypothecæ antea contractæ, ex vulgari regulâ, *Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis*: ac propterea jura providentia in utroque casu tam privationis, quam adjudicationis domini, non sine mysterio prius extinxerunt jus delinquentis, eo nempe fine, ut merces in Commissum incidentes, liberæ, ab omni onere & hypothecâ transierint in fisco absque impedimento aliquo. Hunc discursum accuratè comprobavimus *supr. ex n. 13. cum seqq.* quo te remitto libenter, ne ulterius repetam, quia perdita & radicibus extincta re hypothecata ex juris dispositione, nullum jus remanet creditori in ea ad jura & Doctores adductos hac 4. par. cap. 4. à princip. & ultra *ibid.* comprobata ex d. num. 13. hanc eandem rationem considerant

plurimi Doctores adducti *infra num. 87.* quos consule; & hæc resolutio verissima est, uberrimè variis & quamplurimis juris fundamentis roborata ex numer. 81. usque ad fin. hujus cap.

Hæc tamen verissima & tutissima nostra nova⁷⁸ consideratio & resolutio unam patitur & non levem difficultatem, ortam ex plurium jurium simili dispositione, in quibus adest expressa privatio & amissio domini, & administrationis bonorum ipso jure à tempore perpetrati delicti; verum etiam simul domini translatio in fisco, text. in d. c. cum secundum leges civiles, de heretic. lib. 6. l. quæsitum ff. qui & à quibus ubi querit Consultus, *An is qui majestatis crimine reus factus est, manumittere possit, quoniam ante damnationem dominus est.* Et respondit, Imperatorem Antonium Calpurnio Critioni rescripsisse, *ex eo tempore quo quis propter facinororum suorum cogitationem jam de pena sua certus esse poterat, multo plus cogitatione & conscientia delictorum, quam damnatione, jam danda libertatis amississe: & apertius in l. 4. tit. 2. part. 7. his verbis: Perdida, ni donacion, nin enagenamiento que ubiese fecho de sus bienes el que fuese justado por traidor, desde el dia que començo andar en la traicion, fista el dia que dieron la sentençia contra el; non debe valer en ninguna manera; ea majuer fuese en tenençia de los bienes; a la façon que los enagenava, [nota quæ subdit] perdido avia ya el fennorio por su maldad, e craja de la corona del Rey: è por ende non podría desfrues, ninguna cosa de los bienes, que tenia, enagenar en ninguna manera.*

Et tamen privatio hæc & amissio domini⁷⁹ ipso jure à tempore commissi delicti tantum abest quod operetur extinctionem hypothecæ anterioris; verum etiam confiscatione & translatione ejusdem domini in fisco non obstantibus; creditores etiam personales sua credita exigunt, & fisco præferuntur in bonis delinquentis ipso jure amissis & fisco applicatis per confiscationem, prout exactè videre est post jura & plurimos Doctores apud Anton. Gomez tom. 2. *variatur. cap. 3. ex num. 11. Acostam de privileg. credit. in reg. 2. amp. 7. ex num. 170. cum multis seqq.* Thom. Sanch. in præcept. Decal. tom. 1. l. 2. c. 22. ex num. 74. cum seqq. Carleval. de judic. tom. 2. l. 1. tit. 2. dispu. 1. num. 50. Fonranel. de pact. dotal. tom. 2. claus. 7. glos. 2. ex nu. 60. cum seqq. fol. 464. latius Farinac. de delict. & pæn. quæst. 25. ex num. 111. & num. 168. cum seqq. & ex num. 174. cum seqq. & de crim. læsæ majest. quæst. 116. §. 3. ex n. 121. & est expressa lex 2. tit. 4. part. 5. ibi *qualquier ome que ficiese alguna delasma maneras de traicion, que diximos en la Ley antes desla, adiere ajuda, o consexo que la fagan, deve morir por ello, e todos sus bienes deben ser de la Camera del Rey sacando la dote de su meger, e los debdos que oviessem a dar que objesen malevudo, fusta el dia que començo à andar en la traicion.* Igitur de primo ad ultimum sequitur, nostram resolutionem, de qua ex num. 75. & ejus fundamentum corruere & evanescere.

Quæ difficultas facile dissolvitur, si distinguas⁸⁰ inter confiscationem universalem bonorum, de qua loquuntur hæc jura adducta ex num. 78. & inter res certas seu merces speciales confiscatas propter

propter commissum, quo casu procedit nostra tutissima & indigne munita resolutio, ut per commissum extinguatur jus hypothecæ antecedentis, ita ut creditores debitoris introducentis merces prohibitas nihil consequi possint ex prædictis mercibus confiscatis. Rationem differentie petes ab iis quæ aliis in proximo secundo fundamento dicenda & consideranda sunt.

81 Secundum itaque fundamentum quo movemur ad exclusionem creditorum quotumlibet à rebus & mercibus per Commissum fisco applicatis, non minus efficax est, si breviter distinguamus confiscationis modos seu species: quædam enim est omnium bonorum universaliter in quibus fiscus judicatur vel tanquam hæres, juxta jura allegata & frequentiore opinionem, vel tanquam successor universalis, juxta aliorum assertionem; & utroque casu fiscus tenetur omnibus & quibuslibet creditoribus solvere, & satisfacere ex bonis confiscatis, quia in fisco tanquam universalem successorem transeunt omnes obligationes activæ vel passivæ & naturales: hanc conclusionem per jura superius allegata, & magnam Doctorem ceteram firmarunt DD. citati supra num. 79.

82 Secundo modo confiscari possunt bona delinquentis non omnia universaliter, sed pars eorum quotitativa, puta dimidia, tertia, vel quarta pars bonorum similiter universaliter, & tunc fiscus tenetur creditoribus delinquentis non in solidum, sed pro sua portione & rata universaliter, ex eadem ratione de qua in casu præcedenti; *l. fin. C. de debitorib. civit. ibi, pro rata rerum quas possident. leg. 1. Cod. de fidejussorib. ibi, si Lysias adempta parte bonorum exulare jussus est, non nisi pro parte quam retinuit, creditoribus obligatus est l. si marito 32. ff. solut. matrim. l. 2. Cod. ad leg. Jul. de vi pub. l. si debitor, Cod. de sentent. pass.* plures Doctores per Anton. Gomez. *tom. 2. variar. c. 3. num. 11.* Thomas Sanchez post Plotum, Simancas, & alios, in *præcep. Decal. l. 1. c. 22. num. 74. & 75. & num. 53. 88. & 90.* & post plurimos DD. Farinac. *de delict. & pœn. q. 25. num. 180.* & cum Barbof. Gaill. Peregrin. Jul. Clar. Anaya & aliis idem asserit Magister noster Solorzan. *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 26. n. 19.* Et isti duo casus nihil ad nostram difficultatem pertinent.

83 Tercio modo fit confiscatio rei particularis, vel rerum & mercium specialium: & tunc dominium harum specierum ita liberum & absque ullo onere transit in fisco, ut nullo modo teneatur ex illis satisfacere creditoribus delinquentis: per *d. l. si marito 32. ff. solut. matr. l. 2. ff. ad leg. Jul. de vi pub. l. si debitor, Cod. de sentent. pass.* probant in terminis Glossæ communiter receptæ in *eisdem legib. & omnes ordinarii Doctores ibid. prout adnotavimus supr. n. 6.* Anton. Gomez. *d. cap. 3. num. 11.* post quem & Peregrinum, Azeved. & alios tenet Thom. Sanchez *d. c. 22. num. 53.* Gregor. Lopez *ad leg. 10. tit. 2. part. 3. vers. pvide:* Spino *de testam. glos. 27. n. 39.* Fulv. Constant. *ad l. 1. num. 112. Cod. de ven. fiscalib. & n. 118.*

84 Ratio discriminis inter confiscationem juris universalis & particularis, ea est, quia quando bona omnia confiscantur, hoc intelligitur, post satisfactionem creditorum, quia bona non dantur nisi deducto ære alieno, textus est ex-

pressus in *l. non possunt 11. ff. de jur. fisci* ibi, *non possunt ulla bona ad fiscum pertinere, nisi quæ creditoribus superfutura sunt: d. l. fin. Cod. de debitorib. Civit. d. l. 1. Cod. de fidejuss.* exorant Sanchez ubi proxime ex *d. num. 74.* Peregr. *de jur. fisci. l. 4. tit. 8. num. 11.* Farinac. *d. quæst. 25. num. 138.* & post alios Acosta *de privil. credit. regul. 2. ampliat. 7. ex num. 171.* & quia fiscus hoc casu est successor universalis, quæ rationes cessant in confiscatione rerum specialium, & ideo transeunt in dominium fisci absque aliquo onere.

Quæ distinctio & differentia consonat juris dispositioni: nam si inter hæredem scriptum & successorem ab intestato orta fuerit controversia super rescissione, vel nullitate testamenti, & inter eos fuerit super hæreditate transactum, dubitari poterit contra quem creditores hæreditarii teneantur dirigere suas actiones & exigere sua credita? In quo DD. in *l. 3. & l. controversia 14. ff. de transact.* conveniunt unanimiter, quod si inter hæredem scriptum ex transactione, & successorem ab intestato dividatur hereditas per quotas, creditores pro rata cujuslibet portione utrumque convenire debent; & uterque successor pro sua rata & quota tenetur eisdem satisfacere, per text. expressum in *d. l. controversia 14. ff. de transact.* plurimos Doctores ad idem congerit Cyriac. *controversiarum tom. 1. cap. 17. ex num. 4.*

At verò si tota hereditas remanet penes hæredem scriptum, & res aliquæ particulares & speciales adjudicentur seu concedantur successori legitimo, ipse nihil prestare tenetur creditoribus hereditariis, sed hæres scriptus eis satisfacere debet in solidum, Alberic. in *d. l. controversia, col. 2. vers. aut dicit testamentum:* & ibi Bartol. num. 4. Bald. sub num. 4. Jacobin. in *1. lectur. sub num. 7.* Jalon. sub num. 3. vers. secundo autem casu, *ff. de transact.* Odofred. in *d. l. 3. in princ. col. 2. ff. eod. tit.* Trigona singular. 94. num. 4. Surd. *conf. 92. n. 8.* Cyriac. *d. controvers. 17. n. 3.*

Conducit quod si condemnatus, postea à Principe fuerit restitutus in quota parte universaliter, puta tertia, vel dimidia bonorum confiscatorum, Fiscus & delinquens restitutus tenentur creditoribus ipsius delinquentis pro suis portionibus satisfacere, *l. tytor filiorum, Cod. de sentent. pass.* si tamen delinquens restitutus sit dumtaxat ad rem particularem, puta domum, vel fundum, non tenetur creditoribus aliquid contribuere, sed fiscus remanet solus gravatus & adstrictus onere solvendi: late Fulv. Constant. *ad leg. 1. numer. 118. Cod. pœnis fiscalib. credit. præfer.*

Conducit etiam, quod bona patris ad fisco delata transeant cum onere alendi liberos, si nimirum fiscus occupat universa bona patris; secus enim est quando succedit in aliqua tantum quantitate, quia tunc non tenetur, Bald. in *l. data opera, num. 10. Cod. de his qui accusar. non poss.* Carpan. *ad statut. Mediol. par. 3. cap. omnium, num. 769.* copiose Guazin. *de confis. conclus. 3. limit. 20. n. 14.* quos sequitur Giurba *ad consuetud. Messanen. cap. 7. glos. 12. tunc 12.*

Consonat tandem quod is cui legatur quota universalis hereditatis, tenetur pro rata ad onera hereditaria; at si legatum contineat tantum certam rem seu speciem, legatarius ad hujusmodi

modi onera non tenentur: ut per plures firmat Barbosa in collectan. ad leg. 1. ex n. 2. cum seqq. Cui. si cert. perat. tom. 2. Et de hac distinctione inter quatum bonorum, vel hereditatis; & rem aut res speciales & particulares, ut successor in quata, vel tota, teneatur solus ad omnia onera vel pro rata, non vero successor singularis; per plura iura & DD. tuetur Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 10. & ex n. 8. & seqq.

Quod pertinet, quod bonis omnibus confiscatis, fiscus tanquam heres & successor universalis delinquentis tenetur stare locationi, sicut tenebatur delinquens; at vero si confiscatio est rei particularis illius conductus, puta domus, fundi, fiscus non tenetur stare conductioni, quia in eum dominium transivit absque aliquo onere & obligatione: textus est expressus in l. si fundus quem, ff. locati, & per alia iura & Doctores probat Ant. Gomez, tom. 2. variar. cap. 3. num. 11. post quem, & Baldum, Jason. Peregrin. & Azeved. idem firmat Sanchez in praecep. Decal. tom. 1. lib. 2. c. 22. n. 53.

87 Ratio horum est, quia cum in hac re fiscus succedat non per juris translationem, sed per privationem, ut superius diximus ex num. 19. sequitur resolutio praecedens juris locatitoris; & inde jus conductoris quoque resolvitur, quo finito & extincto, non potest convenire fiscum: hanc singularem rationem admodum conducibilem nostrae resolutioni reddunt Abbas in cons. 108. lib. 1. Socin. cons. 32. num. 6. vol. 1. Gratian. discept. 37. n. 6. Marta voto 139. num. 5. Farinac. dec. 400. num. 5. & 6. Guttier. pract. c. quass. lib. 2. quass. 8. n. 8. Olaf. dec. 156. n. 14. Cephal. cons. ... Mantic. de contractib. l. 5. tit. 10. n. 27. & tit. 12. n. 9. Franchis dec. 216. n. 4. & dec. 302. Tepatus l. 2. variar. tit. locat. an successore stare teneatur, col. 2. Tusch. lit. L. conclus. 418. n. 31. & 60. Surd. dec. 40. n. 10. Barbos. in l. filiosfam. §. fin. n. 10. ff. sol. matr. Parlarod. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 4. par. §. 5. num. 11. & 12. Cagnol. in l. 2. Cod. de pact. inc. empt. num. 220. Giurba dec. 63. n. 7.

Quae ratio priorius evincit & undique roborat nostram resolutionem, de qua in hoc secundo fundamento ex num. 83. & similiter in primo, ex num. 75. cum seq. ut quoties per privationem & extinctionem juris condemnati succedit fiscus in mercibus particularibus, creditores hypothecarii, & alii habentes jus dependens a jure debitoris suis mercibus privati, non habent actionem adversus fiscum, cum eorum jus fuerit extinctum, resolutum jure debitoris per privationem.

88 Igitur de primo ad ultimum sequitur, quod quando per Commissum incidit in fiscum ipso jure dominium mercium particularium & specialium, quae non tangunt universa bona introducentis, nec quatum eorum, sed confiscantur tantum res speciales, ipsae liberae ab omni onere fisco adquiruntur, & absque obligatione satisfaciendi seu solvendi creditoribus debitoris quantumcumque hypothecariis anterioribus, ex hactenus comprobatis in hoc secundo fundamento ex num. 81. & seqq. & sunt iura expressa in d. l. si marito 32. ff. solut. matr. ubi agitur de uxore creditrice pro sua dote, pro qua in bonis mariti habet tacitam & privilegiatam hypothecam, & d. l. 2. Cod. ad leg. Jul. de vi publ. ubi agebatur de pupillo agente ad bona sui tutoris confiscata, in quibus a jure tacitam pupillus habet hypothecam pari-

ter privilegiatam; & tamen juxta verum intellectum communem Glossarum & Doctorum, de quibus supr. num. 83. distinctionem inter confiscationem universalem, & rerum particularium, ut in istis non teneatur fiscus, juxta praefata iura.

Comprobatur ulterius ex celebri texto in l. 89. quinque legibus damnare mulieris dos publicae, majestatis, Juliae vi publicae, parricidii, veneficii, & de sicariis, 3. ff. de bon. damnat. ubi dos (in qua maritus ante exactionem habet hypothecam, & post exactionem, dominium licet revocabile) transit ad fiscum libera, & absque onere hypothecae: quam legem ad hoc ipsum quamplurimi Doctores adducunt & exorant, quos congerit Farin. de delict. & pen. q. 24. num. 5. & latius quass. 25. num. 13. 14. & 15. quia mulier in his criminibus ipso jure amittit rerum dotalium dominium, & fisco fuit applicatum liberam omni onere, & hypotheca, qua antea erat gravatum; juxta comprobata supr. ex n. 71. & seqq.

Quae doctrina hodie de jure Regio procedit in omnibus delictis indistincte, pro quibus mulier condemnata fuerit, quia in bonis dotalibus poena repositur & executioni mandatur non obstante praedictio mariti, ex leg. 78. Tauri, quae est lex 11. tit. 9. l. 5. recopil. ubi notat Azeved. n. 5. & Ant. Gomez. in d. l. 78. n. 2. Carleval. de judic. tom. 2. l. 1. tit. 3. disput. 19. num. 16. 17. & 18.

Fulcitur ex illius questionis resolutione, de qua supr. num. 7. & 8. & num. 31. cum seqq. an domus delinquentis creditori hypothecata, pro cuius debitoris delicto destrui vel comburi mandatur; & conclusum fuit affirmative; quamvis hoc praedictet creditori, ob vindictam publicam: quae opinio probabilior est, cum videamus idem determinari in casu fortiori, nempe quando ipsa domus communis est cum alio tertio condomino, ut non obstante condomini praedictio, domus, quae commodè dividi non potest, vel in qua condominus habeat partem superiorem, a fundamentis tota destrui debet, ut ex Bald. in l. 1. Cod. quib. ex caus. servi pro priam. l. actip. & Felin. in c. quae in Ecclesiarum, n. 28. de consuet. tradit Petra in tract. de potest. princ. sub rubr. de spe quam quis habet ab intest. in hered. viv. ven. §. subiacimus nunc, num. 14. vers. octavum c. sus. fol. 195. late Ilerria in cap. 1. §. receptatoribus, in addit. post n. 33. vers. querunt moderni: de pace juram. firm. sequitur Fabius Capyc. Galeota in responsa fisci 28. ex n. 13. idem tenet Mastrill. de magistrat. l. 3. cap. 4. num. 381.

Tertium & ultimum fundamentum exclusivum creditorum a mercibus incidentibus in Commissum, illud est, quod causa Commissi non potest regulari per illam distinctionem a Doctoribus communiter traditam ad exclusionem vel inclusionem & conservationem hypothecae super re postea per debitorem alienata; ut si alienatio fiat ex causa de praeterito necessaria, puta ex conventionem, ut hoc casu existente in origine acquisitionis, ut hoc casu extinguatur hypotheca: at vero alienatio ex causa omnino voluntaria pendente ex solida voluntate debitoris, dote & transeat hypotheca, ex doctrina superius adducta ex num. 26. & seqq. Tum quia haec distinctio procedit in debitore alienante & operante per contractum ex suo facto, suo consensu, & voluntate

voluntate, sive necessaria, sive voluntaria, & per seipsum ex facto suo ordinato immediate ad alienandum juxta supra dicta ex num. 29. quod in Commissio prorsus cessat; quoniam casus Commissi non tam est alienatio, quam privatio & amissio mercium inducta à legis vi & rigore, nulla concurrente voluntate debitoris, nec consensu, sed eo invito & rennente lex ipsa operatur extinctionem juris acquisiti à debitore propter delictum, fraudem, & audaciam ipsius introducentis merces prohibitas, vel temerè illas occultantis, professione & manifestatione omissa in portibus & aliis locis à publico destinatis ad recognitionem mercium invehatarum: qui casus est omnimodò diversus ab alienatione ex facto & consensu debitoris procedente, de qua loquuntur jura, & Doctores superiorem distinctionem adducentes, sub qua non includitur iste noster casus diversam habens inspectionem, & sub diversa juris regula inclusus determinari debet juxta varia fundamenta & singularissimas doctrinas hactenus per totum discursum non sine ingenti labore requisitas & cumulatatas.

Et quantumvis casum Commissi vellemus applicare alicui præfatæ distinctionis membro, certius aptaretur primo requirenti causam necessariam præambulam, ut ex alienatione facta per debitorem extinguatur hypotheca, quatenus privatio & adeo ipso mercium propter Commissum, sit alienatio necessaria inducta à lege, quæ quodocunque contingat, eundem effectum operatur, ac quolibet alienatio proveniens ex conventionione partium & causa præambula: ut ex plurimis Doctoribus adductis *infra num. 95.* quo supposito potest dici hic casus comprehensus in primo membro distinctionis; non in secundo præcisè requirente liberam & absolutam voluntatem debitoris, ut conservari possit hypotheca, quæ nunquam in hac amissione domini concurrebat: neque enim lex indiget voluntate & consensu debitoris, sed per seipsum operatur absque intervenitu debitoris hanc privationem & amissionem mercium, & extinctionem juris debitoris delinquentis, ipso facto jure, quia debitore invito, rennente, contradicente, & repugnanter, per seipsum inducit hanc privationem mercium & extinctionem domini quod habebat debitor in ipsis fraudulenter & contra prohibitionem legis invehctis & introductis, vel non professis. Et ideo quocumque tempore superveniat privatio hæc & extinctio domini; per necesse debet operari effectum resolutivum hypothecæ tanquam ab illo dependentis & adquisitæ creditori in consequentiam; juxta regulam, *Cum principale non subsistit, non ea quæ sequuntur locum habent: de reg. jur. in 6.* quia quocumque tempore accidat privatio & extinctio domini ex legis dispositione, eundem effectum debet operari, quem operatur causa alienationis antecedens & præambula: prout evidentissimè probabimus statim.

Quapropter de iis mercibus quoquo modo incidentibus in Commissum, aliter judicandum est quam de alienatione rei hypothecæ postea facta per debitorem nullo juris rigore cogente, sed ad libitum & ex spontanea voluntate volentem fraudare creditores in jure hypothecæ; quod jus non patitur: at in Commissio debitor introducendo merces prohibitas, vel permissas non manifestans, nihil ordinavit ad effectum alie-

nandi, ex Doctoribus superius adductis & citatis num. 29. & 30. sed potius animo lucrandi & adquirendi in majus commodum & utilitatem suorum creditorum, qui casus cum longè discrepet à præcedenti, illatio quæ fieret ab uno ad alium tanquam irregularis non est admittenda.

Quia potius ex supra dictis sequitur quod dum leges privant debitorem delinquentem ut supra suo dominio, & jus ipsius extinguunt & resolvunt ipso jure, eo resoluta & penitus amissa, nullum hypothecæ vestigium remanere potest creditoribus super rebus & mercibus propter commissum confiscatis; quia quoquo modo resolutio per legem jure debitoris, resolvitur debet etiam jus creditoris quod ab illo dependet: ut in expresso probant dicta l. si marito 32. ff. solut. matr. l. 2. Cod. ad leg. l. de vi publ. d. l. quinque legibus 3. ff. de bon. damnat. cum aliis supra adductis ex num. 87. & seqq. & ex n. 81. cum multis seqq. quæ disponunt exclusionem quorumlibet creditorum etiam hypothecam habentium, ne ex bonis specialibus seu mercibus confiscatis perfecti qui possint quod sibi debetur.

Hinc provenit, quod ad cognoscendum & distinguendum inter actus necessarios & voluntarios, Doctores communiter asserunt idem esse necessitatem provenire ab origine vel dispositione partium, & causa præambula; vel à dispositione & coactione legis, ut in utroque casu iidem resurgent effectus, ut ex Baldo, Signorolo, Castren. Corn. Alex. Capra, Cardin. Imola, Afflict. Durando, & aliis tradit Gabriel. conf. 16 num. 31. tom. 1. Olasc. decis. 167. num. 21. Alban. conf. 17. num. 8. Surd. conf. 112. n. 63. ad fin. Castill. de usufr. cap. 46. num. 2. & 5. Mantica de conject. ult. vol. l. 10. tit. 2. n. 2. & 3. Menoch. de arbitrar. casu 182. num. 52. & lib. 4. præsumpt. 109. n. 3. & præf. 110. num. 4. & conf. 56. n. 15. & conf. 1201. n. 26. Barbof. in l. si cum dotem, §. si pater, n. 2. ad fin. & n. 9. & 10. ff. sol. matr. Fab. de Ann. conf. 4. num. 2. & 63. Peregrin. conf. 37. numer. 13. tom. 3. Anton. Sola ad statut. Sabaud. tit. de feud. gloss. 1. part. 2. num. 6. Rauden. de Analog. l. 1. cap. 15. num. 215. Phanut. de dote gloss. 8. n. 90. Honded. conf. 39. n. 77. conf. 50. n. 3. 4. 14. 15. 18. vol. 2. Rimin. jun. conf. 774. num. 12. conf. 393. n. 16. & conf. 384. num. 40. Grassi. §. Legatum, quest. 16. n. 8. Turret. conf. 10. num. 2. conf. 83. num. 2. conf. 95. n. 9. tom. 2. conf. 18. n. 3. in 3. Caball. conf. 115. n. 1. & 2. vol. 2. Botta conf. 20. num. 12. Simon. de Præf. de interpr. ult. vol. l. 4. dub. 6. num. 9. & 32. Petra conf. 8. num. 168. Giarb. in consuetud. Mess. c. 9. gloss. 2. n. 10. p. 1. Igitur nihil debet obstat quod necessitas alienandi non proveniat ab origine acquisitionis & actu præcedenti, cum proveniat à coactione legis quæ idem operatur.

Consonat, quod quamvis maritus non possit alienare res dotales, si tamen sit contumax in præstanda cautione de damno infecto, eo quod res dotalis minetur ruinam, per primum decretum vicinus mittitur in possessionem ipsius rei; & crescente contumacia ejusdem mariti, ex secundo decreto dominium rei dotalis transit in vicinum, cui ob contumaciam viri acquiritur juris autoritate & dispositione, non attento nec impediante jure uxoris, cum sit alienatio necessaria ex juris dispositione: ut optime & late comprobatur Petr. Barbosa in l. 1. §. part. ex n. 11. cum seqq. ff. solut. matr. post

post jura & Doctores quos ibi allegat, nec sit necessitas alienandi præambula & præcedens constitutionem & promissionem dotis.

Aliud namque est, velle debitorem à se abdicare & voluntarie admittre jus & dominium quod in re hypotheca habet: aliud eum coactivè privari jure & dominio suo in aliqua re per juris dispositionem ob vindictam publicam, quo casu per resolutionem hypotheca non potest 96 perdari. Exemplis res fiet manifesta; si quis habet fructus beneficii hypothecatos vel emolumenta officii, & debitor officio aut beneficio postea sit privatus, [ad latissime tradita per Fabricium omnino videndum, tom. I. tit. de delictis. & poenis, qu. 20. ex n. 42. cum seqq.] per necessitatem consequentiam jus hypothecæ antea impositæ super emolumentis Officii & fructibus beneficii resolvitur & extinguitor; prout in Officii privatione determinatum affirmat Regens de ponte in d. c. f. 18. in fin. & in decis. 34. quem referens sequitur Constant. ad leg. 1. ex num. 108. cum seqq. Cod. poen. fiscal. credit. præfer.

Rib. ratur ex abunde comprobatis in hoc Labyrinth. par. 2. cap. 27. ex num. 16. cum multis seqq. ubi exactissime de officio hypothecato: & postea perditum seu quovis modo amisso pro debitore, ut nullo modo substat hypotheca præcedens, sed pater pereat & extinguatur cum amissione jura debitoris postmodum superveniente lege operantur: Et in beneficii fructibus hypothecatis, ubi sequuta amissione & privatione beneficii ob factum vel delictum debitoris titulari, ut pater resolvatur & extinguatur hypotheca præcedens ex re sed determinatur Rib. de c. f. 219. numer. 4. inter recapitulas per Fabricium. par. 1. f. m. b. 103. quam adduximus ad litteram hoc Labyrinth. b. part. 1. cap. 43. à princip. & signanter numer. 10.

Quod idem similiter procedit in pensione Ecclesiastica. Tercio creditori hypothecata, nam si debitor pensionarius postea ex aliqua juris dispositione fuerit illa privatus, vel aliter ob delictum ipsam amiserit; eodem modo perit & resolvitur hypotheca præcedens ut latius inferius hoc cap. sub num. 102. vers. fulciuntur discursus.

Quibus simile est, quod quando pater ob dilapidationem bonorum adventitiorum filii, privatur eorundem administratione & simul usufructu, creditores patris amittunt hypothecam quam habebant in illis fructibus, & tamen hæc privatio provenit non ex causa antecedente, sed ex nova superveniente ex vi & dispositione legis, juxta leg. ult. §. quib. Cod. de senten. pass. l. Imperator 50. ff. ad Trebell. Difficultas autem in hoc articulo solum consistit, an pater simul privetur fructibus, vel solum administratione bonorum? nam si fructibus privetur, dubium non est creditores amittere jus in illis, videndus Arias de Meza var. resol. lib. 3. cap. 37. ex num. 7. & Nos hac 4. par. 15. per tot. ubi latè quæstionem pro utraque parte dispositantes, ex indubitabili juriū & Doctorum observantia resolvimus ex num. 12. usque ad fin. patrem scilicet privati usufructu per legem ob culpam dilapidationis, & propterea extinguere hypothecam creditorum ejusdem patris.

Ex quo fonte fluit similis doctrina de re perfecta, legitime, irrevocabiliter donata, & transita, atque in dominium donatarii perfecte transla-

ta, & ab isto valide hypothecata suo creditori, si tamen postea acciderit, donatarium esse ingratum donatori, ita puniatur à jure ob culpam seu ingratitudinem, ut res donata amittat, quæ revertuntur ad donatorem rescissa donatione; & consequenter hypotheca antea legitime constituta resolvitur per culpam donatarii supervenientem, quod sic operatur rigor juris, ut per Albertic. in l. hic solus, Cod. re revoc. donat. quem sequitur Ripa in l. fin. cod. quest. 42. num. 146. & Pinell. ad leg. 2. Cod. de rescind. vend. par. 2. c. 10. num. 19. Mantica de contractib. l. 11. tit. 31. n. 76. idem tenet & contrariis respondet Tiraquel. in l. si unquam, ver. b. revertatur, num. 330. vers. & idem quoque, Pacifico de salvan. in verid. inspect. §. cap. unic. num. 115. Mozius de contract. tit. de donat. c. quomodo annull. & revoc. donat. num. 61. & 62. quos & alios sequitur Hermosill. ad leg. 10. tit. 4. part. 5. gl. f. n. 19 fol. 290. tom. 1. quam defendit in l. 67. tit. 5. par. 5. gl. f. 1. ex n. 21. tom. 2. fol. 360.

Idem videmus in donatione rerum perfecta & irrevocabili, quæ tamen rescinditur ob culpam & ingratitudinem postea supervenientem donatarii denegantis alimenta donatori, ut hypotheca interim legitime imposita per donatarium resolvatur; quia rigor juris poenam imponentis non attendit hypothecam sed revocationem domini rerum donatarum, ex qua ob poenam privationis subsequens hic resultat effectus: ita tenet Surd. de alimen. tit. 9. quest. 42. ex num. 1. cum septem seqq. & ex n. 15. cum seqq. ubi loqui ut de donatione, in qua non aderat pactum præstendi alimenta, sequitur Hermosill. ad leg. 67. gloss. 1. sub n. 21. vers. casus duodecimus est: & his non citatis, ex aliis pluribus tenet Merlin. de pign. l. 5. quest. 19. per tot. quia in his casibus jus operatur revocationem donationis ipso facto, prout in casu nostro, ut post plurimos Doctores probat Hermosill. ad d. leg. 10. tit. 4. part. 5. gloss. 7. n. 15. fol. 96. tom. 1. quia ubi lex in poenam privat delinquentem dominio rei suæ ipso jure, non attendit hypothecam interim contractam.

Item quando dominus amittit servum hypothecatam, eo quod factus sit vagabundus, quo casu dominus perdit dominium servi, & acquiritur sisco Principis, qui potest ipsum alteri donare, l. 1. & 2. Cod. si vag. petat. mancip. & colligitur ex l. 3. Cod. de agricol. & censu. Tiber. Decian. tract. crim. l. 4. cap. 13. num. 10. tom. 1. pariter creditoris domini resolvitur hypotheca, resoluta & amissa jure debitoris quod ab illo dependet.

Item navis hypothecata, diruta, vel molendinum vi fluminis destructum, licet iterum reedificetur etiam ex eisdem tabulis & tignis, hypotheca extinguitor, Censius de censib. quest. 101. per tot. Avendan. de censib. cap. 60. ex n. 14. variis enim modis potest contingere amissio rei hypothecatae, & 99 simul resolutio hypothecæ, l. servum 27. ff. de pign. l. si cum 8. ff. mod. pign. vel hypoib. sol. l. si cum venderet. §. 1. & l. creditor 15. ff. de pign. act. cum similib. l. 2. Cod. de servo pign. dat. manumiss. ubi hypotheca tacita, vel generalis super servo resolvitur propter libertatem ei datam à debitore, quia in servo facto libero non potest durare hypotheca, ut deciditur his verbis: liberatus à debitore sisci servo data, qui pignori non est ex conventionem speciali, sed tantum privilegio sisco obligatus non aliter infirmatur, quam si hoc fraudulenter censilio

confilio effectum delegatur: & idem probat lex 3. eod.

200 Hinc fit quod servus hypothecatus si delictum commisit, ob quod fuerit damnatus vel in metallum, vel ad mortem, non attenditur jus domini, nec creditorum hypothecæ; quominus sententia in servum lata mandetur executioni: ut probant Doctores ex l. 1. *Cod. de bon. præscript.* melior text. in l. si fugitivi servi deprehendantur ad barbaros transeuntes, aut pede amputato debilitentur, aut metallo dentur, aut qualibet alia pena efficiantur. 3. *Cod. de serv. fugit. l. si quis aliquid, §. 1. ff. de penis, l. metalli supplicium tam ad personas liberas, quam etiam ad servos pertinet conditionis, Cod. de pen.* atque ita servus potest hoc modo conditionem domini deteriore facere: verba sunt text. in l. 1. §. quid ergo, in fin. ff. de vi, & vi arm. præfatam conclusionem probant Vincent. de Franch. dec. 317. à n. 6. Peguera decif. crim. 22. per tot. Jul. Clar. l. 5. recept. sentent. §. fin. quæst. 97. à princ. Petr. Cavall. resol. crimin. centur. 2. casu 146. per tot. Fulv. Constantius in l. 1. n. 80. *Cod. pen. fiscal. præferti*: quos allegat Salcedo in tract. de Contrabanno, cap. 29. num. 86.

101 Et horum jurium & Doctorum ratio petenda erit ab his quæ hæcenus ex n. 74. cum multis segg. adduximus, quia dominus in his pœnis capitalibus amittit dominium servi, adeo ut etiam si redeat, non redit in dominium domini, sed ad fiscum pertinet text. est in l. aut damnus 8. §. fin. ff. de pen. cujus verba sunt: servos in metallum, vel in opus metalli, item in ludum venatorium dari solere, nulla dubitatio est; & si fuerint dati, servi pœnæ efficiuntur, nec ad eum pertinebunt, ejus fuerint antequam damnarentur, &c. & statim Imperator Antoninus relictissime rescripsit quia semel domini desierat esse, pœnæ servus factus, non esse eum in potestate domini postea reddendum &c. Cum enim dominus debitor ex juris dispositione amisit dominium servi, creditorum hypotheca pariter extincta & simul resoluta intelligitur. Quia vera est conclusio, quod quandocunque & quomodocunque resolvatur ex juris dispositione, jus & dominium debitoris circa rem hypothecatam, absque ejus voluntate & consensu, nullo modo potest subsistere hypotheca, quia resoluta jure debitoris, resolvitur jus hypothecæ creditoris, ex comprobandis ulterius.

102 Et de hac domini amissione propter commissum, idem judicandum erit ac si ab hostibus justo bello merces captæ fuerint; prout hanc comparisonem expresse probat lex 31. tit. 26. part. 2. ibi, *E fin toto esto tuvieran por derecho que los que llevasen algunas cosas sin mandamiento del Rey à tierra de los Enemigos quienes fuesen Christianos, o Moros, que quien quiera que se lo trate, que fuese sup. como aquello que se gana derechamente en guerra*, Bodadilla d. tr. c. 5. n. 271. quarum merces dominium (postquam collocatae sunt in tuto per viginti quatuor horas) ita dominus amisit, & fuit acquisitum capientibus, ut si à nostris iterum fuerint recuperatæ, non restituantur antiquo domino, qui nullum habet jus ad illas recuperandas, quia semel dominium ex juris necessitate ac dispositione amisit, fuitque in alios translatum; ad latè & accuratè scripta per Salced. de Contraban. cap. 11. per tot. ex fol. 97. nonne igitur foret absurdum, velle creditores ratione suæ hypothecæ, advocare has merces ab amicis illas

recuperantibus, quando dominus nullum jus habet ad eas petendas; hi enim sunt effectus domini amissi ipso jure, & alium ex legis potestate translati absque ullo onere.

Fulcitur discursus iste; quia pensio Ecclesiastica Tertio creditori hypothecata sicut amittitur, & ea privator ipso jure pensionarius per matrimonium postea contractum, ad latè tradita per Nic. Garc. de benefic. par. 1. cap. 5. ex num. 105. cum multis segg. & à num. 121. eodem modo quo beneficium amittitur ut sup. num. 96. ita pariter simul extinguitur hypotheca super pensione imposta, prout determinavit Rota in decif. 329. inter recoll. per Farinac. par. 1. fol. mibi. 108. per quam Nos resolvimus etiam in hoc Labyr. par. cap. 43. n. 3. & 15.

Hæc fundamenta acutè & accuratè considerata ex d. num. 75. cum omnibus sequent. adnotabis, quia convincunt prorsus quaslibet difficultates in contrarium adductas vel adducendas. Ex quibus fundamentis una resultat firmissima resolutio, quod in mercibus in commissum tam per contrabannum, quam per omissam professionem & manifestationem mercium permissarum incidentibus, fiscus tanquam dominus factus ipso jure anteponitur quibuscunque creditoribus hypothecariis delinquentis; quorum hypothecæ subitò cum dominio debitoris perierunt, extinctæque & resolutæ fuerunt, nec fiscus ex prædictis speciebus confiscatis, translatis ad ipsum aliquo onere, tenetur satisfacere creditoribus debitoris illas introductis. Quam opinionem & resolutionem verissimam arbitror, & in praxi servandam; nec unquam vidi, nec audivi creditorem aliquem delinquentis prælatum fuisse fisco agenti pro Commissis, in quo si admitterentur creditores, omnino frustrarentur tam iusta & sancta pragmatica, & cresceret audacia & temeritas introductionis, in notabilem perniciem & detrimentum Reipublicæ; facillimum enim foret introducentibus merces has prohibitas, fingere, & falsò supponere creditores ad liberandum merces in fraudem fisci: prout ulterius ex variis juris fundamentis nostra resolutio undequaque verissima apparebit. Ubi enim concurrat necessitas & rigor legis motæ ex iusta causa non attenditur Tertii præjudicium inde per accidens sequendum, ut in vestibus & aliis mercibus peste infectis, quæ comburantur juris præcepto, non attento præjudicio domini, nec creditorum in mercibus jus hypothecæ habentium, ut ex l. 1. §. cura carnis ff. de offic. præf. urb. & ex aliis docet Ripa de peste, cap. 6. num. 49. quos referens sequitur Salcedo in tract. de contrab. c. 29. n. 96. & comprobatur infr. num. 113.

Idem considerandum in terminis leg. 2. tit. 1. 105 part. 2. & leg. 31. tit. 18. part. 3. ubi deciditur, posse Principem agrum vel domum tollere à vassallo invito, quoties illis egeat Princeps ad aliquid faciendam, data recompensa: quod exornat latissime Ceval. commun. contra com. tom. 4. quæst. 906. ex num. 4. cum multis segg. Hermosill. ad leg. 3. tit. 5. part. 5. ex num. 9. tom. 2. fol. 7. & latius ex n. 30. cum segg. quia tunc cum deficiat voluntas & consensus domini fundi, non consideratur alienatio, nec venditio, sed amissio coacta, & ideo dominus non teneturolvere gabellam, ut latè disputantes probant Lazarte de decima vendit. cap. 19. ex n. 107. & Gutier. in tract. de Gabell. quæst. 22. num. 26. cum igitur debitor coactè

- roacōe dominium rei amittat, pariter hypotheca super ea imposita resolvi debet.
- 106 Infertur etiam ad leg. *praescriptio, l. omnes, Cod. de operib. publ.* ubi propter publicorum aedificiorum constructionem privata aedificia dirui seu destrui possunt, Catpan. *ad statut. Mediol. c. 433. nu. 70.* Giurba *decis. 86. n. 4.* Fontanell. *de pact. nupr. claus. 4. glos. 12. num. 28.* ubi pro ampliatione platearum publicarum compulsus est vendere domum suam destruendam; & pro constructione domus Consilii publici, vel carceris, idem tradit Aviles in *cap. Praeor. c. 18. glos. 12. n. 2. & 3.* Farinac. *dec. 854.* Gulman. *de evulsion. quest. 52. n. 46.* Et quod Iudex
- 107 pro decore civitatis potest domum privatam destrueret, Paris de Puteo *de syndico. §. Iudex. num. 16.* Roman. *singul. 710.* Ripa in *rubr. de damn. infest. num. 5.* Galpar. Thesaur. *quest. forens. 64. nu. 4.* Avendan. in *cap. Praeor. 1. par. c. 19. num. 39.* Bobadilla in *politic. lib. 3. cap. 5. nu. 26.* Giurba *decis. 86. num. 5.* Azaved. in *l. 7. tit. 7. Recopil. num. 9.* Guzman, *de evulsionib. quest. 57. n. 47.* Hermosill. *ad leg. 3. glos. 1. tit. 5. part. 5. ex num. 10. cum multis seqq. tom. 2. fol. 7.* ubi infert ad plenarios casus in quibus dominus compellitur invitum ex juris dispositione vendere domos & bona sua: &
- 108 ex *num. 32. cum multis seqq.* innumerabiles penè referens contra Covar. pro aedificio Ecclesiarum, aut reparatione & extensione Monasterii, Hospitalis, Cappellae, & similium, posse vicinos invitos cogi vendere bona & domos proprias, ex *l. si quis sepulcrum, in princ. ff. de religiof. & sumpt. fun.*
- 109 In quibus, & aliis similibus casibus, operante legis potentia, sicut debitor amittit invitum jus & dominium rerum suarum, multo fortius creditores debent simul amittere jus hypothecae ex resolutione juris & domini debitoris principalis à quo jus ipsorum dependet & derivatur: quo argumento in similibus omnino terminis utitur Rota penes Manticam, *decis. 63. per tot. maxime ex nu. 4.* ubi de statuto cogente dominum vendere domum vicino volenti aedificare ad ornatum Reipublicae, quod si dominum privatis domino, multo fortius tolli debet hypotheca, quam super domo habet Tertius, cum sit jus multo debilius.
- Idem fundamentum comprobatur Rota, ut per Merlin. *decis. 465. ex numer. 1. & ex numer. 6. cum seqq.* ubi de Bulla Gregorii XII Iper quam quis cogi potest domum viliori pretio vendere alteri volenti aedificare pro ornatu urbis: & quod ex hac legis coactione privetur locius jure, quod aliis ei competit ratio societatis & communione ad retractum, quod fortius est jure hypothecae ead. Rot. *dec. 437. ex num. 26.* penes ipsum Merlin. Ergo si dominus ratione sui domini nequit resistere legis coactioni, absurdum foret hanc potestatem tribuere creditori ratione juris hypothecae quod longè debilius videtur, ut etiam fortius videtur in bonis majoratus ac fideicommissi
- 110 perperui, prohibitis alienari & in Tertium transferri; tamen juris auctoritate & potentia interveniente, ut in casibus relatis, eogitur possessor majoratus bona vendere & alienare, non attento praedictio suo & familiae vocatae, necnon successorum omnium quibus jus ex fundatione adquisitum extat radicaliter & ab origine ipsius, in quibus efficacius jus residet quam in creditore hypothecario: ut probant Leo *decis. Valent. 90. num. 13.* Francisc. Merc. *dec. 534. num. 6.* Salgado Labrynib. *Credit. Tom. III.*

par. 1. Fontanell. *de pact. nupr. claus. 4. glos. 12. n. 25. 26. & 27. & 2. par. claus. 5. glos. 1. num. 120.* Novari. *de elect. for. sect. 2. quest. 21. nu. 9.* Giurb. *decis. 80. num. 16.* idem Giurb. post Hieron. de Leon. & Mantic. *observ. 46. num. 9. & 27. & ad statut. Messan. c. 10. glos. 10. numer. 4.* Gratian. *discept. 742. n. 25. & 26. tom. 4. Ricc. collect. 76. & Gratian. dec. 45. Carocc. decis. 261.* plurimos alios adducit Hermosill. *ad leg. glos. 1. tit. 5. par. 5. num. 49. & 50.* ubi quod etiam procedit in feudalibus & emphyteuticariis quorum alienatio prohibita est: ergo multo magis id operabitur legis potestas & coactio in hypothecis creditorum: ut in istis terminis determinavit Rota apud Mantic. in *d. decis. 63. ex num. 6. & seqq.* ubi optime comprobatur hoc fundamentum.

Quoniam hujusmodi alienationes, quae procedunt ex vi coactiva seu compulsiva legis, non subiacent regulis juris ordinariis exigentibus consensum & liberam voluntatem domini: igitur multo magis procedere debent supra scripta, quando ob culpam, fraudem & delictum domini debitoris, ipse dominus suo privatur, & per confiscationem extinguitur & resolvitur in favorem publicae disciplinae: ut rectè distinguit Consulius in *l. lititatio, §. quod illicitè, ibi: alterum enim utilitas privatorum, alterum vigor publicae disciplinae postulat, ff. de publican. & vestigal. consona lex, ita vulneratus, §. quod si quis, ff. ad leg. Aquil. cum similib.* ut multo magis jus creditorum hypothecae debeat resolvi.

Nam quemadmodum amissio domini, & privatio mercium non pendet à voluntate & consensu debitoris, sed ex visceribus juris, ita praecise & coactivè operantis, patitur nec requiritur causa alienationis praecedens hypothecam, quae tunc requireretur quando lex simpliciter adjudicasset merces fisco; sed non quando simul praemittit amissionem, resolutionem, & extinctionem juris & domini debitoris, quae in necessariam consequentiam insluit in jus hypothecae ab illo dominio dependens, juxta viriliter & veraciter hactenus comprobata ex tot variis & validis fundamentis.

Nam quando lex vel statutum disponit super actu licito & permissio, non attenditur damnum & praedictum quod indirectè inde sequitur; & per quandam consequentiam accidere potest alicui, nec propterea impeditur legis effectus & executio: text. est in *l. quis nec causam, ff. si cert. per. l. nullus 6. de reg. jur. & aliae doctrinae bellissimae videndae sunt lato calamo adductae in hoc Labyr. par. 1. c. 37. ex n. 40. & num. 32.* justissime enim lex privat mercibus eum, qui ipsam contempta illas contra bannum publicum introduxit; quid igitur refert praedictum creditoris habentis in eisdem jus hypothecae indirectè & per quandam consequentiam, quo minus ipsum virtualiter extinctum intelligatur ex natura reigestae hunc effectum producentis, ad quem lex principaliter non fuit destinata, sed ad privationem & extinctionem domini debitoris delinquentis, juxta abundè comprobata in *d. c. 37. n. 32. & ex n. 40.*

Deinde quia prohibita alienatione, solum intelligitur prohibita illa quae fit ab homine ex voluntate & consensu ejus, non verò quae inducitur à lege expresse vel tacite: ut ex quampulrimis Doctoribus comprobatur Mierex *de majoratu, 4. part. qu. 1. l. 1. m. 1. n. 6.* & quia alienatio quae

à legis dispositione oritur necessaria est, Bald. Pereyrain l. si curatorem, gloss. contractum fecisti, n. 18. Cod. de integr. restit. Monter. decis. 1. num. 6. Gallinus de verb. sign. cap. 32. num. 5. Giurba ad consuetud. Messan. cap. 14. gloss. 6. sub nu. 6. & princip. ubi multa congerit.

- 115 Et quando obligatio alicui prohibetur, non intelligitur nec comprehenditur obligatio tacite inducta à lege ex aliquo contractu permisso: optimè Cartar. decis. 46. ex num. 13. exempla tradit Moneta de commutat. ult. volunt. cap. 11. ex num. 222. fol. 1545. & ex Creso, Alciato, & Rot. decis. tenet Merlin. de pignor. l. 5. quasi. 8. num. 75.
- 116 & 76. quia alienatio tacite inducta à lege, tanquam necessaria ita præcisè obligat, ut comprehendat bona mobilia minoris, excluso decreto & aliis juris solemnitatibus, latè per Gratian. disp. forens. tom. 1. cap. 27. à num. 44. cum seq. ubi ponit varia exempla, optimè Pinel. de bon. matern. in l. 1. par. 3. ex num. 45. Tiraque. de leg. con. n. b. gloss. 8. q. 2. 3. ex n. 184. ubi de solemnitatibus aliàs requisitis in contractibus mulierum, Rota decis. 186. num. 6. ut per Cencium post tract. de cen. lib. Quibus consonat quod donatio tacite inducta à lege operatur suos juris effectus absque acceptatione donatarii, ut per plures DD. probat Micrez de majorat. part. 1. quest. 68. à num. 43. & quest. 36. à num. 24.
- 119 Nam alienatio ex causa necessaria inducta à lege, nec est alienatio, nec comprehenditur sub prohibitione alienationis: facit lex 1. ff. de fun. dor. ibi, quia hec alienatio non est voluntaria: & l. alienationes 13. ff. famil. ercisc. ibi, dumtaxat voluntaria, non que causam necessariam habent, text. in l. 3. in princ. vers. pignori, cum §. seqq. ff. de rebus cor. l. si pupillorum, §. 1. ff. eod. & ex l. 1. & 3. Cod. quando decreto opus non est; ut ultra citatos numer. 14. & 15. latè Fufar. de substit. q. 597. Olea titul. 2. quest. 2. num. 6. Arias de Meza lib. 3. var. cap. 26. & 27. per tot.
- 120 Et in tantum lex in huiusmodi alienationibus necessariis præcisè & efficaciter operatur, ut nullo modo attendat ad solemnitates aliàs de iure requisitas in favorem partis, vel Reipublicæ, sed absque illis effectum suum perficiat, Castil. tom. 6. controvers. cap. 113. à n. 15. Lara de Anniversar. lib. 1. cap. 20. num. 6. & 64. latè Sard. conf. 70. per tot. Guid. Pap. dec. 31. n. fin. Merlin. controvers. centur. 2. c. 74. num. 35. & ex Rota, Scaccia, Gratian. idem Merlin. centuria 2. cap. 39. à num. 41.
- 121 Quia Regula est, quod actus factus ex juris necessitate & compulsione, non comprehenditur sub lege prohibente actum fieri, l. 1. ff. de excusat. tutor. l. ut gradatim, §. 1. ff. de muner. & honor. & per alia plura jura consuluit Anton. Cioffi. conf. 37. vol. 1. Ludov. Roman. conf. 393. per tot. Aymon. Cravet. conf. 215. Jal. in l. si unus, §. pactus, numer. 29. ff. de pact. contr. var. rer. par. 2. c. 1. de minorib. ex n. 178. cum seqq.
- 122 Maxime si hæc juris compulsio necessaria, proveniat ex delicto, vel quasi, quia tunc non obstat prohibentio legis, ne quis possit se obligare, vel bona sua alienare absque certis solemnitatibus, lex absque illis operari potest & publicare, ne delicta maneant impunita, ut in prohibitione facta minori, & prodigo: quæ non extenditur ad alienationem causatam ex delicto, vel quasi, Gloss. & DD. in l. si quis in tantum, Cod. unde vi, tradit Bartol. in l. si quis bonis ff. de verb. oblig. Francisc. Bald. in l. si curatorem habens,

in vers. non absimilis, num. 43. Cod. de in integr. restit. Cancr. var. par. 2. cap. 1. de minorib. n. 190. Roder. Suar. in l. 15. tit. de las deudas, num. 16. ubi alios allegat.

CAPUT X.

Hypotheca ex facultate Regia legitimè imposita super bonis majoratus, an extinguatur perveniente majoratu ad ultimum familiæ consanguineum, penes quem vinculum dissolvitur, & bona libera remanent.

SUMMARIUM.

1. Majoratus familia relicta extinguitur, & bona remanent libera penes ultimum possessorem, post cuius obitum familia erit extincta.
2. De admissione femina exclusæ quando nullus superest masculus in majoratu rigoroſa agnationis remissionem.
3. An & quando filii naturales & spurii admittantur ex natura majoratus perpetui, omnibus legitimis de familia extinctis.
4. An hypotheca super bonis majoratus ex facultate Regia imposita dissolvatur, extincto vinculo per extinctionem familiæ? disputatur ad partes, n. 5. & seqq.
5. Mutata rei hypothecate forma, hypotheca ipsa extinguitur.
6. & 7. Servi, sicut alia debitoris bona, hypothecaria obligationi subijci possunt.
8. Servo hypothecato manumisso, hypotheca dissolvitur, etiam in præjudicium creditorum.
9. Qualitas nova superveniens cui illud transmutat in novam speciem: Declaratur num. 23. 24. & aliis seqq.
10. Extincta familiæ, extinguitur vinculum majoratus, & bona remanent libera apud ultimum possessorem.
11. Hypotheca legitimè constituta super bonis majoratus extinguitur, extincto majoratu, sed unus hypotheca perseverat.
12. Bona majoratus hypothecata ex facultate Regia, non immutantur, vel in forma, vel in qualitate, licet remaneant libera, apud ultimum possessorem, familia extincta.
13. Forma, seu clausula hypotheca bonorum majoratus apponi solita in rescripto Regio.
14. Bona majoratus hypothecata ex facultate Regia, non dicuntur immutari ratione hypothecæ per supervenientem libertatem.
15. Hypotheca non dissolvitur quandiu remanet salva rei hypothecatæ substantia.
16. Libertas superveniens majoratus respectu vinculi, non destruit substantiam bonorum ejusdem.
17. Servus hypothecatus per hypothecam generalem omnium bonorum debitoris, potest manumitti, & hypotheca extinguitur; secus si per specialem n. 18.
19. Servi etiam generaliter hypothecati manumissio non valet in præjudicium creditorum, si debitor non sit solvendo.
20. Bona majoratus sunt libera auctoritate Principis, dum ipse concedit facultatem ea obligandi jure

jure hypotheca, & ideo quoad hypothecam non immutatur per libertatem supervenientem ex familia extinctione, & n. 24.

21 Hypotheca bonorum majoratus ex facultate regia, non est generalis, sed specialis, & ideo non extinguitur per libertatem majoratus supervenientem.

22 Clausula, omnia & singula, in obligatione generali bonorum debitoris, operatur specialem hypothecam in singulis.

23 Qualitas superveniens enti, non immutat illius substantiam, & n. 24. & 25.

26 Qualitas superveniens rei hypothecate, non immutat nec extinguunt hypothecam.

27 Bona hypothecata transiunt in quemlibet possessorem cum suo onere.

28 Res pluribus creditoribus separatim hypothecata, si uni satisfactum sit, non sit libera respectu aliorum.

29 Bona majoratus, per extinctionem familiae, non omnimodam sed limitatam assequuntur libertatem; & ideo census & pensiones quibus erant gravata, non pereunt.

30 Hypotheca super usufructu formali imposita non extinguitur si transeat in causalem per acquisitionem proprietatis.

& per aliquot columnas usque ad fin.

Hac igitur majoratus dissolutione supposita, difficultas versatur an hypotheca, super bonis majoratus ex facultate Regia imposita, dissolvatur, extinctio vinculo, & bonis reductis ad pristinam libertatem, extinctis omnibus de familia consanguineis, ita ut ultimus possessor de illis disponat tanquam de bonis liberis; vel an insuper creditor ad concursum ab ultimo hoc possessore, seu ejus hærede peractum graduari debeat pro suo credito?

Et pro parte affirmativa, Hypothecam scilicet extinguunt per supervenientem libertatem in bonis hypothecatis, plura arguent fundamenta.

Primum, quia mutata rei hypothecatae forma, & statu hypotheca super ea imposita, extinguuntur & dissolvitur, alia namque & nova res est: ad quod plurima jura & Doctores adduximus hac 4. part. cap. 4. ex numer. 4. cum sequentibus. Sed in nostro casu mutatur forma rei, & bonorum, quia de vinculis sunt libera, & sub qualitate vinculatorum imposita fuit hypotheca super ipsis, ideoque facultas hypothecandi fuit à Rege impetrata; ergo hypotheca non potest subsistere postquam bona ipsa pervenerunt ad libertatem.

Secundò, pro hac parte viriliter facit, quod servus credit sub obligationem hypothecae; quemadmodum cetera bona debitoris, quia servi sunt de substantia & bonis patrimonii nostri, l. ult. in fin. Cod. de verb. sign. ubi Gloss. & Bartol. cum plurimis aliis cumulatim à Tiracuello in l. si unquam, verb. donatione largitus. num. 323. Cod. de revoc. donat. Rebuff. in l. rei 5. fol. 59. vers. quinto, ff. de verbor. obligat. & ideo tam generaliter quam specialiter expressè vel tacite servi obligari possunt jure hypothecae, l. Paulus 29. §. si sciens, ff. de pignori. ubi si dominus consentiat servum obligare bona sua, sub obligatione & hypotheca ipsemet servus continetur, ibi ipsum quoque, qui casus obligatum esse pignoris iure: & tot. tit. Cod. de servo pign. dat.

Attamen si ab ipso debitore servi hypothecati, manumissi fuerint, postquam consequuti fuerint libertatem, eximuntur ab hypotheca, & creditores hypothecae jus amittunt, text. est in l. libertas à debitore fisci servo data, pignori non est ex speciali conventionione, sed tantum privilegio, fisco obligatus, non aliter infirmatur quam si hoc fraudis consilio effectum detegatur. Et in leg. ab eo, qui bona sua pignori obligavit, qua habet, quæque habuiturum esset, posse servis libertatem dari certum est. Cod. de servo pignarib. dat. manumiss. Ergo pariter in bonis vinculis hypothecae subjectis dicendum erit ut hypotheca dissolvatur postquam eadem bona, servitute vinculi dissoluta, ad libertatem pervenerint.

Tertiò, probatur hypothecae extinctio; nam qualitas nova superveniens enti, illud transmittit in diversam & novam speciem, & præterea, instit. de inutil. stipul. cap. cum Martia, §. quævissi, de celebrat. missar. capit. statutum, de elect. lib. 6. Hypolit. singulari §10. Menochius, consil. 35. num. 13. & de recuper. possess. remed. 6. numer. 8. Surd. dec. 2. & consil. 179. n. 40. & consil. 202. num. 8. & consil. 321. numer. 12. & segg. Stephan. Gratian. discipe. forens.

1 Pro præcisa introductione celeberrimæ questionis, prius supponendum duximus, Majoratum familiae relictum cum prohibitione alienationis extinguunt, & dissolvi vinculum, quoties pervenit ipse majoratus ad ultimum familiae consanguineum, ita ut nullus alius per rerum naturam super sit aut superesse possit ex ea sive de vocatis, & in fundatione comprehensis: quapropter cum cesset omnino prohibitio alienationis propter familiam inducta per fundatorem; bona majoratus ita libera & alienabilia perveniunt & resident penes ultimum possessorem, ut de illis possit ad libitum disponere; & transeant ad omnes heredes etiam extraneos, sive testamentarios, sive legitimos; vel etiam possit novum fundare majoratum ex eisdem bonis, seu aliter pro suo arbitrio ea alienare inter vivos, & causa mortis; ut sunt jura aperta in l. quoties ab omnibus, Cod. de fideicom. l. qui solidum §. pradium, l. cum pater, §. libertis, ff. de legat. 2. Noguero. alleg. 25. ex n. 10. ubi adducit Rotæ decisiones; latissime Mierex de majoratu. 4. par. quest. 29. per tot. & aliis locis, quæ longa serie cum plurimis aliis tractat Castill. lib. 2. controvers. capit. 22. numer. 45. & per tot. videndus ex numer. 75. usque ad fin. & tom. 6. c. 143. §. unico per tot. & in capit. 146. per tot. ex Ludov. Molina libr. 1. capit. 4. per tot. plurimos congerunt Addit. ex numer. 1. cum sequentibus juncto numer. 23. & sequentibus. Fusat. de fideicom. quest. 551. num. 1. & 2. & latius in quest. 735. ubi innumerales penè Doctores adducit, qui etiam tractant de amissione feminæ exclusæ in majoratu rigorosæ agnationis, quando scilicet nullus superest agnatus, sed omnes prorsus deficiunt.

2 Imò & filii naturales, & spurii penitus exclusi à successione majoratus, omnibus tamen legitimis de familia extinctis, admittuntur ex natura majoratus perpetui, perpetuamque in infinitum subrogationem desiderantis: ex Mierex, Flor. de Mena, & pluribus aliis probat Castill. controvers. tom. 5. cap. 82. numer. 49.

forensi, tom. 5. cap. 854. num. 52. & c. 936. num. 24. Mangil. de impus. quest. 176. num. 4. Scacc. de commerc. §. 7. gloss. 5. n. 159. Sed in hoc casu, horum bonorum qualitas omnino mutatur, & nova supervenit, quia de vinculis & alienari prohibitis facta sunt libera & alienabilia, quando extincti sunt omnes de familia vocari, ut supponunt Doctores adducti superius ex num. 1. & multi alii ab eisdem laudati, ergo hypotheca super illis imposita, intelligitur resoluta & extincta juxta adducta supr. num. 5.

His tamen & aliis minimè refragantibus, **II** Contraria resolutio tenenda erit uti verior, certior, & probabilior; ut nempe hypotheca legitime constituta super bonis majoratus, nullo modo extinguatur, sed duret & perseveret in eisdem; quantumcumque libera remaneant apud ultimam familiam consanguineam possessorem: prout ex invincibilibus fundamentis apparebit.

Primo, qui in bonis majoratus hypothecatis ex facultate Regia, nec in forma, nec in qualitate supervenit aliqua mutatio, quantumvis ex vinculis reddantur libera cessante causa vinculi; quoniam eadem bona ab initio, quod ex facultate Regia hypothecæ subjecta fuerunt, ad effectum solvendi debitum propter quod fuerunt creditori hypothecata, facta fuerant libera, Principis auctoritate & potestate, revocantis expresse prohibitionem alienationis factam & inductam à fundatore majoratus ad effectum illius quantitatis debite persolvendæ; cuius rescriptum licet per se & alio non expresse, licentiam & facultatem alienandi possit operari, cum ad hunc effectum alienandi scilicet & hypothecandi bona majoratus tale rescriptum fuerit à Rege postulatum & concessum; adhuc tamen ad maiorem declarationem, & ad tollendam omnimodam scrupuli & dubitationis causam & occasionem, Princeps in eadem facultate expresse dicit & specialiter declarat juxta stylum usitatum & consuetum, per hæc verba: *e para el efecto susodicho, e no para en otro alguno apartamos e dividimos del dicho estado y mayorazgo, y de las clausulas, vinculos y condiciones del, los vienes y rentas, sobreques impuieredes y situaredes el dicho censo, y los bazemos libres, ni obligados, ni sujetos a vinculo, ni restriction alguna, &c.* quam ad litteram adduximus in hoc Labyrinth. 2. part. cap. 9. numer. 69. & num. 28. & 29. nec non ex num. 60. ubi innumeros penè Doctores conghessimus, ut facultas ad alienandum bona majoratus, & feudalia, ea reddat libera, sublato impedimento prohibitionis alienandi.

14 Cum igitur hæc bona majoratus, quantumvis vincolata & inalienabilia sint ex præcepto fundatoris, efficiantur libera ex facultate Regia ab initio contractus & hypothecæ, ad cuius effectum Rex dissolvit vinculum ipsorum bonorum, nihil novi in illis supervenit, neque immutatur; per supervenientem libertatem propter extinctionem familiæ, nec in qualitate, nec in forma; nec in materia & substantia, unde induci possit aliquod mutationis seu alterationis vestigium in hypotheca legitime constituta præcedente in eisdem bonis; quæ propterea debent præcisè permanere penes eundem debitorem & ultimum possessorem & cum sua causâ transire in ejus hæ-

redes & particulares successores inter quos eisdem bonis disposuerit, prout potest ex dictis supr. num. 1. & sequentibus. cum eodem hypothecæ nexu.

Et ex hoc unico fundamento diluuntur omnia propterea quæ in contrarium consideravimus ex num. 5. cum sequentibus, ex quorum & singulorum ulterius responsione speciali evidenter apparebit veritas nostræ resolutionis, de qua ex num. 11. cum seqq.

Non obstat igitur primum, de quo supr. numer. 5. ubi quod mutata qualitate, statu, & forma rei hypothecæ, extinguatur hypotheca. Quia respondetur, veram non esse propositionem, quoties remanet substantia rei hypothecatæ; adhuc enim durat hypotheca, nec dissolvitur per quamlibet accidentalem mutationem in forma seu qualitate: quod abundè probavimus hac 4. part. cap. 4. ex num. 38. & 40. cum multis sequentibus & iterum ex num. 54. cum sequentibus, quibus locis ad saturitatem videbis per jura & varias doctrinas, comprobata hanc firmissimam propositionem nullatenus extingui hypothecam per mutationem rei hypothecatæ in qualitate, forma, vel statu; si non sit mutata substantia, sed salva permaneat, prout verificatur in casu nostræ questionis, in quo licet bona antea vincolata reddantur libera amissa priori vinculi & prohibitionis qualitate, bona tamen eadem sunt, nec in seipsis, prout requiritur ad extinctionem hypothecæ, patiuntur aliquam intrinsecam mutationem vel alternationem, sed tantum in titulo possidendi, qui de temporali efficitur perpetuus ad commodum possessoris majoratus ultimi consanguinei in vocatione comprehensi, & suorum successorum utilitatem, prout exactè comprobavimus in d. cap. 4. ex num. 24. cum seqq. ubi videre poteris.

Non obstat etiam secundum & fortius arguementum, de quo ex num. 6. 7. & 8. ex l. libertas, & l. ab eo, Cod. de servo pignori. dat. manumiss. quibus probatur, servum, dum est in servitute, posse pignori & hypothecæ dari, sed non impediri debitorem, illam interim manumittere, & per libertatem subsequarum creditoris hypothecam extingui, quod verum profiteamur sub distinctione inter generalem tacitam vel expressam obligationem, ut in hac procedat distinarum legum dispositio.

At verò in hypotheca servi & pignore specialiter aliud determinant jura, ut debitor non possit in præjudicium creditoris hypothecarii libertatem servo dare, nec libertatem valere, ut eadem jura expresse probant, d. l. libertas: ibi, *libertas à debitore fisci servus datus qui pignori non est ex conventionem speciali, &c.* & in d. leg. ab eo 3. expresse distinguitur inter specialem & generalem servi hypothecam, in hæc verba, *ab eo qui bona sua pignori obligavit quæ habet, quæque habiturus esset, posse servis libertatem dari certum est. Non idem juris est in iis servis, qui pignoris jure specialiter traditi, vel obligati sunt.* Idem probat text. in l. 3. ff. de manumiss. his verbis, *servus pignori datus est debitor locuples sit, manumitti non potest, de manumiss. l. 4. ff. qui & à quibus manum. liberi non fiant, ibi: servum pignori datum manumittere non possumus, quod fallit in fisco, ex leg. 11. cod. tit. Gloss. & DD. eandem differentiam inter hypothecam generalem & specialem servorum communiter agnos-*

agnoscunt, & obiter notavit Acolta de privileg. credit. in prefat. ad regul. 3. sub numer. 29. fol. 195. differentiam tamen rationem non reddunt, nec ego concludentem reddere audeo, cum videam de jure quoad preservationem juris creditorum idem operari hypothecam generalem, quod specialis operator, & si attendimus favorem libertatis, in utroque distinctionis membro æqualiter versatur: dicendum itaque quod hoc per quam durum est, sed ita lex scripta est.

19 Cum eo tamen temperamento jus admittit libertatem, & hypothecæ dissolutionem servi generaliter hypothecati, ut minus præjudicet creditoribus, tum deam libertatem valere si debitor sit solvendo, & bona alia habeat, ex quibus creditores sua credita exigere possint: si vero non sit solvendo libertatis dationem non admitti in præjudicium creditorum, jura sunt expressa in l. 5. §. si Titius: l. 8. §. si miles, l. 11. §. sed divi fratres: l. 18. l. 23. l. 29. ff. qui, & à quib. manumissi liberi non fiant: servi autem specialiter pignorat libertas absolute negatur & invalida est, etiam si debitor solvendo sit: textus clarus in d. l. 3. ff. de manumiss.

20 Sed quantum ad nos attinet, præfatis legibus dupliciter respondetur, primò, quod in casu de quo agimus quantum ad creditores hypothecarios bona hypothecata ex facultate Regia nullam noviter consequuntur libertatem, cum antea à principio creatæ & formate hypothecæ bona illa vincularia facta sunt libera, autoritate & potestate Principis interveniente, ut diximus supr. num. 12.

21 Secundò respondetur, jura impediencia libertatem servi specialiter hypothecati juxta dist. leg. 3. Cod. de serv. pignor. dat. & leg. 4. ff. qui & à quibus: favere nostræ resolutioni; quia hypotheca super bonis majoratus non est generalis, sed specialis dicitur, si credimus doctissimo Ludov. Molinæ de primogenit. l. 4. cap. 6. num. 29. & 30. quem retulimus in hac Labyrinth. part. 2. cap. 5. num. 6. legendus ipse Molina ex num. 17. & 20. sequitur Castill. controvers. tom. 4. cap. 26. num. 29. 31. & sub n. 32. & Addition. ad Molin. ibid. num. 17. Nos hac 4. part. cap. 2. num. 91. & sequentib. ubi hæc Molinæ doctrina, quæ tanquam nuda difficilis videbatur, validissimis juris fundamentis vestitur, exornatur, & roboratur.

22 Insuper confirmari potest ex stylo universali Notariorum qui in obligationibus bonorum omnium, & in hypotheca generali, communiter addunt, omnia & singula: per quæ verba intelliguntur obligata specialiter singula bona debitoris, ut firmant Craveta conf. 381. n. 4. vol. 3. Pacific. in tract. de salu. interditt. inspect. 3. in magna impress. n. 4. & in parva, eod. num. Scapuccin. de singul. success. limit. 14. n. 15. Cardin. Tusch. ver. Pactum, conclus. 25. num. 19. tom. 6. Petr. Sord. conf. 167. num. 5. Lanar. conf. 52. num. 10. & ex aliis idem probat Franc. Nig. Cyriac. tom. 1. controvers. 190. n. 8. 9. & 10. & contr. 10. n. 68. & contr. 347. n. 17. Mantie. de tacit. l. 4. tit. 30. num. 18. Falar. de substit. quest. 674. n. 12. vers. specialis: & quibusdam ex illis Doctoribus relatis, aliisque insuper adductis, latè prosequitur, & validissimis fundamentis comprobatur Merlin. de pignor. lib. 1. quest. 11. ex num. 4. cum seqq. fol. 11. Lanar. de conf. 42. n. 10. ex cap. ut circa, verb. omnia

& singula. ubi Gloss. de elect. l. 6. Baldus con. 88. l. 2. Ripa l. 3. conf. 5. in su. Oldrad. conf. 30. Socin. conf. 330. & conf. 3. num. 17. l. 3. Bertrand. conf. 42. num. 13. Sord. conf. 331. n. 7. Anton. Gomez. in l. 40. Taur. num. 19. Gabriel. conf. 144. n. 68. & 69. l. 2. Cephal. conf. 539. num. 29. Castill. decif. 10. num. 9. Roderic. de ann. redditib. l. 2. quest. 7. num. 14. Roder. Sorez in l. post rem, limit. 1. n. 11. Milanens. dec. 1. num. 55. & sequent. l. 2. Petr. de Gregor. de confib. quest. 6. n. 40. Scipio Rovit. ad pragmat. de censib. quest. 35. num. 9. & quest. 38. n. 6. Anton. de Amat. var. resol. cap. 3. num. 37. ubi num. seqq. ponit, quando juramentum adhibitum inducat specialem hypothecam, & alia similia quæ videri poterunt apud ipsum, num. 38. Igitur præfata jura in contrarium adducta omnino nostræ resolutioni verissimè favere & assistere facili debemus.

Minus obstat Tertium argumentum adductum pro contraria parte, num. 9. quo diximus, qualitatem novam supervenientem enti, illud transfundere in diversam naturam & speciem cui pariter dupliciter fatiscit.

Primò, quod per libertatem supervenientem bonis majoratus hypothecæ subjectis, extincto & finito majoratu, nulla ipsi supervenit nova qualitas nec accidens, quia respectu hypothecæ & creditoris ab initio obligationis aderat ipsamet libertas, & ideo nihil respectu hypothecæ innovare potest, sed permanet hypotheca omnino illæsa & integra, ut antea, non aliter dissolvenda quam per solutionem, vel consensum creditoris, nullamque ex præfate libertatis supervenientia patitur diminutionem seu extinctionem.

Secundò modo efficaciter respondetur, quod per novam qualitatem supervenientem enti, non mutatur substantia rei, Bruno de augmento, in 3. question. princ. numer. 7. Tuschus lit. A, conclus. 82. numer. 12. Sebastian. de Medic. de regul. jur. reg. 6. numer. 5. Barthol. axiomate 196. num. 5. Alvar. Velez. in eod. tractat. lit. Q. n. 9. 10. & 11. qui allegant ad id, leg. si fundus, §. si res, ff. de pignor. & §. minus, Instit. de heredit. que ab inest. defer.

Sed sic est quod mutatio rei in qualitate & forma, si tamen rei substantia remaneat, nihil innovat hypothecam; nec extinguit, juxta adducta & comprobata supr. num. 15. Ergo hæc hypotheca tanquam ab initio imposita super bonis liberis factis autoritate Regia, semper integra & illæsa manebit, creditorque ad concursum horum bonorum semper graduandus erit suo loco & tempore, ut ex eisdem bonis suum creditum exigere valeat.

Denique nostra resolutio probatur; nam hæc eadem bona ex qualitate hac superveniente remanent apud ipsum debitorem, in quæ etiam si fuerit Tertius possessor in quam noviter fuerunt hæc bona alienata, debent transire cum suo onere & causâ reali hypothecæ, quæ licet adquisierint libertatem, hoc contingit dumtaxat respectu prohibitionis introductæ à fundatore majoratus ex causâ familiæ conservandæ, sed cætera onera, quæ legitimè imposita fuerunt, remanent; quia illa libertas, adquisita operatur limitativè respectu & intuitu vinculi, quæ non extenditur ad alia gravamina & onera imposita, quia ad id non destinatur libertas illa bonorum noviter superveniens ex diversâ causâ, cum à separatim

separatis non fiat illatio: ut videmus in hypotheca
 28 ca pluribus separatim obligata; nam si uni creditori sit satisfactum de suo credito, & proinde res hypothecata libertatem adquisierit, intelligitur illius creditoris respectu, non ceterorum, quorum hypotheca remanet illæsa donec similiter eis fuerit satisfactum.

29 Imò etiam sequeretur aliud absurdum, si hæc libertas superveniens bonis maioratus ex causa extinctionis familiæ, transcenderet suos fines & terminos limitatos; ut nimirum census seu pensiones, quibus erant ea bona gravata, extinguerentur, & amplius ea onera realia novus possessor vel ultimus de familia non teneretur præstare dominis directis & proprietariis: quod dici non debet; ergo cum hypotheca sit onus reale legitime impositum; non potest pariter extinguere ex illa non libertate alienandi superveniente, sed sequitur quemcumque possessorem bonorum hypothecæ subiectorum.

Et ad hanc nostram resolutionem illa ratio fundamentalis trahenda est; de qua *supr. cap. 4. per tot. præcipue ex num. 25. cum seq.* ut hypothecato usufructu, si debitor acquirat proprietatem rei, vel rerum, super quibus habebat usufructum, licet de usufructu formali & temporali transeat in causalem, non ideo dissolvitur hypotheca, nec ejus respectu operatur confusio, cum bona ipsa & emolumenta hypothecata remaneant penes ipsum debitorem, licet mutato titulo & causa possidendi, quod nullo modo tangit substantiam rei hypothecata, & per consequens non extinguitur, sed permanet integra ut antea, quæ doctrina rectè convenit & adaptatur nostræ verissimæ resolutioni.

CAPUT XXI.

Bonis Majoratus absque Regia facultate hypothecæ subiectis ab eo, penes quem familiæ consanguineum bona ipsa libera remanserunt, an hypotheca convalescat.

Et quid si iste possessor uni prius absque facultate Regia, & postmodum alteri ex eadem facultate hypothecavit, quis horum creditorum in concursu præferendus super bonis ad libertatem reductis.

SUMMARIUM.

- 1 Argumentum hujus capituli, & status questionis proponitur, quæ duas continet difficultates principales, & n. 2.
- 2 Ultimus consanguineus majoratus possessor, bona ejusdem tanquam jam libera potest subicere hypothecæ, & n. 13.
- 3 Etiam si contrahentes hanc bonorum libertatem ignorarent.
 Quod est certum per naturam, est certum legi, ibid.
- 4 Alium seu contractus gestus sub conditione de futuro, habetur pro puro, si jam conditio erit purificata quamvis contrahentes ignorassent.

- 6 Majoratus possessor, tempore quo existunt consanguinei ad illum vocati, non potest jus bona obligare absque facultate Regia.
- 7 Et quamvis ipsi vocati prædecesserint possessori, non videtur reconvallescere hypotheca, ipsis viventibus nulliter bonis majoratus imposita.
 Sed contrarium probatur n. 9. & seqq.
- 8 Quod ab initio non valuit, tractu temporis non convalescit.
- 9 Rei aliena hypotheca regulariter non valet.
- 10 Rei aliena hypotheca sustinetur, quando debitor illam obligans aliquid juris in ea habebat, ex quo postea rei dominium acquirit.
- 11 Majoratus possessor habet verum dominium bonorum vita sua durante.
- 12 Status secunda difficultatis hujus capituli aperitur, quæ sub distinctione resolvitur, & seqq.
- 14 Hypotheca ab ultimo consanguineo majoratus possessore imposita eo tempore quo familia erat extincta, potior est illa quæ ab eodem postea imponitur ex facultate Regia.
- 15 Facultas regia hypothecandi bona majoratus inutilis est, quando bona ipsa libera sunt per extinctionem familie.
- 16 Dispositio sub aliquo supposito, quod falsum dicitur, nulla est.
- 17 Quid si possessor majoratus bona hypothecavit uni creditori absque facultate regia, & postea obligavit alteri cum Regia facultate adhuc viventibus quibusdam ex vocatis qui deinde prædecesserunt possessori, adeo ut vinculum majoratus extinctum sit, quæ hypotheca prævaleat.
- 18 Afferuntur fundamenta quæ urgent pro primo creditore, ut *supr. n. 10.*
- 19 Hypotheca licet ab initio nulliter constituta ex post facto convalescere potest, & ratificari.
- 20 Hypotheca Ratificatio retrotrahitur ad tempus prioris contractus in præjudicium secundi creditoris, ut probatur inductionibus.
- 21 Proponuntur rationes quibus resolvitur questio in favorem secundi creditoris.
- 22 Hypotheca secundi creditoris contracta cum facultate regia prævalet anteriori facta sine illa, licet postea sequatur assensus regius ad eam confirmandam: & n. 26. & 28.
- 23 Facultas regia superveniens hypothecæ jam contractæ, confirmat tantum illam ut ex nunc, non vero ut ex tunc.
 Extremum inhabile ad quod refertur contractum impedit sitionem retroactivam, ibid.
- 24 Si res mea absque meo mandato subiciatur hypothecæ, quam postea ratam habeam, hæc ratificatio non nocet hypothecæ medio tempore contractæ.
- 25 Si minor bona sua sine decreto uni hypothecaverit, quæ postea major factus obligat alteri, licet priorem hypothecam expressè vel tacite deinde ratificet, posterior tempore erit potior jure.
- 27 Ratificatio nunquam retrotrahitur in præjudicium Tertii medio tempore jura acquirentis.

EX resolutione questionis proxime antecedentis resultat præsens difficultas, quando scilicet ultimus possessor majoratus, in quo bona majoratus libera remanserunt, sublato prorsus nexu vinculi à fundatore super eisdem imposito, per extinctionem totius familiæ, ipsius bona hypotheca

pothecæ subiecit absque regia facultate, an postea dominio dictorum bonorum absolute quæsit hypothecæ convalescat?

In qua quæstione duplex incidit dubium, si bona illa majoratus eo tempore obligavit, quo nullus de familia consanguineus supererat; vel obligavit tempore quo existerant consanguinei de familia vocati, qui deinde omnes præmortui sunt & extincti.

3 In primo casu firmiter tenendum erit, validam fuisse hypothecam jam inde ab initio impositam super bonis majoratus, quia cum revera nullus superesset consanguineus vocatus, dissolutam jam erat vinculum majoratus, cujus bona erant prorsus libera apud ipsum ultimum possessorem, cessante impedimento ex prohibitione alienationis ab initio foundationis appositæ; & ideo potuit illa sine Regis licentia liberè alienare tam in vita, quam in morte, & pro suo arbitrio de illis disponere, ut ex Molina, Mieréz, Castillo, Fufario, Addit. ad Molina, plurimisque aliis Doctoribus per ipsos conductis probavimus cap. 10. *an. eced. ex n. 1. cum seqq.*

Et in terminis, quod is qui à jure, vel ab homine habet facultatem disponendi de re aliqua, etiam aliena, & illam hypothecæ subjecerit, valet hypotheca, etsi expressè non dixerit se uti facultate sibi concessa, quia tacitè censetur illa uti eo ipso quo rem illam hypothecaverit, & ad favorem creditoris intelligitur ea uti voluisse; ut tenent ac probant Pacifico, de *salvian. interdict. inspect.* 3. capit. 2. numer. 656. & 662. cum sequentibus Merlino, de *pignoris liber.* 2. quæst. 1. numer. 18. Quanto magis hoc procedet in ultimo majoratus possessore, qui à jure, & fundatoris voluntate hanc facultatem acquisivit liberè disponendi de bonis ipsius majoratus, illo extincto: quibus etiam convenit quod habens facultatem disponendi de aliqua re, si disposuit, & eam hypothecavit tacendo facultatem sibi competentem, ea tamen uti intelligitur, ut actus valeat potius quam pereat, de quo multa & pulcherrima videbis in hoc *Labyr. par. 2. cap. 23. ex n. 4. cum multis seqq.*

Quibus adde, quod facultatem habens à principio aliquid faciendi, si simpliciter fecit, nulla facta mentione facultatis, ejus virtute fecisse intelligitur, Aymon. Cravet. *conf.* 106. numer. 9. & 10. Alexand. *conf.* 55. col. 2. & 3. lib. 3. Petr. Sord. *conf.* 10. numer. 18. usque ad numer. 32. & *conf.* 432. nu. 40. lib. 3. optime Gratian. *discep. tom. 5. cap. 854. ex num. 1. & seqq.* quibus adde Gigant. de *pensionib. quæst.* 20. per tot. ubi quod pensio impetrata à spurio, non facta mentione & relatione dispensationis antea obientæ, valida est & validè impetrata.

4 Et quia si revera tempore obligationis bonorum nullus apparebat, nec verè supererat consanguineus, hypothecæ juris censura & intellectus legitimè fuit imposita ab eo qui verum & absolutum habebat dominium in bonis majoratus, etiam si id ignoraretur à contrahentibus, & ex tunc lex ipsa operatur & tribuit effectum actui seu contractui: etenim quod est certum per naturam, est certum legi, §. *condiciones* 8. *inst. de verb. obligat.* 1. cum ad presens 37. cum duob. seqq. ff. si cert. pet. 1. conditio 100. ff. de verb. obligat. 1. si pupillus 9. §. 1. ff. de novat. 1. cum quidam 30. ff. suum heredem certum, 1. hered. 31. ff. de acquir. hered. 1. 1. & 2. ff. de condit. & demonstr. in quibus actus

& contractus gestus sub conditione de futuro, si in rei veritate jam tunc conditio extitit, contrahentibus ignorantibus, actus & contractus habetur pro puro, & non pro conditionali, & ex tunc à principio operatur & habet effectum puri contractus, & non conditionalis, quia quod est certum in se & per rerum naturam, lex habet pro certo & vero, l. *Titus* 25. §. *Lucius*, & ibi Bartol. Jas. & Alexand. num. 6. & 7. ff. de lib. & post. ibum. l. ita scriptum 46. §. ult. ff. de legat. 2. l. si jam 11. & ibi Bartol. & Imol. ff. de condit. & demonstr. l. 12. ad fin. tit. 11. par. 3. plures allegat Schrader. de feud. par. 3. cap. 2. num. 5. & 53. tom. 1. Singularia ad propositum adnot. alia jura in l. si aviam 3. Cod. de ingen. manumiss. & in l. fin. Cod. de lib. cens. ubi natus lite pendente contra matrem super servitute & libertate ipsius, si postea appareat ancilla, & talis per sententiam declaretur, partus judicatur servus; si verò libera, etiam partus censetur ingenuus: est quoque similis textus in cap. cum in apostolica, extr. de sponsalib. ubi secundum matrimonium celebratum pendente lite super nullitate prioris, judicabitur ab initio nullum, vel validum, juxta declarationem quæ fiet per sententiam subsequenter, ut si declaretur prius matrimonium nulliter fuisse contractum, secundum intelligitur fuisse valde celebratum etiam lite pendente: textus etiam ad idem in l. dominus 57. de usufruct. ubi legata proprietate rei usufructuario, si super nullitate testamenti sui moveatur, & nullum postea declaretur, usufructus intelligitur mansisse & nunquam extinctus fuisse per consolidationem, ibi: *mansisse usufructus jus integrum ex post facto apparuit*: quia quod est certum nature, est certum legi. Quare semper ab initio contractus legitimè potuit ultimus possessor majoratus, illius bonæ hypothecæ validè subijcere.

Secundus casus magis difficilis est, quando scilicet hypothecæ constituta fuit à possessore majoratus, tempore quo existerant aliqui de familia vocata qui possent succedere in majoratu, & impedire ejus dissolutionem & bonorum libertatem, & per consequens eidem possessori adimere facultatem disponendi de bonis vinculatis in præjudicium ipsorum? Et procul dubio, eo tempore, hypothecæ constitutio egebat ad sui subsistentiam & validitatem facultate regia, sine qua, hæc bonorum obligatio jure hypothecæ ab initio nulla fuit ipso jure, obstante prohibitione alienationis expressa per fundatorem, vel tacitè imbibita in ipsa majoratus & vinculi natura, quæ tunc temporis adhuc durabat, ad latissimè tradita in hoc *Labyr. par. 2. cap. 4. cap. 9. 10. 11. atque etiam in cap. 22.*

Unde sequitur quod licet ex post facto, & pro tempore defecerint prorsus omnes de familia consanguinei, & bona ipsa facta sint libera, & in eis cessaverit alienationis prohibitio, & debitori fuerit dominium illorum absolute ac pleno jure acquisitum, ut jam de illis liberè disponere possit, ex Doctoribus adductis num. 3. s. p. Id tamen non confirmat nec revalidat constitutionem hypothecæ nulliter à principio factam, ex *vulgari juris regula*, ut quod ab initio non valuit, tractu temporis non convalescat; de reg. jur. in 6. cap. quod sicut, de elect. c. non firmatur 18. de reg. jur. in 6. l. quod ab initio ff. de reg. jur. l. si tutoris, ff. quod jussu: ad latè tradita per Merlino, de *pignoris lib.* 2. c. 2. ex n. 1. cum seqq.

9. Contrarium tamen verius arbitror ex nova domitii bonorum acquisitione confirmari hypothecam nulliter à principio impositam : nam licet rei alienæ hypotheca non valeat ab initio, *l. si probaveris, Cod. si aliena res pign. dat. fit. l. 41. quæ prædium, leg. nexum, cod. tit. l. 1. §. 1. quæ res pign. oblig. possit. l. §. 1. l. una nond. m. §. 1. & §. quod dicitur, solum alienam, & l. 41. ff. de pign. act. laque omnia ff. de proba leg. 1. l. 1. 21. part. 1. & l. 18. cod. tit. & part. 2. abunde Nos in hoc Labyr. 2. part. cap. 9. ex n. 73. cum multis seqq.*
10. Attamen licet debitor rem alienam creditori suo hypothecaverit, quando saltem in ea aliud jus habebat, sustinetur hypotheca in illo jure, & si ex eo acquisierit postea plenum rei dominium, convalescit procul dubio hypotheca præcedens in tota re: ut ex Negulatio, Gaito, & alijs videre poteris apud Merlin. de pignor. l. 2. q. 2. per tot. fol. mibi 39. & seqq. & Nos hac 4. part. cap. 4. ex n. 26. & 56.
11. At cum possessor iste majoratus habeat verum dominium, ex legis dispositione, vita sua durante, de quo plurimos DD. adduximus in hoc Labyr. 2. part. c. 9. num. 62. & possessionem civilem & naturalem, ex leg. 45. Tauri & probavimus ibid. & ratione tam possessionis quam domini quod habebat in ipsis bonis majoratus, sibi fuerint acquisita postea eadem bona pleno jure, nam si non fuisset iustus & legitimus possessor & successor in majoratu, non sibi fuisset acquisitum nec applicatum dominium bonorum eum plena libertate de illis disponendi; henc sequitur ex hoc discursu, omni jure confirmari hypothecam antea nulliter à se constitutam deficere nimirum facultate regie, postquam pleno jure debitor ille dominium acquisivit: quo supposito, creditor iste hypothecarius debet graduari in concursu ratione suæ hypothecæ in his bonis ad libertatem redactis.
12. Ad secundam partem hujus cap. accedendo, an hypothecatis bonis majoratus ab ultimo possessore illius, apud quem bona libera permanserunt, in favorem unius creditoris absque Regie facultate; & postea eadem bona alteri hypothecavit facultate interveniente? quis illorum creditorum in concursu sit præferendus? non levis est difficultas, in qua cum distinctione procedendum arbitror.
13. Aut enim tempore impositæ hypothecæ in favorem primi creditoris, nullus alius supererat consanguineus ex familia vocata, qui spem haberet succedendi, & posset impedire extinctionem & dissolutionem majoratus, & per consequens libertatem bonorum; & tunc asseveranter dicendum erit potuisse possessorem ultimum majoratus absque facultate regie, pro suo arbitrio bona ipsa tanquam libera & ad se pleno jure pertinentia priori illi creditori hypothecare, cum tunc temporis sublatum jam esset prohibitionis impedimentum, ad tradita superius ex numer. 2. cum seqq. & ideo ratione temporis debet præferri secundo creditori hypothecario, cui ex facultate regie bona fuerunt obligata, quæ prorsus inutilis erat, nam talis facultas ad hypothecandum bona majoratus solum impetratur & requiritur ut per eam tollatur impedimentum prohibitionis alienationis, proet ex plurimis diximus in hoc Labyrinth. part. 2. c. 9. ex num. 61. per aliquos columnas, sed eo tempore jam impedimentum illud erat sublatum, quia dissolutus fuit majoratus, & in ultimo illo possessore & consanguineo, finem accepit, bonæque ipsa facta fuerunt libera, ut de illis pro sua voluntate & arbitrio libere posset disponere ut sup. cap. proxime, latè probavimus ex num. 1. facultas igitur regie de nihilo servare poterit, nec adfuit subiectum supra quod cadere, aut subsistere posset; quia dispositio facta sub aliquo supposito, non operatur supposito deficiente, ex vulgatis juribus. Et dispositio sub aliquo supposito, quod detegitur falsum, nulla est: plura allegavimus in hoc Labyr. part. 2. cap. 10. ex n. 29. cum seqq. & actus præsupponit habitum, l. decem 117. ff. de verb. oblig. l. 4. §. condemnatum; ff. de re judic. l. nec utilem 20. ff. ex quib. caus. majores: l. Titio usufructus, ff. de condit. & dem. instr. l. manumissiones ff. de just. & jur. cum mille alijs: & ideo facultas illa nihil ponit in esse, nec ex ea se juvare potest creditor secundus contra primum qui legitime contraxit, & ideo merito debet præferri secundo.
- Aut verò prima hypotheca imposita fuit absque Regie facultate, de tempore quo adhuc existebant aliqui consanguinei de familia vocata, & postea eisdem consanguineis similiter existentibus, imposita fuit secunda hypotheca per eundem majoratus possessorem cum facultate regie, tandemque extincti fuerunt omnes de familia, ita ut in possessore debitore finitus fuerit majoratus, & bona libera penes eundem remanserint, ut jam de illis pro sua voluntate liberè disponere posset; utrum in concursu utriusque creditoris hypothecati primus secundo vel secundus primo præferendus sit? quæstio est præcæteis difficilior.
- Pro primo creditore urgent plura; quia licet à principio, dum majoratus nondum dissolutus & finitus fuerat, hypotheca nulliter imposita fuerit ex defectu regie facultatis, tamen dissoluta vinculo, & libero bonorum dominio pleno jure quæsitio debitori, convalescit hypotheca, ut latius probavimus sup. ex n. 6. cum seqq.
- Et hæc hypotheca convalescentia & confirmatio operatur ut ex tunc, quia retrahitur ad tempus contractus: ut ratificatione hypothecæ nulliter à principio constitutæ probant jura expressa in l. si fundus, §. sine scientia domino ff. de pignor. l. aliena res 20. ff. de pignor. act. l. si probaverit, Cod. si aliena res pign. lat. fit, cum multis alijs congestis in hoc Labyr. part. 2. cap. 10. ex n. 4. Ergo primus ille creditor debet præferri secundo ex facultate regie valide contrahenti.
- Secundò, quia hæc subsecuta ratificatio hypothecæ retrahitur in præjudicium alterius creditoris medio tempore contrahentis: text. est in l. 1. ff. qui pot. in pign. hab. ubi hypotheca dotis postea soluta, retrahitur ad tempus promissionis in præjudicium creditoris medio tempore contrahentis: facit text. in l. cum decem 71. §. 1. ff. de solut. juncto textu in l. si quis offerentis 58. in fin. ff. cod. ubi ratihabito retrahitur etiam ad Tertii præjudicium: facit textus in leg. qui b. l. n. §. 1. ff. qui possit. ubi hypotheca conditionalis, adveniente conditione, retrahitur ad tempus contractus in præjudicium alterius hypothecæ medio tempore celebratæ favore alterius creditoris: Igitur eodem modo dicendum erit in nostra quæstione, ut convalescentia hypothecæ, à principio nulliter contractæ debeat retrahi ad tempus contractus, & primus ille creditor ut potius tempore, debeat præferri secundo.

secundo, seu secundæ hypothecæ interim valide & sub facultate regia imposita in favorem ipsius secundi creditoris.

21 His tamen, & aliis, quæ consulto omitto, minimè refragantibus, contrarium erit dicendum, ac firmiter tenendum, ut secundus creditor valide contrahens, præferatur primo creditori nulliter & sine facultate regia hypothecam recipienti, non obstante prioris hypothecæ convalescentia subsequuta.

22 Probatur primò, quia quando possessor majoratus, vel feudatarius, hypothecat creditori bona majoratus, vel feudi, absque Regia facultate, seu assensu, vel forte sub conditione impetrandæ facultatis; & antequam primus ille impetret, idem possessor alteri cum facultate regia, eadem bona obligavit; deinde primus facultatem impetravit, secundus cum facultate contrahens præfertur primo creditori, quantumvis postea sua hypotheca convalescat ex subsequuta facultate: innumerabiles penè Doctores conduimus in hoc *Labyr. par. 2. cap. 21. ex numer. 55. usque ad fin. cap. & ex num. cum seqq.* quibus adde Velam *dissertat. 19. num. 45.* quem, & Thomam de Mierez, & Francisc. Solfona refert Acosta *de privileg. credit. regul. 1. ampliat. 1. sub num. 67.* quia cum prior hypotheca fuerit nulliter constituta ex defectu facultatis, facultas superveniens illam confirmans, non potest retrahi ad initium contractus, tum quia invenit extremum ad quod, inabile, & tanquam nullum ab initio, ex nunc tantum convalescit hypotheca, non ut ex tunc; tum etiam quia fictio retractiva non operatur in præjudicium Tertii medio tempore contrahentis: videnda erunt multa *loco cit. ex n. 42. cum seqq. ex n. 52.* Ergo in nostro casu prior hypotheca tanquam nulla à principio ex defectu facultatis regie debet postponi secundæ cum facultate legitimè contractæ: eo tempore quo nondum dissolutus erat majoratus, nec convalescentia prioris postea superveniens retrahi debet in præjudicium Tertii legitimè & valide interim contrahentis.

23 Secundò pro hac parte fortiter facit, quod si quis sine meo mandato hypothecavit rem meam Titio, postea eandem rem Petro hypothecavi, & deinde pro tempore ratificavi hypothecam Titii, in amborum concursu Petrus posterior in hypotheca præfertur Titio, quia hujus hypotheca à principio fuit nulla, & ex ratificatione veri domini superveniens, non debet retrahi in præjudicium Petri medio tempore contrahentis; tum etiam quia cum non convalidetur prior hypotheca nisi ex nunc, & non ex tunc, semper est posterior & sic postponenda: hæc fuit doctrina originalis Speculatoris quem sequuntur multi, inter quos Decius *conf. 247. Gozadin. conf. 18. num. 37.* Hieron. Gabr. *conf. 186. n. 16. l. 1. Corn. conf. 173. n. 27. l. 2. Cephal. conf. 617. & 618. lib. 5. Curt. jun. conf. 76. n. 5.* & iterum ipse Gabriel. *conf. 69. num. 11.* quos referens sequitur Joan. Anton. Mangil. *de Eviltian. quest. 36. num. 5.* & ulterius ex *num. 17.* Nos in hoc *Labyr. par. 2. d. c. 21. num. 52. & 53.* quibus adde Cytia. *tom. 2. controvers. 293. per tot.* Ergo convalescentia prioris hypothecæ superveniens in nostro casu ex majoratus extinctione, & dominio bonorum pleno jure superveniente debitori, non potest operari prælationem adversus secundam hypothecam legitimè medio tempore contractam.

Tertiò probatur, quia si minor dum est in m. 25 notori ætate sine decreto bona sua nulliter subiecit hypothecæ; & factus major eadem alteri hypothecavit; ac postea priorē hypothecam vel expressè ratificavit, juxta *leg. 2. Cod. si minor major fact.* vel tacite per temporis transcursum, etenim contractus à minore gestus tacite ratificatur completis viginti novem annis sine reclamazione, ex *l. fin. Cod. si minor major fact.* secundus creditor, valide contrahens, præfertur in hypotheca, priori, non obstante ratificatione expressa vel tacita inducta per illas leges quia non admittit retractionem in præjudicium Tertii medio tempore valide contrahentis: quam resolutionem post longam disputationem pro utraque parte tenet & fortiter comprobat Petrus Surd. *decis. 245. per tot.* cujus fundamenta recensens & ad partes disputans idem novissimè tenet A. colla *de privileg. credit. reg. 1. ampliat. 1. ex n. 60. cum seqq.*

Et ita tenendum est in nostra questione, ut si prior creditor, cui à possessore majoratus bona fuerunt hypothecata absque facultate regia, eo tempore quo nondum dissolutus erat majoratus, cum adessent consanguinei de familia fundatoris qui poterant succedere, debeat postponi secundo creditori valide contrahenti assensu regio licet postmodum subsequatur convalescentia prioris hypothecæ ob extinctam protus familiam in ultimo possessore debitore utriusque; cum hæc convalescentia non retrahatur ad initium contractæ hypothecæ primi creditoris, sed ex nunc tantum capiat vires, post jus valide quæsitum secundo creditori.

Ad argumenta superius adducta ex *num. 18. 17* facile respondetur, prout singulis respondent, & manifestè satisfaciunt Petr. Surd. & Acosta locis proxime allegatis. Et pro omnimoda satisfactione advertendum erit, fictionem, translationem & rationem nunquam retrahi in præjudicium Tertii medio tempore jus acquirentis, quia res non est amplius integra, nec invenit extremum ad quod habile; ut per plures doctrinas videre poteris per Surdum *ubi sup. ex nu. 5. cum seqq.* & per Acostam *d. ampliat. 1. ex n. 64 cum seqq.* & Nos abundè in hoc *Labyr. par. 2. c. 21. per tot.*

Quare in hac questione nostra firmiter asseverandum erit posteriorem creditorem qui valide sub facultate Regia contraxit hypothecam in bonis majoratus, tempore quo nondum erat extinctus, nec bona facta libera in ipso debitore illorum possessore, eo quod tunc aderant aliqui, vel aliquis de familia, omninò preferendum esse in concursu peracto, priori creditori, qui eodem tempore contraxerat cum eodem possessore majoratus sub hypotheca, absque tamen facultate regia, quantumvis postmodum dominium bonorum fuerit pleno jure quæsitum ipsimet debitori, in quem tanquam ultimum de familia bona libera remanserunt, & quantumvis ex hac nova domini acquisitione convaluerit hypotheca ab ipso debitore imposita, quia hæc convalescentia non potest retrahi, ut jam dictum est, ad initium primi contractus, in præjudicium secundi creditoris valide contrahentis ab initio, qui propterea respectu hypothecæ dicitur primus, ex tot fortissimis juris fundamentis pro hac parte concludentibus consideratis & applicatis.

CAPUT XII.

Concurso creditorum introducto, an solutio facta debitori liberet solventem, sive scientem, sive ignorantem decoctionem.

Et an sententia lata in favorem ejus, qui concursus ignorabat, sustineatur.

Et quid in emptore bonorum, concursus pendens ignorante, an valeat emptio.

SUMMARIUM.

- 1 Status questionis proponitur.
- 2 Formato concursu creditorum iudicio, debitor revivatur bonorum suorum administratione, & habeatur pro mortuo.
- 3 Concursus à debitore gestus post formatum concursum, sunt ipso jure nulli.
- 4 Debitor exigens ea quæ sibi debentur pendente concursu, tenetur crimine stellionatus.
- 5 Solvens persone inhabili scienter, vel ignoranter, non liberatur.
- 6 Dominus alienans rem alienari prohibitam, non transfert dominium, sed alienatio remanet nulla.
- 7 Pactum initum de non alienanda re impedit translationem domini casu quo alienetur in scientem vel ignorantem illud pactum: quod declaratur n. 8 & 9.
- 8 Ignorantia revocati mandati & mutata voluntas non invalidat actum post revocationem ignorantem gestum.
- 9 Contrahens cum institutore revocato per mortem domini qui cum mercibus exercendis proposuerat, valide contrahit.
- 10 Solutio facta bona fide debitori decedente liberat solventem ignorantem iudicium concursus.
- 11 Actus judiciales gesti à procuratore revocato, adversario & iudice ignorantibus revocationem, valent.
- 12 Actus extrajudiciales ut contractus, si fiant à procuratore revocato ignorante revocationem, sustinentur.
- 13 Mandatum morte solvitur: si tamen per ignorantiam impletum est, competit utilis actio.
- 14 Solvens per justam ignorantiam debitori decedente excusatur & liberatur, & n. 10.
- 15 Socius, si sciverit, vel scire debuerit, & num. 18. 19. 20. 21. & 22.
- 16 Ignorantia presumpta an & quando excuset.
- 17 Ignorantia supina & affectata non excusat.
- 18 Post formatum concursus iudicium debitor decedens non est persona legitima ad recipiendam solutionem à debitore suo faciendam, nisi solvens probabiliter ignoraverit concursum & decoctionem, tunc enim propter justam ignorantiam debitor solvens liberatur.
- 19 Prohibitio alienationis ex pacto cum Tertio inito cuius interest rem non alienari, impedit dominii translationem si alienetur, sive ac-

quirens sciverit prohibitionem sive ignoraverit.

- 20 Concurso formatus impedit ne debitor res suas alienando possit transferre earum dominium in acquirentem in præjudicium creditorum.
- 21 Lex, si pater 4. ff. de manumiss. vindicta, & lex, quæritur 15. §. Julianus, ff. qui & à quibus: declarantur, & conciliantur remissive.
- 22 Mandatum ab Institore susceptum non finitur morte proponenti, & num. 29. juncto num. 53. & 54.
- 23 An sententia lata contra debitorem decoctum, & in favorem ejus qui concursus formatum ignorabat, valida sit. Disputatur ad fides n. 31. cum seq. usque ad n. 42.
- 24 Debitor decoctus privatur eorum suarum administratione.
- 25 Sententia lata contra debitorem post hypothecam contractam, non nocet creditoribus ignorantibus lixem super hypotheca notam.
- 26 Maxime quando debitor bona sua non possidet, sed Tertium.
- 27 Sententia lata contra debitorem pendente concursu, valida est, sive adversarius sciverit, sive ignoraverit concursum: non tamen nocet creditoribus non citatis. numer. 35. & 42.
- 28 Debitor in iudicio concursus est pars formalis provocans suos creditores ut contrarium sua jura deducant, & legitimum contradicitor.
- 29 Pendente concursu, potest conveniri debitor coram alio iudice competente, & convenire ipse suos debitores & acta valebunt nisi opponatur exceptio concursus.
- 30 Non tamen in præjudicium creditorum non citatorum qui adversus sententiam reclamare possunt n. 38.
- 31 Sententia lata contra debitorem non mandatur executioni contra tertios rerum hypothecatarum possessores.
- 32 Debitor etsi prius rerum suarum administratione post formatum concursum, non tamen desinit esse dominus & possessor. & n. 41.
- 33 An valeat alienatio facta à debitore post concursum formatum, in eum qui concursum ignorabat? Et videtur valere per jura hic allegata. Contrarium verum est, & probatur numer. 44. & seqq.
- 34 Nulliter contrahitur cum his quibus bonorum administratio à jure vel iudice interdicta est.
- 35 Etiam si contrahens talem interdictionem ignoraverit.
- 36 Ignorantia non prodest illi qui acquisit rem alienari prohibitam.
- 37 Alienatio facta à debitore post cessionem bonorum seu decoctionem, nulla est.
- 38 Etenim scienter ab eo, cui bonorum administratio interdicta est non acquirit dominium.
- 39 Argumentum à contrario sensu non valet, quando absens inde resisteret intellectus.
- 40 Lex operatur nullitatem contractus, sive contrahens sciverit prohibitionem alienandi, sive ignoraverit.
- 41 Bona fideicommissa subjecta possunt alienari pro satisfactione creditorum testatoria.
- 42 Contrahens cum institore post mortem proponenti, valide contrahit, sive mortem domini sciverit, sive non: & n. 54.

35 *Quamvis solutio facta decocto liberet solventem ignorantem decoctionem; non tamen valet contractus cum eo celebratus.*

in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 16. nu. 3. Joan. Crot. in l. filius fam. §. dñi, col. 25. & ibi Ferdin. de Loarez num. 431. ff. de legat. 1. Palat. Rubeus in repetit. Rubr. de donat. in vir. & uxor. §. 45. n. 6. Covar. in relect. cap. quamvis pactum, de pact. l. 6. par. 2. §. 1. num. 1. & 2. Innocent. & Abb. & communiter Doctores in d. cap. intellecto, de jurejur. Bald. & moderni in l. duobus, §. ult. ubi Alex. ff. de jurejur. Jal. in auth. sacramenta puerum, n. 60. Cod. si advers. vendit, plurimos alios allegat Matienzo in l. 3. gl. 3. à princip. nu. 1. & 2. tit. 10. l. 5. recopil. Gutierrez. de juram. confirmat. par. 1. cap. 1. num. 79. ubi plurimos alios refert, Anton. Gabriel. l. 2. commun. opin. conclus. 1. de jurejur. ex n. 1. cum seqq.

1 **Q**uoad primam partem hujus cap. An lite concursu introducto jam per debitorem communem inter suos creditores, solutio ipsi facta à suo debitore sciente vel ignorante concursum liberet solventem? Pro parte negativa, ut talis solutio facta debitori pendente concursus iudicio, non liberet solventem, sive sciverit, sive ignoraverit concursus pendentiam, multa urgere videntur.

2 Primò, quia debitor, postquam concursus iudicium formavit inter suos creditores, omnem à se abdicavit bonorum suorum administrationem, atque ita statum suum mutavit, ut habeatur pro mortuo, nec deinceps habeat velle, vel nolle; ad quod quamplurima jura & Doctores adduximus in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 14. ex num. 1. cum multis

3 sequentibus, & in tantum efficitur persona illegitima, ut contractus à se gesti super bonis suis, sint nulli ipso jure, ut probavimus ibid. ex nu. 4. cum multis sequentibus. Imò si se ingerat debitor iste decoctus in administratione bonorum suorum, & exactione quantitatum sibi debitaram, steillionatus crimine tenetur, & à Senatu merito criminaliter punitur, ut diximus in dicto cap. 14. ex n. 92. usque ad fin.

3 Ex quibus sequitur, quod solutio facta ei, qui non sit legitima persona ad recipiendam, non liberet debitorem solventem, sive scienter, sive ignoranter solverit carenti mandato; sed iterumolvere cogi potest: plurima jura & Doctores ad id conduximus in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 36. n. 27. & 28. Ergo cum debitor communis careat prorsus administratione suorum bonorum, solutio ipsi tanquam personæ illegitimæ facta non debet liberare solventem.

6 Secundò probatur, quoniam quando quis rei dominus per contractum & pactum cum Tertio initum, fuit prohibitus alienare, ac promisit se non alienaturum, si pacto contempto alienaverit alienatio nulla est, sive alter contrahens sciverit, sive ignoraverit pactum prohibitivum præcedens: prout etiam probavimus in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 38. ex num. 28. & signanter ex num. 38. ubi plurimas doctrinas congestimus, & fundamenta in comprobationem hujus assertionis.

7 Quibus addere possumus communem quandam resolutionem, quæ vult ut pactum de non alienanda dote initum cum Tertio cujus interest, juramento vallatum, impediatur translationem domini in eum, in quem mulier alienavit etiam cum juramento, sive sciverit, sive ignoraverit pactum præcedens prohibitivum alienationis, cum hoc juramentum non ardeat in præjudicium Tertii qui antea pactus fuerat de non alienando rem aliàs, de jure, aliavæ dispositione alienari prohibitam: per cap. intellecto, extr. de jurejur. & ex l. 28. tit. 11. par. 2. Glossa communiter recepta in cap. licet mulieres, de jurejur. l. 6. sequuntur Doctores ibid. Imola in cap. cum contingat, num. 81. & ibi Alciat. num. 43. extr. de jurejur. Abbas in d. cap. intellecto, per text. ibid. Bartol. in l. in cui bonis, ad fin. ff. de verb. oblig. & in l. si quis pro eo, num. 9. vers. adverte ff. de fidejuss. Hostiens. in summa de jurejur. §. eo modo censetur: Angel. de Aretio in princip. Insit. quib. alien. lic. vel non: Ferdin. Valquez Menchaca l. 3. de success. creat. §. 26. 39. & seqq. Chassan. Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III.

Et quamvis nonnulli Doctores citati à Gutierrez. d. cap. 1. num. 88. distinguant inter scientiam & ignorantiam ejus qui emit; ut si ignoravit juramentum mulieris antecedens de non alienando dotem, tunc valeat alienatio: quibus repugnant Covarr. Alciat. & Matieuzo, in d. l. 3. §. 13. nu. 9. quos etiam referens sequitur Merlin. de pignor. l. 2. tit. 1. quest. 18. n. 76. & 77. ubi quando pactum de non alienanda dote gestum est cum Tertio cujus interest, in ejus præjudicium alienatio subsequens facta per mulierem non valet, sive sciverit emptor rei prohibita alienari, sive ignoraverit pactum præcedens, adhuc advertendum erit: ut illi loquantur quando mulier simpliciter, & nullo Tertio interveniente, juravit se non alienaturam dotem; sed secus erit in casu de quo loquimur, quando pactum hoc præcessit cum Tertio initum, cujus intererat non alienari: quo casu communiter omnes tenent non valere alienationem postea factam, quia in Tertii præjudicium nullo modo tenet sive emptor sciverit, sive ignoraverit: ut ex pluribus juris excerptibus per nos adductis in hoc Labyrinth. par. 1. dict. cap. 38. ex num. 36. cum seqq. & insuper probat absoluta & indistincta determinatio dict. cap. intellecto, de jurejur. & d. l. 2. tit. 11. par. 2. absolute annullans alienationem factam à Rege etiam cum juramento contra juramentum præcedens de non alienando civitates & bona Coronæ in ejus detrimentum, cum prius pactum juratum sit conforme dispositioni juris, & ideo posterius non potest illi derogare in præjudicium Regi, cujus interest non. dismembrati.

Tertidò & pro hac parte urgent notabilia jura, 10 in quibus aperte probatur, ignorantiam revocati jussus & mandati, ac mutata voluntatis, non validare actum postea gestum, text. in l. si pater 4. ff. de manumiss. vindict. cujus verba sunt: Si pater filio permiserit servum manumittere, & interim decesserit intestatus; deinde filius ignorans patrem suum mortuum, libertatem imposuerit, libertas servo, favore libertatis, contingit; cum non appareat mutata esse domini voluntas: sit autem ignorans filio, venisset pater per nuncium, & antequam filius certior fieret, servum manumississet, liber non sit: nam ut filio manumittente servus ad libertatem perveniat, duratè oportet patris voluntatem: nam si mutata fuerit voluntas, non erit verum volente patre filium manumississe. Ad idem est etiam textus optimus & omnino dissimilis in l. quæstum 15. §. Julianus, ff. qui & à quibus: his verbis; Julianus ait; si posteaquam filio permisit pater manumittere, filius ignorans patrem decessisse, manumisit vindicta, non fieri cum liberum; sed si vivit pater, & voluntas ejus mutata erit, non videri volente

patre filium manumisso. Ex quibus iuribus dicitur de probatur, ignorantiam debitoris solventis ei, qui solvendo concursus mutavit statum, & factus est non legitima persona ob amissionem honorum suorum administrationem, non liberare solventem.

11. Quartò urget text. in l. si quis mancipiis 17. §. corrè, ff. de institor. act. ubi contrahens cum institore præposito, revocato per mortem domini tunc eum præposuerat ad mercem exercendam rectè & valide contrahere dicitur, quantumvis sciverit mortem domini præponentis: verba textus sunt, *Corrè enim contrahens nomine qui ante aditam hereditatem intercessit, etsi furiosus heres exstiterit dandam esse actionem, etiam Pomponius scripsit: non enim imputandum ei est, qui sciens dominum decessisse, cum institore exarcente mercem, contrahat.* Ex quo textu clarè probatur, quod scientia vel ignorantia potestatis revocatæ non est in consideratione, ut solutio iudicari debeat bene vel male facta: quod etiam in §. si impubes, ejusd. l. 17. probatur.

12. Quibus tamen & aliis minimè refragantibus, contraria sententia verior & probabilior est; imò solutionem factam debitori communi, pendente lite concursus ab ipso mota in suos creditores, liberare solventem ignorantem concursus iudicium pluribus iuribus probatur, loquentibus in revocatione mandati facti ad aliquid gerendam expressa, vel etiam tacita per mortem mandantis re integra, vel mandatarii, aut per mutationem status alterutrius: tam in judicialibus causis, quàm in contractibus seu negotiis extrajudicialibus, & solutionibus factis ei, cui post revocationem mandatum solutum fuit, ignorante solvente revocationem, cum debuisset ei intimari & significari revocatio mandati, aliàs tam contractus & solutiones, quàm actus judiciales subsistentur & valent, non obstante mandati revocatione ignorata.

13. De actibus judicialibus gestis à procuratore revocato, parte adversa & iudice ignorantibus revocationem, plurima jura probant valere, ut in l. procuratorem 65. vers. ult. ff. de procur. l. unic. §. itaque, Ced. de satisfad. l. si ante 7. ff. judic. solv. text. in cap. ex parte 33. vers. omnis igitur, de rescript. cap. 3. & 4. & cap. mandato 13. procuras. Clemens. unic. de veniant.

14. Actus quocumque extra judiciales, contractus, & alia negotia valere, si gerantur à procuratore interim per dominum mandantem, seu præponentem revocato, ignorantibus tam ipso procuratore live mandatario, quàm eo qui cum ipso contraxit, cum utrique debuisset intimari revocatio ne deciperentur, multa jura singularissima probant, ut in l. si tamen 14. ff. ad senatusc. Macedon. cujus verba sunt: *Si tamen sciente patre creditum sit filio, dicendum est cessare senatus consultum: sed etsi jasserit pater filio credi, deinde ignorante creditore mutaverit voluntatem, locus senatus consulto non erit, quoniam initium contractus spectandum est.* Alius text. l. 1. §. sed ego quaro an revocari hoc jussum antequam credatur possit? Et puto posse, quemadmodum si mandasset, & postea ante contractum contraria voluntate mandatum revocasset & me certiorasset, ff. quod jussu.

Est alius text. in l. si mandassem tibi, ut fundum emeret, postea scripsissem ne emeret, tu antequam scias me vetuisse, emisisset, mandati tibi obligatus ero, ne damno afficiatur is qui mandatum

15. suscepit. 15. ff. mandati: alius text. in l. inter causas mandati omittendi etiam mors mandatoris est, nam mandatum solvitur morte: si tamen per ignorantiam impletum est, competere actionem utilitatis causa dicitur. 26. ff. mandati. text. in l. sed & si pupillus, §. de quo, & §. prescribere, ff. de institor. act. in quibus deciditur, publicandam esse prohibitionem à præponente factam, ne quis cum suo institore ulterius contrahat: aliquin contractus cum eo per ignorantiam celebratos valere, & domino præponenti præjudicare, l. quicumque 5. §. si ab alio institor sit præpositus, is tamen decesserit, qui præposuit, & heres ei extiterit qui eodem institore utatur, sine dubio teneri eum oportebit: nec non si ante aditam hereditatem cum eo contractum est, æquum est, ignorantii dari institoriam actionem. Item in l. si quis mancipiis 17. §. Proculus ait, si denuntiaveris tibi, ne servo à me præpositio crederes, exceptionem dandam, si ille illi non denuntiaverit, ne illi servo crederet. ff. de institor. act.

In solutione facta debitori, pendente concursu ab eo moto, an valeat solutio, ita ut liberet solventem, minor est difficultas; cum favore liberationis, ignorantia concursus & decoctionis protus excuset solventem: ad quod plurima jura ad sunt, quæ in variis & scitu dignis casibus disponunt, per tacitam mandati revocationem, videlicet per mortem re integra vel per expressam, cujus notitiam solvens non habuerit, protus liberetur: ut in l. si servus peculiari nomine crediderit, eique debitor, cum ignorat dominum mortuum esse ante aditam hereditatem solverit. Idemque juris erit, etsi manumisso servo debitor pecuniam solverit cum ignoraret & peculium concessum non esse: neque intererit vivo, an mortuo domino pecunia numerata sit, nam hoc quoque casu liberabitur debitor; sicut & qui jussu est de creditore pecuniam Titio solvere, quamvis creditor mortuus fuerit, nihilominus rectè Titio solvit, si modo ignoraverit creditorem mortuum esse. 23. ff. de solutionib.

Id ipsum probatur in §. rectè, substitut. de mandato: versic. sed utilitatis causa receptam est, si eo mortuo qui tibi mandaverat, tu ignorans cum decessisse executus fueris mandatum, postea agere mandati actione: aliqui justa & probabili ignorantia tibi damnum afferret. Et huic simile est quod placuit, si debitores, manumisso dispensatore Titii per ignorantiam liberto solverint, liberari eos: cum aliqui stricta juris ratione non possent liberari, quia alii solvissent quàm cui solvere debuerint.

Textus etiam in l. vero procuratori 12. §. 1. ff. de solution. ibi, sed etsi quis mandaverit ut Titio solvam, deinde veteris eum accipere: si ignorans prohibuit eum accipere, solvam, liberor: sed si scivero, non liberor. Alius text. in leg. qui hominem 44. §. si Titium omnibus negotiis meis præposueris, deinde veteris eum (ignorantibus debitoribus) administrare negotia mea, debitores eis solvendo liberabuntur. Alius text. in l. cum quis sibi 38. §. si debitorem meum iussu Titio solvere: deinde veteris Titium accipere, & debitor ignorans solverit, ita eum liberari existimari, &c. ff. de solutionib. Alius text. in l. dispensatori, qui ignorans debitor removit est ab actu, rectè solvitur: ex voluntate enim domini ei solvitur; quam si nescit mutatam qui solvit, liberatur, 51. ff. cod. facit optimus text. in l. si fidejussor 29. §. si cum debitor solvisset ignarus fidejussor solverit, puto eum mandati

mandati habere actionem : ignoscendum enim est ei si non divinavit debitorem solvisse ; debet enim debitor notum facere fidjussori jam se solvisse , &c. ff. mandatis idem in l. inter causas. 26. ibi , nam mandatum solvitur morte : si tamen per ignorantiam impletum est , competere actionem utilitatis causa dicitur , &c. & iterum , ibi : Siquis debitori suo mandaverit ut Titio solveret , & debitor mortuo eo cum id ignoraret solverit , liberari eum oportet , ff. mandati : item alius text. in l. Eius qui in provincia Stichum servum calendario preposuerat , Roma testamentum recitatum est , quo idem Stichus liber & ex parte heres erat scriptus ; qui status sui ignarus pecunias defuncti aut exegit , aut credidit , ut interdum aut stipuletur , aut pignora acciperet , &c. placebat , debitores quidem qui ei solvissem liberatos esse ; si modo ipsi quoque dominum decessisse ignorassent , &c. 41. ff. de reb. credit. Urget etiam ratio text. in l. si putatur 31. ff. ad leg. Aquil. ibi , nam culpa ab eo exigenda non est , cum divinare non potuerit , &c. textus etiam in l. si non sortem 26. si s. filiosam. solvit , cum esset ejus peculiaris debitor ; siquidem ignoravit ademptum ei pecuniam , liberatur si scit , & solvit conditionem non habet , quia sciens indubitum solvit : ff. de condit. indeb.

37 Ex quibus juribus clare apparet debitorem solventem suo creditori , postquam concursus judicium , formavit inter suos creditores , quantumvis careat suorum bonorum administratione , omnino consequi liberationem , si probabiliter ignoravit concursus existentiam : secus autem si sciat fallimentum sui creditoris ob concursum casuatum : & ita novissime tenet Olea de cess. jur. & act. tit. 1. quaest. 1. num. 41. & 42. ex iis quae ex num. 26. & sequentibus adduxerat de solvente procuratori revocato , ignorante revocationem , & quod solvens debitori fallito sciens fallimentum non liberetur , secus si ignoret : tenet Curia Philippica lib. 2. cap. 11. de commercio terrestris , num. 42. & 46. pro qua distinctione adest lex 2. tit. 19. lib. 2. recopil. in illis verbis , y mandamos a qualesquier personas , en cuyo poder estubieren qualesquier denudas , o mercaderias o mercaderias , o otros qualesquier bienes de los que a si se algaren , o supieren qui en los tiene , no pagen las dichas denudas a las personas que asi se ubiesen algado como dicho es , ni les accedan con los dichos bienes , ni con parte dellos : y retro de treinta dias , despues que en qualquier manera viniere a su noticia , que el tal mercaderes , o cambiador , o factor se ha algado vengana a manifestarlo que tienen sujo , y les deben , &c. fopena que lo que les pagaren , se aja por no pagado , y lo tornen a pagar otra vez , &c. Idem disponit lex 6. ejusdem tit. quas leges ita etiam intelligit Curia Philipp. loc. cit.

39 Nos etiam in hoc Labyrinth. part. 1. capit. 28. ex num. 29. cum multis seqq. resolvimus ; multis Doctoribus citatis , multisque fundamentis juridicis adductis , quod nimirum licet mandatum datum a debitore ad exigendum , exercendum , administrandum sua bona & negotia , extingatur ipso jure statim quod mandator formavit concursum ita ut ejus virtute gesta , sint nulla & inefficacia , etiam si non precedat monitio , & intimatio concursus , & revocationis talis mandati , tamen solutiones factae hinc mandatario revocato per debitores ignorantes revocationem ex concursu , liberant solventes ;

Salgado Labyr. Credit. Tom. III.

ad quod adduximus plurimos Doctores ita in his terminis tenentes : unde recte inferitur ad ipsam debitorem dominum constituentem , ut ei ignoranter solventes liberentur.

Et nondum , quod licet praesumatur ignorantia , obscientia non probatur , ex vulga. a juris regula , tamen si aliqua sit praesumptio , vel legitimum indicium , ex quo probabiliter inducatur scientia debitoris adesse concursum formatum a debitore , nihil ei proderit ignorantia allegata , nec juris praesumptio , Mascard. de probat. conclus. 879. n. 11. cum seqq. vel quando ratione officii quis scire & indagare tenetur factum alienum , quia tunc praesumitur scientia : scire enim , & scire debere , a pari procedunt , ad quod jura & Doctores refert Valasc. in axiomat. lit. S. n. 4.

Neque ignorantia supina & affectata , quando quis facile scire potuit , excusat : de quo plura cumulat Augustin. Barbof. in Regul. Ignorantia facti , ex n. 7. cum multis seqq. Mascard. d. conclus. 879. n. 31. cum duob. seqq. Pacian. de probat. l. 2. cap. 19. ex n. 60.

Quibus suppositis , non obstant argumenta in contrarium adducta : non primum ex n. 2. supra nempe debitorem formatem concursum , non esse legitimam personam ad recipiendam solutionem sibi a suo debitore factam. Quoniam respondetur , quod data ignorantia probabilis & non affectata in solvente , quod fuerit adempta libera administratio bonorum creditori suo cum quo a principio contraxerat , solutio liberat solventem , etiam si pecunia soluta non pertineat ad recipientem , sed ad creditores decessi ; ut latissime probavimus in hoc Labyrinth. par. 1. c. 27. ex n. 83. cum multis seqq. & cap. 28. ex n. 28. & seqq. & par. 2. cap. 9. ex n. 114. & urgent tot expressissima jura adducta supra ex n. 12.

Non obstat secundum ex n. 6. quia loquitur in prohibitione alienationis facta ex pacto cum Tertio inito , cujus interest rem non alienari , impeditivo translationis dominii , sive contractus cum prohibito sciatur , vel ignoret pactum praecedens : quia ex contraventione non potest inferri praesudicium Tertio sic paciscenti super re alias de jure prohibita alienari ; ut de dote & bonis majoratus : videnda sunt quae abunde diximus par. 1. cap. 38. ex numer. 32. & signanter ex num. 35. & seqq. quae etiam procedunt in debitore amittente bonorum suorum administrationem , formato creditorum concursu , ut ab eo alienatio facta non transferat dominium in emptorem sive scientem , sive ignorantem concursus pendentiam , de quo inferius ad 3. partem hujus cap. ex n. 43. cum seqq.

Nec obstat etiam tertium argumentum ex l. si pater 4. ff. de manumiss. vindict. & l. quersum 15. §. Julianus. ff. qui & a quib. ut supra num. 10. quae jura licet videantur inter se pugnare , tamen concedendo libertatem datam a filio ignorante mortem patris , tam contrarium determinando , tam etiam revocationem mandati admittendo antequam nuntius , seu epistola perveniat ad notitiam filii mandatarii ; adhuc tamen haec jura ita conciliantur per Doctores , ut nullo modo repugnent iis quae late probavimus hactenus , quod actus judiciales & extrajudiciales valeant gesti a procuratore revocato , quando tam ipse , quam qui cum eo contrahit , ignorant revocationem : sed quia dictarum legum concordia requirit longum examen , lectorem remitti-

nos ad ea quæ copiose tradit Vela post differationes in tom. 2. ad repetit. cap. fin. de procur. l. 6. in 4. par. repetit. ex num. 1. cum multis seqq. & si-
gnanter de concordia dictarum legum agit ex
professo n. 17. cum seqq. ubi abundè & eleganter
videamus omnino crit.

- 28 Non obstat tandem quantum & ultimum argu-
mentum, de quo *supr.* n. 11. ex l. si quis man-
cipiis 17. §. certè, ff. de institor. act. ubi dicitur,
contractum celebratum cum institore præposito
ad negociandum cum scientia mortis domini
29 præponentis, valere. Quia respondetur, illius
textus determinationem à juris regulis proce-
dere, nam mandatum institoris non finitur mor-
te domini præponentis, sed durat ut antea
quousque ab hærede revocetur, & institor ipse
removeatur: & ideo rectè quilibet cum eo
contrahit siue sciat, siue ignoret mortem
præponentis, cum institor semper remaneat
persona legitima virtute mandati non revo-
cati sed durantis, per innumerabiles pene Do-
ctores, quos concessimus in hoc *Labyrinth.*
par. 2. c. 9. ex num. 111. 112. & 113. Neque obstat
l. quæsum 5. §. si ab alio, ff. eod. in illis verbis
ibi, ignorantiam dari institoriam actionem: quasi
desideret ignorantiam in contrahente; de cu-
jus textus intellectu inferius agendum erit in 3.
par. huius c.

- 30 Quoad secundam partem huius cap. An sen-
tentia lata contra debitorem, & in favorem ejus
qui concursum formatum ignorabat, valida sit?
quam ad partes novissimè disputavit Olea in suo
erudico tractat. de cess. jur. & ad. titul. 1. quæst. 1.
ex num. 21. cum sequent. & ex num. 30. & seqq.
ubi tandem resolvit absolute, sententiam obtenta
contra debitorem pendente iudicio concur-
sus, prorsus esse nullam, siue obtinens scive-
rit, siue ignoraverit concursus pendentiam; tribus
potissimum motus argumentis.

- 31 Primò, quia debitor post concursum forma-
tum & cessionem bonorum factam, ita à se eorum
administrationem abdicavit, ut eidem sit prorsus
denegatum exercitium actionum, cum quo ideo
nullus potuit litigare, nec iudicium movere,
ex l. item si unus, ff. de recept. arbitr. & ideo
sententia contra eum lata nulla est ipso iure,
sciente vel ignorante colligante.

- 32 Secundò, quia sententia lata contra debitorem
post hypothecam contractam, non nocet credi-
toribus ignorantibus litem super hypotheca mo-
tam, ex l. iudicare, 29. §. si debitor, ff. de ex-
cept. rei judic. l. si superatus, ff. de pignori. l. si
mater, §. fin. ff. de except. rei jud. Gloss. &
Doctor. in l. scpe, ff. de re judic. Paul. de Cast. in
l. ob executorem, §. alio, sub num. 2. ff. de
appellat. Menoch. l. 3. præsumo. 124. numer. 64.
Aristimin. Tepat. variar. titul. 501. cap. 20. ver-
fic. sententia lata: Petr. Surd. decision. 259. nu.
6. Carrocc. de exceptionib. except. 123. à num.
53. (qui refert Covarruv. & Negusant.) An-
ton. de Amat. tom. 2. var. resol. cap. 79. num.
18. Ann. Robert. l. 3. rer. judic. cap. 19. in al-
legatione pro creditore, & noviter Acosta de pri-
vileg. creditor. in præfat. ad reg. 1. n. 19. quorum
nullus loquitur quando adversarius ignorabat
rem esse hypothecatam.

- 33 Tertiò, Olea loc. citat. num. 32. & 33. mo-
vetur hoc argumento, quoniam licet sententia
lata contra debitorem noceret creditoribus hypo-
thecariis, ex Noguierol. allegat. 33. & sequentib.
& Giurb. decision. 92. num. 12. Id tamen non ha-

beret locum quando debitor bona non possidet,
sed alius Tertius, quia tunc cum illo Tertio rei
hypothecatæ possessore noviter agendum erit:
ex multis Doctoribus ab ipso Noguierol. alle-
gatis ex num. 78. & sequentib. Sed sic est, quod
formato jam concursu debitor non possidet bo-
na sua, quia omnia dimisit creditoribus, ergo
sententia contra eum lata, nulla est; nec poterit
præjudicare creditoribus ejusdem.

Quibus tamen non obstantibus; absolute te-
nendum erit, sententiam latam contra debito-
rem pendente concursu, omnino validam esse, si-
ve adversarius colligens sciat, siue ignoret pen-
dentiam concursus. In quo tamen distinctè pro-
cedendum est, aut enim loquimur respectu de-
bitoris, aut respectu creditorum: & utroque
casu valida est sententia, sciente, vel igno-
rante adversario: respectu quidem debitoris,
quia cum Patre formali, & ejus principaliter
interest, litigavit: respectu etiam creditorum
valida erit, quo valet cum parte principali,
quanquam eidem præjudicium non afferet si
35 non fuerint citati, quia poterunt contra eam
allegare vel collusionem, vel indefensam cau-
sam à debitore convento, vel omissas ab eo
exceptiones; quibus discussis, vel declaranda
erit valida sententia, vel annullanda, vel res-
cindenda: quod probatur ex contrapositione
argumentorum quæ ab Olea fuerunt conside-
rata.

Nam principale ejus fundamentum; nempe
debitorem, iudicium concursus formatum,
non habere exercitium actionum, nec eas mo-
vere vel defendere posse, omnino negamus:
imò verò asserimus esse partem formalem in-
troducendum iudicium; & provocantem suos
creditores, ut à se petant & deducant jura
sua, ideoque ei, & in eum, omnes dirigun-
tur actiones activæ & passivæ, de quo latè
egimus, & manifestè comprobavimus in hoc
Labyr. par. 1. cap. 4. ex num. 46. cum multis seqq.
ubi abundè disceptatur pro utraque parte, &
hoc 4. par. cap. 1. ex num. 2. cum seqq. quibus
quidem locis satisfit dictæ legi, si unus, ff. de
recept. arbitr. ut ibi videre poteris ad satorita-
tem: quod testatur praxis omnium Tribunalium
in cunctis concursibus creditorum, admittens
absque ulla contròversia debitorem movere ac-
tiones contra suos creditores, vel debitores,
tentiosè alios possessores: ideoque ulterius hæ-
sitandum non erit.

Præterea supponitur, quod pendente concur-
su, quilibet potest extra illius iudicium coram
alio iudice competente movere litem contra
debitorem, vel debitor contra alios, & istud
iudicium quod fit extra concursum validè ear-
rit; nisi opposita exceptione concursus penden-
tis, lis mota ad iudicium concursus trahatur;
alioquin sententia tenet, ut copiose fundatur
in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 4. §. 2. & 3. per tot. &
cap. 5. ex n. 17.

Si tamen, creditoribus concursus non citatis,
38 lis mota & sententia lata fuerit, licet in se va-
lida sit, creditoribus tamen non nocet, sed eis
reclamantibus, trahenda est ad concursus iudi-
cium, & iterum poterunt contra eam oppone-
re novas exceptiones à debitore omissas, vel
etiam collusionem & fraudem debitoris: ut ab-
undè post alios fundavimus in hoc Labyr. par. 1.
cap. 40. ex num. 1. usque ad 8. & cap. 13. num. 53. &
24. & d. cap. 4. §. 2. & 3. & cap. 5. ex n. 17.

Quare

Quare is qui contra debitorem movet litem & obtinet sententiam; iudicium sustinetur & sententia valida est, si sciat, sive ignoret pendentiam concursus; quoniam, ut dictum est non præjudicatur creditoribus concursus non citatis, prout debebant citari, ut pateret illis præiudicium.

Ex quibus satisfit primo & secundo argumento in contrarium consideratis.

39 Non obstat etiam tertium de quo *supra* n. 33. ex Noguero. & aliis, ut sententia contra debitorem principalem non mandetur executioni contra tertios rerum hypothecatarum possessores non citatos: in quo casu loquuntur Doctores in argumento allegati: Et ideo cum debitor post dimissionem bonorum non possideat, sed creditores, in quos translatam bonorum possessionem supponit argumentum, eis non potest præiudicare sententia.

40 Cui argumento satisfit: sententiam contra debitorem obtentam non præiudicare ejus creditoribus non citatis, fatemur, ratione sui interesse, quibuscum in concursu assistentibus simul debebat lis agitari, ut haec non probavimus, non tamen ratione & intuitu possessionis: cum improbabile valde sit, in eos ex dimissione administrationis bonorum, translatam fuisse possessionem, nam indubitabile est, utrumque, tam dominium quam possessionem remanere penes ipsam debitorem communem durante iudicio concursus: ut comprobavimus *par. 1. cap. 14. ex num. 1. cum seqq.* ubi de domini retentione, & ex *num. 1. usque ad num. 45.* & de possessione non amissa per cessionem bonorum, nec translatam in creditores, in Coriam nec in administratorem concursus, sed quod remaneat integra & illæsa penes eundem debitorem, *ibid. ex num. 68. usque ad n. 88.* & ideo nullo ex capite procedit argumentum: sed omnino in hac quaestione concludendum est, sententiam latam contra debitorem, pendente iudicio concursus, esse validam si eam obtinens sciverit, sive ignoraverit concursus pendentiam.

41 Ad tertiam partem nostri capituli accedendo, queritur an alienatio facta à debitore post concursum formatum, in eum qui concursum per actum ignorabat, valida sit; Et validam esse, datâ ignorantia, emptoris probant mirabilia jura determinantis quod emptio facta ab eo cui per Prætorum interdicta erat bonorum alienatio, ob timorem dissipationis, non erit valida, si emptor sciverit interdictionem, nec præstabit ei causam præscribendi, quia talis venditio non est titulus domini translativus: textus est in *l. si ab eo emas, quem Prætor vetuit alienare, idque tu scias, usucapere non potes 12. ff. de usucapion.* textus etiam similis in *l. qui fundum 7. §. qui sciens rem emit ab eo quem prætor ut suspectum heredem diminuere vetuit, usu non capiet, ff. pro emptore:* mirabilis textus ad propositum in *l. si sciens etiam ab eo, cui bonis interdictum sit, vel cui tempus ad deliberandum de hereditate sua datum sit, ut ei diminuendi potestas non sit: dominus non ergo. 26. ff. de contrah. empt.* Ecce jura apertissima, & valde adaptabilia debitori post concursum formatum inter suos creditores, qui omnino privatus est suorum bonorum administratione, & per consequens alienandi potestate, ut similiter dicamus, alienationes ab eo factas validas esse, & dominium, & usucapiendi facultatem ex illis transire in emptores, vel donatarios ignorantes

concursum peractum à debitore alienante licet secus sit quando emptor conscius esset interdictionis & concursus pendentis.

Contraria tamen sententia, imò alienationem 44 bonorum factam per debitorem communem, post peractum & à se motum iudicium concursus, nullam esse & invalidam ipso jure, si in quem facta fuit alienatio, sciverit vel ignoraverit concursus pendentiam; longè verior, & probabilior est; prohibita enim est debitori bonorum suorum administratio, & alteri à Curia data seu commissâ, in cuius commissionis vim bona sequestrata sunt in favorem creditorum, ne dissipentur & alienentur, sed ut in tuto sint posita, & propterea cum debitor jam deficiat esse legitima persona ad contrahendum, alienatio ab ipso facta prorsus erit nulla, ita ut nec ea transferatur dominium, nec possessio: ut probant text. in *l. Julianus 10. ff. de curat. furios. dan. 2. 19. & l. furiosus 41. de reg. jur. 4. incui 6. ff. de verb. oblig. 1. 9. tit. 15. par. 5.* comprobant etiam in his terminis per *l. item si unus, ff. de recept. arbit. Bald. in consil. 390. incip. In libris Theaurariz, n. 3. & 4. vol. 5. Maria. var. 78. n. 10. Valenzuela Velasco. conf. 189. num. 14. & conf. 19. num. 43. cum seqq. vol. 1. Noguero. alleg. 19. num. 1-8. & per dict. leg. is cui bon. 6. ff. de verb. oblig. probant in nostris terminis Scacc. de commerc. §. 1. gloss. 5. n. 329. & 330. Stracha de decolorib. par. 3. num. 28. Gait. de credito, cap. 2. tit. 7. n. 34. Catallan. de indulto, cap. 55. n. 83. idem Noguero. alleg. 16. num. 101. quibus adde Oleam de cess. jur. & tract. 1. quest. 1. ex num. 34. cum seqq. latissime variis juris fundamentis hos quoque probavimus in *in hoc Labrynth. 1. par. cap. 14. ex n. 1. usque ad num. 21.* ubi multa ad propositam materiam videre poteris, & ex *num. 8. usque ad 12.* sequens inducere prohibitionem alienationis & impedire translationem domini ac possessionis.*

Prædicta etenim jura absolute prohibent con- 45 trahere illos quibus bonorum administratio à jure vel à iudice interdicta fuerit annullando contractus ipso jure ab illis celebratos, nulla facta distinctione scientie vel ignorantie contrahentium, quia lex prohibitiva operatur statim & per se, *l. prohibitorum, Cod. de jur. fisci, l. non dubium, Cod. de legib.* post plures DD. diximus hac 4. par. cap. 9. ex n. 9. si enim alienationis prohibita à jure, vel ab homine, nullitas penderet à 46 scientia vel ignorantia contrahentium, facillimè leges eluderentur, & subverterentur dispositiones prohibentes alienationem sub prætextu ignorantie, quæ regulariter à jure præsumitur.

Et in terminis quod quando adest prohibitio 47 alienationis legitime facta, ignorantia contrahentium illis non profit, neque impedit quominus alienatio desinat esse ipso jure irrita & nulla; probant expressè Cornes, Capra, Ruinas, Cephal. Riminald. Jun. Honded. Surd. Périgrin. Grass. Senatus Pedemont. Fufar. Joan. Aut. Mangil. & infiniti pene alii, quos congestimus in hoc Lab. 2. par. c. 22. ex num. 15. & novissimè, nullo ex illis adducto, optime probat Olea ubi prox. tit. 1. d. quest. 1. ex n. 34. ubi probat nullam 48 esse alienationem factam à debitore communi post motum concursus iudicium, & factam bonorum cessionem, sive qui cum illo contraxit, sciverit vel ignoraverit concursus moti existentiam: & urgent quæ quæ diximus *supr. ex n. 6.* & ita firmiter tenendum erit in iudicando & consulendo.

- 49 Nec obstant jura in contrarium adducta ex n. 43. *versic. ad tertiam partem nostri cap. nempè lex, si ab eo, ff. de usuc. l. qui fundum, §. qui sciens, ff. pro empt. & l. si sciens, ff. de contrab. empt. dam dicunt, quod qui sciens emit ab eo cui bonis interdictum est non acquirit dominium: & ideo videntur requirere scientiam interdictio- nis, ut nulla sit alienatio.*
- 50 Quibus acutè respondit Olea loco cit. d. tit. 1. *quest. 1. ex num. 37.* scilicet argumentum à contra- rio sensu esse debile; nec ex illis juribus deduci potest, stante ignorantia valere contractum, quando præcessit prohibitio alienationis à jure vel homine facta; quia inde resularet absonus intellectus & repugnans tot juris dispositionibus adductis *supr. ex n. 44. versic. Contraria tamen, &c.* quoties enim absurdum sequitur, non admittitur argumentum à contrario sensu, ut videtur est per Alvar Valasc. *in lcc. communib. lit. A. n. 377.*
- 51 Et quod illa jura debent operari nullitatem actus, sive contrahens cum prohibito alienare sciat prohibitionem, sive ignoret, constat ex Gloss. in l. pater filium, §. idem quisit ff. de legat. 3. nam cum textus dicat, ignorantem bona esse fideicommissa subjecta, atque illa eementem ad solvendum creditoribus hereditariis, rectè eme- re, & valere venditionem: Gloss. *ibid. verb. ignorantis*, ita ait: *maximè, nam idem esset si sci- vissem: cum bona fideicommissi, quamvis adsit alienationis prohibitio, libere alienentur pro sa- tisfactione creditorum defuncti, ex multis juri- bus & Doctoribus adductis in hoc Labyr. 2. par. cap. 7. ex n. 43. & dictam Glossam communiter se- quuntur Doctores ibid. & Olea loc. cit. n. 58.*
- 53 Quid magis expresse probatur ex l. quicum- que §. §. si ab alio, juncta l. si quis mancipiis, §. ceriè, ff. de institor. act. nam cum utraque lex lo- quatur in contrahente cum institore post mortem domini præponentis: utraque probat contractum valere: sed Jurisconsultus in d. §. si ab alio, lo- quitur in ignorante mortem, ibi: *nec non si an- te aditam hereditatem cum eo contractum est, æquum est ignorantis dari institoriam actionem: ut in d. §. ceriè, dat actionem contrahenti etiam scienti mortem domini, ibi: non enim imputan- dum est ei, qui sciens dominum decessisse, cum institore exercente mercedem contrahit, & ideo Gloss. in d. §. si ab alio verb. ignorantis, addit, maximè: ex d. l. siquis, §. ceriè: quasi dicat, si cum scientia valet contractus, multo magis cum ignorantia, quia mandatum institoris non revocatur per mortem domini, donec ab hære- de fuerit revocatum: & ideo cum eo rectè con- trahi potest sive scienter sive ignoranter, ut *supr. n. 18. & 29.**
- 55 Sed qua ratione in solutione facta decocto & fallito ignorantia concursus excuset & liberet solventem, ut probavimus & resolvimus *supr. n. 12. cum seqq.* in aliis verd contractibus cele- bratis cum debitore fallito, ignorantia fallimenti & concursus ab ipso formati non prodest contra- henti quominus contractus ipso jure nullus re- maneat? Rationem differentie abundè scripsimus in hoc Labyr. 2. par. cap. 9. ex num. 114. cum seqq. & *supr. ex n. 86. cum multis seqq. ibid. quibus ad- do Oleam in tit. quest. 1. num. 43. & Nos referens in pluribus locis: nostram theoreticam, & verissi- mam hanc differentiam inter contractus volonta- rios & necessarios sequutus fuit idem ipse Olea in tit. §. 9. 9. ex n. 7. cum seqq. fol. 425.*

CAPUT XIII.

Creditor contrahens cum possessore ma- joratus sub pacto impetrandæ faculta- tis, quam, possessore jam decocto, & lite concursus formata, impetravit; an graduari debeat.

SUMMARIUM.

- 1 Status questionis proponitur.
- 2 Debitor qui bonis cessit habetur pro mortuo circa actum tangentes bonorum suorum admini- strationem.
- 3 Facultas alienandi bona vinculata post mortem alienantis possessoris impetrata, non prodest ad validandum alienationem.
- 4 Mors civilis equiparatur naturali.
- 5 Dispositum in uno equiparatorum, censetur etiam dispositum in alio.
- 6 Equiparatorum idem est iudicium, ac dispo- sitio eadem.
- 7 Mandatum ad negotia à debitore datum fini- tur ipso jure absque alia revocatione statim atque formati iudicium concursus inter suos creditores: & n. 12. *versic. nec obstat.*
- 8 An facultas alienandi bona feudalia, vel ma- joratus, impetrata pendente concursus iudicio valida sit. Resolvitur negativè, n. 16.
- 9 Facultas alienandi impetrata super bonis ma- joratus virtute pacti præcedentis decoctionem, valida esse potest. Sed contrarium probatur num. 21.
- 10 Mors civilis falliti non admittit ei dominium nec possessionem bonorum suorum.
- 11 Mors civilis non equiparatur naturali, nisi ubi eadem militat ratio.
- 12 Equiparatorum diversum est iudicium, ubi dari potest diversitatis ratio.
- 13 Feudatarius alienans salvo assensu regio, si bo- nis cessit ante assensum impetratum, an profit assensus post decoctionem obtentus; & n. 14.
- 15 Status questionis hoc cap. agitate declaratur, ejusque resolutionem ab aliis juris principiis quam præmissis pendere ostenditur.
- 16 Facultas alienandi bona vinculata pendente concursu impetrata, særa nimis est & inva- lida.
- 17 Facultas contrahendi super bonis vinculatis à quo possit vel debeat impetrari.
- 18 Facultatem alienandi vel hypothecandi bona majoratus à solo possessore impetrari posse pro- batur.
- 19 Possessor majoratus post formatum cursum ni- hil potest agere in præjudicium creditorum, nec impetrare rescritum confirmatorium præ- cedentis alienationis.
- 20 Mandatum debitoris ad impetrandum assen- sum regium super alienatione bonorum ma- joratus, expirat statim post formatum concur- sum, adeo ut creditor jam eo uti non possit.
- 21 Facultas contrahendi super bonis vinculatis impetrata nomine possessoris sine ejus mandato inutilis est.
- 22 Nisi possessor illam ratam habeat expressè, vel tacite.

- 23 *Quæ ratificatio possessoris post decoctionem nullius est momenti.*
- 24 *Facultas Regia ad contrahendum super bonis majoratus operatur tantum ex tempore data, non ex tempore contrahens.*
- 25 *Actio retroactiva requirit utrum extremum habile.*
- 26 *Debitor decoctus non habet velle, neque nolle.*
- 27 *Contractus super bonis vinculatis celebratus sub conditione imperandi assensum regum, ante imperatorem non obligat contrahentes, qui ab illo recedere possunt.*
- 28 *Feudum alienare promittens sine assensu domini, potest pœnitere, nec tenetur ad interesse.*
- 29 *Beneficiarius consentiens resignationi salvo beneplacito sedis Apostolica, potest interim revocare consensum.*
- 30 *Alienatio rerum Ecclesie salvo beneplacito summi Pontificis, potest revocari ante beneplacitum obtentum.*
- 31 *Alienatio rerum Ecclesie sub beneplacito Apostolico, si obtinuum fuerit, pœnitentiam non admittit, etiam ante ejus executionem.*
- 32 *Reservatio beneplaciti Principis suspendit contractum, & interim partes contrahentes pœnitere possunt.*
- 33 *Secus, post expeditionem beneplaciti.*
- 34 *Clausula, reservato beneplacito, &c. in contractibus rerum alienari prohibitarum, quid operetur.*
- 35 *Rejicitur Carleval. dicens non esse pœnitentiam locum in contractu super rebus feudalibus sub conditione imperandi assensum domini directi.*
- 36 *Facultas regia à creditore impetrata etiam in vim pacti præcedentis decoctionem debitoris dicitur impetrata sine debitoris consensu.*
- 37 *Fictio retroactiva non nocet contrahentibus quibus medio tempore jus quaesitum est.*
- 38 *Contractus super bonis majoratus ex defectu facultatis regie nullus est ab initio, licet sub conditione illam imperandi factus sit.*
- 39 *Contractus inchoatus & nondum perfectus, incidens in casum à quo incipere non potuit, vitatur.*
- 40 *Creditor impetrans assensum regum post formatum concursum à debitore, graduari non potest ad bona majoratus.*
- 41 *Quæ sunt tempore prohibito, vel conferuntur in tempus prohibicum, irrita sunt & nulla.*
- 42 *Creditorum, quibuscum formatum est concursus judicium, eo pendente possunt ex jure & persona debitoris communis valide impetrare facultatem regiam pro validitate contractuum super bonis majoratus, in favorem ipsius debitoris celebratorum sub conditione imperandi regium assensum: & n.43. & 44.*

tas tunc temporis impetrata, nequeat revalidare contractum præcedentem, argente sequentia fundamenta. Primò, quoniam debitor communis postquam bonis cessit, ita statum mutasse censetur, ut ex juris censura & legis intellectu habeatur pro mortuo quoad omnes actus tangentes administrationem bonorum: ut probant l. si cui bonis, ff. de verb. oblig. Scacci. de commerc. §. 2. gloss. n. 329. & 330. Stracha de doctorib. 3. par. n. 28. Gait. de credito; c. 2. tit. 7. n. 2359. & 2049. & 2421. Noguerol. allegat. 16. n. 101. Catalan. de indust. quest. 55. n. 83. Nos in hoc Labyrinth. par. 1. c. 14. n. 18. & 19. quibus adde Carleval. de judic. tom. 2. l. 1. tit. 3. disp. 6. n. 36. Bellon. decis. 10. n. 21. & 13. & decis. 131. n. 3. & 4. Petr. Surd. conf. 405. n. 9. & n. 12. l. 3. Tusch. lit. D. conclus. 105. Azeved. in l. 2. à princip. tit. 19. l. 5. recopil. & ita in nostris terminis consideravit Camil. de Laratha in theatr. feudor. tom. 1. par. 8. dilucidat. 76. n. 1.

Sed sic est, quod post mortem vassalli, emphyteutæ, vel possessoris majoratus alienantis, seu hypothecantis bona feudalit & vinculata sub clausula & pacto de imperanda facultate, non valeat, nec possit facultas impetrata validare contractum præcedentem, ut probant Paris de Puteo de reintegrat. feud. cap. 272. cum trib. seqq. Isernia in cap. imperialem, n. 15. de prohib. feud. alien. Vincen. de Franch. decis. 86. n. 1. & dec. 126. n. 7. & dec. 120. n. 3. & dec. 120. ex n. 1. Capyc. dec. 115. n. 4. Camerac. in d. cap. imperialem, fol. 88. Carleval. de judic. tom. 2. l. 1. tit. 3. disp. 23. num. 18. Cephal. conf. 617. n. 168. Idem Isernia in c. 1. §. donare qualiter olim feud. alien. pot. in usub. feud. cujus resolutionem refert & sequitur Matth. de Afflic. dec. 435. num. 12. cum seqq. Roland. à Vall. cons. 1. n. 145. Molin. de pr. mogen. lib. 2. c. 7. ex n. 20. cum seq. Marin. Freccia. de sub feud. l. 2. cap. 3. per tot. Fontanel. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss. 3. par. 2. ex n. 23. & seqq. Joan. Ant. Mangil. de evi. tion. quest. 36. n. 18. Nos in hoc Labyrinth. 2. par. c. 10. n. 53. 56. 57. & 58. & par. 1. cap. 33. ex num. 1. cum seqq. ubi plures alii DD. recensentur, quibus adde Bursat. conf. 89. n. 29. l. 1. Paris cons. 18. n. 10. l. 1. & cons. 14. n. 2. & 1. coë. lib. Ursil. ad Afflic. d. dec. 335. n. 9. Joan. Vincen. Anna alleg. 66. n. 4. & alleg. 67. nu. 3. Scader. de feud. par. 8. cap. 4. nu. 3. Roland. à Vall. conf. 97. ex n. 46. usque ad 54. l. 1. Gratian. discept. forensit. tom. 3. c. 5. l. 4. n. 14. & 15.

Igitur facultas impetrata post formatum concursum, & abdicatam bonorum administrationem à debitore, qui habetur pro mortuo, nullo modo debet admitti, nec ejus virtute potest graduari creditor, qui cum possessore majoratus nulliter contraxit à principio ex defectu facultatis.

Secundò quia mors civilis æquiparatur naturali, text. in l. Deo nobis, C. de epis. & Cler. Chastan. in consuet. Burg. Rubr. 4. §. 4. Mierez. de majorat. par. 2. qu. 9. n. 36. Medices in trall. Mort. omnia solvit par. 1. n. 47. Menoc. conf. 388. num. 23. & conf. 980. lib. 10. Alex. Trentacinq. subtit. par. 4. cap. 6. n. 4. Avendann. in l. 4. Tauri. gloss. 4. n. 2. & 3. Gurnier. canonica. l. 2. cap. 1. n. 44. & n. 68. cum seq. & prais. l. 3. quest. 71. n. 10. Ceval. commun. contr. comm. quest. 63. n. 1. Surd. conf. 90. n. 23. & seqq. Hieron. Gonzal. de mensib. & alternat. §. 5. proam. n. 26. Gracian. discept. 102. n. 7. Caldas Pereyra de emp. & vendit. cap. 15. n. 34. Castil. de usufr. c. 64. n. 2. & cap. 67. nu. 18. & l. 3. controvers. cap. 12. n. 23. & seqq.

Sed quando duo casus æquiparantur à jure; quod

HUJUS quaestionis resolutio ex visceribus juris haurienda erit, utrum scilicet creditor, qui super bonis majoratus cum possessore contraxit sub pacto de imperanda facultate Regia, quam possessore ipso postea decocto; & post formatam litem concursus, facultatem à Rege obtinuit, an possit ipsi prodesse, ita ut tanquam legitimus creditor debeat graduari inter ceteros creditores concursus ad bona majoratus?

Et pro parte negativa, ut nimirum ea facul-

quod noviter fuit dispositum in on^o, etiam in altero dispositum intelligitur: per plura quæ adduximus in nostris *Commentar. de supplicat. ad sanctis. par. 2. cap. 21. n. 8. & cap. 27. n. 44. & cap. 31. ex n. 21. & seqq.* & quia æquiparatorum eadem est ratio, & idem iudicium, ac dispositio, l. 1. ff. de legat. 1. Gloss. in l. *signis servo*, Cod. de furt. & in cap. *si postquam*, §. *fin. de elect. l. 6.* Menoch. de arbitrar. casu 88. n. 8. Anton. Monach. decis. Bononiens. 68. n. 19. Flamin. Paris. de confiden. quest. 27. n. 74. & 94. 28. & 82. Mar. Antonin. variat. resol. c. 25. n. 10. Novar. in prax. elect. & variat. for. quest. 3. sect. 1. n. 9. & quest. for. 143. n. 13. l. 1. plenè Farinac. in fragm. crim. par. 1. lit. E. a num. 202. cum seqq.

Et ideo videmus, quod sicut morte naturali mandantis extinguitur mandatum re integra; ita mandatum datum per debitorem ad agendum, vendendum, alienandum, & transigendum extinguitur & finitur ipso jure absque alia revocationis intimatione, statim atque debitor formavit concursum inter suos creditores: quia cum sit revocatio facta à jure, per se statim operatur absque ulla interpellatione, ita ut gesta per mandatarium ex illo die nullius sint momenti; per leg. si cum Cornelius 72. ff. de sol. l. si quis alieni, ff. de acquir. hered. & ex Gomez. Arias Decio, Stracha, Scaccia, Fabio de Anna, aliis probat Noguero. allegat. 16. num. 101. & 102. & seqq. quos etiam sequitur Olea de cess. jur. & ad. tit. 1. quest. n. 36. Nos latissimè quoque probavimus in hoc Labyr. par. 1. cap. 28. per tot. Atque pariformiter dicendum venit, facultatem impetratam post concursum formatum à debitore non posse revellare contractum absque ea celebratione cum possessore majoratus, cum, eo tempore, pro mortuo habeatur juris censura, & intellectu.

Sed pro contraria parte, plura similiter fundamenta considerari possunt, hæcenus adductis fortiora quæ suadere videntur quod facultas impetrata super bonis feudalibus; vel majoratus, valida sit, etiam pendente concursus iudicio, peracto à vassallo, vel majoratus possessore, cum quo antea creditor contraxerat sub pacto de impetrando assensu regio.

Nam licet verum sit debitorem fallitum haberi pro mortuo, ut supra num. 2. non tamen ex eo potest impediri facultas impetranda virtute pacti præcedentis, quia in hac morte ficta, cessat penitus ratio, per quam ex morte naturali contrahentis impeditur impetratio facultatis in pactum & contractum deductæ à possessore feudi, vel majoratus, quoniam per mortem naturalem ita jus ipsius extinctum est circa bona majoratus, vel feudi, ac si nunquam fuisset in rerum natura, ut per plures diximus in hoc Labyr. 3. par. cap. 14. ex n. 33. cum seqq. sed statim & ipso jure transfertur in successorem legitimum eorum dominium, in cuius successoris præjudicium & absque expresso & novo ejus consensu facultas impetrata ad firmandum contractum cum prædecessore celebratum, nullius est momenti: quam rationem reddunt omnes illi Doctores in contrarium adducti supr. n. 3.

At ex morte civili, fallito non admittitur dominium, nec possessio bonorum suorum, sed omnino retinet utrumque dum iudicium concursus durat, & quoniam per sententiam graduationis distrahantur cum effectu pro satisfactione creditorum, vel eis dentur in solutum, ut sæpe diximus & abundè, per jura & DD.

variæque juris fundamenta probavimus in hoc Labyr. par. 1. cap. 14. per tot. & signanter ex n. 30. usque ad 45.

Ex quo sequitur, quod mors civilis nunquam æquiparetur morti naturali, nisi ubi eadem militat ratio, & in casibus à jure expressis vel mens disponentis ita suadet, ut probant jura & DD. supr. relati n. 4. quibus adde Barbos. exactè tractantem in locis communib. loc. 74. per tot. nec casuum æquiparatorum eadem erit dispositio seu idem jus, quoties dari potest inter eos rationis diversitas, ut notant Jas. & ceteri communiter DD. in l. 1. n. 9. ff. de verbor. obligat. Alvar. Valasc. de privileg. pauper. par. 1. quest. 35. n. 15.

Nec obstat quod ultimum loqu dicitur supr. n. 7. de mandato revocato ipso jure dato per debitorem postquam concursum formavit. Nam cum debitor ipse formando concursum abdicet à se bonorum suorum administrationem, ita ut amplius in ea se intromittere non possit, eo ipso revocatur mandatum à se antea datum ad res suas administrandas; quia cum ipse debitor dominus sit privatus administratione bonorum suorum, fraus fieret legi & creditoribus si duraret mandatum; quia qui per procuratorem administrat, per se ipsum administrare videtur, ex regula juris, qui per aliam, & alterius infra comprobatur: atque ideo in illo casu eadem militat ratio, quæ in morte naturali.

Hanc questionem tetigit Camill. de Lararha in theat. feud. tom. 1. par. 8. dilucidat. 76. in qua quærit, si aliquis feudum possidens contraxit debita, pro quibus solvendis obligavit bona feudalibus, salvo assensu regio, & ante ipsius assensus expeditionem possessor feudi decoxit, posteaque creditor assensum impetravit, an talis assensus prosit, Et pro Negativa n. 1. adducit, quod decoctus, pro mortuo reputatur, & post mortem possessoris feudi assensus nec conceditur, nec prodest concessus. Deinde num. 2. dicit contrarium esse verius, & fuisse judicatum per Regentem Levarium in decoctione Banci Ravascherij, per hanc rationem, quia dominium bonorum feudalium, debitore adhuc vivo existente, quamvis decocto, nulli erat quæsitum, & propterea assensum regionum posse operari suum effectum. Et n. 3. ait, quod contrarium foret, si debitor revera fuisset mortuus, quia tunc statim dominium rerum feudalium hæredi quæritur, in cuius præjudicium Rex assensum præstare non poterat sine novo ipsius consensu, ut sæpe dixerat: & ex Isernia hoc idem firmaverat Camill. de Corte in suo diversor. jur. feudal. cap. 5. n. 131. par. 2. qui ea omnia refert.

Quid igitur dicendum in hac controversia? Et fateamur quod si nostra quæstio solum pendere- ret à difficultate & argumentis propositis, & per Nos consideratis & aliis illustratis ex num. 2. opinionem & resolutionem Camilli de Lararha, & Camilli de Corte, veram esse. Sed verè ne ipsi Doctores difficultatem non penetraverint, ideoque viam veritatis non calluerint; cum difficultas hujus quæstionis & ejus resolutio pendeat ex aliis juris principiis: & consequenter contra hos Doctores resolvendum arbitror, ut facultas lite super concursu pendente impetrata, nihil creditori impetranti prodesse possit.

Moveor primò, quia facultas, sive assensus regis à nullo alio potest impetrari quàm vel ab ipso majoratus, aut feudi possessore, vel ab ipso creditore recipiente in eodem contractu

mandatum & potestatem illam impetrandi nomine possessoris, vel ab aliquo alio extraneo nomine possessoris nullum habente mandatum, & nullo horum casuum facultas valide impetratur post perfectam & formatam litem concursus: ergo nullo modo convalidari potest contractus & hypotheca procedens ex tali assensu sic impetrato, cum in omnibus his casibus deficiatabilitas seu idoneitas personarum in tali impetratione intervenientium.

18 Nam respectu possessoris majoratus quod ipse solus possit impetrare facultatem ad alienandum, vel hypothecae subsciendum bona majoratus, probant Ludov. Molin. de primogen. l. 4. cap. 3. in princip. Avenda. de censib. cap. 63. num. 2. 3. & 7. Nos in hoc Labyrinth. par. 2. cap. 11. num. 129. sed si

19 ipse impetraverit post motum à se iudicium concursus inter suos creditores, nullus erit momenti, cum jam inhabilis omnino factus sit ad contrahendum vel transigendum, aut quovis alio modo disponendum de bonis suis in concursus iudicium deductis, eo quod à se eorum administrationem abdicaverit, adeo ut si aliqua bona in concursum deducta alienare praesumpserit, non transferat dominium nec possessionem illorum in contrahentem, nemo enim bonorum suorum administratione privatus valide potest illa alienare: text. in l. Julianus 10. ff. de curat. furios. l. 19. de reg. jur. l. si cui bonis 6. ff. de verb. oblig. bonus text. in l. furiosi 41. ff. de reg. jur. per quae jura hoc probant Scaccia de commerc. §. 2. gloss. 5. n. 329. & 330. & n. 445. Stracha de decessor. par. 3. n. 28. Gait. de credito, cap. 2. ad tit. 7. n. 2049. Catalan. de indulto, cap. 55. num. 83. Franchis dec. 55. n. 5. Boer. dec. 103. n. 3. Noguerol. allegat. 16. n. 101. & seq. & cap. 19. nu. 138. & 139. Valenz. Velaquez, conf. 111. n. 7. cum seqq. lib. 2. & conf. 19. ex n. 43. & 44. adde Oleam de cess. jur. & att. tit. 1. quæst. 1. n. 34. & 35. licet neminem alieget; Nos abunde in hoc Labyrinth. par. 1. cap. 14. ex n. 4. & ex n. 11. cum seqq. usque ad n. 18. inclusivè: Ergo ipse debitor non poterit impetrare facultatem, cum sit destinata ad hypothecandum & alienandum bona majoratus, aut feudi quorum administratione post concursum formatum interdictus est.

20 Respectu creditoris qui cum possessore majoratus contraxit, ante decoctionem, cui in contracta data fuit potestas & mandatum ad impetrandum assensum regium, etiam resolvendum est non valere impetrationem, eo quod tale mandatum, statim post concursum formatum à possessore majoratus, fuit extinctum & resolutum ipso jure; facultas autem impetrata post mandati revocationem nullius est momenti, quantumvis creditor ignoret mutationem status debitoris, & concursum ab ipso motum; ut abunde probant Doctores superius adducti nu. 7. ergo ejusmodi facultatis obtemperantia impetrans creditor graduari non potest ad bona majoratus.

21 Multo minus facultas impetrata ab eo extraneo nomine possessoris majoratus, neque sibi, neque alteri proderit: nam cum eam impetret nomine possessoris, si cum mandato expresse post concursum facto, impetratio nulla sit & inefficax, ex dictis proximè; multo minus admittenda erit sub mandato ficto, & nomine ejus qui per se illam impetrare non potest, quia tantum potest quis per alium facere, quantum per seipsum, & non amplius: prout consideravimus in par. 1. cap. 28. ex n. 20. & seq. & quod alicui suo nomine

facere non licet, nec alieno licebit, ex reg. quod alicui 67. de reg. jur. in 6.

Et quamvis ex stylo Cortie per extraneum impetretur facultas ad alienandum, vel hypothecandum bona majoratus nomine possessoris, non docto de mandato, ut ad longum probavimus in par. 1. cap. 39. per tot. tamen hæc facultas inutilis est quo usque possessor eam ratificet expresse, vel tacite, ea utendo: ut videre est in eod. cap. 39. ex n. 31. cum seqq. ubi adde Mascard. de probat. tom. 1. conclus. 368. ex num. 21. Rotam apud Barbo. de pension. part. 1. quæst. 1. ex n. 19. cum seqq. Sed hæc ratificatio facta tempore decoctionis & concursus pendens, non potest prodesse, ut statim probabitur: ergo nullo modo valere poterit facultas impetrata post concursum formatum à debitore; nam in his, in quibus principalis est inhabilis ad actum, multominus peragi poterit per procuratorem, quantumvis expresse constitutum, cum inhabilitas constitutis influat in mandatum.

Secundum & efficax fundamentum reddens 24 inutilem & invalidam hanc facultatem, concursu à debitore formato pendente, impetratam, ex eo provenit, quod facultas regia operatur tantum ex nunc, à tempore datæ; non ex tunc, à tempore contractus & consensus præstiti à possessore majoratus; quia ille prior contractus, deficiente assensu seu facultate regiæ, fuit nullus & inefficax, & robur dumtaxat recipit ac validitatem à tempore impetratæ facultatis, & non in antea: de quo innumerabiles penè Doctores; & Rotæ Decisiones, contra Carlevalium congestimus, in hoc Labyrinth. 2. part. cap. 21. ex n. 31. usque ad n. 41. & seq. & alios etiam quamplurimos, ac Rotæ decisiones cumulatim par. 1. cap. 33. ex num. 19. cum seq. & à princip. ejus cap. sed eo tempore reperitur possessor majoratus inhabilis ad contrahendum, ut latius remissivè diximus supra ex n. 18. & seq. & ex n. 2. ex quo jam novum consensum ad hypothecandum præstare sit inhibitus, prior autem fuerit inutilis ante assensum regium, ad latissimè comprobata in hoc Labyr. part. 2. cap. 10. ex n. 58. & superius ibid. ergo talis facultas subsistere non poterit.

Tum etiam quia cum ille prior contractus fuerit nullus, ad illum non potest retraheri facultas in contractu posita sub conditione, quia fictio retractiva requirit utrumque extremum habile, nempe extremum à quo, & extremum ad quod: & in terminis quod facultas impetranda posita conditionaliter in contractu inito cum possessore majorato superveniens non retrahatur ad tempus contractus, cum consensus fuerit inefficax, ex plurimis Doctoribus probavimus d. cap. 21. ex num. 42. cum multis seqq. & ex num. 55. & seqq. Ergo multo minus admittenda erit retractivio quando in utroque extremo deficitabilitas; nam facultas accedit post formatum concursum per debitorem, & eo tempore quo inhabilis reperitur ad contrahendum & consensum præstandum: juxta ea quæ signanter diximus d. 21. ex n. 42. usque ad 45. quia iste debitor jam non habet velle aut nolle, ut probant omnes illi Doctores citati sup. n. 2. & 19.

Et quod contractus celebratus super bonis majoratus, vel feudi, vel emphyteusis, sub conditione impetrandæ facultatis, sit nullus & inefficax ab initio, & pœnitentiam interim admittat, ita ut liceat cuilibet ex contrahentibus libere ab eo rescire, ad differentiam aliorum contractuum

tractum conditionalium super rebus alienari non prohibitis initorum, cum sint à principio non prohibitis initorum, nullus ex contrahentibus potest pœnitere, quia efficaciter & validè manserunt obligati contrahentes sub conditione casuali, quæ si postea potestentur, facile retrahitur ad tempus contractus.

At verò super bonis alienari prohibitis ab initio jus resistit, & contractus manet inefficax, & ideo superveniens facultas ex nunc tantum validat contractum, nisi interim aliquis ex contrahentibus ab eo discesserit, prout potest impa- ne: ut ultra innumeros penè Doctores, & Rotæ decisiones cumulas in *hoc Labyrinth. par. 1. disto cap. 33. ex n. 19. & multis seq. & par. 2. cap. 21. ex n. 40.* plurimi alii addi possunt idem tenentes; latissimè & eleganter tractat & ita resolvit Schrader de feud. tom. 1. par. 8. cap. 4. ex n. 10. cum sequentib. & à princ. & iterum idem Schrader. tom. 2. p. 10. sect. 1. ex num. 173. cum seqq. ubi dicit quod vassallus sicut nequit feudum alienare abque domini consensu, ita nec compromittere super bonis feudilibus, quod si fuerit, licitum erit cuilibet parti antea pœnitere. & à compromisso discedere: videndus etiam erit tom. 1. par. 8. cap. 1. à n. 43. & seqq.

Et in optimo casu idem probavit Rota in dec. 68. ex num. 10. post tract. de manutent. Ludov. Possibii, his verbis: nec dicatur sterisse per dominum Flaminium, quominus donatio effectum sortita fuerit, qui debuit ex conventionem impetrare assensum regium, arg. leg. jura civili, ff. de condit. & demonstr. Quia cum talis consensus potuerit quodcumque impetrari, ut per Afflict. in consuet. Reip. l. 3. rubr. 5. de revocand. alien. feud. n. 75. ejus impetrationem anteverit D. Anton. eandem terram Fossæ cœcæ alteri vendendo, ex quo donationem, quæ ante obtentum assensum regium erat in pendenti, Lucas de Penna in l. civili, n. 14. Cod. de fund. parrim. lib. 1. intelligitur revocasse: ad tradita per Jafon. in l. non omnis, num. 4. ff. si cert. pet. & ita impedit ne assensus regius ad favorem Flaminii impetrari posset, quandoquidem ille non retrahitur in præjudicium Tertii, cui interim ex tali alienatione jus fuit quæsitum: ut tradit idem Afflict. ubi supra n. 74. & in decif. 286. ex Bart. in l. instar. n. 18. Cod. de jur. fisci. Bald. in l. observare, §. post hac, num. 9. de offic. Procons. & notatur in l. bonorum, ff. rem rat. bab. &c. hæc enim Rota.

Et quotiescumque actus sine consensu superioris fieri non potest, actus non habet effectum, donec consensus superioris supervenerit, & interim non est obligatorius, sed remanet nullus, ex celebri doctrina Baldi, & plurimorum aliorum Doctorum comprobavimus latè in *hoc Labyrinth. par. 1. cap. 35. ex n. 32. cum seqq.* ubi plura applicantur fundamenta, quibus adde pulchra similia ex par. 2. cap. 1. ex n. 36. usque ad n. 42. & cap. 21. ex n. 55. adest etiam pulchra definitio ad hanc materiam, Ant. Fabri, in suo Cod. lib. 7. tit. 3. de libert. defin. 2. per tot. fol. 788.

28 Consonat Thoro etiam in compend. decif. tom. 2. verb. revocans, fol. 607. col. 2. post med. ubi post alios dicit, quod promittens sine assensu domini alienare feudum, potest pœnitere, nec tenetur ad interesse: & latius in verb. revocatio alienationis, fol. 608. col. 3. ad med. dum ex aliis tenet, in venditione feudi cum clausola de impetrando assensu, posse interim re integra, & gratia nondum data, quemlibet ex contrahentibus pœni-

tere. Ipse Thoro etiam in eod. compend. par. 1. verb. assensus an præferatur: probat quod contractus celebratus sub conditione impetrandi assensum, nullam habet firmitatem, & potest interim quolibet pars pœnitere, & liberè ab eo resilire: & ex Afflict. idem firmat Cyprius Galeota contravers. lib. 1. contrav. 66. à n. 15. & n. 26. & 27. & quod iste contractus interim nullum jus tribuat contrahentibus ante assensum impetratum, tenet Ricc. in prax. alien. rer. Eccles. in decif. 85. & decif. 36.

Similiter August. Barbosa in vot. decif. lib. 3. vot. 126. n. 68. post Achill. de Grassi. dec. 2. de pact. Verall. decif. 12. par. 3. Jacobus Puteo decif. 343. lib. 1. in correct. Marefcot. l. 1. var. resol. cap. 14. in princ. Rot. decif. 624. n. 12. par. 1. recent. affirmat quod contrahens perfectè per scripturam publicam sub conditione impetrandi assensum Pontificum aut Regium, potest interim qui contraxit liberè pœnitere ante impetrationem assensus, & sic à contractu liberè recedere, quicquid dicat Molina de primogen. lib. 1. c. 3. n. 48.

Et quod quævis non est impetrata facultas, 29 interim nullum jus nec in re, nec ad rem sit quæsitum emptori, arg. text. in l. siquis sub conditione, ff. siquis omiff. caus. reslam. Aretin. cons. 11. col. 1. Cassador. decif. 24. super Reg. Cancell. Ricc. in prax. alienat. rer. Eccles. resol. 70. nu. 3. ubi affirmat ita tenuisse Rotam in una Romana Domus, 9. Decemb. 1588. coram Seraph. & ideo in alienatione rerum Ecclesiæ sub beneplacito Sedis Apostol. ante illud obtentum potest quilibet ex contrahentibus pœnitere: ut pluries tenuit Rota, ut videre est apud Puteum decif. 353. num. 1. & 2. lib. 1. Achill. dec. 59. aliàs 1. de pact. Caputaqu. dec. 184. aliàs 12. par. 3. Rot. divers. decif. 573. n. 2. par. 1. Farinac. decif. 255. tom. 2. par. 2. in recent. hanc etiam opinionem ut certissimam tenet Gonzal. reg. 8. Cancell. de alternat. gloss. 12. ex nu. 81. cum multis seqq. plures Doctores, & Rotæ decisiones allegans, ad hoc, ut quilibet ex contrahentibus possit interim liberè pœnitere, & à contractu resilire: & quod ante beneplacitum seu assensum impetratum contractus non obliget efficaciter, post varios DD. & octo Rotæ decisiones tenet Ricc. in decif. Cur. Archiepif. decif. 31. per tot. Convenit Lotter. de re benefic. l. 1. quest. 44. n. 67. ut consentiens reservationi pensionis, aut reservationi beneficii sub beneplacito Sedis Apostolicæ, possit interim liberè pœnitere: multa quoque in proposito congerit Gonzal. de Alternatio. gloss. 12. n. 82.

Et in materia alienationis rerum Ecclesiæ, salvo beneplacito Apostolico, optimè loquitur 30 Oliver. Beltramin. in adnotat. ad Alex. Ludovif. dec. 410. post n. 9. dicens Rotam sequi distinctionem, quod aut nondum est impetratum beneplacitum, & tunc erit locus pœnitentiæ, ex Puteo decif. 343. lib. 1. Achill. de Grassi. decif. 2. de pact. Rot. decif. 206. par. 4. in novissim. & decif. 624. in fin. par. 1. recentior. & testatur fuisse dictum in Romana Rescissionis, coram Blanchetto. impressa penes Marchesan. de commiss. tom. 2. fol. 98. sub num. 6. & in alia Nullius de Vassalla coram Cardin. Lancell. impressa penes eundem Marchesan. d. tom. 1. fol. 100. nu. 1. & in altera Romana Garra 5. Decemb. 1616. coram Pamphil. ubi de resignatione officii tractabatur, & per plures alias decisiones Rotæ relatas à Marefcotto var. resol. lib. 1. ca. 14. num. 5. Mantie. decif. 201. ita tamen ut post obtentum beneplacitum nullus 31

ex contrahentibus possit amplius pœnitere, etiam ante ejus executionem, ex *Rota decis. 205. & melius decis. 106. par. 4. in noviss. Mantici ubi prox.* & per plures alias decisiones adductas à Marescotto *d. cap. 14. num. 1.* ad quod alias etiam duas decisiones Rotæ adiecit ipse Beltramin. *d. num. 9. ad fin. & quod contrahentes sub beneplacito Apost. Sed. vel assensu impetrando possint interim pœnitere.* Optima adest *decisio Farinac. 537. fol. 400. par. 1. recent.* ubi quod talis contractus interim non valet etiam firmatus juramento, ubi ad idem alia citantur decisiones.

32 Gratianus *discap. forens. tom. 3. cap. 514.* late controversit, & à princip. adducit Doctores denegantes pœnitentiam ante obtentum beneplacitum Apostol. & assensum: sed postmodum ex *num. 7. cum seqq.* post plurimas Rotæ decisiones & Doctorum autoritates idem concludit quod Oliver. Beltram. ut ante assensum & beneplacitum obtentum, possit quilibet ex contrahentibus sub conditione illud impetrandi pœnitere, cum eadem beneplaciti & assensus reservatione inducatur contractus imperfectio nullum producat effectum; secus post beneplacitum expeditum, licet nondum executioni mandatum; ubi latissime videbis: & facisfacit juribus quæ incautè adduci solent ad probandum quod in contractibus conditionalibus non liceat interim pœnitere: quia illa jura loquuntur in rebus alienabilibus, & in quibus non adest alienandi prohibitio, & sic in contractibus ab initio validis, & omni jure permixtis.

34 Augustin. Barbosa *de Clausul. cap. 135.* asserit hanc clausulam, *reservata beneplacito*, in contractibus super rebus alienari prohibitis oppositam, operari ut contractus nondum sint perfecti, sed ut evitetur pœna Commissi, ad quod plurimos Doctores conducit.

Et pro fundamento hujus nostræ certissimæ resolutionis adest doctrina Baldi in *l. si in certos. §. de portator. ff. de legat. 3.* ibi, *factum, quod eget approbatione vel confirmatione Superioris, non irruit suum effectum donec approbetur & confirmetur à Superiore:* quam doctrinam sequuntur quamplurimi, quos ad longum congestimus in *hoc Labyrinthi. par. 1. cap. 5. ex num. 33. & ex num. 17. cum multis seqq.* ubi ex *n. 29. cum seqq.* probatur quod cum ad perfectionem venditionis aliquid remanet agendum etiam ex voluntate partium, venditio interim dicitur inefficax & inutilis quoad omnes juris effectus, ita ut interim possint contrahentes, vel alter eorum liberè pœnitere: quibus locis multa alia videbis omnino conducibilia: & pro eadem doctrina plura quoque observare poteris, *part. 2. cap. 4. ex num. 36. usque ad n. 41. & optime ead. 12. par. cap. 2.1. ex n. 55. cum multis seqq.*

35 Hæc adduci, ut evidentius convincatur Carleval, autumans non esse locum pœnitentiae in contractu feudali sub conditione impetrandi assensum, & quod sit ab initio validus, & retrahatur assensus postea subsequutus: quem ex ipsiusmet doctrina reproboavimus in *hoc Labyrinthi. par. 1. c. 33. ex num. 33. & latius par. 2. c. 21. ex n. 33. & ex num. 55.* ipsum tamen sub dabo obiter sequi videtur Olea *de cess. jur. & act. tit. 8. quest. 3. ex n. 22. & seqq.*

Quo supposito, ex cessione bonorum subsequita, duo resultant quæ impediunt effectum futuræ facultatis; alterum est, revocatio contractus

præcedentis tanquam informis & imperfecti atque inefficacis, nullum tribuentis jus in re, vel ad rem, contrahentibus, ante facultatem obtentam, ex pœnitentia debitoris, & dissensu inducitur ex juris dispositione; quæ casu facultas superveniens nihil prodesse potest, quia non reperit subjectum super quod subsistere valeat, Gloss. in *cap. per mas. 6. vers. præmendum de condit. apposit. ubi notat Abb. nu. 18. Afflic. in constit. Constitutionem, numer. 48. & decis. 335. numer. & seqq. Marin. Frecc. de subfend. l. 2. in commentar. ejusd. constitut. num. 86. & sub titul. de assensu, cod. lib. quest. 30. per tot. A Ponte de poss. proleg. tit. 6. §. 1. num. 22. & 23. Francisc. de Amic. in reperit. tit. de his qui in feud. dñr. poss. §. 17. sed quia in hypotheca, pag. 21. Paris de Puteo de reuigr. feud. c. 298.*

Secundum fundamentum est, quia per concursum formatum, reperitur mutatus status ejus eo tempore quo accedit facultas, & ideo nihil operatur, Freccia *d. quest. 3. nu. 3. ex nu. 8. ad fin. questionis*, facit Molin. *de primogen. l. 2. n. 6. ex n. 16. & seqq.*

Consonat resolutio Thori in *tempen. decis. par. 1. verb. assens. an preferatur*: ubi ait, quod si assensus, sub cujus conditione celebratus fuit contractus, supervenit ante pœnitentiam & revocationem, revocatio subsequuta non tenet: si verò ante impetratam facultatem, ista non tenet, quia non reperit subjectum habile super quo subsistat: ubi etiam querit, quid si eadem die appareant revocatio, & assensus, quis actus præsumatur præcessisse? & resolvit revocationem præsumi præcessisse. Idem tenet Galeota *d. contr. 66. à num. 49.* nisi alter contrahens possideat, ut opinatur Olea *tit. 8. d. q. 3. n. 25.* videndus à *d. n. 22.*

36 Tertium fundamentum destruens facultatem impetratam post concursum formatum à possessore majoratus, ex eo oritur, quod ipsa facultas reperitur impetrata absque consensu debitoris, qui licet à principio adfuerit ante concursum, eo tamen sequuto interim, consensus ille defecit, quia concursus interveniens impedit ne facultas postea impetrata cum eo jungatur, nam medium inhabile, ex quo tempore persona debitoris annihilata fuit, & inhabilis facta ad contrahendum impedit extrema conjungi, quia quando medium est inhabile insuit inhabilitatem in extrema, *l. fin. ff. de flumin. l. qui sella, §. fin. ff. de servit. rustic. l. tria prædia, ff. de servit. urban. conf. 8. præd. jun. conf. 15. num. 41. 44. Sord. Socin. num. 17. & conf. 136. num. 34. Antoni. Monac. decis. Florent. 62. n. 18. Tusch. 15. lit. M. conclus. 173. num. 31. Rot. decis. 61. impressa penes Vivian. post. tract. de jure patron. Castren. conf. 422. num. 3.* ubi loquitur quod quando extremum debet transire per medium inhabile, vires suas attribuit, Florian. de Sancto Petro *quest. 3. 1. num. 22.*

37 Tum etiam quia fictio translativa non operatur in præjudicio Tertii, cui medio tempore fuit jus quæsitum, prout sunt creditores, quibus interim facta fuit cessio bonorum & ex ea jus quæsitum valde considerabile, ad latè traditum in *hoc Labyrinthi. par. 1. cap. 40. à princip. & hac 4. par. cap. 1. per tot.* in quorum præjudicium translatio de tempore impetratæ facultatis ad tempus contractus præambuli fieri nequit, ut ex pluribus probavimus in nostris commentariis.

- do supplicat. ad sanctiss. par. 2. cap. 17. numer. 52.
- 38 Deinde quia ille prior contractus & consensus de alienando bona majoratus, ex defectu facultatis regie fuit ab initio inefficax, informis, imperfectus, & nullus, quamvis sub conditione impetrandæ facultatis, ut latius dicitur num. 24. & ex nu. 27. ita ut facultas recipiat tantum robur ex nunc à tempore concessionis, juxta Doctores adductos *supra* num. 24. ideo talis contractus imperfectus & inefficax sumit initium ab eo casu, quo non poterat inchoari, facto nempe concursu, ex quo privatur facultate contrahendi, ut *supra* num. 18. & 19. quia quando actus non est ex omni parte perfectus & consummatus, coarctat omnino, si deveniat ad eum casum à quo initium capere non potuisset, l. pluribus, §. nisi placeat. ff. de verb. oblig. l. inter stipulantes, §. sacram. l. existimo, ff. eod. l. si metallum, §. si servus alieno, ff. de his que pro non script. hab. l. pro parte, ff. de servitut. l. post finitam, ff. de suspect. tutorib. Decius in l. ambiguis, §. non est novum, num. 2. ubi etiam Cagnol. num. 2. ff. de reg. jur. Petrus Surd. decisio. 51. num. 7. & consil. 211. num. 10. secus si actus fuisset consummatus & perfectus, l. si Gauden- tium, Cod. de contrab. empt. l. in substitutione, ff. de vulgar. l. si heredi, ff. ad Trebell. l. generaliter, Cod. de Episcop. & cleric. l. fin. Cod. de nupt. Tiraquell. in tract. de nupt. causa, limit. 11. num. 15. & limit. 12. num. 1. Ant. Gomez. in l. 6. Tauri, num. 11. & leg. 40. num. 22. & l. 48. num. 5. & variat. par. 1. c. 19. nu. 14. Matienzo in l. 1. glof. 4. num. 20. tit. 8. lib. 5. recopil. Mieret. de majorat. part. 2. quest. 6. num. 38. Ceval. commun. contra com. quest. 666. n. 10. & quest. 729. n. 18. Surd. consil. 116. n. 47. & consil. 250. num. 24. Marta decis. 22. num. 2. Ergo nullo modo facultas regia valide potest priorem illum contractum, arg. c. factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniret, à quo non poterat inchoari, de regul. jur. l. 6. ubi August. Barbosa. in remiss.
- 40 Ex quibus evidenter deducitur, creditorem, qui cum possessore majoratus contraxit sub conditione siue clausula impetrandæ facultatis, non posse graduari ad bona majoratus in concursum deducta, virtute facultatis impetratæ & obtentæ tempore quo possessor majoratus debitor bonis cessit, & conceptum formavit inter suos creditores, quia multis de causis ipsa facultas nulla est, & prorsus inutilis habilitas; etenim in utroque extremo defecit, ut probavimus hactenus, imo utrumque tempus, contractus scilicet, & facultatis obtentæ, reperitur inhabile, cum in utroque juris prohibitio adfuerit; nam facere aliquid tempore prohibito, vel conferre ejus perfectionem in tempus prohibitum, paria sunt, & tale factum semper remanet nullum, l. in tempus, ff. de hered. instit. l. Stichus servus meus, ff. de manumiss. testam. l. quod sponsa 4. Cod. de donat. ant. nupt. Decius in l. cum qui, num. 4. ff. de jurisdict. omn. judic. Cravet. consil. 175. num. 8. Tusc. lit. P. conclus. 88. num. 3. Thom. Sanch. in precep. Decalog. lib. 7. cap. 2. num. 54. Tiraquell. in tract. de jur. Constit. par. 3. limit. 2. num. 3. cum seqq. & in tract. de jur. marit. glof. 1. & in rr. de primogen. quest. 40. n. 178. Mascard. de probat. conclus. 1078. nu. 1. Valasc. consil. 77. n. 4. Connanus commentar. l. 8. cap. 2. num. 7. Stephan. Gratian. Cald. Pereira consil. 117. num. 12. quanto magis irrita erit & ipanis hæc facultas trahens originem ab actu & con-

tractu inutili & prohibito, & simul intenditur perfici in tempore similiter prohibito, & à quo incipere non potuit.

Hæc tamen resolutio verissima, fallit in cre- 41 ditoribus, qui etiam concursu pendente, possunt ex jure & persona debitoris valide impetrare facultatem, sub qua impetranda debitor communis ad sui utilitatem contraxerat cum fundatario, vel possessore majoratus: ut ex pluribus Doctoribus probavimus *hac* 4. part. cap. 1. numer. 37. Et ratio differentie est; quia in questione de qua agimus, facultas impetratur per creditorem contra bona debitoris communis ad sui ipsius utilitatem & commodum privatum, atque in damnum & præjudicium tam debitoris communis quam cæterorum creditorum, quia ex tali facultate diminuitur ipsius debitoris patrimonium: quod admitti non debet, ex hactenus comprobatis, num. 15. cum seqq. & n. 37.

At verò quando creditores ipsi impetrant fa- 43 cultatem ad commodum debitoris communis decocti, & ex ejus persona & nomine, cessant omnes rationes & fundamenta hactenus considerata in altero casu, quia in isto creditores iuste tractant de augendo & conservando patrimonio debitoris; in quo nulla adest prohibitio, ad latè comprobata *hac* 4. part. cap. 1. per tot. cum hoc 44 tendat ad commodum & utilitatem omnium creditorum, & cessant omnes rationes, propter quas debitor contrahere prohibetur, quæ tendunt ad diminutionem sui patrimonii prout latissime per varia jura & fundamenta probatum reliquimus in *hoc* Labyr. par. 1. cap. 14. ex num. 62. cum seqq. & cum contractus celebratus inter debitorem ad sui favorem, & possessorem majoratus sub pacto & conditione impetrandæ facultatis, sit de jure debitoris decocti, si creditores, qui in ejus locum subrogati sunt, illam non impetrarent ejus nomine, debitor ipse amitteret jus sibi quæsitum ex tali contractu, quæ jactura cederet in damnum creditorum; & propterea ipsi, non secus ac debitor ipse, ratione sui interesse, ex persona & nomine sui debitoris possunt impetrare hæc facultatem, ut bona ipsius conserventur, & augeantur, aut saltem nullam patiantur diminutionem: prout abundè ex variis exemplis ex fontibus juris desumptis ostendimus *supra* in d. cap. 1. cum §. §. seqq. *hujus* 4. parti.

CAPUT XIV.

Utrum creditor possit gradum assequi in concursu, & agere ex priori contractu postea novato, quando novatio vel nulla fuit, vel rescissa.

SUMMARIUM.

- 2 Species questionis proponitur.
- 2 Novatio inducitur ex voluntate contrahentium.
- 2 Voluntas elici potest & probari ex actu nullo.
- 4 Voluntas testatoris deduct potest ex dispositione etiam nulla & irrita.
- 5 Confessio facta in instrumento nullo sustinetur, nisi in instrumento.

6. Per obligationem ex causa transactionis factam contrahitur nova hypotheca in augmentum primæ obligationis; si transactioni non stetur.

Etiamsi transactio facta sit animo novandi præcedentem obligationem, num. 8. quod declaratur remissive n. 22.

8. Pignora data pro contractu innovato, remanent obligata accessorie pro primo contractu, licet nullus irritus sit secundus.

9. Prior obligatio non novatur per posteriorem & irritam, vel rescissam: & n. 16.

10. Creditor consentiendo alienationi rei sibi obligata, recipiat hypothecam; si contractus alienationis sit nullus.

11. Ususfructus non extinguitur per solidationem subsequenter rescissam, vel irritam factam: & num. 15.

12. Actus validus præcedens non tollitur per subsequentem invalidum & nullum.

13. Per contractum secundo loco factum non censetur rescissus à primo, si secundus sit inutilis.

14. Conductio reviviscit, nec extinguitur per emptiorem rei conductæ nulliter factam.

17. Renunciatio obligationis principalis nullitur facta non extinguit accessoriam.

18. Creditor potest agere ex priori contractu nulliter innovato, & debet graduari in concursu.

19. Voluntas testatoris declarari potest per dispositionem nullam; secus est in contrahentibus.

20. Contrahentes non dicuntur habere animum novandi, si secundus contractus sit inutilis & nullus.

2. Rejicitur Ludovici. decis. 76. ex aliis Rota decisionibus, & communi Doctorum sententia.

HÆc quæstio ingentes patitur difficultates, non consideratas à Doctoribus illam tractantibus, quæ majoris elucidationis gratiâ in hanc hypothesin reducitur. Titius creditor centum mutuavit Sempionio debitori sub hypotheca generali, vel speciali: postmodum per secundum contractum inter eosdem celebratum, prior novatus fuit: pro tempore, secundum iste contractus propter aliquem defectum, vel fuit rescissus, vel nullus declaratus: quæstionis est, an creditor ex priori contractu sic novato agere possit, & creditum suum in judicio concursus deducere, ac per sententiam inter ceteros creditores gradum obtinere debeat.

Pro parte negativa, multa urgent: Primò, quod novatio inducitur ex voluntate contrahentium, l. 1. & toto tit. ff. de novat. l. 3. & 1010 tit. Cod. eod. sed per secundum contractum innovantem, quantumvis nulliter & inutiliter celebratum probatur voluntas, quæ de per se operator: textus est in l. qui à patre tutor scriptus est aut non iusto testamento, perinde ac si ex testamento, aut non ut lege præcipiebatur, conformandus est ad tutelam gerendam, perinde ac si ex testamento tutor esset, id est ut satisfactio ei remittatur, 3. ff. de confirm. tut. item text. in l. Paulus respondit, etsi testamentum patris irritum esse apparuerit, tamen tutores pupilli, sive curatores filii, nihil contra orationem divorum Principum fecisse videri: si secundum voluntatem defuncti testamento scriptam, prædictum rusticum pupillare vendiderunt: ff. de reb. eor. alios text. in l. etsi transferam legatum in

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III.

cum, cum quo nobis testamenti factio non est, sive in servum proprium cui sine libertate leg. vero, licet eis non debeatur, nec illi tamen debetur cui fuerit ademptum. 20. ff. de adimend. legat. quibus adde leg. legatum 24. ff. eod. tit. l. puberem, Cod. de jur. deliber. l. 3. §. qui habet, ff. de servit. rustic. præd.

Ex quorum iurium determinatione deducunt communiter Doctores, quod ex dispositione nulla, irrita, & inutili deduci & inferri potest voluntas testatoris: post alios Tiber. Decian. conf. 3. num. 36. & conf. 49. numer. 30. l. 1. Alva ad, de conj. et. ment. defunct. l. 3. cap. 2. §. 1. num. 5. fol. 140. Alvar. Val. f. conf. 61. num. 15. 16. & 17. Mantia. de conj. ult. vol. l. 3. tit. 20. Mierez de majorat. intro. 2. par. n. 29. Burlat. conf. 5. num. 3. Malcard. de probat. conclus. 1417. num. 40. Menoch. conf. 483. num. 10. l. 5. & præsumpt. 15. per tot. l. 4. junct. præsumpt. 1. 7. Percyr. de fideicom. art. 25. num. 35. & conf. 62. num. 24. l. 2. Sord. dec. 152. num. 18. & 19. & de aliment. tit. 2. quest. 13. num. 103. & tit. 9. quest. 25. num. 92. idem Sord. conf. 28. num. 50. & 51. l. 1. ubi ex hac doctrina deducit quod confessio facta in instrumento nullo, sustinetur, vitiatum instrumento, quia est quid diversum ab eo, quem refert C. Rill. contr. rev. tom. 5. c. 108. sub n. 3. ubi per tot. c. plurimis Doctoribus citatis, late de hoc fundamento & doctrina agit. Ergo idem videtur dicendum in nostra quæstione ut licet secundus contractus ex aliquo juris defectu & impedimento sit nullus & irritus, novatio tamen prioris debeat permanere, cum proveniat à voluntate contrahentium.

Et per hoc fundamentum hanc partem tenuit expressè Rota apud Alex. Ludovici. dec. 76. quæ fuit resolutum, quod novatio expressa per secundum contractum, etiam nulliter celebratum, sustinetur & permanet, cum ex voluntate contrahentium resultat, quæ probatur etiam per actum nullum.

Secundò & pro hac parte Negativa facit 6. text. in l. fin. ff. in quib. caus. pignori vel hypot. tac. contr. ubi heres tutoris pro administratione tutelæ debitor extitit, & per viam transactionis partem debiti solvit, partem solvere promissit sub hypotheca; deinde ad ejus petitionem transactio fuit rescissa, dicit Consulius, quod hypotheca remanet pro veteri obligatione ad quam minor reddit rescissa transactione, ex l. cum proponas 21. Cod. de pact. & l. siue apud acta 28. C. de trans. & per d. leg. fin. hanc conclusionem deducit Bartol. ibid. per obligationem ex causa transactionis factam contrahi novam hypothecam tacitam in augmentum primæ obligationis, si transactioni non stetur: sequuntur Fulgos. in d. l. fin. n. 1. Negulant. de pignori. part. 2. membr. 4. n. 164. vers. vigesimus primus casus: Mantia. de tacit. convent. lib. II. tit. 14. num. 5. Merlin. de pignori. lib. 3. tit. 3. quest. 98. per tot. qui in vers. fin. post Gloss. Bart. & Fulgos. extendit, etiam si transactio fuerit facta animo novandi præcedentem obligationem: valde quoque consonant quæ ipse Merlin. l. 5. tit. 1. quest. 43. num. 2. tradit: ergo licet contractus secundus sit nullus, novatio in eo contenta debet remanere valida.

Tertiò fulcitur hæc pars: quoniam si secundus contractus per quem primus novatur, reddatur nullus & irritus, pignora pro secundo data ad-

huc remanent obligata accessorie pro obligatione primi contractus, acceduntque & adiciuntur pignori pro prima obligatione datis, ut per *l. si pater nam* 8. *Cod. ad Vellejan.* Bald. *ibid.* Negusant. de pignor. part. 6. membr. 3. num. 4. Mantie. de tacit. lib. xi. titul. 31. num. 23. Merlin. *cod. tract. lib. 5. tit. 1. q. 30. n. 27.* igitur & novatio debet sustineri & manere ex secundo contractu quantumvis nullo & irritato.

Quibus tamen minimè refragantibus, contraria sententia, quod prior obligatio & contractus non moveatur per secundum nullum, irritum, vel rescisum; sed imò novatione facta per secundum non obstante, prior integra remaneat obligatio, constanter stabilitur ex pluribus juribus & Doctoribus.

Primo, per text. in *l. 1. §. 1. ff. de novat.* ibi; *qualiscumque igitur obligatio sit, qua præcessit, novari verbis potest: dummodo sequens obligatio aut civiliter teneat, aut naturaliter, ut puta si pupillus sine tutoris auctoritate promiserit:* item per text. in *l. novatione legitime facta, & hypotheca liberatur & pignus, & usura non currunt.* 18. ff. *cod. tit. de novat.* & per alium text. in *l. novatione legitime perfecta debiti in alium translati, prioris contractus fidejussores vel mandatores liberatos esse non ambigitur, Cod. de fidejussor. textus est etiam in l. si debitor 4. §. quæritur, ff. quib. 10. mod. pign. vel hypoth. solu. ubi deciditur, quod quamvis obligatio rei hypothecata per consensum creditoris alienationi præstitum novetur & dissolvatur, si tamen alienatio facta per debitorem ex aliquo juris defectu & impedimento annullatur, pignoris obligatio permanet: textus verba sunt, *Quæritur, si forte venditio rei specialiter obligata non valeat, an nocere hac res creditori debeat, quod consensit, ut puta, si qua ratio juris venditionem impediat; dicendum est, pignus valere.* Ad idem est text. in *l. si cui 8. §. venditionis autem appellationem generaliter accipere debemus: ut & si legare permiserit, valeat quod concessit: quod ita intelligemus, ut & si legatum repudiatum fuerit, convalescat pignus, item in l. voluntate creditoris, pignus debitor vendidit; postea placuit inter eum & emptorem, ut à venditione discederetur, jus pignorum salvum erit creditori: nam sicut debitori, ita & creditori pristinum jus restituitur; neque enim omnimodo creditor pignus remisit, sed ita demum si emptor rem retineat, nec reddat venditori, &c. & iterum in fin. sed in pristinam causam res redit, soluta venditione: 10. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.**

Textus etiam optimus ad hanc conclusionem refertur ex *l. 64. ff. de usufructu.* ubi usufructuario prædii proprietatem legaverat, usufructuarius agnovit legatum & possedit; postmodum filius testatoris rescissionem testamenti obtinuit: & deciditur jus usufructus non fuisse extinctum per consolidationem subsequens revocabilem: verba text. ita se habent. *Dominus fructuario prædium, quod ei per servitutem serviebat, legavit: idque prædium aliquandiu possessum legatarius restituere filio, qui causam inofficiosi testamenti rectè perculerat, coactus est; mansisso usufructus jus integrum ex post facto apparuit.* Item in *l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignorat. act.* ubi solutio inutiliter facta non dissolvit priorem obligationem.

Quod generaliter verum est in qualibet materia, ut per actum subsequentem, qui nullus, aut inefficax est, non tollatur præcedens vali-

dus, sed subsistat sub hac tacita conditione: si subsequens non habeat effectum: text. in *l. si judex 18. ff. de legat. 3.* ibi: *sed vix id obstruere potest fortassis idcirco quod ita demum à priori testamento recedere velis si posterius validum sit,* item in *l. sancimus, Cod. de testam. & in d. voluntate, illic; nec enim omnimodo creditor pignus remisit; sed ita demum, si emptor rem retineat, nec reddat venditori.* item in *l. si quis ante, 10. §. si quis conduxerit, & rogaverit precario ut possideret: siquidem numero uno conduxit; nulla dubitatio est, quin ei precarium solum teneat, quia conductio nulla est, ff. de acquir. possess. hanc constantem conclusionem probarunt Bartol. in *d. §. si quis conduxerit;* & Jaso. n. 13. Socinus etiam num. 13. Alex. num. 8. idem Alexan. in *conf. 193. n. 3. vol. 6. Menoch. conf. 381. ex n. 40. & de arbit. l. 2. centur. 3. casu 202. n. 62. & 64. copiose Petrus Sured. decis. 51. Costa de scient. & ignor. centur. 2. distinction. 89. num. 10. Giurb. decis. 63. n. 1. Gratian. discept. 36. num. 55. Thom. Sanch. de marim. l. 8. disp. 22. ex num. 17. cum seqq. Nos abundè in commentar. de supplicat. ad Sanctiss. part. 2. cap. 12. n. 34. n. 46. & 49. cum aliis seqq.**

Facit etiam text. in *l. jura gentium, §. sed si fraudandi, ff. de pact. ex quo probatur, quod per contractum secundo loco factum non censetur recessum à primo, si secundus sit inutilis. Ad idem est text. in *l. à liberto, ff. de bon. libers.* Bartol. in *l. pacta novissima, in princ. in 1. opposit. Cod. de pact. Alberic. in 2. opposit. Decius n. 5. Porput. num. 14. Sured. decis. 51. num. 14. & 15. ubi alia jura adducit ad idem, qui ex numer. 13. cum seqq. abundè probat, quod si conductor emat rem conductam, videtur recedere à conductio-
ne, si emptio sit valida; nam si est nulla, dicitur & reintegratur conductio. Et idem ex num. 23. quod si usufructuarius emat rem in qua habet usufructum, extinguuntur usufructus: secus tamen est si emptio sit nulla, vel aliter evincatur, vel non habeat effectum, quia tunc durat usufructus: per text. in *l. si fructuarius, ff. usufructuar. quemadm. cau. l. si tibi, & ibi Bald. ff. quib. mod. usufruct. amittit. l. si cuius, ff. de legat. 2. Cyn. Angel. & Castren. in l. si maritus, Cod. de inoffic. testam. Afflic. Cremen. Cagnol. & Boer. quos citat & sequitur Tiraq. de retr. lignag. §. 1. gloss. 7. num. 64. & seq. plurimos alios recenset Giurb. decis. 63. ex num. 1. Hodierna in addit. ad d. dec. 51. Sured. ubi allegat Gratian. Costam, & Cancerrum.***

Et individuo, quod contractus, & obligatio præcedens valida non novetur per secundum contractum expressè novantem, si est nullus, vel inefficax, probant communiter innumerabiles penè Doctores, per text. in *d. l. 1. §. 1. & l. novatione, ff. de novat. & text. in d. l. novatione, Cod. de fidejuss. & ubique Gloss. & Doctores in l. 1. Cod. etiam ob chirograph. pecan. Negusant. de pignor. 6. part. membr. 3. num. 3. Petr. Sured. decis. 51. num. 16. Gasp. Rodrig. de annu. redditib. r. 2. quest. 16. num. 58. 60. & 61. & per eum Giurb. decis. 63. num. 4. & per eum Gasp. Rodrig. idem firmat Castill. contrav. tom. 4. cap. 59. numer. 48. Alex. conf. 193. num. 4. Bellon. conf. 87. num. 15. Gratus conf. 123. num. 17. Purpur. in l. pacta novissima, n. 14. Cod. de pact. Menoch. l. 3. præsumpt. 134. num. 45. Cavalcan. decis. 18. num. 11. par. 4. Bardell. conf. 7. num. 18. Nos confirmavimus in Commentar. de supplic. ad Sanctiss. part. 2. cap. 12. §. 1. num. 1.*

uſic. num. 49. Coſta de jur. & ſcſ. ignor. centur. 2. diſſinſt. 89. num. 10. Hodier. in add. ad Sord. de ciſ. 266. n. 4. & ad d. deciſ. 51. Cancer. var. reſol. 3. part. c. 3. num. 309. per quem, & Giurbam, noz viſſimè, licet obiter, dixit Olea in trakt. de ceſſ. jur. & act. tit. 6. quaſt. 7. ſub num. 9. Pacific. de Salvian. interd. inſpect. 5. cap. 1. num. 80. Mareſcot. var. reſol. l. 2. cap. 56. num. 19. Houded. conſ. 30. n. 28. Mantie. de tacit. convent. l. 11. tit. 31. n. 24. ubi addit l. ſi ita ſtipulatus fuero, 3. princ. ff. de verb. oblig. & per Menoch. de præſump. lib. 3. præſump. 134. n. 45. & per Rot. deciſ. 8. 5. num. 8. part. 1. diverſimodè tenet Oliver. Beltram. 27 in addit. ad Alex. Ludoviſ. deciſ. 70. num. 8. & noviffimè Merlin. de pignor. l. 5. quaſtion. 30. num. 26.

Ex iterum ipſe Merlin. in eod. l. 5. quaſt. 43. ubi per rot. 9. agit, quod exiſtente nulla, & nulliter facta renunciatione crediti principalis, etiam hypothecæ renuntiatio nulla & inefficax eſt: per text. in l. debitum 5. Cod. de remiſſ. pignor. quæ ita ait: *Debitum, cujus meministi, quod per pacti conventionem inutiliter factam remiſiſti, etiam nunc petere non poteris; & uſitato more pignora vindicare: ubi Gloſ. verb. inutiliter: Bartol. & Salycet. verſ. alia ſolatio. Neguſan. de pignor. 6. memb. 3. n. 47. verſ. fallit, Mantie. de tacit. convent. l. 11. tit. 31. num. 49. de quibz aliis videndus Merliū. loco cit.*

Ex quibus reſolſat veriffima conclufio, creditorem ex prima obligatione novata per ſecundum contractum nulliter celebratum, poſſe agere in iudicio concuſſus, & pro eodem credito gradum accipere: quia prima obligatio non fuit novata: ſed non præſtat impedimentum quod de jure non ſortitur effectum, ex *regul. jur. in 6.*

19 Non obſtant argumenta in contrarium conſiderata: non primum ex *nu. 2. & ſeqq.* voluntatem probari ex diſpoſitione nulla. Nam reſpondetur, hoc procedere in diſpoſitione teſtamentaria, quæ pendet à ſola unius teſtatoris voluntate, quæ quomodocumque appareat, ſequenda eſt, ut probant jura, & DD. in argumento allegati. At nos vertamur in contractu qui perſecitur voluntate duorum contrahentium, qui nullo modo intendunt recedere à primo contractu valido, ſi ſecundus ſit inefficax, & ſub hac tacita conditione præſumantur novare priorem, ſi nimirum ſecundus ſubſiſtat, non aliter: ad jura, & Doctores ſuperius ex *n. 12.* allegatos: & foret absurdum; unus ex contrahentibus amittere ſuum jus, & alium indebitè illud lucrari, cum ex ſecundo contractu nullo ad nihil teneatur, & actus non debeat operari ultra intentionem agentium.

21 Eodem modo ſatiſfit Rotæ deciſioni 76. de quâ ſupr. ſub num. 5. cujus determinatio confunditur ex tot juribus hæcenus allegatis: & unia formi Doctorem reſolutione, de quâ ſupr. ex *num. 9. & ſeqq.* imò eadem Rota pluries contrarium; & juxta noſtram communem reſolutionem determinavit, ut videre eſt ex Mareſcotto, Merlin. & Beltramio locis ſupr. cit. n. 16. & ipſemet Beltramio. tenet expreſſè contra præſatam deciſionem.

22 Non denique obſtant cætera argumenta, de quibus ſupr. num. 6. 7. & 8. ubi quod licet reſcindatur tranſactio, manet tamen hypothecæ bonorum adjecta ad aliam hypothecam prioris obligationis: quia reſpondetur hoc ita

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III.

ſe habere ob ſpecialem rationem quæ videri poterit apud Doctores ibidem allegatos.

CAPUT XV.

Patre privato adminiſtratione bonorum adventitiorum filii, vel majoratus propter ipſorum dilapidationem, an teneatur filius creditoribus patris viventis ſatiſfacere ex fructibus.

SUMMARIUM.

- 1 Pater legitimus adminiſtrator bonorum filii, ſi male perdat & diſſipet illa, privatur eorundem adminiſtratione.
- Idem de poſſeſſore majoratus, vel fidei commiſſi ibid.
- 2 Quamvis offerat cautionem de bene adminiſtrando, cogitur ante tempus reſtituere.
- 3 An facta reſtitutione bonorum adventitiorum filio ex cauſa dilapidationis, filius teneatur ſatiſfacere creditoribus patris ex fructibus diſſorum bonorum.
- 4 Privatus adminiſtratione bonorum non propterea privatur uſufructu quem in illis habebat. & n. 5. & 6.
- 7 Aliud eſt jus uſufructus, aliud commoditatis fructuum.
- 8 Uſufructu amiſſo, datur hypotheca ſuper commoditate impoſita.
- 9 Hypotheca ſuper uſufructus, vel penſionis commoditate impoſita non extinguitur per conſolidationem uſufructus, vel per adquiſitionem rituli in beneficio.
- 10 An filius habeat hypothecam ſuper fructibus bonorum adventitiorum ad conſequenda alimenta; & n. 11.
- 12 Filius non debet præferri creditoribus patris in fructibus adventitiorum. Sed contrarium probatur, n. 13. & ſeqq.
- 13 Ob dilapidationem bonorum adventitiorum, pater non ſolum privatur adminiſtratione, ſed etiam fructibus, qui pleno jure conſolidantur cum proprietate ad filium ſpectante & n. 14. 15. & aliis ſeqq.
- Idemque dicendum eſt in majoratu, vel fidei commiſſo, ibid.
- Nec tenetur filius, vel ſucceſſor in majoratu aut fidei commiſſo, ſatiſfacere creditoribus patris ex fructibus conſolidatis, ibid.
- 14 Uſufructus patris bonis adventitiis filii ſinitur per abuſum ſeu dilapidationem; non ſecus ac per mortem: & n. 15.
- 16 Uſufructuarius emphyteuta feudatarius, & poſſeſſor majoratus, bona vineculata male diſſipantes, privantur omni jure, & commoditate illorum: & n. 17.
- 18 Patre privato tam adminiſtratione, tum commoditate bonorum adventitiorum filii ob diſſipationem culpabilem, extinguitur hypotheca ſuper fructibus eorum à patre debitori impoſita; & n. 19.
- 20 Pater interdictus ſola adminiſtratione bonorum filii, non privatur uſufructu: ſed ſecus eſt ſi privetur ab mala diſſipationem.
- 21 Pater privatus uſufructu adventitiorum filii ob dilapidationem: intelligitur privatus non jure

tantum sed etiam commoditate fructuum.

- 22 Hypotheca super usufructu imposita a debitore fructuario non extinguitur, quando ipse acquirit proprietatem fundi fructibus.
- 23 Extinctio omni jure quod patri competebat in adventitiis filii, extinguitur & resolvitur hypotheca super eorum fructibus a patre imposita.
- 24 Renuntiatio usufructus a patre facta in favorem filii, ante illius acquisitionem, prejudicat creditoribus patris.
- 25 Secus post adquisitum patris usufructum & jam acceptatum.
- 26 Jus patris quæsitum in bonis filii non potest sponte a patre remitti in prejudicium suorum creditorum.
- Secus si pater privetur usufructu ex dispositione jure ob dilapidationem, n. 27.
- 28 Aupater possit, emancipando filium, ipsi remittere usufructum bonorum adventitiorum in prejudicium creditorum remissivo.
- 29 Lex, Imperator 50. ff. ad Trebell. conciliatur cum l. jubemus, §. in supra dictis, Cod. eod. tit. & authen. unde si parens, Cod. de inoff. testam.
- 30 Ut pater privetur usufructu & legitima administratione adventitiorum filii, non requiritur dolo ex proposito, sed sufficit dilapidatio re ipsi facta, non solum in committendo, sed etiam in omitendo, & n. 31.

Pater, qui tanquam legitimus administrator habet usufructum in bonis adventitiis filii, vel possidet fideicommissum aut majoratum, ad quem post ejus mortem filius vocatur, si male & fraudulenter, vel dolose dissipaverit bona adventitia, vel fideicommissi, seu majoratus in evidentem filii, aut successoris jacturam, privatur ex dispositione legis, administratione bonorum, & ipsa restituere tenetur ante mortem, & adventum conditionis, filio suo vel successor in majoratu, juxta determinationem textus capitalis in l. Imperator 50. ff. ad Trebell. quam late exornant Pinch. in l. 1. par. 2. n. 33. cum sequentib. vers. etiam cessante dolo, si pater dissipet: & 3. par. n. 74. Cod. de bon. mater. Roderic. Suar. allegat. 4. Epist. de substit. & fideicommiss. questio. 519. per tot. Sord. de alimen. tit. 9. quest. 25. ex numer. 57. & tit. 8. privileg. 88. n. 2. Peregrin. de fideicommiss. arr. 40. ex numer. 10. Petrus Barthol. in l. maritum, ex numer. 19. ff. solut. matrim. Costa de rem. subsid. remed. 4. a numer. 1. Pacian. consil. 83. Mierez de majorat. 4. par. quest. 34. ex numer. 16. cum sequentib. Azaved. in l. 4. tit. ex numer. 48. usque ad 55. lib. 5. recopil. Ascan. Clemens in tract. de patr. potest. cap. 6. effectus 12. numer. 14. Francisc. Barlat. consil. 133. numer. 56. lib. 2. Chassan. in consuet. Burgun. rubr. 6. §. 5. glos. legitime administratur: Barca de decima Tutor. prestant. cap. 4. n. 8. Mend. de Castro in repetit. leg. cum oportet, pa. 2. numer. 131. Molina de justit. & jur. tractat. 2. disput. 228. latissime & eruditè Petr. Sord. consil. 116. per tot. omnino videndus Castillo de usufr. cap. 3. n. 99. Gutier. in tract. de tutel. 3. ex n. 3. & præ cæteris, pro lata expositione & declaratione dict. leg. Imperator, videndus erit Ludov. Molina de primogen. lib. 1. caput. 16. ex numer. 7. & per tot. cap. Qui omnes hoc dicunt procedere, etiam si pater offerat cautionem & fidejussionem de bene administrandis bonis

adventitiis, vel fideicommissi, seu majoratus; & cum Paschali de virib. patr. potest. part. 1. cap. 21. numer. 92. Escobar. de ratiocin. cap. 6. numer. 3. & seqq. Boët. decis. 61. numer. 14. Molina. B. & Ca. Pinello, & Castillo, tenet Giorba ad consuetud. Messan. part. 2. cap. 7. glos. 17. numer. 4. & glos. 3. numer. 33.

Quo supposito, subintrat nostra quæstio, an facta restitutione bonorum adventitiorum filio ante tempus, vel fideicommissi, seu majoratus, ob dissipationem a patre factam, filius teneatur ex fructibus prædictorum bonorum satisfacere creditoribus patris, qui fructus ipsos habebant hypotheca subiectos? Et pro parte affirmativa, scilicet creditoribus patris jus habere ad dictos fructus, probatur multis mediis.

Primo, quia etsi pater, ob dissipationem bonorum adventitiorum filii, vel fideicommissi, seu majoratus, privetur ipsorum administratione, juxta d. leg. Imperator, 50. ff. ad Trebell. & Doctores sup. numer. 1. cumulat, plurimosque alios ab ipsis adductos; adhuc tamen fructibus, seu jure usufructus pater non privatur: nam cui bonorum administratio admittitur, non propterea amittit jus quod habet in illis, tam circa dominium, quoad possessionem, & alias omnes utilitates ex dictis bonis provenientes, prout abundè probavimus in par. 1. cap. 14. per tot. ergo creditores semper jus hypothecæ, quod prius habebant super fructibus ad patrem spectantibus, conservare debent illatum.

Et in his terminis, quando bona adventitia ex sola culpa patris dissipantur, & sola administratione, non etiam usufructu pater privatur: & quod ejus creditores non amittant jus quod habent ad fructus eisdem, tenet Arias de Meza variat. resol. lib. 3. cap. 37. n. 9.

Secundò manifestè probatur; nam quovis casu, quo pater ex juris vel hominis dispositione privatur usufructu in bonis adventitiis filii, eorumque legitima administratione, non tamen privatur commoditate bonorum, quia aliud est jus ipsum usufructus, aliud commoditas; ut tenet Angelus ex aliquibus fundamentis relatis per Cald. Pereir. in l. si curatorem, ex numer. 135. vers. licet autem hujusmodi prohibitio, Cod. de integ. restit. idem tenet Aretin. in §. 1. Instit. per quas person. nob. acqu. quam limitationem vocat singularem ibid. & Jas. in l. cum filio, numer. 157. ff. de legat. 1. post Cuman. ibid. & Jacob. de Belvis. & Bald. & Dilect. de arte testam. sit. 6. cautel. 16. numer. 3. Paris. consil. 157. numer. 5. vol. 4. Boët. decis. 199. numer. 8. ita ut ratione hujus commoditatis patri reservatæ impediatur filius agere, vivente patre; sicut impeditur ratione usufructus ad patrem spectantis: Ergo si commoditas usufructus reservatur patri, licet jus usufructus admittatur, dare debet hypotheca super ea per usufructuarium imposita, ad latissime comprobata, & variis juris fundamentis resoluta in hac 4. parti. cap. 4. & cap. 6. per tot. & cap. 7. a numer. 1. cum seq. ubi probatur, quod licet usufructuarius, & pensionarius acquirat proprietatem rei, vel titulum beneficii, & propterea per consolidationem extinguatur jus usufructus atque pensionis; tamen hypotheca antea imposita super commoditate usufructus, vel pensionis, remanente penes debitorem, & titularium, perseverat illata, non obstante consolidatione prædicta.

10 Tertio probatur hæc pars; nam licet Dilect. de art. testam. tit. 3. cautel. 17. num. 2. existimaverit, filium habere hypothecam super fructibus bonorum adventitiorum ad consequenda alimenta, cujus hypothecæ intuitu potest filius excludere creditores patris, & latè defendit Moron. in tract. de treug. & pac. Adhuc tamen contraria sententia verior est, ut filius nullam habeat hypothecam in illis, nec in aliis bonis patris; cum pater solum ex pietate & vinculo charitatis teneatur alere filium, non verò contemplatione bonorum: ut docet Covar. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 6. numer. 22. Lara in l. si quis à liberis, §. idem rescripsit, numer. 8. ff. de liber. agnosc. quos referens sequitur Arias de Meza var. resol. l. 3. cap. 37. numer. 1. 2. & 3. & numer. 11. latissime: Nos etiam in hoc Labyrintho post innumera fundamenta & Doctores, par. 1. cap. 24. ex n. 38. usque ad fin. cap.

12 Ex quo, inferit & rectè Arias de Meza loco proximi citato, numer. 4. & 5. contra Joan. Andr. filium usufructibus bonorum adventitiorum spectantibus ad patrem, non posse præferri creditoribus patris: ergo licet pater propter dissipationem privetur bonorum administratione juxta supra dicta à numer. 1. poterit tamen filius excludere creditores patris, neque impedire quominus ex fructibus dictorum bonorum satisfactionem consequi possint.

13 Quibus tamen, quæ apparenter fortissima sunt, minime refragantibus, contraria sententia verior est, ut filius, cui bona adventitia, vel majoratus seu fideicommissi, ob dilapidationem à patre factam traduntur, non teneatur ex fructibus eorum satisfacere creditoribus patris: quod manifestè probatur, quia Pater ob dissipationem dolosam reipsa, & culpabilem profusionem privatur omnibus bonis, & filio applicantur plene jure & integrè, ac si venisset conditio, vel mors naturalis, per quam finitur usufructus patris, vel fideicommissum seu majoratus devolvitur ad immediatum successorem, ut per textum expressum in dist. leg. Imperator, & alia jura probant abundè Doctores omnes supra allegati ex num. 1.

Et quod pater non solum privetur bonorum prædictorum administratione, sed omni etiam jure quod in illis habebat, & nominatim usufructu, ita ut propter dilapidationem bonorum finiat, & extinguatur in ejus persona; non secus ac extingueretur per mortem ipsius, probatur manifestè in ead. l. Imperator: ubi pater propter dissipationem privatus fideicommissis, & applicatur filio, ita ut filius ex ejus fructibus alimenta præstet patri; si sit inops, ut tradunt Bald. in l. 2. num. 3. Cod. si in fraud. patr. & post Jason, Castren. Angel. Alexandr. & Aretin. Morot. consil. 18. num. 29. Coler. de aliment. l. 1. cap. 5. numer. 14. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 9. part. 5. n. 29. glos. 22. num. 28. Milanen. decisio. 3. numer. 116. lib. 2. Gratian. discept. 519. numer. 39. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 58. num. 6. & quest. 30. numer. 30. & plurimi alii adducti per Mar. Giurb. ad consuet. Messan. cap. 7. glos. 9. part. 1. numer. 25. fol. 432. & ex Cald. Pereira in l. si curatorem, glos. sua facilitate, & glos. lafis, num. 150. Anton. Gomez. ad leg. 9. Tauri. num. 45. & ex Deciano consil. 12. num. 52. l. 5. tenet Giurb. ubi mox, cap. 7. glos. 3. n. 29. ex quibus clarè deducitur, patrem ob dilapidationem

privari usufructu, & fructus omnes ad filium pertinere.

Et quod pater iterum privetur bonis adventitiis, vel fideicommissis suppositis ob eorum dilapidationem, non expectata ejus morte, vel conditione fideicommissi, sed ipsa pleno jure applicentur & acquirantur filio, probant expressè omnes Scribentes in d. l. Imperator, ut observat Alexand. ibid. n. 5. 6. & 8. Molina de primogen. l. 2. cap. 16. num. 17. & 31. & à princ. ejusd. cap. & exactissime per plurima fundamenta Petri. Surd. in consil. 116. ex num. 24. & 48. ubi allegat Alexandr. & Castren. num. 4. in d. l. Imperator, & Palacium Rubicum in cap. per vestras, §. 17. n. 12. de donat. int. vir. & plures alios Boer. dec. 61. n. 17. Mend. de Castro in repetit. leg. cum oportet, par. 2. n. 131. Molina Theolog. de just. & jur. tract. 2. disp. 228. Castill. de usufr. cap. 3. ex num. 100. cum seqq. optimè etiam Fufar. de substit. fideicom. quest. 554. num. 11. latè Hieron. Gabriel. consil. 118. ex num. 11. usque ad fin. lib. 1. Sord. decis. 142. ibi testatur ita fuisse judicatum, Galus de except. success. tit. 2. except. 4. num. 33. part. 3. & ex Fasario ubi proximi idem tenet Ad. dit. ad Molin. dist. cap. 16. sub num. 32. vers. ampliatur quarto. Et his Doctoribus ommissis, alios ad idem quamplurimos congerit Giurba ad consuet. Messan. part. 1. cap. 7. glos. 9. num. 5. & sequentib. & glos. 17. num. 4. Et quod quando pater propter dissipationem bonorum adventitiorum filii privatur ipsorum administratione, privetur etiam usufructu & commoditate, post Alexandr. Gutier. Castill. Baccam, Pinell. Sarez, Molin. Mend. de Castro. Barbof. & Thesaur. probat idem Giurb. loc. cit. part. 1. cap. 7. glos. 3. numer. 31. fol. 413. qui ex numer. 30. cum sequentib. abundè disputat, quando & quibus casibus aliis per testatorem prohibita fuit, patri administratio bonorum filio relictorum, censetur etiam privatus usufructu & commoditate ipsorum, iterum post plurimos DD. probat ipsemet Giurb. cap. 7. glos. 9. n. 16. part. 1.

Quæ doctrina comprobatur, quia usufructuarius, emphyteuta, vel feudatarius, similiter privantur usufructu, & rebus ipsis in usufructum, emphyteusum, vel feudum concessis, quando illas malè dissipant; de quo plura cumulantur Chassan. in consuet. Burgund. rubr. 4. §. 6. glos. ult. à num. 6. Barbat. consil. 36. num. 12. lib. 2. Afflict. decis. 265. à num. 72. Roland. à Valle consil. 49. num. 19. & n. 21. l. 2. Baccà de inope debitor. cap. 15. à num. 26. & de decim. Tutor. cap. 13. à num. 1. cum seqq. Menoch. de arbit. lib. 2. centur. 1. casu 78. per tot. quam doctrinam pro fundamento patris dissipantis, ut usufructu bonorum simul privatus sit, dum privatur administratione ob illam causam, adduxerunt Castillo de usufruct. dist. cap. 3. ex num. 101. Molina dist. cap. 16. num. 31. Petr. Surd. dist. consil. 116. ex num. 24. usque ad num. 30. ubi adducit hæc & quamplurima alia fundamenta quibus probatur, quod quando ob culpam seu dolum patris malè versantis in bonis adventitiis filii, privatur eorum administratione, & filio applicantur, privetur pater etiam usufructu, & omni jure quod in illis habebat; ideoque videndus erit omnino ipse Surdus dist. consil. 16. quia mirabiliter loquitur in hoc articulo, & eadem fundamenta repetit post plures alios Doctores. Giurba ad consuetud. Messan.

Messan. dict. cap. 7. gloss. 9. ex num. 15. part. 1. fol. 431.

18 Cum igitur ex legis dispositione pater ob culpam suam & dolosam administrationem re ipsa, ut exponunt Doctores *num. 1. citati*, seu dilapidationem privetur usufructu & omni commoditate bonorum filii, ut statim probabimus ad responsionem secundi argumenti in contrarium allati, & jus quod in illis habebat, extingatur; pariformiter extingatur quoque hypotheca super eisdem bonis seu emolumentis per patrem imposita in favorem suorum creditorum, ex *regul. leg. lex vestigali, 31. ff. de pignorib. ut bene consideravit in his terminis Arias de Mesa variaz. resolut. lib. 3. cap. 37. num. 8. & 9. ad fin.* Et quod quando debitor ob culpam suam seu dolum aut delictum privatur re hypothecata, extingatur etiam hypotheca creditoris super eadem re imposita, plurima fundamenta notata dignissima observabis in hac 4. part. cap. 9. ex *num. 63. cum multis seqq.* ac passim per tot. cap.

19 Ex quibus omnibus resolvendum erit, quod creditores patris, à quo bona adventitia filii, vel fideicommissi, aut majoratus, ob eorum dilapidationem ablata sunt, & filio applicata fuerunt pleno & integro jure cum usufructu, quo simul cum administratione privatur pater; nullum jus pretendere possunt contra filium respectu fructuum, cum creditorum hypotheca super illis, per patrem imposita, fuerit simul extincta, eo ipso quod pater fuit privatus usufructu ex juris dispositione, ac si per mortem ejus extinctus fuisset: ut probant DD. allegati *sup. n. 13. & seqq.*

20 Nec huic verissimæ resolutioni obstant argumenta superius considerata in contrarium. Non primum ex *num. 4.* quo diximus, patrem privatum administratione bonorum filii, & majoratus seu fideicommissi, non intelligi privatum usufructu, nec utilitate seu commoditate quam in eisdem bonis habebat, sed eam censi sibi esse reservatam. Quia respondetur, argumentum legitimum fore, si pater privaretur dumtaxat administratione bonorum ob illorum dilapidationem; at cum sit constans Doctor. conclusio quod etiam ea de causa privatur usufructu, prout exactè probavimus *suprà ex n. 13. cum seqq.* hoc argumentum vires suas prorsus amittit.

Imò potius constans est resolutio, quod quando pater privatur administratione bonorum, propter dissipationem ipsorum, juxta *dict. l. Imperator*: privatus etiam intelligatur usufructu & bonorum commoditate; imò etiam quando ab homine pater privatur administratione bonorum filii ob dilapidationem, privetur quoque usufructu & commoditate ipsorum, ad longum disputat & resolvit Giurba *ad consuet. Messanen. cap. 7. gloss. 3. ex num. 30. cum multis seqq.* ex quo destruitur argumentum contrarium, ut ex pluribus comprobatur *sup. num. 15.*

21 Nec obstat secundum ex *num. 17.* quo fuit dictum, in his casibus in quibus pater privatur usufructu adventitiorum filii, ipsorum emolumentum seu commoditatem conservari patri, ex aliquorum Doctorum asseratione, Autore Angelo; de cujus doctrina merito dubitant Roderic. Suarez in *quest. Majoratus, num. 15. & 16.* & Gregor. Lopez in *l. 15. titul. 17. part. 4. in gloss. verb. el usufructo*: sed noster doctissimus Molina de

Hispan. primogen. lib. 1. capit. 19. numer. 33. dicit se non modo dubitare de doctrina Angelii in hac materia, imò falsam esse, ut contra ipsum Angel. latissimè fundat Cald. Pereir. in *l. si curatorum habens, verb. lasti, ex num. 145. vers. licet autem hujusmodi prohibitio, usque ad num. 146.* ubi argumentis Angeli & sequacium viriliter satisfacit, affirmans pro certa & veriori doctrina, quod pater privatus usufructu, simul censetur privatus emolumentis bonorum: hoc idem exactè fundat & tenet Petr. Sord. *dict. consil. 116. num. 73. l. 1.* Hieron. Gabr. *consil. 117. numer. 12. in fin. & numer. 13. lib. 1. & consil. 162. ex num. 16. cum sequentib. usque ad num. 122. & iterum num. 31. l. 2.* Castillo de usufruct. *cap. 3. num. 58. & plurimi alii adducti sup. num. 13. 15. & 20.*

Ex quorum verissima resolutione resultat effectus 22 satisfactorio dicto argumento & doctrinæ certissimæ ibidem relatæ; nempe non extingui hypothecam super commoditate usufructus ipsorum, quoties per acquisitionem proprietatis subsequenter & supervenientem debitori usufructuario consolidatus fuit usufructus & extinctus, cum eo casu ipse debitor simul retineat commoditatem quæ fuerat creditori hypothecata, quo casu nil mirum quod hypotheca duret seu perseveret, ut abundè probavimus *hac 4. part. cap. 4. & 6. per tot. & cap. 7. ex num. 1. & seqq.* sed cum hoc suppositum deficiat in casu de quo agimus; imò falsum sit, patrem retinere commoditatem quando privatur usufructu, merito extinctam esse hypothecam affirmandum erit.

Neque in aliquo opitulatur tertium argumentum ex *num. 16. & seqq.* Quoniam filius, cui ob dissipationem & dolum re ipsa patris, fuerunt bona adventitia pleno jure adjudicata, non tractat de excludendis creditoribus patris, neque opponit de aliqua hypotheca propria: nec eam pretendit in fructibus bonorum suorum adventitiorum, quia nemo in re propria hypothecam habere potest, nam res sua nemini servit, ex iuribus vulgar. sed creditores patris excludit ex alio capite, nempe per extinctionem & resolutionem hypothecæ ipsorum creditorum, cum ex privatione usufructus & commoditatis superveniente patri, eorum hypotheca simul resoluta remansit, cujus defectu jus nullum possunt pretendere contra filium.

Nec tandem ultimo loco, ut nostra resolutio 24 omni careat scrupulo, obstat distinctio illa Doctorum circa dimissionem & renunciationem usufructus, quam pater facit in favorem filii, ut si hæc renunciatio fiat ante acquisitionem & acceptationem, valeat etiam in præjudicium creditorum patris; cum in non acquirendo fraudis illis non fiat per patrem debitorem. At si fiat renunciatio usufructus in favorem filii 25 patre debitore, postquam pater acquisitum & acceptatum habet usufructum, nullo modo tenet in præjudicium creditorum habentium commoditatem obligatam, & hypothecæ subjectam, quo minus ipsi creditores jus habere desinant contra filium, & ab eo possint exigere sua credita ex fructibus, & commoditate bonorum durante vita patris debitoris: quam distinctionem exactissimè comprobavimus per varia fundamenta, nec non exactam relationem Doctorum in hoc Labyrinth. part. 2. cap. 15. ex *num. 50. cum multis seqq.* quibus erit addendus.

CAPUT XVI.

dum Arias de Meza *variar. resol.* lib. 3. cap. 37. numer. 14. post Cald. Pereiram, Joann. Baptist. Costam *de remed. sub. l. d. remed.* 1. num. 7. Fontahell. *de pass. nuptial. claus.* 6. glos. 1. part. 1. num. 44. Mantie. *de tacit. convent.* lib. 3. titul. 18. numer. 12. Peregrin. *consil.* 81. numer. 23. t. 1. Aldovin. *consil.* 53. numer. 10. Petr. Caball. *consil.* 14. numer. 16. & 25. l. 5. Alex. Trentacinq. l. 1. *variar. titul. de peculio. resol.* 3. Gratian. *discept.* 132. num. 12. & 40. & *discept.* 271. num. 4. alios etiam quem plurimos addere poteris, quos pro ista vera distinctione congerit Mar. Giurba *ad consuet. Messan. cap. 7. glos.* 11. num. 6. & 7. par. 1. fol. 435.

26 Quia respondetur hanc remissionem ususfructus jam quasi, tanquam merè voluntariam, & non necessariam, nulloque jure cogente factam, non posse fieri in præjudicium creditorum: prout latissime probavimus in *dist. capit. 15. ex numer. 50.* At verò nos loquimur & versamur in amissione & privatione ususfructus à lege in pœnam dilapidationis bonorum imposita, & ob culpam seu dolum reipsa patris, eo invito & resistente: quo casu, nihil conquiri possunt creditores, qui simul juris dispositioni & rigori subijci debent, ut superius probavimus num. 18.

28 Sed utrum poterit pater, in præjudicium suorum creditorum, emancipando filium, illi dimittere ususfructum adventitiorum, cum per emancipationem filius liberetur à patria potestate, & sic ex dispositione juris resolvatur patris ususfructus; videatur Arias de Meza *dist. cap. 37. num. 15.*

29 Denique animadvertere poteris, quod dispositio *l. leg. Imperator, ad Trebell.* non est abrogata per *leg. jubemus*; §. in *supra dictis*, *Cod. eod.* & per *auth. uni si darent*, *Cod. de inoffic. testam.* per quæ jura consulitur filio in adventitiis per cautionem & fidejussionem, per quam videtur cessare privatio bonorum inducta ex *dist. leg. Imperator.* Contrarium enim verius est; prout accurate & latè defendit Molina *de primogen. l. 1. cap. 16. ex num. 2.* quando scilicet magna & evidens est bonorum dissipatio à patre facta; ut tunc nulla cautione excusetur pater à privatione bonorum: Azeved. in *lib. 4. titul. 1. lib. 3. recopil. Pinell. in 2. part. leg. 1. num. 36. & 38. Cod. de bon. matern. Alcan. Clem. de patr. potest. cap. 6. effectum 12. num. 14. Barfat. consil. 113. num. 56. l. 2. Sord. consil. 116. num. 25. & num. 48. lib. 1. Castill. de usufruct. cap. 3. num. 99.*

30 Et quod in hac dilapidatione patris non sit necessaria fraus & dolus ex proposito, sed sola culpa, & dolus reipsa sufficiat inductus ex magna & manifesta alienatione & dissipatione bonorum filii, resolvit Molina *ubi proxime, dist. cap. 16. ex numer. 12.* & ex Royno *consil. 23. numer. 14. lib. 5. Cephalo consil. 113. Menochio consil. 1220. numer. 2.* Fofariuz de *fideicom. quest. 519. numer. 4. qui numer. 6.* ex Alexandro post alios ab ipso relatos in *dist. l. Imperator, num. 4.* & Cephal. *consil. 113. numer. 16.* firmat hanc privationem locum habere, sive pater dilapidet agendo & committendo, sive omittendo, & quod sola patris negligentia & culpa sufficiat ad removendum ipsam ab administratione, communem dicit Gutierrez. in *tract. de tutel. cap. 3. numer. 4.* quem refert Addit. ad Molin. *dist. cap. 166. ad numer. 12.* vide etiam Pereyram *decis. Lusit. 48. n. 15.*

Quid in concursu operetur rescriptum Principis circa mutationem prælationis inter creditores.

Et quid si impetretur ab uno ex correis in solidum obligatis, ad hoc ut non nisi pro sua rata conveniatur.

Et quantum hæc rescripta distent à Moratoriiis. Et an rescriptum obtentum per unum creditorem personalem, ceteris similiter personalibus aut reitibus possessoribus præjudicet.

SUMMARIUM.

- 1 An creditor posterior anterioribus præferri possit ex rescripto Principis.
- 2 Rescripta moratoria sæpè à debitoribus impetrantur valide & efficaciter etiam in dispendium creditorum.
- 3 An Princeps possit subvertere & præposterare ordinem creditorum, & posteriorem priori antepone.
- 4 Casus quos necit identitas rationis, eandem subeunt juris dispositionem.
- 5 Lex exemplariter loquens non restringit regulam, sed declarat, & alios casus similes non excludit.
- 6 Decretum Ferdinandi Regis quod creditor hypothecariam actionem dividere coactus est, & eam exercere contra omnes bonorum hypothecariorum possessores pro rata, ex aequitate & num. 7.
- 8 Ex rescripto Principis potest creditor acquirere jus hypotheca in bonis debitoris.
- 9 Rescriptum Principis præposterans ordinem & gradum creditorum, non est admittendum.
- 10 Rescriptum seu privilegium Principis, quod tendit in præjudicium juris alicuius Tertii quasi, tanquam exorbitans ab omni jure, non debet admitti.
- 11 Rescriptum Principis prævertens ordinem hypothecarum, longè differt à rescriptis moratoriis.
- 12 Moratoria dilatio non conceditur à Principe debitori, nisi prævia satisfactione de solvendo post terminum.
- 13 Ex concessione moratoria dilationis, securiores redduntur creditores propter fidejussionem à debitore præstitam.
- 14 Rescriptum præposterantis concessum scilicet creditori posteriori in præjudicium anteriorum, omni ex parte noxium est & perniciosum anterioribus, non solum ratione rei, sed etiam temporis agendum, & n. 15.

Et ideo toto casu discrepat à Rescriptis moratoriis, n. 16. & 17.

18 Princeps potest per legem generalem constituere de dividenda alicuius hypothecaria contra unumquemque bonorum possessorum pro rata.

19 Non tamen per rescriptum speciale in præjudicium creditorum antea jus quæsitum habentium.

20. Rescriptum ab uno ex correis in solidum obligatio impetratum à Principe ne conveniatur pro tota quantitate, non valet.
21. Rescriptum tollens exceptionem Tertio, à Principe concedi non debet.
22. Jus creditoribus quæsitum à Principe non tollitur.
23. Rescriptum à creditore posteriore impetratum quo anteriorius præferatur, subreptitium est & nullum.
24. Princeps non debet concedere jus hypothecæ, vel prælationis uni creditori chirographario, in præjudicium cæterorum.
25. Nova hypotheca superveniens non afficit res à debitore prius alienatas, & à Tertio possessas iusto titulo.

1. **S**olet importunitas ambitiosa quandoque, proprio commodo studens, aliorum detrimentum machinare, & in perniciem ac præjudicium Tertii nonnulla moliri: quo fit ut unus creditor videns jus suum periclitari, eo quod inferiore gradum habeat in concursu creditorum, importune à Principe tentet consequi rescriptum, quo fortem suam meliorem faciat, & altiorum inter cæteros creditores gradum occupet, ut ipse anterioribus præferatur. Quod rescriptum an validum sit in præjudicium aliorum creditorum? semel disceptatum vidi.

2. Et pro parte affirmativa seu validitate rescripti, & quo sortiri debeat effectum, urgere videtur efficaciter simile rescriptum, quod assidue impetrari solet per debitorem à Rege, ne creditores illum molestant, sed pro certo termino suspendantur exactiones ac lites, quod rescriptum, recepto communiter vocabulo, *Moratoria* appellatur & ex iusta causa Principi relata & cognita, ab ipso benigne concedi solet ex vi suæ supremæ potestatis & autoritatis, cui obedire omni jure tenentur subditi, etiam creditorum præjudicio refragante, textus est in *l. universa rescripta, que in debitorum causis, super impetrandis dilationibus promulgantur* &c. C. de precib. imper. offic. l. 4. tit. 14. par. 3. ibi: *Otro si pueden impedir los omes, que les alvenge los plazos de las deudas que deben.* & in l. 23. tit. 18. ead. partit. ibi, *agrayados son omes las vecadas de pobreza, de manera que non pueden pagar lo que deben a los plazos a quello hac adar epide por merced al Rey que les decurtas & que les alvenge el plazo, a que debian pagar, o por que acaesce a las vecadas, que el Rey hamenester su servicio de los a tales en buesle, o de otra manera, o por sabor que ha de les fazer bien; e merced da les cartas: e que les alvenja el plazo e tal carta como esta mandamos que vala como quier que reciba por ella aloun agraviamiento a quel aquien deben el deudo.* De hac materia abunde egimus in hoc *Labyrin.* par. 2. cap. 30. per tot.

3. Ergo eodem modo, & ex identitate rationis, poterit Princeps mutare & subvertere creditorum gradus, & posteriorem priori præferre, etiam si priores ex hac præpositione aliquod damnum recipiant, cum hoc præjudicium non tangat substantiam crediti, nec illud amittant creditores postpositi, sed integrum & illatum illis remaneat, exigendum post solutionem factam ei, qui rescriptum prælationis obtinuit, prout in simili consideravit d. lex 23. in illis verbis, *como quier que reciba por ella*

aloun agraviamiento a quel, aquien deben el deudo, por todo eso en salvo sinca lo suyo, e tenemos por bien que lo cobre, e lo aja prælationis etonim transmutatio & præposterior solum respicit tempus exactionis & dilationem, sicuti *Moratoria*: igitur quemadmodum illa licita est in Principe cum damno creditorum, pariformiter prælationis rescriptum debet admitti, & licitum dici: cum amplius quàm *Moratoria* jus priorum creditorum non lædat: nam casus, quos necit idenitas rationis, non sunt quoad juris dispositionem separandi, plura diximus in *Commentar. de pro. est. Reg. par. 2. c. 6. n. 22. & de supplicat. ad Sanctiss.* par. 2. cap. 31. num. 17. Et quia quando plures casus habent eandem rationem, licet lex de uno dumtaxat loquatur, & mentionem faciat, videtur fieri exemplariter non restrictivè, quin cæteros sub ratione comprehensos includat, plurimos ad idem concessimus in d. tract. de supplicat. ad Sanctiss. par. 1. c. 9. ex num. 13. cum multis seqq. quapropter rescriptum Principis super prælatione inter creditores tanquam iustum & licitum debet admitti, suumque operari effectum.

Secundò & pro hac parte optimè facit doctrina Matthæi de Afflicto, super consil. Reg. si quis in posterum, in 3. notab. vers. sed juxta hoc quero; ubi declarationem leg. 2. Cod. de pignor. dicit quod licet quando quis est anterior creditor cum hypotheca expressa, vel tacita, possit agere contra unum possessorem bonorum hypothecæ subjectorum, in solidum; nihilominus ipse vidit Regem Ferdinandum primum fecisse decretum, quod divideretur debitum contra omnes possessores hypothecarum pro rata, ex æquitate d. leg. 2. & quod licet hæc æquitas non repetatur scripta, illam tamen Princeps potest introducere contra jus scriptam, per leg. 1. Cod. de legib. Afflicto refert Vincentius de Franch. decis. 3. sub numer. 2. & per ipsum Vincent. de Franch. & Molinam de primogen. lib. 4. cap. 7. n. 17. firmat Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. glof. 18. num. 87. par. 2. fol. 452. licet creditor possit ad libitum agere contra quemlibet hypothecarum possessorem, posse tamen Principem uti æquitate, & mandare ne creditor agat contra unum possessorem pro tota quantitate, sed quod dividatur debitum, sive actio hypothecaria contra omnes possessores pro rata: ergo eodem modo poterit Princeps per rescriptum subvertere prælationis jus inter creditores, & posteriori priorum gradum assignare, non obstante præjudicio anteriorum.

3. Tertiò hæc pars fortiter probatur, nam per privilegium à principe obtentum potest quis acquirere jus hypothecæ in rebus sui debitoris, text. est expressus in *l. Antiochensum*, 21. ff. de privileg. credit. cujus verba sunt: *Antiochensum Cala Syria civitati quod lege sua privilegium in bonis defuncti debitoris accepit, jus persequendi pignoris dare constituit*, lex 2. Cod. de jur. Reipub. idem decidit his verbis: *An respublica, in cuius locum vos successistis, ideo quia suis fecisse debito proponitis jus pignoris in eo fundo habeat, apud suum Iudicem queritur? si enim nec beneficio sibi concesso id jus nata est, neque specialiter in obligatione pignoris sibi prosequitur, causa ejus non separatur à cæteris creditoribus qui habent personalem actionem.* text. alius etiam est in *l. simile*, 10. ff. ad municipali. in hæc verba: *Simile privilegium fisco nullam*

voluntas habet in bonis debitoris, nisi nominatim à principe datum sit. Ex quibus iuribus probatur, per Principis privilegium posse aliquem acquirere jus hypothecæ in bonis sui debitoris & peti consequens ius prælationis: Gloss. in d. l. *Antiochen- sum*, verb. *lege*. & verb. *constitit*: Gloss. in d. l. 2. verb. *nacta est*: Gloss. in d. l. *simile*, verb. *in bonis*: Bart. in d. l. *Antiochen- sum*, n. 1. Alexan. numer. 1. Joan. Anton. Mangil. de *imputat. quæst.* 49. num. 4. Merlin. de *pignori- bus*, lib. 2. quæst. 116. n. 1. & sub num. 2. sed in hoc privilegio hypothecæ imbibitor prælatio aliis creditoribus: ergo privilegium simplicis prælationis multò fortius debet valere & admitti.

Quibus tamen minime refragantibus, contra- ria sententia, imò privilegium obtentum à Principe per creditorem inferioris gradus, continens prælationem aliis creditoribus anterioribus, esse exorbitans, & contra jus naturale & gen- titium, longè verior & receptior est: cum enim tale rescriptum tollat jus Tertio quæsitum, quod nulla ratio naturalis, vel civilis patitur, non est observandum, nec admittendum in decisionibus causarum: ut manifestè probant Doctores pro- ximè allegati num. 8. dum expressè distinguunt inter jus hypothecæ concessum per legem uni- versalem, & privilegium tendens in præjudi- cium alterius tertii creditoris, cui jus prælationis jam erat acquisitum; ut in primo casu procedant jura in contrarium allegata, & Glossæ suprà re- latae *ibid.*

Quo etiam casu procedit Bulla Pii V. concè- dens mercatoribus in urbe Roma secundum locum in iudicio & concursu creditorum, ut præferantur aliis creditoribus etiam hypothecariis, pro vesti- riis Prælatorum: eo quod Princeps potest per le- gem generalem ex iusta causa præferre posteriores creditores anterioribus: ut ex Cutelli *decis.* 22. num. 19. tenet Ludov. Postius in *tractat. de sub- hactat.* tom. 2. in *addit. ad inspect.* 41. n. 12. & 13. Cum in potestate Principis sit per legem genera- lem & publicam dare prælationis privilegium cre- ditori cui maluerit: ut ex Bartolo, Alberic. & Ang. in d. l. *Antiochen- sum*, probat Mastrillus de *magis- trat.* l. 5. cap. 4. num. 320. ab ipso malè citatus, & nullibi invenire potui, sed idem tenet Pareja de *instrum. edit.* tit. 1. *resol.* 3. §. 5. n. 67.

10 In secundo verò casu, si nimirum privilegium tendat in præjudicium juris alicui tertio creditori quæsitum, nullo modo admitti debet tanquam omni juri naturali gentium, & positivo repugnans, ideoque subreptitium & à Principis inten- tione penitus alienum, qui nunquam vult per sua privilegia juris Tertio quæsitum detrahere: ita probant & tenent in terminalis Bartol. in d. l. *Antiochen- sum* in fin. Alexan. nu. 1. *vers. secundo mo- do*. Merlin. in d. quæst. 106. per tot. ubi ex num. 4. ex pluribus probat, hoc privilegium in præjudi- cium Tertii non valere, nisi data recompensa ei, cui damnum infertur: & hoc fundamentum per quamplurima jura civilia & Regia aliis & ac- curatius comprobavimus, Doctoremque innum- erabiliū auctoritate exornavimus in *Com- mentar. de supplicat. ad Sanctiss.* part. 1. cap. 7. per tot. ubi plura videri poterunt ad hanc rem conductibilia: & hæc resolutio verior apparebit ex responsione ad contraria argumenta superius adducta, quæ contrariæ opinioni minime opi- tularitur.

11 Non igitur obstat primum ex n. 2. tractans

de æquiparatione & identitate rationis inter Mo- ratoriam à Principe obtentam, & privilegium prælationis, de quo sermo noster est. Quia res- pondetur, non solum in his casibus non dari similitudinem, sed omnimodam diversitatem & repugnantiam inter ipsos reperiri: etenim per dilationem moratoriam nihil detrahatur ju- ribus creditorum, cum omnia remaneant per illud tempus in eodem statu, & eo transacto, unusquisque consequitur ius suum secundum sui gradus prærogativam, & prælationem uni- cuique competentem, quæ ut antea manet illa- sa & intacta, ut probant dictæ leges Partię *sep.* allegatæ.

Et quatenus dicta lex 33. tit. 18. part. 3. iustif. 12. sunt consideravit aliquod damnum ex dilatione exactionis creditoribus illatum, ibi, *como quier- que reciba por ella algun agravamiento a quel aquien deben el debito*, modicum tamen illud præ- iudicium prædicta jura abundè compensare vo- luerunt ad longè majorem creditorum satisfac- tionem & securitatem, quandoquidem istæ Moratorię per Principem ex iusta & legitima causa debitoribus concessæ nullo modo sortian- tur effectum, nisi prius debitor ipse præstet cre- ditoribus idoneam satisfactionem & fidejussorem, qui eisdem solvere obligantur termino transacto iuxta text. in d. l. *universa rescripta*, *rescripta que in debitorum causis, super impetrandis dilationi- bus promulgantur non aliter valeant, nisi fidejuss- sione idonea super debiti solutione præbeatur.* *Cod. de precib. imper. offerend.* qui textus transcrip- tus est in *can. universa rescripta*, *caus.* 25. quæst. 2. & fuit idiomate nostro expressus in d. l. 33. part. 3. ibi, *o por todo esso en salvo sinque lo suyo e tenemos por bien que lo cobre, e lo aja, o porque seamos seguros ende; decimos que quando tal carta fuero ganada contra el, e ella mostraren, estorico puede demandar fiador a aquel, que quisiero usar della, que le pague al plazo, que el Rey le otorgo, e si el que ganó la carta, non lo quisiere da fiador, man- damos que non vala la carta, ni empezea a aquel contra quien fue ganada, innumerabiles penè Dô- ctiores in exornationem hujus legis adduximus in *commentariis de supplicat. ad Sanctissim.* part. 2. d. 30. ex n. 6. cum *segg.**

Et cum per hanc fidejussorem, & novam cau- tionem, longè securiora maneat creditorum jura quàm essent antea, quia, ut frequenter accidit, poterat debitor fieri non solvendo, vel esse diffi- cilis exactionis, per hanc autem satisfactionem cre- ditores tuti sint, ut benè consideravit dicta lex 33. ibi, *e porque sea mas seguro ende*; hæc se- curitas multò præponderat damno dilationis con- cessæ.

At verò in rescripto concedente prælationem posteriori creditori in præjudicium anteriorum, totum est contrarium; quoniam substantiam, & jus creditorum intus tangit, & fortè inevita- bile periculum aius creditoribus infert, quid enim inter creditores concurrentes pretiosius & æsti- mabilius prælatione, ex qua pendet tota ip- sorum securitas, *toto tit. ff. & Cod. qui prior.* in *pign. hab.* & *tot. tit. de privileg. credit.* & aliis iuribus quam plurimis ad hoc ipsum tenden- tibus, & quid magis tenaciter in iudicio concur- sus prosequuntur quàm jus ipsum prælationis; agnoscetes, in eo versari periculum omne amittendi sua credita, cum plurimum, solutis prioribus, non supersint bona ad posteriorem satis-

satisfactionem: quod beneficium contrahentibus sibi vigilantibus à jure concessum, si per Principis privilegium adimeretur intolerabile præjudicium & damnum eis afferret, & ideo juri & rationi naturali consentaneum est imò ipsiusmet Principis honori & præsumptæ voluntati congruum, ut talia rescripta tanquam subreptitia nullatenus admittantur.

Et quando hæc omnia pericula in dies contingentia cessarent, & bona debitoris omnibus creditoribus sufficientia forent, adhuc ex tali rescripto prolationis grave detrimentum & præjudicium emergeret, propter dilationem ad exigendum, quod resciri non posset: nam iste privilegiatus creditor eligeret pro suo arbitrio meliora bona debitoris ex quibus facilem & integram satisfactionem consequi posset, ad leg. qui generaliter, ff. qui pot. in pign. hab. l. creditoris arbitrio, ff. de distract. pign. cum similib. & donec sibi satisfecisset, interim hæterent cæteri creditores, qui vel non possent exigere quæ sibi debita sunt, vel agerent contra bona quæ tardum & difficiliorem exitum haberent, & ideo ex privilegio prælationis posteriori creditori concessio generent anteriores videntes occupari bona in quibus jus optimum habebant, neque pro tali damno commodum aliquod compensatorium obtinerent, prout conceditur in dilatione moratoria, ut superius advertimus ex num. 12. cum igitur Princeps non possit tollere jus Tertii nisi ex justa & publica causa; datæque recompensæ sequitur etiam non valere tale rescriptum prælationis.

Et inde vides apertissime quàm falsa sit æquiparatio rescripti concedentis prælationem posteriori creditori in præjudicium anteriorum, cum rescripto concedente moratorium dilationem debitori, & quanta diversitas versetur in utroque casu quàmque fallibile & inutile sit argumentum de uno ad aliud rescriptum, & ideo à separatis, imò omnino diversis & directè contrariis non valet illatio, l. Papinianus 20. ff. de minorib. atque hac diversitatis ratione satisfiit primo argumento, de quo supra num. 2. cum aliis seqq.

Minus obstat secundum num. 6. ex doctrina Matthæi de Afflict. & Vincent. de Franchis, cum referentis circa decretum Regis Ferdinandi, per quod constitutum fuit creditore non posse exigere totum creditum ab uno ex tertiis possessoribus hypothecatum, sed eos pro rata convenire debere. Cui facile respondentur, Principem per legem, seu decretum generale, id posse ordinare, imò etiam per privilegium generale alicui debitori concessum antequam alicui tertio creditori jus sit quæsitum, ut in futurum debitori prosit, ad comprobata supra ex num. 9. cum seqq. quia tunc cedit periculo creditoris cum eo contrahentis, nec persequentis conditionem ejus cum quo contrahit, ex Regul. qui cum alio contrahit, vel scit vel scire debet conditionem ejus cum quo contrahit, de Reg. jur.

At verò per rescriptum particulare, & in præjudicium creditorum quibus antea jus quæsitum est hoc fieri nec debet, nec potest, ut efficaciter fuit probatum supra ex n. 10. licet minus attentè firmaverit Fontanella valere illud rescriptum, nullo fundamento adducto nisi ex Vinc. de Franchis, qui solum refert dictum Afflict. & ex Adolpha qui nec ullum verbum dixit de hoc rescripto.

Sed quando illi omnes affirmativæ & absolutæ loquerentur de rescripto speciali & particulari [quod non credo,] iniquissima foret eorum opinio: & contra text. expressam in l. expresse 3. Cod. de duob. reis, ubi deciditur, quod si unus ex correis in solidum obligatus impetraverit rescriptum à Principe, ne conveniatur à creditore pro tota quantitate debita, sed pro sua rata dumtaxat, non valeat tale rescriptum in præjudicium creditoris: verba textus hæc sunt, *Exprimere debueras tuum precibus, utrumne in partem, an in solidum singuli vos obligaveritis, ac duo rei promittendi existeritis; cum siquidem ab initio unus quisque pro parte sit obligatus, egredi contractus fidem non possit, si verò in solidum, electio rescripto adimi non debet.* Consonat alius text. in l. si diversa 13. vers. si autem omnes qui conducebant, in solidum locatori sunt obligati, jus ei competens convencionis quem velit, non debet auferri, Cod. de loc. & conduct. optimus etiam text. in l. quous 2. Cod. de precib. imper. offer. ex quo probatur: & affirmant Gloss. Bald. Salycet. & cæteri DD. ibid. quod moratoria rescripta possunt concedi non tamen rescriptum tollens exceptionem Tertio competentem qui textus singularis est etiam ad probandum dissimilitudinem inter Moratorium, & rescriptum amovens exceptionem, seu jus prælationis creditori competens.

Nam cum jus & dominium alicui quæsitum ex contractu, vel testamento proveniant à jure gentium, l. ex hoc jure, ff. de just. & jur. quod naturalis ratio inter omnes homines constituit, §. jus gentium, insit. de jure nativ. ex quo probavit Donell. idem esse jus gentium quod naturale, lib. 1. commentar. jur. cap. 6. & constat apud nos ex l. 31. tit. 18. part. 3. ubi Gregor. Lopez gloss. 1. tradit jus gentium apud omnes generaliter dici jus naturale, quia naturali ratione inductum fuit, l. omnes, fin. Cod. si contra jus, vel util. publ. juncta Gloss. verb. generalis juri, & comprobatur latius Latrea alleg. sic. 115. ex num. 6.

Ex quibus sequitur, quod Princeps nullo modo possit subvertere contractum inter partes firmatum de jure naturali, absque earum consensu, juxta jura superius allegata, & insuper per text. in l. si à te 7. Cod. de pact. int. empt. & vend. cujus verba sunt: *Si à te comparavit is, cujus meministi, & convenit, ut si intra certum tempus soluta fuerit data quantitas, sit res inempta remitti hanc conventionem rescripto nostro, non jure petis: item per alium text. in l. si donationem 3. Cod. de revocand. donat. ibi, si donationem jure fecisti hanc auctoritate rescripti nostri rescindi non oportet: similiter in l. nec filio, ff. de natal. restit. ibi nec potest & cæteri item in l. testamento 10. Cod. de testam. ibi, si testamentum jure factum fuit & heres fit capax auctoritate, rescripti nostri rescindi non oportet: denique in authent. de nupt. §. disponat, coll. 4. ibi nec si sacram impetret formam.* Ex quibus constat non posse Principem ex potestate absoluta fidem contractuum evellere, & adimere jura partium, nec mutare dispositiones testamentarias quæ legibus & æquitati conveniunt, ut probant communiter omnes in d. l. si testamentum: & plures relati à Fortun. Garc. in l. Galus, & quid si tantum, ex n. 18. ff. de liber. & posth. Anton. Gabriel. lib. 2. commun. opin. tit. de juri. quest. non toll. conclus. 1. num. 1. Peregr. de fideicom. art. 32. num. 127. Fachin. l. 8. contrrov. c. 63. Gilkem. in l. causas, C. de transact. Anton. Petr. de potest. Princip.

Rescript. cap. 24. num. 16. Monet. de commut. ult. vol. c. 5. nu. 8. & cap. 9. num. 559. Rosental. de feud. cap. conclus. 18. numer. 8. Pinell. ad leg. 2. Cod. de resind. vend. par. 1. cap. 2. ex numer. 19. Mendoza de pact. lib. 1. cap. 5. numer. 39. Sarmien. l. 1. select. cap. 8. Padill. in athen. res qua. numer. 116. Cod. commun. de legat. Menchaca controvers. illustr. cap. 5. n. 22. cap. 6. Covar. lib. 3. variar. resol. Gregor. Lopez in l. 3. tit. 13. par. 6. glos. 2. quafi. 31. Anton. Gomez, in l. 40. Taur. num. 89. Mierex de maiorat. in princ. 2. par. numer. 460. Molin. de Hispan. primogen. cap. 8. num. 31. & l. 3. cod. 3. n. 27. & l. 4. cap. 3. per tot. Paza de Tenuta. cap. 24. num. 115. Castill. l. 2. controvers. cap. 28. & l. 3. c. 28. Valenzucia conf. 96. Hermosill. in l. 53. glos. 14. tit. 5. p. 5. Latr. allegat. 11. per tot. qui omnes loquuntur in iure quæsitum tam ex contractu, quam ex testamento, ut Princeps pot. rescriptum ei detrachere non possit.

22 Non obstat denique tertium argumentum, de quo *supra num. 8.* ubi dicebatur valere privilegium ut quis habeat jus hypothecæ in bonis sui debitoris, ex *iuribus in argum. citatis*, cui optimè satisfactum fuit *num. 9. cum seqq.* ut hoc procedat per legem generalem, vel privilegium in futurum operaturum, non verò in præjudicium creditorum tunc temporis jus habentium jam quæsitum.

23 Ex quibus omnibus resolutivè inferitur: rescriptum obtentum à Principe. per aliquem creditorem inferioris gradus, ut anterioribus præferatur, nihil debere operari, nec à Judicibus Concursus admitti, tanquam impetratum contra jus Tertii, cui Princeps nullo modo vult præjudicare, ex dictis & comprobatis hæctenus; nec etiam potest infringere contractum inducendum de iure gentium & lege naturali.

24 Sed quid dicendum de creditore personali sive chirographario, an possit impetrare rescriptum à Principe sibi concedente vel hypothecam in bonis sui debitoris, vel prælationem inter cæteros creditores similiter personales? In quo breviter resolvendum erit, ut neutro casu admittendum sit tale rescriptum in præjudicium aliorum creditorum: nam cum omnes debeant concurrere simul in eodem gradu pro rata cuiusque crediti quantitate per actionem tributariam, si unus eorum impetraret rescriptum prælationis, vel hypothecæ in bonis debitoris, posset facile contingere quod creditor ille universas debitoris facultates absorberet, vel saltem cæteri longè minus ex residuo consequerentur, quàm per tributariam obtinerent; ex quo ipsis resularet gravissimum detrimentum & præjudicium: unde sicut Princeps non debet concedere rescriptum prælationis inter creditores hypothecarios, ut probatum remanet *supra*, ita etiam non potest inter chirographarios ex identitate rationis, cum in utroque casu agatur de iure creditoribus quæsitum tollendo, quod fieri non debet, nec præsumitur Princeps id voluisse, ex iuribus consideratis *supra hac 4. par. 1. num. 23. & per tot. & in his etiam terminis loquuntur Doctores superius citati ex n. 9. cum seqq.*

25 Idem & multo fortius admiittendum & resolvendum erit respectu tertii possessoris rerum debitoris, à quo iste creditor ex nova hypotheca per rescriptum noviter concessa non poterit illas advocare, tam quia alienatæ sunt tanquam liberæ ab omni nexu pignoris, &

qui illas acquisivit, possidet iusto titolo, tum quia quando ex rescripto recens impetrato creatur hypotheca super bonis debitoris, tale rescriptum operatur tantum ut ex nunc, nec potest retrouahi & efficere illa bona à Tertio iustè acquisita & possessa, quorum dominium debitor non habet amplius, & rei alienæ hypotheca non tenet, nec possunt creditores personales impedire debitorem ne bona sua alienare valeat, nisi alienatio fiat in fraudem eorum cum consilio & consensu emptorum, tunc enim posset revocari juxta ea quæ deciduntur ff. *quæ in fraud. credit. facta sunt*, ut restit. & hæc principio juris per se manifesta sunt nec alia indigent probatione.

CAPUT XVII. & ult.

Utrum pendente Concursus iudicio, debitor liberetur ab interesse lucri cessantis alioqui propter moram debito.

SUMMARIUM.

- 1 Regulariter interesse, sive usura legitime debentur propter moram debitoris in solvendo.
- 2 Ex stylo quorundam Tribunalium supremorum cessat interesse ex mora; pendente concursus iudicio.
- 3 Concursus iudicium non impedit peti usuras prius debitas.
- 4 Debitor propter inficiationem debiti, damnari potest ad interesse propter moram, etiam pendente concursus iudicio.
- 5 Secus si fateatur, & sola mora ex iudicio concursus procedat.
- 6 Usura non currunt pendente iudicio concursus in præjudicium posteriorum creditorum.
- 7 Beneficium cessionis bonorum quid operetur tam respectu debitoris, quàm creditorum ipsius.
- 8 Legitime impeditus non dicitur esse in mora.
- 9 Interesse legitime ab initio stipularum & promissum ex obligationis natura, semper debetur usque ad realem solutionem.
- 10 Rescriptum moratorium à principe debitori concessum non suspendit cursum usurarum.
- 11 Rescriptum moratorium suspendit dumtaxat exactionem tam sortis quàm usurarum, non tamen sistit cursum ipsarum.
- 12 Interesse debitum tantum ex mora debitoris seu iudicis officio, tam ante, quàm post formatum concursus, an debeatur? disputatur ad partes numeris seqq. usque ad fin. c.
- 13 Difficultas solvendi non excusat à mora nec ab interesse propter moram debito.
- 14 Tempus non currit legitime impedito: & iustum impedimentum excusat à mora. Etiam si culpa impediti præcesserit impedimentum, n. 15.
- 15 Impedimentum excusat à mora, quando impedimentum non potuit illud removere.
- 16 Debitor formando iudicium concursus voluntarium contrahit impedimentum solvendi creditoribus suis.
- 17 Impedimentum sponte procuratum & affectatum non prodest impedito.

- 19 & 20. Impedimentum proveniens ex culpa ad illud ordinata, non impedit moram contrahi, & interesse deberi.
- 21 Mora commissa ante impedimentum legitimum superveniens, obligat morosum ad interesse.
- 22 Debitor speciei, interitu illius liberatur.
- 23 Debitor speciei interitu non liberatur, si mora præcesserit.
- 24 Rescriptum moratorium non suspendit cursum usurarum si jam inceperint currere propter moram commissam ante impetrationem.
- 25 Judicium concursus superveniens impedit moram contrahi, & interesse propter moram deberi.
- 26 Beneficium cessionis bonorum, sive concursus, concessum est a lege, & favorabilius est rescripto moratorio.
- 27 In judicio concursus multa sunt qua debitorem excusant à mora.
- 28 Pendente judicio concursus, debitor non potest valide solvere creditoribus.
- 29 Usura debita ex officio Judicis cessant quandiu bona debitoris inopis sunt in sequestro.
- 30 Qui jure suo utitur nemini facit injuriam.
- 31 Que in consequentiam veniunt non attenduntur in jure, quando alius principalis est permissus.
- 32 Nemo tenetur omittere suam utilitatem, etiamsi alius noceat in consequentiam.
- 33 Beneficium cessionis bonorum non imputatur debitori ad culpam.
- 34 Impotentia solvendi excusat debitorem à mora & interesse lucris cessantis. Maxime si impotentia præcesserit moram, num. 35.
- 36 Mora excusabilis non nocet moroso.
- 37 Impedimentum concursus superveniens non tollit usuras jam debitas ex mora commissa de prætorio, licet extinguat cursum illarum profuturo, n. 38. & 44.
- 39 Usura currentes ante rem judicatam suspenduntur per dilationem concessam debitori ad solvendum, ex causa miserationis, & n. 40.
- 41 Usura ex mora non debentur post formatum judicium concursus, quia debitor desinit esse in mora, que habet tractum temporis successivum, & n. 42.
- 42 Causa que producit effectum successivum cessante, cessat effectus.
- 43 Statuto stante quod causa viduarum sine summariis tales fient si lite pendente matrimonium solvatur per mortem viri.

Formato per debitorem judicio concursus, dum pendet inter creditores, unus ex eis præterdit interesse lucris cessantis, seu aliàs debitorum officio judicis propter moram debitoris, quod non obstante impedimento ex concursu resolutante, usurae currant usque ad actualem solutionem: quæritur an sit fundatus.

Hanc questionem moverunt Petr. Surdus in decis. 262. per tot. & Cyriac. contr. forens. tom. 2. c. 374. uterque in duobus conveniunt; Primum est, ut de stylo Curie seu Senatus decernatur cessare interesse, propter moram; debitum creditori ex juris dispositione, pendente judicio subhaftationis introducto per debitorem committentem: Surd. loc. cit. sub num. 1. & Cyriac. ibidem, 2.

Alterum est, quod generaliter per Senat. 3. fuit provisum, ut sola judicii concursus pendencia non impediat exactionem interesse antea debiti, nisi forte quædam æquitatis rationes concurrant quæ Senatus arbitrium flectant ad aliud decernendum Surd. ubi mox, n. fin. Cyriac. d.c. 374. num. 3.

Verum isti DD. dissentiant in circumstantia facti, nam Surd. intendit in suo casu interesse deberi creditori ex hoc fundamento quod debitor acerrimè negaverit debitum, & ideo impedimentum solvendi superveniens debitori propter judicium subhaftationis, ei prodesse non debeat, neque nocere creditori: quod probat ex nu. 7. cum seqq. ubi alias applicat doctrinas.

Cyriacus verò ideo contendit interesse non deberi creditori, ex quo formatum est concursus judicium, quia debitor in suo casu non negavit debitum, & consequenter justum censeri impedimentum subhaftationis bonorum & judicii concursus, ut Senatus arbitrari possit interesse non deberi propter moram in solvendo, pendente judicio discussionis generalis, quod probat ex numer. 5. & seqq. Neuter tamen eorum adducit conclusiva fundamenta pro sua opinione tuenda.

At verò Casar Menent, in decis. 61. numer. 632. & numer. 49. cum seqq. & alibi passim, affirmat contra Surdum dicentem, in hoc judicio subhaftationis universalis semper currere usuras usque ad effectivam solutionem, quod hanc opinionem Surd. non semper tenuit Senatus, maxime ubi agebatur de præjudicio aliorum creditorum: & ideo probat, usuras seu interesse, pendente hoc judicio, non concurrere in præjudicium posteriorum creditorum.

Propterea quid in hoc dubio verius mihi videatur & securius, in medium proferam: in primis igitur observandum est, hoc beneficium cessionis bonorum debitori ære alieno oppresso indulgeri à jure, nec amplius à suis creditoribus molestetur, neque interim judicio concursus pendente conveniri possit, seu aliquam pati executionem vel exactionem à creditoribus qui debent esse contenti hac dimissione & abdicatione bonorum, eorumque administratione, ut ex eis satisfactionem consequi possint: prout ad longum diximus in hoc Labyrinth. part. 1. c. 1. per tot.

Quo legitimo impedimento debitori superveniente, à jure approbato & concessio, non potest dici esse in mora solvendi, cum suorum bonorum administratione in tantum sibi privatus, ut ex eis nullo modo possit, nec sibi permittum sit solvere creditoribus, imò caret omnibus bonis cum sint sequestrata, & per Curiam in depositum tradita administratori per eandem nominato: prout latissime videre est in hoc Labyrinth. part. 1. c. 13. & 14. per tot. & signanter de interdictione solvendi creditoribus, ex n. 7. cum seqq. ubi plurimos citavimus, ultra quos, & quod per hoc judicium concursus, sit debitori interdicta bonorum suorum administratio, tenet Surd. d. decis. 262. ante n. 6. & Cyriac. de contr. 374. ex n. 6. & seq. ita ut in potestate sua non sit amplius præveniendi solutiones, nec tempus, quia dilatio pendet à controversia ipsorum creditorum de jure suo disceptantium in hoc judicio inter se ipsos.

Quo supposito, deveniendum nobis est ad nostram quaestionem admodum difficilem & variis involutam ambagibus; in qua enodanda cum distinctionibus procedendum est: nam si agimus de illo interesse à principio legitime stipulato & promisso, quia tunc iuste debetur iure actionis, ut in annuo censu legitime constituto, & in pensionibus adiam, feudi, emphyteusis, &c. nec non de eo quod debetur ratione rei, ut in terminis *l. curavit, C. de action. empt.* & de dotis restitutione retardata, constans est quod nunquam, quocunque impedimento superveniente non obstante, impeditur cursus usuratum, quæ procul dubio currunt usque ad realem solutionem, quando scilicet mora solvendi præcessit impedimentum, & cursus usuratum etiam ante illud, sumpsit initium: ut in eisdem terminis dicit obiter Cyriac. *d. contr. 374. in princ. 10. 2.* latissime & eruditè, prosequitur post plurimos DD. & fundamentalem rationem Leotard. *in tr. de usuris, q. 85. ex num. 9. cum seqq.* & signanter ex *num. 29.* ubi loquitur de rescripto Principis moratorium dilationem debitori concessum, ut non impediatur cursus usuratum, sed dumtaxat suspendatur interest earum exactio. Et licet *num. 14.* teneat rediūs census redimibilis non currere; contrariam tamen sententiam veriorē esse, illos nimium currere & deberi ostendimus in *hoc Labr. par. 2. cap. 30. ex n. 49.*

Cui opinioni favet utilitissima praxis & consuetudo in his Tribunalibus Hispaniæ, in quibus licet ob rescriptum moratorium suspendatur redditum, & censuum exactio, transacto tamen termino moratorio exiguntur & præstantur pro toto tempore præterito. Cui congruit assertio Leotardi *loc. cit. n. 15.* qui volens effugere censuram DD. contrariam opinionem defendentium, dicit suam limitari in locis ubi adest contrarius stylus & observantia.

Aut verò agimus, de interesse lucri cessantis debito propter moram debitotis, vel aliàs ex officio iudicis, in quo est tota difficultas, utriusque concursus & cessionem bonorum supervenientem cesset huiusmodi interesse, & cursus usuratum, sive ex mora præcedente impedimentum, sive contingente post concursum jam peractum. Et pro parte Negativa ut neutro casu cesset cursus usuratum, seu interesse, multis efficacibus fundamentis probatur.

Primo; quoniam licet debitori per concursum creditorum à seipso formatum superveniat difficultas solvendi, cum jam careat administratione suorum bonorum: ut dictum est *supra num. 7. & 8.* tamen difficultas solvendi non excusat à mora, qua mediante, interesse debetur, *l. in l. 137. §. 4. ff. de verb. obligat. ibi, & generaliter causa difficultatis ad incommodum præstatoris non ad impedimentum stipulatoris pertinet:* ut late explicat Leotard. *de usur. q. 84. ex n. 31.*

Secundo, quia licet concursus pendentia sit impedimentum legitimum ne debitor solvere possit suis creditoribus, quibus, quia jam exutus est administratione suorum bonorum, & contra legitime impeditum non currit tempus, nec mora contrahitur, *l. 2. §. quod dicimus, ff. si quis cautionib. l. ut perfectius, Cod. de animal. except.* Nos latissime diximus in *Commentar. de potest. Reg. tom. 1. par. 2. capit. 13. Salgado Labr. Credit. Tom. III.*

ex num. 249. cum plurib. seqq.

Quod procedit, etiam si culpa debitoris præcellerit impedimentum: quia hæc culpa ei non obest; Becinus *conf. 104. num. 5. & seqq.* Menoch. *de arbitrar. judic. claus. 153. num. 3.* Sylvan. *de feudi recognit. quest. 77.* Pinell. *in arben. nisi tricennale, num. 46.* Cod. *de bon. matern. Cravet. conf. 201. n. 16.* Corbul. *de jur. emphyt. tit. de priv. ob non solut. canon. limit. 10. per tot. Petr. Surd. dec. 262. n. 6.*

Nihilominus tamen hoc impedimentum concursus non debet excusare debitorem à mora, nec consequenter ab interesse præstando: quia tunc prodest impedimentum, quando impeditus illud remove non potuit, facta prius omni diligentia requisita, *l. de est, §. 2. ff. ex quib. caus. major. plura diximus in comprobationem huius axiomatis in d. comment. de protect. Reg. c. 13. ex n. 263. cum seqq.*

Sed tantum abest ne debitor fecerit diligentiam in removendo hoc impedimento concursus, quin potius sua mera voluntate, & ex libero facto suo illud procuraverit, formando ipsi concursus iudicium inter suos creditores, prout abundè diximus in *hoc Labr. 1. c. 1. per tot.* Ergo hoc impedimentum ei prodesse non potest.

Tum quia est impedimentum affectatum quod affectanti non prodest, Becinus *conf. 99. n. 7. & 8. & conf. 104. n. 5. & 6. in fin.* Fatnac. *q. 7. num. 64. & q. 93. num. 21. & q. 94. num. 40. cum seqq. & q. 99. par. 2. n. 276.* Surd. *conf. 32. num. 3. & conf. 241. n. 2. & conf. 299. num. 6.* idem Surd. *de alimen. tit. 7. q. 16. v. 97. 98. & 99. cum aliis seqq.* Perusin. *dec. 36. n. 3.* Malcard. *de probat. conclus. 6. n. 3.* Vivius *dec. 139. n. 1. & seqq.* Decian. *conf. 18. n. 266. l. 1.* Grass. *de effectib. clerice. effectus 16. n. 12.* Cancr. *var. resol. l. 3. c. 2. de inventar. n. 29. & 30.* Costa *de jur. & fact. ignor. iussell. 10. n. 5.* Seraph. *de juram. privileg. 4. n. 102.* cum seqq. Caball. *de evellion. §. 2. n. 9. & seqq.* Anton. *de Amat. var. resol. c. 46. ex n. 5. cum seqq.*

Tum etiam quia est culpa ordinata ad casum impediendi moram ne ex ea præstetur interesse; quo casu impedimentum non excusat: quamvis aliàs culpa præcedens impedire possit moram contrahi ob impedimentum subsequens, ut diximus *sup. num. 15.* limitatur enim illa doctrina, nisi culpa impediendi fuerit ordinata ad ipsum impedimentum: & ita distinguit Gloss. in *cap. imputari, de reg. jur. in 6. Abb. in cap. inter, de except. Bavius de prescript. statut. c. 21. n. 92.* Sfort. *de rest. in integr. quest. 28. art. 6. num. 52.* ubi alios allegat, Sylvan. *de feud. recogn. quest. 77. n. 3.* Corbul. *de jur. emphyt. d. tit. de caus. priv. ob non solut. canon. Roland. consil. 47. n. 55. & seqq.* Petr. Surd. *dec. 262. nu. 17. & 18.* qui in nostris terminis hanc considerationem facit, & cum Rolando dicit, quod ex impedimento procurato per impeditum mora non definit contrahi: ergo non obstante impedimento iudicii concursus pendentis, debitor dicitur esse in mora, & consequenter præstare debet interesse.

Tertio, quia licet impedimentum legitimum non permittat moram committi, sive impediatur moram de novo contrahi, commissam tamen ante impedimentum superveniens non tollit, sed eo non obstante, usura ex mora antecedenti causata non desinit currere, *argum. l. si servian. §. sequitur, l. nemo §. 1. ff. de verb. oblig. l. si quis solutioni, §. fin. ff. de usur. l. quod ie mihi §. ubi Bart. &*

I 10 Labyrinth. Credit. concurr.

- & alii, ff. si cert. per. leg. 18. tit. 11. par. 5. quibus omnibus probatur, quod licet debitor speciei perempta specie liberetur, & actio personalis competens ad rem petendam, respectu rei extingatur perempta ipsa re, ex l. 1. in fin. Cod. de jur. emphyt. l. Tria retores, §. ult. ff. de leg. 1. l. in novam Saufte, ff. locati: l. si ex legati. ff. de verb. oblig. Si res legata, in fin. de legat.
- 23 Tamen hoc fallit, nec extinguitur actio ad estimationem rei peremptae consequendam, quando jam mora commissa erat, & praecesserat interitum, & ideo debitor non liberatur, l. si servum, in leg. resp. ff. de verb. oblig. l. cum res, §. 1. ff. de legat. 1. l. sancimus, C. de fidejuss. Alexand. in l. insulam, fallens. 15. ff. de verb. oblig. & in d. l. si ex legati causa: Jal. in d. l. quod te, n. 3. & 4. Decius n. 10. & Ripa n. 12. Sord. dec. 115. nu. 13. & 14. Giorda dec. 115. n. 3. & 4. Scacc. de commerc. §. 2. glos. §. n. 161. & num. 152. in fin. Ant. Gomez, var. t. 2. c. 2. n. 23.
- 24 Corroboratur hoc fundamentum ex simili quod videtur aptabile nostro concursui: nam quando per debitorem obtentum fuit à Principe rescriptum moratorium, ut intra certum tempus creditores illum non vexent, nec petant seu exigant quod eis debetur, si mora praecessit rescriptum, non purgatur, nec impeditur cursus usurarum seu interesse, qui jam antea ceperat, sed semper Moratoria durante contingatur sine interruptione: ne Principis Beneficium creditoribus damnum afferat in jure jam illis quaesito; quamvis, sicut fortis, ita & usurarum ex actio differatur: ita sentiunt Castrenf. & Salicet. in l. 2. Cod. de precib. Imper. offerend. Mastrill. decif. 16. n. 4. Ursill. ad Afflic. decif. 5. n. 4. Marc. Ant. Cucc. de morat. praescript. num. 148. & ex Felic. de Solis, Avendanno Carolo de Grass. Joan. Bapt. Thoro, & Fabro tenet Leotard. de usur. q. 85. n. 22. ergo eodem modo debitor, cui beneficium legis indulgetur, ut per bonorum cessionem suspendantur creditorum exactiones, cessentque molestiae quoad pendet lis creditorum introducta per concursum; & ideo interesse live usurae jam debita ex mora praecedente hoc impedimentum & dilationem, cursum suum non sistant, sed debent semper currere, licet earum exactio in finem litis suspendatur.
- 25 Contrariam tamen sententiam in nostro casu, imò quod impedimentum concursus superveniens impedit moram contrahi de novo, & sistat contractam, live cursum usurarum, & interesse lucris cessantis; tenent contra Petr. Sord. Cyriacus contror. 374. t. 2. Caesar. Manent. dec. 61. n. 32. & 49. cum segg. prae ceteris Alexand. in l. quod te mihi, n. 6. & 23. ff. si cert. per. sequitur Hodierna ad Sord. d. dec. 162. n. 5. dicentes quod quando impossibilitas solvendi talis est, quae privat debitorem bonis suis, eorumque administratione, eum liberat à mora; & consequenter ab int. esse: idemque post Frecc. tenet Camil. de Med. c. consi. 39. & plures alii citandi infra. n. 19.
- 26 Quae doctrina de plano procedit in concursu superveniente, quia est beneficium à lege concessum miseris debitoribus, longè favorabilis rescripto moratorio; cum illud sit introductum à jure communi, & incorporatum in eo, ad latissimè per nos tradita in hoc Labyr. par. 1. c. 1. per
- 27 tot. in quo multa concurrunt; quae singula per se possent debitorem excludere à mora, nempe

oblatio bonorum suorum cum deposito & sequestro penes Coriam, ut ex eis satisfiat creditoribus, item abdicatio administrationis eorum, & privatio facultatis solvendi suis creditoribus, ut annotavimus supr. n. 7. & 8.

Hoc igitur impedimentum legitimum est ad excusandum debitorem à mora contrahenda, & jam contracta suspendenda, & tollenda in posterum, cum jam in sua potestate non sit illam purgare solvendo creditoribus: & ideo ipsi jure suo utenti culpa non debet imputari, si non faciat quod factum non prodesset, non enim valeret solutio per eum facta; ex quibus mora penitus excluditur, juxta l. pecuniam, & l. cum quidam ff. de usur. ibi, quid enim potest imputari ei qui solvere etsi vellet, non potuit: & iterum ibi, usura enim non propter lucrum petentium infligitur, sed propter moram non solventium: & ita tenent ibidi. Bald. Salycet. & Florian. Bart. in l. item illa, ff. de constit. pecu. num. 11. Alex. conf. 92. num. 9. & 10. l. 1. Rot. per Farinac. decif. 577. par. 2. in recent. & in posthum. decif. 19. n. 1. tom. 2. Escobar. de ratiocin. cap. 13. n. 36. & segg. Gratian. 1. 2. discept. 400. num. 78. Sord. decif. 87. n. 6. & dec. 260. n. 5. cum segg. & dec. 326. n. 69. & factum, quod non relevat, fieri non debet, l. aliquando 13. fin. l. debitorum 24. §. ult. ff. ad Senatus. Velleian. l. apud Julianum 11. §. fin. l. ille à quo 13. in princ. ff. ad Trebell. l. hac stipulatio 14. §. deus, ff. ut leg. seu fid. nom. cau. cap. per duas 32. de simon. cum aliis vulg. Et in terminis quod mora non imputatur ei qui non fecit quod factum non prodesset, probant Royu. consil. 42. num. 8. & 9. lib. 4. Mastrill. decif. 179. num. 11. Gratian. tom. 3. c. 527. num. 8. & 9. Petr. Luna conf. 15. num. 6. usque ad num. 11. & in addit. ad Noguier. alleg. 7. n. 46.

Et loquendo in usuris pupillaribus & aliis debitis ex officio judicis, non verò per pactum & stipulationem; ut non debeantur, nec contrahatur mora, quando debitor reductus est ad egestatem, & ejus bona, ex quibus tenetur solvere, sunt in sequestro, probant ex d. l. cum quidam, §. pupillo & ibi Gloss. verb. non potuit: ubi ait, & sic nota quod non imputatur alicui, si non facit, quod etsi facere vellet, non posset. Gloss. in l. vinum & in l. lecta, ff. si cert. per. in terminis Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. par. 2. ampliat. 8. n. 100. Caf. Manent. dec. 61. n. 31. & 32. & n. 42. usque ad 46. Novat. t. 1. q. forens. 25. ex n. 5. Velasco. de privil. vasp. par. 1. q. 17. ex num. 39. Seraphi. dec. 1058. n. 8. Minador. dec. 17. Noguier. alleg. 27. ex num. 64. & 66. & num. 58. Is enim qui aliqua exceptione se tueri potest, ne ab eo solutio exigatur, non dicitur esse in mora, & ideo nec ad interesse tenetur, l. lecta 40. §. sed cum satis, vers. non enim, ff. si cert. per. l. siquis solutio. nem, ff. de usur. Menoch. de arbitr. casu. 210. num. 46. Gratian. discept. for. 42. ex n. 25. Joan. Bab. Steiban. in tract. de interesse, l. 2. tit. 15. q. un. ex n. 6. 7. & 8. Sed quam legitima sit exceptio; debitori competens ad non solvendum ex formato concursu patet ex supra dictis d. n. 25.

Neque hoc impedimentumtribuendum erit culpae debitoris, quod solum ordinatur, ad proprium damnum vitandum, absque injuria creditorum, qui de hoc conquiri non possunt; provenit enim ab urgente necessitate & oppressione aeris alieni: ex reg. Qui jure suo ussur, nemini facit injuriam: & quis quando actus prio-

Pars IV. Cap. XVII. & ult. 111

principalis est permixtus, non attenditur damnum quod ex eo alteri resultat in consequentiam: de quo multa singulatia diximus *par. 1. c. 37. ex num. 31. & 40.*

32 Imò quando cum utilitate propria immixtus est dolus, ob conjunctam utilitatem, non dicitur propriè dolus, sed diligentia, quia nemo debet nocere sibi, ut aliis profit, nec omittere suam utilitatem, etiam si aliis noceat, ut ex *l. Proculus ff. de damno infect. & l. qui autem 6. ff. que in fraud. credit.* latè & optimè exornat Joan. Garc. in *apuseul. de hypotheca post contract. num. 14. 15. & 16.*

33 Ex quibus satisfit omnibus quæ de impedimento culpabili, quod non excuset, diximus *ex num. 14. cum seqq.* quia nulla potest importari culpa debitori facienti quod sibi à jure permixtum est, & indultum miserationis causa: nec per consequens nihil ab eo per cessionem bonorum ordinatur ad causam impedimenti, cum principalis ejus intentio ad id dirigatur, ut à molestiis & vexationibus liberetur.

34 Et quod impotentia solvendi saltem excuset debitorem à mora, ne teneatur ad interesse lucri cessantis, & hoc casu subveniendum sit debitori, sentiunt Theologi, ut testatur Afflicti, *decis. 20. num. 7. & probat Rota Genuens. decis. 99. num. 3. Rebuff. in l. 1. gloss. ult. num. 33. C. de senten. que pro eo quod inter. Scacc. de commerc. §. 1. ampliat. 8. num. 201. Gasp. Rodrig. de ann. redditib. l. 3. q. 5. num. 35. vers. declaro fexio: quidquid relucet Leonard. de usur. q. 81. num. 35. & 36. quia ejus doctrina solidum procedit in difficultate quam debitor habet reperendi pecuniam, ut probant DD. & jura ab eo allegata *ex num. 31.* non verò in impotentia absoluta & justo impedimento solvendi superveniente: qui casus sunt omnino distincti. Et quod impotentia solvendi præcedens moram liberet debitorem ab interesse, latè probat Hodierna ad Surd. *decis. 262. num. 9. & seqq.* & urgent supra dicta *ex nu. 21.* & quod in rescripto moratorio impediatur cursus usurarum, & mora, probant plurimi DD. adducti à Leonardo *de usur. 85. ex num. 28. cum seqq.* Præterea ut mora contrahatur, & ex ea debeatur interesse, requiritur quod non sit excusabilis, & nullo legitimo colore velari possit: Gloss. in *l. quod te, verb. in potestate, in fin. ff. si cert. pet. & ibi Alex. & alii DD. & ex plurib. Hermosil. ad leg. 10. gloss. 4. num. 299. tit. 1. par. 5. l. 1. fol. 138. conducent jura & DD. *supr. n. 29.***

35 Sed quid dicendum quando hoc legitimum concursus impedimentum supervenit post moram jam commissam, & interesse lucri cessantis cœpit currere: Multi dixerunt non cessare, sed continuari: ut probant omnes DD. adducti *supr. ex num. 21. 22. 23. & nu. 24.* probat etiam Hodierna ad Surd. *d. dec. 262. n. 6. & 7.* licet nihil adducat applicabile ad casum.

36 In hac tamen difficultate verius judico, interesse præteritum deberi, non tamen currere post impedimentum, sed omnino cessare. Moveor primò ex veriori & probabiliori opinione Doctorum dicentium ex rescripto moratorio impediri cursum usurarum seu interesse debiti officio judici propter lucrum cessans, quantumvis mora præcesserit, quam tenent Natta *conf. 591. num. 11. Rebuff. in tract. de litter. morat. artic. 1. gloss. 1. in fin. Boer. 296. num. 5. in fin. Petri Salgado Labyr. Credi. Tom. III.*

*Pechins de jur. fissent. c. 31. in fin. Hering. de fidejussorib. c. 21. nu. 43. & fere omnes DD. quos in contrarium adduximus supra n. 24. loquuntur in censibus, & interesse debito ex contractu, & jure actionis; prout etiam adnotavimus illud currere pendente concursu, *supr. n. 9. & 10.**

Probatur hæc opinio *ex l. 1. Cod. de usur. rei 39. judic.* ubi deciditur, usuras currentes ante rem judicatam inhiberi per dilationem concessam debitori ad solvendum, ex causa miserationis: probat etiam text. in *l. 8. §. 2. ff. de liberat. leg.* ubi data per testatorem dilatione suo debitori ad solvendum, non incurrat mora, sed purgetur, nec possit heres petere usuras seu interesse: text. optimus in *l. lecta, in fin. ff. si cert. pet. l. Turia Seja. §. usuras, ff. de legat. 2.*

Si enim in rescripto moratorio cursus usurarum suspenditur, quando scilicet in debitoris potestate est solvere creditoribus suis, quia bona & eorum administrationem retinet; quanto fortius erit affirmandum in debitore concursum formante, qui bonis & administratione privatus est & denegatur ei absolute facultas solvendi creditoribus suis, ut sæpè diximus.

Deinde manifestè probatur, quia licet interesse ex mora ante impedimentum, decorum debeatur; non tamen potest deberi in futurum post impedimentum subsequutum: quia mora, & interesse ex ea proveniens, habet tractum successivum, & ex mora annuatim, vel diutius interesse producit; & ideo superveniente impedimento per concursum, mora, seu interesse morosum, devenit ad tempus & casum quo incipere non potest, & consequenter non debetur amplius, ex adductis *supra num. 25. & seqq.*

Et cum ex tunc cesset mora, propter quam debentur usurae seu interesse lucri cessantis, cessare debent mora ipsa cessante: nam causa successiva sive momentanea successivum produciens effectum, si cessaverit, cessat pro tempore futuro successivus effectus, Monter. à Cueva *decis. 2. n. 72. Bald. l. inter Castellianum, col. fin. ff. de arbitr. Jas. in l. si quis heredem, num. 14. Cod. de instit. & substit. Decius conf. 480. nu. 8. Corneus conf. 7. n. 5. vol. 1. Angel. conf. 159. vol. 2. Roland. à Vall. conf. 39. n. 55. vol. 4. Tiraquel. in l. si unquam, verb. suscepit liberos, n. 152. idem Tiraq. in tract. Cessante causa, limit. 12. n. 24. & limit. 23. n. 7. & 9. Fenutius de momento temp. c. 10. n. 7. Monter. dec. 2. n. 62. Foller. in constit. Neapol. in Rnbr. de Magistro justituario, c. statuimus, 34. 58. & 62. Caravit. in Ritu Curie 233. n. 15. exactè & optimè plura exempla congerens Calanate *conf. 251. num. ex 15. & seqq.* multis *ibid.* allegatis, & ex *n. 7. & seqq.* pet. quem; & Hondedeum in *conf. 29. 110. vol. 1. & Gamam dec. 27. n. 5.* observat Anton. de Amat. var. *resol. c. 65. n. 53.**

Quò etiam tendit doctrina Angeli ad Bartol. *43. in l. 1. ff. de penis*, quam refert Laserd. *dec. 50. & sequitur Lancellot. de attentat. par. 2. c. 4. limit. 20. n. 19. Mazol. conf. 22. n. 25. Marcel. Cala. de modo articul. & proband. n. 84. in fin. & num. 10. Grass. excep. 3. num. 38.* dicentes, quod stante statuto, quod causa viduæ sit summaria, si causa fuerit cœpta per mulierem nuptam, & causa pendente maritus moriatur, causa ex inde in articulis sequentibus sit summaria, & per Glossam in *41. qui autem, ff. si quis cautionib. Angel.*

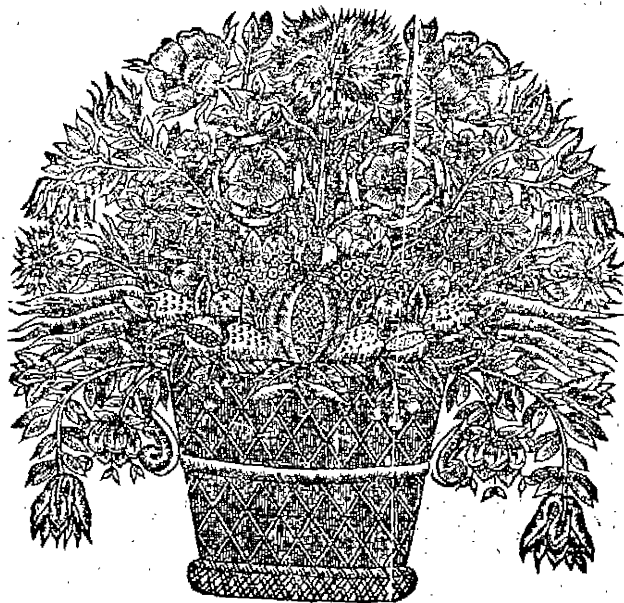
112 Labyrinth. Credit. concurr.

in l. si quis postea, ff. de judic. Bald. in l. si quis quemquam ff. si quis cautionib. quam communitet. approbatam dixit Ripa in c. 1. n. 81. de rescript. Anton. Gabriel. iit. de judiciis, conclus. 4. sub. n. 20. Capell. Tolos. dec. 147. & ex eod. Alexandro, & aliis, Giurba des. 82. n. 7.

44 Ex quibus concludendum est, quod non obstante mora iuncta ante impedimentum ex iudicio concursus creditorum peractio à debitore,

interesse locri cessantis non currit in futurum; licet creditores interesse illius temporis antecedentis sibi jam quæsitum exigere possint post sententiam graduationis.

Non obstant argumenta in contrarium adducta supra ex n. 13. cum seqq. quibus jam satisfecimus per fundamenta hactenus considerata ex num. 25. cum seqq.



INDEX



INDEX

Fidelissimus & Copiosissimus Materiarum omnium quæ in hac quarta Parte Labyrinthis Creditorum deciduntur.

*Primus numerus Caput, secundus sedem materia numeralem,
tertius paginam indicant.*

A

Actio. Agere.



CTIONES movet debitor
pendente concursu cum inter-
ventu creditorum, cap. 1. n. 4.
pag. 2.

Actiones movere seu experiri
nemo potest ex jure alterius,
juxta Cancerrum, cap. 1. n. 7.
pag. 3.

Limitatur 1. si quis agat jure proprio à jure Ter-
tiii dependente, ibid. & n. 38. p. 6.

Limitatur 2. si creditor deducat jus suum, ex-
cipiendo, cap. 1. n. 8. p. 3.

Exemplificatur in variis exceptionibus, n. 9. 10.
& 11. ibid.

Sed vid. n. 38. & 23.

Agendi jus an transeat in creditores ex persona
debitoris, pendente concursu, cap. 1. n. 15.
& plurib; seqq. p. 4.

Ratio traditur ob quam creditores possunt mo-
vere Actiones, & opponere exceptiones tan-
gentes debitorem decoctum & ejus bona, cap.
1. n. 23. & 24. p. 5.

Actio intentari dicitur ab eo qui solvit, non ex-
ceptio. c. 1. n. 29. p. 6.

Actionem lationis contra emptorem rei debito-
ris movere possunt creditores, c. 1. n. 32. ibid.
Idem procedit in re data in solutum, num. 33.
ibid.

Agere possunt creditores ex pacto retrovendi-
tionis apposto in favorem debitoris decocti,
c. 1. n. 34. ibid.

Quod intelligitur in subsidium, n. 35. ibid.

Actiones personales moveri possunt à creditori-
bus contra debitores debitoris sui, pendente
concursu, c. 1. n. 36. ibid.

Agendo, vel excipiendo, creditores comparere
possunt ex persona debitoris in judicio, absque

Salgado Labyr. Credit. Tom. III.

cessione, ad conservanda bona & jura debi-
toris decocti, c. 1. n. 38. 39. & 40. p. 6. & 7.

Actionis cessio differt à cessione bonorum, &
de qua in aliam non fit illatio, cap. 1. num. 1.
pag. 2.

Vid. Cessio.

Actio intentari potest ab uno ex persona alte-
rius, & interdum quis consequitur ex perso-
na alterius, quod ex sua consequi non potest,
cap. 1. n. 40. pag. 7.

Actionibus debitori competentibus uti possunt
creditores illius absque cessione, c. 1. §. 2. n. 1.
pag. 10.

Vide Creditor.

Actus.

Actus est nullus ab uno gestus, quando ad il-
lum exercendum datur pluribus mandatum
simpliciter, c. 3. n. 16. pag. 29.

Actus gestus, non servata forma simultanei con-
corsus ad gerendum data, irritus est, c. 3. n. 30.
pag. 30.

Vid. Statutum.

Vid. Notarium.

Actus nulliter celebratur, si non fuerit servata
forma à statuto præscripta, c. 3. n. 36. ibid.

Actus agentium ultra eorum intentionem non
operantur, c. 5. n. 6. p. 41.

Actus legitimus alterari non debet, licet casus
eveniret à quo incipere non potuerit, cap. 5.
n. 14. ibid.

Actus nullitas ipso jure introducta in favorem
alicujus nihil operatur nisi parte volente, c. 6.
n. 30. & 31. p. 47.

Actus legitimi retractari non possunt, licet casus
eveniret à quo incipere non potuerunt, c. 6.
n. 40. p. 48.

Ex Actu nullo dominium non acquiritur, c. 9.
n. 11. p. 63.

Actus voluntarius habetur pro necessario si ha-
buerit originem à causa necessaria præceden-
te, c. 9. n. 30. p. 64.

Index Rerum

Actus factus ex juris necessitate & compulsionem non comprehenditur sub lege prohibente actum fieri, c. 9. n. 121. & 122. p. 76.

Actum fieri ex necessitate proveniente ab origine, vel ex dispositione & coactione legis, paria sunt, c. 9. n. 95. p. 72.

Actus gestus sub conditione de futuro, habetur pro puro, si jam conditio erat purificata, quamvis contrahentes ignorassent, c. 11. n. 4. & 5. p. 81.

Actus judiciales gesti à procuratore revocato, adversario & iudice ignorantibus revocationem, valent, c. 12. n. 13. p. 86.

Actus extrajudiciales, ut contractus, si fiant à procuratore revocato ignorante revocationem, sustinentur, c. 12. n. 14. ibid.

Ex Actu nullo voluntas elici potest & probari, c. 14. n. 2. p. 97.

Actus validus præcedens non tollitur per subsequenter invalidum & nullum, cap. 14. n. 12. pag. 98.

Agere potest creditor ex priori contracta nulliter innovato, & debet graduari in concursu, c. 14. n. 18. p. 99.

Actu principali permisso, quæ in consequentiam veniunt non attenduntur in iure, c. 17. n. 31. & 32. p. 110.

Actus ut valeat potius quàm quod pereat, quifque præsumitur velle, c. 4. n. 45. p. 38.

Actus à fine agentium judicatur, cap. 4. num. 45. ibid.

Æquidatata.

Æquiparatorum idem est iudicium, ac dispositio eadem, c. 13. n. 6. p. 92.

Æquiparatorum diversum est iudicium, ubi dari potest diversificatis ratio, c. 13. n. 12. ibid.

Alienatio.

Alienans rem communem solum intelligitur alienare eam partem, jus, & portionem quam in ipsa re habet, c. 5. n. 12. p. 41.

Alienatio rei hypothecaræ fit cum suo onere, c. 9. n. 25. p. 64.

Alienationis prohibitio à testatore facta non impedit translationem domini si poena fuerit imposita alienanti, c. 9. n. 54. p. 67.

Alienationi confiscatio æquiparatur, c. 9. n. 64. pag. 68.

Alienatio rei hypothecaræ, & casus Commissi, differunt, c. 9. n. 91. 92. & 93. p. 72.

Alienatione facta bonotum majoratus, vel fidei commissi, interveniente juris auctoritate, non attenditur jus successorum, c. 9. n. 110. pag. 75.

In Alienationibus quæ sunt ex vi coactiva legis, non attenditur voluntas domini, c. 9. n. 111. & 112. ibid.

Alienatione prohibita, intelligitur ea quæ fit ab homine sine necessitate, non quæ à lege inducitur, c. 9. n. 114. ibid.

Alienatio quæ lege inducitur non requirit solemnitates juris quæ aliàs adhibendæ sunt tam respectu minorum, quàm mulierum, c. 9. n. 116. 117. & 120. p. 76.

Alienatio ex causa necessaria à lege inducta non continetur sub prohibitione alienationis, c. 9. n. 119. ibid.

Alienatio nulla est si dominus alienet rem alienari prohibitam; nec transfert dominium in acquirentem, c. 12. n. 6. p. 85.

Pactum de non alienando impedit domini translationem, casu quo res alienetur, c. 12. n. 7. ibid.

Alienationis prohibitio cum Tertio conventa cuius interest rem non alienari, impedit translationem domini in acquirentem, siue sciverit illud pactum, siue non, cap. 12. num. 25. pag. 87.

Alienatio facta à debitore post concursum formatum, in eum qui concursum ignorabat, an valeat, c. 12. n. 43. & n. 44. & seqq. p. 89.

Alienatio facta à debitore post cessionem bonorum, seu decoctionem, nulla est, c. 12. n. 47. & 48. ibid.

Alienari possunt bona fideicommissi subiecta pro satisfactione creditorum testatoris, c. 12. n. 52. p. 90.

Alienandi facultas impetrata pendente concursu iudicio an valeat, c. 13. n. 8. 9. & n. 16. & aliis seq. p. 92.

Vid. Facultas.

Alienatio rei hypothecaræ de consensu creditoris non extinguit hypothecam, si alienatio nulla sit, c. 14. n. 10. p. 98.

Vid. Nullitas.

Apocha data ab uno ex Thesaurariis Regiis absque aliorum subscriptione, non relevat debitorem, c. 3. n. 20. & 21. p. 29.

Apochæ solutionis à Fisco faciendæ plures solemnitates & subscriptiones requirunt quæ non supplentur per testium probationem, c. 3. n. 29. p. 30.

Vid. Thesaurarius.

Vid. Solutio.

Appellare potest creditor à sententia lata contra debitorem intentantem remedium læisionis, c. 1. §. 2. n. 3. p. 10.

Vid. Creditor.

Argumentum, est unitum rei hypothecaræ, ergo est hypothecatum; non est constans, sed fallit in tribus casibus, c. 2. n. 69. p. 21.

Argumentum valet de tempore ad rem, & de re ad tempus, c. 2. n. 19. p. 17.

Argumentum de re ad personam, & è contra, valet, c. 8. n. 38. p. 58.

Argumentum à voluntaria alienatione rei hypothecaræ, ad casum Commissi, non valet, c. 9. n. 95. p. 72.

Argumentum à contrario sensu non valet quando absonus inde resularet intellectus, c. 12. n. 30. p. 90.

Assertioni Principis aut Notarii de facto alieno in præjudicium Tertii non statuitur, c. 3. n. 32. p. 30.

Assertioni unius non statuitur quando actus pro forma à pluribus simul celebrari debet, c. 3. n. 35. ibid.

Augmentum rei principalis, unum corpus efficitur cum ea, & ejusdem naturæ, c. 2. n. 3. & 4. p. 15.

Ad Augmentum rei principalis in obligationem deductæ dispositio extenditur ex tacita partium voluntate & interpretatione legis, cap. 2. n. 9. p. 16.

Quod procedit ex multorum sententia in contractu, sententia, & privilegio, n. 10. ibid.

Pactum de lucranda dote extenditur ad ejus augmentum superveniens, c. 2. n. 11. ibid.

Statutum disponens super lucro dotis, extenditur

& Verborum.

ditur ad ejus augmentum, n. 12. ibid.

Vid. *Dos*.

Concessio Territorii cum jurisdictione à Principe facta extenditur ad augmentum, c. 2. n. 13. ibid.

Jus universale hypothecatum extenditur hypotheca ad augmentum illius juris, c. 2. n. 7. p. 15.

Vid. *Hypotheca*.

Augmentum ad eum spectat ad quem spectat diminutio, c. 2. n. 23. p. 17.

Augmentum & diminutio pari passu ambulant, n. 24. ibid.

Augmentum per alluvionem naturaliter cum ipso fundo unitur, c. 2. n. 27. p. 18.

Vid. *Flumen*.

Augmentum alluvionis accrescit creditori hypothecario, c. 2. n. 33. ibid.

Et usufructuario, n. 34. ibid.

Et Emphyteutæ seu rei emphyteuticariæ, n. 35. ibid.

Augmentum proveniens ex causa alluvionis, & ex causa consolidationis, æquiparantur in jure, c. 2. n. 36. cum aliis seqq. ibid.

Vid. *Consolidatio*.

Augmentum proveniens ex præscriptione quasi alluvio dicitur, c. 2. n. 42. ibid.

Vid. *Præscriptio*.

Sicut Augmentum separabile non augeat rem, ita augmentum concretum & effixum rei hypothecariæ augeat hypothecam, c. 2. n. 54. p. 19.

Augmentum rei principalis deductæ in contractu an & quomodo subjiciatur eidem qualitatibus & hypothecis, c. 2. n. 55. ibid.

Augmentum noviter proveniens ex facto contrahentium subjicitur qualitatibus, conditionibus, & hypothecis prioris conditionibus, c. 2. n. 68. p. 21.

Augmentum majoratus proveniens ex aggregatione bonorum à Tertio facta, longè differt ab augmento ex natura rei, vel ex facto contrahentium, c. 2. n. 70. & aliis seqq. ibid.

Augmentum non sequitur naturam rei auctæ, quando inter utrumque datur diversa ratio, c. 2. n. 74. p. 22.

Dispositio super Augmento est novus contractus respectu Tertii, c. 2. n. 83. ibid.

Augmentum non sequitur naturam rei auctæ in præjudicium Tertii, c. 2. n. 86. p. 23.

Vid. *Majoratus*.

Augmentum comprehenditur sub nomine universalis, c. 2. n. 98. p. 24.

In his quæ sunt stricti juris an fiat extensio ad augmentum, c. 2. n. 10. & 99. p. 16. & 25.

Quando Augmentum provenit à contrahentibus, pacta conditiones, & hypotheca censentur repetita quæ erant in priori contractu; c. 2. n. 100. p. 25.

In Augmento rerum feudalium nova investitura non requiritur, c. 2. n. 108. ibid.

Augmentum seu Accessorium permanet illatum cum principale non est hypothecatum, c. 2. n. 114. p. 26.

Augmentum debet esse ejusdem qualitatis cum suo principali, c. 5. n. 25. p. 42.

B

Beneficium cessionis bonorum.

Beneficium cessionis bonorum quid operetur tam respectu debitoris quam creditorum ip-

sius, c. 17. n. 7. p. 108.

Beneficium cessionis bonorum, sive concursus, concessum est à lege, & favorabilius est scripto mortuario, c. 17. n. 26. p. 110.

Beneficium cessionis bonorum non imputatur debitori ad culpam, c. 17. n. 33. p. 111.

Vid. *Concursus Cessio*.

Vid. *Debitor*.

Beneficium Competentiæ.

Beneficium legis ne quis conveniatur ultra quàm facere possit deducto ne egeat, competens donatori, marito, socio, & aliis quibusdam, non prodest eorum fidejussoribus, nec heredibus, c. 1. §. 1. n. 3. p. 7.

Beneficium istud competentie est merè personale, c. 1. §. 1. n. 11. p. 8.

Vid. *Exceptio*.

Beneficium l. 2. C. de rescind. vendit.

Beneficio leg. 2. C. de rescind. vendit. an possint uti creditores pro rebus debitoris cum enormi læsione venditis, c. 1. n. 31. p. 6.

& §. 2. n. 2. p. 10. n. 12. cum seqq. p. 11.

Beneficium leg. 2. Cod. de rescind. vendit. an locum habeat in venditione pignoris facta per creditorem, c. 1. §. 2. n. 67. cum seqq. usque ad fin. p. 11. & seqq.

Beneficium leg. 2. est personale solis contrahentibus competens, cap. 1. §. 2. n. 8. p. 10. & n. 20. pag. 12.

Beneficium leg. 2. datur vendenti per procuratorem, c. 1. §. 2. n. 17. ibid.

Beneficium leg. 2. conceditur debitori in bonis quæ venduntur ad instantiam creditorum in subastatione, c. 1. §. 2. n. 18. ibid.

Multo magis in pignore vendito à solo creditore citra hastam publicam, n. 19. ibid.

Beneficio leg. 2. Tertius uti non potest; sed aliud est de creditoribus ex persona debitoris agentibus, c. 1. §. 2. n. 20. ibid.

Beneficium Ecclesiasticum.

Beneficium incompatible non vacat ipso jure; quandiu possessio secundi non est pacifica, sed litigiosa, c. 6. n. 37. p. 48.

Beneficio acquisito à pensionario irrevocabiliter, extinguitur pensio, nec reviviscit quamvis beneficium ipsum postea dimiserit, c. 6. n. 39. & n. 44. 45. 46. p. 49.

Secus si revocabiliter tantum, n. 25. p. 46.

Beneficii titulo manente apud pensionarium revocabiliter, non extinguitur pensio, sed dormit, c. 6. n. 5. p. 45. & 31. p. 47.

Si verò perfecte & irrevocabiliter, extinguitur vi consolidationis, n. 8. ibid. p. 46.

Vid. *Pensio*.

Beneficiarius consentiens resignationi salvo beneplacito summi Pontificis, potest interim revocare consensum; c. 53. n. 29. p. 94.

Bona.

Verbum, *Bona* adjectum genitivo, *Majoratus* indicat omnia bona pertinentia ad majoratum, sive ex dominio, sive ex possessione, c. 2. n. 116. p. 26.

Bonorum dispositio per nomina possessiva comprehenditur omnia bona mobilia, & immobilia, jura, & actiones, c. 2. n. 117. ibid.

Bona aggregata Majoratui an veniant sub hypotheca bonorum ipsius majoratus, c. 2. per tota p. 15.

Vid. *Facultas*.

Bona aggregata majoratui non sunt accessoria ad bona antiqui majoratus, sed æque principaliter

Index Rerum

paliter considerantur, c. 2. n. 110. p. 25.
 Quod limitatur & declaratur, n. 112. ibid.
 Bona non possunt manere obligata pro eodem
 apud eundem, c. 4. n. 38. p. 37.
 Bonorum separatio peti potest à creditoribus de-
 functi, ut ex ejus bonis nihil capiant credito-
 res hæredis, c. 4. n. 37. ibid.
 Bona quæ incidunt in Commissum ob culpam &
 pœnam transeunt libera ab omni onere in do-
 minum directum, c. 9. n. 5. p. 62.
 Bona emphyteutica redeunt ad dominum dire-
 ctum libera, ex natura rei & conditione con-
 tractus, c. 9. n. 16. & 27. p. 64.
 Bona non dicuntur nisi deducto ære alieno, &
 ideo bonis omnibus confiscatis, vel ex parte
 quotitativa, obligatur fiscus creditoribus de-
 linquentis: secus in confiscatione speciali
 ex causa Commissi, cap. 9. num. 84. p. 70. &
 n. 88. p. 71.
 Vid. *Fiscus*.
 Bona majoratus hypothecata ex facultate regia
 non immutantur vel in forma, vel in quali-
 tate, licet remaneant libera apud ultimum
 possessorem, familia extincta, c. 10. n. 12. &
 14. p. 78.
 Bonorum majoratus substantia non destruitur
 per libertatem majoratui supervenientem, c. 10.
 n. 16. ibid.
 Bona majoratus sunt libera autoritate princi-
 pis, dum ipse concedit facultatem ea obli-
 gandi jure hypothecæ, & ideo quoad hypo-
 thecam non immutantur per libertatem super-
 venientem ex familiæ extinctione, c. 10. n. 20.
 ibid. & n. 24. p. 79.
 Bona hypothecata transeunt in quemlibet posses-
 sorem cum suo onere, c. 10. n. 17. ibid.
 Vid. *Majoratus. Hypotheca*.
 Bona majoratus an possint obligari tanquam li-
 bera ab ultimo possessore viventibus adhuc
 vocatis qui postea prædeceserunt possessori,
 c. 11. per tot. p. 80.
 Bonorum administrationis interdictio impedit
 domini translationem & alienationem, c. 12.
 n. 45. & seqq. p. 89.
 Vid. *Interdictio*.
 Bona vinculata obligari vel alienari non possunt
 absque facultate regia, quæ an profit credi-
 tori impetrata post concursum formatum, latè
 discutitur, c. 13. per tot. p. 91.
 Vid. *Facultas*.
 Bona Feudalia alienandi facultas pendente con-
 cursus judicio an sit valida, cap. 13. num. 8.
 p. 92.
 Bona Ecclesiæ si fuerint alienata reservato bene-
 placito sedis Apostolicæ, an valeat alienatio,
 c. 13. n. 30. cum aliis seqq. p. 94.
 Bonorum adventitiorum filii administratione &
 usufructu pater privatur ob dilapidationem,
 non secus ac per mortem, cap. 15. per tot.
 p. 100. & maxime n. 13. & seqq. p. 101.
 Vid. *Pater*.
 Bona vinculata malè dissipantes privantur omni
 jure & commoditate illorum, c. 15. n. 16. &
 17. ibid.
 Bona specificè obligare, vel genericè per nomen
 univèrsale, ut gregem, peculium, &c. diffè-
 runt, c. 2. n. 97. p. 24.

Cambium.

Dans literas Cambii non tenetur reddere
 pecunias acceptas, alio in loco à se sol-
 vendas accipienti literas, nisi certus sit fuisse
 intimatas suo mandatario cui directæ fue-
 rant, ubi redditur ratio, cap. 3. num. 41.
 & 42. p. 31.
 In literis Cambii traditis creditori non est lo-
 cus penitentiae unius altero invito, cap. 3.
 n. 43. ibid.
 Vid. *Protestatio*.
 Scriptor literarum Cambii constituitur in mora
 si solutio non fuerit facta die & loco assigna-
 tis, c. 3. n. 49. p. 32.
 Vid. *Mora*.
 Cambii Contractus censetur perfectus ex tra-
 ditione pecuniæ & literarum, cap. 3. n. 57.
 ibid.

Causa.

Causa quæ producit effectum successivum cessan-
 te, cessat effectus, c. 17. n. 42. p. 111.
 Limitata causa limitatum producit effectum, c. 5.
 n. 7. p. 41.

Cessio.

Cessio bonorum, & Cessio juris vel actionis,
 differunt, nec valet consequentia de una ad
 aliam, c. 1. n. 1. p. 2.
 Cessio juris transfert in cessionarium jus compe-
 tens cedenti, c. 1. n. 2. ibid.
 Et de significatione verbi, *Cedere*, ibid.
 Cessio bonorum non est translativa & abdicati-
 va juris sed consignativa & destinativa: &
 de utriusque differentia, cap. 1. nu. 3. & seqq.
 ibid.
 Ex cessione bonorum debitoris tractant credito-
 res dumtaxat de justificatione crediti, cap. 1.
 n. 5. p. 3.
 Expenditur ad id Doctor Olea, exponitur & no-
 tatur, ibid.
 Cessio necessaria non est ut creditores possint
 movere actiones debitori decocto competentes
 post concursum formatum, c. 1. n. 18. 19. p. 4.
 & n. 24. p. 5.
 Cessio bonorum varios producit effectus in fa-
 vorem creditorum, c. 1. n. 20. & 22. p. 4.
 Cessio debitoris non requiritur, ut possint cre-
 ditores in concursu agere vel excipere ad con-
 servanda bona & jura debitoris, c. 1. n. 38.
 39. & 40. p. 6. & 7.
 Cessio debitoris non est necessaria ut creditores
 possint intentare læsionem enormem, vel enor-
 missimam, c. 1. §. 2. per tot. p. 10.
 Et quid in pignore vendito à priore creditore,
 an posterior agere possit adversus emptorem
 ex remedio *leg. 2. C. de rescind. vendit.* n. 6. &
 seq. ibid.
 Cedi non potest quod transmitti non potest: &
 è converso: quod transmissibile admittit ces-
 sionem, c. 1. §. 1. n. 6. & 7. ibid.
 Cessionis bonorum beneficium quid operetur
 tam respectu debitoris, quam creditorum ipsius,
 c. 17. n. 7. p. 109.
 Vid. *Beneficium cessionis bonorum*.
 Cessio est juris & actionis ex aliquo titulo in
 alium facta translatio, c. 1. n. 2. p. 2.
 Cessione facta bonorum à debitore decocto, an
 possit ipse agere in judicio, c. 1. n. 5. p. 3.

Cessionarius

& Verborum.

Cessionem tantum lex exigit in Tertio qui nomine proprio agit ad suam utilitatem de jure ad debitorem pertinente, c. 1. §. 2. n. 5. in fin. pag. 10.
Secus si agat ex persona sui debitoris, n. 2. & seqq. ibid.

Clausula.

Clausula hypothecæ bonorum majoratus apponi solita in rescripto regio, cap. 10. num. 13. pag. 78.

Clausula, *omnia & singula*, in obligatione generalis bonorum debitoris, operatur specialem hypothecam in singulis, cap. 10. num. 22. pag. 79.

Clausula, *reservato beneplacito sedis Apostolicæ*, in alienatione rerum Ecclesiæ, quid operetur, c. 13. n. 10. & 31. p. 94.

Clausula, *salvo beneplacito*, &c. in contractibus rerum alienari prohibitarum, effectus, c. 13. n. 34 p. 95.

Commissum.

Commissum præscribitur contra Fiscum per quinquennium, c. 9. n. 3. p. 62.

Commissum efficit ut bona delinquentis transeant seu revertantur libera ad dominum directum, c. 9. n. 5. ibid.

Et n. 26. & 27. in Emphyteusi, p. 64.

Commissi poena solum incurritur propter introductionem mercium prohibitarum, non vero propter negotiationem & commercium, c. 9. n. 55. 56. & 57. p. 67.

Commissura seu Contrabannum est crimen & criminaliter judicari ac puniri potest, n. 58. & 59. ibid.

Commissum propter contrabannum, vel ob non factam professionem, an sit distinguendum, c. 9. à n. 68. usque ad 71. p. 68.

Commissi poena inducit resolutionem juris delinquentis in mercibus, & acquisitionem earumdem fisco, c. 9. n. 75. p. 69.

Vid. *Confiscatio*.

Commissi casus non est alienatio, sed privatio & amissio rerum à lege inducta, non attentata voluntate debitoris delinquentis, c. 9. n. 91. & 92. p. 72.

Vid. *Merx*.

Concursus.

Concursu pendente, debitor omnia jura sua retinet, dominium & possessionem bonorum suorum, movetque actiones cum interventu creditorum, c. 1. n. 4. p. 2.

Concursus judicio ad bona mulieris peracto, possunt creditores, qui eam proprio nomine obligatam habent, excipere de nullitate aliarum obligationum, quas cum marito contraxerat, ex eo quod sit indotata ratione læsionis ultra dimidium dotis, quamvis ipsa hanc nullitatem omiserit, c. 1. n. 13. p. 4.

Concursu legitime formato, possunt creditores movere omnes actiones debitori competentes absque cessione contra quoslibet, ad effectum, ut ea bona & jura ad concursum perveniant, c. 1. n. 18. ibid.

Neque hæc potestas creditoribus competit omnino ex cessione bonorum imbibita in judicio concursus, c. 1. n. 19. ibid.

Vid. *Cessio*.

Concursu pendente an possint creditores impetrare facultatem Regiam, quam debitor omiserat super contractu bonorum Majoratus, vel feudali, c. 1. n. 37. p. 6.

Vid. *Creditor*.

Concursu formato à Pensionario beneficii Ecclesiastici contra debitorem pensionis, an & quando graduari debeat, cap. 6. n. 48. & 49. pag. 49.

Vid. *Pensio*.

Concursu formato, dominus rei in concursum deductæ præfertur cæteris creditoribus etiam anterioribus & privilegiatis, cap. 9. num. 4. p. 62.

Contrarium defenditur respectu anteriorum creditorum, c. 9. n. 23. p. 64.

Concursus judicio formato, debitor privatur bonorum suorum administratione, & habetur pro mortuo, c. 17. n. 2. p. 85.

Concursu formato, debitor decoctus non est per se bona legitima ad recipiendam solutionem rei sibi debita, c. 12. n. 24. p. 87.

Concursus formatus impedit ne debitor res suas alienando transferre possit earum dominium in acquirentem in præjudicium creditorum, c. 12. n. 26. ibid.

In Concursu judicio debitor est legitimus contradictor & pars provocans creditores suos, c. 12. n. 36. p. 88.

Concursus ignorantia probabilis liberat solventem debitori decocto, c. 12. n. 24. p. 87.

Vid. *Debitor. Ignorantia*.

Concursu pendente, potest conveniri debitor coram alio iudice competente & convenire ipse suos debitores, & acta valebunt nisi opponatur exceptio concursus, cap. 12. n. 37. p. 88.

Non tamen in præjudicium creditorum non citatorum, qui adversus sententiam reclamare possunt, n. 38. ibid.

Vid. *Sententia*.

Concursu formato, mandatum à debitore datum ad negotia expirat, c. 13. n. 7. & 12. p. 92. & 20. p. 93.

Vid. *Mandatum*.

Concursus judicio formato, possessor majoratus nihil potest agere in præjudicium creditorum, c. 13. n. 19. ibid.

Concursu formato an possint creditores impetrare facultatem contrahendi super bonis vinculatis, c. 13. n. 42. & seqq. p. 96.

Concursus judicio pendente cessat interesse ex mora, ex stylo quorundam Tribunalium, c. 17. n. 1. p. 108.

Concursus judicium non impedit peti usuras prius debitas, c. 17. n. 3. ibid.

Concursus judicio pendente debitor propter infirmationem debiti damnari potest ad interesse ex mora, c. 17. n. 4.

Limita, ut n. 5. ibid.

Concursus judicio pendente usuræ non currunt in præjudicium posteriorum creditorum, c. 17. n. 6. ibid.

Concursus judicio à debitore formato, contrahitur impedimentum solvendi, sed voluntarium, c. 17. n. 17. p. 109.

In Concursus judicio multa possunt excusare debitorem à mora, c. 17. n. 27. p. 110.

Concursus judicio pendente, debitor non potest valide solvere creditoribus suis, cap. 17. n. 28. ibid.

Concursus superveniens non tollit usuras jam debitas ex mora commissa de præterito, licet extinguat cursum illarum pro futuro, cap. 17. n. 37. 38. & 44. p. 111.

Conj

Index Rerum

Concurfus iudicio formato, ufura ex mora non debentur, quia debitor defuit efle in mora, c. 17. n. 41. & 42. ibid.

Conduclio.

Conduclio reuivifcit nec extinguitur per emptio- nem rei conduclæ nulliter factam, cap. 14. n. 14. p. 98.

Confeflio.

Confeflio facta in instrumento nullo, fufinetur, vitiatò instrumento, c. 14. n. 5. p. 97.

Confifcatio.

Confifcatio ex caufa Commiffi, fit ob delictum, & ad publicam viudictam, c. 9. n. 7. p. 61.

Confifcatio æquiparatur alienationi, c. 9. n. 64. p. 68.

Confifcatio partis quotitivæ bonorum delin- quentis non obligat fifeum erga creditores ipfius delinquentis in folidum, fed tantum pro rata rerum confifcatarum portione, c. 9. n. 82. p. 70.

Confifcatio rei particularis, feu mercium ex caufa Commiffi, non obligat fifeum erga cre- ditores delinquenti, c. 9. n. 83. p. 70. & n. 88. p. 71.

In Confifcatione mercium ex caufa Commiffi, non attenditur diftinctio de alienatione volun- taria, vel neceffaria, pro confervando cre- ditorum hypotheca, c. 9. n. 90. ibid.

Confifcatio mercium prohibitarum, eft fpecialis, nec afficit reliquum delinquentis patrimonium, c. 9. n. 6. p. 97.

Pragmaticæ Regni imponentes pœnam Confif- cationis mercium prohibitarum referuntur & declarantur, cap. 9. n. 44. ufque ad num. 58. pag. 66.

Confufio.

Confufio non admittitur in præiudicium Tertii, c. 4. n. 19. p. 35.

Confufio fi in præiudicium Tertii admitteretur, fa- cile aperiretur via fraudandi creditores in fua hypotheca, c. 4. n. 20. ibid.

Confufio actionum nunquam extenditur ad hy- pothecam Tertii, quæ femper manet illæfa, c. 4. n. 21. 22. & 23. p. 36.

Confufio iurium in perfona debitoris, eft redu- cibilis ad priorem formam ad effectum præ- fervandi hypothecam fuper fructibus, c. 4. n. 35. p. 37.

Confufa fpecie cum eadem fpecie materiæ, res adhuc dicitur extare, c. 4. n. 47. p. 38.

Vide *Hypotheca*.

Consolidatio.

Consolidatio ufusfructus cum proprietate, auget hypothecam fuper fundo contractam, c. 2. n. 15. p. 16. & n. 26. p. 17.

Consolidatio ufusfructus cum proprietate æqui- paratur alluvioni, c. 2. n. 36. p. 18.

Ex quacunque caufa consolidatio proveniat, n. 37. ibid.

Consolidatio dominiij utilis cum directo, & ufus- fructus cum proprietate, auget majoratum, c. 2. n. 36. ibid.

Vide *Augmentum*.

Consolidatione extinguitur ufusfructus, c. 4. n. 3. & alij feqq. p. 34.

Vide *Ufusfructus*.

Aliud eft extingui hypothecam fuper ufusfructu impofitam per consolidationem cum proprie- tate quam habet Tertius, aliud verò confo- lidari ius ufusfructus cum proprietate, nunc reperta apud debitorem obligatum; cap. 4.

num. 29. & 30. p. 36.

Consolidatio contingens in perfona debitoris re- cipit feperationem ad favorem ejus qui habet ius ad ufumfructum, vel emphyteufum, c. 4. n. 30. ibid.

Consolidatio in perfona debitoris folum inducit mutationem extrinfecam in commoditate fru- ctuum antea obligata, c. 4. n. 31. p. 37.

Consolidatio non extinguit hypothecam quoties res obligata eft reducibilis ad priorem for- mam, c. 4. n. 44. & 35. ibid.

Vide *Hypotheca*.

Consolidatio bonorum defuncti & heredis indu- citur ex additione hereditatis, ita ut unicum fiat patrimonium, c. 4. n. 36. ibid.

Consolidatio ufusfructus cum proprietate nihil officit ius creditoris habentis hypothecam fuper jure consolidato, c. 7. n. 2. & 3. p. 50.

Aliud eft consolidari ufumfructum, vel pensio- nem, in perfona alterius qui non fit debitor illius: aliud verò consolidari in perfona debi- toris, c. 7. n. 7. p. 51.

Consolidatio refcifla, vel irrita facta non extin- guit ufumfructum, c. 14. n. 11. & 15. p. 98.

Contrahim. Contrahere.

Contrahentes ex eodem facto non intelliguntur fibi ipsis & intentioni fuz principali velle contradicere, c. 4. n. 44. p. 38.

Contrahentium intentio fuper hypotheca ufus- fructus videtur efle ut finiatur per mortem debitoris, c. 5. n. 3. p. 41. & n. 29. p. 43.

Contrahentis obligatio non extenditur ultra ex- preffa, c. 5. n. 5. p. 41.

Contractus verba referuntur ad tempus quo fuit celebratus, c. 5. n. 15. & 16. p. 42.

Contractus Cambii. Vid. *Cambium*.

Contractum feu commercium certarum rerum prohibitarum fub pœna lex non annulat, fed tantum pœnam refofcit ab inobedientibus, c. 9. n. 51. 52. & 53. p. 66.

Vide *Pragmatica*.

Contractus geflus fub conditione de futuro, habetur pro puro, fi jam conditio erat puri- ficata, licet contrahentes ignorarent, c. 11. n. 5. p. 81.

Contractus primus an poffit ratificari in præju- dicium fecundi creditoris, cap. 11. n. 20. & feq. pag. 82.

Vide *Ratibabitio*.

Extremum inhabile ad quod refertur contra- ctus impedit fictionem retroactivam, c. 11. n. 23. p. 83.

Contractus à debitore gefsi poft formatum con- curfum, funt ipfo jure nulli, c. 12. n. 3. p. 85. & n. 55. p. 90.

Contrahens cum infitote revocato per mor- tem domini qui cum mercibus exercendis præ- pofuerat, valide contrahit, cap. 12. num. 11. pag. 86.

Contractus gefsi à procuratore ignorante revo- cationem mandati fufinentur, cap. 12. n. 14. pag. 86.

Nulliter contrahitur cum his quibus bonorum administratio à jure vel Jodice interdicta eft, c. 12. n. 45. p. 89.

Etiamsi contrahens ignoraverit interdictionem, n. 46. ibid.

Contractus nullitatem quando lex operatur, ignorantia non pfodest contrahenti, cap. 12. n. 51. p. 90.

Contrahens cum infitote poft mortem præ- ponentis,

& Verborum.

ponentis, valide contrahit, siue mortem domini sciverit, siue non, cap. 12. num. 53. & 54. ibid.

Contrahendi facultas super bonis vinculatis à quo possit vel debeat impetrari, cap. 13. n. 17. p. 92.

Contrahendi facultas super bonis vinculatis impetrata nomine possessoris sine ejus mandato inutilis est, c. 13. n. 21. p. 93.

Nisi possessor illam ratam habeat expressè vel tacite, n. 22. ibid.

Sed hæc ratihabitio possessoris post decoctionem nullius est momenti, n. 23. ibid.

Contrahendi facultas regia super bonis majoratus operator tantum ex tempore data, non ex tempore contractus, c. 13. n. 24. ibid.

Contractus super bonis vincularis celebratus sub conditione impetrandi assensum regium, ante impetrationem non obligat contrahentes qui ab illo recedere possunt, cap. 13. n. 27. ibid.

Contractus suspenditur si reservatum sit principis beneplacitum, & interim partes pœnitere possunt, c. 13. n. 32. p. 95.

Secus post expeditionem beneplaciti, nu. 33. ibid.

In Contractibus rerum alienari prohibitarum quid operetur clausula *Reservatio beneplaciti*, &c. c. 13. n. 34. ibid.

In Contractu super rebus feudalibus sub conditione impetrandi assensum domini directi, pœnitentiæ loco est, contra Carleval. cap. 13. n. 35. ibid.

Contractus super bonis majoratus ex defectu facultatis regie, nullus est ab initio, licet sub conditione illam impetrandi factus sit, c. 13. n. 38. p. 96.

Contractus inchoatus & nondum perfectus incidens in casum à quo incipere non potuit, viriatur, c. 13. n. 39. ibid.

Vide *Creditor*.

Per Contractum secundo loco factum, non censetur recessum à primo, si secundus sit inutilis, c. 14. n. 13. p. 98.

Vide *Nullitas*.

Contrahentium voluntas non potest declarari ex contractu nullo, quidquid sit de ultiræ voluntate, c. 14. n. 19. p. 99.

Contrahentes non dicuntur habere animum novandi, si secundus contractus sit nullus & inutilis, c. 14. n. 20. ibid.

Vid. *Obligatio*.

Creditor.

Creditores post concursum formatum an egeant cessione debitoris ad agendum, vel excipiendum, & defendendum bona ipsius, c. 1. n. 6. & per tot.

Creditores ex cessione bonorum tractant solum de suorum creditorum justificatione, c. 1. n. 5. ibid.

Creditor potest repellere fideiussorem adversus debitorem agentem, eo quod omiserit exceptiones sibi, & principali competentes, c. 1. n. 12. p. 4.

Creditores an possint opponere in judicio concursus omnes exceptiones debitori competentes, c. 1. n. 14. ibid.

Creditores quo jure, quave ratione movere possint actiones debitori competentes contra quoslibet post concursum legitime formatum, c. 1. n. 15. p. 4. usque ad 34. p. 6.

Creditores in hoc actionum & exceptionum usu nihil sibi exigunt, sed debitori & corpori concursus, c. 1. n. 24. p. 5.

Creditores, juris censurâ, dicuntur procuratores debitoris decocti, de quibus tanquam interesse habentibus lex confidit, cap. 1. n. 25. ibid.

Creditor ratione sui interesse potest stipulari debitori, c. 1. n. 26. ibid.

Creditores ad recuperationem honorum debitoris, non egent mandato expresso, sufficit enim tacitum & legale, c. 1. n. 27. ibid.

Creditor debitoris emphyteuticarii decocti potest solvere domino directo pensionem debitam absque mandato debitoris, c. 1. n. 28. & 29. ibid. & seq.

Creditores hæreditarii, & legatarii, possunt agere contra transactionem initam inter hæredem institutum & successorem ab intestato, & dicere testamentum esse validum, cap. 1. n. 30. p. 6.

Creditor potest provocare condominum rei communis hypothecatæ à suo debitore, & debitor tenetur stare huic divisioni, c. 1. num. 31. ibid.

Creditores possunt agere ad recuperandum pignus debitoris sui venditum per alium creditorem, c. 1. n. 31. ibid.

Creditores possunt intentare actionem læsionis contra emptorem rerum debitoris, cap. 1. n. 32. ibid.

Idemque procedit in datione in solutum à debitore facta, n. 33. ibid.

Creditores possunt agere virtute pacti de retrovendendo appositum in favorem debitoris, c. 1. n. 34. ibid.

Quod intelligi debet in subsidium, n. 35. ibid.

Creditores contra debitores debitoris sui possunt movere actiones personales, cap. 1. n. 36. ibid.

Creditor donatarii potest petere insinuationem pro validitate donationis, cap. 1. numer. 37. ibid.

Creditor pendente concursu potest impetrare facultatem Regiam quam debitor neglexit petere pro obligandis bonis majoratus, vel feudi, c. 1. n. 38. ibid.

Creditores siue agendo, siue excipiendo, possunt comparere ex persona debitoris in judicio absque cessione ad conservanda bona ipsius debitoris, c. 1. n. 39. & 40. p. 7.

Creditores singuli admittuntur ad se invicem excludendos in judicio Concursus, c. 1. n. 23. p. 4.

Creditores donatoris an sibi possint deducere portionem debitori competentem ex causa donationis ne egeat, c. 1. §. 1. n. 1. p. 7.

Opinio negativa proponitur à n. 2. usque ad 8. ibid.

Opinio affirmativa; quod scilicet creditores hoc beneficio competentie frui possint ex persona debitoris donatoris, n. 8. & seqq. p. 8.

Creditores satisfaciendi sunt ex actionibus debitori suo competentibus etiam ad sustentationem ipsius, ut declaratur & probatur, c. 1. §. 1. n. 9. cum aliis seqq.

Creditores non agunt ex jure cesso à debitore donatore, sed tanquam procuratores ipsius, c. 1. §. 1. n. 17. p. 9.

Creditorum omnium æqualiter interest bona debitoris communis defendere; imò multo magis eorum qui personalem tantum actionem

Index Rerum

actionem, c. 1. §. 1. n. 18. ibid.
 Inter Creditores hypothecarios ex causa locati-
 va & onerosa an servetur regula, *Qui prior*
est tempore, &c. c. 1. §. 1. n. 19. ibid.
 Creditores possunt uti actionibus & exceptioni-
 bus competentibus debitori absque cessione,
 c. 1. §. 2. n. 1. p. 10.
 Creditores ex personâ debitoris possunt intentare
 lationem enormem vel enormissimam, c. 1. §.
 2. n. 2. ibid.
 Creditor potest appellare à sententia lata contra
 debitorem intentantem lationem, n. 3. ibid.
 Creditores posteriores possunt movere remedium
 lationis contra adjudicationem factam primo
 creditori, c. 1. §. 2. n. 4. ibid.
 Creditor secundus an possit intentare remedium
leg. 2. C. de rescind. vend. in venditione pigno-
 ris facta à primo creditore sine dolo, c. 1. §. 2.
 n. 6. ibid.
 Opinio negativa proponitur n. 7. & aliis seqq.
 usque ad 12. ibid.
 Opinio affirmativa probatur quod tam de-
 bitori quàm creditoribus ex ejus persona com-
 petat remedium *d. leg. 2.* contra venditionem
 ritè factam à primo creditore, à n. 12. usque
 ad fin. p. 11. & seqq.
 Creditores bona majoratus ex facultate Regia
 hypothecata discutientes, an jus habeant ad
 augmentum superveniens post obligationem
 celebratam, c. 2. per tot. p. 15.
 Creditores possunt petere separationem bonorum
 defuncti à bonis heredis ne creditores ipsius
 heredis ex bonis defuncti quidquam capiant,
 c. 4. n. 37. & 38. p. 37.
 Creditores delinquentis an præferantur Fisco in
 mercibus quæ in Commissum inciderunt, c. 9.
 per tot. p. 61.
Vide Confiscatio. Commissum. Merx.
 Creditores delinquentis ex causa Commissi non
 possunt prætere hanc hypothecam in mercibus
 confiscatis ob defectum domini in debitore,
 c. 9. n. 12. p. 63.
 Creditores an possint impedire demolitionem do-
 mus debitoris ob enorme delictum ipsius,
 c. 9. n. 31. 32. & 33. p. 65.
 Sed vide etiam, n. 89. ejusd. c. p. 111.
 Creditores delinquentis etiam chirographarii
 præferuntur fisco exigenti penam delicti, c. 9.
 n. 60. cum aliis seqq. p. 67.
 Quæ tamen conclusio valde controvertitur,
 & variz DD. sententiz super ea referuntur
 cum quinque distinctionibus, ibid. usque ad
 n. 73. p. 69.
 Creditoribus præfertur Fiscus in mercibus quæ
 in commissum quoquo modo inciderunt, c. 9.
 n. 74. & seqq. ibid.
Vide Fiscus.
 Creditibus nocere non potest possessor major-
 atus post formatum concursum: nec impe-
 trare rescriptum confirmatorium præcedentis
 alienationis, c. 13. n. 19. & 20. p. 93.
 Creditor impetrans facultatem alienandi bona
 majoratus in vim pacti præcedentis decoctio-
 nem debitoris, dicitur impetrare sine debi-
 toris consensu, c. 13. n. 36. p. 95.
 Creditor impetrans assensum regium post forma-
 tum concursum à debitore, graduari non
 potest ad bona majoratus, c. 13. n. 40. p. 96.
 Creditores quibuscum formatum est concursus
 judicium, eo pendente possunt ex jure &
 persona debitoris communis valde impetra-

re facultatem regiam pro validitate contra-
 ctuum super bonis majoratus in favorem ipsius
 debitoris celebratorum sub conditione impe-
 trandi regium assensum, c. 13. n. 41. 43. & 44. ibi.
 Creditor consentiendo alienationi rei sibi obliga-
 tæ, recuperat hypothecam, si contractus alie-
 nationis sit nullus, c. 14. n. 10. p. 98.
 Creditor potest agere ex pæstor contractu nulliter
 innovato, & debet graduari in concursu, c.
 14. n. 18. p. 99.
 Creditor posterior an possit præferri anterioribus
 ex rescripto Principis, c. 16. n. 1. p. 104.
 Creditor potest acquirere jus hypothecæ in
 bonis debitoris ex rescripto Principis, cap. 16.
 n. 1. ibid.
Vide Rescriptum.
 Creditori jus quæsitum non tollitur à Principe,
 c. 16. n. 22. p. 106.
Vide Principis.
 Creditor ex decreto *Ferdinandi Regis* hypotheca-
 riam actionem dividere coactus est adversus
 omnes bonorum hypothecatorum possessores,
 ex æquitate, c. 16. n. 6. & 7. p. 104.

D

Debitor

Debitor sui ipsius nemo esse potest, c. 6. n. 21.
 22. p. 47.
 Debitor non potest constituere hypothecam in
 re aliena, c. 9. n. 24. p. 64.
 Debitoris jure resolutio in mercibus confiscatis ex
 causa Commissi, resolvantur hypothecæ cre-
 ditorum, cap. 9. n. 77. 94. 97. & 102. p. 69.
 & seqq.
 Debitoris delictum an & quomodo noceat cre-
 ditoribus, c. 9. per tot. p. 61.
Vide Hypotheca.
 Debitor decoctus post formatum concursus ju-
 dicium privatur administratione bonorum
 suorum & habetur pro mortuo, cap. 12. n. 2.
 p. 85.
 Debitor debitoris decocti non liberatur solvendo
 ipsi, nisi probabiliter ignoraverit concursum
 & decoctionem, c. 12. n. 24. p. 87.
Vide Concursus. Ignorantia.
 Debitor decoctus privatur rerum suarum admini-
 stratione, c. 12. n. 31. p. 88.
 Et ideo sententia contra debitorem lata post for-
 matum concursum non nocet creditoribus,
 c. 12. n. 32. & aliis seqq. ibid.
 Debitor in judicio concursus est pars formalis
 provocans suos creditores, ut contra ipsum
 sua jura deducant, & sic est legitimus con-
 tradictor, c. 12. n. 36. ibid.
Vide Sententia.
 Debitor etsi privatur rerum suarum administra-
 tione post formatum concursum, non tamen
 desinit esse dominus & possessor, c. 12. n. 46.
 & 41. p. 89.
 Debitor, etiam pendente concursu, potest coram
 alio iudice competente convenire suos debito-
 res, non tamen in præjudicium creditorum non
 citatorum, c. 12. n. 47. & 48. ibid.
 Debitor post concursum formatum non potest
 res suas alienando transferre dominium in ad-
 quirentem, c. 12. n. 26. p. 87.
 Et quid si acquirens ignoret concursum, n. 43.
 44. & aliis seqq. p. 89.
Vide Alienatio.

Debitor

& Verborum.

Debitor exigens ea quæ sibi debentur, pendente concursu; tenetur crimine stellionatus, cap. 12. n. 4. p. 85.

Vide Solutio.

Debitor qui bonis cessit habetur pro mortuo circa actus tangentes bonorum suorum administrationem, c. 13. n. 2. p. 91.

Debitor decoctus non habet velle neque nolle; c. 13. n. 26. p. 93.

Debitor sæpe impetrant rescipta moratoria etiam in præjudicium creditorum; c. 16. n. 2. p. 104.

Debitor impetrans dilationem moratoriam debet satisfacere de solvendo post terminum; c. 16. n. 12. & 13. p. 105.

Debitor propter inficiationem debiti, damnari potest ad interesse propter moram, etiam pendente iudicio concursus, cap. 17. num. 4. pag. 108.

Secus tamen est si fateatur, & sola mora procedat ex iudicio concursus, cap. 17. numer. 3. ibid.

Debitor an excusetur à mora & interesse propter moram debito ob difficultatem solvendi; c. 17. num. 13. p. 109.

Debitor formans iudicium concursus, voluntarium contrahit impedimentum solvendi creditoribus suis, c. 17. n. 17. p. ibid.

Debitor speciei interitu illius liberatur regulariter; c. 17. n. 22. ibid.

Debitor speciei interitu illius non liberatur si mora præcesserit, c. 17. n. 23. p. 110.

Debitor non potest valideolvere creditoribus suis, pendente iudicio concursus, c. 17. n. 28. ibid.

Debitoris culpa non imputatur beneficium cessionis bonorum, c. 17. n. 33. p. 111.

Debitor excusatur à mora & interesse propter impotentiam solvendi, c. 17. n. 34. ibid.

Maximè si impotentia præcesserit moram; n. 35. ibid.

Debitor definit esse in mora quæ habet tractum temporis successivum, post formatum iudicium concursus, c. 17. n. 41.

Defendere. Defensor.

Defendere est eandem vicem quam reus subire; c. 1. §. 1. n. 15. p. 8.

Defensor in quo differat à fideiussore; c. 1. §. 1. n. 18. pag. 9.

Delictum. Delinquens.

Vid. Domus.

Delinquens amittit ipso jure dominium mercium confiscatarum ex causa Commissi, c. 9. num. 13. & 14. cum aliis seqq.

Vid. Creditor. Hypotheca. Merx.

Delinquens ante delictum admissum erat dominus, & privatur suo dominio tantum, ex quo delictum consummavit, cap. 9. num. 37. & 42. p. 65.

Delinquens in atrocioribus privatur ipso jure dominio & administratione rerum suarum à tempore delicti, c. 9. n. 78. p. 69.

Delictum debitoris licet importet pœnam amissionis bonorum ipso jure, non tamen extinguit hypothecam anteriorem, nec jura creditorum, c. 9. n. 79. ibid.

Delinquens servus hypothecatus potest damnari ad mortem, non attento jure domini, nec creditorum, c. 9. n. 100. p. 74.

Vid. Commissum. Fiscus.

Vid. Confiscatio. Merx.

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III.

Demonstrare.

Idem est demonstrare personam per signum certum, vel ipsam nominatim exprimere, cap. 11. num. 92. p. 23.

Dictio.

Dictio statim, est significativa temporis quo dispositio incipit operari, cap. 9. numer. 41. p. 65.

Vid. Dispositio.

Dilatio.

Dilatio moratoria non conceditur à Principe debitori nisi prævia satisfactione de solvendo post terminum, c. 16. n. 12. p. 104.

Dilationis moratorie concessione securiores redduntur creditores propter fideiussionem à debitore præstitam, c. 16. n. 13. ibid.

Dispositio.

Dispositio super augmento est novus contractus respectu Tertii, c. 2. n. 83. p. 22.

Vid. Augmentum.

In omni Dispositione solum continentur ea jura quæ exsistebant tempore dispositionis, non autem futura, c. 2. n. 94. p. 24.

Dispositio bonorum per nomina possessiva completur omnia bona mobilia & immobilia; jura & actiones, c. 2. n. 217. p. 16.

In omni dispositione causa primæva & initium attendi debet; c. 2. n. 46. p. 19.

Qui disponere non potest de actu à se gesto nihil probat asserendo aliquid factum fuisse; c. 3. n. 33. p. 37.

Dispositio etiam expresse ad possibilitatem disponentis adaptatur, c. 3. n. 34. ibid.

Dispositio universalis juncta alicui adjectivo, vel participio, restringitur ad significationem illius, c. 9. n. 40. p. 65.

Dispositio quantumvis generalis restringitur per adjunctum illi inherens, cap. 9. num. 38. ibid.

Dispositio sub aliquo supposito; quod falsum designatur nulla est, c. 11. n. 16. p. 82.

Vid. Ignorantia.

Dispositum in uno æquiparatorum cessatur etiam dispositum in alio, c. 13. n. 5. & 6. p. 92.

Ex dispositione nulla & irrita voluntas testatoris deduci potest, cap. 14. num. 4. & 19. p. 97. & 99.

Secus est in contrahentibus, n. 19. p. 99.

Dispositionem juris eandem subeant casus quos necit rationis identitas, cap. 16. num. 4. p. 104.

Dispositum in uno, subintelligitur dispositum in altero, quoties duo casus æquiparantur, c. 21. n. 38. p. 18.

Dominium.

Dominium fundi amittitur per occupationem fluminis, c. 2. n. 29. ibid.

Dominium utile consolidatorum cum directo, accrescit majoratui in quo dominium directum erat contentum; c. 2. n. 39. ibid.

Dominium utile unitum ex legis dispositione per attractionem transit cum directo ad quæcumque, c. 2. n. 41. ibid.

Dominium fundi à flumine occupati dominus amittit, c. 2. n. 28. ibid.

Dominium mercium ex causa Commissi confiscatarum acquiritur fisco ipso jure, c. 9. n. 2. 13. & 14. p. 61. & 63.

Vid. Fiscus.

Dominii translatio impeditur, ex lege prohibitiva

Index Rerum

- bitiva acquisitionis, c. 9. num. 10. p. 63.
 Dominium non acquiritur ex actu nullo, c. 9.
 n. 11. ibid.
 Dominium mercium prohibitarum non acqui-
 ritur fisco ex causa Commissi nisi à die deli-
 cti perpetrati, cap. 9. num. 34. & aliis seqq.
 p. 65.
 Dominium rei hypothecatae transit in Tertium
 cum suo onere, c. 9. n. 76. p. 69.
 Dominium non transfertur in rebus alienari pro-
 hibitis, c. 12. n. 6. & 7. & 25. p. 85. & 87.
 Dominium non acquirit qui scienter emit ab eo
 cui bonorum administratio interdicta est, c. 12.
 n. 49. p. 90.
 Dominium acquiritur ei qui à non domino rem ac-
 cepit, si concedens ex post facto dominus fiat,
 c. 7. n. 19. p. 51.

Dominus.

- Dominus rei in concursum deductae praefertur cæ-
 teris creditoribus anterioribus & privilegiatis,
 c. 9. n. 4. p. 62.
 Vid. *Commissum*.
 Dominus rei in concursu creditorum ipsius prefer-
 tur quando dominium praecessit hypothecam,
 c. 9. n. 23. p. 64.
 Dominus alienans rem alienari prohibitam, non
 transfert dominium, c. 12. n. 6. p. 85.
 Dominus cogitur recipere pensionem de manu
 creditoris absque mandato debitoris emphyteu-
 ticiarii, c. 1. n. 28. p. 5.
 Vid. *Alium*.
 Dominus fundi occupati à summe dominium amit-
 tit, c. 2. n. 28. p. 18.

Domus.

- Domus delinquentis destrui potest ob publi-
 cam vindictam in atrocioribus delictis, et-
 iam in damnum creditorum hypothecariorum
 ipsius, c. 9. n. 8. p. 62.
 Contraria opinio defenditur quæ communior vi-
 detur, n. 31. p. 65.
 Limitatur, n. 32. & 33. ibid.
 Sed vide infra, n. 89. p. 71.
 Domus communis quæ commodè dividi non po-
 test an possit destrui propter delictum unius
 non obstante praedictio alterius condomini, c.
 n. 89. vers. *Falciatur ibid.*
 Si Domus, super qua imposita est hypotheca, pe-
 rierit, licet ex eisdem tignis reficiatur, hypo-
 theca remanet extincta, cap. 9. num. 98.
 p. 73.
 Domus privati Princeps auferre potest ad publi-
 cam utilitatem, data compensatione, c. 9. n.
 105. p. 74.
 Domus privatae dirui possunt ob publicorum ædi-
 ficiorum constructionem, cap. 9. num. 106.
 p. 75.
 Domus privati potest Magistratus iubere destrui
 pro decore civitatis, c. 9. n. 107. ibid.
 Vel pro ædificanda aut extendenda Ecclesia, n. 108.
 ibid.
 Domo destructa auctoritate publica an extin-
 guantur hypothecae super ea impositae, c. 9. n. 109.
 ibid.
 Donator. *Donatio*.
 Donator habet exceptionem ne conveniatur ultra
 quam facere possit deducto ne egat contra do-
 natarium, c. 1. §. 7. n. 3. p. 7.
 Et an hæc exceptio transeat ad creditores donato-
 ris, n. 8. & seqq. ibid. p. 12.
 Vid. *Exceptio*.

- Donator delegatus à donatario an fruatur pri-
 vilegio ne conveniatur ultra quam facere
 possit contra creditorem donatarii delegantis,
 c. 1. §. 1. n. 4. p. 7.
 Donatio inducitur à lege non requirit acceptationem
 donatarii, c. 9. n. 118. p. 76.
 Donatione ob ingratitudinem donatarii revocata,
 resolvitur & extinguitur hypotheca ante re-
 vocationem imposita, bonaque donata re-
 deunt libera ad donatorem, c. 9. n. 96. vers. *lex*
 quo fonte; p. 73.

Dos.

- Pactum de lucranda dote extenditur ad ejus aug-
 mentum superveniens etiam si de eo partes nihil
 dixerint ab initio, c. 2. n. 11. p. 16.
 Statutum disponens super lucro dotis extenditur
 ad augmentum ejus, c. 2. n. 12. ibid.
 Dotis augmentum superveniens an fruatur privi-
 legio hypothecae pro dote principali ab initio
 constitutae, c. 2. n. 16. ibid.
 Sed vide infra. ibid. n. 60. & 61. p. 20.
 Hypotheca pro dotis augmento non nocet con-
 trahentibus cum marito inter dotem principa-
 lem & ejus augmentum, c. 2. n. 84. ibid.
 Vid. *Hypotheca*.
 Pactum juratum de dote non alienanda, impedit
 translationem domini, c. 12. n. 7. p. 85.
 Quod declaratur, n. 8. & 9. ibid.
 Dos ex delicto mulieris confiscari potest non ob-
 stante praedictio mariti, c. 9. n. 89. p. 71.

Durare.

- Durare* idem est ac *Renovare*, c. 2. n. 66. p. 21.

E

Emerere. Emptor.

- E** mptæ rei periculum & augmentum pertinet
 ad Emptorem post emptionem & venditio-
 nem perfectam, c. 2. n. 32. p. 18.
 Emens scienter ab eo, cui bonorum administratio
 interdicta est, non acquirit dominium, c. 12.
 n. 49. p. 89.
 Emens officium à Principe potest conqueri si au-
 geatur numerus officiorum pro suo interesse &
 damno inde contingente, & impugnare tale aug-
 mentum, c. 1. n. 23. p. 4.
 Emptor læsus an & quando possit reclamare adver-
 sus emptionem, aut venditor adversus venditio-
 nem, c. 1. §. 2. n. 13. p. 11.
 Vid. *Beneficium leg. 2. C. de resc. vend.*

Emphyteusis.

- Emphyteusim legans non intelligitur legare domi-
 nium directum quod postea acquisivit, cap. 5.
 n. 18. p. 42.
 Emphyteusis si revertatur ad dominum directum,
 revertitur libera & extinguitur hypotheca su-
 per ea constituta, c. 5. n. 20. ibid.
 Emphyteusis prorogata ad plures generationes, pro-
 rogatur hypotheca super ea constituta, cap. 5.
 n. 21. ibid.
 Emphyteutica bona cadentia in commissum
 redeunt ad dominum libera ex natura rei &
 conditione contractus, cap. 9. numer. 26.
 & 27. p. 64.
 Vid. *Commissum*.
 Emphyteuta privatur administratione bonorum ob
 dilapidationem; c. 15. n. 1. p. 100.

& Verborum.

Quæ tenetur ante tempus restituere n. 2. ibid.

Emphyteuta privatur omni jure & commoditate fructuum ob dilapidationem bonorum vinculatorum. c. 15. n. 13. 16. & p. 101.

Exceptio.

Exceptiones debitori competentes an possint opponi à creditoribus ejusdem. c. 1. n. 12. 13. & 14. & n. 23. ubi redditur ratio. p. 4. Vid. *Creditor*.

Exceptio ne donator conveniatur ultra quam facere possit deducto ne egeat, an competat creditoribus ejusdem. c. 1. §. per tot. p. 7.

Exceptio deducto ne egeat, donatori, marito, sociis, competens, non prodest fidejussoribus nec hæredibus eorum. c. 1. §. n. 3. ibid.

Exceptio hæc inopie, seu deducto, ne exipiens egeat, est personalis, n. 4. ibid. & n. 12. & 13. pag. 8.

Exceptionem hanc, ne egeat, opponunt creditores ex persona sui debitoris donatoris & tanquam procuratores ipsius, cap. 1. §. 1. n. 14. ibid.

Exceptio Excussionis est dilatoria, & debet opponi intra terminum dilatoriarum, cap. 3. num. 38. pag. 31.

Exceptionem Tertio competentem Princeps suo rescripto tollere non debet, c. 16. n. 21. p. 106.

Exceptiones omittas per debitorem litigantem cum Tertio, Fiscus pro suo interesse opponere & deducere potest, c. 1. n. 14. p. 4.

Vid. *Mora*.

Extremum.

Extremum inhabile ad quod refertur contractus impedit fictionem retroactivam, cap. 11. num. 23. p. 83.

Extrema habilia requiruntur in fictione retroactiva, c. 13. n. 25. p. 93.

Facultas Regia.

Facultas Regia alienandi seu obligandi bona Majoratus, vel feudi, impetrari potest à creditore, Concursum etiam pendente; si debitor negligens fuerit in illa petenda, ca. 1. n. 37. p. 6.

Vid. *Creditor*.

Facultas à Rege concessa hypothecandi bona majoratus, an extendatur ad bona postea illi aggregata, c. 2. per tot. p. 14.

Facultas Regia impetrata ad obliganda bona majoratus, an extendatur & comprehendat alia bona jam tunc temporis illi adjuncta. ibid.

Facultas, & hypotheca præcedens an extendatur ad augmentum proveniens ex aggregatione bonorum per Tertium extraneum, cap. 2. n. 25. seqq. p. 17.

Facultas limitata alienandi bona majoratus, intelligitur denegata in aliis etiam connexis, c. 2. n. 77. p. 22.

Facultas ad condendum majoratum concessa à Principe non extenditur ad bona postea aggregata ab eodem conditore, cap. 2. numer. 85. p. 23.

Facultas Regia ad hypothecanda bona majoratus an extendatur ad jam aggregata, nulla de illis facta relatione ad principem, cap. 2. n. 103. & 109. p. 25.

Facultas nunquam conceditur ad hypothecandum majoratum, sed bona ipsius tantum, cap. 2. n. 103. p. 26.

Facultas alienandi bona majoratus à Rege obtenta

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III.

remittebat arbitrio & voluntati impetrantis, c. 8. n. 48. p. 58.

Facultas transferendi pensionem non cogit pensionarium ad transferendum, cap. 8. num. 50. ibid.

Facultas regia requiritur ad obliganda bona majoratus eo tempore quo existunt consanguinei ad illum vocari, cap. 11. num. 6. & seqq. pag. 81.

Facultas regia hypothecandi bona majoratus, inutilis est, quando bona reipsa libera sunt per extinctionem familiarum, cap. 11. num. 15. pag. 82.

Facultas regia superveniens hypothecæ jam contractæ, confirmat tantum illam ut ex nunc, non verò ut ex tunc, c. 11. n. 25. p. 83.

Facultas alienandi bona vinculata, post mortem alienantis possessoris impetrata, non prodest ad validandam alienationem, cap. 13. num. 3. p. 91.

An facultas alienandi bona feudalia, vel majoratus, impetrata pendente concursus judicio, valida sit, c. 13. n. 8. p. 92.

Resolvitur negativè ibid. n. 16. ibid.

Facultas alienandi bona majoratus, impetrata in vim pacti præcedentis decoctionem, an sit valida, c. 13. n. 9.

Negativa opinio probatur ibid. n. 20. p. 94.

Facultas alienandi bona vinculata pendente concursu impetrata, sera nimis est invalida, c. 13. num. 16. p. 92.

Facultas contrahendi super bonis vinculatis à quo possit vel debeat impetrari, cap. 13. n. 17. ibid.

Facultatem alienandi, vel hypothecandi bona majoratus à solo possessore impetrari posse probatur, c. 13. n. 18. p. 93.

Facultas contrahendi super bonis vinculatis impetrata nomine possessoris sine ejus mandato, inutilis est, c. 13. n. 21. ibid.

Declaratur n. 22. & 23. ibid.

Facultas regia ad contrahendum super bonis majoratus operatur tantum ex tempore date, non ex tempore contractus, cap. 13. n. 24. ibid.

Facultas regia à creditore impetrata etiam in vim pacti præcedentis decoctionem debitoris, dicitur impetrata sine debitoris consensu, c. 13. n. 36. p. 97.

Facultatem habens à jure, vel ab homine, disponendi de re aliqua, si illam hypothecasse verit censetur uti hac facultate, licet expressè non dixerit, c. 11. n. 3. p. 81.

Ferdinandus Rex.

Ferdinandi Regis decretum quo creditor hypothecariam actionem dividere coactus est ex æquitate, & eam exercere pro rata contra omnes bonorum hypothecatarum possessores, c. 16. n. 6. & 7. p. 104.

Feudum.

Feudi jure resolutio resolvitur hypotheca super eo imposita, c. 8. n. 52. p. 99.

Explicatur text. in cap. 1. §. *ruvru, si fidelis, quibus mod. feud. amitt. in usib. feud.* cap. 8. numer. 51. ibid.

Feudalia bona alienandi facultas impetrata pendente concursu an sit valida, cap. 13. num. 8. & 16. p. 92.

Feudatarius alienans bona feudalia salvo assensu regio, si bonis efferit ante assensum impetratum,

Index Rerum

Watrum, an pro fit assensus post decoctionem obtentus, c. 13. n. 13. & 14. ibid.
Pseudum alienare promittens sine assensu domini potest puniri; nec tenetur ad interese. c. 11. n. 28. p. 94.
Tendatarius privatur omni jure, administratione, & commoditate fendi propter dilapidationem bonorum, c. 15. n. 13. p. 101.

Flumen.

Dominus fundi à Flumine occupati, dominium amittit, c. 2. n. 28. p. 18.
Impossibile est alveum alterius juris esse quàm flumen, c. 2. n. 19. ibid.
Fluminis causam alveus sequitur, c. 2. n. 30. ibid.
Alveus à Flumine derelictus, eorum est qui prope ripam prædia possident, c. 2. n. 31. ibid.
 Vid. *Augmentum*.

Fictio.

Fictio retroactiva requirit utrumque extremum habile, c. 11. n. 23. p. 83.
 Et c. 13. n. 25. p. 93.
Fictio retroactiva non nocet contrahentibus quibus medio tempore jus quæsitum est, c. 13. num. 37. p. 95.

Fidejussor.

Fidejussores non fruuntur privilegio donatoris & similibus competente *ne egeant*, cap. 1. §. 1. n. 3. & 13. p. 7. & 8.
Fidejussor ex propria obligatione convenitur, c. 1. §. 1. n. 16. p. 10.
Fidejussio primi contractus non trahitur ad postea conventum, c. 2. n. 84. p. 22.
Fidejussor in quo differat à defensore cap. 1. §. 1. num. 16. p. 9.
Fidejussio operatur in portione aucta per jus accrescendi, c. 2. n. 14. p. 16.

Filius.

Filius an teneatur satisfacere creditoribus patris sui ex fructibus bonorum adventitiorum, si pater ob dilapidationem privetur usufructu, c. 15. n. 3. & per tot. p. 100.
Filius an habeat hypothecam super fructibus bonorum suorum adventitiorum ad consequenda alimenta, c. 15. n. 10. p. 101.
Filius non videtur præferendus creditoribus patris in fructibus adventitiorum, cap. 15. n. 12. ibid.

Sed contrarium probatur n. 13. & seqq. ibid.

Filius recipit & sibi consolidat bona adventitia pleno jure, & ab omni hypotheca à patre imposita libera, ob dilapidationem à patre factam, c. 15. n. 13. 14. 15. 23. & aliis seqq. ibid. & seqq.

Filius si acquirat adventitia pleno jure per renuntiationem à patre factam, an & quando teneatur satisfacere creditoribus patris ex fructibus, c. 15. n. 24. & aliis seqq. ibid.

Quid etiam per emancipationem filii remissive; num. 28. p. 103.

Fiscus.

Fiscus acquirit ipso jure dominium mercium ex causa Commissi confiscatarum, c. 9. num. 2. 13. & 14. 61. & 63.
 Vid. *Commissum*.

Fiscus succedit in bonis confiscatis ex vindicta publica, non per representationem, & transmissionem, sed per privationem & annihilationem personæ delinquentis, cap. 9. n. 20. & 21. pag. 64.

Fiscus semper præferri creditoribus in metibus quæ in Commissum inciderunt quocumque modo, resolvitur ex pluribus fundamentis, c. 9. n. 74. & seqq. p. 69.

Fiscus occupans omnia bona delinquentis tanquam hæres vel successor universalis, tenetur satisfacere omnibus creditoribus delinquentis ex bonis confiscatis, in solidum, c. 9. n. 81. pag. 70.

Fiscus non obligatur in solidum erga creditores delinquentis, sed tantum pro rata, in confiscatione partis quotitivæ bonorum, c. 9. n. 82. ibid.

Fiscus non tenetur satisfacere creditoribus delinquentis in confiscatione rei particularis seu metcium ex causa Commissi, c. 9. n. 83. & 88. p. 70. & 71.

Fiscus tanquam hæres vel successor universalis delinquentis, tenetur stare locationi, sicut tenebatur delinquens, c. 9. n. 87. p. 71.

Fiscus efficitur dominus pleno jure, & sine onere, mercium confiscatarum ex causa Commissi, c. 9. n. 103. p. 74.

Fiscus creditor ratione sui interesse potest opponere & deducere exceptiones omittas à debitore litigante cum Tertio, cap. 1. num. 14. vers. & quod. p. 4.

G

Gabella.

Gabella super tritico imposita, debetur ex farina, c. 4. n. 42. p. 39.

Gabella quæ debetur ex oleo, debetur pro oleo ex quo conficitur tertia species, puta pro sapone, c. 4. n. 41. ibid.

Gabella quæ pro serico debetur, etiam pro serico contexto debetur, c. 4. n. 52. ibid.

Gabellam non potest Princeps augere in damnum conductoris, c. 1. n. 23. ad fin. p. 5.

Genus.

Genus habetur pro specie, quando non potest verificari nisi in una specie, c. 2. nu. 92. & 93. pag. 23. & 24.

H

Hæreditas.

Hæreditate adita, bona defuncti & heredita ita consolidantur ut unicum fiat patrimonium adeptis, c. 4. n. 36. p. 37.

Si Hæreditas dividatur inter hæredem scriptum & legitimum, ex titulo transactionis per Quotas, uterque convenitur à creditoribus hæreditariis: secus, si dimissis quibusdam rebus specialibus uni, relinquatur hæreditas alteri, tunc enim solus successor universalis conveniendus est, c. 9. n. 85. & 86. p. 70.
 Vid. *Fiscus*.

Si transactio super Hæreditate facta sit inter hæredem institutum & legitimum, possunt creditores hæreditarii & legatarii illam impugnare & probare validitatem testamenti quatenus ipsorum interest, c. 1. n. 30. p. 6.

Hypotheca.

Hypotheca compertens ex causa lucrativa & onerosa

& Verborum.

- onerosa, an fruuntur regula, Qui prior est tempore, est potior jure, cap. 1. §. 1. num. 19. pag. 9.
- Hypotheca generalis non solum comprehendit bona acquisita, verum etiam noviter incorporata in patrimonio debitoris, cap. 2. num. 5. p. 15.
- Hypotheca juris extenditur ad augmentum ipsius juris, c. 2. n. 7. ibid.
- Hypotheca est stricti juris nec admittit extensionem quando facultas hypothecandi est stricti juris, n. 8. ibid.
- Hypotheca contracta super fundo qui per alluvionem postea crevit, ad augmentum extenditur, c. 2. n. 15. p. 16.
- Hypotheca tacita dotalis an trahatur ad augmentum postea superveniens, n. 16. ibid.
- Hypotheca expresse pro vino, oleo, tritico, promissa, extenditur ad valoris augmentum, si postea augetur, c. 2. n. 2. p. 17.
- Hypotheca protrahitur ad meliorationes in re hypothecata factas, numer. 22. & 50. ibid. & pag. 19.
- Hypotheca precedens non extenditur ad augmentum proveniens ex aggregatione bonorum facta per tertium extraneum, cap. 2. numer. 25. p. 17.
- Et n. 78. & 79. p. 22.
- Hypotheca contracta super re principali extenditur ad augmentum naturale per alluvionem & ex natura rei proveniens, cap. 2. num. 26. p. 17.
- Et per consolidationem usufructus cum proprietate, n. 15. 26. & 36. ibid. & p. 18.
- Vid. Consolidatio.
- Hypotheca contracta a possessore beneficii super fructibus ipsius extenditur ad augmentum quod ratione pensionis extinctæ adventitidem c. 2. n. 48. p. 19.
- Hypotheca precedens simpliciter contracta comprehendit augmentum proveniens ex facto hominis inseparabiliter ab ipsa re, cap. 2. num. 50. ibid.
- Veluti si ædificia vel melioramenta facta fuerint in re hypothecata, n. 50. ibid.
- Hypothecæ repetitio an subintelligatur facta in secundo contractu, c. 2. n. 57. p. 20.
- Et n. 63. cum seqq. p. 21.
- Hypotheca data pro augmento dotis, nova est, c. 2. n. 59. p. 20.
- Hypotheca adjecta augmento dotis diversa est ab illa quæ doti principali adjecta erat, cap. 2. n. 60. ibid.
- Hypotheca augmenti dotis oritur ex nunc à tempore contractus augmenti, cap. 2. num. 61. ibid.
- Hypothecæ renovatio non operatur à tempore prioris conductionis, sed secundæ, c. 2. n. 63. cum aliis seqq. p. 21.
- Vid. Augmentum.
- Hypothecæ rei unitum non est semper hypothecatum, quod declaratur, c. 2. n. 69. cum aliis seqq. ibid.
- Hypotheca ex facultate Regia constituta super una re majoratus, non extenditur ad aliam quantumvis connexam, c. 2. n. 77. p. 22.
- Hypotheca contracta super re principali quæ ratione censetur renovata in augmento proveniente ab ipsius contrahentibus, cap. 2. n. 78. ibid.
- Hypothecæ repetitio solum adest inter ipsos principales contrahentes in tacita reductione, c. 2. n. 81. ibid.
- Hypotheca precedens non operatur respectu Tertii qui rem suam pro securitate contractus hypothecavit, c. 2. n. 82. ibid.
- Hypotheca contracta in augmento dotis non operatur in præjudicium contrahentis cum marito inter dotem principalem & ejus augmentum, c. 2. n. 84. ibid.
- Hypotheca specialis non extenditur ad bona futura, c. 2. n. 91. p. 23.
- Hypotheca specialis est quæ limitatur ad certum genus bonorum, c. 2. n. 92. ibid.
- Hypotheca restricta ad certum genus bonorum non comprehendit futura & noviter quæsitæ, c. 1. n. 93. p. 24.
- Hypotheca bonorum majoratus ex facultate Regia non afficit ipsum majoratum, cap. 2. num. 95. 96. & 97. ibid.
- Hypotheca contracta super fructibus beneficii, non extenditur ad fructus beneficii uniti, c. 2. n. 101. p. 25.
- Hypotheca contracta super bonis dotalibus non extenditur ad augmentum dotis postea datum ab uxore, vel ab alio ejus homine, cap. 2. num. 102. ibid.
- Hypotheca facultas bona majoratus an extendatur ad bona jam aggregata tempore concessionis, nulla de illis facta relatione ad Principem, c. 2. num. 103. & seqq. ibid.
- Hypotheca non subsistente in principali, illæsum manet accessorium, c. 2. n. 114. p. 26.
- Hypotheca impossibilia super jure ex natura sua resolutivo, extinguuntur ipso extincto, cap. 4. numer. 2. p. 34.
- Hypotheca durat super materia confusa quæ facta sit alia species, dummodo sit redibibilis ad priorem materiam, c. 4. num. 10. & 11. p. 35.
- Hypotheca super usufructu constituta non extinguuntur per acquisitionem proprietatis factam à debitore usufructuario, cap. 4. numer. 16. & 60. ibid. & p. 39.
- Hypotheca Tertii remanet illæsa, nec extinguuntur per confusionem actionum inter creditorem & debitorem c. 4. n. 21. 22. & 23. p. 35. & 36.
- Vid. Tertius.
- Hypothecari non potest jus usufructus, sed sola commoditas fructuum, c. 4. n. 24. p. 36.
- Vid. Usufructus.
- Hypotheca confirmatur & validior fit, si qui rem alienam hypothecavit tanquam suam postea ejus dominium acquirat, cap. 2. numer. 26. ibid.
- Hypotheca confirmatur si debitor habens possessionem rei hypothecæ postea acquirat proprietatem, c. 4. n. 27. ibid.
- Hypotheca augetur per augmentum & meliorationem pignoris, c. 4. n. 28. ibid.
- Aliud est extinguere hypothecam super usufructu contractam, per extinctionem usufructus seu consolidationem respectu Tertii, aliud respectu debitoris obligati, c. 4. n. 29. & 30. ibid.
- Ut Hypotheca extinguatur per materiæ obligate mutationem, debet materia ita transire in materiatum, ut prima materia esse desinat, & incipiat nova species fieri, c. 3. num. 34. p. 37.

Index Rerum

- Hypotheca durat in re consolidata**, quoties est reducibilis ad priorem formam. *ibid.*
- Hypothecam super usufructu formali potest dominus ipse constituere separatim à proprietate** sibi reservata optimo jure, sive hypothecam non obnoxia, c.4. n.39. *ibid.*
- Hypothecam non extinguit mutatio rei in ejus qualitatibus tantum**, c.4. n.40. p.38.
- Hypotheca remanet**, etiam forma rei mutata, quando non forma, sed substantia ipsa fuit obligata, c.4. n.41. & 42. *ibid.*
- Hypotheca durat quando species est solum consumpta cum eadem specie materia quia res dicitur adhuc extare**, c.4. n.47. *ibid.*
- Hypotheca super frumento imposita non extinguitur**, quamvis reductam sit ad farinam, c.4. n.48. p.39.
- Hypotheca perseverat si debitor hypothecam usufructum vel aliud jus quod habebat in aliqua re, rem ipsam postea pleno jure acquirit**, c.4. n.53. cum aliis seqq. *ibid.*
- Hypotheca super commoditate usufructus contracta extinguitur**, si usufructus consolidetur cum proprietate non in persona debitoris, sed apud Tertium, c.4. n.60. 61. 62. & 63. *ibid.*
- Hypotheca extinguitur mutata re quoad substantiam**, secus alias, c.4. n.64. & seqq. p.40.
- Hypotheca usufructus finitur per mortem debitoris fructuarii**, c.5. n.3. & 19. p.41. & 42.
- Sive proprietatem acquisiverit, sive non**, n.4. *ibid.* & n.29. & seqq. p.43.
- Hypotheca super usufructu constituta non extendit ad proprietatem cum qua consolidatur**, c.5. n.9. p.41.
- Hypothecans rem, solum videtur eam hypothecare pro jure quod in ea habet**, c.5. n.10. *ibid.*
- Hypotheca usufructus nihil influit in proprietatem**, c.5. n.13. *ibid.*
- Hypotheca super emphyteusi constituta tantum durat**, donec revertatur ad dominium directum, c.5. n.20. p.42.
- Hypotheca super emphyteusi prorogatur**, si prorogentur generationes quibus concessa est emphyteusis, c.5. n.21. *ibid.*
- Hypotheca constituta in locatione ad certum tempus, extenditur ad reconductionem**, c.5. n.22. *ibid.*
- Hypotheca à principio limitatè concepta ex voluntate utriusque contrahentis, manet in suo primordiali statu, proprietate per debitorem acquisita**, c.5. n.30. p.43.
- Hypotheca constituta super pensione durat etiam post acquisitum titulum beneficii à pensionario**, c.7. n.7. p.51.
- Hypotheca constituta non domino rei, super qua constituitur est invalida**, c.7. n.9. *ibid.*
- Hypotheca à principio nulla revalidatur, si debitor nanciscatur dominium rei quo antea carebat**, c.7. n.10. *ibid.*
- Hypotheca imposita super pensione Ecclesiastica ab initio invalida, non convalescit per acquisitionem supervenientem tituli beneficii**, c.7. n.17. & seqq. usque ad finem. *ibid.*
- Hypotheca super pensione Ecclesiastica imposita tantum durat quantum ipsa pensio**, c.8. n.2. & aliis seqq.
- Hypotheca super pensione extinguitur, extincta pensione, sicut extinguitur extincto usufructu**, c.8. n.6. *ibid.*
- Quod limitatur**, n.56. p.59.
- Hypotheca super officio temporali, feudo, vel emphyteusi, non durat, illis extinctis, etiamsi jus illud extinctum alii cedatur**, c.8. num. 8. p.54.
- Declaratur**, n.54. p.59.
- Hypotheca imposita super juribus Regalibus, extinguitur per redditionem eorum, quia creantur alia nova jura in favorem emptoris**, c.8. n.10. p.54.
- Vide infr. num. 54. p.59.**
- Hypotheca non transit cum jure personali simpliciter cesso**, c.8. n.33. p.57.
- Hypotheca sustinetur, si res hypothecata non mutetur in substantia, licet mutetur in qualitate**, c.8. n.33. *ibid.*
- Hypotheca durat, si jus temporale super quo constituta est, ita prorogetur & perseveret in substantia, ut non dicatur jus novum & diversum**, c.8. n.34. *ibid.*
- Hypotheca super pensione imposita sustinetur ad versus eum ad quem pensio transfertur ex voluntate transferebentis**, c.8. n.43. p.58.
- Secus si ex necessitate præcedente & inherente**, n.44. *ibid.*
- Hypotheca non extinguitur per alienationem voluntariam rei obligatæ**, c.8. n.49. *ibid.*
- Hypotheca perit, si pereat res hypothecata in sua substantia**, c.8. n.53. p.59.
- Hypotheca super pensione Ecclesiastica imposita non extinguitur per translationem ejusdem pensionis ex gratia Apostolica**, c.8. n.58. 59. & 60. p.59.
- Vid. Pensio.**
- Hypotheca super feudo imposita resolvitur, ipso feudi jure resolutio**, c.8. n.52. *ibid.*
- Hypotheca intermediæ resolvuntur in præjudicium creditorum quando quis contrahit cum cessione juris luendi à Regia Curia ex pacto speciali inter emptorem & venditorem**, c.8. n.11. p.55.
- Hypotheca rei dominium transit cum suo onere in Tertium**, cap. 9. num. 76. & 25. p.64. & 69.
- Hypotheca super fructibus beneficii imposita perit, si debitor privetur beneficio**, c.9. n.96. p.73.
- Hypotheca super usufructu bonorum adventitiorum filii spectante ad patrem extinguitur, si pater ob dilapidationem privetur jure suo**, *ibid.*
- Hypotheca creditorum donatarii perit, si ob ejus ingratitudinem revocetur donatio**, *ibid.*
- Hypotheca extinguitur, si domus, vel navis, super qua fuit imposita perierit, licet ex eisdem tignis reficiatur**, c.9. n.98. *ibid.*
- Hypothecæ, & rei hypothecatæ amissio variis modis contingere potest**, c.9. n.99. & seqq. *ibid.*
- Hypothecatus servus potest damnari ad mortem ex delicto commisso, non attentato jure domini nec creditorum**, c.9. n.100. p.74.
- Hypotheca creditorum non attenditur, si ob publicam vindictam domus debitoris delinquentis destruitur**, c.9. n.8. p.61.
- Hypotheca constitui non potest in re aliena**, c.9. n.24. p.63.
- Hypotheca resolvitur si res hypothecata alienetur ex causa necessaria præcedente**, c.9. n.28. *ibid.*

& Verborum.

Etiamsi talis necessitas procedat ex facto voluntario debitoris, n. 29. ibid.

Hypotheca creditorum resolvuntur, resolutio jure debitoris in meritis quæ inciderunt in Commisum, c. 9. n. 16. 77. 94. 97. & 102. p. 69. & seqq.

An Hypotheca super bonis Majoratus ex facultate Regia imposita dissolvatur, extincto vinculo per extinctionem familie disputatur ad partes, c. 10. n. 4. & seqq. p. 77.

Hypotheca extinguitor, mutatâ formâ rei hypothecata, c. 10. n. 5. ibid.

Hypotheca legitime constituta super bonis majoratus non extinguitor, extincto majoratu, sed onus hypothecæ perseverat, c. 10. n. 11. p. 78.

Hypothecæ forma seu clausula apponi solita in rescripto regio pro bonis majoratus obligandis, c. 10. n. 13. ibid.

Hypotheca non dissolvitur quoad remanet salva rei hypothecæ substantia, cap. 10. num. 15. ibid.

Hypothecâ bonorum majoratus ex facultate regia, non est generalis sed specialis, ideo non extinguitor per libertatem majoratus supervenientem, c. 10. n. 21. p. 79.

Vid. *Quæstus. Res.*

Hypothecâ super usufructu formali imposita non extinguitor si transeat in causalem per acquisitionem proprietatis, c. 10. n. 30. p. 80.

Vid. *Bona. Usufructus.*

Hypotheca non extinguitor, nec bona obligata sunt libera respectu omnium creditorum, licet uni eorum satisfactum sit, cap. 10. num. 18. ibid.

Vid. *Clausula.*

Hypotheca rei alienæ regulariter non valet, c. 11. n. 9. p. 82.

Hypotheca rei alienæ sustinetur, quando debitor illam obligans aliquid juris in ea habebat ex quo postea rei dominium acquirit, cap. 11. num. 10. ibid.

Hypotheca ab ultimo consanguineo majoratus possessore bonis imposita sustinetur, c. 11. n. 3. & 13. cum seqq. ibid. & p. 81.

Hypotheca ab ultimo consanguineo majoratus possessore imposita eo tempore quo familia erat extincta, potior est illâ quæ ab eodem postea imponitur ex facultate regia, c. 11. n. 14. p. 82.

Hypotheca licet ab initio nulliter constituta, ex post facto convalescere potest & ratificari, c. 11. n. 19. ibid.

Quæ Hypotheca prævaleat si possessor majoratus bona hypothecavit uni creditori absque facultate regia, & postea alteri cum facultate adhuc viventibus quibusdam vocatis qui deinde prædecesserunt possessori, c. 11. n. 17. ibid.

Hypothecæ ratificatio retrahitur ad tempus primi contractus in præjudicium secundi creditoris, c. 11. n. 20. ibid.

Sed vide in contrarium, n. 21. & aliis seqq. p. 83.

Hypotheca secundi creditoris contracta cum facultate regia prævalet anteriori factæ sine illâ, licet postea sequatur assensus regius ad eam confirmandam, c. 11. num. 21. 26. & 28. ibid.

Quæ hypotheca prævaleat, si minor bona

sua sine decreto uni hypothecaverit, quæ postea major factus obligat alteri, & ratificat priorem hypothecam expressè vel tacite, cap. 11. num. 25. ibid.

Hypotheca recuperatur à creditore qui consensit alienationi rei hypothecata, si alienatio nulliter facta sit, vel rescissa, c. 14. n. 10. p. 98.

Hypotheca nova inducitur in augmentum primæ obligationis, si transactioni, cui accessit, non stetur, cap. 14. num. 6. 7. & 22. p. 97. & 99.

Hypotheca super commoditate fructuum imposita durat, extincto usufructu per consolidationem, c. 15. n. 8. & 9. p. 100.

Hypothecam an filius habeat super fructibus bonorum suorum adventitiorum ad consequenda alimenta, cap. 15. num. 12. 13. & seqq. p. 101.

Hypotheca super usufructu imposita à debitor fructuario non extinguitor quando ipse acquirit proprietatem fundi fructilis, c. 15. n. 22. p. 102.

Hypotheca super fructibus à patre imposita resolvitur, extincto omni jure quod ipsi competeat in adventitiis filii, cap. 15. num. 23. ibid.

Declaratur, n. seqq. ibid.

Hypothecariam actionem dividere an & quomodo creditor cogi possit, cap. 16. n. 18. & 19. p. 106.

Hypothecariam actionem dividere, ex æquitate creditor aliquando coactus est, decreto Ferdinandi Regis, c. 16. n. 6. p. 104.

Hypothecæ jus an possit acquiri in bonis debitoris ex rescripto Principis, cap. 16. num. 8. ibid.

Hypothecæ jus non debet concedere Princeps uni creditori chirographario in necem ceterorum, c. 16. n. 24. p. 107.

Hypotheca nova superveniens non afficit res à debitor prius alienatas, & à Tertio possessas iusto titulo, c. 16. n. 25. ibid.

Hypothecæ conditionalis retrahitur ad tempus contractus post conditionem purificatam, etiam in præjudicium alterius hypothecæ medio tempore contractæ, c. 11. n. 20. p. 82.

Ignorantia.

Ignorantia affectata vim habet veræ scientiæ, c. 3. n. 53. p. 32.

Ignorantia ut excuset, debet ex omni parte esse excusabilis, c. 3. n. 56. ibid.

Certum per naturam, est certum legi, licet à partibus ignoretur, n. 55. ibid.

Et c. 11. n. 4. p. 81.

Ignorantia non nocet contrahentibus qui libertatem bonorum majoratus ignorabant tempore contractus, c. 11. n. 4. ibid.

Ignorantia non officit contractui celebrato sub conditione de futuro, quæ jam tunc temporis erat purificata, c. 11. n. 4. ibid.

Vid. *Dispositio.*

Ignorantia revocat mandati & motam voluntatis validat actum post revocationem ignorantem gestum, c. 12. n. 10. p. 85.

Index Rerum

Ignorantia iusta excusat & liberat solventem debitori decocto, c. 12. num. 12. 16. cum aliis seqq. p. 86.

Ignorantia revocari mandati efficit ut actus tam judiciales quam extrajudiciales sustineantur, c. 12. n. 13. & 14. ibid.

Vid. Mandatum.

Ignorantia præsumpta an & quando excuset, c. 12. n. 11. p. 87.

Ignorantia supina & affectata non excusat, c. 12. n. 23. ibid.

Ignorans probabiliter concursum & decoctionem propter ignorantiam iustam excusatur si solverit debitori decocto, c. 12. n. 24. ibid.

Ignorantia an profit illi qui acquisivit rem alienari prohibitam, c. 12. n. 43. 44. & aliis seqq. & maxime n. 47. p. 89.

Impedimentum, Impeditus.

Impeditus legitime non dicitur esse in mora, c. 17. n. 8. p. 108.

Impedito legitime tempus non currit, c. 17. n. 14. pag. 109.

Etiam si impedimentum processerit ex culpa debitoris impeditus, n. 15. ibid.

Impedimentum excusat à mora, quando impeditus non potuit illud removere, c. 17. n. 16. ibid.

Vid. Debitor.

Impedimentum sponte procuratum & affectatum non prodest impedito, c. 17. n. 18. ibid.

Impedimentum proveniens ex culpa ad illud ordinata, non impedit moram contrahi, & interesse deberi, c. 19. n. 19. & 20. ibid.

Vid. Mora.

Impedimentum concursus superveniens non tollit usuras jam debitas ex mora commissa de præterito, licet extinguat concursus illarum pro futuro, c. 17. n. 37. 38. & 44. p. 111.

Initium.

Initium, non finis, attendi debet, quando finis habet necessariam consequentiam ad principium c. 2. n. 46. pag. 19.

Vide Origo.

Initium nihil capere potest ab eo casu quod finem accipere debet, c. 4. n. 45. p. 38.

Quod ab initio non valuit, tractu temporis non convalescit, c. 11. n. 8. p. 82.

Insinuatio.

Insinuatio peti potest à creditore donatarii pro validitate donationis, c. 11. n. 37. p. 46.

Vid. Donatio.

Vid. Creditor.

Interdictio.

Interdictio administrationis bonorum facta à Jure, vel Judice, annullat contractus celebratos cum interdicto, c. 12. n. 45. p. 89.

Sive contrahens sciverit interdictionem, sive ignoraverit, n. 46. ibid.

Et emens scienter ab eo, cui bonorum administratio interdicta est, non acquirit dominium, n. 49. p. 90.

Interesse.

Interesse non debetur nisi probata mora solvendi, c. 3. n. 39. p. 31.

Vid. Mora.

Interesse semper debetur Fisco ob retardatam pecunie debitæ solutionem, cap. 3. numer. 45. ibid.

Interesse debetur Fisco etiam sine interpellatione, c. 3. n. 46. ibid.

Interesse, sive usuræ legitimæ regulariter debentur propter moram debitoris in solvendo c. 17. n. 1. p. 108.

Interesse ex mora, pendente concursus iudicio cessat est stylo quorundam tribunalium, c. 17. n. 2. ibid.

Contraria etiam sententia proponitur, quod iudicium concursus non suspendat interesse, n. 3. ibid.

Variis modis utraque conclusio declaratur, n. 4. cum aliis seqq. ibid.

Interesse legitime ab initio stipulatum & promissum ex obligationis natura semper debetur usque ad realem solutionem, cap. 17. num. 9. p. 109.

Interesse debitum tantum ex mora debitoris seu iudicis officio, tam ante quam post formatum concursum an debeatur? disputatur ad partes, c. 17. n. 12. usque ad fin. ibid.

Vid. Impedimentum.

Vid. Usura.

Jus.

Jus universale hypothecatum extenditur ad augmentum ipsius juris, c. 2. n. 7. p. 15.

Vid. Augmentum.

Jus habens in materia, an etiam habeat in materia, c. 4. n. 7. 8. & 9. p. 34.

Jus semel extinctum non reviviscit, c. 3. n. 13. p. 35.

Jus usufructus non potest hypothecari, nec alienari, nec cedi, sed sola commoditas fructuum, c. 4. n. 14. p. 36.

Jura loquentia de confusione, commixtione, & mutatione rei super qua quis habet jus aliquod, intelliguntur quando transformatio fit in ipsa substantia, c. 4. n. 32. p. 37.

Jurium confusio in persona debitoris, est reducibilis ad priorem formam ad effectum præservandi hypothecam super fructibus, cap. 4. num. 35. ibid.

Jus variabile adhaerens rei perpetuæ & irrevocabili, pariter & ipsum sit perpetuum & irrevocabile, c. 5. n. 27. p. 43.

Jus temporale adhaerens juri perpetuo, sit perpetuum quando utrumque durat, cap. 5. num. 32. ibid.

Jus in re non extinguatur per acquisitionem revocabilem ejusdem rei, c. 6. n. 35. p. 48.

Jus semel amissum non recuperatur, c. 6. n. 41. ibid.

Vid. Pensio.

Jus quodlibet regulariter extinguatur, resoluta rei sui naturæ resolubili, super qua constitutum est, c. 8. n. 2. & 9. p. 54.

Jus idem, & non aliud diversam transit in translationem in qualibet juris translatione, c. 8. n. 41. & 42. p. 58.

Jure feudi resolvitur hypotheca super eo imposita, c. 8. n. 52. p. 59.

Jus usufructus aliud dicitur, & aliud commoditas fructuum, c. 15. n. 7. p. 157.

Jure extincto quod patri competebar in adventitius filii, extinguatur & resolvitur hypotheca super fructibus à patre imposita, c. 15. n. 23. p. 102.

Jus patri quæsitum in bonis filii non potest sponte remitti in præjudicium creditorum, c. 15. n. 26. p. 103.

Limita, nisi ex dispositione Juris privetur usufructu ob dilapidationem, n. 27. ibid.

& Verborum.

Juris eadem dispositio est, ubi reperitur eadem ratio. c. 16. n. 4. & §. p. 104.

Jus creditoribus quæsitum à Principe non tollitur, c. 18. num. 19. 22. & seqq. p. 106. & 107.

Qui jure suo utitur nemini facit injuriam, c. 17. n. 30. cum aliis seqq. p. 110.

In Jure non attenduntur quæ in consequentiam fiunt, c. 17. n. 31. ibid.

Ex Jure alterius fundato alium experiri an & quando liceat, c. 1. n. 7. & 38. p. 3. & 6.

Vid. *Altit.*

Juris translatio non inducit novum actum, c. 8. n. 39. p. 58.

L

Legatum.

Legata emphyteusi non censetur Legatum domini directum postea acquisitum, c. 5. n. 18. p. 42.

Legato usufructu non intelligitur legata proprietas postea acquisita, c. 5. ibid.

Lex.

Lex 2. C. de rescind. vendit. an habeat locum in venditione pignoris facta per creditorem, c. 1. §. 2. n. 6. & seqq. p. 10.

Vid. *Beneficium leg.* 2.

Lex generaliter loquens trahitur ad terminos alterius specialiter loquentis, c. 1. §. 2. n. 14. p. 11.

Lex nova generaliter disponens recipit omnes declarationes & limitationes quas lex antiqua, ibid.

Lex 1. & lex fin. C. si venditio pign. agatur; sunt antiquiores leges 2. Cod. de resc. vendit. ibid.

Lex, item quaritur 13. §. qui impleto ff. locati, expenditur, c. 2. n. 17. & 64. p. 17. & 21.

Lex, repetitionem 4. Cod. de usur. exponitur, c. 2. n. 67. p. 21.

Lex ult. §. ult. ff. de liberat. leg. expenditur, c. 5. n. 18. p. 42.

Lex, unus ex sociis, §. fin. & lex, Attilianus, ff. de servit. urban. præd. or. expenduntur & explicantur, c. 6. n. 4. & 52. p. 45. & 49.

Lex si ager 23. ff. quib. mod. usufr. amitt. explicatur, c. 6. n. 5. & 53. p. 45. & 50.

Lex, dominus fructuario 67. ff. de usufruct. & lex, à liberto, ff. de bon. liberr. expenduntur, c. 6. n. 34. p. 48.

Explicatur, n. 50. p. 49.

Lex, si quis edes 29. ff. de servit. urb. præd. lex, si tibi 17. ff. quib. mod. usufr. amitt. lex, Mevius, §. duobus ff. de legat. 2. expendantur, c. 9. num. 42. & 43. p. 48. & 49.

Lex prohibitiva acquisitionis impedit translationem domini in acquirentem, c. 9. n. 10. p. 63.

Lex efficacius operari & facere potest quicquid per pactum fieri licet, c. 9. n. 17. cum aliis seqq. ibid.

Lex prohibens aliquid sub certa qualitate & modo, ultra qualitatem, & modum non extenditur, c. 9. n. 49. 50. & 51. p. 66.

Lex, quinque legibus 3. ff. de bonis damnator. adducitur & exornatur remissive, c. 9. n. 89. p. 71.

Legis coactione, vel ex necessitate proveniente ab origine aliquid fieri, paria sunt, c. 9. num. 95. p. 72.

Legis necessitate cogente non attenditur Tertii

præjudicium, veluti in metatibus quæ ob metum pestis comburuntur, cap. 9. num. 104. p. 74.

Lex compellente ad alienandum, non attenditur voluntas domini, c. 9. n. 111. & aliis seqq. p. 75.

Vid. *Alienatio. Altit.*

Lex, si pater 4. ff. de manumiss. vindict. & lex, quasitum 15. §. Julianus, ff. qui & a quibus declarantur & conciliantur remissive, c. 12. n. 27. p. 87.

Lex operatur nullitatem contractus siue contrahens sciverit prohibitionem alienandi, siue ignoraverit, c. 12. n. 51. p. 90.

Lex, Imperator, 50. ff. ad Trebell. conciliatur cum l. jubemus, §. in supra dictis, Cod. eod. tit. & cum auth. unde si parens; Cod. de inoff. testam. c. 15. n. 29. p. 103.

Lex exemplariter loquens non restringit regulam, sed declarat, & alios casus similes non excludit, c. 16. n. 5. p. 104.

Legis eadem dispositio est in casibus quos necesse rationis identitas, c. 16. n. 4. ibid.

Lex generali constitui potest de dividenda actione hypothecaria contra omnes bonorum possessores pro rata: non verò speciali rescripto in præjudicium creditorum jus quæsitum habentium, c. 16. n. 18. & 19. p. 106.

Licitatio.

Licitatio nova admittitur ob interesse creditorum etiam post bona subhastata & vendita, c. 1. §. 2. n. 4. p. 10.

M

Majoratus.

Majoratus est nomen universale, prout peticulum, hæreditas, grex, &c. admittens augmentum & diminutionem, c. 1. n. 6. & 96. p. 15. & 24.

Majoratus aggregatus majoratui, manet dependens ab illo, c. 2. n. 75. p. 22.

Majoratus condendi facultas à Principe concessa non extenditur ad bona postmodum aggregata ab eodem conditore, cap. 2. numer. 85. p. 23.

Et quid de facultate alienandi seu obligandi bona majoratus, c. 2. per tot. p. 15.

Et an extendatur ad bona postea aggregata, ibid.

Vid. *Facultas.*

Majoratus bona si alienentur in casibus à jure permissis, non attenditur jus successorum, c. 9. n. 110. p. 75.

Vide *Alienatio.*

Majoratus familiaris teliquis extinguitur, & bona remanent libera penes ultimum possessorem; post cujus obitum familia erit extincta, c. 10. n. 1. p. 77.

In Majoratu rigorose agnationis an feminæ aliis exclusæ admittantur quando nullus superest masculus, c. 10. n. 2. p. 77.

In Majoratu perpetuo an & quando filii naturales & spurii admittantur, omnibus legitimis de familia extinctis, c. 10. n. 3. ibid.

Majoratus vinculo extincto per extinctionem familiaris, an extinguatur etiam hypotheca super bonis

Index Rerum

- bonis majoratus imposita ex facultate Regia, c. 10. n. 4. & seqq. *ibid.*
Vid. Hypotheca.
 Majoratus bona per extinctionem familiae, non omnimodam, sed limitatam assequuntur libertatem, & ideo census, & pensiones quibus erant gravata non pereunt, c. 10. n. 19. p. 86.
Vid. Bona.
 Majoratu extincto per extinctionem familiae, bona remanent libera apud ultimum possessorem, c. 10. n. 10. p. 78.
 Majoratus bona tanquam jam libera potest subijcere ultimus consanguineus possessor, c. 11. n. 3. & 13. p. 81. & 82.
 Etiamli contrahentes hanc bonorum libertatem ignorarent, n. 4. p. 81.
 Majoratus possessor, tempore quo existunt consanguinei ad illum vocati, non potest ejus bona obligare absque facultate regia, c. 11. n. 6. *ibid.*
 Sed an reviviscat hypotheca ipsis viventibus nulliter imposita, si praedecesserint? n. 7. 9. & aliis seqq. p. 81. & 82.
Vid. Hypotheca.
 Majoratus possessor habet verum dominium bonorum, vita sua durante, c. 11. n. 11. p. 81.
 Majoratus possessor si bona hypothecaverit uni creditori absque facultate regia, & postea alteri cum facultate viventibus adhuc vocatis qui postea praedecesserint possessori, adeo ut vinculum majoratus extinctum sit, quae hypotheca praevaleat? c. 11. n. 17. *ibid.*
 Majoratus possessor post formatum concursum nihil potest agere in praedictum creditorum nec impetrare rescriptum confirmatorium praecedentis alienationis, c. 13. n. 19. p. 93.
Vid. Facultas.
 Majoratus possessor privatur administratione bonorum propter dilapidationem, c. 15. n. 1. p. 100.
 Et tenetur illa restituere ante tempus quamvis offerat cautionem, n. 2. *ibid.*
 Majoratus possessor privatur non solum administratione, sed etiam omni jure & commoditate fructuum ob dilapidationem, c. 15. n. 13. p. 101.
 Majoratus successor non tenetur fratri facere creditoribus antecessoris privati ob dilapidationem bonorum, quae libera ab omni hypotheca super fructibus imposita ad ipsum revertuntur, c. 15. n. 13. *ibid.*
- Mandatum.*
- Mandati revocati ignorantia non validat actum post revocationem gestum, c. 12. p. 86.
Vid. Actus.
 Mandatum morte solvitur, si tamen per ignorantiam impletum est, competit utilis actio, c. 12. n. 15. p. 86.
 Mandatum ab inuitore susceptum non finitur morte praeficientis, c. 12. n. 28. 29. 33. & 34. p. 88. & 90.
 Mandatum ad negotia a debitore datum finitur ipso jure absque alia revocatione statim atque formavit judicium concursus inter suos creditores, c. 13. num. 7. & n. 12. *vers.* nec obstat, p. 92.
 Mandatum debitoris ad impetrandum assensum Regium super alienatione bonorum majoratus, expirat statim post formatum concursum, adeo ut creditor jam eo uti non possit, c. 13. n. 20. p. 93.
 Mandatum debitoris requiritur ad impetrandam facultatem contrahendi super bonis vinculis, c. 13. n. 21. 22. & 23. *ibid.*
- Merc.*
- Mercium quae in Commissum cadunt dominium ipso jure amittit delinquens, & in fiscum transit, c. 9. n. 2. 13. & 14. p. 61. & 63.
 Mercium prohibitarum confiscatio est specialis, c. 9. n. 6. p. 61.
 In Mercibus confiscatis, resolutio jure debitoris delinquentis ex dispositione legis, resolvuntur hypotheca creditorum, c. 9. num. 16. p. 63.
 Merces quae incidunt in Commissum non transeunt in fiscum ex conventionis contractuali, sed ex dispositione legis, c. 9. num. 19. *ibid.*
 Mercium hypothecam non extinguere per confiscationem earum in praedictum creditorum defenditur, c. 9. n. 22. p. 64.
 In Mercibus, quae in Commissum quovis modo inciderunt, fiscum semper praefertur resolvitur, c. 9. n. 74. p. 69.
 In Mercibus quae ob metum pestis comburuntur, rigore legis ita disponente, non attenditur praedictum domini, nec creditorum jus hypothecae habentium, c. 9. n. 104. p. 74.
- Minor.*
- Minor qui bona sua sine decreto hypothecavit uni creditori, & postea major factus eadem obligat alteri, licet ratam habeat priorem obligationem expresse vel tacite, non nocet posteriori hypothecatio, c. 11. n. 25. p. 83.
- Mora.*
- Mora non contrahitur nisi per interpellationem, c. 3. n. 40. p. 31.
 Mora solvendi probata debetur interesse, c. 3. n. 39. *ibid.*
 Praefertim in debito fiscali, c. 3. n. *ibid.*
 Mora contrahitur re ipsa sine interpellatione in debitis fiscalibus, c. 3. n. 46. & 48. p. 31. & 32.
 Mora quae ex persona fit, requirit vel lapsum diei, vel interpellationem, c. 3. n. 47. *ibid.*
 Mora contrahitur re ipsa absque interpellatione quoties unus ex contrahentibus ex sua parte complerit, alio non implente, c. 3. n. 58. p. 32.
Vid. Cambium.
 Moratoria rescripta saepe à debitoribus impetrantur valide & efficaciter etiam in dispendium creditorum, c. 16. n. 2. p. 104.
 Moratoria dilatio non conceditur à Principe debitori nisi praevia satisfactione de solvendo post terminum, c. 16. n. 12. p. 105.
 Moratoria dilatio concessa debitori à Principe securiores redduntur creditores propter satisfactionem, c. 16. n. 13. *ibid.*
Vid. Rescriptum.
 Propter Moram debitoris imsolvendo regulariter debentur usurae legitimae, c. 17. n. 1. p. 108.
Vid. Debitor.
 Mora non imputatur legitime impedito, c. 17. n. 8. *ibid.*
 Difficultas solvendi non excusat à Mora nec ab interesse propter moram debito, c. 17. n. 13. p. 109.
 Mora excusat impedimentum legitimum, c. 17. n. 14. 15. & 16. *ibid.*
- Mora*

& Verborum.

Mora commissa ante impedimentum legitimum superveniens obligat morosum ad interesse, c. 17. n. 21. *ibid.*

Mora perpetuat obligationem, efficitque ut debitor speciei interitu illius non liberetur, c. 17. n. 24. p. 110.

Mora impeditur contrahi per superveniens iudicium concursus, c. 17. n. 25. *ibid.*

à **Mora multa excusant debitorem in iudicio concursus**, c. 17. n. 27. *ibid.*

à **Mora & interesse lucri cessantis**, excusatur debitor ob impotentiam solvendi, c. 17. n. 34. & 35. p. 111.

Mora excusabilis non nocet moroso, c. 17. n. 36. *ibid.*

In **Mora definit esse debitor post formatum iudicium concursus**, ideoque cessant usurae quae alias deberentur ex mora, c. 17. num. 41. & 42. *ibid.*

Vide Impedimentum.

Mora non imputatur ei qui non fecit quod factum non proderet, c. 17. n. 28. p. 110.

In **Mora non dicitur esse qui aliqua exceptione se tueri potest ne solutio ab eo exigatur**, nec ideo tenetur ad interesse, c. 17. num. 29. *ibid.*

Mors.

Mors civilis æquiparatur naturali, c. 13. num. 4. p. 91.

Mors civilis non æquiparatur naturali, nisi ubi eadem militat ratio, c. 13. n. 11. p. 92.

Mors civilis falliti non adimit ei dominium nec possessionem bonorum suorum, cap. 13. num. 10. *ibid.*

N

Notarius.

Notarii omnes, ubi plures ad actum celebrandum requiruntur, debent notum facere quod omnes simul intervenerint in actu ab ipsis rogato, c. 3. n. 22. p. 29.

Notario uni soli assumpto cum collega non creditur nisi ambo scribant, vel unus scribat & alter subscribat, c. 3. n. 23. *ibid.*

Notarii assertioni simplici de facto alieno non statuitur in præjudicium Tertiæ, c. 3. n. 32. p. 30.

Novatio.

Novatio inducitur ex voluntate contrahentium, c. 14. n. 1. p. 97.

Novatione nulla existente an creditor possit agere ex priori contractu nulliter novato, vel rescisso, c. 14. per tot. *ibid.*

Novatio non inducitur per posteriorem obligationem nullam & irritam, vel rescissam, c. 14. n. 9. & 16. p. 98.

Novandi animus abesse dicitur, si secundus contractus sit inutilis & nullus, c. 14. n. 20. p. 99.

Nullitas.

Nullitas actus ipso jure introducta in favorem alienus, nihil operatur nisi parte volente, c. 6. n. 30. & 31. p. 47.

Vid. Actus.

Nulliter contrahitur cum his quibus bonorum administratio à jure vel iudice interdicta est, c. 12. n. 43. & seqq. p. 89.

Nullitatem contractus lex operatur siue contrahens sciverit prohibitionem alienandi, siue ignoraverit, c. 12. num. 51. p. 90.

Ex actu nullo voluntas disponentis elici potest, c. 14. n. 3. & 4. p. 97.

Nullitas contractus posterioris impedit novationem prioris, c. 14. n. 9. & 16. p. 98.

Nullitas alienationis de consensu creditoris factæ ipsi restituit hypothecam in re nulliter alienatæ, c. 14. n. 10. *ibid.*

Nulliter emptæ re conductæ, conductio reviviscit, c. 14. n. 14. *ibid.*

Ex contractu Nullo non elicitur voluntas contrahentium, c. 14. n. 19. & 20. p. 99.

Vid. Novatio.

Nulla existente renuntiatione facta obligationi principali, non extinguuntur accessoriae, c. 14. n. 17. *ibid.*

Nullitas consolidationis non extinguit usufructum, c. 14. n. 11. p. 98.

Nullitas secundæ obligationis, vel transactionis cui non statuitur, non impedit obligationes accessorias hypothecæ vel pignorum in augmentum primæ obligationis, c. 14. num. 6. 8. & 22. p. 97.

Nulliter celebratur actus, si non fuerit servata forma à statuto præscripta, c. 3. n. 36. p. 30.

O

Obligatio.

Obligatio est stricti iuris, & ultra expressa non extenditur, c. 5. n. 5. p. 41.

Obligationis contractæ origo semper inspicitur, c. 5. n. 15. & aliis seqq. p. 42.

Obligatio restringitur ad jus quod obligans debitor habet in re obligata, cap. 5. n. 10. p. 41.

Obligatio ex causa Transactionis factæ inducit novam hypothecam in augmentum primæ obligationis, si transactioni non statuitur, c. 14. n. 6. p. 97.

Quod declaratur, n. 7. & 22. *ibid.* & p. 99.

Obligatio prior non novatur per posteriorem nullam & irritam, vel rescissam, cap. 14. n. 9. & 16. p. 98.

Vid. Novatio. Nullitas.

Obligationis principalis renuntiatio nulliter facta non extinguit accessorias, c. 14. n. 17. p. 99.

Officium.

Officium legitime hypothecatum rehuñdari non potest à debitore in præjudicium creditorum, c. 1. n. 11. *vers.* consonat. p. 3.

Officia an multiplicari possint à Principe in præjudicium primorum emptorum, c. 1. n. 23. p. 4.

Officium obtentum à Rege ad vitam, si fuerit prærogatum vita durante, idem est officium, c. 5. n. 23. p. 42.

Officii fructibus & emolumentis hypothecatis, si postea debitor Officio privetur, resolvitur & extinguitur hypotheca, cap. 9. num. 96. p. 73.

Officio hypothecato & postea amisso pro debitore perit hypotheca cum amissione juris debitoris, *ibid.*

Origo.

Origo & causa primæva in omni dispositione attenditur, c. 2. n. 46. p. 19.

Vid. Dispositio.

Origo contractæ obligationis semper inspicitur, c. 5. n. 15. p. 42.

Palmer

Index Rerum

P

Pactum.

Pactum de sacrandā dote extenditur ad ejus augmentum superveniens, cap. 2. num. 11. pag. 16.

Vid. *Dos*.

Pactum de continuanda pensione Ecclesiastica inter pensionarium qui perfecte & irrevocabiliter titulum beneficii acquisiverat, & novum possessorem sive successorem in eodem beneficio, nullum est de jure, c. 6. num. 44. 45. 46. p. 49.

Pactum contrahentium operatur privationem & extinctionem juris ipsorum, c. 9. n. 17. p. 63.

Pactum juratum de non alienanda dote, impedit translationem domini casu quo alienetur sive in scientem, sive in ignorantem pactum, c. 12. n. 7. p. 85.

Quod declaratur, n. 8. & 9. ibid.

Pactum cum Tertio initum de re non alienanda, impedit domini translationem si alienetur & sua intersit, c. 12. n. 25. p. 87.

Pars.

Idem est de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, c. 2. n. 4. p. 15.

Pars quæ unitur per consolidationem, eodem jure censetur quo res ipsa cui accedit, c. 2. n. 49. p. 18.

Partes accedunt Toti, non una pars alteri, c. 2. n. 75. p. 22.

Pater.

Pater legitimus administratur bonorum filii, si male perdat & dissipet illa, privatur eorundem administratione, c. 15. n. 1. p. 100.

Quamvis offerat cautionem, cogitur ante tempus restituere, n. 2. ibid.

Et facta restitutione an filius teneatur satisfacere creditoribus patris ex fructibus dictorum bonorum adventitiorum, n. 3. ibid.

Pater privatus administratione bonorum adventitiorum, non propterea privatur usufructu quem in illis habebat, c. 15. num. 4. 5. & 6. ibid.

Contraria sententia, quod pater non solum administratione, sed etiam fructibus privetur propter dilapidationem, probatur d. c. 15. n. 13. 14. 15. cum aliis seqq. p. 101.

Patris usufructus in bonis adventitiis filii finitur per abusum seu dilapidationem, non secus ac per mortem, cap. 15. num. 14. & 15. ibid.

Patre privato tum administratione, tum commoditate bonorum filii ob dissipationem culpabilem, extinguitur hypotheca super fructibus eorum à patre debitore imposita, c. 15. n. 18. & 19. p. 102.

Pater interdictus sola administratione bonorum filii, non privatur usufructu, nisi ex causa dilapidationis, c. 15. n. 20. ibid.

Pater privatus usufructu adventitiorum filii ob dissipationem & abusum intelligitur privatus non jure tantum, sed etiam commoditate, c. 15. n. 21. ibid.

Pater potest renunciare juri usufructus in favorem filii sui, ante acquisitionem illius, etiam in fraudem creditorum suorum, c. 15. n. 24. ibidem.

Secus si semel ipsi fuerit acquisitum, num. 25.

& 26. ibid.

Pater an possit, emancipando filium, ipsi remittere usufructum adventitiorum in prejudicium creditorum? remissive, c. 15. num. 28. p. 103.

Ut Pater privetur usufructu & legitima administratione adventitiorum filii, non requiritur dolus ex proposito, sed sufficit dilapidatio ipsa tam in omittendo, quam in committendo, c. 15. n. 30. & 31. ibid.

Si Pater ob dilapidationem privetur usufructu bonorum adventitiorum filii, creditores amittunt hypothecam super illo impositam, c. 9. n. 96. ver. quibus simile. p. 73.

Pensio Ecclesiastica.

Pensio Ecclesiastica non imponitur super ipso beneficio, sed super fructibus ejus, c. 2. n. 97. p. 24.

Pensio non extinguitur, sed dormit, manente titulo beneficii apud pensionarium, ideoque reviviscit evicto beneficio, c. 6. num. 2. 3. & 5. p. 45.

Pensio finitur per mortem pensionarii, c. 6. n. 10. & 13. p. 46.

Pensionis fructus transeunt ad hæredes pensionarii, c. 6. n. 11. ibid.

Pensio transit in Monasterium, durante vita pensionarii Monachi, c. 6. n. 12. ibid.

Pensio non vacat, sed extinguitur per mortem pensionarii, c. 6. n. 13. ibid.

Pensio sic denominatur, quia pendet formaliter à beneficio, c. 6. n. 14. ibid.

Pensio æquiparatur usufructui, & regulanda est per leges quæ loquuntur de usufructu, c. 6. n. 15. & 16. ibid.

Pensio est servitus beneficio imposita, qua extincta beneficium pristinae libertati restituitur, c. 6. n. 17. & 18. ibid.

Pensio extinguitur per acquisitionem perfectam & irrevocabilem tituli beneficii, c. 6. n. 21. p. 47.

Pensio non extinguitur per revocabilem beneficii acquisitionem, c. 6. n. 27. & 38. p. 47. & 48.

Pensionis extinctio est in suspensio pendente lite super titulo beneficii, c. 6. n. 32. & 33. p. 47.

Pensio est in suspensio quandiu lis pendet super validitate matrimonii à pensionario contracti, c. 6. n. 36. p. 48.

Pensio non amittitur per ingressum pensionarii in beneficium, sed tantum suspenditur effectus extinctionis pendente lite super immissione, c. 6. n. 38. ibid.

Pensio dicitur extincta nec reviviscit, quando beneficium pensionem gravatum perfecte pensionarius acquisivit, & postea ultro resignavit, c. 6. n. 39. ibid.

Pensio extinguitur ipso jure per legitimam & irrevocabilem ademptionem tituli beneficii à pensionario, adeo ut si illud postea dimiserit, non possit pacisci de pensione renovanda & continuanda, c. 6. n. 44. 45. & 46. p. 49.

Pensionis resurrectio non pendet à sola contrahentium voluntate, sed à concessione Pontificis, c. 6. n. 46. & 47. ibid.

Pensione extincta per acquisitionem tituli beneficii, si postea pensionarius illud dimiserit, & in concursu graduari non debet, c. 6. n. 48. ibid.

Quod

Quod declaratur & limitatur, n. 49. ibid.

Pensionis hypotheca non extinguitur, acquisito titulo beneficii, super, cuius emolumentis erat imposita, c. 7. n. 4. & 7. p. 50. & 51.

Vid. *Hypotheca*.

Pensio ab initio nulla, vel postea resoluta, non convalidatur ex solo consensu habentis titulum beneficii, c. 7. n. 13. p. 51.

Pensio constituta super beneficio, ad quod possessor consentiens pensioni nullum jus habebat, est nulla, ita ut verus Titularis opponere possit de invaliditate, c. 7. n. 14. ibid.

Pensionem consentiens nihil agit, si tempore consensu nullum jus habebat in beneficio, adeo ut titulus superveniens non prosit ad revalidandam pensionem, c. 7. n. 15. ibid.

Pensionis constitutio absque gratia Pontificis est nulla & simonica, c. 7. n. 16. p. 52.

Pensio nulla, vel jam extincta, non revalidatur ex solo consensu partium, cap. 7. n. 17. ibid.

Pensio translata an sit nova & distincta à prima, c. 8. n. 3. & 14. p. 54. & 55.

Pensio translata dicitur distincta ab antiqua respectu juris transferentis, non autem respectu substantiæ ipsius pensionis quæ est eadem cum prima, & cum omnibus qualitatibus suis, c. 8. n. 15. & aliis seqq. p. 55.

Pensionis translatio de una persona in aliam, non est novum gravamen, sed quædam delegatio solutionis alteri faciendæ, c. 8. n. 27. p. 56.

Pensione translata extinguitur jus transferentis, non tamen jus pensionis exigendæ à translatorio, c. 8. n. 28. & 29. ibid. & p. 57.

Pensio translata est eadem numero, & non diversa ab ea quæ erat in transferente, c. 8. n. 30. pag. 57.

Pensionis translatio non inducit mutationem in substantia, sed in persona tantum, c. 8. n. 31. ibid.

Si pensio translata esset nova & diversa à priore non tenerentur fidejussores ejusdem, c. 8. n. 32. ibid.

Pensionis translatio non inducit novationem, & ideo remanent obligationes accessoriæ fidejussorum & hypothecarum, c. 8. n. 35. 36. & 37. ibid.

Pensionis translatæ identitas verificatur ex ipso actu transferendi, ratione juris quod transfertur, nec translatio non inducit novum actum, c. 8. n. 39. p. 58.

Pensio translata transit in eum ad quem transfertur cum sua qualitate, onere, hypotheca, & causa, c. 8. n. 40. ibid.

Declaratur, p. 43. & 44.

Pensio hypothecata cedi vel remitti non potest in præjudicium creditoris, cap. 8. num. 43. ibid.

Pensionis translatio est actus merè voluntarius pensionarii, c. 8. n. 46. ibid.

Pensionis translatio facultatis & gratiæ Pontificis pensionario concessa, non efficit novam creationem, sed tantum transitionem ejusdem pensionis de una in aliam personam, cap. 8. n. 58. p. 59.

Pensione extincta per acquisitionem tituli beneficii non extinguitur hypotheca, super commoditate fructuum ab ipso imposita, c. 15. n. 9. p. 100.

Pensio, & hypotheca super pensione imposita

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. III

extinguuntur per matrimonium à pensionario contractum, c. 9. n. 102. p. 74.

Pensionarius.

Pensionarius dimittens beneficii, quod post pensionem impositam nactus fuerat, recuperat jus exigendæ pensionis à novo possessore, c. 6. n. 23. & 5. p. 45.

Vide *Pensio*.

Pensionarius adeptus possessionem legitimam & irrevocabilem beneficii pensione gravati, amittit pensionem, c. 6. n. 8. p. 46.

Pensionarius assimilatur usufructuario, c. 6. n. 9. ibid.

Pensionarii morte pensio extinguitur, c. 6. n. 10. & 13. ibid.

Pensionarius transmittit fructus pensionis ad hæredes, c. 6. n. 11. ibid.

Pensionarius per ingressum in beneficio non amittit pensionem dum lis pendet super immisione in possessionem, c. 6. n. 38. p. 48.

Pensionarius lite pendente potest renunciare regressui, c. 6. n. 26. 27. & 28. p. 47.

Pensionarius adeptus irrevocabilem titulum beneficii, quamvis postea dimiserit, non potest recuperare pensionem amissam, cap. 6. n. 44. p. 49.

Neque pacifice de illa renovanda & continuanda cum novo possessore, n. 45. ibid.

Pensionarius, cujus pensio fuit extincta per aliam quætionem tituli beneficii, si postea ipsa dimiserit, non dicitur creditor respectu illius pensionis extinctæ, & in concursu graduari non debet, c. 6. n. 48. ibid.

Quod limitatur & declaratur, nisi acquisiverit revocabilem tantum, n. 49. ibid.

Pensionarius an amittat hypothecam super fructibus beneficii impositam statim atque titulum ipsius beneficii acquisivit, c. 7. n. 4. p. 50.

Pensionarius amittit pensionem acquisito titulo beneficii irrevocabilem, c. 7. n. 6. p. 51.

Non tamen extinguatur hypotheca, ibid.

Vid. *Hypotheca*.

Pensionarius si eodem tempore reservatæ pensionis obtinuit facultatem eam transferendi, creditor qui accepit eam in hypothecam, debet acquiescere suæ hypothecæ resolutioni facta translatione, c. 8. n. 12. p. 55.

Pensionarius habens facultatem transferendi pensionem, potest ea uti vel non uti pro suo arbitrio, c. 8. n. 47. & 50. p. 58.

Permissum.

Permissum ad tempus, post tempus censetur prohibitum, c. 5. n. 8. p. 41.

Pignus.

Pignoris distractio à creditore facta an possit rescindi beneficio l. 2. C. de rescind. vend. c. 11 §. 2. n. 6. 7. & seqq. p. 10.

Facultas concessa creditori ad vendendam pignus, intelligitur non ut destruat debitorem, sed ut rem eam tanquam procurator, n. 16. ibid. p. 12.

Major est ratio ad concedendum remedium pensionis in pignore vendito per solum creditorem, quam in vendito autoritate judicis, presentibus creditore & debitore, num. 19. ibid.

Pignoris vinculo subijcitur quidquid pignori accedit, c. 5. n. 28. p. 43.

Pignus dicitur quidquid accrescit pignori, & cadit sub hypothecam, c. 4. n. 28. p. 36.

M

Pignus

Index Rerum

Pignoris jus habens in materia, an illud amittat in materiato, c. 4. n. 9. p. 34.
Pignora data pro contractu innovato remanent obligata accessorie pro primo contractu, licet nullus & irritus sit secundus, c. 14. n. 8. p. 97.

Pœna.

Pœna privationis ipso jure inducit resolutionem & extinctionem juris quæsitæ, c. 9. n. 15. p. 63.

Pœna Commissi solùm incurritur propter introductionem mercium prohibitarum, non verò propter negotiationem, c. 9. n. 55. 56. & 57. p. 67.

Vide *Pragmatica*.

Pœna impolita à testatore alienanti prædium non impedit translationem domini si alienetur, c. 9. n. 54. ibid.

Vid. *Alienatio*.

Pœna Commissi inducit resolutionem juris delinquentis in mercibus, & acquisitionem eorumdem fisco, c. 9. n. 75. p. 69.

Vid. *Commissum*.

Præscriptio.

Præscriptio æquiparatur alluvioni, c. 2. num. 42. p. 18.

Res acquisita per præscriptionem à possessore majoratus, efficitur majoratus, cap. 2. n. 43. ibid.

Præscriptum ab hærede titulo hæreditario, hæreditati acquiritur, & venit in restitutione hæreditatis, c. 2. n. 44. ibid.

Præscriptio incepta in vita defuncti, & perfecta per hæredem, pertinet ad hæreditatem, cap. 2. n. 45. ibid.

Acquisita per præscriptionem continentur sub hypotheca honorum majoratus, cap. 2. n. 47. p. 19.

Et creditor defuncti consequi potest creditum suum ex augmento proveniente hæreditati per præscriptionem, ibid.

Præscribitur contra Fiscum in causa Commissi per quinquennium, c. 3. n. 3. p. 62.

Vide *Commissum*.

Pragmatica.

Pragmaticæ Regni imponentes pœnam confiscationis mercium prohibitarum referuntur & declarantur, cap. 9. n. 44. usque ad 58. p. 66. & seqq.

Pragmatica prohibens sub certa qualitate & modo, non extenditur ultra qualitatem & modum, c. 9. n. 49. & 50. p. 66.

Pragmatica prohibens commercium certarum rerum sub pœna, non dicitur prohibere absolute, neque annullat contractum, sed tantum pœnam reposcit, cap. 9. n. 51. 52. & 53. ibid.

Princeps.

Princeps pluribus committens unius muneris exercitium, de nullo separatim confidit, sed tantum de omnibus simul, cap. 3. n. 15. p. 28.

Principis assertioni de factu alieno non statuitur in præjudicium Tertii, c. 3. n. 32. p. 30.

Princeps potest auferre agrum, vel domum vasallo invito ad publicam utilitatem data compensatione, cap. 9. num. 105. cum aliis seqq. p. 74.

Principis beneplaciti reservatio suspendit contractum, & interim contrahentes pœnitere possunt, c. 13. n. 32. p. 95.

Secus post expeditionem placiti, n. 33. ibid. Vide *Contractum*.

Princeps an possit concedere rescriptum quo creditor posterior præferatur anterioribus, c. 16. n. 1. p. 104.

Princeps an possit subvertere & præposterare ordinem & gradum creditorum, cap. 16. n. 3. ibid.

Principis rescripto jus hypothecæ acquiri potest in bonis debitori, c. 16. n. 8. ibid.

Principis rescriptum præposterans ordinem creditorum non est admittendum, c. 16. n. 9. & 10. 14. 15. & 16. p. 105. & seqq.

Vide *Rescriptum*.

Princeps moratoriam dilationem debitori non concedit, nisi data prius satisfactione ad solvendum post terminum, cap. 16. num. 12. & 13. ibid.

Princeps potest per legem generalem constituere de dividenda actione hypothecaria contra unumquemque bonorum possessorem pro rata, c. 16. n. 18. p. 106.

Non tamen per rescriptum speciale in præjudicium creditorum antea jus quæritum habentium, n. 19. ibid.

Princeps non debet auferre exceptionem Tertio competentem, c. 16. n. 21. ibid.

Princeps non tollit jus quæsitum creditoribus, c. 16. n. 22. p. 107.

Princeps non debet concedere jus hypothecæ vel prælationis uni creditori chirographario in præjudicium cæterorum, cap. 16. num. 24. ibid.

Princeps potest per legem generalem & publicam dare jus prælationis creditori posteriori ex iusta causa, c. 16. n. 9. p. 105.

Princeps non potest subvertere contractum inter partes firmatum de jure naturali, absque illorum consensu, c. 16. n. 21. p. 106.

Princeps non potest mutare dispositiones testamentarias legibus consentaneas, c. 16. n. 21. ibid.

Privilegium.

Privilegium competens donatori, marito, & socio, ne ultra quàm facere possint conveniantur, non prodest sivejussoribus nec hæredibus eorum, c. 1. §. 1. n. 3. 11. & 13. p. 7. & 8.

Privilegium deducendi portionem ne egeat donator est merè personale, nu. 5. & 11. ibid. pag. 8.

Vid. *Exceptio*.

Privilegium tendens in præjudicium Tertii tantum exorbitans ab omni jure Princeps concedere non debet, c. 16. n. 10. p. 105.

Vide *Princeps*.

Declarat ut ibid. n. 9. ibid.

Probatio.

Qui probare vult per testes quod debet probari per instrumentum, habet præsumptionem juris contra se, c. 3. n. 29. p. 30.

Probari potest voluntas ex actu nullo, c. 14. n. 2. pag. 97.

Vide *Nullitas*.

Prorogatio.

Prorogatio & extensio fit cum eisdem qualitatibus, c. 5. n. 24. p. 42.

Prorogatur hypotheca super emphyteusi constituta, si generationes prorogentur, c. 5. n. 21. ibid.

Prorogatum à Principe officium idem remanet quale erat ante prorogationem, c. 5. n. 23. ibid.

Proro-

& Verborum.

Prorogatio non admittitur de eo quod non est.
c.5.n.32. p.43.

Prorogatio rei hypothecæ non durat post jus prius extinctum. c.8.n.8. p.54.

Protestatio.

Protestatio tunc est necessaria quando procedendum est contra scribentem literas cambii non acceptatas. c.3.n.50. p.32.

Protestatio non requiritur quando scribens literas, sciens non fuisse acceptatas nec solutas, reddidit ultra pecunias quas acceperat. cap. 3. n.51. & 52. ibid.

Q

Qualitas.

Qualitates omnes primi contractus an & quomodo censeantur repetitæ in secundo. c.2.n.57. & legq.

Vide Reconditio.

Qualitibus primi contractus subjicitur augmentum superveniens ex facto ipsorum contrahentium. c.2.n.68. p.21.

Vide Augmentum.

Qualitas rei inspicitur quæ erat tempore contractus obligationis. c.5.n.17. p.42.

Extensio fit cum eisdem qualitibus. c.5. n.24. ibid.

Augmentum est ejusdem qualitatis suo principali. c.5. n.25. ibid.

Qualitas Nominis determinans Verbum, limitat dispositionem juxta qualitatem & tempus Verbi. c.9.n.39. p.65.

Ultra Qualitatem & modum non extenditur legis dispositio, quando aliquid sub certa qualitate & modo prohibet. c.9.n.49. p.66.

Qualitas nova superveniens enti, illud transmutat in novam speciem. c.10. n.9. p.77.

Qualitas superveniens enti non immutat illius substantiam. cap. 10. numer. 23. 24. & 25. pag. 79.

Qualitas superveniens rei hypothecæ, non immutat nec extinguit hypothecam. c.10. n.26. ibid.

Qualitas liberalis superveniens majoratui respectu vinculi, non destruit substantiam bonoriam ejusdem. c.10.n.16. p.78.

R

Ratihabitio.

Ratihabitio hypothecæ an retrotrahatur ad tempus prioris contractus in præjudicium posteriorum creditorum. cap.11. nu.19. & 20. pag. 82.

Ratihabitio contractus antea gesti, non nocet hypothecæ medio tempore contractæ. c.11. n.24. p.83.

Ratihabitio contractus à minore celebrati absque decreto non nocet hypothecæ contractæ post adeptam ætatem legitimam. cap. 11. nu.25. ibid.

Ratihabitio nunquam retrotrahitur in præjudicium Tertiæ medio tempore jus acquirentis. c.11. n.26. & 27. ibid. 8. ibid.

Ratihabitio possessoris majoratus circa facultatem à creditibus impetratam contrahendi super bonis vinculis, nullius est momenti post decoctionem. c.13. n.21. 22. 23. cum aliis

Salgado Labyr. Credit. Tom. III.

legq. p.93.

Vide Contrahens.

Ratihabitio actus nulliter facti, est novum actum celebrare. c.7.n.17. p.52.

Reconditio.

Reconditio tacita an sit ejusdem qualitatis eorum est expressa; & utrum censeantur eadem pacta & pignora in ea repetita. cap.2. num.20. pag. 17.

Reconditio tacite contractæ, renovantur pacta, qualitates, conditiones, & hypothecæ expressæ appositæ per contrahentes in primo contractu. c.2.n.56. & 57. p.20.

Reconditio tacita non inducitur à jure, quando in aliquo ex contrahentibus deficit aptitudo consensus, ut in pupillo, mente capto, & similibus. c.2.n.58. ibid.

Reconditio novam ac repetitionem hypothecæ operatur tacita contrahentium voluntas. c.2.n.62. ibid.

In Reconditione novus requiritur consensus qui præsumitur. c.2.n.65. & 66. p.21.

In Reconditione tacita prior hypotheca non manet in veritate, sed videtur manere. c.2. n.67. ibid.

Exponitur textus in l. cum queritur, §. qui impleto, ff. locati. c.2.n.64. ibid.

Et in l. repetitionem, 4. C. de usur. n. 67. ibid.

In Reconditione tacita solùm inter ipsos principales contrahentes adest repetitio hypothecæ. c.2.n.81. p.22.

Regula.

Regula, Qui prior est tempore, an locum habeat inter creditores hypothecarios ex causa lucrativa & onerosa. c.1. §.1. n.19. p.9.

Regulam exempla non restringunt, sed declarant; & lex exemplariter loquens alios casus similes non excludit. c.16.n.4. & 5. p.104.

Renuntiatio.

Renuntiatio voluntaria Officii in manibus Principis, vel Papæ, non nocet creditoribus quibus tale officium fuit legitime hypothecatum. c.1.n.11. ver. consonat. p.3.

Renuntiatio obligationis principalis nulliter facta non extinguit accessorias. cap. 14. n.17. pag. 99.

Renuntiatio usufructus à patre facta in illius acquisitionem, præjudicat creditoribus patris. c.15.n.24. p.102.

Secus post acquisitionem patri usufructum & acceptatum. n.25. & 26. ibid.

Declaratur ut n.27. p.103.

Quid si renuntiatio fiat, emancipando filium remissive. n.25. p.102.

Res.

Res principalis, & augmenti, idem est judicium, & eadem natura. c.2. n.2. p.15.

Una & eadem res non debet diverso jure censi. c.2. n.3. ibid.

Vide Augmentum.

Res acquisita per prescriptionem à possessore Majoratus, sit majoratus. c.2.n.43.

Vide Prescriptio.

Rem agent servitutes acquisitæ, ejusque naturam sequuntur. c.2. n.53. p.19.

Res æque principaliter unita alteri debet exprimi in facultatis impetratione illam alienandi. c.2. n.111. p.25.

Rei forma mutata super qua quis habet usufructum.

M 2

Index Rerum

fructum, extinguitur usufructus, cap. 4. n. 4. pag. 34.
 Rei forma mutata, ita ut transeat in aliam diversam speciem, mutatur jus, cap. 4. num. 7. ibid.
 Quod declaratur, n. 32. 33. & 34. p. 37.
 Rei forma mutata in qualitatibus tantum, non extinguitur hypotheca super ea contracta, c. 4. n. 40. & aliis seqq. p. 38.
 Vid. *Hypotheca*.
 Res initium capere non potest ab eo casu quo finem accipere debet, c. 4. n. 45. ibid.
 Re mutata quoad substantiam jus omne in illa extinguitur, alias non, c. 4. n. 64. p. 40.
 Res credit ad suum priorem statum ex vi attractiva, c. 6. n. 6. p. 45.
 Res sua nemini servit, c. 6. n. 21. p. 47.
 Rei mutatio non inducitur ex mutatione personae, c. 8. n. 42. p. 58.
 de Re ad personam, & è contra, an valeat argumentum, c. 8. n. 38. ibid.
 Rei hypothecatae prerogatio: Vid. *Prerogatio*.
 Res semel legitime à vero domino hypothecata, quovis modo postea alienetur, transit in acquirentem cum suo onere, c. 9. n. 25. p. 64.
 Declaratur, ibid. n. seqq. ibid.
 Vid. *Hypotheca*.
 Res pluribus creditoribus separatim hypothecata, si non satisfactum sit, non sit libera respectu aliorum, c. 10. n. 28. p. 80.
 Rei alienae hypotheca regulariter non valet, c. 11. n. 9. p. 82.
 Rei alienae hypotheca sustinetur quando debitor illam obligans aliquid juris in ea habebat, ex quo postea rei dominium acquirit, c. 11. n. 10. ibid.
 Si Res mea absque meo mandato subijciatur hypothecae quam postea ratificem, ratificatio superveniens non nocet hypothecae medio tempore contractae, c. 11. n. 14. p. 83.
 de Re ad tempus valet argumentum, c. 2. n. 18. & 19. p. 17.

Rescriptum.

Rescripta moratoria sepe à debitoribus impetrantur valide & efficaciter etiam in dispendium creditorum, c. 16. n. 2. p. 104.
 Rescripto Principis an possit creditor posterior praeferrī anterioribus, c. 16. n. 1. ibid.
 Rescripto Principis potest creditor acquirere jus hypothecae in bonis debitoris, cap. 16. n. 8. ibid.
 Rescriptum Principis praeposterans ordinem & gradum creditorum, non est admittendum, c. 16. n. 9. p. 105.
 Rescriptum Principis quod tendit in prajudicium juris alicui Tertio quaesiti tanquam exorbitans ab omni jure, non debet admitti, c. 16. n. 16. p. 106.
 Rescriptum Principis praevertens ordinem hypothecarum, longe differt à rescriptis moratoriis, c. 16. n. 11. 16. & 17. p. 105. & 106.
 Rescriptum praeposterationis concessum creditori posteriori in prajudicium anteriorum, omni ex parte noxium est ipsi, non solum ratione rei, sed etiam temporis ad agendum, c. 16. n. 14. & 15. p. 105.
 Vide *Princeps*.
 Rescriptum ab uno ex correis in solidum obligatis impetratum à Principe, ne conveniatur pro tota quantitate, non valet, c. 16. n. 20. p. 106.

Rescriptum tollens: exceptionem Tertio competentem, concedi non debet, cap. 16. num. 21. ibid.

Rescriptum à posteriore creditore impetratum quo anterioribus praeferratur, subreptitium est & nullum, c. 16. n. 23. p. 107.

Rescriptum moratorium à Principe debitori concessum non suspendit cursum usurarum, c. 17. n. 10. p. 109.

Rescriptum moratorium suspendit damtaxat exceptionem tam fortis quam usurarum, non tamen sistit cursum ipsarum, cap. 17. num. 11. ibid.

Rescriptum moratorium non suspendit cursum usurarum si jam inceperint currere propter motam commissam ante impetrationem, c. 17. n. 24. p. 110.

Rescriptum moratorium minus favorabile est beneficio cessionis bonorum, cap. 17. num. 26. ibid.

Rota Romana.

Rota Romanae decisio in una Civitatis plebis Pensionis, 15. Jun. 1606. coram Sacro, adducitur, explicatur, & declaratur, c. 6. n. 7. 24. 38. & 51. p. 45. 47. 48. 49.

Rota Rom. saepius decidit Pensionem Ecclesiasticam translatam, non esse diversam à priore, sed eandem, c. 8. n. 14. & 26. p. 55. & 56.

Ad quod adducitur decis. in una Carpen. pensionis, 29. Maji 1602. coram Lancelloio. c. 8. n. 16. 17. 18. & 19. ibid.

Alia decis. in una Papien. Pensionis, 11. Decemb. 1606. c. 8. n. 20. 21. & 22. p. 56.

Alia in una Terrul. pensionis, 15. Decemb. 1610. c. 8. n. 23. ibid.

Alia in una Peron. Pensionis, 14. Januar. 1613. c. 8. n. 24. & 25. ibid.

Rota Rom. apud Ludovis. decis. 76. ex aliis ejusdem Rotae decisionibus & communi Doctorum sententia rejicitur, cap. 14. num. 21. & 22. pag. 99.

S

Sententia.

Sententia lata contra debitorem decoctum, in favorem ejus qui concursum formatum ignorabat, an valida sit? disputatur ad partes, c. 12. n. 30. 31. cum seqq. usque ad 42. p. 88.

Sententia lata contra debitorem post hypothecam contractam non nocet creditoribus ignorantibus litem super hypotheca motam, c. 17. n. 32. ibid.

Sententia lata contra debitorem pendente concursu valida est, si adversarius sciverit, si ignoraverit concursum, non tamen nocet creditoribus non citatis, c. 12. n. 34. 35. & 42. ibid. & 89.

Sententia lata contra debitorem non mandatur executioni contra tertios rerum hypothecatarum possessores, c. 12. n. 39. ibid.

Servituti.

Servitutis species, est pensio imposita beneficio Ecclesiastico, c. 6. n. 17. & 18. p. 46.

Vide *Pensio*.

Servitutis personalis species est usufructus, c. 6. n. 18. ibid.

Vide *Usufructus*.

Servitutem habens in re aliqua, eam amittit si proprietatem ejus nanciscatur, c. 6. n. 20. & 21. p. 47.

Ser-

& Verborum.

Servitutes acquisitæ augent rem, & ejus naturam sequuntur, c.2. n.53. p.19.

Servus.

Servus delinquens hypothecatus potest damnari ad mortem non attento jure domini nec creditorum, c.9. n.100. p.74.

Servi, sicut alia debitoris bona, hypothecariæ obligationi subijci possunt, cap.10. num.6. & 7. p.77.

Servo hypothecato manumisso, hypotheca dissolvitur etiam in præjudicium creditorum, c.10. n.8. ibid.

Servus hypothecatus per hypothecam generalem omnium bonorum debitoris, potest manumitti, & hypotheca extinguitur, secus si per specialem, c.10. n.17. p.78.

Servi etiam generaliter hypothecati manumissio non valet in præjudicium creditorum si debitor non sit solvendo, c.10. n.19. p.79.

Servo vagabundo confiscato, perit hypotheca super ipso imposita, c.9. n.97. p.73.

Solutio.

Solutio pecuniæ fiscalis facta uni ex Thesaurariis, informis est, & non liberat debitorem à sorte principali & interesse, c.3. nu.4. & 17. pag. 28.

Vide Thesaurarius.

Et solutionis ratio sumitur in libro Rationum, n.3. ibid.

Solvens Thesaurario contra formam mandati per ignorantiam, male solvit, & sibi debet imputare, c.3. n.10.11. & 19. p.28. & 29.

Solutio aliter facta quam vero creditori, vel ab eo mandatum habenti, non liberat debitorem, c.3. n.11. p.28.

Solutio quæ fieri debet cum certis circumstantiis, & interveniunt quarundam personarum, si aliter facta sit, non valet, cap.3. num.18. pag. 29.

Vide Apocha.

Solutio pecuniæ fiscalis per apochas solemnes probanda est, c.3. n.29. p.30.

Solutio non facta die & loco assignatis, scripto literarum cambii constituitur in mora, c.3. n.49. p.32.

Vide Cambium.

Vide Mora.

Solvens personæ inhabili scienter vel ignoranter non liberatur, c.12. n.5. p.85.

Solutio facta bona fide debitori decocto an liberet solventem ignorantem judicium concursus, c.12. n.12. p.86.

Solvens per justam ignorantiam debitori decocto excusatur & liberatur, c.12. num.16. & 20. ibid.

Secus si sciverit, vel scire debuerit, idid. n.17. 18.19.20. & 21. & 22. p.87.

Vide Ignorantia.

Solutio facta debitori post formatum concursus judicium non liberat solventem, nisi solvens probabiliter ignoraverit concursum & decoctionem, c.12. n.4. ibid.

Quamvis solutio facta decocto liberet solventem ignorantem decoctionem, non tamen valet contractus cum eo celebratus, cap.12. n.55. p.90.

Solvere an teneatur filius creditoribus patris ex fructibus adventitiorum quæ ob dilapidationem à patre factam consolidantur in favorem filii, cap.15. num.3.13. & seqq. pag. 100. 101.

Vide Filius.

Quid de successore in majoratu, cap.15. nu.13. p.101.

Solvendi difficultas non excusat debitorem à mora, nec ab interesse propter moram debito, c.17. n.13. p.109.

Vide Mora.

Solvere non licet debitori creditoribus suis pendente concursus judicio, c.17. n.28. p.97.

Solvendi impotentia excusat debitorem à mora & interesse lucri cessantis, c.17. n.34. p.113.

Maximè si impotentia præcesserit moram, n.35. ibid.

Statutum.

Statutum disponens super lucro dotis extenditur ad augmentum ejus, c.2. n.12. p.23.

Vide Dos.

Statuto requirente consensum mariti, aut interventum duorum propinquorum, ad authorizandum mulieris vel minoris contractum, non sufficit sola præsentia cum taciturnitate, c.3. n.26. & 27. p.29.

Quod fortius procedit quando agitur de præjudicio Tertii, n.28. p.30.

Et talis contractus non servatis solemnitatibus à Statuto requisitis celebratus nullus est, c.3. n.31. ibid.

Vid. Thesaurarius.

Statutum disponens aliquod ultra jus commune, illud censeatur forma substantialis, quæ deficiente actus corrumpit, c.3. n.36. p.43.

Statutum prohibens extrahi frumentum, habet locum in farina, c.4. n.50. p.39.

Statutum disponens super actu sibi licito, non attendit voluntatem domini, c.9. n.111. & 112. pag. 75.

Statuto disponente super aliquo actu, non attenditur præjudicium quod in consequentiam accidere potest, c.9. n.113. ibid.

Statuto disponente quod causæ viduarum sint summarie tales sunt, si, lite pendente matrimonium solvatur per mortem viri, c.17. n.43. p.111.

Succedere. Successio.

Succedens in locum alterius per privationem prædecessori inflictam an teneatur satisfacere creditoribus prædecessoris privati, c.9. n.21. & seqq. ubi tractatur ad partes, p.64.

Vide Ffens.

Successorum jus non attenditur in alienationibus bonorum majoratus, juris autoritate interveniente factis, cap.9. nu.110. & aliis seqq. pag. 75.

Vid. Alienatio.

Successor in majoratū an teneatur satisfacere creditoribus primi possessoris ex fructibus ab illo hypothecatis, quando fuit privatus ob dilapidationem, c.15. n.13. p.101.

T

Tempus.

Tempore prohibito, quæ fiunt vel conferuntur in tempus prohibitum, irrita sunt & nulla, c.13. n.31. p.96.

Contrahentibus quibus medio tempore jus quaesitum est, non nocet fictio retractiva, c.13. n.37. p.95.

Tempus non currit legitime impedito, & justum impedimentum excusat à mora, c.17. n.14. p.109.

M 3

Vide

Index Rerum

Vide *Mora*.

Vide *Impedimentum*.

De tempore ad rem, & de re ad tempus, valet argumentum, c. 1. n. 18. & 19. p. 17.

Tertium.

Tertius consequitur estimationem melioramentorum quæ fecit in re hypothecata, c. 2. n. 51. pag. 19.

Tertius aggregans bona sua antiquo majoratui non potest comprehendere in contractu antecedente inter hypothecarium & tunc possessorem majoratus celebrato, c. 2. n. 78. 79. & 80. pag. 12.

Vide *Dispositio*.

Vide *Hypotheca*.

In Tertii præjudicium verba enuntiativa nihil probant, c. 3. n. 34. p. 30.

Vide *Affectio*.

Vide *Verba*.

In Tertii præjudicium non admittitur confusio, c. 4. n. 19. & 20. p. 35.

Vide *Confusio*.

Tertii hypotheca illata non obstante confusione actionum inter creditorem & debitorem, c. 4. n. 21. ibid.

Vide *Hypotheca*.

In præjudicium Tertii non consideratur consolidatio usufructus cum proprietate, dum Tertius ipse intermediat pro suo interesse, c. 4. n. 59. p. 39.

Usufructus apud Tertium consolidato extinguitur hypotheca super ejus commoditate constituta, c. 4. n. 64. & seqq. p. 40.

Vide *Usufructus*.

Tertii præjudicium non attenditur, ubi concurrat necessitas & rigor legis jubentis merces comburi ob metum pestis, c. 9. n. 104. p. 74.

Vide *Hypotheca*.

In Tertii præjudicium medio tempore jus acquirentis nunquam retrotrahitur ratihabitis, c. 11. n. 26. & 27. p. 83.

Si Tertii interest ne res aliqua alienetur, pactum de non alienando cum ipso initum impedit dominii translationem, c. 12. n. 25. p. 87.

Tertius rerum hypothecatarum possessores non afficit sententia contra debitorem lata, c. 12. n. 39. p. 89.

Tertii jus lædi non debet per rescriptum à Principe impetratum, cap. 16. num. 10. & seqq. p. 105.

Et tale rescriptum tanquam subreptitium non attenditur in præjudicium Tertii, c. 16. n. 21. & seq. p. 106.

Thesaurarius.

Thesaurarius unus Arcæ Regiæ sine interveniu aliorum non potest recipere solutiones, c. 3. n. 1. p. 27.

Thesaurarii Regii nihil possunt extrahere ex arca absque speciali decreto, c. 3. n. 2. ibid.

Thesaurarii arcæ Regiæ non possunt etiam simul recipere solutiones absque decreto Senatus, c. 3. n. 5. p. 28.

Thesaurariorum arcæ Regiæ in quo munus consistat, ibid. & n. 6. ibid.

Thesaurarii arcæ Regiæ recipiant pecunias fiscales ab exactoribus specialiter deputatis, & ab illis non exeunt, nisi sub certis solemnitatibus, c. 3. n. 7. ibid.

Thesaurarius Sedis Apostolicæ recipit pecunias Cameræ solvendas, de quibus computum reddit, c. 3. n. 8. ibid.

Thesaurarius solvens ignorans formam mandati, sibi imputet, sicut qui contrahit non servata lege & forma præscripta, si inde damnum sentiat, cap. 3. num. 10. 11. & 19. ibid. & 29.

Thesaurarius unus ex tribus deputatis non potest solus recipere solutiones etiam cum decreto Senatus, c. 3. n. 13. & 14. p. 28.

Vide *Solutio*.

Vide *Apocha*.

Thesaurarius qui sine solemnitatibus requisitis recepit solutionem à debitore fiscali, debet primum exenti, & si solvendo non sit, recurritur in subsidium contra debitorem qui solvit, c. 3. n. 37. p. 31.

Transactio.

Transactio inter heredem institutum & successorem ab intestato facta impugnari potest à creditoribus & legatariis, quorum interest testamentum sustineri, c. 1. n. 30. p. 6.

Vide *Creditor*.

Per transactionem contrahitur nova hypotheca illi adjecta in augmentum primæ obligationis, si transactioni non stetur, c. 14. n. 7. p. 97.

Etiamsi Transactio facta sit animo novandi præcedentem obligationem, n. 7. ibid.

Quod declaratur remissivè, n. 22. p. 99.

Translatio.

Translatio pensionis Ecclesiasticæ virtute indulti Apostolici, an inducat novam pensionem, an verò translata sit eadem cum primâ, c. 8. n. 3. & 14. & passim per tot. c. p. 54. & seqq.

Vide *Pensio*.

In translatione qualibet juris, idem jus, & non aliud diversum transit in translatarium, c. 8. n. 41. & 42. p. 58.

Translatio pensionis est actus merè voluntarius pensionarii, c. 8. n. 46. & 47. ibid.

Translatio dominii non impeditur, si in prohibitione alienationis poena fuerit imposita alienanti, c. 9. n. 54. p. 66.

Vide *Alienatio*.

Translatio dominii impeditur propter prohibitionem alienationis ex pacto cum Tertio inito cujus interest rem non alienari, cap. 12. n. 25. p. 87.

Translatio dominii impeditur ex pacto jurato de non alienando, c. 12. n. 7. p. 85.

Vide *Nullus*.

Translatio dominii impeditur in rebus à debitore alienatis post concursum formatum, c. 12. n. 26. p. 87.

Translatio hypothecæ à priore creditore in posteriorem, per jus offerendi, non inducit novam hypothecam, sed eadem numero transit quæ erat antea, c. 8. n. 39. in fin. p. 58.

Translatio fit cum suo onere, qualitate, & causa, c. 8. n. 40. ibid.

Transmissio.

Quod non est transmissibile, non est cessibile, c. 1. §. 1. n. 6. p. 8.

Et vicissim quod est transmissibile, cessionem admittit, n. 7. ibid.

Tutor.

Tutores plures licet debeant conficere librum rationum, sufficit scriptura unius & subscriptio cæterorum, c. 3. n. 25. p. 29.

Tutoris bonis confiscatis, an & quomodo possit pupillus agere adversus fiscum, cap. 9. n. 88. p. 71.

Verba.

& Verborum.

V.
Verba.

Verba Collegæ; vel alterius qui non potest disponere de actu à se gesto, nullam inducunt præsumptionem, c. 3. n. 33. p. 30.

Verba enunciativa in præjudicium Tertii nihil probant, c. 3. n. 34. ibid.

Vide *Affertio*.

Verba contractus referuntur ad tempus quo sunt celebrati, c. 5. n. 15. & 16. p. 42.

Verbum, *Bona*, adjectum genitivo; *Majoratus*, indicat omnia bona pertinentia ad majoratum, sive ex dominio, sive ex possessione, c. 2. n. 16. pag. 26.

Verbum, *Videtur*, denotat impropietatem sui natura, c. 2. n. 67. p. 21.

Venditio. Vendere.

Venditione perfecta, periculum rei, sicut & incrementum, pertinet ad emptorem, c. 2. n. 32. pag. 18.

Vide *Augmentum*.

Venditor an & quando propter læsionem possit à contractu discedere, c. 1. §. 2. n. 13. p. 11.

Vide *beneficium leg. 2. c. de resc. vend.*

Vendere quis cogi potest ad ornatum urbis, c. 9. n. 109. p. 75.

Unio.

Per unionem unius rei factam alteri, in istam omnia emolumenta alterius transeunt, c. 2. n. 107. p. 25.

Unitæ rei mentio facienda non est in impetratione rei principalis, c. 2. n. 106. ibid.

Declarari, nisi una res sit æquè principaliter unita alteri, n. 111. ibid.

Vide *Augmentum*.

Voluntas.

Voluntas elici potest & probari ex actu nullo, c. 14. n. 3. p. 97.

Voluntas testatoris deduci potest ex dispositione, etiam si nulla & irrita, c. 14. n. 4. ibid.

Voluntas testatoris declarari potest per dispositionem nullam; secus est in contrahentibus, c. 14. n. 19. p. 99.

Usura.

Usuræ legitimæ debentur propter moram debitoris in solvendo, c. 17. n. 1. p. 108.

Usuræ ante concursus iudicium debitas peti non impedit superveniens concursus, cap. 17. n. 3. ibid.

Usuræ non currunt pendente iudicio concursus in præjudicium posteriorum creditorum, c. 17. num. 6. ibid.

Usuram cursum non sinit rescriptum moratorium à principe debitori concessum, licet suspendat exactionem illarum, c. 17. n. 10. & 11. & 24. p. 109.

Usuræ debitas ex officio iudicis cessant, quando bona debitoris inopis sunt in sequestro, c. 17. n. 29. p. 110.

Usuræ jam debitas non tollit impedimentum solvendi ex concursu iudicio superveniens, licet extinguat cursum illarum pro futuro, c. 17. n. 37. 38. & 44. p. 111. & 112.

Usuræ currentes ante rem iudicatam suspenduntur per dilationem concessam debitori ad solvendum ex causa miserationis, c. 17. n. 39. & 40. p. 111.

Usuræ ex mora non debentur post formatum

iudicium concursus, quia debitor desinit esse in mora, quæ habet tractum temporis successivum, c. 17. n. 41. & 42. ibid.

Usuris minoribus promissis, si postea per novum contractum conveniunt de usuris maioribus, an prior hypotheca extendatur ad hoc augmentum majorum usurarum, cap. 2. num. 67. Vers. Sed contra. p. 21.

U usufructus.

U usufructu extincto an extinguatur hypotheca super eo constituta, c. 4. n. 1. p. 34.

U usufructus extinguatur consolidatione, si usufructuarius nanciscatur rei proprietatem, c. 4. n. 3. ibid.

U usufructus extinguatur mutata forma rei super qua constitutus erat, c. 4. n. 4. ibid.

U usufructus formalis transfunditur in causalem per acquisitionem proprietatis, c. 4. n. 5. ibid.

Et inter utrumque magna est differentia. ibid.

U usufructus formalis translatus in causalem non potest reduci ad priorem formam, c. 4. n. 12. p. 35.

U usufructu consolidato cum proprietate apud Tertium, extinguitur hypotheca super ejus commoditate constituta, cap. 4. num. 60. 61. & 62. pag. 38.

U usufructus commoditas simpliciter hypothecata non patitur mutationem per acquisitionem proprietatis, c. 4. n. 66. p. 40.

U usufructus hypothecatus nihil inquit in proprietatem, sed finitur hypotheca per mortem fructuarii debitoris. c. 5. n. 3. 4. 9. 13. 29. & seq. p. 41. & seqq.

Vide *Hypotheca*.

Jus U usufructus non potest hypothecari; nec cedi, sed sola commoditas fructuum, c. 4. n. 24. p. 36.

U usufructu consolidato, commoditas fructuum & eorum perceptio eodem modo remanet penes debitorem, quo erat ante consolidationem, c. 4. n. 25. & 26. & 29. ibid.

Vide *Hypotheca*.

U usufructus non transgreditur viram fructuarii, c. 4. n. 32. p. 43.

U usufructus est servitus personalis, cap. 6. n. 18. pag. 46.

U usufructus finitur per acquisitionem proprietatis rei fructibus perfectam & absolutam, cap. 6. n. 19. 20. & 21. p. 47.

U usufructus reviviscit, si proprietas empta à fructuario, fuerit retracta à consanguineo proprietarii, c. 6. n. 35. & 36. p. 48.

U usufructus finitur per mortem fructuarii, c. 6. n. 10. p. 46.

U usufructus transit in Monasterium, durante vita Monachi, c. 8. n. 12. ibid.

U usufructu duobus successivè relicto novus dicitur usufructus in secundo fructuario, c. 8. n. 5. & 55. p. 54. & 67.

Et an similiter pensio translata dicatur nova pensio. ibid.

Vide *Pensio*.

U usufructus non extinguatur per consolidationem subsequentem rescissam vel irritam factam, c. 14. n. 11. p. 98.

U usufructus quoad jus discrepat ab ipsa commoditate fructuum, c. 15. n. 7. p. 100.

U usufructu amisso, durat hypotheca super commoditate imposita, c. 15. n. 8. ibid.

Vide *Hypotheca*.

U usufructus patris in bonis adventitiis filii finitur

Index Rerum

¶ *res per abusum seu dilapidationem*, non sech-
at per mortem, c. 15, n. 14. & 15. p. 101.

*Usufructus an & quomodo potest remitti à patre
filio in fraudem creditorum*, necne, c. 15. n. 24.
25. 26. 27. & 28. p. 102. & 103.

Vid. *Pater*.

Usufructuarius.

Usufructuarius dimittens voluntariè proprietatem, non recuperat usufructum semel consolidatum, c. 1. n. 14. p. 35.

Usufructuarius rei suæ nemo esse potest, c. 4. n. 15. ibid.

Usufructuarius ultro dimittens usufructum, non præjudicat creditoribus suis, cap. 4. n. 17. & 18. ibid.

Usufructuarius obligans usufructum, intelligitur obligare commoditatem, c. 4. n. 43. p. 38.

Usufructuarius legans usufructum quem habet

in re aliena, * si postea proprietatem acquirat, eam non præsumitur legasse, cap. 5. num. 18. p. 42.

Usufructuarius omne jus in re fructili amittit per mortem, c. 5. n. 19. ibid.

Usufructuarius æquiparatur pensionario beneficii, & vicissim pensionarius fructuario, c. 6. n. 9. cum multis seqq.

Vid. *Pensio*.

Usufructuarius transmittit fructus perceptos ad hæredes, c. 6. n. 11. ibid.

Usufructuarius ob dilapidationem privatur omni jure commoditate usufructus, c. 15. n. 16. & 17. cum seqq. p. 101.

Usufructuarius acquirens proprietatem ex testamento postea rescisso per contra tabulas, recuperat usufructum, c. 6. n. 34. p. 48.

Sed vide n. 42.

F I N I S.

*Laus Deo, Virginique Matri Deipara sine
macula concepta.*

D. FRANCISCI
SALGADO

DE SOMOZA,
IN REGALI CANCELLARIA
VALLISOLETANA SENATORIS,

TRACTATUS

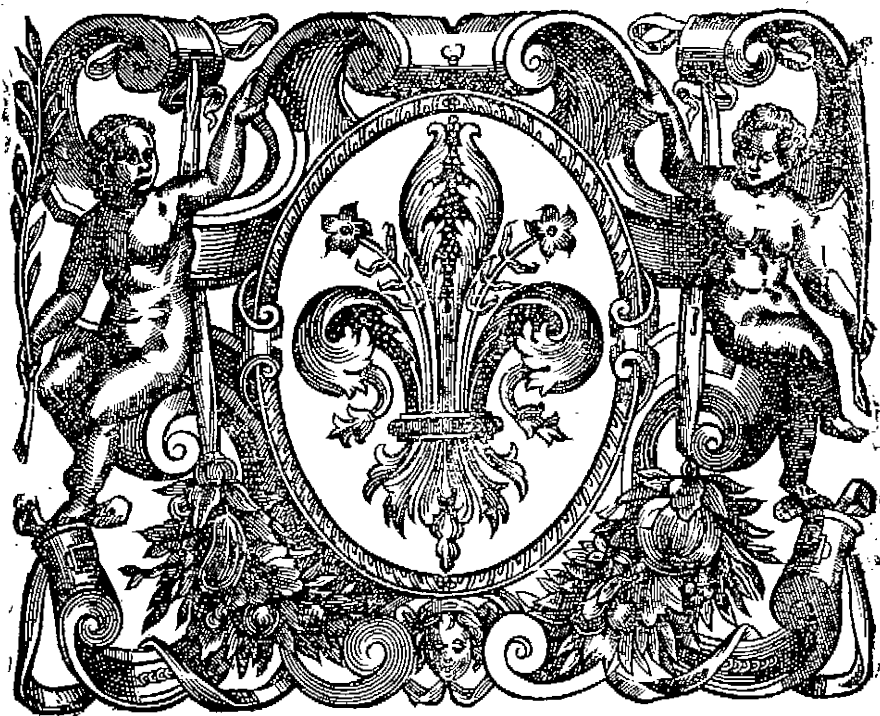
DE LIBERTATE
BENEFICIORUM,
ET CAPELLANiarum

RECUPERANDA;

ET QUASI POSSESSIONE PRÆSENTANDI
subvertenda.

Opus non minus Prælati Ecclesiasticis, quàm utriusque fori Judicibus perutile.

Cum Indicibus Articulorum & Rerum notatu dignorum.



LUGDUNI,

Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LXXII.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

DECLASS

[illegible]

1. *Staphylococcus aureus* (100%)

1. *Chlorophyll a* (Chl *a*)

I N D E X

Articulorum hujus Tractatus.

ART. I. ONSUETUDO legitime acquisita in Tribunali Ecclesiastico ex-

equendi sententias in provisionibus Capellaniarum non obstante appellatione; laudabilis est, & justa.

Et probata per actus positivos vim legis habet.

Et ubique servanda, tam in Tribunalibus superioribus, quam in Cancellariis, super causis ad eas delatis per viam violentiæ. pag. 1.

II. Responsio ad objectiones ex adverso inaniter oppositas huic constanti consuetudini.

Ad consuetudinis creationem non requiruntur actus positivi judiciales in contradictorio judicio, ex quibus formetur; sed extrajudiciales sufficiunt.

Decreta Regia violentiæ super executione sententiarum in provisione Capellaniarum, non sunt capacia ad detrahendum, nec interrompendum consuetudinem perfecte formatam.

Decreta violentiæ emanata super repositione executionum sententiarum, quæ aliàs de jure nullæ sunt; non opponuntur consuetudini exequendi *validas*, appellatione non obstante.

Consuetudo exequendi sententias appellatione pendente, restringitur ad sententias validas: non tamen extenditur ad nullas. Ex quo decreta violentiæ emanata ex hoc defectu, conformia sunt consuetudinis dispositioni. p. 3. & seq.

III. Consuetudo exequendi sententias super Capellaniis latis, quantumcumque constans sit; non operatur in latis, contemp- to jure patronatus, seu quasi pos-

sessione præsentandi, legitime quæsitæ.

Super Capellaniis ab origine fundatis absque jure patronatus, nec quasipossessio præsentandi, nec præscriptio cadere potest. p. 11.

IV. Quasipossessio præsentandi ad beneficium dumtaxat attenditur inter ipsos comparatos, inter quos solum actum fuit de perren- tentia juris præsentandi; sed nunquam attenditur imò potius contemnitur ipsa quasipossessio contra Ordinarium deducentem in judicio libertatem beneficii, & impugnantem existentiam juris patronatus.

Tuncque justè denegatur institutio præsentato per existentem in tali quasi possessione. p. 16.

V. Quasipossessio juris præsentandi ad beneficium nunquam transit in successorem, sive filium, sive hæ- redem nisi iste postmodum illam actualiter apprehendat per præsen- tationem admissam. p. 19.

VI. Quasipossessio præsentandi ad beneficium acquisita cum mala fide & multò minus cum vera mala fide, ad nihilum suffragatur, etiam immemorialis. p. 20.

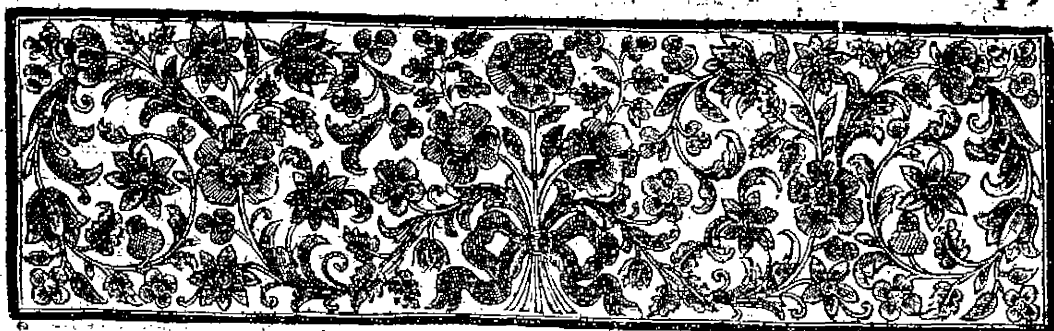
VII. Ordinarius repertus in ultimo statu conferendi Capellaniam præfertur quibuslibet, etiam habentibus quasi possessionem quæ- sitam in antecedentibus vacatio- nibus, ex quo justè denega- tur institutio per eundem præsen- tato.

Verba inepta sententiæ, quæ non convenient, nec justificantur ex actis processus; delentur ab ea. p. 21.

VIII. Instrumenta in judicio præ- sentata; si de falso redarguan- tur, & non comproben- tur, & non comprobentur; quasi- possessionem præsentandi non pro- bant.

Index Articulorum.

- Antiqua tamen ultra centum annos à comprobatione excusantur.
Instrumenta producta per sententiam contrariam remaneant perpetuò reprobata. p. 24
- IX.** Libri visitationis, quibus enuntiatur jus patronatus, nihil probant, Et ex quibus requisitis ad indicium deserviant.
Enuntiativa instrumenti nihil probat, postquam de enuntiato dubitari, & controverti contigerit. p. 25
- X.** De differentia quoad successionem inter jus patronatus hereditarium, & gentilium.
Præstendens jus patronatus hereditarium, tanquam gentilium, non potest obtinere in hereditario ob non deductam hanc causam in judicio, aut ob hujus qualitaris defectum; nec in gentilium, si in fundatione non legitur scriptum, & expressum. p. 27
- XI.** Ad jus patronatus hereditarium si facta fuit præsentatio tanquam gentilium per consanguineos proximiores; familiare præsumitur interim, quod ex fundatione contrarium non appareat.
- At semper ubi ex fundatione docetur hereditarium, & non gentilium esse; reducitur ad suum statum originalem; Qualibet quasi possessione antiqua contraria non refragante. p. 29
- XII.** Error in apprehensione possessionis respiciens titulum, & causam possidendi, quamvis juris effectibus careat in judicio proprietatis; prodest tamen ad judicium retentionis.
- Error, & falsa causa in apprehensione possessionis, respiciens ipsam rem, nec suffragatur in judicio plenario, nec summarissimo mutationis. p. 32
- XIII.** Consensus Ordinarii requisitus; simul cum fundatione Capellanæ, ut adquiratur jus Patronatus; nullatenus inducitur ex admissione præsentationum, & institutione facta postmodum per Ordinarium præsentantis. p. 33
- XIV.** De differentia judicii super jure Patronatus moti, nempe inter ipsos compatronos super pertinentia juris præsentandi, & inter ipsos, & Ordinarium moti super existentia ipsius juris Patronatus. p. 36
- XV.** Omnes causæ, ex quibus impeditur à jure alicui acquisitio quasi possessionis juris præsentandi, vel acquisita destruitur; omnes eadem influunt in præsentatum ab eo, ne institui possit.
- Recensetur constitutio synodalis Diocesis Compluti Regii ad eundem finem emanata. p. 39
- XVI.** De inanibus tramitibus, quibus usus est adversarius abutendo salubri recursum violentiæ.
Violentiæ decreto & provisione inde emanata, semel intimatis, & per Senatum Regium iustis de causis denegato complemento; si pars iterum utatur, absque Senatus novo decreto, reus erit pœnæ ob temeritatem. Super appellatione postmodum resoluta, aut renuntiata, seu aliàs nulliter interposita, recursus ad Regem per viam violentiæ cadere non potest. p. 41



TRACTATUS DE LIBERTATE BENEFICIORUM ET CAPELLANiarum RECUPERANDA. ET DE QUASI POSSESSIONE *præsentandi subvertenda.*

ARTICULUS I.

Consuetudo legitimè acquisita in Tribunali Ecclesiastico exequendi sententias in provisione Capellaniarum, non obstante appellatione, laudabilis est, & iusta, & probata per actus positivos continuatos vim legis habet; & ubique servanda, tam in Tribunalibus superioribus, quàm in Consilio Regio, & Cancellariis, super causis ad eas delatis per viam violentiæ.

SUMMARIUM.

- 1 Utilitas huius Tractatus commendatur profuturi tam in iudiciis Ecclesiasticis, quàm in Cancellariis.
- 2 Est exclusivus quasi possessionum juris præsentandi, dum agitur de libertate Beneficii.
- 3 Subtiliter hauritur ex visceribus materie juris patronatus.
- 4 Hoc tractatu cessabit contagium præsentationum ad ius patronatus usurpatum.
- 5 Brevis proponitur species litis, ex qua hauritur iste Tractatus, § n.6.
- 7 Appellatio à sententia lata super provisione beneficii simplicis, est legitima quoad utrumque effectum.

- 8 Limitatur nisi consuetudo Tribunalis Ecclesiastici ejus executionem admittat appellatione non obstante.
- 9 Consuetudini hæc assitit præsumptio juris.
- 10 De consuetudine exequendi sententias si constet Tribunali Regio, vim non fieri, declaratur.
- 11 Consuetudo potest introducere, ut sententia in casu non privilegiato possit mandari executioni, appellatione non obstante.
- 12 Consuetudo exequendi sententiam ejus Tribunalis, ad quod fertur, est attendenda.
- 13 Appellatio est de ordinariis iudiciis, & attendenda consuetudo inferioris à quo interponitur.
- 14 De consuetudine ad statutum valet argumentum, cum ad paria procedant.
- 15 Et quantum ad effectum non differt à consuetudine.
- 16 Consuetudo fortior est statuto.
- 17 Constitutione Synodali potest tolli appellatio suspensiva in beneficiis simplicibus.
- 18 Consuetudo Tribunalis Abbatialis exequendi sententias latis super Capellaniis, constans est, & exuberanter probata.
- 19 Et pluribus causis delatis per viam violentiæ declaratum fuit, vim non fieri contra consuetudinem.
- 20 Officialibus ejusdem Tribunalis attestantibus de consuetudine multum deferitur.
- 21 Testibus etiam extraneis attestantibus de consuetudine altius Tribunalis datur fides.
- 22 Notariis Tribunalis attestantibus de ejus consuetudine magna fides datur.

- 23 *Pari contradicens consuetudini, & nihil probans, succumbit.*
 24 *Idem est, non allegare, vel allegare, & non probare.*
 25 *Par, que in una causa confessa est consuetudinem Tribunalis, & in altera negat, non auditur.*
 26 *Refertur casus, quo Cancellaria detulit consuetudini exequendi sententias, & vim non fieri decrevit, & n. 27.*



TRACTATUS iste iudicis, atque magistralis, Tribunalibus Ecclesiasticis, nec non Cancellariis admodum utilis est; illoque consultius libertati beneficio-

rum, & capellaniarum, estque exclusivus quasi possessionis presentandi ab eo acquisitæ, qui iure patronatus caret: & subtiliter haustus ex visceribus, & occultis antris materiæ iuris patronatus. Sumpta occasione, à quadam lite controverta in Tribunali Abbatiali Diocesis Compluti regalis inter D. Petrum de Aranda & Figueroa, presbyterum, & Fiscalem, prædictæ Abbatiæ. Variis quæstionibus ornatus omni commendatione, & notato dignissimis. Quo jam tractatu cessabunt dissidia assidue contingentia in recuperatione prædictæ libertatis, & contrarium usurpationis, atque venenum occultum quasi possessionum presentandi decipientium viros doctos; facile, & indistinctè illis deferentes. Ex hac itaque lite mirè, & subtiliter exhaustæ fuerunt omnes difficultates, & quæstiones, quæ ad omnimodam perfectionem novi huius tractatus desiderantur.

D. Petrus de Aranda, presentatus à D. Joana Maria de Valenguela contendit, Judicem Ecclesiasticum vim fecisse in exequendo suam sententiam, qua declaravit nullum adesse jus patronatus ad capellaniam, de qua agitur; & nominationem, & collationem ejus pertinere Dignitati Abbatiali, non obstantibus appellationibus ab eis interpositis, eo quod capellaniam beneficium simplex est.

Fiscalis autem Ecclesiasticus constanter præten- dit, nullam adesse vim in huiusmodi sententiarum executione, attenta inviolabili consuetudine prædicti Tribunalis Abbatialis.

Principium, & regula constans est in jure; sententias latis in contradictorio iudicio super capellanis, & beneficiis simplicibus non posse exequi, nec earum virtute possessionem dari, legittima existente appellatione: hæc namque utrumque habet effectum devolutivum, & suspensivum: ita ad longum præ cæteris comprobamus in nostris commentariis de Reg. præf. 2. part. cap. 13. per tot.

Attamen ab hac regula, inter alias limitationes, quam patitur; illa principalis, & selecta est, quotiens adest consuetudo, & stylus legitime introductus in aliquo Tribunali Ecclesiastico exequendi sententias latis in contradictorio iudicio super capellanis, & aliis simplicibus beneficiis non obstante appellatione, quo casu nullum inducitur attentatum, ut pluries declaravit Rota Romana, prout latè videre est per nos Lancellotum Robertum de Altenu. 2. part. cap. 12. dub. 48. Hieron. Gonçalves de Altimat. gloss. 9. in annotat. à num. 211. Dom. Perez de Lara de Anniversar. & Capella l. 2. cap. 11. num. 13. Rota decis. 1155. part. 3. divers. Nicolans

Garcia de benefic. 9. part. cap. 4. num. 27. Resolventes unanimiter, huiusmodi consuetudinem exequendi sententias, & virtute earum mittendi in possessionem capellaniam, seu cuiusvis alterius beneficii simplicis, illos, ad quorum favorem late sunt, esse omnino tolerabilem, & laudabilem, quæ revera extante, & legitime de ea constituto, protinus cessare attentata, & ita fuisse decisum in Rot. in una Pampilon. parochia l. 16. Iuris, anno 1557. testatur Gonçalves dict. gloss. 9. in annotat. à num. 211. Et in alia Compustellana, de qua testatur Garcia de Benefic. 9. part. cap. 4. num. 27. Et ulterius stante juris præsumptione, quam huiusmodi consuetudo in sui favorem habet, prout videre est infra in articulo 2. ex n. 59. cum seqq.

Quapropter si pro huiusmodi appellationis declaratione adcurat Curia Regia, si ex actis apparuerit de huiusmodi consuetudine exequendi sententias: vim nullam esse declarabitur.

Quæ omnia concessimus in Tractatu nostro, de Reg. præf. dict. 2. part. c. 13. ex n. 175. cum seqq. Et iterum, eadem 2. part. c. 8. n. fin. ibi: Illud non omittam, quod consuetudo potest inducere, ut sententia aliquo casu de jure communi non privilegiato possit exequi, appellatione non obstante: Anton. Augustin. dec. 3. lib. 1. Marefcor. var. resol. part. 2. c. 64. à num. 16. &c.

Et quod ad effectum detegendæ appellationis, suspensivæ sit attendendus stylus, & consuetudo, seu statutum fori, quo prolata fuit sententia, plenè comprobatur Rota in decis. 439. ex n. 13. & seqq. inter recollectas à Ludovico Posthio post tractat. de manutent.

Et cum appellatio sit de ordinariis iudiciis, debet attendi consuetudo iudicii inferioris cuius sententia interposita fuit: ita per duas decisiones Rotæ, tenet Riccius in collect. 5. part. collect. 2057. vers. Quantum quando fol. 329.

Et comprobatur propositio hæc, quoniam de consuetudine ad Statutum, valet argumentum, ad paria etenim procedunt. Cyriac. controvers. 460. num. 16. tom. 3. Alderan. Mascard. de Statut. inter. concl. 8. num. 11. ex l. de quibus, in fine, de legib. Imò Consuetudo fortior est Statuto, Gonçalves ad Reg. Cancell. gloss. 45. §. 1. num. 78. Joannes Maria Novarius, quæ. For. 103. n. 2. Quantum ad effectum non differt ab statuto, ut plurimis DD. comprobatur Bobadilla in Polit. lib. 2. c. 10. num. 37. Et pro his omnibus plurimos congerit Giurba ad consil. Messanen. in proæmio, 1. p. num. 22. D. Valenguel. Velasq. in consil. 34. num. 149. & consil. 4. numer. 156. & 157. t. 1. Surd. de aliment. lit. 3. privel. 56. num. 27. & in consil. 2. num. 29. Mar. Anton. var. resol. l. 1. resol. 1. num. 3. Scaccia de appellat. quest. 2. n. 22. Et quod Consuetudo æquiparetur Statuto, imò Statuto fortio- rem esse consuetudinem: probatur Cened. q. 8. n. 13.

Sed sic est quod per statutum, sive constitutionem Synodalem potest in beneficialibus, & simplicibus beneficiis tolli appellationem suspensivam, quod sententia diffinitiva executioni mandetur pendente appellatione, ut ad longum per quam plures DD. & Rotæ decis. comprobatur (regulam limitans) Gonçalves de Alternat. dict. gloss. 9. in annotat. ex num. 213. cum seqq. igitur consuetudo, idem disponens, eundem debet operari effectum.

Quam constans, & inviolabilis sit consue- tudo

Indo immemorabilis introducta in Tribunali Abbatiali Diocesis Compluti Regalis exequendi sententias definitivas latis super capellanis in contradictorio iudicio, atque immittendi presentatum, cui fit collatio, non obstante appellatione; abunde apparet probata, non solum in hoc iudicio, verum & in aliis libris antecedentibus multis adhibitis Notariorum testimoniis ejusdem Tribunalis, ad petitionem partium litigantium, & eorum citationibus, & iudicium decretis concessis, in quibus innumerabiles actus positivi longissimi temporis recensentur, & quibus qualificata dicitur consuetudo, eo quod sententiae executae fuerunt appellatione non obstante, de quibus latius infra apparebit in hoc articulo. 1. ex numero sequenti.

Et amplius qualificatur consuetudo ex plurimis testibus ejusdem Tribunalis Officialibus nunc existentibus in eo, aliisque, qui quondam fuerunt, qui omnes deponunt de actibus particularibus, in quibus de latis per viam violentiae ad Cancellariam Granatensem, attendente consuetudinem hanc, & stylum immemorabilem, declaravit vim non fieri à iudice Ecclesiastico exequente suam sententiam appellatione non obstante.

Quibus Officialibus, & ministris ejusdem Tribunalis attestantibus de consuetudine ejusdem, maxima fides datur; Gratian. in dist. discept. 308. num. 16. & 17. Ubi etiam de Procuratoribus, & Advocatis, in dicto Tribunali, cum Barro, Baldo, Socino, & Afflicto, probat Vivianus de jur. pact. decis. 14. numer. 2. Imò etiam quoslibet testes extraneos deponentes de consuetudine Tribunalis sufficere, probat text. expressus, in cap. Abbate 25. de V. 1. in vers. Nos igitur depositionibus testum diligenter inspectis, invenimus se probatum; quod à 40. annis, & infra. Monachi Alciatenses Abbatem sibi de Sancti Berini Monasterio elegerunt: & infra &c. & quod ad probandam consuetudinem alicujus Curiae credatur Notariis ejus, & aliis testibus, optima est Rotae decis. 704. ex num. 4. ubi late comprobatur, per Farinac. part. 1. in recent.

Imò, & quod plus est, in hoc articulo hujus litis, cum dict. D. Petrus contradixerit & impugnaverit hanc consuetudinem, cujus contradictio, partibus citatis, fuit admissa, imò quamvis ei assignatus fuit terminus ad probandam suam contradictionem, nullam adhibuit diligentiam, imò primo termino transacto, ad majorem hujus articuli justificationem, novus, & secundus sibi fuit concessus terminus ex officio, & per duo decreta mandatum, sibi tradi acta processus, quae nec accipere voluit, nec aliquid probare intentavit contra hujusmodi consuetudinem constantem, & indubitabilem, probatio consuetudinis existentis firmissima, & secuta remansit, deleta contradictione, cum idem sit non allegare, vel allegare, & non probare: l. si manumissus 2. C. de lib. & eorum filiis, late Gallin. de V. sub 5. cap. 16. ex num. 17.

Et quod magis est, in alia capellania, in qua dict. D. Petrus de Arenda obtinuit sententiam favorabilem, ejus executionem petiit virtute consuetudinis vigentis in hoc Tribunali, eodem modo, quo & in eadem capellania, fuisse executam sententiam ad favorem antecessoris, appellatione in contrarium non obstante, imò in octavo articulo violentiae in cancellaria fuisse decretum, vim non fecisse iudicem Ecclesiasticum, in exequen-

do sententiam, hujus allegationis, & petitionis copia iudicis decreto, & parte citata auctoritate notarii exhibita, & presentata est hac in lite. De hac confessione latissime agitur infra, in articulo 2. ex numero 63. usque ad finem, ubi comprobatur.

Et iterum in hac eadem capellania, de qua agitator: cum litigaretur, & fuisset lata sententia in favorem Dignitatis Abbatialis, eo quod nullum apparebat jus patronatus, declaratum fuit, nominationem ad Dignitatem pertinere, & facta nominatione executae fuit sententia appellatione non obstante, & causa deducta ad Cancellariam per viam violentiae, clare apparuit sententiam esse nullam, & appellationem legitimam, eo, quod pars appellans petierat accumulationem alterius litis, quo articulo pendente dicta sententia nulla fuit, & ideo iussit Senatus protulit decretum tertii generis, quae reponendo, & cyendo de novo a l. p. res, no hazia el Luz Ecclesiastico fuerca, y se le remitia, &c.

Quibus noviter auditis in contradictorio iudicio, & per exactam causae cognitionem, idem iudex protulit sententiam, nullam adesse jus patronatus, capellaniae declarans, sed ad Dignitatem Abbatialem pertinere nominationem, quam fecit, & hac sententia executioni mandata, data fuit capellaniae actualis possessio nominato à Dignitate, quam possessionem multis annis continuavit absque ulla contradictione, seu appellatione, sed dictae sententiae tanquam iustae, & legitime datae acquieverunt partes, attendente consuetudine; & per obitum hujus possessoris causata fuit vocatio praesens ejusdem capellaniae, de qua controversatur, cum fuerit ultimus status, & hujus consuetudinis justificatio clarius apparebit ex art. 2. seq. n. 48. cum seqq. ubi de hac exemplo altius tractatur, & aperè ostenditur, indubitanter assistere in favorem consuetudinis habentis ex eo ultimum & immediatum statum.

ARTICULUS II.

Responsio ad objectiones ex adverso inaniter oppositas huic constanti consuetudini. Ad consuetudinis creationem non requiruntur actus positivi judiciales in contradictorio iudicio, ex quibus formeretur; sed extrajudiciales sufficiunt.

Decreta Regia violentiae super executione sententiarum in capellanis non sunt capacia ad detrahendum, nec interrumpendum, consuetudinem formatam, & perfectam.

Decreta violentiae lata super repositione executionum sententiarum, quae aliàs de jure nulla sunt, non opponuntur consuetudini exequendi validas, appellatione non obstante.

Consuetudo exequendi sententias appellatione pendente restringitur ad sententias validas: non tamen extenditur ad nullas. Ex quo decreta violentiae lata ex hoc defectu, conformia sunt consuetudinis dispositioni.

S U M M A R I U M.

- 1 Consuetudo exequendi sententias in capellanis la-
tas, concludenter probanda est.
- 2 Actus positivos, inductivos consuetudinis, debere
fieri in contradictorio iudicio, qui tenuerunt.
- 3 Horum Doctorum opinio est communiter re-
probata.
- 4 Ad consuetudinem inducendam non requirun-
tur actus judiciales in contradictorio iudicio,
juxta receptam opinionem multorum, &
num. 5.
- 6 Actus gesti ad introducendam consuetudinem exe-
quendi sententias sunt judiciales.
- 7 Decreta violentia an opponantur consuetudini exe-
quendi sententias, & n. 8.
- 9 Ad consuetudinem introducendam in aliquo Tri-
bunali, actus positivi ejusdem Tribunalis requi-
runtur.
- 10 Ad interruptionem consuetudinis semel forma-
ta, contrarii actus ejusdem Tribunalis requi-
runtur.
- 11 Et per contrarium consensum consuetudinem in-
troducunt.
- 12 Consuetudo semel formata non tollitur, nisi eodem
modo contrario, quo fuit creata.
- 13 Et cum eisdem contrariis requisitis.
- 14 Solemnitas qua requiritur in construendo eadem
requiritur in destruendo.
- 15 Decreta violentia non sunt capacia interrumpen-
di consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici, &
num. 16.
- 17 Tribunali Regio si non constat ex processu dela-
to, de consuetudine exequendi sententias, legiti-
me vim fieri decrevit, absque latione consue-
tudinis, & n. 18.
- 19 Constitio Tribunali Regio de consuetudine, decre-
to violentia vim fieri, non tribuunt defectui
consuetudinis.
- 20 Sed defectui substantiali processus ex variis
causis, que assidue accidunt, impediuntibus
executionem, etiam in casibus alias privi-
legiatis.
- 21 Sententia nulla non meretur executionem, sed
permittit appellationem causantem atten-
tata.
- 22 Decreta violentia lata propter nullitatem sen-
tentia non opponuntur consuetudini, que
etiam non admittit executionem sententia
nulla.
- 23 Statutum, & consuetudo exequendi sententias ap-
pellatione non obstante intelligitur de senten-
tiis validis, non nullis.
- 24 Actus difformes si non sint inter se incompatibiles,
non impediunt cursum consuetudinis.
- 25 Actus consuetudini contrarii, si possunt attri-
bui alteri cause, non prejudicant consue-
tudini.
- 26 Consuetudo semel legitime formata non interrumpi-
tur per sententiam contrariam.
- 27 Decretum violentia; latum est constitio de consue-
tudine. Ergo consuetudo reprobat, non valet
argumentum.
- 28 Varii sunt casus, ex quibus potest variari dispo-
sicio legis, & consuetudinis permittentis execu-
tionem sententia, & n. 29.
- 29 Quatuor decreta violentie inferuntur per que
dicitur vim fecisse Judicem in non deferendo
appellationibus ab executionibus suarum senten-
tiarum, ut ex causa nullitatem lata fuisse
appareat.
- 30 Decretum primum violentie.
- 31 Decretum secundum.
- 32 Decretum tertium.
- 33 Decretum violentie quartum.
- 34 De consuetudine exequendi sententias in litibus
super quibus superiora decreta violentia lata
fuerunt, non consistit Senatus Regio.
- 35 Consuetudo consistit in facto, & ideo non prasu-
mitur, nisi probetur, & n. 36.
- 37 Decreta violentia lata propter nullitatem pro-
cessus conformia sunt consuetudini pariter tunc
neganti executionem sententia.
- 38 Sententia lata, termino probatorio pendente
nulla est, admittens appellationem suspensi-
vam.
- Cum Index debuerit super sedere, ibid.
- 39 A Judge procedente, tempore, quo debebat con-
quiescere, appellatio legitima est.
- 40 Decretum violentia latum ob nullitatem senten-
tia comparitur cum consuetudine, pariter tunc
negante executionem sententia.
- 41 Omnis mundi dispositio sive legis, sive, hominis,
loquens de actu exequendo, intelligitur de va-
lido, & non de nullo.
- 42 Casus sententia nulla non includuntur in con-
suetudine, sicut nec in decretis violentia, que
ideo non opponuntur consuetudini.
- 43 Privatio preasuppone habitum.
- Ademptio ejus quod in dispositione non comprehen-
ditur, non operatur ibidem.
- 44 Consuetudo exequendi sententias si non constat Su-
periori cognoscenti de appellatione, iuste super
arbitrio declarat.
- 45 Attentati sententia exequenda appellatione non
obstante.
- 46 A sententia lata super negotio, quo Index post
lapsum terminum probatorium admisit testes
nulla est, & admittit appellationem.
- 47 Et si de consuetudine in processu constaret Se-
natui.
- Et etiam in iudiciis, in quibus alias permittitur
executio pradipta, nullitas appellationem sus-
pensiva admittit, ibid.
- 48 Pro consuetudine exequendi sententias super ca-
pellanis latis, ultimus stat status.
- 49 Pendente articulo accumulationis alterius litis,
sententia lata nulla est, admittens appella-
tionem.
- 50 Et quo decreti genere tunc utitur Senatus Re-
gus aditus per viam violentia, & n. 51.
- 51 Ultimus status afficit consuetudini exequendi
sententiam in provisionibus capellaniarum.
- 52 Decreta violentia probata in casibus nullitatis
processus solum in iisdem casibus interrumpere
consuetudinem si illos comprehenderet.
- 53 Actus positivi contra consuetudinem contineri
debent intra suos terminos, illos non egre-
diendo.
- 54 Consuetudo est stricti juris, in qua nihil suppleri
debet ultra observantiam.
- 55 Consuetudine contraria, qui se vult iurare
non in genere, sed in specie illam probare
debet.
- 56 Consuetudo non potest trahi de uno ad alium
casum.
- 57 Lex, vel statutum reformatum in parte, in ce-
teris firmum remanet.

- 59 Pro consuetudine probata, presumit lex eam ex justa, & rationabili causa processisse.
- 60 Presumptionem juris, qui pro se habet alia non eget probatione.
- 61 Consuetudo exequendi sententias latas super provisione cappellaniarum est laudabilis, & numer. 62.
- 63 Consuetudinem unius Tribunalis confitens pars in una lite, an sibi præjudicat in alia inter diversas partes, questio est controversa.
- 64 Confessio partis expressa, & non tacite inducitur ex aliquo actu, præjudicat in alia lite.
- 65 Confessio partis principaliter, & non incidenter facta in uno iudicio, sibi præjudicat in alio.
- 66 Confessio partis in uno iudicio, si ad aliud trahatur ad eundem finem, & non diversum, sibi præjudicat.
- 67 Confessio partis facta per libellum, in iudicio, prodest etiam absentibus.
- 68 Confessio partis in iis, que non dependent à sola voluntate eius sibi non præjudicat, & n. 69.
- 70 Confessi inter prohibitos præjudicat, concurrentibus administris, & n. 71.
- 72 Infirmum est viro provido, quod semel confitendo desisteret, iterum impugnare.

lib. 1. qu. 1. numer. 64. optime Gutierrez in tract. de tutel. 2. part. c. 1. §. 2. & 3. qui plures alios allegant, Bobadilla in Politica, l. 2. c. 10. n. 40. & 41. quos omisit Augustin. Barbof. in c. Abbate 15. num. 2. de verbor. signif. idem tenens cum Flam. Paris. de resignat. beneficio. lib. 3. g. n. 28. Cevallos (qui pro hac parte innumerabiles pendè DD. congestit) in contra commun. quest. 358. Bernard. Grævus ad practic. Camera Imperialis, libr. 2. concl. 31. ex num. 117. exactè tractavimus, in Labirinth. 1. par. cap. 2. §. 1. ex n. 57. videndi omnino, ex num. 46. cum multis seqq.

Et hanc quoque invenio, bene disputatam à Diana resol. moral. 6. tom. in tract. de consuetudine, resol. 8. per totam: ubi resolvit ad acquirendam, & formandam consuetudinem, non requiri actus judiciales, sed duntaxat actus extrajudiciales sufficere: allegat Præposit. Syvium, Gordonum, Granadum, Loricam, Vasquez, Suarez, Sales, Donellum, Osvaldum, & alios; & cum Abbate Barbatia, Rocho de Curie, Turz. no, & Emanuele Xarez. idem tenet Cenedus, in quest. 45. num. 30.

Ex quo totaliter manet subversum hoc falsum fundamentum: ultra quod, omnes isti actus positivi sunt judiciales, & in iudicio quæsti; quidam, citatis adversariis interesse habentibus, alii allegati, & non impugnati, ut per nos loco proxime citato.

Aliud &, minoris substantiæ, adest fundamentum, adductum per adversarium dicentem, hanc consuetudinem non extare probatam ob varietatem actuum in contrarium intervenientium, & quod ultimus actus adest contra consuetudinem.

Huic diversitati actuum, vult pars adversa tribuere decreta violentiæ emanata ex Cancellaria Granatensi, ad quam conductæ fuere nonnullæ causæ per viam violentiæ, in quibus quandoque declaratum fuit, vim non facere Iudicem O dinariam exequendo suas sententias, in aliis vero declarasse vim facere, ut deferat, & reponat.

Hoc fundamentum somnium fuit: hinc agitur de quadam consuetudine introducta, & acquisita in Tribunali Abbatiali, exequendi sententias latas cappellanis appellatione qualibet non obstante, & ad hujus acquisitionis, & introductionis effectum præcisè requirebantur actus positivi gesti in eodem Tribunali (qui sunt innumerabiles pene) sicut manifestè apparent ex testimoniis Notariorum ejusdem Tribunalis inferius inferendis ad majorem consuetudinis evidentiam.

Atque ideo ad destruendum, & interrompendum consuetudinem, semel formatam, & legitimè introductam, omnino & præcisè requiruntur alii actus positivi contrarii orti ex eodem Tribunali, non alterius; quia omnis res per quasvisque causas nascitur & per easdem dissolvitur: de regulis juris, in antiquis; atque ideo per contrarium consensum consuetudinem formantis, i. nihil tam naturale est quam eo modo quidquid dissolvitur, quo colligatum est 36. ff. de regulis juris, l. fere 195. ff. eodem titul. l. omnia, que jure contrahuntur, contrario jure pereunt. 101. eodem tit.

Qua ratione consuetudo semel formata, & impleta, nullatenus tollitur, nisi eo modo, quo fuit introducta, & sic per illam contrariam consuetudinem: Salazar de usu, & consuetudine, a 3 cap. 8.

Hanc insuper constantem consuetudinem immemorabilem exuberanter & concludenter probatam per omnia legitima media, quæ in Jurisprudencia reperiri possunt, & in qua directè verificatur doctrina Gonzalez, & Nicol. Garcia supra. allegatorum, artic. antecedenti. numer. 8. Desiderantium veram, & concludenter probationem consuetudinis ad effectum exequendi sententiam in capellanis, & beneficiis simplicibus non obstante appellatione; voluit adversarius turbidam reddere ex nonnullis fundamentis, totaliter juri, & facto hujus litis contrariis.

Inquit igitur primò, hanc consuetudinem non extare probatam, eo quod actus positivi [quorum mentio fit in testimoniis notariorum] non fuerunt gesti in contradictorio iudicio, facta per interesse habentes oppositiones contra consuetudinem & ea non obstante declaratum fuisse in favorem consuetudinis, ad quod citatur Salazar de usu, & consuetudine, cap. 8. n. 14. & Posthius de manuten. observ. 84. n. 72.

Horum DD. doctrina, communiter est damnata, & ut falsa reprobata, Salazar etenim reprobatur expressè innumerabiles pendè DD. proptinus allegandos pro vera opinione communi. Posthius verò in sui favorem allegat Gratianum in duobus locis, in c. 604. n. 56. & c. 738. sub n. 10. & seqq. Gratianus in dict. locis, nec ullum verbum tetigit, tangens, vel concernens consuetudinem, ad quam enim allegat Posthius; ideo nec de isto D. manente absque teste, & autoritate, mentio faciendi est.

Sed quando omnes tres id firmarent, simul eadem damnatione, qua Salazar, participes forent: nam veritas est quod ad inducendam consuetudinem, non requiruntur actus judiciales in contradictorio iudicio, sed extrajudiciales sufficiunt, ut contra Salazar contrarium sectantem acriter insurgunt DD. agentes de interpretatione l. 5. tit. 2. p. 1. post quos abunde Molina de primogenio, l. 1. c. 6. d. n. 27. Flores De Mena de marum, Salgad. de Liberr. Benef. Tom. III.

13 cap. 8. *num.* 14. 15. & 16. Cum eisdem requisitis desideratis in consuetudine affirmativa, & in ejus actibus positivis, ex qua hæc causata fuit: Rota *dec.* 62. *num.* 1. 2. & 4. *apud Alexand. Ludovis.* Quamplures Doctores per Sardon, *consil.* 252. *num.* 80. & 81. *tom.* 2. & *consil.* 317. *num.* 3. & *consil.* 382. *nam.* 4. 1. 3. Eadem namque solemnitas, quæ requiritur in construendo, eadem requiritur in destruendo, ex Sardo, locis citatis, l. *Pomponius*, §. *præterea*, ff. *de acquir. l. poss.* l. *item veniunt*, in *prin.* juncto. §. 1. ff. *de petit. hereditat. c. de illis* 1. in *prin.* de *despons.* *impuber.* juncto. *c. ultim. eodem tit. lib.* 6. Atque 15 ideo decreta violentiæ emanata à diverso Tribunali, quantumvis contraria, detrudere nequeunt consuetudini alibi introductæ.

Sed adhuc, quando vellemus capacitatem at- 16 tribuere decretis violentiæ Regiis interrumpendi consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici, exequendi sententias latas super provisione capellaniarum, appellatione remota duo casus supponi debent, & necessario distinguendi.

Primus erit, quando lites hujusmodi deferun- 17 tur ad Tribunal Regium, & simul per eas non constat de consuetudine exequendi sententias appellatione postposita [quæ est exceptio regulæ, prout ad longum comprobatur remanet *supr. articul.* 1. à *principio*, & *per totum*] & tunc quid mirum, quod juxta regulam juris dentur in Tribunali Regio decreta, vim fieri exequendo, appellatione non obstante, cum illi non consisterit de limitatione Regulæ, hoc est de consuetudine Tribunalis Ecclesiastici, quam pro- 18 pterea delere non intendit, nec illi opponitur, ut inferius dicitur, quo casu intacta, & illæsa remanet consuetudo, quia deficit animus illam impugnandi, sibi ignotam, nam cum consistat in facto, non præsumitur, sed debet probari, ut constat *infra* n. 35. & 36.

19 Secundus datur casus, quando simul in liti- bus delatis ad Cancellariam per viam violentiæ, probata accedit consuetudo exequendi sententias in provisione capellaniarum, appellatione non ob- stante, & nihilominus fertur decretum vim fieri in exequendo sententiam & tunc omnino attenden- da est causa, ex qua decretum istud latum sit, cum temerarium foret illam attribuire defectui consuetudinis legitime probatæ, quam omnino obser- vare debent cuncta Tribunalia superiora, tam Ecclesiastica, quam Regia, adita per viam violentiæ, prout abundè comprobatum remanet superius, *art.* 1. à *prin.* & *per tot.*

20 Et tunc accuratè perquirenda erit causa, qua motum fuit Tribunal Regium ad sic decernendum, cum facile non sit, attribuire oppositio- ni consuetudinis legitimæ, de qua illi constitue- rit; sed potius aliis variis accidentibus litium, quæ possint, & assidue solent accidere, quæ illas annullant, atque sententias vitiant, & justas reddunt appellationes; etiam in casibus aliis à jure privilegiatis, in quibus non admittitur ap- pellation; sed ea non obstante, permixta est executio: veluti in executione instrumenti gua- rentigati, in remedio l. *fin. Cod. de edicto D. Adrian.* *tellend.* in causis alimentorum futuro- 21 rum, & in similibus, in quibus si adeest defectus substantialis in modo procedendi, sententia est nulla, & propterea ar. titit privilegium executionis, quod aliàs de jure habebat, ex quo josta redditur appellatio, quoad utrumque effectum,

justique datur decretum, *vim fieri*, ad latissimè cumulata in *commentariis nostris*, de Regia pro- 22 test. 3. p. c. 9. à *prin.* & *per tot.* Manente legis dis- positione illæsa ad alios casus non patientes nulli- tatem, cum hæc causæ accidentales possint adesse, & abesse, absque legis, consuetudinis seu statuti corruptione, & læsione, iis enim in casibus accidentalibus decreta violentiæ non feruntur 23 contra legem, nec eidem, aut consuetudini opponuntur, sed potius consuetudini conformia sunt: etenim, stante defectu processus, & nullitate sententiæ, nullatenus admittit, nec permittit executionem ejusdem; quia hæc est limitatio constans, qua creator consuetudo, lex, vel statutum, quoties generaliter dispo- nunt, in aliquibus casibus sententias exequi appellatione non obstante, ut intelligantur de sententia valida, sed non de nulla: juxta text. 24 expressum, in l. 4. §. *condemnatam*, ff. *de re judicata*: Atque abundè comprobata per nos, in *tract. de Regia protest.* 3. p. d. c. 9. ex n. 7. & seq. & ex n. 201. *cum seq.*

Cum igitur hæc decreta violentiæ lata ex 25 diversis causis admittentibus de jure appellatio- nem suspensivam compatiantur, cum consuetu- dine illam pariter admittente, quia actus dif- formes, si non sunt inter se incompatibiles, non impediunt cursum consuetudinis, prout probat Decius in *consil.* 11. *num.* 12. *versic.* & advertendum est, cujus doctrinam secuta fuit Rota in *dec.* 396. n. 4. *part.* 1. in *recent. Farin. fol.* 323. Oliverius Beltramin. ad *Alexand. Ludovis. in decis.* 192. *num.* 4.

Et mirabiliter comprobatur, quoniam actus consuetudini contrarii, quando possunt attri- 26 bui alteri diversæ causæ, non præjudicant con- suetudini, nec contra eam tanquam æquivoci probant, Rota *dec.* 28. n. 4. in *posthumis Farinas. tom.* 1. *fol.* 269.

Imò, & quod plus est, quod consuetudo se- mel legitime causata, & introducta, non in- 27 terrumpitur per sententiam contra ejus disposi- tionem latam, sicuti nec legem, juxta doctri- nam singularem Glossæ in l. *cum consuetudinis*, ff. *quæ sit longa consuetudo*: sequitur Bonifa- cius, in *peregrin. verbo consuetudo*, *fol.* 102. *culum.* 2. ad *fin.* Bohadill. in *Polit. lib.* 2. *cap.* 10. n. 42. consonat Gloss. in l. *nemo*, §. *tempora- les*, ff. *de regul. jur. Cancercius varior. resolut.* l. 1. c. 4. de *testamentis*, 122. ad *fin.*

Quibus suppositis non valet argumentum; 27 latum fuit Regium decretum violentiæ confitto de consuetudine: ergo videtur reprobata, quoniam latum fuit ex causa diversa, non impugnata à consuetudine, sed huic conformi, & juxta il- lam, quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse: l. *ad probationem* 2. *C. de probat.* *Non hoc, C. unde legitimi, c. in presentia, de proba- tionib.* Cum varii sint casus, ex quibus varia- ri potest dispositio consuetudinis, sicut & le- 28 gis, qui omnes virtualiter comprehensum sunt in consuetudine, & lege, concedentibus executionem sententiæ appellatione non ob- stante.

Et quod diximus de decretis, violentiæ latis in Regio Tribunali, idem potest contingere in ipso Abbatiâli Tribunali absque consuetudi- nis læsione; Index namque ejusdem, potest sententiæ à se latæ executionem denegare, eo quod appareat nulla ex defectu processus, quod 29 pror.

prorsus conforme est ipsi consuetudini.

29 Tota hæc juridica consideratio mihi convenit quatuor decretis Regiis, in quibus, vim fieri, decrevit Senatus, quorum mentionem faciunt Notarii; & quæ sibi minus attente vult adversarius adaptare. Sed ut evidenter appareat, in nihilo opitulari consuetudini exequendi sententias latis super capellanis in Tribunali Abbatiali, ad litteram inferuntur, & causæ, ex quibus lata fuisse, examinantur, & variis juris fundamentis exornantur, ne amplius adversarius occasionem sumat illam turbandi.

Decreta violentia.

ET ut consuetudo hæc fortior, & efficacior appareat, quatuor inferuntur decreta, in quibus determinavit Senatus Regius, vim fecisse Judicem Ecclesiasticum, in non deferendo appellationibus interpositis à sententiis latis in provisione capellaniarum, ut juxta factum processum delatorum ad Senatum Regium constet manifeste fuisse decreta lata ex defectibus substantialibus, impediens de jure executionem, & permittentibus appellationem, quoad utrumque effectum; admodum conformia consuetudini ad ipsum appetenti.

Primum Decretum.

30 D A testimonio Augustin Guerrero, notario desta Audiencia, como en el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundo Bartolome de Silo, à que se opusieron don Antonio de los Rios y D. Francisco Mazuelos, à cuyo favor se se sentencio; y aviendo apelado de ello se hizo la colacion, y dio la posesion a dicho don Francisco Mazuelos, en 12. de Enero de 1632. el qual pleyto se llevo por via de fuerza, a pedimento del dicho don Antonio de los Rios, y en la Chancilleria à 26. de Febrero de 1632. se declarò, que en no otorgar el Iuez Ecclesiastico las apelaciones interpuestas, haze y comete fuerza, aunque aqui fue por una nulidad notoria, como espandiente el articulo de prueba passo el Iuez Ecclesiastico a pronunciar sentencia, como consta del mismo auto de la Chancilleria, que està en el pleyto viejo, fol. 112.

Secundum Decretum.

31 E L segundo es un testimonio, que dà Christoval Nuño de Medrano, Notario de esta Abadia, como en el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundo Miguel de Mora, à que se opusieron los Licenciados Bernabè Cubero, y Pedro Duran, en que se dio sentencia à favor del dicho Bernabè Cubero, a quien se hizo la colacion, y dio la posesion y aviendo apelado, y ganado letras del señor Nuncio, el dicho Pedro Duran pidio se revocasse por atentado lo despues de echo, y executado de las apelaciones interpuestas, y aviendo respondido, y dado por atentado el Iuez de apelacion, apelo de ello el dicho Bernabè Cubero, y lo llevo por via de fuerza à la Chancilleria, y se declarò en olla en 7. de Enero de 1628. el Iuez, no bazia, ni cometia fuerza en no otorgar las apelaciones interpuestas de aver dad, por atentado lo executado despues de aver apelado, consta del pleyto viejo, fol. 108.

Tertium Decretum.

D A testimonio Juan Nuño de Medrano, No. 32 tario, como en el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundo Pedro Fernandez de Alcaraz, à que fueron opostores don Pedro de Aranda, y don Alvaro de Valencuela, à quien se hizo colacion, y dio la possesion sin embargo de apelacion, que interpuso el dicho don Pedro de Aranda, el qual lo llevo por via de fuerza y se declarò en la Chancilleria; bazia, y cometia fuerza el Ecclesiastico en no otorgar las apelaciones al dicho don Pedro, que las otorgasse, y requisi esse los despues de ellas hecho, y executado, consta del pleyto viejo, fol. 106.

Quantum Decretum.

EN el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundo Diego Monte, sobre que es el pleyto, en la vacante antecedente, a que se pusieron don Diego Clavijo Civico, y el Licenciado Alonso Colodrero, aviendo dado sentencia à favor de la Dignidad Abacial, y pr devuelta la dicha Capellania, y hecha la colacion, y dado la possesion al nombrado por la dicha Dignidad: se apelo, y dixo de nulidad, por averse pedido acumulacion de un pleyto al pendiente, sobre que se firmò articulo, y sin averse hecho la acumulacion, ni pronunciado sobre este articulo, ni citado para la sentencia à las partes; passo à pronunciar sentencia definitiva, y a su execucion, se llevo por via de fuerza, a pedimento del dicho don Diego Clavijo; se declarò en la Chancilleria, que reasumiendo en si el Ecclesiastico la jurisdiction, y oyendo de nuevo a las partes, no bazia, ni cometia fuerza; lo contrario haciendo, la bazia; assi consta del dicho auto en el pleyto viejo, fol. 194.

Omnia hæc quatuor decreta violentia, quan do in que fuissent capacia impugnandi consuetudinem completam, & formatam per immemorabile tempus in Tribunali Ecclesiastico [que non sunt, ut per varia fundamenta remanet probatum supra, in hoc 2. art. ex numer. 15. cum sequentibus.] nihilominus omnia una solutione, & responsione generali omnibus conveniente, dissolvuntur, ea nempe, ut in nulla eorum lite delata ad Cancellariam, constitit Senatus de consuetudine, nec in ulla fuit allegata, nec probata, prout apparet ex eisdem certificationibus, & testimoniis Notariorum, quibus utitur adversarius. Consuetudo enim consistit in facto, quæ non præsumitur, sed præcisè debebat probari, ut nota esset Senatui Regio: ut supra hoc art. 35, 2. ex numer. 17. absque quâ iustissimè præ oculis habuit ius commune admittens regulariter appellationem à sententia super capellania lata, habente utrumque effectum, devolutivum, & suspensivum; ut supr. articulo, à principio: ex quoque defecit animus se opponendi consuetudini contrarium dicenti ex defectu scientiæ, & notitiæ. l. si per errorem ff. de jurisdict. omni. judic. cum vulgariis.

Sed ultra hanc generalem & communem resolutionem, singula decreta speciale, & particulare habent responsum, prout breviter per quodlibet discutietur: in quibus etiam data, & supposita notitia Senatus Regii consuetudinis exequendi sententias appellatione non obstant;

obstante: eo quod quilibet processus delatus per viam violentiæ, consuetudinis Tribunalis Ecclesiastici probationem simul continebat: Adhuc decreta præfata violentiæ consuetudini non opponebantur, imò cum ea compatiebantur, eo quod etiam in illis casibus consuetudo negat executionem sententiæ, & admittit appellationem, tanquam legitimam ob processuum defectus insanabiles, & sententiarum nullitatem, juxta ex, quæ viriliter comprobata remanent *hoc eadem art. 2. ex num. 20. cum seqq.* quæ omnia verificantur in eisdem violentiæ decretis, prout ex quolibet apparebit de jure, & de facto.

38 Et quantum attinet ad primum, de quo *sup. num. 30.* super processu inter D. Antonio de los Rios, & D. Franc. Mazuelos, jussu censuit Senatus vim fecisse Judicem Ecclesiasticum in exequendo, & non deferendo, eo quod tulerat sententiam diffinitivam pendente termino probationis, ex quo nullitas sententiæ manifestè apparebat, cujus executio evidenter attentata erat atque appellatio legitima, quoad utrumque effectum, cum termino pendente debebat iudex supersedere, juxta textum in *l. si sine par, C. de dilatio, ib.* quam in iis, in quibus versamur, terminis, exactissime exornat Sebastian. Vantius de nullitat. sentent. ex defectu jurisdiction. Ordin. ex num. 157. usque ad num. 161. & nos in *trattat. de protest. Regia. 3. part. c. 9. numer. 31. & 32.*

39 Et quoniam à Judice procedente tempore, quod debebat conquiscescere, appellatio legitima est quoad utrumque effectum, cum processus, & sententia interius lata, sint nulli ipso jure & causent attentata, magnam Doctorum catervam congregimus in *Labyrinth. 1. part. cap. 10. ex n. 97. cum seqq.* ubi memorantur alia tria loca nostra in hujus doctrinæ comprobationem, precedentis in judiciis quantumcumque privilegiatis, & aliis, nullitate cessante, non admittentibus appellationem suspensivam, ut in *dist. c. p. 9. ex nu. 99. cum sequentibus.*

40 Hæc igitur violentiæ decretum iustissime latum, tantum abest, quod opponatur consuetudini, quin imò conforme prorsus est consuetudini, quæ pariter negat executionem sententiæ nulliter late, & appellationem suspensivam admittit, prout probatum remanet *supra, ex num. 20. & seqq.*

41 & quia omnis mundi dispositio, sive legis, sive hominis loquens de actu exequendo, intelligitur de *valido*, non de *nullo* amplissime egimus in *trattatu de protest. Regia. 3. part. cap. 9. ex n. 9. cum multis sequentibus.*

42 Comprobatur hæc uniformitas inter decreta violentiæ, & consuetudinem, nam si casus sententiæ nullæ non comprehenduntur, nec includuntur in consuetudine, imò ab ea prorsus excluduntur, eodem modo, quo decreta violentiæ impossibile est, ut consuetudini opponantur, contra text. in *l. decem 117. ff. de verbor. obligation. l. Tizio usufructus ff. de conditionib. & demonstrat. l. remitti, ff. de iurejurand. l. manumissiones, ff. de just. & jur.* Nam privatio præsupponit habitum, & ademptio ejus, quod in dispositione non fuerat comprehensum, nihil operatur, nec detrahit; *l. l. legata inutiliter 14. l. cum servus 15. l. & si transferam 20. & l. 21. ff. de adimendis legatis.* Quare hæc decreta violentiæ omnino uniformia sunt consuetudini, & cum ea compatiuntur, manente

consuetudinis dispositione illata, & intacta ad ceteros casus in ea comprehensos, omni cessante repugnantia, prout remanet hæcenus comprobatum.

Quantum ad secundum decretum violentiæ, 44 de quo *supra num. 31.* nihil ad nos pertinet, nec percutit punctum, de quo agitur, nam super sententiæ collationis illius capellanæ, executioni mandatæ per Ordinarium non fuit causa delata ad Senatum per viam violentiæ, sed tantum per appellationem devoluta fuit ad Nautii Tribunal, quam delegavit cuidam iudici, coram quo de attentato dictæ executionis dictum fuit per appellantem; altera verò pars non allegavit, nec probavit consuetudinem vigentem in Tribunali Abbatiali, nec aliter de ea ex processu constitit Judici: ideo Iudex sequendo juris regulam, de qua forsum, *articul. 1. ad principium*, iussu executionem sententiæ collationis attentatam declaravit; nam si de consuetudine hæc sibi constitisset, eam omnino sequi tenebatur; ad latè comprobata in *articul. 1. ex n. 7. cum seqq.*

Ab hac attentati sententia fuit appellatum, 45 quam nihilominus ideam iudex delegatus executioni mandavit, & delata causa ad Cancellariam per viam violentiæ, iustissime Senatus decrevit violentiam abesse à iudice delegato exequente suam sententiam attentati: clari namque juris est, sententiam affirmativam latam super attentato, de jure tanquam privilegiatam exequi posse appellatione non obstante, prout latissime post longam disputationem comprobamus, in *trattat. de Regia protest. 2. part. cap. 12. per totum*: Quapropter decretum illud violentiæ, nihil conducit, nec punctum, de quo agimus, percutit, cum latum fuerit in casu omnino diverso super sententia attentati tantum, iussu lata per iudicem, cui non constitit consuetudo Tribunalis Abbatialis.

Ad tertium decretum violentiæ, de quo *supra num. 32.* accedamus, in quo asseverandum erit ejusdem esse qualitatis, cujus & prius 46 mum, licet ex diversa causa: nam licet notarius, in suo testimonio, dumtaxat meminerit sententiæ collationis, & possessionis traditæ capellanæ, super qua litigabatur, appellatione pendente interposita ab alio litigante, à quo delatus fuit processus ad Cancellariam per viam violentiæ, ubi decretum fuit Judicem Ecclesiasticum vim fecisse in exequendo, & non deferendo: Attamen in hac relatione notarius omisit causam, super qua fundabatur principaliter querela violentiæ, atque processus circumstantiam, quæ omnino iustam reddebat appellationem (quantumvis de consuetudine constaret) ea est etenim, prout ex eodem processu constat, nam causa ad probationem inter litigantes recepta cum certo termino, eo jam transacto, iudex ipse Ecclesiasticus alios unius partis novos testes recipit, altera contradicente, & impugnante; in quo causæ statu iudex ipse protulit sententiam super causa principali, quam executus fuit appellatione interposita non obstante; delatoque processu ad Cancellariam per viam violentiæ, iussu decrevit, vim fieri, eo quod sententia nulla erat manifestè, & ab ea appellatio legitima fuit causans attentatum evidens: nam à sententia lata super

negotio, quo iudex admittit testes post lapsum terminum probatorium, tanquam ab inordinato processu, legitima est appellatio quoad utrumque effectum, ut per plures DD. Scaccia de appellationibus q. 17. limit. 27. membr. 7. numer. 40. & 41.

47 Quæ doctrina æqualiter procedit, quamvis ex processu constaret de consuetudine Tribunalis Ecclesiastici exequendi suas sententias appellatione remota, & pendente, [de qua non constabat, ut ex eodem processu apparet] adhuc tamen præfata doctrina locum habet in omnibus judiciis privilegiatis, in quibus alias cessante nullitate processus, permittitur executio sententiæ, appellatione non obstante: ut in terminis firmat Bald. in l. post sententiam 9. numer. 7. & 8. Cod. de sentent. & interlocu. omn. iudic. Aulfricius ad Capellam Tholosan. dec. ult. n. 3. Ozalvus decif. Pedemontan. 25. sub num. 14. vers. contrarium: Vestrus in Praxi Romana Curia. l. 7. c. 1. sub num. 8. vers. Et quamvis: Cæsar Contardus, in l. unica limitat. §. num. 13. C. si de molen. possess. Scaccia, dist. quæst. 17. limit. 7. membro 7. ex num. 41. & seqq. Ex quibus patet dictam decretum violentiæ, latum non fuisse in contrapositionem consuetudinis, sed ex nullitate, & defectu processus, & sententiæ, cuius nec consuetudo admittit executionem: ad latè comprobata circa primum decretum, ex num. 38. & superius, ex num. 16. Et quo actus iste positivus evanescit ex eisdem fundamentis, quibus & primus.

48 Accedit quantum decretum, de quo supra, num. 33. quod pro se iuste adduxit Dignitas Abbatialis, quantumvis pars adversa pro se, & in sui favorem altius illud extollat, asseverans, esse actum positivum ultimi status contra consuetudinem, cui standum. Cum potius sit directè contrarium suæ intentioni, absque ulla ponderatione, sed fideliter relato facto processu juxta attestationem notarii illud referentis & prout fideliter retulimus supra, articulo 1. ex num. 26. & seq.

49 Pendente articulo cumulationis alterius liti petitæ ab uno ex litigantibus cum debita pronuntiatione, eo quod substantialis esset negotio principali, de quo agebatur & in qua Pars præcipue jus suum fundabat, super qua cumulatione iudex tenebatur cognoscere, & prius pronuntiare supersedendo in iudicio principali, præcipitanter, & inordinatè, iudex sententiam definitivam protulit; quam (cum nulla fuisset ipso jure ex latè deductis superius ad primum decretum, ex numer. 38. & ad tertium, ex num. 46.) executioni mandavit appellatione non obstante.

50 Delato processu ad Cancellariam Regiam per viam violentiæ latum fuit decretum tertii generis, que reponiendo el luez, y oyendo de nuevo à las partes, y no lo baziendo, la hazia que otorgese, y repusiese. Iudex acceptans primam partem alternativæ decreti, audit noviter partes cum plena causæ cognitione, qua legitimè conclusa, sententiam definitivam protulit declarans nollum jus patronatus ad Capellaniam adesse, sed ad collationem pertinere Dignitatis Abbatialis, quam sententiam juxta Tribunalis consuetudinem, executioni mandavit, termino ad appellandum pendente in favorem

Clerici nominati per Abbatem; provisos quietè possedit per multos annos, quousque per ejus obitum causata fuit præfens capellanix vacatio.

Dicat nunc adversa pars, quid reperiet in hoc decreto violentiæ, quod suæ intentioni assistere possit; Quidque ex eo deduci, quod in minimo repugnet consuetudini? Decretum remittit causam eidem Judici Ecclesiastico, ut noviter procederet & audiret litigantes, attenta nullitate primi iudicii, cui etiam consuetudo resistebat, & pariter negat sententiæ nullæ executionem, atque ideo tantum abest, quod ex dicto decreto violentiæ possit induci contrarietas cum consuetudine, sed potius omnimoda uniformitas inter se: juxta latissimè comprobata in hoc 2. articulo.

Attento igitur progressu præfate liti, clarè, & manifestè ex eo deducitur, ultimum statum assistere consuetudini, & eam favere, eo quod iudex legitimè in causa denuò procedens protulit suam sententiam, & illam executioni mandavit pendente termino ad appellandum, attenta dispositione consuetudinis, quibus omnibus acquieverunt litigantes, nulla facta conditione, nec delatione processus per viam violentiæ ad Senatum Regium, sed immixtus in possessionem capellanix, eandem quietè possedit per multos annos, usque ad obitum, atque ideo ultimus hic status qualifcat consuetudinem, & illi evidenter assistit.

Et ad perfectionem prædictorum, & maiorem stabilitatem hujus inviolabilis consuetudinis, non est omittenda alia subtilis consideratio; nam quando vellemus dare capacitatem decretis violentiæ ad interrompendam consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici [quod viriliter negatur ex supra dictis, ex n. 9.] & insuper vellemus in consuetudine admittere comprehensionem, etiam sententiæ nullæ, ita ut simul, & indistinctè consuetudinis dispositio locum habeat, & executionem permittat, & attribuat, tam sententiis nullis, quam validis, & legitimè latis [quod iniquissimum, & nefandum foret] adhuc decreta præfata violentiæ non possent in totum destruere consuetudinem, sed in illa tantum parte, qua consuetudo admisisset executionem sententiæ nullæ, ejus dispositione illata manente, quoad sententias validas, manifestè probatur; nam decreta violentiæ dumtaxat expedita fuere in casibus, quibus detegebatur nullitas sententiarum, prout hactenus aperte vidimus; ergo isti actus [quando eos vellemus admittere, uti positivos in contraventionem consuetudinis] solum possent operari, & opitulari consuetudini respectu sententiarum nullarum, quas falso supponimus in ejus dispositione esse comprehensas, & simul inclusas.

Nam isti actus violentiæ positivi, consuetudini repugnantes, debent restringi, & se continere intra terminos suæ observantiæ; debetque limitari contraria hæc consuetudo intra terminos positivos, ex qua voluit formari, absque eo, quod eorum terminos egrediat, juxta text. in cap. fin. de consuetudine, Alex. conf. 110. Adde, gravis, num. 15. volum. 6. & ex Batt. in l. 2. de off. Si quis hoc interdicto, ff. de iustex, atque priv. tradit Rolando à Valle conf. 94. num. 19. vol. 2. cap. quoad translationem, ubi Abb.

Abb. nota fin. de offic. legati. Menoch. de rei. poss. remedi. §. num. 62. Greg. Lopez. in l. 24. tit. 11. part. 4. gloss. 1. Ant. Gabr. l. 6. concl. tit. de præscript. concl. 2. num. 14. quia ut tradit Bald. in l. illud. n. 9. C. comm. uniusque iudicis, Consuetudines restringantur per actus ex quibus inducuntur, ut proprios facti terminos non excedant, ex l. 1. Julianus, ff. de itinere, adituque privat. Bald. sequitur Rolando à Valle conf. 69. numer. 31. volum. 3. Menoch. ubi proximè, num. 63. D. Valençuela Velaz. in conf. 8. num. 24. 25. 26. & seqq. tom. 1. Et idem dixit Rota, apud Alexand. Ludov. decif. 162. ex Bart. ubi proximè, & ex Bald. conf. 275. circa fin. l. 2. Natta conf. 555. post num. 5. Aimon. confil. 30. num. 5. Quod consuetudo sit stricti juris, & in ea nihil supplè-

55 ri debeat ultra observantiam, & ubi non disponit consuetudo, nec nos disponere debemus. Consuetudo etenim non debet habere maiorem potestatem, quam usus ei concesserit, Socin. Jun. conf. 101. num. 23. l. 2. post Bald. in cap. 1. in princ. colum. ult. versic. Adde quod actus de his, qui feudum dare possunt. Gratian. discept. tom. 1. cap. 88. numer. 18. Et ipsemet Bald. in consil. 27. volum. 1. dixit. Quod consuetudo tantum habeat de potentia, quam de actu, & usu habet. Surd. conf. 325. num. 13. Pedemont. decif. 29. num. 26. Felin. in cap. auditis, num. 5. de rescript. quos referens sequitur Rota, penes Farinac. dec. 288. num. 4. part. 1. in recent. Mantica dec. 10. num. 10. & 11. Tondut. quest. can. tom. 2. p. 3. quest. 142. n. 9.

56 Hincque est, quod qui consuetudine contraria se iuvare voluerit eam non in genere, sed in specie probare tenetur ita ut percutiat eundem casum controversum, per plures Rotæ Alexand. Ludov. decif. 62. num. 1. 2. & 4. ubi Oliverius, num. 15. & decif. 45. num. 6. & ibi Beltramin. numer. 8. Surd. conf. 313. num. 32. & conf. 371. num. 2. conf. 382. num. 4. D. Valençuela dict. conf. 6. ex num. 24. cum seqq. tom. 1. & in consil. 34. num. 163. & in conf. 4. numer. 44. & consil. 8. num. 29. Gratian. discept. tom. 1. cap. 79. num. 10. quia non potest trahi de uno casu ad alium casum, Marekot. var. resolut. l. 2. cap. 100. num. 4. Cavalier. dec. 638. num. 3. Tondut. dict. quest. 142. num. 9. & quest. 146. num. 9.

Ex quibus manifestè sequitur quod hæc decreta violentiæ [quando capacia forent convertendi consuetudinem] deberent se continere intra suos limites, & omnino restringi ad sententias nullas, dumtaxat reformatas in eisdem casibus consuetudinem generalem Tribunalis Ecclesiastici (dato casu, quod in ea includerentur, & super illis indistinctè consuetudo disposuisset) manente ipsa illæsa, & intacta in cæteris, quoad sententias validas, in quibus, ut dictum est, dumtaxat disponit.

58 Quia quando lex, vel statutum reformatur, seu revocatur in parte, in cæteris firmiter manet, plurima concessimus, in tract. de retent. Bull. 2. part. cap. 31. ex n. 101. cum multis seqq. pro quibus est text. elegans, in l. alumna, §. qui filius, ff. de adimon. leg. ibi: Non à tota voluntate recessum videri, sed ab iis tantum rebus, quas reformasset: l. tribuimus, §. de milit. test. text. in l. cum hic status, §. si ambo, in fine, ff. de don. inter vir. & uxor. ibi: Qui quasdam res ex

his, quas donaverat, legasset, quasdam non; videbitur cæteras res ad uxorem voluisse pertinere, l. si ex toto in princ. ff. de leg. 1.

Ex quibus omnino præservata remanet consuetudo Tribunalis Abbatialis, ad exequendum sententias validas, latis in provisionibus capellaniarum, appellationibus non obstantibus, absque decretorum violentiæ impedimento.

Et ut consuetudo hæc omni careat scrupulo, 59 & ut in totum maneat præservata, satisfaciendum erit aliis inanis oppositionibus per adversarium consideratis: inquit igitur, in consuetudinis probatione defecisse probare, eam rationabilem esse; non attendens vivas replicationes; una erit, quod consuetudine probata præsumit ius ex iusta, & rationabili causa processisse, Bald. in l. de quibus, ff. de legib. Alexand. conf. 123. num. 2. vol. 5. Dom. Valençuela conf. 146. num. 15. vol. 2. & conf. 47. nu. 4. & §. t. 1. Gratian. discept. Forens. tom. 1. c. 184. nu. 22. & 23. Et qui pro se habet præsumptionem 60 juris, non eget probatione, l. fin. in principio, ff. quod meus casus: l. siue nuptura, in fin. ff. de iure dotium l. siue pignoris, C. de probationib. cum vulgaribus.

Alteri erit, nam Doctores omnes loquuntur, 61 tes, admittentes hanc consuetudinem exequendi sententias super capellanis latis; expressè affirmant, esse laudabilem, iustam, & rationabilem, ob detrimentum notissimum, quod beneficia, & capellanæ ex longa vocatione recipiunt; ut in iis terminis notarunt Hieronym. Gonzal. Nicol. Garc. & alii, qui in individuo allegantur, in commentariis nostris, de Regia præst. 2. part. cap. 13. numer. 275. & num. 276. Et ut talem qualificavit hanc consuetudinem, Rot. Romana in duabus decisionib. adductis, d. n. 275.

Et nullibi potest esse huiusmodi consuetudo, 62 tam rationabilis, & iusta, quam in Tribunali Abbatiali, Compluti Regii, ubi Capellanæ totius Diocesis sunt adeo tenues, ut vix aliqua ascendat ad centum ducata, oneribus deductis, & generaliter decem ducatorum, & inferioris multo valoris sunt, maximo Missarum onere gravatæ, quarum sententiæ si executioni non darentur, omnes casuum prosecutionem deferrent; si obligarentur prosequi appellationes ad possessionis consecutionem post tres sententias conformes, quorum summa paupertas, nullo modo potuisset supportare intolerabiles litium expensas: ex quo capellaniarum causaretur perpetua vacatio, & per administratores, seu Oeconomos gubernarentur in notissimum earum detrimentum; qua ratione attendita, iustissime fuit introducta consuetudo hæc exequendi sententias ritè, & rectè latis.

Dicitur insuper per adversarium, confessionem 63 super existentia consuetudinis Abbatialis Tribunalis factam, & expressè allegatam à D. Petro de Aranda in alia capellanæ lite, petente executionem sententiæ in sui favorem latæ, & apprehensionem possessionis, quam obtinuit, & sibi data fuit non obstante appellatione, ut apparet supra in art. 1. ex n. 26. Nullatenus posse sibi præjudicare, duplici ratione; prima, quia confessio partis facta in una lite, sibi inter diversas personas non præjudicat; allegat Mascard,

Mascard. de probationib. conclus. 368. num. 25. [qui quidem in hoc puncto, nec verbum ullum adducit] nec non Petrum Surdum in conf. 268. num. 116. qui obiter id dixit, qui tamen Surdus, magis attentè, & exactè disputans hanc questionem, acerrimè contrarium defendit, in decis. 309.

Sed ut veritas agnoscat, dicendum erit; hanc questionem, an confessio facta in uno iudicio noceat confitenti in alio diverso inter diversas partes, esse admodum controversam, ut agnoscit Noguerol. allegat. 29. num. 48. Surd. dist. dec. 309. num. 7. 23. & 24. & per tot. & est videre per hodiernam ad dist. decis. 309. Petri Surdi.

64 Nihilominus affirmativa sententia, confessionem scilicet præjudicare confitenti in aliquibus casibus, in quibus planè, & absque contradictione, & controversia currit, qui omnes procul dubio adaptantur huic confessioni D. Petri de Aranda: primus sit, quando confessio fuit expressa, & non tacita ex aliquo actu inducitur, & illata, ut ex complurib. DD. firmat Noguer. dist. alleg. 19. Et confessio D. Petri de Aranda facta fuit per libellum à se in iudicio exhibitum, quæ nec magis expressa, nec magis clara, nec magis qualificata esse potest.

65 Secundus casus, quando confessio facta fuit non incidenter, sed principaliter, prout ista quæ est emanata ad effectum, ut sententia pro se lata executioni mandaretur, & affectivè firmavit, consuetudinem ita esse Tribunalis Abbatialis exequi sententias appellatione non obstante, quæ confessio contra profitentem pariter probat in alio iudicio ut post plures ipse Noguer. dist. alleg. 19. à num. 48.

66 Tertius casus est, quando confessio in primo iudicio emanata, ad secundum iudicium trahitur ad eundem finem, & effectum, & non ad diversum primi; quod verè verificatur in casu præsentis; cum ad eundem finem, ut exequatur sententia appellatione non obstante; emanavit confessio in illo iudicio, quod & in isto idem prætenditur, & idem confitenti verè præjudicat; sic post alios plurimos declarat Cyprianus controvers. tom. 3. contrav. 447. n. 33. & 34. Petrus Surd. conf. 423. n. 24. Mascard. de probat. conclus. 33. n. 39. & seqq. idem Surd. conf. 250. ex num. 6. & seqq. Gratian. tom. 1. discept. 31. ex num. 14.

67 Quartus casus est, quod cum hæc confessio D. P. fuisset facta per libellum in iudicio à se præsentatum, tantæ est efficacie, ut etiam absentibus proficiat, & ab eisdem in alio iudicio eadem possit opponi, & partes ea se iurare possint, ut per l. i. jubemus, & ibi notata. C. de liberali causa l. cum antea, §. fin. l. de arbitris, l. generaliter, C. de non numerata pecun. & cap. per tuas, de probationib. tenent Alexand. conf. 13. incipit, Ex iis quæ, n. 1. vol. 1. Cephal. conf. 106. n. 17. t. 1. quos sequitur D. Valenzuel. Velazq. in conf. 169. n. 83. & 84. Ex quibus inevitabile, & inexcusabile remanet præjudicium confessionis factæ per adversarium.

68 Protervè insitit adversarius in se excusando à præjudicio præfatæ suæ confessionis; asserens, tunc non præjudicare confessionem; quando id, quod confitetur, non dependet à sola voluntate confitentis, ad quod nulla adducitur doctrina, nec poterit, quæ casui nostro adaptari possit.

Verum est, quod in certo, & speciali ca. 69 su tantum, confessio ejus, quod non pendet à potestate confitentis, non valet, nempe inter personas prohibitas donare, & disponente ad Tertii præjudicium, legitime Dd. Valenzuela in conf. 174. ex numer. 13. usque ad numer. 28. & nos, in Labyrinth. 2. part. ca. 10. ex num. 33. & ex num. 51. Quæ doctrina extra nostrum casum est, & nullo modo applicari potest.

Sed & adhuc in prædicto casu, quando cum confessione inter prohibitos concurrunt alia adminicula, valida est confessio, & probat inter illos, ut ex Noguerol. allegat. 10. ex num. 23. cum seqq. & allegat. 20. num. 68. & allegat. 32. num. 23. & 24. Et quando in terminis hujus doctrinæ versaremur; nulla confessio poterit inveniri tam adminiculata, quam ista adversarii, in qua virtute consuetudinis, quam allegavit, adeptus est executionem suæ sententiæ favorabilis, & possessionem capellaniæ actualem, termino appellationis pendente, adminiculata etiam innumerabilibus actibus positivis comprobatis, & multitudine testium Officialium ejusdem Tribunalis, & aliorum affirmantium, hujusmodi consuetudinem vigere indicto Tribunali à tempore immemoriali, ut in art. 1. in hoc. omni contradictione cessante comprobatum remanet efficaciter.

Et certè indigna res est viri providi, vellet hæc impugnare id ipsum, quod suo ore semel confessus est, & petiit, & sibi concessum fuit: contra quem acriter insurgit, & merito, text. in l. generaliter 12. §. sed juramento, in hæc verba: Quis enim ferendus est, ad appellationem veniens auxilium in iis, quæ ipse faciendæ procuravit, & paulo post, ibi: Cum nimia crudele sit, patri; quæ hoc desulit, propter hoc ipsum, quod iudex ejus petitionem secutus est, superesse provocationem, C. de rebus creditis, text. in l. non erit 5. §. dato, ff. de iurejuram. quæ jura latè exornamus post plurimos doctores, in tract. de potest. Regia, 2. part. cap. 1. ex num. 165.

Ex quibus omnibus hæc consuetudo omnibus suis partibus constans, & ab omnibus impugnationibus defensa, securè currere debet, & inviolabiliter observari; cum jussè admittat executionem sententiarum in capellaniis appellatione non obstante.

ARTICULUS III.

Consuetudo exequendi sententias super capellaniis latas, quantumcumque constans sit; non operatur in latis contempto jure patronatus; seu quasi possessione præsentandi, legitime acquisita.

Super capellaniis ab origine fundatis, absque jure patronatus; nec quasi possessio præsentandi, nec præscriptio cadere potest.

Quantumvis immemoralis sit, si de origine libertatis ex foundationis instrumento apparuerit.

SUMMARIUM.

1. Sententie nulla non includuntur in consuetudine permittente executionem, sed ab ea excluduntur.
2. Sententia collationis lata, spreto jure patronatus, & quasi possessione presentandi legitime quaesita, nulla est ipso jure.
3. Et ab ea appellatio admittenda, quoad utrumque effectum.
4. Nisi appareat nullum adesse jus patronatus ab origine executionis capellanie.
5. Quasi possessio presentandi non admittitur contra Ordinarium agentem de libertate beneficii, & capellanie, & n. 6.
7. Factum litis breviter refertur, & quo jure praesentantes jus presentandi, compa-
ruere.
8. Contradictio fiscalis negans existentiam juris patronatus, & per consequens, nec esse posse gentilitium.
9. Probatio, quae non percutit casum, & punctum, de quo agitur, nec prodest, nec suffragatur, & n. 10.
11. Ad juris patronatus existentiam, & pertinentiam attendendum est tenor instrumenti fundationis capellanie.
12. Clausula fundationis inserta, & n. 13.
14. Ex simplici clausula fundationis absque alia solemnitate, pretendere quasi possessionem presentandi inane est, & n. 15. & 16.
17. In hac capellania ab origine fundationis defuit jus patronatus.
18. Jus patronatus non acquiritur ex sola fundatione, absque Ordinarii consensu, & approbatione, & n. 19.
20. Jus patronatus non assumit initium à fundatione, sed à consensu Ordinarii.
21. Jus patronatus non praesumitur creatum in fundatione, nisi expresse ex ea appareat.
22. Interim remanet in juris terminis simplicis donationis, aut legati pii cum onere Missarum.
23. Jus patronatus non accedente auctoritate Episcopi non potest dici esse in hereditate fundatoris.
24. Jus patronatus non probatur ex fundatione sola, nisi accedat consensu Ordinarii.
25. Consensus Ordinarii requisitus ad creationem juris patronatus, non inducitur ex amissione presentationum ab eo facta.
26. Rei non existentis in rerum natura quasi possessio acquiri non potest.
27. Nec seminario nondum erecti.
28. Super non ente, nec possessio, nec praescriptio cadere possunt.
29. Contra actionem nondum natam praescriptio dari nequit.
30. De libertate beneficii quandoque constitit, praescriptio de nihilo servit.
31. Et si sit immemorialis.
32. Praescriptio non prodest praescribenti jus patronatus, dicto de contrario initio libertatis.
33. Ultima status juris presentandi non attenditur, confitendo de origine libertatis beneficii.
34. Verum esse non potest, quod falso nitiatur fundamento.
35. Non entis nulla sunt qualitates & qualitas non potest esse sine subiecto.
36. De non ente ad ens non potest fieri transitus.
37. Jus patronatus an praescriptione acquiri possit, quaestio est controversa.
38. Negativam quis tuetur.
39. Contrariam, praescriptione acquiri posse, qui teneant.
- Tertia opinio distinguens verior, communis, & receptior est, ibidem.
40. Jus patronatus à principio creatum auctoritate Ordinarii, ut tunc contra patronatum admittatur praescriptio.
41. Jus patronatus ab initio non ortum, nec creatum ex defectu consensu Ordinarii, nulla praescriptione queri potest.
42. Nisi accedat tempus immemoriale cum continuata praesentationibus, & bona fide.
43. Praefatam distinctionem sequuntur innumerabiles penè Doctores, & n. 44.
45. Quasi possessio, nec praescriptio nulla potest cadere super jure patronatus, ab origine non creato.
46. Quotiescumque ex instrumento fundationis constitit, ab initio non fuisse ortum jus patronatus, praescriptio immemorialis nihil prodest, & n. 47. & 48.
49. Adducitur ad idem Rota decisio, alias etiam referens.

Vellet fortasse adversa pars asserere, quod quantumcumque consuetudo exequendi sententias appellatione non obstante, firma sit, & constans; nihilominus si sententiae ipsae ex aliquo substantiali defectu nullae appareant, eo quod non rite, nec recte latae fuerint, nullo modo executioni tradi valent, appellatione obstante, quia sententia nulla, nullam meretur executionem, ex textu expresso in l. 4. §. condemnatum, ff. de re judicat. quam limitationem exactè examinavimus, & exornavimus, in tractat. de protell. Regia, 3. part. cap. 9. à principio, & per tot. Imò tales sententias nullas nullatenus inclusas esse in consuetudine, sed ab ea prorsus repulsas, & non admissas abundè resolutum fuit art. 2. ex num. 10. cum seqq. & ex num. 64. cum seqq. quod verissimum, & innegabile est: Sed sic est, quod hæc sententia de qua agitur in hac lite, & collatio capellaniae facta ab Ordinario Ecclesiastico est nulla, eo quod capellania sit jurispatronatus, sitque Domina Joanna Maria in quasi possessione presentandi, necnon ejus pater, ut clare constat ex actis: Ergo sententia, & collatio Ordinarii, nulla est ipso jure, spreto jure patronatus, & quasi possessione patronorum: textus est expressus in cap. decernimus, 16. qu. 7. cap. cum Beroldus, de re judicata, plurimis Doctoribus exornamus, & comprobamus, in tractat. de protell. Regia, 3. part. dict. cap. 9. ex num. 129. cum multis sequentibus: ubi etiam ex hac nullitatis causa justam, & legitimam esse appellationem, quoad utrumque effectum, Judicemque Ecclesiasticum, vim committere notoriam illi non deferendo.

Hoc argumentum verissimum est in se, sed non adaptable casui, ac terminis hujus litis, cum ex ea evidenter constet, hanc capellaniam non esse juris patronatus, nec adfuit, nec adest.

adeſt patronus, qui habeat, nec habere poſſit quaſi poſſeſſionem præſentandi, & quando aliquam fortè adquiſiſſet de facto, hæc non poſſet impedire Ordinarium Eccleſiaſticum, quo minus iure proprio capellania collationem faceret, facta contradic-tione juris patronatus, & ejus exiſtentia, conſtitu-tione de libertate capellania, manifeſte cum ab origine ſua creationis nulli ſubjecta fuit oneri patronatus, nec impoſte-rum præſentia patrona, nec ejus prædeceſſores nec juſ patronatus, nec quaſi poſſeſſionem ju-ris præſentandi conſequi, nec adquire-re po- tuerunt, & per conſequens juſtiſſimè denegata fuit præſentatio per illam inſtitutio. Ex qui-bus ſequitur, ſententiam, nec non collationem factam ab Ordinario in extraneum, non poſſe nullitati præſtatæ ſubjici, nec appellationem in-terjectam ſuſpendere ejus executionem attempta diſpoſitione conſuetudinis Tribunalis Abbatialis, inſviolabilis.

Hæc omnes hujus reſponſionis ad argumen-tum ad principium hujus 3. Articuli, per nos con-ſideratæ particulæ illarum, & inoffenſo pede cur-runt, ac ſingulæ invincibiliter probabuntur in-evitabilibus juris fundamentis, prout clare appa-rebit in hoc 3. & aliis articulis ſequentibus, qui omnes diriguntur in defectum juris patronatus, & ejus exiſtentia, nec non in totalem ruinam quaſi poſſeſſionis præſentia, & allegatæ ab aſſer-ta patrona.

Ad quæ in primis ſupponendum erit, in facto hujus litis, ut vacante hac capellania per obitum D. Didaci Clavixi, nominati à Dignitate Abbatiali, virtute ſententia translatæ in rem judicatam, & edictis appoſitis, D. Joanna com-paruit aſſerens, eſſe patronam, eſſeque in quaſi poſſeſſione præſentandi, eo quod pater ejus in duabus vacationibus præcedentibus præſentaverat ad hanc capellaniam, & propterea eidem, tanquam conſanguineæ proximiori fundatricis, juſ patronatus pertinere, ſicuti de facto præſen-tavit D. P. de Aranda. Comparuere inſuper alii, aſſeverantes ſibi, tanquam conſanguineis proxi-mioribus, juſ patronatus, & præſentandi perti-nere, & ad hunc effectum omnes partes exhibuere, & præſentarunt in judicio clauſulas fun-dationis, protinus inferendas.

Comparuit ſiſcalis Eccleſiaſticus, Dignitatis Abbatialis nomine allegans, nullom adeſſe juſ patronatus in hac capellania, quod prætende-re poſſint conſanguinei fundatoris, cum capel-lania à ſua origine creata fuiſſet cum ſua libertate, abſque onere, & ſervitute juris patronatus, & dato caſu, quod aliquod juſ patronatus ineſſet [quod viriliter negabant] id non poterat eſſe juſ patronatus gentilitium, nec ad generationem fundatoris ſpectare, prout partes comparentes prætendebant.

Cauſæ cognitione plenè adhibita, partes ſin-gulæ probare certarunt conſanguinitatem, erga fundatricem, ſed non curarunt verificare juris patronatus exiſtentiam, acerrimè negatam à ſiſcali Eccleſiaſtico: ac ſimul ultra exiſtentiam probare debebant, juſ patronatus eſſe gentili-tium, familiæ fundatricis relictum, tanquam principale fundamentum ſuæ intentionis, & in quo conſiſtit tota litis difficultas: & ideo probatio quæ non percutit caſum, punctum, de quo agitur, nihil prodeſt, nec ſuffragatur, Rota per Mareſ-corum, variat. reſolut. l. l. c. 11. n. 18. Salicetus, in Salgad. de Libert. Benef. Tom. III.

l. matrem. Cod. de probationib. Bartol. in l. non ſa-lum, §. ſed ut probariſſ. de novi oper. nuntiat. Jaſon. Zucardus, & alii, in Rubric. C. qui admitti: Decius in cap. in præſentia, n. 13. de probation. Aymon. conf. 6. n. 106. Riminald. junior. conf. 39. num. 28. 29. libr. 1. Maſcard. de probationib. concl. 824. n. 16. Suid. deciſ. 75. num. 10. & conf. 135. num. 55. l. 1. Gratianus, tom. 5. diſceptat. 874. n. 43. & 44. & cap. 721. n. 33. tom. 4.

Prædictarum præſentio hæc ſemper exaſperata viſa fuit, & à toto juris fundamento id aliena, cum capellania hæc à ſua origine creata fuit libera, & libera collationis, & abſque onere, & umbra juris patronatus, & caſu negato, quod aliquod adeſſe potuiſſet, nec eſt, nec eſſe potuit gentilitium, nec reſervatum genera-tioni, & familiæ fundatricis, & ut hæc, & dicen-da, clariùs & fundamentaliter appareant, Clauſulæ foundationis ad litteram inferuntur, quibus nituntur partes adverſæ, quas in judicio ipſæmet præſentarunt.

In hac etenim materia juris patronatus exiſ-tentia, & pertinentia, ad unguem attendendus ſemper erit tenor inſtrumenti foundationis, ut advertit Bald. in conf. 322. lib. 2. Alexand. in conf. 170. num. 5. & ſeqq. Alban. conf. 51. ex num. 4. cum ſeqq. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 211. num. 270. Julius Vivianus, in praxi juris patron. l. 4. c. 2. n. 3. & ex aliis deciſionibus, animadvertit Rota, penes Farinac. in reſentior. tom. 1. deciſ. 496. num. 12.

Claufula Petri Montis.

HE pagado, è cumplido todo lo que yo mando, por eſte mi teſtamento, mando, que el remanente que ſincare de mis bienes, racionales, como rayzes, que los tenga, e ſe mantenga con ellos Urrica Alonſo de Aranda, mi ſeñora, y madre, para ſu vida en que ſe mantenga, e deſpues de ſu vida, todos los bienes que de mi quedaren, ſean dotados con alguna parte, è otro de ſus bienes, que ella nombrare, y ſeñale para una Capellania, ſegun, y en la forma que lo ella mandare, è ordere en ſu teſtamento de poſ-trimer a volun: ad, o en ſu vida, à la qual mi ſeñora pido que lo aſſe haga, e cumpla: para lo qual la encargo la conciencia, para que ella con mis al-baceas nombren, y certifiquen la dicha Capellania, en que forma ſe ha de ſervir: y ſi la dicha mi ſeñora madre de ſus bienes no diere, y dotare pare la dicha Capellania, mando, que mis albaceas ſe apoderen en fin de los dias de la mi ſeñora madre en los bienes que à mi pertenecieren, è de mi quedaren, è los doten para la dicha Capellania, nombrando la Miſu que ſe han de dexir. E mando, que dicha mi ſeñora madre no pueda vender, ni empeñar coſa de los dichos mis bienes.

Claufula matris, in qua capellaniam fundat.

MAndo, que por quanto yo tengo de mi hijo Pedro Monte, que Dios aya los bienes que le pertencieron aver de ſu padre, que Dios aya, que de ellos y de los mios, que ſe haga toda la hacienda un cuerpo, è el quinto de todo ello, èſt è para una Capellania è mando, que ſe ſaquen de ello la pia- caufa de mi anima, è mandas è lo otro que lo den al Capellam que ſerviere la dicha Capellania, y man-do que ſe haga un Calix conque ſe ſirva la dicha Capellania.

14 De Libertate Beneficiorum,

Capellania, è se pagu de mis bienes, è assi confio por la clausula del dicho testamento.

14 Ex hac simplici clausula, absque alia autoritate, & solemnitate certant adversæ partes, sibi pertinere jus patronatus ad præfatam capellaniam, & quod illius adquisierint quasi possessionem, eo quod præsentaverant duabus vicibus in capellanæ vacationibus.

15 Qualificatumque mansisse jus patronatus ex duabus visitationibus ad dictam capellaniam factam per Visitatorem Ecclesiasticum.

16 Et quod ab hac sua quasi possessione, nec ceciderunt, nec illam amiserunt ob sententiam contra se latam in antecedenti vacatione, qua declaratum fuit, nullam habuisse quasi possessionem præsentandi, sed jus nominandi capellanum ad Dignitatem Abbatialem pertinere, ea motæ ratione, quod dicta sententia lata fuit ob jus devolutum, quæ pro sola illa vice potuit præteritis patronis præjudicare, non tamen in vacationibus subsequen- tibus, prout ita est.

17 Cunctæ hæc allegationes adversæ partis evanes- cunt, quia omni juris fundamento carent, in hac etenim capellania à sua origine, nunquam ad- fuit jus patronatus, super quo potuisset cadere, nec acquiri quasi possessio, nec ex hac formari, aut noviter creati jus patronatus, etiam per lon- gissimum tempus plurimis ornatum actibus po- tuivis.

18 Nam licet verum sit, quod ex fundatione, & dotatione capellanæ potuit adesse capacitas for- mandis, & acquirendi jus patronatus fundatori, id tamen dumtaxat intelligitur quando cum funda- tione, & dotatione, concurrat simul consensus, & licentia Ordinarii, illam autorantis, & non aliter, ut ex quamplurimis Doctoribus, & Rotæ decisionibus comprobant, nemine reluctante, August. Barbof. in tractat. de officio, & potestate Episcopi, tom. 2. allegat. 70. num. 20. & post plu- rimos alios Julius Vivianus, de jure patronat. l. 2. cap. 1. ex num. 8. cum seqq. ubi reddit rationem, quia cum jus istud sit spirituale, non potest laici propria autoritate spiritualia sibi attri- buere.

19 Et cum hæc capellanæ fundatio reperiatur simplex, absque autoritate, licentia, & consensu Ordinarii Ecclesiastici nunquam potuit creati jus patronatus, quod fundatori adquiratur: ita Fel- nus, in cap. ex parte, el. 2. n. 2. de rescriptis, cum aliis per Rotam, decis. 361. num. 13. part. 2. recentior. Lotterius, de re beneficii, l. 1. quæst. 5. num. 56. cum seqq. Barbof. ubi proximè, dist. alleg. 70. sub n. 35. vers. Illud demum pro comple- mento.

20 Et quod fundatio capellanæ, & adquisitio ju- ris patronatus non assumat initium ante consen- sum, & approbationem Ordinarii, probat Ro- chus de Curte, de jure patronat. in verbo, pro eo, quod Dicesani, num. 1. vers. Hinc aliàs; Lam- bertinus, in eodem tractatu, l. 1. part. 1. quæst. 2. art. 11. num. 3. vers. Quarto elicitur, quod referens com- probat Rota apud Farinacium, dec. 561. n. 3. in re- cent. tom. 2. fol. 440.

21 Cum maximè verum sit, quod dum expressè non constat de juris patronatus creatione, & existentia; nullatenus præsumitur creatum in fundatione; ita ut bona relicta pro capellania li- bera, & absque onere juris patronatus præsu- mantur: ut probat Rochus de Curte, de jure patronat. verb. & dicitur, Lambertin. in eodem

tractat. l. 1. art. 1. qu. 6. n. 3. Cephalus, conf. 680. num. 2. tom. 5. quos sequitur Mieres de majoratu, 4. part. quæst. 10. n. 15. Seraphinus, dec. 1353. n. 1. & 2. August. Barbof. de offic. Episcopi, tom. 2. allegat. 72. sub num. 20.

Interim verò remanet in terminis meris ejus- dam simplicis donationis, & simplicis legati pii gravati oneribus Missarum, & Anniversarii perpe- tui, Rebutus in prax. tit. quæ res instituunt bene- ficiu, num. 10. Lotterius, de re beneficii, dist. quæst. 5. num. 55. & 56. Barbof. dist. allegat. 70. sub n. 35. vers. Illud demum.

Quod & in tantum procedit, ut interim dum- taxat licentia, & autoritas Ordinarii Ecclesiastici non intervenit, hoc jus patronatus non dicitur esse in hæreditate fundantis capellaniam, cum à die consensus, & non antea initium assumat; ut rectè affirmat Lamberrin. de jure patronat. quæst. 2. art. 11. num. 2. Vivianus, eodem tractat. lib. 2. cap. 1. num. 14. quos sequitur Barbof. dist. alleg. 70. num. 24. & probant cæteri Doctores, proximè al- legati ex n. 18.

Et ad hoc propositum nullum confert Rota de- 24. cis. 360. apud Cardinal. Mantican, quæ nu. 5. ita ait: Nec ad rem pertinet, quod testator voluerit quandam capellaniam dotare: quia debet probari dictam capellaniam fuisse dotatam, hoc est, bona ei fuisse assignata, & Episcopi consensum accessisse: c. nobis, & ibi omnes, de jure patronat. Rochus de Curte, de jure patronat. in verbo, pro eo quod Dices- sanus, n. 2. & in quæst. 10. n. 19. &c.

Et iste consensus, & Ordinarii approbatio, nullatenus inducitur ex eo solo, quod Ordinarius admiserit præsentatos ab asserto patrono, dan- do illis titulum, & institutionem, atque Capel- lanæ possessionem: nam adhuc ex his actibus non inducitur consensus & approbatio juris patrona- tus, prout ad longum, & efficaciter compro- batur inferiùs, artic. 14. per totum. Quare hæc capellanæ fundatio semper ab origine mansit cum libertate, absque præciso, & omnino ne- cessario requisito ad creationem juris patrona- tus.

Ex quo evidenter inferitur, quod si in hujus- 26. capellanæ fundatione à sua origine deficit juris patronatus creatio, & ortus; vana erit præten- sio partis adversæ asseverantis, se acquisivisse qua- si possessionem juris patronatus, cujus existentia si deficit, quia in rerum natura non est, impossi- bile est acquirere quasi possessionem aliquam, l. Pomponius, §. fin. ubi Aretinus, in princip. ff. de acquirend. possess. Bald. in Rubric. de causa pos- sess. & propriet. num. 11. & 13. Paz. de Tenue. num. 33. ultra quos idem probant in terminis Nicol. Garcia, de benef. part. 12. cap. 2. n. 190. & seqq. Hieronym. Gonzalez, in regula 8. Can- cellaria, gloss. 5. §. 7. num. 68. & seqq. Rota de- cis. 835. part. 3. in recent. & decis. 361. num. 3. 4. & 5. part. 2. in recent. Dientes, quod possessio non potest acquiri Seminarii nondum erecti, ar- gumento textus, in l. quidam referunt, §. 1. ibi: Quia heres, ad quem sermonem conferat, in rebus humanis non est. Et in principio, ibi: Nul- lius momenti est ff. de jure codicillor. text. in cap. ad Audientiam, ibi: Cum nulli Canonici adhuc ibidem existant, quibus privilegium concedatur: de Eccles. adifican. cap. Abbate sanc. §. nec pro eo, ibi, Præsertim quia Monasterio, quod nondum erat, aliqua donatio fieri non valeret: de sentent. & re- judic. lib. 6. conducit Rota in dec. 332. Alexand. Ludovif.

*Ludovif. ex num. 1. ibi impossibile est enim, sepul-
crum, quæ non est in rerum natura, possideri. Et
loquendo in jure patronatus, quod non existit pul-
cherrimè loquitur dec. 381. per totam, ejusdem
Alexand. Ludovifii.*

- 28 Et quemadmodum super non ente non cadit
possessio, ita nec præscriptio, l. sicut, Cod. de
præscript. 30. vel 40. annor. Censius, de censib. qu.
98. n. 59. Decianus conf. 13. num. 51. lib. 2. Bart.
in l. pignori. ff. de usufructibus, Azzevedus in l. 6.
num. 8. tit. 15. lib. 4. recopilat. nos, in Labyrinth.
credit. part. 3. cap. 1. §. unic. num. 28. Quia sine
possessione præscriptio non procedit, ex regula
juris.

- Quibus adde Doctores in l. filius familias, §.
29 divi, ff. de legatis 1. Dicentes, quod præscrip-
tio dari non potest contra actionem, quæ nata
non est; exornant Castrenf. in conf. 466. d. n. 2.
Et 3. l. 2. Baldus, de præscriptionibus, 1. part. 6.
part. principalis, num. 15. Et 16. Alexand. conf.
101. num. 21. l. 7. Molina de primogeniis, lib. 4.
c. 16. n. 13. Peregrinus de fideicom. art. 41. n. 16.
Et 17. Surd. conf. 276. num. 11. lib. 2. Gratianus
disceps. 577. n. 44. qui multos allegat, Cyrlinus
controvers. forens. cap. 107. n. 62.

- 30 Et hinc est, quod quancumque consisterit
de initio libertatis beneficii, & capellanix, eo
quod ab origine non fuit affecta jure patronatus,
sed in stata libertatis creata; præscriptio de nihilo
deservit, & quancumque potest impugnari dictum
jus patronatus, Rotæ decif. 254. numer. 9.
p. 3. l. 3. diversorum, Abbas in conf. 61. sub num.
6. vers. Item antiquitas facti, Decius confil. 400.
num. 8. optimè Craveta conf. 248. sub num. 13.
versiculo, Respondeo, quod præmissa. Menochius
conf. 409. num. 8. Lotterius de re beneficiali, l. 2.

- 31 quæst. 7. ex num. 31. cum seqq. ubi reddit ratio-
nem, ex numer. 35. in hæc verba: Ratio distin-
ctionis est, quia dum prætenditur jus patronatus de
jure communi ab immemoriali, & simul supponi-
tur status libertatis ab initio, resultat manifesta
contradictio in objecto: quod est intolerabile, ubi
plurimis comprobatur, qui num. 38. Et 39. ita prose-
quitur: Ridiculum enim est, beneficium ab imme-
moriali esse patronatum, & simul constare de li-
bertate; non minus quàm si quis eandem mulierem,
Et eodem tempore, ut liberam Et nuptam admittat:
prout ait Pomponius, in l. Titia 99. vers. Ridicu-
lum est enim, ff. de conditionib. Et demonstration.
atque ita hoc casu nullius est momenti probatio per
restes super immemoriali, tenuit Rota apud Sera-
phinum, decif. 1367. sub num. 1. vers. Illud ma-
ximè urget: consuluerunt, etiam in una Cancie-
chenfi Episcopat. Beteratus 2. Maii 1616. coram
bona memoria Buratto, &c.

- 32 Et insuper, quod juris patronatus præscriptio
nunquam profit præscribenti, quoties consisterit
de contrario principio, seu præcedenti statu li-
bertatis beneficii, probant per Burattum decif.
172. numer. 2. Barbof. ad Concil. Trident. sess.
25. de reformatione cap. 9. num. 21. Et num. 16. Et
in comprobationem hujus singularis doctrinæ plu-
rimi alii Doctores, & Rotæ decisiones adducuntur
infra, ex num. 37. cum seqq.

- 33 Et quod dispositio text. in cap. consultationibus,
de jure patronatus, per quam admittitur, & præ-
fertur is qui habet ultimum statutum, & quasi
possessionem præsentandi ad beneficium; locum
non habeat, nec procedat quando constat de sta-
tu beneficii antecedente, ac de vera ejus origi-
ne, firmat Valaicus in axiomat. litera U. n. 153.
Et ex n. 151. per Rotæ decif. 188. n. l. part. in re-
cent. eandem limitationem assignat Augustinus
Barbof. axiom. 219. num. 3. Nam verum esse non
potest, quod falso nitiur principio; l. cum fi-
lius, §. heres, ff. de legatis 2. Craveta conf. 1000.
pro Genere, n. 37. Anton. Monachus decif. Fieren-
tin. 48. n. 6.

Quibus favent jura, & axiomata vulgaria, 35
quod non entis nulla sunt qualitates, & quod qua-
litas non potest esse sine subiecto, nec accedens
sine substantia, de quibus Barbofa in axiomat.
verb. Qualitas, & verbo, Accedens, & verbo, non en-
tis: quia de non ente ad ens, non potest fieri tran-
situs; Nos, in tractat. de supplication. ad sanctiss.
2. part. cap. 54. num. 8. ad quod non est omit-
tenda doctrina nostra, in Labyrinth. 3. part. cap. 10.
num. 96. Et 109. pluribus comprobata Doctoribus
videnda.

Ad omnia, & singula, quæ dicta sunt in hoc 37
articul. 3. mirabiliter conducit illa questio admo-
dum inter Doctores controversa, an jus patro-
natus præscriptione acquiri potest? Negativam 38
validissimis fundamentis amplectitur Archidiaconus
in cap. hortamur. 71. distinction. quem alii
sequuntur.

Contrariam tamen, imò jus patronatus quæri 39
posse præscriptione, acriter defendit Joannes An-
dreas in cap. querelam, super verbo, populi, de
electione, Et in cap. unic. in fin. eodem titul. lib. 6.
& plenius in regula, quod alicui gratia conce-
ditur, de regulis juris in 6. Contrarii funda-
mentis respondens, sicuti utriusque opinionis
Doctores plenè recensent Rochus de Corte in
tractat. de jure patron. verbo, ipse, vel is, quaest.
36. ex num. 82. per multas column. nec non Joan.
Francif. Baldus, in tract. de præscriptionibus, 1. part.
5. part. princip. qu. 9. per totam.

Tertia tamen opinio est inter præfatos distin- 40
guens, [quæ, & verior, & magis communiter
recepta est.] ut scilicet, aut jus patronatus fuit à
principio formatum, & creatum, & in esse jam
productum autoritate & consensu Episcopi, ut
tunc contra patronum possit ab alio præscribi,
& consuetudine cum bona fide per tertium ad-
quiri.

Aut jus patronatus non fuit ab initio creatum, 41
nec natum ex defectu autoritatis, & consensus
Episcopi ad illud de jure requiriti, ita ut ab ini-
tio beneficium, seu Capellania fuerit erecta, &
fundata in libertate; ut tunc nullo tempore præ- 42
scribatur patronatus, nisi accedat tempus imme-
moriale cum pluribus, ac continuatis præsentatio-
nibus cum bona fide.

Hanc distinctionem firmavit Joannes Andr. in 43
locis proximè relatis: Joann. Andream sequuntur
Anton. & communiter omnes Doctores, in dist. c.
querelam, Cardinal. Florentinus in Clementin. plu-
res, in 5. quæst. de jure patronat. & subdi ita tenuisse
in dist. cap. querelam, eandem distinctionem
sequitur Abb. Panormit. in cap. sanè, de privile-
giis. referens Joann. Andr. in dist. cap. quod ali-
cui, idem tene. ipse Abb. in conf. 76. incipit, In
vocatione Christi auxilio, in vers. Circa primum,
volum. 2. dicens, quod ista opinio Joan. Andr.
tanquam communis servatur in judicando, ean-
dem distinctionem sequitur Felinus in tractat.
quando litera Apostolica novant patron. Ecclesia-
rum, in ultima columna: dicens in consolendo,
& judicando non esse recedendum ab opinione
Joan.

Jan. Andr. sequitur Ludovic. Romanus in *conf.* 368. Alexand. in *con.* 74. volum. 4 fuit etiam opinio Speculatoris in *tit. de jure patronatus*, & Franc. Aretin. hanc distinctionem, & plures Doctores referens latè comprobat Rochus de Curte in *traktat. de jure pat. dist. verbo*, ipse vel is q. 46. ex num. 82. & ex num. 84. concludit; quod ubi constat, Ecclesiam esse juris patronatus, bene posse curtere possessionem, & prescriptionem contra patronum; sed ubi Ecclesia sit libera, vel dubitetur; quia tunc creari, & acquiri jus patronatus per laicum, tanquam res spiritualis non potest, nisi per tempus immemoriale, per quod suppleantur solemnitates, & requisita substantialia.

44 Eandem distinctionem post longam disputationem sequitur Baldus de *presc.* 1. part. 5. part. principalis, quast. 9. à principio; eandem sequitur distinctionem, Vivian. de *jure patro.* 1. par. lib. 2. cap. 9. ex num. 10. post Lambertin. lib. 1. quast. 30. art. 5. n. 74. Et referendo opiniones Doctorum in hac distinctione, & opinione, uti veriori, & magis communi, residet Cardinalis Dominicus Tusch. *lit. 1. conclus.* 604. per totam Covarruv. in *cap. possessor.* 2. part. §. 10. per totum de reg. juris in 6.

Qui omnes licet in comprobationem plures adducant rationes: tamen nulla aptior, quam ea, quæ in *hoc tertio articulo* fuit viciliter scripta, ut nec possessio, nec prescriptio possit dari nec admitti in jure patronatus, quod ab initio non fuit creatum, nec formatum, quæ omnes doctrinæ in *secundo distinctionis membro* mirabiliter conveniunt, cum in eisdem terminis loquantur.

Et quamvis præfati Doctores in *hoc secundo distinctionis membro*, quando ab initio nempe non fuit creatum, nec octum jus patronatus, admittant prescriptionem immemoriam: illud tamen mirabile, & memoria tenendum simul limitant, & probant, ut quotiescumque per instrumentum foundationis constiterit, Ecclesiam fuisse ab initio liberam, & non fuisse creatam cum servitute juris patronatus, immemorialis prescriptio nihil prodest; sed ut reducatur beneficium ad suum pristinum statum libertatis: probant Alexand. *conf.* 75. num. 38. lib. 4. Boëtius *conf.* 6. maxime, num. 8. Felinus in *dist. cap. causam*, col. 3. de *prescript.* Balbus ubi proxime sub num. 9. Rochus de Curte *dist. verbo*, ipse, vel is, *dist. quast.* 36. num. 85. ad finem. Aftens quod, quando ex instrumento foundationis apparet, non intervenisse consensum Episcopi, & per consequens, nec jus patronatus, immemoriam nihil prodest contra libertatem beneficii: idem tenet Cardinalis Tusch. *lit. 1. dist. consil.* 604. num. 7. & ex Cardin. in *Clement. plures*, num. 5. in fine, & ex Lambert. idem tenet Vivianus de *jure patronat.* 1. part. l. b. 2. *dist. cap. 9. num.* 10. 47 Dicentes quod immemorialis nunquam admittenda erit, si ex authentico instrumento constaret Ecclesiam à principio fuisse liberam, in cuius doctrinæ comprobationem plurimæ aliæ congeruntur, idem affirmantes *hoc eodem tertio articulo*, ex num. 30. *vers.* Et hinc est quod quodcumque constiterit de initio libertatis beneficii, &c. Atque ideo cum in nostro casu evidenter appareat; hanc capellaniam fuisse simpliciter fundatam absque autoritate Ordinarii: in ea non libera nec possessio, nec jus patronatus po-

tuit ullo tempore quantumcumque longissimo acquiri.

Idem probat Rota in una Lucana juris patronatus, 19. Januarii 1645. & quæ congerit Diana t. 8. ad finem. fol. 545. dum in versiculo, minus potest dubitari. firmat post alias Rotæ decisiones, quod jus patronatus acquiri potest per immemoriam prescriptionem, limitat tamen nisi constet de contrario initio libertatis.

ARTICULUS IV.

Quasi possessio præsentandi ad beneficium, & capellaniam, dumtaxat attenditur inter ipsos compatronos, inter quos solum actum fuit de pertinentia juris præsentandi.

Sed nunquam admittitur, sed potius contemnitur ipsa quasi possessio contra Ordinarium deducentem in judicio libertatem beneficii, & capellanæ, & impugnantem existentiam juris patronatus.

Tuncque justè denegatur institutio præsentato per existentem in tali quasi possessione.

SUMMARIUM

- 1 Error plurimorum attribuentium indistinctè, & promiscuè robur quasi possessionibus juris præsentandi, adnotatur.
- 2 Quasi possessio juris præsentandi legitime quasiata juxta juris regulas attenditur inter ipsos præsentantes.
- 3 Et ejus præsentatio inter ceteros præfertur.
- 4 Quasi possessio juris præsentandi de nibilo servit contra Ordinarium contendentem libertatem beneficii.
- 5 Nec adhuc tunc prodest possidenti ad maintenancem.
- 6 Nisi agatur de patronatu Regio, & n. 7.
- 7 Quasi possessio præsentandi admittitur quando jus patronatus non revocatur in dubium.
- 8 Adducitur ad idem pulchra decisio Rota.
- 9 Quasi possessio præsentandi attenditur quando judicium non tractatur cum Ordinario.
- 10 Ubi apparet de non existentia juris patronatus quasi possessio juris præsentandi ad nihilum reducitur, & n. 12. & 13.
- 11 Quando agitur de libertate beneficii, institutio denegatur præsentato per existentem in illa quasi possessione.
- 12 C. consultationibus, de jure patronatus; non habet locum quando agitur de libertate beneficii.
- 13 De libertate beneficii agitur, quando adest Fiscalis negans existentiam juris patronatus.
- 14 Pertinentiam præsentandi debet præcedere præbatio existentia negata.
- 15 Ubi agitur de libertate beneficii, principaliter agitur de jure patronatus.
- 16 Eandem quasi possessionem prodest contra compa-

compatronos, & non prodesse contra Ordinarium, & repugnantiam pati videtur.

20 Potest quis iuste possidere, quoad unum & injuste quoad alios.

21 Ubi concurrunt diversa jura respectu diversarum personarum, eadem res potest diverso jure censi.

Resolutioni fundamentali, descriptæ in articulo antecedenti 3. attribuenda erit quædam admirabilis doctrina admodum conducens rei, de qua agimus, plurimis, etiam doctis viris ignota, errorem patientibus in attribuendo robur quasi possessioni juris præsentandi promiscuè, & indistinctè, & absque casuum discrimine: nempe quod quasi possessio juris præsentandi ad beneficium, & capellaniam, legitimè quæsitæ juxta juris regulas, tunc attenditur, & suos effectus operatur, quando agitur dumtaxat de pertinentia juris patronatus inter ipsos compatronos, & cui eorum pertineat præsentatio, beneficio vacante; quo casu cum inter ipsos non dubitetur, nec controversatur jus ipsum patronatus, sed potius supponatur ejus existentia, & entitas, attenditur, & admittitur præsentatio ejus, qui legitimè contra alios compatronos acquisivit hanc quasi possessionem præsentandi, cujus etiam præsentatio faciendæ erit institutio à Prælato, ad text. cum materia, in cap. consultationibus, de jure patronat. & latè adducta per Nogueroi. allegat. 28. ex num. 37.

At verò, quoties dubitatur, & controversatur entitas, & existentia ipsius juris patronatus si adest, vel abest; & lis agitur cum Ordinario Ecclesiastico negante existentiam juris patronatus, & contentente libertatem beneficii, seu capellaniz (cui juris præsumptio assistit) & sic ad suam liberam provisionem, & collationem spectare; tunc quasi possessio præsentandi quæsitæ inter compatronos ad nihilum reducitur & nullius est momenti respectu Ordinarii, cui prætendenti libertatem beneficii, & capellaniz, nihil officit, nec præjudicat. Imò tunc talis quasi possessio manet annihilata, cum non cadat super vera, & certa existentia juris patronatus, quod non est in rerum natura; in tantum, ut nec adhuc proficit ad mantentionem in præjudicium Ordinarii, ac libertatis beneficii, seu capellaniz, contra quam nunquam adquiri potuit, quæ nunquam litigavit, nec adfuit liti; seu litibus controversis inter ipsos compatronos, contententes inter se solos de pertinentia juris præsentandi; prout pluries determinavit Rota, hanc distinctionem præ oculis semper habens, ut ex plurimis constat decisionibus congestis à Ludovic. Post. in tractat. de mantentione, observat. 32. num. 4. & 5. in hæc: Quasi enim possessio juris præsentandi in beneficiis juris patronatus prævalet inter patronos jus prætendentes: Vivianus, de jure patronat. l. 5. cap. 4. num. 69. & ibi Rota decis. 78. num. 8. Rota in Pisana Capellania, coram Cardinali Blanchet. 10 apud Marquesanum de commissionibus part. 1. fol. 438. numer. 1. & attenditur etiam in terminis Concil. Tridentin. ubi non controversatur patronatus, sed ejus pertinentia, Rota recent. decision. 274. numer. 11. part. 2. Rota recent. decision. 179. numer. 2. decision. 119. Baratti num. 17. &c. & ipse Posth. numer. 26. ita prosequitur in hæc: Quotiescumque verò non agitur inter patronos de pertinentia patronatus, sed contro-

vertitur ipse patronatus, & agitur de libertate Ecclesiæ, & libera collatione, eo casu post Concil. Tridentinum, non suffragatur pro mantentione sola quasi possessio præsentandi, nisi agatur de juré patronatus Regio: Rota in Bracarensi de Gausfer. coram Cardinali Sacrato, apud Marquesanum de commissionibus part. 1. fol. 1054. num. 2. & part. 2. & fol. 488. numer. 2. Cavallerius decis. 609. numer. 5. &c. Vivian. de jure patronat. lib. 5. cap. 2. num. 36. ita loquitur. Tunc autem ascenditur quasi possessio, quando constat de existentia juris patronatus: sed controversatur pertinentia; secus quando dubitatur de ejus existentia, quia tunc sola quasi possessio non suffragatur, nisi verificato jure patronatus cum causâ cognitione ad formam Concilii Tridentini: & sufficit ita semel fuisse verificatam, ut in Firmiana, juris patronatus 17. Janii 1588. coram Cardinal. Pamphil. & in Volaterrana capellania 28. April. 1595. coram Cardin. Blanqueto, & in Comensi, juris patronatus 20. Junii 1601. coram Cardin. Sera. phin. &c. Et iterum ipse Vivianus idem per eadem verba, & per easdem decisiones, repetit eodem libr. 5. capit. 4. sub numer. 69. verificul. Item procedit, quando constat de existentia juris patronatus, & solum dubitatur ad quem pertineat, secus quando non constat de juris patronatus existentia, quia sola quasi possessio non suffragatur, nisi prius verificato jure patronatus, cum causâ cognitione, &c.

Et quod quasi possessio præsentandi quæsitæ per unum contra alium patronum proficit ad præscriptionem, intelligatur, nisi de initio libertatis beneficii appareat, probat Baratti in decision. 172. numer. 2. & in decision. 338. numer. 1. quas sequitur Barthol. ad Tridentin. sess. 25. de reformat. capit. 9. sub numer. 21. versic. Et primo probatur, ad finem, & sub num. 30.

Et quod quando jus patronatus non revocatur in dubium, ut tunc dumtaxat proficit quasi possessio præsentandi ad beneficium; optima est decisio Farin. tom. 1. in recent. 374. num. 3. fol. 342. ubi idem sæpissimè ita determinasse Rotam, affirmat, & in decision. 697. num. 2. eodem tom. 1. & in decision. 548. num. 2. tom. 2. eandem distinctionem attingit Menoch. conf. 90. n. 128. tom. 1.

Quibus adde pulchram Rotæ decisionem apud Farinacium in posthumis, tom. 1. decision. 179. quæ ita ait: Et non obstat dispositio sacri Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. tollens quasi possessionem juris patronatus: Quia non habet locum, quando non dubitatur de existentia juris patronatus, sed agitur tantum de pertinentia inter ipsos patronos, inter quos nihil voluit Concilium innovare, &c. satis patet sacrum Concilium voluisse providere solum in casum, quo ageretur de libertate beneficii, & sic de ipsa substantia juris patronatus, non autem de pertinentia inter ipsos, &c. Eadem Rota apud Farinacium in posthumis, dist. tom. 1. decision. 132. num. 6. illic: Rota resoluit coram Antonio Augustino, quasi possessionem præsentandi contra Ordinarium appari non posse, nisi appareat legitimè de existentia juris patronatus, & coram Groppero decision. 157. inter manuscriptas diversorum, &c.

Hanc doctrinam etiam obiter attingit Nogueroi. allegat. 28. ubi postquam fundavit quasi possessionem tui clientali juris patronatus gentilitii, & ex num. 37. quod per eam præsentato de-

betur institutio; ut doctrina securè curreret, & absque dubio, ita dixit in numero seq. 38. & cum hac causa non sit cum Ordinario sed inter presentatos à patrono, non est necessarium existentiam patronatus fundare, cum hoc omnes presentati faciantur, ut per Barbosam de jure Ecclesiastico, l. 3. cap. 12. nu. 24. &c. Qui clarè agnovit distinctionem hæcenus fundatam in hoc articulo. 4. Ut non suffragetur quasi possessio presentandi contra Ordinarium; postquam licet se opposuit pro libertate beneficii recuperanda.

11 Hæc doctrina prorsus destruit intentum D. Joannæ Mariæ, & per eam presentati; tum quia evidenter apparet de non existentia juris patronatus; cum ab origine fundationis hujus capellanæ defecisset consensus, & autoritas Ordinarii; super quo non potuit cadere quasi possessio, ut firmiter manet comprobatum in articulo precedenti 3. per totum.

12 Adhuc tamen cum quasi possessio, quam habere prærendit Dom. Joanna, fuerit acquisita inter alios patronos, inter quos non fuit deductum, nec controversum ipsum jus patronatus, nec ejus defectus, nec de ejus existentia actum, tunc hæc quasi possessio eidem suffragari poterat adversus cæteros compatronos, contra quos fuit acquisita, agendo solum de pertinentia juris presentandi.

13 At verò postquam in hac antecedenti vacatione capellanæ, comparuit Fiscalis Dignitatis Abbatialis pro libertate capellanæ, negans, & impugnans existentiam juris patronatus, asseverans esse meræ collationis pertinentis de jure, Dignitati Abbatiæ, non potest contra eam allegare, & opponere quasi possessionem ex tot Rotæ expressis decisionibus, & maxima Doctorum allegatione, in hoc 4. articulo & insuper uberimè dicendis.

14 Meritò igitur in hac præsentati, & in præcedenti vacatione contempta fuit præfata quasi possessio presentandi, & simul presentati exclusi ab institutione per eos præfata, nam quando agitur de libertate beneficii non debetur institutio presentato ab existentibus in quasi possessione presentandi, nisi prius plenè, & cum causæ cognitione probetur existentia juris patronatus, & ad possessores prædictos pertinere, prout in iis terminis declaravit S. Congregatio Consilii Tridentinæ, & pluries determinasse Rotam, Ipsa testatur, in decision. 444. num. 2. post tractatum Ludovisi Possibii: & quod caput consultationibus de jure patronatus non habeat locum in isto casu, ex aliis probatur, articulo 3. prope finem, quod facere non curavit, nec Dom. Joanna Maria; nec ab ea presentatus, nihilominus quod per Fiscalem Ecclesiasticum instantissimè negatum fuit jus patronatus.

15 Ipsa testatur, in decision. 444. num. 2. post tractatum Ludovisi Possibii: & quod caput consultationibus de jure patronatus non habeat locum in isto casu, ex aliis probatur, articulo 3. prope finem, quod facere non curavit, nec Dom. Joanna Maria; nec ab ea presentatus, nihilominus quod per Fiscalem Ecclesiasticum instantissimè negatum fuit jus patronatus.

16 Et tunc dicitur tractari de existentia juris patronatus, quando aliquis comparet in lite pro defensione libertatis beneficii, seu capellanæ negando jus patronatus adesse, quo casu prærendens sibi competere, allegans quasi possessionem, clarè, & apertè tenetur probare plenè existentiam: nam dum hæc controversatur, & de ea dubitatur, quasi possessio, quæ illam supponit nihil suffragatur; quia interim contra se habet præsumptionem juris, assistentem libertati beneficii, & negantem fuisse onere juris patronatus gravatum, prout probatur superius, articulo 3. numero 21. nam præsumptionem

pertinentiæ necessario debet præcedere existentie cognitio, & probatio, quoties negatur: pulcherrima adest decisio Rotæ, Alexandr. Ludov. decision. 381. per totam prout ibi, numero 2. 3. 4. & 5. ita ait: Ubi simpliciter fuisset actum de pertinentia juris patronatus, in necessarium antecedens fuit supposita ejus existentia; quia sicut qualitas non potest stare sine subiecto, & substantia, leg. ejus qui in provincia, &c. ita etiam ad cognitionem qualitatis debet præcedere cognitio substantiæ, cum secundum Philosophum, primò quæatur, quid sit? postea quale sit. Bald. in l. 2. sub numero 1. vers. Glossa tenet contrarium, ubi etiam Castrensis. sub numero 3. vers. Glossa reprehendit, Cod. de bonor. posses. secundum tabulas; nec potest dici probata qualitas, si prius non fuit probata substantia, latè Bald. consil. 465. num. 1. cum multis sequentibus. ad numero 4. Decius consil. 508. numero 5. Aymon. consil. 21. post numero 5. unde cum de existentia juris patronatus partes non sint concordantes, de ea prius est agendum, &c. Hæcenus de celebri decisione, iis quæ dicta sunt in hoc articulo consonante.

Quia in hoc casu, quo defenditur libertas beneficii, principaliter agitur, cum plena causæ cognitione jus ipsum patronatus, ut per plura comprobatur Lotterius de re beneficiaria, l. 2. question. 13. ex numero 114. cum multis seqq.

Sed prius quàm hinc abeamus, difficultas ingens circa prædicta à principio hujus 4. articuli, se offert discutienda: tot Rotæ decisiones, nec non tot Doctorum autoritates, constanter affirmant, quasi possessionem juris presentandi acquisitam contra compatronos super pertinentia, contra illos possessori prodesse. Eandem tamen possessionem contra Ordinarium tractantem de libertate beneficii nullatenus suffragari, nam eadem possessio sibi ipsi videtur repugnare, cum una, & eadem res non debeat diverso jure censi, l. cum qui ades, ff. de usucapionibus, caput. qui circa, de privilegiis.

Cui difficultati facilè respondes, si consideras, quod potest quis justè possidere quoad unum, & injustè, & vitiosè quoad alium, l. fin. ff. de acquirend. posses. l. 1. §. fin. ff. uti possidetis, l. eodem titulo. l. res aliena, Cod. de rei vindicatio. Marta. consil. 94. numero 2. Noguero. alleg. 31. numero 56. & 57. Ludov. Posth. de manutent. observ. 40. ex numero 109. Maresc. variar. resolut. l. 2. caput. 121. numero 6. Scaccia de appell. question. 17. limit. 6. membr. 4. numero 63. & 92. Nos, in tractatu de protect. Regia, 4. part. caput. 8. numero 97. Nam contra compatronos existentes in lite, & se defendentes iusta judicatur possessio: contra Ordinarium verò & libertatem beneficii justè injusta dicitur, cum contra Ordinarium, & libertatem beneficii non potuit acquiri, cum non fuerit in lite, nec de libertate beneficii aliis controversum fuit ac sic nihil mirum, quod eadem possessio diversimodè operetur, quia ubi concurrunt diversa jura, & separata respectu diversarum personarum, eadem res potest diverso jure censi, ut post alios González ad regul. 8. de Alternativis, §. 8. proamiali, numero 65. & 70. Giurb. ad consilium. Messanen. caput. 9. glos. 10. ex numero 5. Falaris de substitut. quest. 297. numero 24. ad numero 28.

ARTICULUS V.

Quasi possessio juris præsentandi ad beneficium, seu capellaniam, nunquam transit in successorem, sive filium sive heredem, nisi iste postea illam actualiter apprehendat per præsentationem admissam.

SUMMARIUM.

- 1 *Tres instantie dantur, quarum quilibet destruit quasi possessionem præsentandi, etiam supposita existentia juris patronatus.*
- 2 *Quasi possessio præsentandi quantumcumque legitime acquisita per patrem, non transferatur in filium, etiam heredem.*
- 3 *Nisi ipse possessionem actualem apprehendat præsentando in aliqua vacatione substituta.*
- 4 *Cum heredes facti sumus, omnia jura ad nos transiunt, præterquam possessio, quæ nisi actualiter apprehendatur, ad nos non transit.*
- 5 *Animus, quo retinetur possessio, extinguitur cum defuncto.*
- 6 *Quasi possessio præsentandi non transit in successorem, etiam filium, etiam stante statuto, ut possessio transferatur in successorem ipso jure.*
Quia tale statutum non admittitur contra Ecclesiam, nec in foro Ecclesiastico, ibidem.
- 7 *Ex præsentatione facta per filium non admissa, nulla acquiritur quasi possessio.*
- 8 *Actus quasi possessionis ad sui essentiam requirit, ut sortitur effectum.*
- 9 *Actus præsentandi, qui dedit causam liti, non est in consideratione.*
- 10 *Filia, quæ nritur presentationibus patris, post cuius mortem non præsentavit, nihil agit.*
Etiā si ipsa filia se heredem sui patris probet, ibidem.
- 11 *Possessio patris alia est, alia possessio filia, etiam heredis.*
- 12 *Quasi possessio præsentandi transit in successorem, si jus patronatus sit annexum dignitati, vel majoratui & de ratione.*
- 13 *Alia est possessio patris, alia filii.*

IN articulo 4. antecedente prorsus destructam reliquimus quasi possessionem juris præsentandi ad hanc capellaniam oppositam per D. Joann. Mariam, & ab ea præsentatum, nunc insuper alie tres instantie dandæ sunt in hoc articulo, & in duobus articulis sequentibus 6. & 7. & ex quolibet manifeste apparebit, quod etiam supposito, jus patronatus ortam fuisse ab origine foundationis, (quod negatur) ejusdem D. Joannæ quasi possessio nihil prodesse potest in capellanæ vacatione, ipsa namque præterit patris suo acquisitam fuisse quasi possessionem ex duabus præsentationibus, & sic in eandem, sive ut filiam, sive ut heredem transivisse, quæ quidem præsentatio vana est.

Nulla etenim in jure constantior, & probabilior regula est, quàm negativa sententia in hoc puncto, communiter comprobata, & à nemine contradicta, quod quasi possessio præsentandi ad beneficium, seu capellaniam quantumcumque legitime acquisita per antecessorem, non transeat, nec transferatur in successorem, etiam heredem, nec etiam in filium, nisi ipse successor, seu hæres per se postea possessionem actualem, & cum effectu apprehendat, præsentando nempe ad beneficium in aliqua vacatione, præsentatione admissa, & effectum sortita: & ut in uno, quamplurimos Doctores referam, accuratè, & plenissime de hoc tractantem Ludovici Posthum adduco in tractat. de manutentione, observatione 55. à princip. omnino ad longum, videndum, & signanter de quasi possessione præsentandi ad beneficium legitime acquisita per Authorem, ut non transferatur ad successorem; ex numer. 23. cum multis sequentibus, quamplurimos allegantem Doctores antiquos, & modernos, ac insuper decem & sex decisiones Rotæ, quæ alias plures recensent, juxta text. in l. cum heredes facti sumus, omnia jura ad nos transiunt, præterquam possessio, quæ nisi naturaliter apprehendatur, ad nos non transit. ff. de acquirend. possession. Nam cum possessio animo retineatur, animus in successorem non transferatur, quia cum defuncto animus extinctus fuit & cum eo simul possessio extincta, ideo nulla remansit, quæ transferri possit in successorem, sive filium, sive heredem, ad quod plura jura, Doctores, & Rotæ decisiones videre est per ipsum Ludovicum Posthumum dict. observat. 55. ex numer. 25. usque ad numer. 32. amplissime etiam in nostris terminis Cyarlinus controversiar. capit. 107. ex numer. 25. cum sequentibus.

Quæ constans doctrina æqualiter procedit, & operatur, etiam stante statuto, aut lege mandante transferri possessionem defuncti in heredes, vel successores ipso jure: quia non admittitur contra Ecclesiam, & in foro Ecclesiastico: ut post innumerabiles penè Doctores, & decem septem Rotæ decisiones, probat Posthumus loco proxime citato, ex numer. 33. latissime Cyarlinus controversiar. dict. capit. 107. ex numer. 32. & sequentibus.

Quomodo igitur poterit D. Joanna Maria juvenari possessione quæ sita per patrem suum, cum ipsa pro se nullam apprehendisset in aliqua capellanæ vacatione, quæ licet in præcedenti præsentare tentaverit, non fuit admissa, sed potius expresse repolla, & ab ea præsentato jure negata institutio confitto de libertate capellanæ, non subiecta, oneri patronatus; & ideo collata fuit de Ordinario assistente liti, & impugnante illud jus patronatus, ab eoque provisorie quietè capellaniam possedit usque ad obitum nemine contradicente, nec reclamante, ut videre est infra in articulo 7.

Cum actus quasi possessionis præsentandi, ad sui essentiam, & validitatem præcisè requirant, ut sortiti sint effectum, capit. querelam, de election. capit. consultationibus, de jure patron. plures per Vivian. de jure patronas. libr. 5. capit. 2. numer. 12. Ludovicus Posthumus de manutentione. observat. 15. num. 8. Imò ista præsentatio D. Joannæ dedit causam liti motæ per fiscales illi se opponenti pro libertate capellanæ, & actus,

20 De Libertate Beneficiorum,

qui dederunt causam liti, non sunt in consideratione ad quasi possessionem querendam, Posth. *observat.* 17. numer. 44. Alexand. Ludov. *decis.* 669. num. 4. ubi Oliverius Beltraminus *lit.* C. adducit plures Rotæ decisiones concordantes.

- 10 Et ultra supra dicta non omittenda erit doctrina Cyralini *dict.* *controvers.* 107. tanquam aptissima nostro casui, ex numer. 25. in hac: In quo tamen possessorio D. D. Galinganus bene probavit se possidere dictum beneficium, & D. Episcopum esse in quasi possessione conferendi illud: ita D. Julia male probavit, se esse in quasi possessione presentandi, quoniam ipse nunquam presentavit, sed tantum mittitur presentationibus paternis, ut colligitur expresse ex ejus capitulis, de quibus in processu: & propterea cum ipsa nunquam presentaverit, non potest dici quod fuerit in quasi possessione presentandi, & sic non
- 11 potest juvari beneficio maintenance, &c. Quod ad longum prosequitur multis comprobans, videndus ex numer. 30. & 25. qui numer. 27. ita prosequitur ad immediatum casum nostrum, nec obstant presentationes à dicto ejus patre; cujus dicta D. Julia fuit heres; dum ipsa nunquam habuerit usum presentandi, & possessio defuncti ad presentandum non transit ad heredem sine apprehensione, & actu facti, &c. ad
- 12 ducit plura jura, plures Doctores, & Rotæ decisiones; & numer. sequentibus videndus, quia alia est possessio patris, alia filiarum, ut dixit Rota in una Bracarensi de *confer.* 16. *Juni* 1604. coram Sacrao, ut apud Marqueseu, de *commis.* *appell.* in *poss.* *Salvian.* part. 1. §. 2. *decis.* 43. numer. 2. fol. 1054. Cyralyn. *dict.* *capit.* 197. num. 29.
- 13 Præfati tamen limitant hanc regulam, & ejus doctrinam, ut non procedat, quando jus patronatus est annexum alicui dignitati, vel majoratui, quoniam cum dignitas possideat, cujus possessio non extinguatur per obitum possessoris dignitatis, & majoratus; semper remanet, & continuatur in ipsa dignitate, cujus nomine successor potest agere: ad latissime cumulata per Ludov. Posth. *dict.* *observ.* 45. ex n. 99. usque ad n. 102.

ARTICULUS VI.

Quasi possessio presentandi ad beneficium acquisita cum mala fide, (& multo minus cum vera mala fide) ad nihilum suffragatur, etiam immemorialis.

SUMMARIUM.

- 1 Quasi possessio juris presentandi nunquam acquiritur cum mala fide, & n. 2.
- 3 Prescribens contra instrumentum, quod penes se habet, dicitur esse in vera mala fide excludente quasi possessionis acquisitionem, & numer. 4.
- 5 Presentato per existentem in quasi possessione presentandi cum mala fide, denegatur institutio.
- 6 Et datur presentatio à vero patrono habente

jus in proprietate juris patronatus.

- 7 Habens scientiam fundationis disponentis in favorem heredis, & prescribens, ut gentilitium ob malam fidem; prescriptio non probat.
- 8 De mala fide prescribentium quotiescumque constituerit aut aliter de injusto principio appareat, etiam possessio immemorialis juris patronatus non suffragatur.
- 9 In materia juris patronatus ad observandum quasi possessionem presentandi, idem est constare de proprietate per instrumentum authenticum, quod per rem judicatam, vel confessionem partis.

ALio modo inexcusabilis probatur defectus, & totalis ruina quasi possessionis presentandi præteritæ à D. Joanna Maria, & patre suo; nam ut jus presentandi acquiri possit, inter cætera requisita, præcipuum, & magis essentialiale est, bona fides; taliter ut hac deficiente, nunquam possit acquiri quasi possessio; copiosè per Vivjan. de *jure patronat.* part. 2. lib. 5. cap. 2. num. 12. melius, & latius, cap. 4. num. 30. cum sequent. Garcia de *benef.* part. 5. cap. 5. num. 67. & sequentibus. Gratianus *discept.* cap. 310. num. 78. & sequentibus. Gonzalez de *alter.* gloss. 45. §. 2. n. 53. Posth. de *manut.* cap. 32. num. 27. Merlin. in *decis.* 870. numer. 21. Sed sic est quod D. Joanna Maria, ejusque authores erga presentationes ad capellaniam hanc, non solum reperiuntur in mala fide, sed etiam in vera mala fide, ergo ab ea presentatus exclusus est ab institutione, quæ sibi jure denegata fuit, destructa quasi possessione presentandi ob veram suam malam fidem.

Probatur manifestè, quia titulus instrumentalis fundationis [ex quo prætendebant patronatum gentilitium] semper penes eam, & patrem stetit, illique illum exhibuerunt, & presentaverunt in litibus, & illo nitebantur; ex quo non solum non constat de tali patronatu gentilitio, sed nec de patronatu aliquo relicto etiam heredibus fundatoris, prout ad longum manet verificatum in articulo 3. & articulo 4.

Ex quo resultat vera juris resolutio, quod is, qui penes se habet titulum, & instrumentum, si vult prescribere contra contentam in eo, dicitur habere veram malam fidem, & non potest prescribere tanquam malæ fidei possessor; multis comprobant Petr. Barbof. in *rubric. Cod. de prescript.* 30. vel 40. annorum, ex numer. 341. usque ad num. 348. sequitur, & simul comprobatur Castill. in *tract.* de *tertiis.* c. 16. ex n. 10. apud quos plurima fundamenta in corroboracionem videnda erunt hujus singularis doctrine.

Unde mirificè inferitur, quod quamvis aliàs presentato per repertum in quasi possessione presentandi debeat regulariter fieri institutio, juxta dispositionem cap. *consultationibus*, de *jure patronat.* tamen quando constat de mala fide presentantis, negatur institutio per eum presentato, & datur presentato per habentem jus in proprietate patronatus, ut ex Lambertin. de *jure patronat.* l. 2. part. 2. §. 3. art. 6. n. 8. quando ex instrumento fundationis resultat jus pro proprietario, ut in terminis probat Rota apud Farinacium in *posthum.* *decis.* 180. ex n. 1. & per totum, com. 1. fol. 172. ubi numer. 3. firmat hanc sententiam sæpissime Rotam fuisse secutam; referunturque ibidem undecim

cin decisiones Rotæ pro securitate hujus verissimæ doctrinæ. Unde possessio prætenfa à præsentato per D. Joannam Mariam undique invenitur annihidata, prorsus destructa, & sine effectu; & abque ullo impedimento est jus Ordinarii ad meram collationem, & liberam hujus capellanix provisionem.

7 Et ad prædicta, celebris est Rotæ alia decisio, penes Merlinum, 750. tom. 2. quæ, ex n. 6. 7. & 8. ita determinat: *Verum quatenus etiam præscriptio probata fuisset, non suffragaretur Stephanus: Tum quia Joannes tertius, à quo Stephanus jus suum deducit, sciebat, jus patronatus esse hereditarium, & ad hæredes spectare; nam in præsentatione anni 1581. dixit se præsentare ex fundatione Lamberti, in qua expressè legitur, patronatum fuisse pro hæredibus præservatum, &c. quæ posita scientia, & mala fide, nullo modo jus præsentandi præscribere potuit: Rota decis. 150. n. 5. part. 4. & dec. 373. n. 5. part. 5. recent. & coram bonæ memoriæ Cardinali Cevalerio, decis. 69. n. 7. ac decis. 91. num. 10. & 11.*

8 Et quod quodcumque constet de mala fide præferentium jus patronatus, vel aliter de injusto principio appareat; immemorialis præscriptio, quantumvis legitime probata fuerit, nihil eis suffragetur; cum tunc cesset præsumptio, quam regulariter pro se habet immemorialis, traditur per Hieronymum Gong. ex c. tractantem, de al. zernat. gloss. 18. n. 48. & 49. Plaqueum in praxi nova Episcop. c. 5. num. 7. Gloss. Riccium. in prax. fori Ecclesiast. resol. 129. quos refert Barbol. in tract. de offic. Episcop. tom. 2. alleg. 72. numer. 29.

9 Comprobatur ulterius, quod etiam data vera, & legitima quasi possessione in hac prætenfa patrona eo ipso, quod per instrumentum foundationis apparet ad se non pertinere consanguinitatis jure, sed ad hæredes fundatoris, vel ad alium quemlibet, sua quasi possessio resolvitur: in hac etenim materia, ut scilicet constet de proprietate juris patronatus, ad excludendam quasi possessionem; idem est de illa constare per instrumentum foundationis, quod per rem judicatam, vel confessionem partis; ut per alias decisiones Rotæ comprobatur Merlin. decis. 450. ex num. 4. cum seqq. alii DD. & Rotæ decisiones allegantur ad hoc idem, inferius, articulo 14. num. penult. & final. Atque igitur justissime denegata fuit institutio præsentato per hujusmodi quasi possessionem, de cujus mala fide evidenter apparet.

ARTICULUS VII.

Ordinarius repertus in ultimo statu conferendi capellaniam præfertur quibuslibet, etiam habentibus quasi possessionem quæsitam in antecedentibus vacationibus, ex quo justè denegatur institutio præsentato per eum.

Verba inepta sententiæ, quæ non conveniunt, nec justificantur ex Actis processus, delentur ab ea.

SUMMARIUM.

- 1 Ultimus status pro Ordinario collatore interrum-
pit quasi possessionem præsentandi anteceden-
tem.
- 2 Status ultimus Ordinarii attenditur, &
præfertur cuilibet quasi possessori anteceden-
tenti.
- 3 Quasi possessio, præsentandi sicuti unico actu con-
trario amittitur.
- 4 Ordinarius acquirit quasi possessionem contra pa-
tronum, si constet eum contulisse beneficium
tanquam liberum.
- 5 Sententia declarans beneficium esse liberam colla-
tionis, à qua non fuit appellatum, bene
probat.
- 6 Ex actu ultimo libera collationis, denegatur in-
stitutio præsentato per habentem quasi posses-
sionem antecedentem.
- 7 Sententia lata jure devoluto non parat perpetuum
judicium quasi possessori, sed pro illa vice
tantum.
- 8 Quasi possessio Ordinarii ex sententia lata jure
devoluto non est perpetua, sed pro illa vice de-
volutionis.
- 9 Sententia negans absolute jus patronatus, appli-
catio provisionis facta postea Ordinario pa-
riter debet esse absoluta, & sine limitatione
aliqua.
- 10 Sententia negans jus patronatus, alia applicatione
non facta Ordinario, tacite includit collatio-
nem Ordinario pertinentem de jure.
- 11 Beneficium esse juris patronatus, & libera si-
mul collationis; Contraria sunt, quæ non con-
currunt.
- 12 Juris patronatus impedimento sublato, beneficium
recuperat libertatem ipso jure.
- 13 Verba judicis debent intelligi secundum mentem
juris.
- 14 Sententia verba debent impropriari, ut rei de
qua agitur, conveniant.
- 15 Et ne mutant substantiam rei.
- 16 Sententiæ verbum vitiosum, non conveniens
actui processui, tanquam ineptum delentur
ab ea.
- 17 Sententia recipit declarationem ex actis pro-
cessus.
Et secundum naturam actus intelligenda, etiam
ejus verba improprie modo ibidem.
- 18 Non omne verbum Iudicis in sententia prolatum
vim sententiæ habet.
- 19 Index in sententia dicens, per hanc nostram
sententiam diffinitivam, non ideo dicitur diffi-
nitiva, si sui natura est interlocutoria.
- 20 Inepia Iudicis assertio in sententia, non est at-
tendenda.
- 21 Index reservans in sententia sua persona taxa-
tionem expressarum, expresso nomine proprio,
delentur, quia contrarium est juri.
- 22 Sapè super vacante verba scribi solent sine virtu-
te aliquod operandi.
- 23 Non nomen fictum impossibile actui, sed effe-
ctus actus, qui peritur, attendi debet.
- 24 Inhibitioni habenti effectus perpetuus si à Iudi-
ce imponatur nomen temporalis, & superse-
ssoria, non attenditur.
- 25 Devolutio capellanix non causatur, si præ-
sentatus alias incapax dispensationis ostendat.

26 Patronus laicus plures accumulativè præsentans, si primus sit incapax, uni ex aliis institutio facienda erit.

27 Sententia applicans provisionem Ordinario ex causa devolutionis, quæ ex aliis non appareret, inepta causa deletur, mapente dispositione illa.

QUando ex tot capitibus quasi possessio D. Joannæ undique impugnata, non maneret destructa, sed potius illæsa, & integra; adhuc insurgeret alia instantia, ex qua prorsus efficitur contemptibilis, si ultimum, & immediatum statum hujus capellanæ attendamus. Nam hæc quasi possessio (cui D. Joanna, & ab ea præsentatus hianiter innititur) interrupta remansit ex sententia contra se lata in proximè antecedenti vacatione, ex qua declaratum fuit, D. Joannam carere possessione ob defectum probationis, & quod nominatio Capellani pertinebat Dignitati Abbatiali, quæ suo jure utens, ad illam nominavit, & contulit D. Didaco Clavixo, qui adeptus est titulum, & possessionem quietam hujus capellanæ, quæ usus fuit usque ad sui obitum, aliis adversus partibus non impugnantibus, nec appellantibus à dicta sententia, nec ejus possessione data, sed patientibus eam transire in rem judicatam, prout constat ex actis illius vacationis huic processui accumulatis.

2 Ex quo sequitur, ultimum statum, & quasi possessionem omnino prevalere, & præferri debere cuilibet alterius anteriori possessioni, ad latè congesta per Ludovicum Posthium de *manutention. observation. 71. & num. 50. cum multis seqq. & observat. 73. ex num. 1.* Nam possessio juris præsentandi, sicuti unico actu acquiritur, unico actu similiter amittitur, ut ex aliis Vivian. de *jure patronat. l. 5. cap. 4. num. 63.* Ludovic. Posth. *observation. 18. num. 49.* Angustin. Barbof. *voto 47. n. 212. & num. 205. l. 2. tom. 1.* Et quia quasi possessio præsentandi amittitur, semel cassata præsentatione per Episcopum, Innocentius in *cap. 2. num. 2. de rescriptis*, Vivianus de *jure patronat. l. 5. c. 4. n. 42.*

4 Ordinariusque acquirit quasi possessionem contra patronum, si constat contulisse beneficium, uti liberum; Hieronym. Gabriel. *consil. 185. l. 2.* Vivianus *ubi proximè numer. 55.* Et sententia declarans beneficium esse liberæ collationis, si ab ea non fuerit appellatum, & ex actis justificetur, plenè probat: Barbof. *voto 112. ex num. 20.* Quod utrumque verificetur in nostro casu, adest sententia declarans jus Dignitatis, non appellata, sed translata in rem judicatam, & executioni mandata, cujus justitia manifestatur, & justificatur ex actis hujus processus, & ex illi accumulatis; ex quibus notoriè constat de jure Dignitatis, & de notorio defectu justitiæ partis adversæ, & ex mirabiliter comprobatis, *art. 3. 4. 5. & 6. & in hoc 7. cum seqq.* quibus nihil obstat ostensum fuit.

6 Et optimè ad propositum conducit Rotæ dec. 444. *num. fin. & ex num. 2.* Ludovicii Posth. *post tractatum de manutention.* in hæc. De anno tamen 1577. aderat collatio Ordinarii capellanæ, tanquam de libera, quæ fuit effectuatæ, & erat ultima hodie per mortem provisi ad Ordinarium capellanæ vacaverit, & sic ultimus status erat libera collationis ex his fuit conclusum Joannem Baptistam præsentatum, non esse institutum, &c. Quæ

decisio videtur emanata pro hoc casu, & lite; de qua agimus in præsentis 7. art. ex qua simul contemnitur jus præsentandi præcedens, sed denegatur etiam institutio præsentato.

Arguit forsan adversarius, & dicit, adstringor solutionibus præcedentibus, ex *art. 3. cum seqq.* huic tamen contentæ in hoc 7. faciliè responderem, cum ex eadem sententia constet, non mansisse perpetuè interruptam quasi possessionem suam, cum nec condemnatio, nec applicatio juris conferendi fuit perpetua, & absoluta, sed limitata tantum ad illam vacationem, cum fuerit lata in causa, & casu devolutionis illius provisionis ad Dignitatem Abbatialem, ut expressè constat ex ejusdem sententiæ verbis, ibi: *Que devo de declarar, y declaro, que el derecho de presentar sola por esta vez à la Dignidad.*

Atque ideo illa quasi possessio Dignitatis fuit temporalis, & momentanea, quæ tantum duravit pro vita D. Didaci Clavixo ab Ordinario provisi, & pro illa vacatione domtaxat; cum verbis sententiæ sit standum habentis ex sui naturâ strictam interpretationem, ex *vulgaribus.*

Cui faciliè satisficit, quoniam sententia à principio adjudicavit absolute provisionem Ordinario, cum absolute etiam neget jus patronatus omnibus illud prætendentibus, quia applicatio facta Ordinario (ad quem de jure pertinet beneficiorum provisio, cessante juris patronatus impedimento) debet correspondere absolute negationi juris patronatus: cum non deberet provisio capellanæ in ære manere in vacationibus futuris; sed devenire omninò ad eum, qui de jure potestatem habet beneficia vacantia conferendi: ad quod sufficeret sola negativa sententia juris patronatus, & ejus existentie, ut tacitè includeretur pertinentia providendi ad Ordinarium, cui jus ad hoc assitit, quia exclusio unius ex contrariis, est inclusio alterius; *l. cum Prætor. ff. de judic. l. maritus 11. C. de procuratorib. l. quamvis, C. de pignor. l. ait Prætor. §. sed quod Papinianus ff. de minorib. text. in cap. nonne, de presumptionib. quemadmodum contraria simul stare non possunt: prout foret, si beneficium esset juris patronatus, & liberæ collationis; ita per remotionem unius sequitur admissio alterius; *l. si inter ff. de except. rei judicata l. hæc verba, ille aut ille, 124. ff. de verbor. signif. & uno admissio, removetur alterum Sordus decis. 24. num. 10. & decis. 92. num. 11.* González ad *regul. 8. Cancellar. gloss. 54. num. 24. & gloss. 57. n. 6. Grazian. tom. 5. discept. 891. n. 18.* Et impedimento juris patronatus sublato, res redit ad suam primævam naturam, & libertatem, prout loquendo in jurisdictione Ordinarii recuperata sublato impedimento, scitu dignissima videnda erunt in *Commentariis nostris, de supplicatione ad Sanctiss. 2. part. cap. 25. ex num. 37. cum multis seqq.**

Quare ne hæc sententia sibi ipsi videatur repugnans, ex *cap. inter dilectos §. cate. um, de fide instrum.* vel interpretanda ad sensum juris, ut pro illa vice, non excludat cæteras vacationes futuras, cum non loquatur taxativè, quia verba Judicis debent declarari & interpretari secundum sensum juris, ad latissimè adducta per nos in tractatu de *protest. Regia. 4. part. c. 10. ex n. 49. cum seqq.* Et ne sententia iniqua, & injusta detegatur, ex eadem parte, *ibidem, num. 50.* Et de utroque

- utroque latius in eadem 4. part. cap. 32. ex num. 62. cum multis seqq. Et impropriari debent verba, ut rei de qua agitur conveniant: S. nunc autem admonendi, ubi gl. verbo, dederint, Infrat. quibus alienare liceat, vel non, l. si vero, in principio, ubi glossa, Bartolus, & Bald. ff. locati, cap. constitutus, de Religios. domibus. Et verba ita intelligenda, ne mutant substantiam rei, l. cum
- 15 falsa, C. de juris & fact. ignorant. Menoch. conf. 37.2. ex num. 18. Vel si velimus eam intelligere literaliter, & prout sonat verbum illud
- 16 per esta vez; adeo ineptum est; ut à sententia sit delendum: nam prædictum verbum solum cadit super iudicio devolutionis, de qua nec ullum verbum tractatum fuit in illo iudicio, nec quidquam aderat in eo, ut verificari, vel cadere possit devolutionis sententia, ut ex actis exactè visis appareat manifestè; atque ideo quando in aliqua sententia reperitur aliquod verbum superfluum, vitiosum, non conveniens, nec applicabile actus processus, & ejus probationibus; tanquam ineptum à sententia deleri debet; cum ex eisdem ineptitudo detegatur. Hæc est Bartoli doctrina, in l. demonstratio, in princip. q. 7. num. 15. ff. de condition. & demonstr. Socin. in l. si quis in fundi vocabulo, n. 1. ff. de legat. 1. Cephal. in conf. 422. n. 14. Bertazzola in conf. civil. 60. num. 10. & ex num. 6. & seqq. ubi affirmat, quod ex eo, quod sententia recipit declarationem ex
- 17 processu, & actis, quia sententia debet interpretari secundum naturam actus, super quo lata est, ubi alios allegat; etiam verba impropriando Craveta conf. 131. num. 7. Idem tradit Menochius, in conf. 80. num. 44. & conf. 130. num. 33. quos sequitur Bertazzola dist. conf. 60. num. 7. plura per Ozacum decis. Pedemontana 64. num. 3. & seqq.
- 18 Unde fit, quod non omne verbum Judicis in sententia prolatum vim sententiæ obtinet: ita per Capotaquen. firmat Rota diversor. decis. 34. Conclusum, num. 12. versic. Et non omne verbum, part. 2. Casar. Contard. in l. unio. limit. 2. §. 5. n. 19. C. si de momentan. poss. Sigismundus Scaccia de appell. l. 3. cap. 2. qu. 17. limit. 6. membro 9. num. 9.
- Hinc optimè Felinus in capit. significavit,
- 19 de rescriptis, versic. Similiter: reddit exemplum, quod licet iudex dicat in sententia, per hanc nostram sententiam diffinitivam, non ideo dicitur sententia diffinitiva, si sui naturæ est interlocutoria; quem referens sequitur Craveta in conf. 186. num. 5. Magonius decis. Lucensi. 18. n. 28. & seqq. Benintendi decis. 79. n. 16. & 17. inter recolletas per Tamburinum post tractat. de iure Abbatiarum, optimè Rotæ decis. 639. ex num. 22. cum seqq. in recolletis per Posthumum post tractatum, de manus. quia substantia iudicii, non contextura verborum, attendi debet, ex Rotæ decisione, quam allegat, & Seraphino, & ex dict. decis. 639. num. 24.
- 20 Et quod inepta iudicis assertio in sententia nolum jus tribuat, nec ad aliquod sit attendenda probat Rot. in dec. 206. sub n. 7. Alexand. Ludovisi, ubi alia ad idem allegatur decisio, quas secuta est Rotæ in decis. 115. sub num. 3. part. 1. in recent. teste Oliverio Beltramin. in annotas. ad Alexand. Ludovisi in dict. dec. 106. littera C.
- 21 Hinc si iudex in sententia reservavit sibi, & suæ personæ, expresso nomine proprio, expensarum taxationem, cum inepta sit reservatio, cum sit materia concernens jurisdictionem, & non

personam, deletur à sententia; & non attenditur, post alios Nos in tractat. de process. Regia, 4. part. cap. 12. n. 10. & 11.

Nam ut inquit Menochius in conf. 179. num. 23. 20. sæpè supervacanea verba scribi solent, & stant sine virtute aliquid operandi, ex Jason. in l. perens, num. 8. C. de pacti. & in l. cum proponas, num. 3. C. de transact. Craveta conf. 80. n. 11. & alii à Menochio citatis.

Et insuper, nam, ut dictum est superius, cum dicta sententia à principio adjudicaverit absolute jus conferendi hanc capellaniam Dignitati Abbatiali, denegato jure patronatus, quo omnino convenit, & conforme est actus processus, quibus utrumque verificatum, & comprobatum apparet; si postmodum illam iustam applicationem nominavit devolutionem, nullo modo cadentem, nec adaptabilem actis, nullatenus attendi, sed contemni debet; quia non nomen appositum, sed effectus, actus, qui geritur, attendendus est, l. insulam 6. ff. de præscriptis verbis, l. si uno. ff. eodem tit. l. in leg. 32. eodem; l. cum dotem 10. C. de jure dotium. quæ jura latissime exornamus post plurimorum allegationes, in tractatu de supplicatio, ad Sanctissimum, 2. part. cap. 7. ex num. 21. cum multis seqq. ubi ad nostram propositum accuratè comprobamus, quod quando inhibitioni Judicis habenti effectus perpesue, Iudex attribuit nomen temporalis, & superfloriar; nullo modo sit attendendum nomen fide à Iudice impositum, sed effectus perpetuæ inhibitionis, quos operatur.

Voluit adversarius colorare hanc devolutionem, ad effectum applicandi verbum illud sententiæ ineptum, per esta vez: dicens Don Rodericum, de Valençuela, tanquam consanguineum proximiorum fundatrici capellaniz ad illam præsentasse D. Ludovisium Alfonsium de Aranda, qui à Religione professus exierat, & factus incapax capellaniz, & ex hac incapacitate fuit causata devolutio. Quod in facto convincitur evidenter, quia ex processu constat, D. Ludovisium præsentatum fuisse habitatum, & dispensatum à Sede Apostolica, ejus dispensationem exhibuit, & in processu præsentavit, quod etiam hodie patens est.

Et iterum ex alio capite convincitur affectata devolutio, eo, quod D. Rodericus de Valençuela alios duos accumulativè præsentaverat, quo casu, quando adesset defectus in primo, uni ex accumulatis præxis debebat fieri institutio constituto de jure præsentantis, ut abundè per Garciam de benef. 5. part. cap. 9. ex n. 211. cum seqq. Barbosa de officio Episcopi, part. 3. allegat. 73. n. 151. Vivian. de iure patronat. 2. part. l. 1. cap. 1. ex n. 1. Ex quo nulla aderat causa, ex qua induci potuisset devolutio; sed perpetua applicatio meræ collationis Ordinario, cum ex processu constabat, nullum adesse jus patronatus, cui possit attribui quasi possessio præsentandi, præsentia per dictum D. Rodericum; & propterea iustè lata fuit sententia in favorem Dignitatis liti assistentis pro libertate Capellaniz, ad latissimè comprobata superioris articulo 3. 4. & seqq.

Unde si totaliter appareat, nullam adesse in actis processus causam, ex qua deduci possit devolutio: verba sententiæ illam enuntiantis prorsus debent deleri, & non attendi, manente sententiæ dispositione illata, ineptitudine sublata, & detracta: argumento text. in l. 1. §. si ex fundo fuisset

fuisse aliquis solus heres institutus, valet institutio, detracta fundi mentione, ff. de heredib. instit. l. 1. si alterius r. ibi Sabinus scribit, perinde habendum, ac si nec fundum, nec partes nominasset, ff. eodem tit. l. si quis ita fuerit heres institutus ex certo fundo eodem titulo, l. quoties, C. de heredib. instit. quæ jura latè exornamus in *La- byrinth. creditor. 1. part. cap. 2. §. unic. ex n. 13. cum multis seqq.*

ARTICULUS VIII.

Instrumenta in judicio præsentata, si de falso redarguantur, & non comprobentur; quasi possessionem præsentandi non probant.

Antiqua tamen, ultra centum annos, à comprobatione excusantur.

Instrumenta producta per sententiam contrariam remanent perpetuò reprobata.

SUMMARIUM.

- 1 Instrumenta præsentata, & de falso redarguta, si non comprobentur, nihil probant, & num. 2.
- 2 Instrumenta antiqua, & si redarguantur de falso, non egent comprobatione.
- 3 Requiritur ad hoc, ut sint antiqua, quod excedant centum annos, aliter non excusantur à comprobatione.
- 4 Instrumenta data, de falso redarguta, non attenduntur ad eorum antiquitatem.
- 5 Ex tempore, & data instrumenti antiqui deducendum est tempus, quo duravit is.
- 6 Ad instrumenti antiquitatem plura ultra tempus requiruntur, remissive.
- 7 Ut quasi possessio præsentandi ex instrumentis probetur, debent esse clara, ut nullam patiantur contradictionem.
- 8 Instrumenta in uno judicio præsentata per contrariam sententiam perpetuò manens reprobata.
- 9 Idem de confessionibus in eodem judicio factis, ibidem.

Cuncta, quæ hæcenus scripta sunt in destructionem quasi possessionis juris præsentandi præsentæ à D. Joanna Maria, & per eam præsentato ad hanc capellaniam per tot articulos præcedentes, superflua videntur, quando pars adversa illa voluit probare per instrumenta ficta, & apparentia, duos nempe titulos præsentationis antèrius factæ à parte D. Joannæ Mariæ, quos statim Fiscalis Dignitatis redarguens falsi, & falso fabricator dixit, & instanter allegavit, pars autem adversa redargutioni acquiescens nunquam tractavit, nec diligentiam aliquam adhibuit, ad illa instrumenta comprobandum, & vera, & certa esse verificandum, merito timens, & effugiens difficultatem, & acre periculum imminens, nec ad comprobationem petiit à judice terminum, ut ex ipsis actis patenter apparet.

Ex quo præfata instrumenta consecuta fuere suam justam juris præsumptionem falsitatis, quæ

omnino impedit illorum fidem, ne facere possint aliquam probationem, juxta *lib. 115. tit. 18. part. 3.* ubi Gregorius Lopez; plures Doctores per Noguero. *allegat. 25. ex numer. 233.* & cum Parlatorio, Hieronym. González & aliis, Pareja *de instrument. editione, tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 33. l. 1. fol. 33.* Ex quo quasi possessio juris præsentandi paterna, cui nititur D. Joanna Maria, remanet destituta omni genere probationis, eo quod huic, nec potest, nec debet ita maculatæ, & vitiosæ deferri, nec fides aliqua adhiberi.

Convicta pars adversa, volens effugere hoc inevitabile periculum, prorsus, & radicatus evellens suam intentionem, ad debile remedium confugit, asserens, hæc instrumenta esse antiqua, & comprobatione non egere.

Quæ doctrina in se vera est: sed non applicabilis casui nostro, nam ad hoc ut instrumentum de falso maculatum excusetur, & evitet comprobationem illius, requiritur esse antiquum, excedens centum annos, ut ex pluribus Doctoribus cumulatis, probat & sequitur Noguero. *allegat. 25. n. 255.*

Hæc autem instrumenta, quando eorum data fides danda foret, quod esse non potest, cum eadem facilitate, quæ ea falso fabricavit quisquam, eandem potuit attribuire datam sibi magis conducibilem, & quam magis voluerit, ac ideo ex eorum data, nullo modo probari potest antiquitas eorum, nam cum redarguantur de falso, omnia in eis contenta infecta remanent, & falsitatis suspicioni subjiciuntur; ad latè comprobata per eandem Noguero. *in dict. allegat. 25. numer. 455.*

Adhuc tamen ex ipsorum instrumentorum data non deducebatur antiquitas jure requisita, nam data prioris instrumenti est anni 1558. quæ non ascendit ad centum annos, sed tantum ad octoginta, & unum: ex quibus adhuc deducendi sunt viginti & octo anni, ex quo cepit litigari, prout inferius in articulo 14. ex n. 12. latius apparebit; quæ plura alia requisita concessit Noguero. *loco proxime citato*, quæ præcisè requiruntur præter tempus, quæ concurrant in instrumento antiquo simul ad hoc, ut excusari possit à falsitatis oppositæ præsumptione, & à fidei instrumenti comprobatione; quæ omnia deficiunt in casu hujus litis.

Et insuper, nam ut ex præsentationibus constare possit quasi possessio præsentandi, præcisè requiritur, ut illæ sint claræ, & tales, ut nullam patiantur contradictionem, ut per Hieronym. González in *regul. 8. Cancellar. gloss. 45. §. 2. num. 38. cum seqq.* & ex Rotæ *decis. in Ticenti. benefic. 6. Februarii, 1637.* firmate eadem Rota in *decis. 1. vers. Præterea ad effectum*, inter recolletas per Dianam *post tom. 8. fol. 547.*

Et ultimo, quando dicta instrumenta effugerent toto repugnantia & manerent in forma probanti (quod toto corde negatur) adhuc pars adversa eis uti non posset ad suam quasi possessionis inanem comprobationem; ad hunc etenim effectum fuerunt exhibita, & præsentata in antecedentis vocationis litigio: contra quæ lata fuit sententia translata in rem judicatam [ut sæpè dictum fuit] ex qua quidem, eadem instrumenta remanserunt perpetuò reprobata, atque etiam, omnes confessiones, in illo judicio emanatæ, enervatæ simul, & reprobatæ intelli-

guntur per sententiam in contrarium latam, juxta text. in c. subertam, de re judicata, illic. Nimirum si prefatum Innocentii privilegium Alexandri judicio suis presentatum, & ipse tuler sententiam contra illud, intelligitur reprobasse, ubi glossa verb. reprobasse, ait: Tale instrumentum viribus vacuatum manere. l. jucius ff. de his qui notantur infamia, l. 1. c. si ex falsis instrument. cap. dilectus, de ordine cognit. per quæ jura ita constanter affirmant innumerabiles penè Doctores relati & secuti per nos, in Labyrinth. credit. part. c. 1. §. unic. ex n. 1. q. usque ad num. 14.

non potest postea Prælati juris patronatus illud subicere.

- 17 Dispositio qualibet sub causa, qua creditur vera resolvitur & annullatur, si appareat falsa ex defectu consensus.

Instrumenta, quibus D. Joanna Maria nitebatur, ad probandam quasi possessionem presentandi ad patrem suum pertinuisse, prorsus reprobata remanent in artic. precedenti. Nunc tractandum de duabus partibus deductis ex libro visitationis, quibus per Capellanos hujus Capellaniam visitatos enunciatum reperitur, se illam possidere ad presentationem duorum ascendentium D. Joannæ, ex quibus ipsa probare conatur pertinentiam juris presentandi, & ultra quod quasi possessio antecessorum non potest transire in successorem, qui ea se juvare non potest quando actualiter per se non apprehendit, ut infallibiliter probatur superius, artic. 5. per totum.

Ahuc restat subvertere probationem juris patronatus deductam ex dictis libri visitationis partibus. Dum igitur Visitatores accederent ad visitandam dictam Capellaniam, & compellendum possessores ad complementum Missarum, unus dixit se illam habere ad presentationem Leonardi de Aranda: alius dixit, illam possidere ad presentationem D. Roderici de Valençuela: quos suos ascendentes dicit D. Joanna Maria, inferens ex hac enunciativa, quod cum Visitatores tunc non impugnaverunt jus patronatus enunciatum, illi tacite assensisse, approbasse, & ratificasse videntur.

Sed vana est hæc intentio, cum constans, & vera resolutio sit: libros visitationis ad diversum finem destinari, & non ad examen juris patronatus, idem quamvis in eisdem libris enuncietur, pertinere ad aliquos, non inde probatur jus patronatus, ut plurimi Doctores constanter affirmant, Riccius in praxi Episcopali, part. 2. cap. 5. num. 7. & Vivianus de jure patronat. part. 2. l. 11. cap. 5. num. 19. idem Riccius in praxi fori Ecclesiast. resolut. 125. num. 2. Molfesius in summa Theolog. moralis, tractat. 6. cap. 5. num. 45. Augustin. Barbof. in pastorali, tom. 2. allegat. 72. num. 48. Lotterius de re beneficiar. lib. 2. quest. 13. n. 151.

Quod solum procedere potest, dum tractatur de pertinentia juris presentandi ad illam probandam inter ipsos compatronos; non tamen respectu existentie juris patronatus, quod non controvertitur inter ipsos, ut latè probat dec. 403. n. 1. & num. 7. & num. 8. Merlin. tom. 1. idem firmat idem Merlin. in decis. 689. ex num. 6. tom. 2. In qua alie plures decisiones ad idem allegantur; ut secus sit quando ipsum jus patronatus controvertitur, ut statim probabitur.

Imò, & ad hoc ut libri visitationis inducant aliquod adminiculum, seu indicium juris patronatus, præcisè requiritur, ut fiat visitatio hac qualitate expressa, quod beneficium visitatur tanquam juris patronatus, & quod ista qualitas clare exprimitur in ipso visitationis libro: ita ut aliter liber ad nullum adminiculum probet, Barbof. dict. alleg. 72. n. 42. Lotterius de re benefic. dict. qu. 13. n. 151.

Quod totum deficit in hujus libri partibus, quibus dumtaxat fuit enunciatum jus presentandi per ipsos Capellanos visitatori, & non per visitatores ipsos, de quorum intentione non docetur, se visitare dictam Capellaniam tanquam de jure patrona-

ARTICULUS IX.

Libri visitationis, quibus enuntiatur jus patronatus & ejus pertinentia, nihil probant, & ex quibus requisitis ad judicium deserviant.

Enunciativa instrumenti nihil probat, postquam de enuntiato dubitari, & controverti contingit.

SUMMARIUM.

- 1 Quasi possessio patris non transferitur in ejus filiam heredem, qua actualem non apprehendit per se possessionem.
- 2 Visitator capellaniam an possit approbare enunciativam factam à possessore dicente se ad presentationem alicujus eam possidere.
- 3 Ex libris visitationis enunciantibus jus patronatus ad aliquem pertinere, jus patronatus non probatur.
- 4 Libri visitationis enunciantes pertinentiam juris presentandi, probant inter ipsos compatronos, non tamen deserviant ad probandam juris patronatus existentiam.
- 5 Libri visitationis, ut faciant aliquod indicium pro existentia juris patronatus, qua requirantur.
- 6 Enunciative juris presentandi emanate à Capellanis visitatis, & non à Visitatore ipso, nihil probant.
- 7 Enunciative emanate ab habentibus interesse, nihil probant.
- 8 Enunciative nihil probant, quoties de enunciato contingit controverti.
- 9 Jus patronatus in aliquo instrumento enunciatum non probat, postquam de ipso patronatu oritur controversia.
- 10 Instrumentorum enunciative nihil probant in quacunque materia, quoties de enunciato principaliter controvertitur.
- 11 Maxime si controvertitur enunciatum cum eo, qui intervenit in instrumento enunciante.
- 12 Visitator nullam habet potestatem approbandi, vel reprobandi jus patronatus enunciatum per visitatos.
- 13 Confessio Prælati attestantis aliquod beneficium esse juris patronatus, & ad aliquem pertinere, nec sibi, nec libertati beneficii præjudicat.
- 14 Si confessio Prælati emanavit absque causa cognitione, & n. 15.
- 16 Beneficium à sua origine creatum in libertate, Salgad. de Liberi. Benef. Tom. III.

patronatus, nec etiam scire juris esse patronatus prout in istis terminis probat elegans Rotę decif. ut per Farinacium in recent. 333. n. 4. fol. 308. in hæc: Minus visa fuerunt obfarcire allegata assertiones Ordinariorum in antiqua visitationibus: quia aliqui ex Dominicis dicebant si bene attendatur esse potius assertiones Rectorum Ecclesie ad interrogationes Ordinaris visitantis, &c. Ex quo destruitur partitæ libri visitationis ab altera parte præsentatæ, cum in illis fiat tantum mentio assertionum Capellanorum voluntarię, & absque interrogatione visitoris factarum circa quod nihil operari potuerunt visitatores, & fictum, & incertum est, dicere, illis fuisse exhibitam fundationem, & titulos, de quo nullibi apparet, sed imò contrarium ex ipsis partitis testantibus de nudis, & simplicibus Capellanorum enunciationibus.

Et omiffa constanti opinione, quod plures enuntiativæ non probant, nisi in antiquis, si non fuerint emanatæ ab eis, qui interesse habent, prout erant iusti Capellani, quorum jus dependebat à jure præsentandi pertinetate iis, qui eos præsentarunt, ut plurimi asserunt DD. & est videre per Augustin. Barbof. Trident. sess. 25. de reform. cap. 9. num. 24. & 25.

8. Tamen fortior est illa doctrina, ut enuntiativa nullo tempore probet, quoties de enuntiato principaliter dubitatur, & controvertitur. Cum igitur in hac vacatione, & in antecedenti comparuerit Ficalis Ecclesiasticus, contendens de libertate Capellaniz, & opponens nullum adesse, nec ab origine fundationis adfuisse jus patronatus, quod & verissimum est, & constanter probatum remanet in articulo 3. & articulo 4. latissimè: prorsus evanescit enuntiativa relata in libro visitationis, & de vento servit.

9. Hanc doctrinam, quod quoties de enuntiato principaliter controvertatur enuntiatio nihil probat, nec proficit; ut loquendo in patronatu enuntiato in aliqua scriptura, postea principaliter controverfo, probant Paul. Parisius consil. 94. num. 19. Putens decif. 381. num. 2. lib. 1. num. 19. Seraphinus decif. 1278. n. 3. firmat Rota in una Firmiana Altaris 20. Junii 1624. quam refert Vivianus, post tractat. de jure patronat. decif. 16. num. 13. fol. 23. idem firmat Rota in una Constant. jurisdictionis 16. Novembris 1607. inter recolletas per Ludovif. Posthum post tractat. de manutention. decif. 438. quæ numer. 4. ita ait: Tum etiam, quia enuntiativa non probant ubi de veritate enuntiatii contingit principaliter dubitari, Putens decif. 381. n. 3. lib. 1. fuit dictum in Lucens. 4. Martii, 1596. coram Illustriff. Cardinali Pamphilio, &c.

10. Quæ doctrina universaliter vera est in quacunque materia, ut instrumentorum enuntiativa nihil probet; quoties de enuntiato dubitari contingit & principaliter controverti, quæ est communis, & receptissima sententia, Riminald. Sen. consil. 480. numer. 12. volum. 3. Mazolius consil. 89. numer. 32. l. 1. Cephalus consil. 540. num. 34. ubi infinitos Doctores cumulat, lib. 4. Riminald. Iun. consil. 507. numer. 3. in 5. volum. Gabriel. consil. 40. num. 20. volum. 1. Francisc. de Ponte consil. 30. numer. 14. & 15. Burfat. consil. 80. numer. 23. Menoch. consil. 81. numer. 23. Surd. post plures Doctores consil. 5. num. 16. Raudenl. consil. 25. num. 96. 1. 2. Gargiatius patrocini. 5. num. 5. Mancinus de iuramen. part. 4. effectu 151. num. 1. Capicius decif. 71. num. 2. Cacherannus dec. Pedemont. 76. num. 32. Farinacius decif. 166. numer. 2. Mascard. post

alios conclus. 916. num. 14. Amplissima plura adducens exempla Genua de verbis enuntiativis, lib. 1. quest. 4. per totam.

Qui num. 13. hanc receptissimam opinionem multo fortius procedere dicit quando de enuntiativo disputari contingit cum aliis, qui non interverunt in instrumento enuntiante; cum Riminald. Iunior. in consil. 365. n. 19. & n. 20. tom. Quæ doctrina, & ampliatio quadrat nostro casui, cum capellania nec Ordinarius ad quem principaliter tangit defensio libertatis capellaniz, impugnatio juris patronatus, non interfuerint in visitationibus, & libri partitis, quibus ius præsentandi enuntiatum à Tertio, nullam potestatem habente.

Evacuata igitur fide partitarum libri visitationis, non est curandum de assertione partis adversæ, 12. inferri nempe approbationem, & consensum visitoris non impugnantis enuntiationem juris præsentandi per Capellanos emissam: nam Visitor nullam habet potestatem approbandi, vel reprobandi, tangendi, nec se intromittendi super jure patronatus, vel præsentandi, cujus officium limitatum est, & tantum destinatum ad complementum Missarum & onerum à defunctis impositum operibus piis, & hoc extrajudicialiter, nulla adhibita causæ cognitione judiciali, sed absque figura judicii, ut probant Doctores superius adducti ad principium hujus art. n. 3.

Quod & efficacius patet: nam si confessio expressa Prælati affirmantis, aliquid beneficium esse 13. juris patronatus, & ad aliquem pertinere probationem; nec approbationem inducit, nec suæ Dignitati, & libertati beneficii præjudicat; ut testantur Julius Vivianus de jure patron. p. l. 11. c. 5. num. 23. & num. 25. Lotterius de re beneficiar. l. 2. quest. 13. n. 14. & per Rotæ decisionem idem Lotterius num. 140. Quando scilicet eadem prælati confessio emanavit absque plena causæ cognitione, & extra contradictorium judicium, ut per eandem Rotæ decisionem notavit Lotterius dist. quest. 13. d. num. 140. & Vivianus d. c. 5. ex num. 65.

Quanto minus dicendum erit de Visitor, qui nec expresse nec tacite potest approbare, nec 15. tractare de jure patronatus, & jure conferendi, ut ex sua taciturnitate valeat inferri consensus, & approbatio ejusdem obiter asseverati, & enuntiatii à Capellanis.

Et iterum, si capellaniam & beneficium à 16. sua origine erectum in libertate, & absque jure patronatus, non potest ipsemet Prælati ex post facto illud subijcere juri patronatus, ut per Abbatem in consil. 1160. n. 4. p. 2. Rochum de Curtę, de jure patronat. in verb. pro eo quod quest. 26. n. 34. Staphileum de litteris gracie titul. juris patronatus prerogativis n. 3. & num. 4. Gigas consil. 48. num. 21. & consil. 49. num. 26. Boërius consil. 4. num. 33. l. 2. quos refert, & sequitur Rota in una Maceratesi beneficii 5. Julii 1610. apud Farinacium dec. 311. n. 3. part. 2. recent. Barbof. de offic. & potest. Episcopi, allegat. 70. à n. 35. Quando igitur minus poterit Visitor [etiam si potestatem ad tractandū de jure præsentandi haberet] consentire in jure patronatus hujus capellaniz, quæ ab origine suæ fundationis fuit creata in libertate, & absque onere juris patronatus, ut latè fundatum, & comprobatum remanet superius, art. 3. per totum.

Sed quando approbatio, & consensus Visitoris, sive tacitus, sive etiam expressus foret capax ad consen-

consentendum, & assentiendum assertionibus Capellanorum, credens veras esse; appendendo hodie, illas fuisse falsas, & nullum jus patronatus adfuisse; visitatoris præsentia approbatio sub illa credulitate præstita resolvitur, & annullatur ex defectu consensus, nam consensus, & approbatio, & quælibet alia dispositio facta, & inducta sub aliqua causa, quæ creditur, & supponitur vera, quotiescumque postmodum detegitur falsa, resolvitur, & annullatur ex defectu consensus, qui non fuit adhibitus causæ veræ existentis, juxta text. capitalem, in l. post divisionem, C. de juris, facti ignorant. lib. 3. §. subtilius ff. de conditionib. & demonstrat. l. qui putat ff. de acquirend. hereditat. abundè videre est per Nos, in Labyr. cred. 2. part. c. 10. ex n. 20. cum multis seq. & latius 3. part. c. 2. ex n. 88. cum seq. quoniam actus gestus sub falsa credulitate non tenet, sed vitatur, Socius Junior, conf. 89. n. 23. Boerius conf. 15. n. 52. volum. 3. Surd. conf. 107. n. 15. Nos diff. c. 10. ex n. 41. & segg. Et ideo consensus tacitus, vel expressus Visitatoris quantumcumque potestatem ad id habentis, & credentis assertiones Capellanorum esse veras, post falsas detectas, nullius foret momenti.

ARTICULUS X.

De differentia, quoad successionem inter jus patronatus hæreditarium, & gentilitium.

Præstendens jus patronatus hæreditarium, tanquam gentilitium, nec potest obtinere in hæreditario, ob non deductam in judicio hanc causam aut ob hujus qualitatæ defectum: nec in gentilitio, quia in fundatione non legitur scriptum.

SUMMARIUM.

- 1 Jus patronatus legitime ab origine creatum, duplicis generis est; hæreditarium, aut gentilitium & n. 1. 3. & 4.
- 2 Juspatrius hæreditarium legitime creatum juris dispositione acquiritur hæredibus fundatoris, etiam nulla eorum facta mentione.
- 3 In jure patronatus hæreditario, alius cui deficit qualitas hæredis, succedere non potest.
- 4 Filius, qui hæres non est, non succedit in patronatu hæreditario.
- 5 Juspatrius gentilitium illud est, quod fundator expresse reliquit sua familia.
- 6 Et tunc succedit proximior consanguineus de familia.
- 7 Qualitas juris patronatus hæreditarii, est naturalis, & à jure inducta.
- 8 Qualitas juris patronatus gentilitii est accidentalis ad natum fundatoris.
- 9 Juspatrius in dubio potius presumitur hæreditarium, quam gentilitium.
- 10 Nisi contrarium clare pateat ex tenore fundationis.
- 11 Juspatrius simpliciter creatum, nulla persona vocata fundari, & ejus hæredibus acquisitum intelligitur.

Salgad. de Libert. Benef. Tom. III.

- 12 Ad juris patronatus qualitatem agnoscendam, tenor scripture fundationis erit attendendus.
- 13 Clausula fundationis hujus capellanie inferri.
- 14 Juspatrius hæreditarium esse, & gentilitium contraria sunt.
- 15 Ad judicii determinationem attenditur causa, & qualitas, ex qua quis jus suum deducit.
- 16 Juspatrius non ortum à principio fundationis hæres fundatoris consequi non potest, cum non reperitur hereditate.
- 17 Hæres præstendens juspatrius hæreditarium, non deducens, nec probans qualitatem hæredis, succumbit.
- 18 Sententia fieri nequit super causa non deducta in judicio.
- 19 Juspatrius hæreditarium præstendens tanquam consanguineus proximior, ac si fuisset gentilitium, non potest obtinere.
- 20 Habens jus utile, & efficax, quo omisso egit ex alio inutili, nec ex isto, tanquam inutili, nec ex altero utili, quod non deduxit, potest obtinere.
- 21 Maritus, qui uti legitimus administrator uxoris potuit agere, & egit tanquam ejus procurator carens mandato, ex nulla qualitate obtinet, & n. 25. & 26.
- 22 Agens ad juspatrius hæreditarium, tanquam gentilitium ex causa consanguinitatis, nec potest obtinere in hæreditario, si qualitate hæredis usus non fuit, nec ex qualitate consanguinitatis, quia gentilitium deficit.

Quando vellemus supponere, hanc capellaniam à sua origine fuisse creatam cum onere juris patronatus, & non ut liberam (quod falsum foret ex invincibiliter deductis superius in articulo 3. per totum) adhuc impossibile foret, dictam D. Joannam potuisse obtinere, nec in lite vacationis proximè, & immediate antecedentis, in qua præsentavit; nec in ista hujus ultimæ vacationis; eo quod aggressa fuit unam viam absque exito, & unam causam, & actionem admodum exasperatam.

Præstentum fuit ab ipsa D. Joanna, & suis authoribus, præsentasse ad hanc capellaniam ea causa, tanquam proximior sit consanguinea fundatori, ex qua causa impossibile erat obtinere, nec illam, nec alios, qui hinc causæ, & juri comparentes nitebantur. Ad cujus evidentiam supponi debet.

Jus patronatus creatum, & formatum cum consensu, licentia, & approbatione Ordinarii Ecclesiastici (ita ut aliter, nec creatum, nec formatum possit, nec acquiri, ad tradita post quamplurimos Doctores, per Barbof. in Pastoral. alleg. 70. ex num. 2. & Nicol. Garciam de benef. p. 5. c. 9. ex n. 4 171.) dupliciter consideratur, unum hæreditarium, alterum gentilitium, sive familiaris relictum, expressa hac qualitate: ex Doctoribus mox citandis.

Hæreditarium jus patronatus legitime creatum tacite acquiritur fundatori capellanie, suisque hæredibus propriis, seu extraneis, quamvis eorum in fundatione, nulla mentio facta sit, cum à jure tacite sint vocati ad juris patronatus successionem [fundatoris voluntate non refragante] ad quod alius, qui careat hæredis qualitate succedere

succedere non potest, *Clement. plures, de jure patron. c. 3. de jure patron. plurima DD. per Barbof. de univers. jur. Ecclesiast. l. 3. c. 12. ex n. 20. & in passoralis, 3. part. allegat. 71. num. 3. Nicol. Garcia, ubi proxime, ex n. 62. Lotterius de re benef. l. 2. qu. 11. ex num. 3. cum seqq. & optima decis. Rot. penes Farinac. in posthumis, tom. 1. dec. 265. num. 2. & 3. & præter hos DD. plurimos alios cumulat Vivianus de jure patronat. l. 4. cap. 2. ex num. 1.*

7 In tantum, quod nec filius admittitur ad hanc successionem, de deficiente sibi qualitate hæredis, Vivianus de jure patronat. 1. part. l. 4. cap. 2. ex n. 8. cum seqq. & num. 41. & 42. Beroidus de jure patronat. in Rubricis num. 22. quod etiam explicat post Lambertin. & alios Covarr. l. 2. variat. c. 18. n. 2. vers. Secundo hinc evidenter. quos refert, & sequitur Lotterius de re benef. l. 2. qu. 11. num. 28.

8 Jus autem familiare, & gentilitium illud est, quando fundator extra jus commune, expressè illud relinquit suis consanguineis generationis suæ, quo casu succedit proximior ejus, ut ex aliis comprobatur Barbof. dicto c. 12. ex num. 20. cum sequentibus, Lotterius l. 2. dist. quæst. 11. ex n. 3. cum seqq.

9 Vivianus de jure patron. l. 4. cap. 2. ex num. 28. cum seqq. & 1. part. l. 1. cap. 3. num. 29. Massobrinus in praxi habens concursus ad vacat. p. trocib. al. preludio 7. dubio 21. n. 54. Rota penes Farinacium in posthumis t. 2. dec. 290. n. 1. 2. & 3.

10 Et cum qualitas juris patronatus hæreditarii sit naturalis & à jure inducta, ut ex plurimis per Rotam penes Farinac. in posthumis, tom. 2. decis. 287. num. 1. ubi alie decisiones ad id allegantur, qualitas autem juris patronatus gentilitii sit accidentalitatis ad nuntum fundatoris; stante quod clausula foundationis sit dubia, ex qua non clarè deducti possit, an jus patronatus sit hæreditarium, an gentilitium; in dubio intelligendum erit esse potius hæreditarium, & non gentilitium, cum præsumatur fundator, se velle conformare cum juris communis dispositione, nisi aliud contrarium clarè, & apertè constet ex foundationis tenore, quum plurimos Doctores, & Rotæ decisiones ad id cumulat Barbof. de jure univers. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. quæst. 12. n. 20. 21. & 22. Rota penes Farinac. in posthumis, tom. 1. decis. 492. num. 7. ex Cardinal. Lambertin. & Covarruv. Rotæ decis. 682. num. 7. in recent. Farinacius tom. 2. quumplures Doctores refert eadem Rota ibidem, decis. 707. numer. 8. Rota decis. 94. penes Merlinum lib. 1. quæ num. 1. ita ait: Resolutum fuit, jus patronatus esse hæreditarium, sed transitorium ad quoscunque hæredes, ubi de foundatione contrarium non doceatur, c. 1. a. cum saculum, & ibi Panormita. n. 34. de jure patronat. Clement. plures, ubi Cardinalis, quæst. 6. & Ancharan. num. 7. & 11. eodem titulo Lambertinus de jure patron. 2. part. l. 1. quæst. 2. nu. 15. Covarruv. variat. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 6. Gabriel. conf. 196. num. 5. l. 2. Rota decis. 707. num. 8. part. 1. & dec. 756. num. 1. p. 2. recent. ut fuit resolutum in Urbinateusi beneficii 28. Januarii 1613. coram Ubaldo, & in Florentin. Canoniceatus 25. Maii 1616. coram Reverend. D. Buratto, &c.

12 Et cum quilibet juris patronatus hæreditarii sit naturalis & à jure inducta, ut ex plurimis per Rotam penes Farinac. in posthumis, tom. 2. decis. 287. num. 1. ubi alie decisiones ad id allegantur, qualitas autem juris patronatus gentilitii sit accidentalitatis ad nuntum fundatoris; stante quod clausula foundationis sit dubia, ex qua non clarè deducti possit, an jus patronatus sit hæreditarium, an gentilitium; in dubio intelligendum erit esse potius hæreditarium, & non gentilitium, cum præsumatur fundator, se velle conformare cum juris communis dispositione, nisi aliud contrarium clarè, & apertè constet ex foundationis tenore, quum plurimos Doctores, & Rotæ decisiones ad id cumulat Barbof. de jure univers. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. quæst. 12. n. 20. 21. & 22. Rota penes Farinac. in posthumis, tom. 1. decis. 492. num. 7. ex Cardinal. Lambertin. & Covarruv. Rotæ decis. 682. num. 7. in recent. Farinacius tom. 2. quumplures Doctores refert eadem Rota ibidem, decis. 707. numer. 8. Rota decis. 94. penes Merlinum lib. 1. quæ num. 1. ita ait: Resolutum fuit, jus patronatus esse hæreditarium, sed transitorium ad quoscunque hæredes, ubi de foundatione contrarium non doceatur, c. 1. a. cum saculum, & ibi Panormita. n. 34. de jure patronat. Clement. plures, ubi Cardinalis, quæst. 6. & Ancharan. num. 7. & 11. eodem titulo Lambertinus de jure patron. 2. part. l. 1. quæst. 2. nu. 15. Covarruv. variat. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 6. Gabriel. conf. 196. num. 5. l. 2. Rota decis. 707. num. 8. part. 1. & dec. 756. num. 1. p. 2. recent. ut fuit resolutum in Urbinateusi beneficii 28. Januarii 1613. coram Ubaldo, & in Florentin. Canoniceatus 25. Maii 1616. coram Reverend. D. Buratto, &c.

13 Unde inferitur per necessariam consequentiam, quod quando super hac capellania daretur jus patronatus ex sua origine (quod negatur)

hoc præcisè deberet esse hæreditarium; & non gentilitium, seu familiare, cum ex tenore instrumenti foundationis, non solum reperitur expressa vacatio familiæ [prout requirebatur ex hæcenus comprobatis] sed nec alterius personæ; quo casu includitur persona fundatoris, & ejus hæredum ut dictum est supra, numer. 5. quando simpliciter fuit questum; ita in iis terminis probat Vivianus de jure patronat. lib. 4. cap. 2. ex num. 3. qui num. 4. ita ait. Si in instrumento foundationis nihil apparet de personis vocatis ad jus patronatus, sed simpliciter constet esse erectum; tunc ea mente præsumitur erectum, ut ad illud non admittantur alii, quam hæredes fundatoris, ea ratione, quia stipulando aliquis pro se, intelligitur etiam pro suis hæredibus, quamvis de illis nulla facta fuerit mentio, &c. ubi aliis fundamentis prosequitur.

Et cum ad cognoscendum qualitatem juris patronatus, sit præcisè attendendus tenor scripturæ foundationis, ut clarè indicant Doct. & Rotæ decisiones paulò antea allegatæ, & alii plures quos ad idem adduximus supra art. 3. num. 11. & insuper docet Rota penes Merlinum, dec. 121. quæ n. 4. ita ait? Quoniam objectum procederet provisionis si constitisset de contrario statu anteriori, & num. 5. ibi: Præsumiturque non confitio de contrario, statum antiquum & de præterito beneficii esse similem ultimo, & num. 6. ibi: Nec contradicere decisio in Neapolitana 6. Decemb. 1615. coram Eminentiissimo Cardin. Verospio, quia ibi ex publico instrumento foundationis apparebat, quod illa capellania erat simplex administratio honorum, non autem beneficium, collatum, &c. Atque ideo ut manifestè appareat nullum jus patronatus gentilitium adesse in hac capellania [nec etiam aliud] conveniens erit clausulam foundationis ad litteram inferere.

Clausula Foundationis.

M Ando, que por quanto yo tengo de mi hijo Pedro Monte, que Dios aya, los bienes que le pertenecieron aver de su padre, que Dios aya, que dellos, y de los mios, que se haga toda la hacienda un cuerpo. Y el quinto de todo ello se de para una Capellania: è mando, que saquen dello la pia causa demi anima, è mandas è lo otro, que lo den al Capellan que serviere la dicha Capellania, &c.

Et cum hoc jus patronatus (supposita illius existentia à principio) debeat esse hæreditarium, miserè partes adversæ lapsæ sunt, illud prætendentes tanquam gentilitium, quod est omnino contrarium, ut ex Baldo, & alia Rotæ decisione dixit ipsa Rota in d. dec. 287. num. 6. in posthumis Farin. Atque idè improbè poterat D. Joana obtinere in vacatione immediate antecedente, nec in ista obtinere, sed jus, & ejus desiderium fuit contemptum, & exclusum, cum in clausula foundationis nulla legebatur vacatio familiæ, nec etiam alterius personæ, sed simplex capellanæ fundatio: quoniam ad judicii determinationem non attenditur nisi illa causa, & qualitas, ex qua quis jus suum dicit in eo, & ex qua agit, prout alius probabitur statim.

Adstringitur magis discursus iste, & supponatur jus hæreditarium; & supponamus etiam, dict. D. Joannam Mariam, & ejus patrem esse filios, & descendentes fundatricis, & ejus hæredes (cum verè

verè non sint; solum enim prætendant probare descendentiâ ex quodam transversali ejusdem fundatricis, quæ decessit absque filiis, & descendenti-
bus;) Adhuc foret impossibile de jure eos obtine-
re in illis litibus, nec uti hæredes, nec uti con-
sanguineos proximiores. Tum quia in hereditate
fundatricis nullum remansit jus patronatus, quod
non erat creatum, & ortum vivente illa ex de-
fectu consensus Ordinarii, nec etiam fundatrici
acquisitum; quapropter per consequens nullum
jus patronatus aderat, quod possit in hereditate
reperiri, ut *supr. art. 3. per tot.* & signanter de hoc,
20 *num. 23.* Tum etiam quia quando aliquod jus pa-
tronatus mansisset in hereditate fundatricis, nec
ipsa D. Joanna Maria, nec ejus pater, nec ascen-
dentes, hæredes fuerunt ejusdem, & quando for-
tè fuissent [quod negatur] nec ipsa, nec ejus pa-
ter id allegarunt in hoc, & antecedenti judicio,
nec unquam hanc qualitatem deduxere, & ex
qua nunquam potuerunt obtinere, sed succum-
bere debuerunt cum præcisè debeat attendi cau-
sa & qualitas, ex qua quis agit, & deducit in
judicium: ut sunt jura expressa in *l. filius, qui*
patri 42. ff. de bonis libertor. l. si pater. §. qui
duos, ibi: Facit etiam hoc quasi quilibet, non qua-
si avus, ff. de adoptionibus, l. debitor. §. fin. ad
Trebellian. ibi: Quia non quasi mater ex facto acce-
pit. l. tutor petrus, §. que tutoribus, ff. de excusatio-
tutor, ibi: Cum judicium patris, ut filius, non ut
tutor promoverit, l. professitia, §. Papinianus ff.
de jure dotium, illic: Magis enim quasi patrem, quam
quasi curatorem fecisse videtur, l. qui duos, C. de con-
jungend. cum emancipat. lib.

Unde fit, quod sententia ferri nequit super
21 non deductis, nec petitis in judicio, *l. fin. C. de*
liberali. causa, l. fin. C. de fideicommissar. liberta-
tib. & ibidem Bald. Cephal. conf. 136. n. 14. Ca-
valcan. decis. 23. n. 11. D. Valensuel. Velaq. in
conf. 26. num. 43. Scaccia de appellationib. c. 2.
quæst. 11. n. 33. cum sententia debeat esse confor-
mis libello, l. non omnis, ff. si certum petat. Cap-
licet, Heli de simonia.

Nec etiam potuerunt obtinere ex causa, &
jute propinquitatis, & consanguinitatis, quod so-
lum deduxerunt, & proposuerunt, & cui ni-
22 tuntur: nam hoc jus semper fuit inutile, & vi-
tiosum, & contrarium clausulæ foundationis, pro-
ut ex ea hæctenus fuit ostensum.

Unde in illam labuntur constantem doctrinam,
23 quod quando quis habet unum jus utile, & le-
gitimum; ex quo potuit justè agere, & obtine-
re, si eo omisso, & neglecto aliud inutile, &
inefficax deducit in judicium nec potest ex isto,
tanquam inutili obtinere; nec ex illo utili quod
tunc habebat, quia eo non fuit usus, nec in
judicium deduxit, juxta text. singularem in *l. 3.*
§. sed si fortè ff. judicatum solvi, singulariter
probat Ludovic. Romanus in conf. 446. & conf.
496. dubio 10. quem sequitur Maranta de ordine
judicior. 4. part. distinct. 16. n. 17. fol. mihi 242.
Tiraquell. de retractu linager. §. 10. glossa unic. n.
6. & 7. fol. 173. & in noviori impressione. fol.

24 347. ubi multa exempla adducit, quod quando
maritus tanquam talis, cum sit legitimus admini-
strator, potuit comparere in judicio, & eo jure, &
qualitate omissa, comparuit tanquam procurator
uxoris, qui in rei veritate carebat mandato: pro-
cessus, & judicium nullum reddidit, nec sanabitur
ulla alia via legitimæ administrationis, & sibi im-
putet agendo alia qualitate, & causa qua carebat,
Salgad. de Libert. Benef. Tom. III.

& loquendo in conjuncta persona: idem etiam
tradunt Bald. & Salycetus in *l. 1. ille, column. 2. vers.*
vers. Ulterius oppono; Salycet. column. 2. vers.
Oppono, quo etiam, & ibidem Anton. Alexand. C.
de procuratorib. per ea quæ notat Gloss. in l. si filius,
in glof. ultim. ff. qui satisfda. cogantur; ipse Bald. in
cap. nonnulli, col. 2. vers. Nota, si quis opponat, &
ibi Barbatia: Felinus column. 14. vers. Limita secun-
do de rescript. Bald. in cap. ex parte Decani, column. 32
versio. Quod si conjuncta, Alexand. & Jas. in l. exi-
gendi, ille, column. 2. in ultima fallentia, iste, col. 3. in
6. fallentia, C. de procuratoribus, quos omnes
congerimus, & ad idem sequimur in tractatu
de protection. Regia, 4. part. cap. 8. ex num. 270.
eum seqq. Et iterum, quando quis habet jus uti-
le, & legitimum ad agendum & agit ex alio ju-
re, & causa inutili, actus non sustinetur ex utili
tunc existente: sed vitiorum ex jure inutili, quo
fuit usus; abundantissimè Nolmet, in Labyrinth. 26
creditor. 2. p. c. 13. ex n. 33. cum multis seqq. &
accuratius, in tr. de supplicat. ad Sanctiss. 2. part. c.
12. ex num. 25. cum seqq.

Igitur, quantumcumque daretur casus existentie
juris patronatus hereditarii in hac capellanæ fun-
27 datione, & D. Joannæ Mariæ, suisque prædeces-
soribus, tanquam hæredibus fundatricis pertine-
re; cum ipsa, nec pater suus in hac lite, & præce-
dentis vacationis, hac qualitate, & jure usi non
fuerunt, nec illud in judicium allegarunt, nec de-
duxerunt unquam [quo re vera carebant, ut supe-
rius tactum fuit] sed solum allegaverunt, & nisi
fuerunt juri consanguinitatis & proximitatis, respi-
cienti, & indicanti jus patronatus gentilitium,
& familiare, relictum consanguineis ipsius fun-
datricis, nunquam potuerunt obtinere in præfatis
litibus; non ex qualitate, & causa hereditarii, quia
illam nunquam in judicium deduxere, imò illa
prorsus carebant: non ex qualitate patronatus
gentilitii, ad quam se restrinxere, quia inutilis,
& vitiosa est, & omnino aliena à mente, & li-
tera instrumenti foundationis, & prorsus impro-
babilis, prout ex argumento cornuto *hoc art. 101*
adnotatur evidenter.

Quæ omnia superflua sunt, cum hujus ca-
pellanæ foundatione nullum adfuit jus patronatus
à sua origine, nec hereditarium, & multo
minus gentilitium: sed pro majori justificatione
illud supponitur.

ARTICULUS XI.

Ad jus patronatus hereditarium si fuit
presentatum tanquam gentilitium per
consanguineos proximiores, familia-
re præsumitur, dum de foundatione con-
trarium non apparet.

At semper quod ex fundarione docetur
hereditarium, & non gentilitium esse,
reducitur ad suum statum originalem,
qualibet quasi possessione antiqua con-
traria non refragante.

SUMMARIUM.

1 Jus patronatus hereditarium ex observatione
subsequenti presentandi per consanguineos proxi-
mos

miores presumitur gentilitium.

- 2 Si ex fundationis tenore appareat esse hereditarium, ad eam qualitatem reducitur, plurimae presentationibus contrariis non obstantibus.
Vel etiam è contrariis ibidem.
- 3 Alienatio rei Ecclesiae minus solemniter facta, si per 30. vel 40. annos pacifice possideatur, presumitur beneplacitum S. A. intervenisse.
- 4 Sed ista praesumptio solum durat interim, quod de contrario non appareat ex instrumenti inspectione.
- 5 In unione beneficiorum post triginta annos, cum quicta possessione, consensus Capituli praesumitur intervenisse.
- 6 Consilio per instrumentum unionis non intervenisse consensum Capituli, praesumptio cessat, & unio resolvitur.
- 7 Praesumptio cedit veritati.
- 8 Jus patronatus, quam plurimis annis possessum à consanguineis tanquam gentilitium, constituto ex instrumento fundacionis esse hereditarium, pluries reduxit Rota ad suam qualitatem primariam.
- 9 Si patronatus est hereditarius, nunquam alius, tanquam consanguineus admittitur.
- 10 Quasi possessionem centum quadraginta annorum praesentandi ad beneficium per consanguineos rejecit Rota, constituto ex fundacionis instrumento, esse juris patronatus hereditarii & non gentilitii, & n. 11.
- 12 Semper, quod ex instrumento fundacionis appareat beneficium fuisse erectum cum libertate, nec immemorialis quasi possessio contraria suffragatur.
- 13 Jus patronatus gentilitium possessum tanquam hereditarium constituto ex fundacione esse gentilitium, quasi possessionem contrariam contempsit Rota, & n. 14.
- 15 Possidemis animus applicatus ad rem cum sua qualitate, hac deficiente, non remanet subiectum cui applicetur illa possessio.
- 16 Diversa est possessio rei qualificata, alia, & diversa possessio rei simplicis sine qualitate.
- 17 Constituto de non qualitate rei, quam sub qualitate quis erroneè possidebat, nullam ei jus ex tali possessione queritur.
- 18 Res qualificata diversa natura, & speciei est, cuius simplex.
- 19 Qualitate rei possessa extincta extinguitur possessio, & nec transit ad simplicem tanquam rem diversam.
- 20 De una quasi possessione unius rei non bene inferatur ad aliam rem diversam.
- 21 De una re ad aliam possessio non migrat.

Quamvis verum sit quod jus patronatus hereditarium ex observantia subsequuta ad illud praesentandi per consanguineos proximiores, praesumitur gentilitium, & familiare, ut per Noguerol. allegat. 28. n. 34. ex Viviano, & Cyarino. Hoc procedit & tantum locum habet interim dum ex fundacionis instrumento non docetur, & apparet contrarium.

- 3 At verò semper, quod ex ea constat veritas, non esse familiare, sed hereditarium, vel è contrà; jus ipsum patronatus reducitur ad suam primitivam naturam, quam alterare non possunt quamplures praesentationes contrariae antecedentes, prout pluries determinavit Rota in his terminis, allegans plures Doctores, de quo supra

articul. 3. & articul. 4. latè adducuntur:

Ultra quae, ulterius de hoc particulariter hic tractandum, & comprobatur exemplo alienationum bonorum Ecclesiae, quae minus solemniter fuere alienata, si per triginta vel quadraginta annos pacifice possideantur; praesumitur intervenisse beneplacitum Sedis Apostolicae. Sed haec praesumptio solum durat interim dum de contrario non docetur. At si ex instrumenti tenore, & inspectione contrarium appareat, evanescit praesumptio, Bellacomba tom. 2. commun. opinio. lib. 7. tit. 14. num. 229. Menochius de praesumptionib. lib. 3. quest. 132. num. 79. Mascardus de probationib. conclusio. 1140. n. 25. & concl. 232. à n. 33. Peregrinus de jure fisci, l. 6. tit. 8. nu. 25. Gratianus disceptat. forens. cap. 268. n. 4. Valascus consultat. 161. num. 20. Caldas Pereira de emptio. & venditio. cap. 34. num. 40. latè Barbosa in pastoralis, tom. 2. allegat. 95. n. 72. & 73.

Quod alio simili comprobatur. In unione beneficiorum requiritur consensus Capituli, qui consensus post triginta annos possessionis, & observantiae praesumitur intervenisse, ista tamen praesumptio tamdiu durat, quandiu ex instrumento unionis contrarium non apparet, postquam autem ex eo constiterit talem consensum non intervenisse; praesumptio cessat unio redditur nulla, & beneficium unitum recuperat suam priorem libertatem, & statum, Craveta de antiquitat. tempor. 3. part. section. 1. limitat. 7. num. 26. Cacherrannus decis. Pedemontana 273. Petrus Surdus de aliment. tit. 8. privilegio 22. num. 10. Nicol. Garcia de benef. part. 12. cap. 2. n. 188. & 189. Vivianus de jure patronat. 3. p. l. 14. cap. 5. ex num. 54. & seqq.

Nam postquam de veritate appareat, nihil est de praesumptione curandum, quia praesumptio cedit veritati, l. nuptura filio, ff. de jure dotium, l. fin. in principio, ff. de eo quod met. causa, l. cum de ind. bito, ff. de probationib.

Sed accedendo ad terminos individuales nostri praesentis casus, elegantissima est Rotae decisio, penes Farinac. 53. in recent. fol. 44. tom. 1. qua adducuntur plures Doctores, & aliae duae Rotae decisiones loquentes in eodem casu, in qua per multos annos antecedentes quidam Duces, possessores unius status, & majoratus, tanquam descendentes legitimi à fundatore ejusdem capellaniae, ad eam praesentabant: at ultimo possessori, volenti continuare quasi possessionem quaesitam à suis antecessoribus; & praesentanti, tanquam status legitimo possessori, mota fuit lis, sibi tale jus non pertinere, cum jus patronatus non esset gentilitium, sed hereditarium in sui creatione; prout apparebat ex instrumento fundacionis capellaniae, quo constituto, fuit victus, spreataque ejus praesentatio, ut in dict. decis. num. 3. ita determinante in hac: Et cessat difficultas; quia instrumentum fundacionis loquitur de reservatione juris praesentandi pro Ioanne de Langonisa fundatore, & heredibus suis, & sic non suffragatur moderno Duci, & ejus predecessoribus qui ab anno 1460. circa, praesentaverunt; & non constat, jure hereditario successisse praedicto Ioanni fundatori c. 1. ubi Abbas n. 3. de jure patronat. Archidiaconus in cap. plures. num. 4. vers. Sed pono 1697. Bald. conf. 409. num. 1. l. 2. Anchitanus conf. 42. n. 2. Cardina. conf. 122. n. 2. Alexand. conf. 73. num. 1. 8. tenuit Rota coram illustrissimo Mantica in una Bracarenfi Parochialis sub die 24. Februarii, & ita

& iterum die 1. Julii 1592. & per hanc Rotæ decisionem rectè infert Lotterius de re benef. lib. 2. quæst. 11. n. 46. quod nunquam admittitur consanguineus de familia, si beneficium juris fuerit patronatum hæreditarii.

10 Sed prædictam decisionem 53. ad unum utilissimum, concernens, & adaptabile nostro casui hujus litis, ponderare debemus: illud nempe [quod & nota dignissimum sit] quod centum & quadraginta duo anni quasi possessionis præsentandi acquisitæ per possessores antecessores illius Ducatus, tanquam proximiores consanguinei fundatoris, quia ab anno 1460. constitit de sua possessione ex jure patronatus gentilitii; ut in *dist. dec. 53.* expressè dicitur, & notatur, usque ad annum 1602. quo emanavit dicta decisio, prout testatur ipse Farinacius in *supra*scriptione ejusdem decisionis, ex quo facta temporis computatione apparet dictam quasi possessionem cucurrisse continuativè per dictos centum quadraginta & duos annos, post quos constitit ex fundationis instrumento, jus patronatus non esse gentilitium, sed hæreditarium, contempta tam longa, & continuata quasi possessione præsentandi; fuit per dictam decisionem jus patronatus redactum ad suum principium hæreditarium: cum qua decisione concordant in hoc aliæ duæ relatæ in eadem decisione 53. & citatæ pro eisdem terminis.

11 Quæ tres decisiones Rotæ bellissimæ sunt, ad totalem subversionem intentionis D. Joannæ, ac suorum antecessorum, prætendentis habere quasi possessionem juris patronatus gentilitii, cum contrarium clare appareat ex tenore instrumenti fundationis, quod nec patronatus hæreditarium legitur, nec vocatio alicujus personæ successionem, sed simplicissima quedam erectio hujus capellaniæ; ut latius remanet adnotatum superius in articulo antecedenti 10.

12 Quibus Rotæ decisionibus mirabiliter consonant aliæ plures, nec non Magna Doctorum cæteræ, de quibus amplissimè fit mentio in art. 3. per totum, affirmantium, longissimam quasi possessionem juris præsentandi, etiam immemorialem non suffragari, semper, quod ex tenore fundationis apparuerit; nullum adfuisse jus patronatus creatum à principio.

13 Præfatæ tres decisiones Rotæ loquentes de quasi possessione præsentandi ad capellaniam, ex capite juris patronatus gentilitii contemnenda, constitit illud fuisse hæreditarium, æqualiter procedunt; è converso, quando jus patronatus gentilitium ab aliquo possidetur tanquam hæreditarium, quod, constitit esse gentilitium, ad suam originem, & priorem statum reducatur; prout firmat optima Rotæ decisio 290. in *Posthumus Farinacii*, l. 2. quæ num. 1. 2. & 3. ita ait: *Domini resolverunt; jus patronatus de quo agitur, spectare ad agnatos heredes non tamen ad heredes bonorum ex testamento, & movebantur ex tenore fundationis [quæ potissimum in hac materia attendi debet Bald. in l. 2. in principio, C. de in jus vocando, Lambertinus de jure patronat. l. 2. art. 2. questionis principalis, n. 2. Barbatia conf. 33. n. 8. lib. 2. Peregrinus conf. 33. num. 12. l. 1.] fundator enim declaravit expressè se constituere hoc jus patronatus perpetuum sua agnationi, unde illud non potest heredibus bonorum competere, cum illis deficiat qualitas agnationis requisita à fundatore, sine qua non possunt esse patroni, Lambertin. ubi supra, 8.*

articul. 2. questionis principalis; n. 1. Rochus de Curie eodem tractat. verb. ipse, vel is, num. 73. Gabriel in conf. 196. n. 4. l. 2. &c. quæ ulterius ad alia in comprobationem progreditur.

Ex quibus omnibus infallibiliter infertur, qualemque quasi possessiones D. Joannæ Mariæ, & 14 ejus antecessorum (si aliquam adquirere potuerint, quia ex variis juris capitibus destructæ remaneant prorsus superius in articulo 4. per totum) sub falsa suppositione, & erronea patronatus gentilitii, cujus contrarium ex tenore fundationis aperte constat, non solum non adesse creatum jus patronatus gentilitium, verum nec etiam hæreditarium; admodum juri conforme fuit, reducere hanc capellaniam ad suum priorem libertatis statum, in qua ex sua origine erecta fuit; declarando per sententias in hac, & in antecedente vacatione immediata, ejus provisionem ad Ordinarium spectare.

Omnium insuper prædictorum ratio est clara; nam cum animus possidendi sit applicatus juri patronatus cum qualitate gentilitii, qualitate hac deficiente extinguitur quasi possessio, quæ restricta ad unam rem qualificatam, deficiente, vel mutata qualitate, non remanet subiectum, in quo ipsa possessio possit subsistere; cum alia sit res diversa; super qua possessio quaerita non fuit atque alia, & diversa fuerit possessio rei qualificata; ita eleganter probat Rota in *dec. 646.* post tractatum de *manuent.* Ludovici. Posth. quæ num. 14. & num. 15. ita ait: *Quoties enim mutatur qualitas, vel nova supervenit non datur mandatum de manutendo, quia aliter est possessio ante supervenientem qualitatem, alia post illam, ut fuit dictum in Placentina donationis seu provisionis 20. Junii coram Guipis & debet intelligi, rebus sic stantibus, ut ibi dicitur, &c.* Et relativè ad has decisiones idem sinit Posth. *dist. tract. de manuent. observat. 73. num. 47. & 48.* qui per plurimos *num. sequentes*, multas applicat doctrinas admodum concinabiles.

Semper igitur, quod consisterit, alteratam esse qualitatem rei, quam sub qualitate, & cum ea quis possidebat; seu constitit non adfuisse qualitatem, sed erroneè supponebatur à possidente, nullum ei jus ex sua erronea possessione acquiritur; pulchra in proposito adest Rotæ *decis. 186. ex num. 12.* inter congestas à Ludovici. Posth. post tractat. de *manuent.* in hæc verba: *Domini responderunt, inde non aliud inferri posse, nisi errorem tam Episcopi, quam etiam Capituli putantium, tales Vicarias esse de jure patron. Ecclesiastico, quo casu fuissent quidem conferenda per concursum. Verum cum de tali jure patronatus nunquam constitit, nec hodie etiam constet: sed de simplici unione Ecclesiarum parochialium facta Capitula cum facultate nominandi Vicarios, juxta constitum Pii Quinti: non potuit hic error constituere Episcopum in legitima, & manutentibili quasi possessione conferendi Vicarias prædictas libere per concursum, non expectata nominatione Capituli, alius enim erronei consensu carere dicuntur, &c.*

Nam quemadmodum res qualificata diversa est à simplici non qualificata, & diversæ naturæ, & 18 speciei, juxta text. in §. præterea Instituit. de inutilibus stipulation. cap. cum Marthe, §. quæsti, de celebratio. Missar. cap. statutum, de election. lib. 6. Menochius conf. 35. num. 13. & de recuperand. possess. remed. 6. n. 8. Surdus *dec. 2. n. 9. & conf. 179. num. 40. & conf. 202. num. 8.* Gratian. *disceptia.*

disceptation. tom. 5. cap. 854. n. 52. & cap. 936. num. 24. Mangilius de imputationib. quæst. 176. n. 4. Scaccia de commero. §. 7. gloss. 5. numer. 259. 19 Nihil mirum extingui quasi possessionem, extincta qualitate, nec transire, nec remanere in re diversâ, & diversæ naturæ, ac speciei: latè Petrus Sardus in conf. 135. ex num. 63. cum seqq. l. 1. Ludovi. Posthii de manutent. observat. 73. ex n. 99. cum multis seqq.

20 Cum de una possessione, seu quasi possessione unius rei non bene inferatur ad aliam diversam, Rota in *Mellan. pensionis caram Justo* dec. 379. n. 3. & in eadem causa coram Penia. dec. 386. num. 3. & dec. 647. post tractat. de manutent. Posthii Burattus decif. 427. numer. 3. ipse Posth. observo.

21 73. num. 10. quia de una re ad aliam, possessio non migrat: juxta doctrinam glossæ in l. 3. in princip. ff. de acquirend. posses. quam sequitur Bart. ibidem, num. 4. Alexan. num. 15. Jafon. num. 3. Parisius in conf. 37. n. 17. l. 1. quare talis possessio sub qualitate quæsitâ, nec prodest rei qualificatæ ob defectum qualitatis; nec simplici tanquam diversæ; hujus articuli comprobatio ulterius continuatur in artic. 12. proxime sequenti.

ARTICULUS XII.

Error in apprehensione possessionis respiciens titulum, & causam possidendi, quamvis juris effectibus careat in judicio proprietatis; prodest tamen ad judicium manutentionis.

Error, & falsa causa in apprehensione possessionis respiciens ipsam rem nec suffragatur in judicio plenario, nec in summarissimo manutentionis.

SUMMARIUM.

- 1 Quasi possessio apprehensa per errorem respicientem causam possidendi, licet quoad petitorium sit vitiosa, quoad judicium manutentionis suffragatur, & n. 2.
- 3 Quasi possessio presentandi quantumvis legitime quæsitâ inter comparatos, nullatenus suffragatur contra Ordinarium, nec in petitorio, nec in possessorio summarissimo.
- 4 Error & falsa causa tangens ipsammet rem, impedit possessionis acquisitionem, quoad omnes juris effectus, tam in petitorio, quam in manutentione.
- 5 Quasi possessio juris presentandi ad beneficium, tanquam gentilitii cum non sit tale, erronea est, & ex falsa causa tangente ipsammet rem, ad nullum judicium prodest.
- 6 Actus gestus sub aliqua qualitate, ista deficiente, actus corrui.
- 7 In comprobationem supra dictorum adducitur bona Rote decisio.

IN corroboracionem eorum, quæ in articulo antecedenti scripta remanent, alia utilia non omittenda, rei, de qua agitur, admodum conducibilia, deducenda ex mirabili quadam theoricâ tendente similiter ad destructionem quasi possessionis præsentis per D. Joannam Mariam: quasi pos-

sessio etenim apprehensa per errorem respicientem titulum, & causam possidendi, ut exemplo apprehendentis possessionem hereditatis tanquam ab intestato sibi delatæ cum deberet apprehendere ex testamento, quamvis hæc possessio, quod juris effectus vitiosa dicatur, circa judicium proprietatis; quia inutilis & inefficax, non attenditur eo in judicio; tamen quoad judicium manutentionis suffragatur, quia in eo solum attenditur existentia in re, & de facto eam teneri; & sic sola detentatio sufficit ad obtinendum in eo judicio manutentionis: sic distinguit post alios Gratianus disceptat. 113. num. 9. 10. & n. 6. Petrus Sardus in conf. 43. ex num. 10. cum seqq. & per plures Doctores, & Rotæ decisiones observat Oliverius Beltraminus ad Alexand. Ludovis. decif. 283. num. 7. Posthii de manutentione, observat. 64. num. 12. bona decisio Rotæ inter recolletas per Posthium 349. n. 1. cum seqq. illic: *Non obstat, quod de falsa causa dicitur: quia hoc respicit petitorium, an bona sint devoluta ad Ecclesiam, vel non, ut fuit resolutum sub die 20. Novembris anni præteriti, vers. Ultimo non obstat, quod fuerit. &c.* Et iterum ibidem: *Sufficit D. Episcopo docere de detentatione, nec enim de proprietate, aut possessione plenè discuti debet, ut per Paulum conf. 3. volum. 2. Nevisanum conf. 8. n. 3. Laurentium Sylvanum conf. 27. n. 5. Covarr. l. 1. practicar. c. 17. n. 3. vers. Sic sane, quod ipse probat efficaci ratione Jurisconsulti, in l. Rutilius Regulus: ubi Castrens. n. 5. ff. de donationibus.*

Hac tamen adnotatione, & limitatione adhibita, ut hæc quasi possessio, nec etiam alia quævis possessio legitime quæsitâ inter comparatos nil prodest nec suffragatur contra Ordinarium comparentem, & contendentem de existentia juris patronatus, & libertate capellanæ, etiam in judicio summarissimo manutentionis, prout abunde fuit probatum superius in articulo 4. prope principium, ex n. 2. & seqq. vers. *At vero quoties dubitatur, &c.* & plurimi alii Doctores id probant, cumlati inferius in artic. 14. num. 8. ita ut hoc distinctionis membrum in nihilo officiat juri Ordinarii agentis de libertate beneficii.

At verò quoties error, & falsa causa tangit factum ipsum, cadit super ipsammet rem, cujus fuit apprehensa possessio, hæc adeo inutilis & inefficax est, ut nec etiam ad judicium summarissimum manutentionis profit possidenti; hanc theoriam singularem probat Rota in *decif. 74.* inter recolletas per Ludov. Posth. post tractat. de manutent. ex num. 14. quæ ex n. 18. ita loquitur in hæc. *Præterea quidquid dicendum sit, quando falsitas versatur circa factum, quo casu putans capere possessionem unius fundi, non acquirit possessionem alterius fundi, in quo immixtus fuit l. si me in vacuum ff. de acquirend. possessione: Tamen falsitas, qua non respicit factum, sed tantum versatur circa causam possessionis, non impedit acquisitionem, quia non deficit voluntas possidendi, licet potius ex una causa, quam ex alia, l. 2. §. si a pupillo, l. quod vulgo ff. pro emptore: & facit l. cum in corpus ff. de acquirend. rerum domin. & notatur per Barbo. & Jafon in l. si is ad quem ff. de acquirend. heredita. & licet ista possessio non sit considerabilis quoad effectum juris, ut illa non dicatur justa possessio, nec producat juris effectum, ut loquuntur Doctores in contrarium allegari: secus tamen est, quoad effectum facti, ut ingrediens dicatur esse in possessione,*

sione, vel detentione: quod potest probari exemplo Bald. in dist. conf. 135 de misso in possessionem a iudice nulliter procedente, contra quam possessionem datur alio spoliis: Doctores communiter in l. iuste possidet ff. de acquirend. poss. laice Aimon Craveta, in conf. 188. num. 8. ubi latius prosequitur. &c.

5 Et cum quasi possessio presentandi ad hanc capellaniam apprehensa per antecessores D. Joan. fuerit erronea, & ex falsa causa tangente ipsam capellaniam, & ius presentandi ad illam, putantes esse iuris patronatus, cum sit libera, putantes etiam esse iuris patronatus gentilitii, & sub hac qualitate, cum adhuc nec sit hereditarium, & ad illud animum suum limitativè applicaverint, sequitur ut cum fuerit erratum in ipsa re, cum non addit ius patronatus qualificatum, quasi possessio eorum inutilis, & inefficax sit, quia alia res est res qualificata, diversæ naturæ, & speciale differens a simplici, ut latius dictum est articulo antecedenti, & Capellania reperta absque qualitate a possessoribus supposita possessio eorum quasi inefficax evanescit quoad omnes iuris effectus tam in petitorio, quam in summarissimo iudicio manutentionis, cum erratum fuerit circa ipsam rem.

6 Quoniam actus gestus sub aliqua qualitate, ista deficiente, actus corrumpitur, ut per plura iura tradita Aymon. Craveta in conf. 102. n. 13. Dom. Valenzuela Velasquez in conf. 112. a. n. 77. & seqq. tom. 2. Et quia actus sub aliqua qualitate, & suos terminos non egreditur: per plura iura, & Doctores adductos per Nos in Labirinth. credito. 2. part. cap. 10. ex n. 40.

7 Et ulterius ad propositum bene urget Rotæ dec. anni 1602. ad literam adducta per Augustin. Barbof. in pastoralis, tom. 2. in vers. Quæcumque attinet, num. 26. ita disponit: *Quantum attinet ad secundam difficultatem, aliqui ex Dominis dicebant, quod ad effectum possessionis sufficit, quod economi deputati acceperint possessionem, etiam de facto, ad effectum ut dicantur esse in possessione, seu detentione, Bald. &c. sequitur, & facit: Ceterum respondebatur ab aliis Dominis, quod conclusio procederet, si economi voluissent acquirere possessionem, nedum nomine Seminarii, sed etiam nomine proprio, quia isto casu falsitas versatur circa causam possessionis, quare non impediret possessionem, quia non deficeret voluntas possidendi, aut nomine proprio, aut nomine Seminarii, l. 2. §. si a pupillo, l. quod vulgo, ff. pro emptore: & facit text. in l. cum in corpus ff. de acquir. rer. domin. prout Bart. & Jas. in l. si is ad quem: ff. acquirend. hereditas. & fuit dictum in causa Macerat. hereditatis 4. Junii 1590. coram Cardinal. Pamphilio, sed in hoc casu, si Seminarium non erat erectum, quia pueri nondum erant introducti, non poterant economi acquirere quasi possessionem, quia noluerunt acquirere nomine proprio: sed nomine Seminarii, quod cum non sit erectum, possessio est ex falsa causa circa factum. hoc est super existentia Seminarii, & ideo est nullius considerationis, nec producit iuris effectus, l. 1. §. hac verba ff. ne vis fiat ei. Bald. d. conf. 135. n. 2. Portius Imola conf. 74. n. 11. & facit text. si me in vacuum, &c. hæcenus de singulari decisione, quæ non solum est applicabilis defectui qualitatis patronatus gentilitii, sed etiam ipsi iuri patronatus nunquam creato, nec nato de quo abunde superius.*

ARTICULUS XIII.

Consensus Ordinarii requisitus simul cum fundatione Capellanix ut acquiratur ius patronatus; nullatenus inducitur ex admissione presentationum, & institutione facta postmodum per Ordinarium ipsum.

SUMMARIUM.

- 1 Ad acquirendum ius patronatus cum fundatione requiritur consensus Ordinarii, aliter Capellania cum libertate creatur.
- 2 Consensus Ordinarii ad creandum ius patronatus an tunc inducatur ex admissione presentationum, & num. seqq.
- 3 Et induci, qui teneantur.
- 4 Si ex admissione presentationum induceretur consensus Ordinarii ad noviter creandum ius patronatus, multe Rota decisiones, & communes Doctorum opiniones subverterentur.
- 5 Ordinarius potest quodcumque de libertate, beneficii agere, non obstantibus quibuslibet presentationibus admittis per Ordinarium.
- 6 Ad quasipossessionem presentandi acquirendam requiritur presentatio, admissio Ordinarii, institutio presentati, & beneficii, possessionis apprehensio.
- 7 Omnibus presentationibus admittis precedentibus, non impeditur Ordinarius agere de non existentia iuris patronatus in erectione beneficii, & n. 8.
- Si ex admissione presentationum induceretur consensus Ordinarii ad noviter creandum ius patronatus: semper sibi obstat agendi quodcumque, de non existentia iuris patronatus: Sed ei non obstant qualescumque presentationes admittis; ergo ex eis induci nequit consensus ad novum ortum iuris patronatus, & n. 9.
- 10 Presentationum admissio solum operatur, & predest ad acquirendam quasipossessionem iuris presentandi absque contritu ipsius iuris patronatus.
- 11 Aliud est ius presentandi, aliud ius ipsum patronatus; & potest ius presentandi esse apud unum, & ius ipsum patronatus apud alium.
- Et de uno ad aliud non potest fieri illatio, nec argumentum, ibidem.
- 12 Potest quis donare ius presentandi, retento sibi iure patronatus.
- 13 Ius presentandi solum respicit iudicium possessorium: ius patronatus petitorium.
- 14 Consensus, qui inducitur ex aliquo actu, ad illum se restringit, & illum non egreditur.
- 15 Consensus praestitus ab Ordinario ad ius presentandi, nequit extendi ad ius patronatus.
- 16 Defectum fundationis non continentis ius patronatus si ignorat Ordinarius approbatio corrumpit ex defectu consensu.
- 17 Etiam per mille alios inducentes ratificationem, & approbationem, consensus ignorantis non inducitur.
- 18 Papa conferens alicui beneficium alias in ea paci,

- pati, si defectum ignorat, non intelligitur dispensare.
- 19 Admissio presentationum facta ab Ordinario sub falsa credulitate existentia juris patronatus, corrumpit defecta falsitate.
 - 20 Ordinarius si sciret non adesse jus patronatus, non est credendum velle illud noviter creare, & num. 21.
 - 21 Ordinario attestanti aliquod beneficium esse juris patronatus non creditur.
 - 22 Capellaniam creatam in libertate non potest postmodum Ordinarius subicere juri patronatus.
 - 24 Assertioni Episcopi attestantis beneficium aliquod esse de jure patronatus, non statuitur.
 - 25 Consensus ordinarii destinatus ad solam admissionem presentationis, non extenditur ad novam creationem juris patronatus.
 - 26 Doctores affirmantes consensum Episcopi requisitum ad creationem juris patronatus sufficere tacite induci ex admissionis presentationum, sibi ipsis esse contrarios ostenditur.
 - 27 Admissio presentationum deferunt ad acquisitionem possessionis presentandi.
 - 28 Non tamen ad impediendum Ordinarium ne quandoque possit de beneficii libertate agere.

1 **I**N art. 3. constans, & inviolabile requisitum, scriptum fuit, ut ad acquisitionem juris patronatus sit præcisus consensus Ordinarii concurrens cum fundatione Capellaniz, quo deficiente, nec acquiritur, nec oritur, sed ipsam Capellaniam creatam manere ab origine sua cum libertate, & absque onere patronatus: nunc tractandum an iste consensus tacite inducatur ex admissione presentationum, & institutionibus factis per ipsum Ordinarium ad Capellaniam, & ex hoc induci consensum; reperio simpliciter & indistincte affirmasse Barbof. ad Trident. sess. 24. de reformat. cap. 12. n. 10. post Rochum de Curte de jure patronat. in verbo, pro eo, quæst. 8. num. 20. & Oliverium Beltramin. ad dec. Gregorii 15. n. 7. & ex Rota dec. impressa per Marquet. de commissio. p. 1. fol. 454.

2 Sed isti Doctores obiter, minus attentè, & nullo adducto juris fundamento, & absque dubii speculatione id asseverant, quorum assertio, si vera foret, subverteret innumerabiles Rotæ decisiones, & Doctor. communem opinionem, qui prorsus contrarium in variis casibus indicant, & supponunt, non obstantibus quamplurimis presentationibus admissis ab Ordinario, effectum fortitis, posse de libertate beneficii agi, & quandoque, etiam post immemorabilem, de ea constiterit, & non fuisse ab origine fundationis ortum jus patronatus ex defectu apparente consensus Ordinarii Diocesani, sed beneficium, & Capellaniam reducendam ad suam libertatis originem, prorsus contemptis presentationibus, admissis per Ordinarium, & institutionibus earum virtute ab eo emanatis, prout copiosè videre est in artic. 3. & in artic. 4. art. 10. & artic. 12. ex quibus clarè, & dilucidè inferitur, consensum Ordinarii deficientem ab origine erectionis Capellaniz non induci ex presentationibus postmodum ab eodem admissis.

5 Ad cujus majorem comprobationem, breviter supponendum erit, quod ad acquirendam quasi

possessionem juris presentandi, inter multa requisita à jure desiderata, magis præcisum, & essentiali illud est, ut presentatio fiat coram Ordinario cum bona fide, Ordinarii admissio, & approbatio, institutio presentati, quæ effectum fortitur per traditionem possessionis beneficii (quæ refert accuratè post plurimorum allegationem, Ludov. Posthous de manent. observat. 32. num. 27.) Sed sic est, quod omnibus istis actibus præcedentibus non impeditur Ordinarius, quominus agere possit de libertate beneficii, & non adesse jus patronatus ab origine erectionis illius, sed fuisse creatum cum libertate. Ergo impossibile est, quod ex admissione presentationum induci possit consensus Ordinarii ad creationem juris patronatus. Pater, quia stante ejus admissione; ut præcisè requiritur, ad quasi possessionem presentandi acquirendam, potest de libertate agere quandoque, ut dictum est: quod facere non posset, si jus patronatus ex sua institutione qualificaretur, & sibi præcisè obstarer, agentis de libertate beneficii, & de non existentia juris patronatus, nam hujus existentia induceretur ex suo consensu, & acceptance, seu admissione presentationum: Sed hoc est falsum, quia hoc eidem non est impediendum ad agendum de non existentia juris patronatus, & libertate beneficii, prout amplissimè, & fortiter apparet ex dictis artic. 3. 4. 10. & 12. ergo falsum est asseverare, quod ex admissione presentationum facta per Ordinarium inducitur consensus fundationis præcedentis absque eo ad formandum, & creandum jus patronatus; quo indelebili, & indissolubili argumento evidenter convincuntur Doctores superius relati contrarium per transennam, & minus attentè asseverantes.

8 Comprobatur discursus iste, quoniam ex presentationibus quantocumque tempore continuatis, admissis, & effectum fortitis non probatur jus patronatus, ut ultra innumerabiles Rotæ decisiones adductas in dist. art. 3. 4. 10. & 12. nisi continuata fuerint per spatium centum annorum; aliæ adfunt septem decisiones idem confirmantes. Has Rotæ decisiones, & Doct. aliquos congestit ipsa Rota in dec. 25. inter recollectas per Julium Vivianum post tract. de jure patron. quæ num. 8. ita determinat: Cum itaque non exhibeantur presentationes continuata per spatium centum annorum: non potest dici constare de jure patronatus, quod non probatur ex presentationibus: Archidiaconus in c. unic. num. 10. post medium, vers. Unde quamvis aliquis de jure patronatus, lib. 6. ubi Geminianus, n. 6. & Franchis n. 5. Casiodorus dec. 2. num. 3. post medium, vers. Cujus patronus, de probationib. Mobedan. dec. 3. de jure patronat. Rota coram Orano in Firmiana juris patronatus, Martii 1591. & coram Gyrio in Barchinonensi unionis 5. Decemb. ejusdem anni, in Neapolitana Capellaniam, coram Cardinali Lancelloto Seniore 29. Januarii 1471. & in ead. coram Reverend. Attravaten. 19. Decembris 1608. &c. Si enim ex tot presentationibus admissis per Ordinarium non probatur jus patronatus, ergo falsum est asseverare, quod per admissionem presentationis factam ab Ordinario inducitur consensus qui deficit in erectione beneficii, & Capellaniz per quem & non aliter oritur, & acquiritur jus patronatus, imò per primam presentationis admissionem jus patronatus crearetur, contra tot

tot decisiones, & communes Doctorum opiniones.

- 10 Comprobatur, quia illa presentationum admissio solum operatur quasi possessionem juris presentandi (ceteris requisitis suppositis ad illam acquirendam, absque contractu juris patronatus, de quo in presentationibus non agitur, nec controversitur; sed imò supponitur à presentantibus, ad quas solummodo restringitur consensus, & admissio Ordinarii, non admissa, nec permessa extensione ad ipsam jus patronatus, tanquam rem diversam: quia aliud est jus presentandi, aliud jus ipsum patronatus: & potest jus presentandi esse apud unum, & jus patronatus apud alium; de uno ad aliud non potest fieri illatio, nec argumentari; ut latè probat Hieronym. Gonzalez, in regul. 8. Cancell. gloss. 18. num. 90. & 92. & gloss. 45. §. 2. n. 18. (quem non allegat, licet hic pluries Lotterius de re benef. lib. 2. quest. 3. num. 24. & 25. & cum Alexand. conf. 74. n. 5. lib. 4. & Lambertin. de jure patron. lib. 1. part. 1. quest. 11. art. 7. num. 8. & Rota in recent. par. 1. & melius ipse Loterius lib. 2. quest. 4. num. 14. & 15. & prè ceteris latissime Campanilus, de verbor. jur. Rubr. 11. c. 13. ex n. 366. Ubi etiam, quod patronus potest donare alteri jus presentandi, reservato sibi jure patronatus in proprietate tanquam separabili li., cum jus presentandi solum respiciat judicium possessorium, & quod jus patronatus respiciat petitorium, jus autem presentandi possessorium, optimè comprobatur Paulus de Cadinis in tract. de jure patron. 6. part. artic. 3. ex num. 27. per quem, & Cælarem de Grassis idem firmat Marius Antoninus variar. resolut. l. 1. resolut. 104. num. 6. 7. & 8.
- 14 Comprobatur, nam consensus, qui inducitur ex aliquo actu, solum operatur in illo actu, & ad illum se restringit, ultra quem non egreditur, l. fin. C. ne uxor pro marita, plura exempla ad hanc doctrinam concessit Petrus Surdus conf. 33. à n. 9. & decis. 116. ex num. 19. Gratianus tom. 2. disceptat. 356. ex num. 35. & num. 45. & tom. 3. capit. 485. ex num. 16. Carleval. de judiciis, disput. 2. à numer. 381. & 990. ergo multominus consensus præstitus ab Ordinario juri presentandi potest extendi ad jus patronatus, uti diversum, & separatum de quo in presentationibus non tractatur, quia actus non debet operari ultra intentionem agentis, l. non omnis, ff. si certum petat. Atque ideo non obstantibus presentationibus admissis, atque quasi possessione per eas quaesita inter compatronos, semper Ordinarius remanet facultas illæsa, & præservata impugnandi ipsum jus patronatus, & ejus existentiam controversendi absque juris sui præjudicio.

Quod & efficaciter procedit majori cum ratione in casu, de quo agimus, quoniam in illis duobus presentationibus (quibus inaniter nititur

- 16 D. Joanna Maria, quæque variis ex causis detractæ remanent) nullo modo tractatum fuit de jure patronatus, nec de defectu, & nullitate ejus ob non adhibitum consensum Ordinarii in fundatione capellanæ, ut ortum haberet jus patronatus ipsum, qui ideo defectus incognitus erat Ordinario, credentes patronatus existentiam, & sub hac falsa credulitate admisit presentatos: quapropter ex tali admissione consensus, & approbatio induci nullo modo potuit: quoniam ut approbatio

& ratificatio habeat effectum, debet ratificans scire defectum, & nullitatem actus ratificandi aliàs illam ignorans, etiam per mille actus inducentes approbationem, & ratificationem, ratificatio, & approbatio non induceretur ex defectu consensus, plurima scitu dignissima videre est per Nos in commentariis de supplicatione ad Sanctiss. 1. part. cap. 3. §. unic. ex n. 26. & seqq.

Hinc si Papa conferat alicui beneficium habenti defectum ad illud obtinendum; non intelligitur, Papam illum removere, si illum ignorabat, nec dispensare super defectu quem ignorabat, ex defectu consensus, plures Doctores per Barbof. de offic. Episcop. allegat. 19. ex num. 7. tom. 1. & ad Tridentin. sess. 23. cap. 13. num. 9. de reformation. fol. 223. Thomas Sanchez, de matrimon. libr. 8. disput. 4. tota. Ripol. variar. resolut. cap. 7. ex num. 141. Ciarlinus controvers. cap. 38. ex n. 42. & seqq.

Et quia admissio presentationum facta per Or. 19 dinarium sub falsa credulitate existentie juris patronatus, corrumpit, detecta falsitate, ex defectu consensus; ut ex pluribus juribus, & Doctoribus probatur superius, in artic. 9. ad fin. ex n. 17. prout in hac lite, & in antecedenti defectus fuit defectus juris patronatus, & ejus existentie ob defectum consensus Ordinarii omnino requisiti, ut ortum habeat, & creetur jure patronatus.

Nec est credendum, voluisse Ordinarium noviter creare jus patronatus, si scivisset nolum adeste in Capellania, cum detrimento juris sui, suæ dignitatis, & Capellanæ erectæ cum libertate; & se, & suos successores privare jure & potestate illam conferendi, absque alterius interventu, cum potius à jure præsumatur, Prælatos esse vigilantes semper circa libertatem beneficiorum, & negationem juris patronatus ob interesse proprium; juxta conf. Purpurati 553. n. 6. & constanter tenet Rot. dec. 11. de jure patron. in novis Achilles de Grassis decia. 7. de jure patron. Puteus dec. 172. lib. 1. & decis. 242. l. 2. C. si adorus decia. 2. de jure patron. Seraphinus decia. 1141. n. 8. Jacob. Cavalier. dec. 55. num. 2. & decis. num. 3. cum aliis citatis à Theodosio de Rubis in singularib. Rota part. 2. verb. Ordinarius, §. 2. pag. 74. illa enim admissio, & approbatio presentationum simpliciter facta per Ordinarium, numquam refertur ad id, per quod induceretur renunciatio alicujus juris approbantis: Anchoran. conf. 101. Aimon. Craveta conf. 257. sub num. 4. vers. Octavo si dicimus, Decius confil. 450. sub num. 7. Rota ut per Alexand. Ludovif. decia. 317. num. 5. & 6. maxime in præjudicium Tertii, ut ex aliis prolequitur dicta decia sub num. 6.

Comprobatur, nam si expressa confessio Prælati, affirmantis absque plena causæ cognitione aliquod beneficium esse juris patronatus, & ad aliquem pertinere, non inducit; nec sufficit ad probationem, nec approbationem juris patronatus, nec suæ Dignitati, nec libertati beneficii præjudicat, ut ex Viviano, Lotterio, & Rota decisione, dictum fuit supra artic. 6. ex num. 13: ubi etiam num. 16. de Capellania à sua origine erectæ libertate, ut Ordinarius ex post facto non possit illam subjicere oneri juris patronatus, pluribus Doctoribus, & Rotæ decisionibus adductis: quia non statueretur assertioni Episcopi attestantis de jure patronatus, Capotaquens. decia. 128. part. 1. Ciarlin. controuv. forens. c. 57. Quanto mi-

25 nus admitti debet consensus Ordinarii tacite inducendus ex amissione præsentationum, & sic ex diversa, & separata re ut dictum fuit *suprà ex num. 10.* ad creandum novum jus patronatus, & privandam Capellaniam, sua originali libertate, in tantorum detrimentum; & ideo firmiter tenendum erit, ex amissione præsentationum non posse induci consensum Ordinarii ad canonizandum, & approbandum jus patronatus, quod ab origine non stabat. Cum in Ordinario falso credente illius existentiam, deficiat animus, & voluntas illud denuo creandi, cum ad id ejus consensus destinatus non sit, nec ad illud tanquam rem diversam extendendus, ex latius, & invincibiliter comprobatis à principio hujus arti, quibus refragari nulla possit ratio, nec juris fundamentum.

26 Et cum ipsimet Doctores in contrarium citati *suprà*, num. 2. pariter cum cæteris affirmant, posse quodcumque Ordinarium, negando jus patronatus, & ejus existentiam, agere de libertate beneficii, quibuscumque præsentationibus etiam antiquissimis, & quasi possessionibus non obstantibus, ut videre est in *distis*, §. seu articulis 3. 4. 10. & 12. sibi ipsis affirmantibus ex amissione præsentationum oriri consensum ad juris patronatus novam creationem repugnant: Cùm incompatibile sit, creari novum jus patronatus ex præsentationum amissione, & illis non obstantibus posse Ordinarium quodcumque agere de libertate beneficii, cum jam non reperiat in libertate, si ex ipsarum amissione gravatam diceretur onere novi juris patronatus, quod verè contradictionem implicat.

Tandem præfati Doctores, adducti superius, ad principium hujus articuli, præcisè intelligendi sunt, quando admissionem præsentati præcessit plena causæ cognitio super ipsa juris patronatus existentia, non aliàs: ad quod allego expressam declarationem Congregationis ad litteram adductam *infra*, articulus. 14. num. 19. quæ ita disponit: *Censuit Sacra Congregatio non posse Patronum repelli à sua quasi possessione præsentandi, si adhibita causa cognitione super jure patronatus Ordinarius præsentatum à Patrono admisisset, etiamsi post obitum ejusdem præsentati de validitate juris patronatus iterum contingerit dubitari; secus autem si patroni præsentatio absque causa cognitione admissa fuisset, &c.*

27 Et ideo inter se ita componendi sunt, ut admissiones præsentationum deferantur ad quasi possessionem juris præsentandi, interim dum non controvertitur jus ipsum patronatus, nec de initio libertatis beneficii apparet, & doceatur; sed inter ipsos patronos; inter quos agentes dumtaxat de pertinentia juris præsentandi, fuit ab aliquo contra cæteros quaesita, supposito per eos jure patronatus, in dubium non redacto: ut tunc interim prosit inter ipsos compatronos, ut illis præferatur in præsentando, & ut ab eo præsentato fiat de Capellaniam institutio, non tamen ad impediendum, ne Ordinarius, negando juris patronatus existentiam, agere possit quando cumque de Capellaniam libertate: ad latissimè comprobata superius, articulus. 4. per totam, quia tunc contra eum nihil prodest, nec opponi potest præfata quasi possessio, ut in eodem articulo latius continetur.

ARTICULUS XIV.

De differentia judicii super jure patronatus moti, nempe inter ipsos compatronos super pertinentia juris præsentandi, & inter ipsos, & Ordinarium moti super existentia juris patronatus.

Et quæ requirantur, ut sententia prober jus patronatus, & omnibus præjudicet.

SUMMARIUM.

- 1 Inter præsentantes ad vacationem beneficii judicium possessorium movetur, cum inter ipsos de quasi possessione contendatur.
- 2 Existentia in quasi possessione præsentandi, cæteris præsentantibus præferitur & præsentato per eum institutio præcisè debetur.
- 3 In judicio possessorio inter præsentantes mota, leviores sufficiunt probationes.
- 4 Iudicium in quo assistit Ordinarius negans existentiam juris patronatus, proprietatis est.
- 5 Quando agitur de libertate beneficii, plena requiritur causa cognitio & concludentes probationes existentia juris patronatus.
- 6 Ordinario existente in causa pro libertate beneficii, principaliter agitur de jure patronatus.
- 7 Probationes requiruntur plene super existentia juris patronatus, nulla attenta quasi possessione præsentandi.
- 8 Quasi possessio qualibet præsentandi in nullo iudicio, sive plenario, sive manutentionis, officii Ordinario, nec contra eum potest opponi.
- 9 Sententia lata inter compatronos, etiamsi enuntiet jus patronatus ad aliquem pertinere, non præjudicat libertati beneficii.
- 10 Pluries determinasse Rotam per decisiones relatas ad litteram.
- 11 Confessio Ordinarii affirmantis aliquod beneficium esse juris patronatus, non præjudicat libertati Ecclesie.
- 12 Sententia lata inter compatronos super pertinentia juris præsentandi, multum deferitur inter ipsos ad probationem existentia.
- 13 Si ista sententia sic enuncians jus patronatus sit antiqua ultra centum annos.
- 14 Ex iis centum annis deducitur totum tempus licitè mota pro libertate beneficii, & num. 15. & 16.
- 15 Sententia antiquæ ultra centum annos enuntians jus patronatus, inter compresentantes solum attenduntur, non contra libertatem beneficii, cui nec immemoralis quasi possessio officii.
- 16 Sententia lata super existentia juris patronatus assistente Fiscali pro libertate beneficii cum plena causa cognitione omnibus præjudicat, si sit translata in rem judicatam.
- 17 Sacre Congregationis declaratio ad idem recensetur.
- 18 Sententia lata super existentia juris patronatus, constituto ex fondatione non fuisse creatum jus patronatus, jussè fertur pro libertate Capellaniam.

- 21 *In materia juris patronatus ad docendum de notoria injustitia illud præsentandi, idem operatur instrumentum authenticum foundationis, ac confessio, & res judicata.*
22 *Instrumento à parte præsentato nihil per eam opponi potest.*

Dupliciter formatur, & movetur judicium in causis juris patronatus, unum super possessorio, alterum super petitorio, & proprietate. Possessorium tunc intentari dicitur, quando in vacatione capellanię compotent prætendentes jus præsentandi, inter quos judicio in isto super quali possessione contenditur, ut probant Philippus Franchus in *capit. univ. n. 5. de jure patronat. l. 6. Cassiodorus decis. 2. famat regulariter, num. 3. de probationib.* quos referens sequitur Joann. Hieronym. Campani. *diversor. juris Canon. Rubric. 11. cap. 13. n. 367.* optimè comprobatur Paulus de Citadinis in *tractat. de jure patronat. 6. part. art. 3. ex n. 27.* per quem, & Casarem de Grafi. idem affirmat Marius Antoninus *variar. resolut. lib. 1. resolut. 104. n. 6. 7. & 8.*

2 *Et ratio est, quia hoc casu solum attenditur, & tractatur in hoc judicio de quali possessione juris præsentandi, & qui eam adquisivit, inter suos compatronos prætensores, inter quos solum agitur de pertinentia juris patronatus, præfertur in præsentando, & ab eo præsentato præcisè facienda est institutio: ad latè tradita per Ludov. Posth. in *tractat. de manutent. obseru. 3. l. ex num. 4. cum pluribus seqq.**

3 Et in hoc judicio possessionis, quando solum contenditur inter ipsos compatronos super pertinentia juris præsentandi leviores probationes, & præsumptiones sufficiunt, Rota apud Farin. in *novissim. novissima anni 1612. & decis. 45. num. 1. & 2.* & post plures Doctores comprobatur Ciarlinus *controvers. forens. cap. 107. ex num. 73. & seqq.* August. Barbof. *ad Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 9. n. 23.* ubi plures Rotę decisiones, & Doctores allegat.

4 Secundo modo jus patronatus deducitur in judicium ordinarium, quando scilicet Ordinarius comparet, negando juris patronatus existentiam, & agendo de libertate beneficii, seu capellanie, quo casu agi dicitur de proprietate ipsius juris patronatus, ut probant Paul. de Citadinis *de jure patronat. part. 6. artic. 3. quest. 17. num. 27. Cesar de Grafi. decis. 1. num. 3. de restitu. spoliator. Marius Antoninus variar. resolut. lib. 1. resolut. 104. num. 6. & ex Philipp. Franco, & Cassiadio. tenet Joan. Hieronymus Campanil. diversor. juris. Rubric. 11. cap. 13. n. 367. & ulterius latius apparebit.*

5 Comprobatur, quia quando agitur de libertate Ecclesię, plena requiritur causę cognitio, citato, aut aliàs comparente Fiscali Dignitatis, eam allegante, & deducente in judicium, & negante existentiam juris patronatus; quia cum agatur de proprietate illius, plenè & concludentes probationes requiruntur; ad differentiam judicii possessorii inter solos prætendentes jus præsentandi, & contententes super pertinentia; uti plenè utrumque probatur ex Rotę *decis. 238. num. 7. & 38.* post tractatum Ludovici. Posthii *de manutent. illic: Hoc autem casu dubitari non potest, quin ageretur de ipsomet jure patronatus, cum ageretur ad effectum institutionis in præjudicium libertatis beneficii, maxime cum Fiscalis esset in causa: Salgad. de Libert. Benef. Tom. III.*

ideoque certum est, requiri exactas probationes; ut fuit resolutum in causa Pampilonensi parochialis de Janis 10. Aprilis, & 20. Novemb. 1599. coram bona memor. Cardinal. Manic. &c. plurimos DD. & Rotę decisiones ad idem adducit Lotterius *de re benefic. quest. 13. num. 117. & num. 118. lib. 2.* & per quamplures Ciarlin. *controvers. forens. cap. 107. ex num. 73.* ubi de differentia in hoc puncto inter patronos solos agentes super pertinentia juris præsentandi; & inter controversiam cum Ordinario opponente de libertate beneficii, & negante existentiam juris patronatus. Ad eandem etiam distinctionem quam plurimi videndi per Augustin. Barbof. *ad Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9. n. 23.*

Comprobatur hæc propositio, quia quoties in lite adest Ordinarius, ejus Fiscalis, aut alia persona certans de libertate beneficii, negans existentiam juris patronatus: principaliter agitur de ipso jure patronatus respiciente proprietatem: ut per plures, Augustin. Barbof. *ad Concil. Tridentin. sess. 23. de reformat. c. 9. sub num. 23.* Et tunc plena requiritur causę cognitio, cum principaliter agatur de ipso jure patronatus in via ordinaria, ut etiam latè probat Lotterius *de re benefic. lib. 2. qu. 23. n. 114. cum multis seqq.*

Merito igitur requiritur plena, & exuberans probatio existentie juris patronatus, nulla attemptata quasi possessione juris præsentandi: cum attendatur quod principaliter agitur, l. 1. ff. de authoritat. tutor. c. ad Audientiam, de prescriptionib. Tiraquell. in *tractat. cessante causa, limita. 22. in fin. Surd. conf. 67. num. 31.* Mangilius *de impu. qu. 21. n. 9.*

Tum etiam, quoniam respectu Ordinarii existentis in lite, & defendentis libertatem beneficii, non solum non prodest quælibet quasi possessio juris præsentandi inter illud prætendentes quæsitæ, verum etiam, nec in quolibet judicio possessorio summario, vel summarissimo mentionis (ubi aliàs sola insistencia de facto prodest; & admittitur quasi possessio) respectu tamen Ordinarii agentis de libertate, nulla prodest, nec admittitur quasi possessio, sed prorsus contemnitur, & excluditur; prout in terminis probant, post plures Doctores, & Rotę decisiones, Ludovic. Posthii *de manutent. obser. 32. num. 26. & num. 5. Vivian. de jure patronat. part. 2. lib. 3. cap. 2. num. 36.* Addition. ad Burat. *dec. 139. num. 17.* Cum contra eam, quia in ritibus antecedentibus inter ipsos compatronos solum tractantes de pertinentia juris patronatus, nulla potest dici quæsitæ quasi possessio, & sic contra Ordinarium, tanquam tertium, & beneficii libertatem, nihil profuit, nec considerantur, sed inter ipsos patronos dumtaxat, inter quos fuit quæsitæ, ut sæpe diximus, & signanter in *art. 4.*

Eadem distinctio facienda in sententiis latis in provisionibus, & præsentationibus beneficii admissis; nam si lata fuerit inter ipsos compatronos putativos contententes dumtaxat de pertinentia juris patronatus, & de quasi possessione juris præsentandi, & etiam si in ea Ordinarius declaraverit, & enuntiaverit, jus patronatus ad aliquem tanquam patronum pertinere, licet inter ipsos admittatur, non tamen præjudicat libertati beneficii, non controversæ, nec deductæ in illud judicium, quia res inter alios acta aliis nec præjudicat, nec nocet, ex *Rubric. C. res inter alios acta, cum vulgarib.* & est optima Rotę decis.

decif. 413. per tot. penes Farinac. in recent. part. 1. fol. 376. ubi post *Mohedanum* decif. 8. in fin. de sentent. & re judic. ita loquitur : Sententia approbatoria juris patronatus lata inter compaſſionos, invicem contententes de voce in ſuis præſentationibus ; non facit jus contra libertatem Eccleſiæ, cum tunc non agatur cum aliquo prædiſo tanquam de libero, &c.

10 Optima etiam decifio, Ioan. Baptiſta Coccini Decani 106. num. 8. illic : Nec atteſtatio Epifcopi in provisionibus aliquid operatur ; quia ut ex prædictis patet, conſtat de contrario, Felinus in c. quoniam Abbas, prope finem. de offic. delegati, Decius in l. edita, num. 86. C. de edendo, & in l. penult. n. 2. de institutionib. & ſubſtitutionib. & in c. 2. col. 3. n. 33. de reſcript. Creſcentius decif. 8. n. 5. de præbendis ; & ex prædictis ceſſant quæ dicuntur, de præſentationibus factis per duces : quia ex prædictis conſtat de non iure patronatus, &c. Mantica dec. 360. n. 4. ibi : Secundò ſententia eſt revocanda, quia adjudicat hoc beneficium, tanquam de jure patronatus, quod ex actis non probatur, & beneficium præſumitur eſſe liberum : Archidia. &c. eadem Rota penes Farinacium in poſthumis, tom. 2. dec. 276. num. 11. in hæc : Non obſtat tertium, & ultimum, de duabus declarationibus, nam prima Ordinarii Aretini non meretur allegari, cum Vicarius nihil affirmaverit ſed dubitative enuntiaverit jus patronatus ; ſententia verò Epifcopi Peſſulani, de qua ſupra, detegitur eſſe notorie injuſta, nec nocet Eccleſiæ, nec ſucceſſori : Verill. decif. 228. n. 4. part. 2. Rota in Romana Parochial. 30. Januarii 1600. coram Corduba, & in Pamplonenſi beneficii, 4. Junii 1614. coram Remoledo, maxime, quia non conſtat, ipſam fuiſſe latam habita cauſa cognitione, nec citato Fſcali Menſe Epifcopalis, Seraphinus dec. 1395. n. 7. & in diſt. Romana, coram Corduba, &c.

11 Comparatur ex Doctõribus, & Rotæ decifionibus adductis ſuprà art. 9. ex num. 13. affirmantibus confeſſionem Prælati atteſtantis aliquod beneficium eſſe juris patronatus, & ad aliquem pertinere, non præjudicare ſibi, nec Eccleſiæ libertati, quando non fuit emanata cum plena cauſæ cognitione juris patronatus, quod & ulterius apparebit.

12 Sed huic ſententiæ latæ inter contententes de pertinentia juris patronatus, & de ejus quaſi poſſeſſione enuntiati jus patronatus ad aliquem ex contententibus, multum deſertur ad probationem juris patronatus, inter ipſos, ſi ſit antiqua ultra centum annos ; cum aliter ſententiæ, & inſtrumenta non dicantur antiqua, in quibus enuntiatur jus patronatus ; ut ex aliis pluribus probant Peregrinus de fideicom. art. 43. num. 84. Marſcot. lib. 1. variar. reſolut. cap. 10. num. 6. Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 15. num. 32. & ſeqq. & part. 12. cap. 2. num. 284. 287. & 259. innumerales penè congeſſit Barboſ. in Paſtorali, allegat. 72. n. 32. tom. 2. Farinac. dec. 295. num. 6. & 7. part. 1. in recent. Franch. decif. 357. num. 3. Caſtillo controverſiar. tom. 6. cap. 123. n. 8. & 9. Genna de verbis enuntiativ. l. 2. cap. 1. num. 63. & 85. Lotterius de re beneficiari, l. 2. quaſt. III. num. 110. & III. Trentacinq. l. 1. variar. tit. de verbor. ſignif. reſolut. 2. n. 84. Riccius in praxi juris patronatus, reſolut. 157. num. 4. Capic. Galco. controverſiar. tom. 2. controverſ. 57. n. 32. Alſonſ. de Leon. de offic. catell. quaſt. 4. praxi 3. num. 161. Ferentill. ad Burat. dec. 172. n. 33. ubi ad longum

Oliver. Beltramin. ad Alex. Ludoviſ. dec. 3. num. 7. Noguero. alleg. 25. ex n. 258. & in allegat. 26. ex n. 319. ultra quos, plurimos alios congerit Pareia de inſtrumentor. editio. tit. 1. reſolut. 3. num. 82. fol. 66.

Ex iis centum annis deducendum eſt tempus litis, ac litium, qua, & quibus deducta fuit libertas capellanæ, & negata exiſtentia juris patronatus, Rota dec. 185. verſ. *Dempto tempore litis*, & decif. 188. n. 1. part. 1. divorſor. & apud Farinacium decif. 160. ſub num. 9. in recent. & penes Burat. dec. 278. n. 8. ubi Ferentill. in additionib. lit. A. & in addition. ad addition. III. num. 14. & in dec. 667. num. 12. Garc. de benef. part. 12. cap. 2. num. 267. Seraphin. dec. 76. num. 2. Noguero. allegat. 26. num. 320. Oliver. Beltramin. ad Alex. Ludoviſ. dec. 205. num. 6. & eadem decif. num. 4. & in decif. 435. n. 12. Farinac. 2. part. qu. 47. num. 116. præter quos, plurimos alios allegat Pareia de inſtrumentor. edit. tit. 1. reſolut. 3. §. 3. num. 83. tom. 1.

Sed horum nihil requiritur in hac lite, & antecedenti : non enim in ſententiis latis ad præſentationes antecellorum D. Joannæ Mariæ, legitur quod Ordinarius enuntiavit jus patronatus, ſed dumtaxat quaſi poſſeſſionem juris præſentandi ad illos pertinere declaravit, de qua ſolummodo contendebatur inter juris præſentantes.

Deinde quia etiã in dictis ſententiis fuiſſet enunciatum jus patronatus : adhuc nihil probarent, cum per multos annos non aſcendant ad centum, prout requiritur ; nec adhuc ad quadraginta annos prima ſententia pervenit ; fuit enim lata 31. Auguſti, anni 1579. ut ex nova lite apparet, fol. 66. deducto tempore litis, quo cœpit Fſcalis Dignitatis opponere de libertate capellanæ, 7. Februarii anni 1619. ut ex lite nova conſtat fol. 36. quæ controverſia deducta in utraque lite, uſque adhuc durat, & pendet, cujus tempus omnino totum deducendum erit, ex ſuprà dictis.

Sed quando prædictæ ſententiæ enuntiarent jus ipſum patronatus, & fuiſſent antiquæ, latæ ultra prædictos centum annos, ſolum attingerent inter ipſos compræſentantes, & prætendentes jus præſentandi ad iſtam capellaniam : non tamen officerent Ordinario, quominus valeat quandoque cumque controvertere jus ipſum patronatus ex ſuprà dictis, hoc articulo, & docto de non exiſtentia nihil ei obſeſt etiam immemorialis, prout ad longum maniſeſte remanet improbatum, art. 3. per totam, & in art. 11. & alibi paſſim per diſcuſſum hujus tractatus, & art. 10. ſuperius.

Ant verò ſententia lata fuit ab Ordinario ſuper exiſtentia ipſius juris patronatus cum plena cauſæ cognitione, citato, aliter comparente Fſcali Eccleſiaſtico, vel alia perſona defendente libertatem beneficii, ex actis, & plenis adhibitis probationibus utriuſque partis ; & tunc ſententia declarans exiſtentiam juris patronatus, & ad aliquem pertinere, translata in rem judicatam, facit jus quoad omnes, & præjudicat Dignitati, & beneficio, ita ut amplius in alia vacatione de exiſtentia juris patronatus opponi non poſſit ; ut per Rotam in recentior. penes Farinac. dec. 413. per totum, 1. part. fol. 26. & poſt plurimos Doctores, & Rotæ decifiones, præ cæteris comprobat Clarin. controverſ. forenſ. c. 57. num. 9. & 10. & etiam per plures Doctores. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 310. ex num. 89. tom. 2. Riccius de probat. jur. patron. reſolut. 145. n. 1. & per

- Gratian. & Carolin. Barbo. ad Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 9. sub num. 29. & de offic. & potest. Episcop. allegat. 72. n. 49. & ex pluribus Rotæ decisionibus observat Joann. Hieronym. Campanill. diversor. jur. Canonic. Rubric. 11. cap. 13. n. 224. ubi post Gratian. adducit declarationem S. Congregationis, quæ ita disponit: Censuit S. Congregatio, non posse patronum re-*
- 19 *pelli à sua quasipossessione presentandi, si adhibita causa cognitione super jure patronatus, Ordinarius presentatum à patrono admisisset, etiamsi post obitum ejusdem presentati de validitate juris patronatus iterum contigerit dubitari; secus autem si patronus presentatio absque causa cognitione admissa fuisset, &c. Videndi etiam sunt, quæ adducuntur supra, art. 4. ex n. 6.*
- 20 *Et ideo cum in vacatione antecedenti, & in hac comparuerit Fiscalis Dignitatis Abbatialis super libertate hujus capellanæ, negans existentiam juris patronatus: super qua plenissima fuit adhibita causæ cognitio inter utramque partem, & notoriè ex tenore instrumenti foundationis de non creatione, & ortu juris patronatus, & multo minus de patronatu gentilitio, & familiari, super quo jus suum fundabat D. Joanna Maria, & ejus antecessores; merito tunc in illo judicio, & in hoc presenti, succubere ex notorio defectu justitiæ; quoniam in hac materia, idem est constare de notoria injustitia ex instrumento*
- 21 *foundationis, cui nihil potest opponi, sicut ex confessione partis, vel re judicata, ut sæpe observavit Rota in Lucana jur. patronat. coram Danozero, post tractat. de manutent. dec. 3; 2. n. 4. & 6. & dec. 333. n. 2. & 3. & Rota recent. dec. 180. num. 1. & seqq. & per alias plures decisiones latins comprobat Ludov. Post. dist. tractat. de manutent. observat. 32. num. 8. Alii DD. & Rotæ decisiones ad idem adducuntur superius, in art. 6. num. 9.*
- 22 *Et huic instrumento foundationis tantum abest, quod aliquid possit opponi, imò nec poterit, cum fuerit presentatum in utroque judicio ab eadem D. Joanna Maria, & suis antecessoribus; & eo semper usi fuerunt, & usi sunt; quia producens instrumentum videtur sateri, & approbare omnia in eo contenta, etiam sibi contraria, quæ impugnare non potest latissimè Gaito de credit. c. 1. tit. 8. ex n. 2654. & ex n. 2643. & seqq. fol. mibi 1635.*

ARTICULUS XV.

Omnes causæ, ex quibus impeditur à jure alicui acquisitio quasi possessionis juris presentandi, vel acquisita destruitur, omnes eadem influunt in presentatum ab eo, ne institui possit.

Recensetur constitutio Synodalis Diocesis Compluti Regii ad eundem finem emanata.

SUMMARIUM.

- 1 *Quasipossessio juris presentandi ad beneficium præferitur in presentando, & ab presentatio præcisè fit institutio.*
- 2 *Jus presentati causatur, & derivatur à jure*
Salgad. de Libert. Benef. Tom. III.

quasi possessionis presentantis.

- 3 *Quasipossessionis presentantis defectus influit in presentatum ab eo, ne consequi possit institutio.*
- 4 *Causa sublata tollitur effectus. Causa secunda nihil prodest, nisi in quantum vim, & robur recipit à prima, ibidem.*
- 5 *Omne jus potentius est in causa, quam in causato.*
- 6 *Jus presentati ad beneficium procedens à causa, & radice infecta, nihil prodest potest.*
- 7 *Presentatus non potest plus juris consequi à presentante, quam iste habet.*
- 8 *Infectis primi juris, infecta censentur derivativa.*
- 9 *Resoluta jure dantis, resolvitur jus accipientis.*
- 10 *Quasi possessione presentantis quomodo destruita, presentato denegatur institutio.*
- 11 *Constituto de libertate beneficii qualibet presentatio quasipossessio annihilatur, & ex hoc defectu negatur institutio presentato.*
- 12 *Constituto de initio libertatis beneficii destruitur possessio presentantis.*
- 13 *Et propterea ob hunc defectum quasipossessionis presentantis denegatur institutio ejus presentato.*
- 14 *Quasipossessio presentantis quæ sita cum mala fide sicut non admittitur, pariter nec presentatus ab eo.*
- 15 *Quasipossessio presentantis semel interrupta sicut non prodest, ita ab eo presentato denegatur institutio.*
- 16 *Quasipossessio presentandi ad beneficium, ex causa confinguitur, & juris patronatus gentilitii defecta, cum sit juris patronatus hereditarii sicut non prodest presentanti, ita nec presentato.*
- 17 *Idem, & è converso.*
- 18 *Quasi possessio, per errorem adepti, & ex causa falsa respiciente ipsam rem, non acquiritur.*
- 19 *Defectus omnes quasi possessionis relativi in hoc articulo, concurrunt in presentante ad hanc appellanti.*
- 20 *Per necesse influunt in presentato, ne institui possit.*
- 21 *Ad hanc eundem finem emanavit constitutio Synodalis Diocesis Abbatie Compluti Regii.*
- 22 *Dicta constitutio Synodalis refertur ad literam ex qua constat, quod plures capellanæ sunt injustè usurpate.*
- 23 *Desidia Judicum Abbatialis Dignitatis occasionem præbuit potentibus, usurpandi jus presentandi, causa nullis assistente.*

QUASIPossessionem juris presentandi legitime quæsitam habens in beneficio, plane admittitur ad presentandum in ejusdem vacatione, ita ut ab eo presentatus præferatur cæteris presentantibus per alios compatronos, prætendentes præferre in eadem beneficii vacatione: nam cum inter ipsos sit ab aliquo acquisita possessio, eosdem excludere fas est, & per eum presentato præcisè danda est institutio beneficii, cuius jus causatur, & derivatur à jure quasipossessionis quæsitæ legitime ad eam habente, & illum presentante, ad text. cum materia, in cap. consultationibus, de jure patronatus, quem

exornant Noguer. alleg. 26. ex num. 37. & Posth. de manui. observ. 71. ex no. 50. cum multis seqq. & observ. 73. num. 1.

- 3 Si igitur quasi possessio presentantis illegitima fuerit, vel quia à jure impeditur illius acquisitio, vel acquisita ex aliquo juris defectu destruat, & non admittatur; necesse est, ut hic defectus quasi possessionis juris presentantis defectus in presentante inluat præcisè in presentatum per eum, ne admittatur, & ne consequi possit institutionem, nec titulum beneficii, cum jus suum, & spes dependeat, decivetur, & causetur à jure quasi possessione sui authoris presentantis, quæ detecta, & reperia inutili, & inefficaci, nullum effectum producere potest, quia causa sublata tollitur effectus, l. ruores, §. curatore, ff. de administrat. tutor. & causa cessante, cessat effectus, cap. cum cessante causa, de appellat. eum vulgaribus, & causa secunda nihil prodest, nisi quatenus vim & robor recipit à causa prima, l. pero, §. prædium, ff. de legat. 2. l. si quis demum, §. 1. ff. locuti, Aristot. lib. 2. physicorum, cap. 7. qu. 12. art. 2. Suid. conf. 480. num. 4.

- 5 Si enim omne jus potentius est in causa, quàm in causato, l. digna vox, C. de legib. Castren. conf. 129. volum. 1. nec potest plus juris esse in causato, quàm in causa cessante, Castillo controversiar. lib. 5. cap. 10; num. 14. præcisè est, ut deficiente, destructa, seu aliàs annihilata quasi possessione presentantis, à qua jus presentati causatur; jus presentati periret pereat, & cesset.

- 6 Jus enim istud presentati procedens à radice infecta nullum fructum producere potest, l. maximum vitium, C. de liberis præteritis, l. fin. C. de nuptiis, l. si viva matre, & in l. 3. C. de bonis maternis, Authent. de heredib. ab intestato veniunt, §. si igitur defunctis l. 2. vers. ex diversor. collatione 9. nec potest à presentante plus juris consequi presentatus, quàm ille habet, l. nemo plus, ff. de regul. jur.

- 8 Infecta igitur possessione presentantis, à qua jus presentati derivatur, & causatur; infecta etiam redditur presentatio, & jus presentati, quia infecta causa primitiva, infecta censetur derivativa, l. unica, C. qui pro sua jurisdic. judic. dare, darivè possint: ut per c. cum quid prohibetur, de reg. jur. dicit Tiberius Salustius in praxi audio. Camera l. 2. c. 17. n. 8. abunde Nos, de Regia prætel. p. 4. cap. 6. ex n. 34. cum multis seqq. quia resolutio jure dantis, resolvitur jus accipientis, l. lex vellegalis 41. ff. de pignorib. l. si ex duobus, §. 1. ff. de in diem adj. l. 1. c. 1.

- 10 Ex his juris fundamentis recte inferitur, ut quotiescumque quasi possessio presentantis ad beneficium non fuerit ei quæsitæ, vel à aliqua juris dispositione subvertatur, & non admittatur, patrem fortunam pati debeat presentatus ab eo, ne admittatur, & ut ei justè denegetur institutio; ut in iis terminis multi probant in variis casibus, & primus quando constat de initio libertatis beneficii; quasi possessio presentantis quantumcumque antiquissima contemnitur, & non admittitur, ut abunde probatur in art. 4. ab initio.

- 11 Et ex hac quasi possessionis annihilatione pariter inferitur ad non admissionem presentati, ut legitime denegetur ei institutio beneficii, ad quod fuit presentatus; ut in terminis declaravit S. Congregat. Cardinal. & pluries declarasse Rotam, ipsa testatur, in decis. 444. numer. 1. post tractat. Ludovi. Posth. de manui. & dicitur in

dist. artic. 4. n. 14. & 15.

Et quod quando constat de initio libertatis, dispositio text. in cap. consultation. de jure patronat. arcans fieri institutionem presentato per habentem quasi possessionem juris presentandi, non habeat locum; cum presentantis quasi possessio hoc in casu nihil prosit, ex Rotæ decis. & Doctorum autoritate probatum remanet, art. 3. n. 33. & 34. Pariter presentato à successore, qui nititur quasi possessione antecessorum (in quem non transferri, probatur supra, art. 5. à principio) similiter denegatur institutio ab defectum quasi possessionis presentantis aperte probatur, dist. art. 5. ex num. 8.

Inde oritur, quod cum quasi possessio presentandi, quæsitæ cum mala fide, nullo modo admittatur, ut in articulo 6. superius abunde probatur; similiter presentatus ex hoc defectu possessionis presentantis repellitur ab institutione, & admissione, ut ex aliis probatur in dist. art. 6. ex num. 5.

Eodem modo, quoties quasi possessio juris presentantis fuit semel interrupta per unam, & ultimam collationem Ordinarii, non admittitur quasi possessor ad presentandum, & ab eo presentatus excluditur, & justè denegatur institutio ex defectu quasi possessionis sui authoris; quod omne probatur in art. 7. à principio.

Ex hoc fundamentali, & incommutabili principio fuit, quasi possessionem juris presentandi, per plurimos annos quæsitam, ad beneficium ex causa consanguinitatis habitum, & reputatum esse jus patronatus gentilitii, postquam postmodum constituit esse juris patronatus hereditarii ex tenore instrumenti foundationis, esse contemendam, & ab ultimo possessore presentatum fuisse exclusum, & denegandam institutionem; pluries determinasse Rotam probavimus ex tribus decisionibus supra artic. 4. ex num. 8. cum seqq.

Et è converso, quasi possessio juris presentandi quæsitæ ab aliquo ad beneficium juris patronatus gentilitii, ex qualitate hereditarii, postquam ex foundatione constat esse gentilitium, contemnitur, & nullo modo suffragatur possidenti, nec per eum presentato defectu quasi possessionis sui authoris; à quo jus suum causatur, ex Doctoribus, & Rotæ decisionibus, probatur superius dist. art. 11. ex num. 13. & seqq.

Inferitur etiam ad quasi possessionem quæsitam ad beneficium qualificatam, & sub ejus qualitate supposita per errorem, & causam falsam, respicientem ipsum beneficium, ut nullo modo adquiratur sic possidenti, & per consequens defectum hujusmodi quasi possessionis influere in presentatum ab eo, ut excludatur, & ne ei fiat institutio, postquam apparuerit defectus qualitatibus beneficii, atterisve rei tanquam qualificatæ; ad latissime comprobata supra dist. artic. 11. numer. 15. usque ad finem, & in artic. 12. per totum.

Cum igitur omnes isti defectus, ex numer. 10. considerati simul concurrant, & reperiantur in 19 quasi possessione D. Joannæ Mariæ, prout singulos adnotavimus, & veraciter applicavimus hujusmodi quasi possessioni ejusdem, in ipsimet locis adductis, ex dist. n. 10. pariter, & per necesse in 20 fluunt in presentatum ab ea; cujus jus causatur, & immediate derivatur à quasi possessione presentantis, quæ quoquo modo sublata, & à juris dispositione exclusâ, & non misâ, institutio

prorsus denegatur præsentato, ex abundè comprobatis à principio hujus art. 15. Quapropter in hac lite, & in lite antecedenti, iustissime lata fuerunt sententiæ excludentes qualipossessionem, multipliciter vitiosam, & infectam, D. Joannæ Mariæ, & ab ea præsentati exclusi ab institutione Capellaniæ, de qua agitur, quorum injustitia notorie patet ex actis processus, ut in singulis suis locis, & articulis, adnotavimus concludenter.

- 21 Ad hunc eundem finem emanavit Constitutio Synodalis hujus Abbatiz Compluti Regii, qua admonemur, plurimas Capellanas esse in hac Diocesi usurpatas sub suppositione juris patronatus, quo carent; quod in vacationibus perpetram probant usurpantes, nec ad illos pertinere jus præsentandi in damnum juris Abbatialis, ad quod spectat libera earum collatio exhortans Judices Ecclesiasticos ad vigilantiam, ut in casum occurrentia citetur Fiscalis Ecclesiasticus, ut se opponat præsentationibus hujusmodi, & jus Dignitatis Abbatialis, & libertatem Capellaniarum in judicium deducat; ne incautè, & absque defensione fiat præsentatis nequam institutio; confitto de præsentantium iniqua, & contra juris dispositionem qualipossessione de facto quæsitæ & de defectu juris patronatus, ut clariùs per contradictionem usurpatio appareat ista est constitutio 1. iii. 7. de institution. & jure patrona. ita per hæc verba disponens.

Constitutio Synodalis.

- 22 **E**N las Iglesias de esta nuestra Abadía ay muchas Capellánias fundadas, y de muchas de ellas non parecen fundaciones, ni los que pretenden ser patronos lo pruevan, como devieran, y con las calidades, y requisitos que el santo Concilio de Trento dispone: y ay en esto mucha confusión, y á vezes recibe gravio, y per suyo el derecho del Prelado en las provisiones destas Capellánias, y algunos estan intrusos en los patronatos.

Por tanto, S. S. A. ordenamos, y mandamos, que acerca desto, y provar los derechos de patronato, se observe, y guarde lo que dispone el dicho santo Concilio.

T nuestros luezes en las causas, y pleytas de patronatos esten en esto muy advertidos y todas las vezes que se ofreciere el caso, manden dar traslado a nuestro Fiscal, para que alegue, y pida lo que convenga al derecho de nuestra Dignidad, se baga justicia.

Bene agnoverunt Antistites nostri usurpationem potentium, se ingerentium in jus præsentandi ad plures Capellanas hujus Diocesis, in eis deficiente jure patronatus, cum à sua origine absque eo fuerint erectæ, & ex suppositione ejus existentia, ad illarum præsentationem inhærentes, & præsentantes ex causa confanguinitatis, & proximitatis fundatori, nullo existente jure patronatus in erectione Capellaniarum vel illud supponentes, ad illud præsentant tanquam gentilitium.

- 23 Sed desidia judicantium, vel ignorantia principiorum juris ad resistendum, & contendendum libertatem Capellaniarum, vel amore, vel timore potentium usurpantium, istis præbuit occasionem usurpandi jus præsentandi injustè; Pueri petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Cum igitur, Nos experientia

Salgad. de Libert. Benef. Tom. III.

docti, & agnoscentes hanc ruinam, curavimus recto tramite recuperare libertatem Capellaniarum, & finem usurpationibus imponere pro auctoritate & jure simul Dignitatis, non parcentes labori; has elucubrationes scripsimus, regulas juris firmissimas apponendo, ut deinceps cognoscantur causæ, ex quibus destruantur qualipossessiones juris præsentandi, & delegatur jus patronatos, an fuerit vel non, creatum in foundatione Capellaniarum; & an sit hæreditarium, vel gentilitium & an possit hæreditarium, ut gentilitium qualipossideri; vel gentilitium tanquam hæreditarium etiam per multos annos; Speramus igitur, hunc tractatum admodum utilem Prælati Ecclesiasticis, & judicibus utriusque fori futurum.

ARTICULUS XVI.

De inanibus tramitibus, quibus usus est adversarius, abutendo salubri recursum violentiæ.

Violentiæ decreto, & provisione regia inde emanata, semel intimata, & per Senatum iustis de causis denegato complemento, si pars iterum utatur absque ejusdem Senatus novo decreto, reus erit pœnæ ob temeritatem.

Super appellatione postmodum resoluta, aut renuntiata, seu aliàs nulliter interposita, recursus ad regem per viam violentiæ cedere non potest.

SUMMARIUM.

- 1 Libertas Capellania ex instrumento foundationis probatur.
- 2 Quasi possessio præsentandi nihil prodest præsentanti, nec præsentato, contra Ordinarium contendentem pro libertate Capellaniæ, ibidem.
- 3 Consuetudine exequendi sententias existente, executio, & immissio iusta est.
- 4 Fingens diversam sententiam, mutando ejus substantiam, decipit Senatum Regium, & num. 4.
- 5 Sententia qua non convenit actis, nec ex eis justificatur, nulla est ipso jure, & n. 6.
- 6 Sententia lata ex falsa causa, qua ex actis detegitur, nulla est ipso jure.
- 7 A sententia nulla [etiam lata in quolibet judicio privilegiato] appellatio causam utrumque efficitur, & attentata.
- 8 Consuetudo exequendi sententias non procedit in sententiis nullis, sed tantum in validis.
- 9 Decretum violentiæ, quod non convenit actis processibus, non obtemperatur.
- 10 Nec secunda jussio conceditur in Senatu videns diversi aem factorum.
- 11 Pars, que provisione regia semel à Senatu abolita graviter delinquit.
- 12 Sententia per desertionem ob non factam diligentiā in prosecutione appellationis transit in rem judicatam, & n. 14. & 15.
- 13 Appellatio uti nulla resoluitur, si appellans intra decem dies non declarat judicem, ad quem appellat.

16. *Appellatio friuola est, confitio de notoria iniustitia appellantis, & n.17.*
18. *Consuetudo exequendi sententias in provisione Capellania non causat attentata.*
19. *Appellatione deficiente, aut quomodolibet resoluta, cessat recursus ad Regem.*
20. *Quando lex unam supponit, & aliud disponit, non potest verificari dispositio, nisi prius verificetur suppositio.*
21. *Delatio supponit appellationis legitimam existentiam qua deficiente deficit subiectum, super quo cadere possit.*
22. *Appellatio deserta ob non factam diligentiam in ejus prosecutione resolvitur.*
23. *Et sententia transit in rem judicatam.*
24. *Terminus ad sibi aliquid faciendum impositum qui non servat, suo jure renuntiare intelligitur.*
25. *Qualitas, & legitimitas appellationis constare debet Senatui ex actorum inspectione.*
26. *A sententia declarata deserta appellatio non causat attentata.*
27. *Appellationi nulle, aut informiter interposita iudex n. n. deferens vim nullam facit.*
28. *Rescripta emanata à superioribus super appellatione, que non stat, vel fuit tacite, vel expresse resoluta, nihil operantur.*
29. *Violentia causa cessante, cessat recursus ad Regem.*
30. *Executio pendente appellatione, nulla, & attentata, convalescit subsequuta appellationis defensione, ac si ab initio interposita non fuisset.*
31. *Appellatione deficiente deficit attentatum, quia quod nullum est, nullum producit effectum.*
32. *Sententia translata in rem judicatam, non curatur de attentatis.*
33. *Due mirabiles decisiones ad idem recensentur ad litteram, & n. 34. & 35.*
36. *In executione sententia translata in rem judicatam ob defectionem servantur quatuor termini ad docendum de diligentia gestis in prosecutione appellationis.*
37. *Multi sunt in jure casus, in quibus non servantur dicti termini.*
38. *Iudex certus ex inspectione actorum nullam factam fuisse diligentiam in prosecutione appellationis, non tenetur servare solitos terminos.*
37. *Celebris ad idem refertur Rota decisio literaliter.*
40. *Tunc precipue constare dicitur notorie de non persecutione appellationis quando ex actis non apparet, fuisse petitos apostolos.*
41. *Sententia si aliqua juris dispositione potest exequi appellatione pendente, hac postea deserta termini non servantur, & n. 42.*
43. *Quatuor termini dumtaxat servantur, quando agitur de exequenda sententia que ob defectionem transiit in judicatum, secus quando agitur de delatanda defensione, & transitu in judicatum.*
44. *Quando ex actis processus notorie constat de defectione appellationis, non curatur de male gesto processu, nec ejus defectibus.*
45. *Frustra expellatur id, cujus eventus nullius est effectus.*
46. *Recursu ad Regem pendente non currunt termini fatales, & n. 47. & 48.*
49. *Terminus appositus rei, tunc suspenditur, quando super ipsa re movetur controversia.*

50. *Articulus motus super re [cui est oppositus terminus] tunc illum suspendit, quando est probabilis, non calumniosus, & n. 51.*
52. *Terminus oblatas ab impedimento, suppletur, quantum absulit impedimentum, & non amplius.*
53. *Impedimentum recursus ad regem quantum fuerit, & duraverit, facillime ex actorum inspectione probatur.*
54. *Confitio Senatui ex actorum inspectione de rescriptione appellationis, nihil super ejus delatione decernere potest, cum fuerit resoluta, & annullata.*
55. *Recursu ad regem pendente, gressu per iudicem Ecclesiasticum non subjiciuntur vitio nullitatis, vel attentati, & n. 56. & 57.*
58. *Absentia defensionis, & transitus in rem judicatam, appellatio caret suspensivo effectu.*

VT nihil intactum in progressu hujus litis relinquamus, quedam adnotanda erunt, que extra ordinem, & cursum legitimum recursus ad regem per viam violentiæ acciderunt, referre non desinam, ut modus, quo illis occurrere sit necesse, agnoscat, supposita igitur specie litis, de qua supra art. 1. ex n. 5. & seqq. lata fuit sententia diffinitiva, ex qua fuit exclusa D. Joan. à jure præsentandi ad hanc Capellaniam, & absolute applicatum jus liberæ collationis Ordinario. Quam justa fuerit hæc sententia, nolumus qui perlegerit articulos in hoc tractatu descriptos, ex art. 3. & 6. usque ad 15. ignorabit, ex iis enim manifestè apparet, nec umbram justitiæ assistere præsentanti, nec per eam præsentato, ut admitti possit ad institutionem, plusquam notoriè constat, nullum creatum fuisse jus patronatus ab origine foundationis hujus Capellanig; sed potius erecta in sua libertate, ut ex instrumento foundationis monstravit Fiscalis Ecclesiasticus; monstravit etiam per varia juris fundamenta inevitabilia, præsentantem nullam potuisse acquirere quasi possessionem juris præsentanti, sed adquisitam (etiam data existentia juris patronatus) prorsus destructam, & contemnendam manere, & ad nihilum prodesse contra Ordinarium existentem in lite pro libertate Capellanig.

Ab hac iustissima sententia appellavit præsentatus. Iudex appellatione non obstante, executioni mandavit, immittendo in possessionem Capellanig; provisum ab Ordinario, motus notoria, & constante consuetudine vigente ab immemoriali exequendi sententias super provisione Capellaniarum, appellatione non obstante; prout ad longam ostensa fuit superius, art. 1. & 2. quæ sine ullo scrupulo transit.

Pars appellans ab hac sententia usa fuit recursu violentiæ, ut suæ appellationi deferri, & reponi Senatus decerneret, sed timens consuetudinis constantiam exequendi similes sententias [cui merito per Regium Senatum deferretur, ut in dict. art. 1. ex n. 8. cum seqq.] confugit appellans ad extraordinarium modum, fingendo diversam, & contrariam determinationem sententiæ, asseverans, illam fuisse latam super articulo devolutionis [cum absolute fuerit lata pro libertate Capellanig; esseque liberæ collationis] ut consequi posset decretum violentiæ.

Quod facile consequi posset, si ejus relatio foret vera, etiam non obstante consuetudine, & ad qualificandam suam malitiam [colludentem etiam Agente

Agente Dignitatis) decipiendo Senatam Regium, monstravit aliam sententiam, in illa vacante laram jure devolutionis, fingens illam latam in hac vacatione, à qua appellasse supponebat.

5 Qua sinistra relatione supposita, Senatus deceptus declaravit, vim facere judicem deferendo appellationi ab illa sententia, decrevitque ut deferat, & reponat. Nam si ex facto jus oritur, pariter ex modica facti mutatione jus variatur totum; cujus decretum iustissimum fuit, si enim sententia lata foret ex causa devolutionis [prout finge-
6 batur] foret nulla ipso jure, tum quia extra acta processus ferebatur, in quibus nec vestigium ali- quod reperitur, ex quo causari potuisset devolu-
tio de qua nec actum, nec ullum verbum tracta-
tum fuit, ideo sententia, quæ non convenit actis processus, nec ex iis justificari potest, nulla est ip-
so jure, & notoriè injusta. *Paril. conf. 54. num. 2. l. 4. Cæsar. de Graf. dec. 2. de solutionib. Gabr. conf. 28. nu. 6. lib. 1. Grassi. decis. 13 in fine de sentent. & re judi-
cat. Rota dec. 689. n. 2. part. 1. in recent. & dec. 659. n. 16. part. 2. in recentior. Rota ut per Mar-
chesan. de commiss. tom. 1. fol. 22. Seraphin. decis. 1261. num. 5. Alexand. Ludovis. decis. 1. n. 4. quæ
7 aliam decisionem allegat, & plurimos ad hoc cum-
ulavit Oliver. Beltramin. in annotationib. ad
Alexand. Ludovis. dist. dec. 1. n. 5. 6. 7. & 8. omnino
videndus.*

7 Deinde quia si lata foret ex causa devolutionis, cum falsa esset, & uti falsa apparet ex actis, pariter nulla foret evidenter, nam sententia lata ex fal-
sa causa, quæ ex actis detegitur falsa, nulla est ip-
so jure, Felinus in cap. inter ceteras, num. 5. de
re judicat. Aimon. Crave. conf. 134. in fin. Rota
dec. 27. de re judicat. in antiq. Alexand. Ludovis.
dec. 2. numer. 5. & 4. & per Bart. Abbat. Felin.
Contard. Sord. conf. 492. num. 4. & conf. 597.
numer. 9. lib. 4. tenet Sigismund. Scac. de sentent.
& re judic. gloss. 14. q. 32. n. 45.

8 Ex quo sequebatur; quod à sententia nulla
(etiam lata in casu, quo aliàs appellatio non ad-
mittitur) iusta est appellatio, & legitima quoad
utrumque effectum, producens attentatam, ad
latissimè per Nos scripta in commentariis nostris,
de Regia protecl. 3. part. c. 9. à princ. & per to-
tum, in exornationem l. 4. §. condemnatum ff. de
re judic.

9 In tantum, ut huic legitimæ appellationi resi-
tere non poterat constans consuetudo Tribunalis
Abbatialis, non admittentis appellationem sus-
pensivam à sententiis latis super provisione capel-
laniarum, cum locum habeat in sententiis validis,
rite, & rectè latis, non in sententiis nullis, quarum
executio à jure negatur, prout ad longum com-
probatur remanet superius art. 2. ex num. 20. cum
segg. & usque ad finem.

10 Iustè igitur inde emanavit decretum violenti-
æ, ut iudex deferat appellationi: interposita à
sententia devolutionis lata; quo decreto inserto
sub hac relatione, & suppositione expressa expe-
dita fuit provisio Regia, ut huic appellationi iudex
deferret, qua intimata, actis visis, & parte citata,
ex illis cum non appareret, nec à parte monstra-
retur talis sententia devolutionis, nec ab ea appel-
latio aliqua, quâ verificari, & adaptari possit de-
cretum violentiæ ad eam restrictum, ita responsum
fuit provisioni Regiæ; conquesta fuit pars in Se-
nato potens secundam provisionem, dictam sa-
brecarta, ut iudex primæ obtemperaret, addu-
ctis ad hoc in Senatam Regium actis, ex illis

recognoscentem iustam responsonem judicis Eccle-
siastici; iustè denegavit complementum sui de-
creti, & provisionis, & non esse locum secun-
dæ provisioni, cujus determinatio transivit in rem
judicatam.

Postmodum post longum tempus pars ipsa mo-
tu proprio, & absque novo Senatus Regii inter-
ventu, aut decreto, iterum temerè utendo dic-
ta prima provisio violentiæ, sic per Senatam
Regium rectè revocata, & annihilata: comparuit
coram iudice Ecclesiastico, illam intimavit, pe-
tendo ejus complementum, & quod iudex defe-
rat, & reponat, prout in illa continebatur. Cui in-
ique prætensionem Fiscalis Ecclesiasticus se opposuit,
allegans temeritatem utentis præfata provisione
revocata, in dedecus Regii Tribunalis, & judi-
cia Ecclesiastici, & petens pro calumnia, graviter
multari. Protervia doctus adversarius iterum re-
currit ad Senatam Regiam, simpliciter allegans,
omissa prædictorum relatione, conqueritur de
iudice Ecclesiastico nolente obtemperare provi-
sioni Regiæ sibi mandanti deferre, & reponere,
adductis iterum actis consilio ex eis de falsa, &
sinistra relatione partis conquerentis, non ve-
nire in statu causam decrevit. Comparuit adver-
sarius coram iudice Ecclesiastico, petens comple-
mentum dictæ primæ provisionis abolitæ, & sic
declarare debere.

Interim Fiscalis Ecclesiasticus introduxit articu-
lum admodum ad causam principalem utilem, &
substantialem; nempe declarandam esse senten-
tiam in causa principali latam transisse in rem
judicatam, eo quod pars ab ea appellans nullam
in prosecutione suæ appellationis ab ea inter-
positæ fecisset diligentiam, nec in Tribunali in-
ferioris petendo Apostolos, nec in Tribunali su-
terioris, nec etiam in Senatu Regio, sed omni
negligentia ipse per duos annos deserta mansisset ap-
pellatio, & sic nulla, & resoluta, ac si initio inter-
posita non fuisset.

Ac insuper ex alio capite etiam opposuit Fis-
calis, nullam, & resolutam mansisse præfata ap-
pellationem eo quod pars appellans intra ter-
minum decem dierum ad appellandum non de-
claravit iudicem, ad quem & coram quo signan-
ter volebat illam prosequi, cum multi superiores
adessent ad quos possit appellari ab hac Dignitate
Abbatiali, ut ex actis hoc probatur.

Intimata parti hac articuli petitione, & intro-
ductione Fiscalis Ecclesiastici, ut appellans dili-
gentias in prosecutionem suæ appellationis osten-
deret nihil allegavit fecisse, sed sibi non cucurrisse
terminum fatalem, eo quod impeditus fuerat, per
recursum ad Regem, taciè consentens, ad nullas
diligentias teneri, ob iustum hoc impedimentum, &
eo durante.

Conclusis his duobus articulis, declaravit ju-
dex, sententiam transisse in rem judicatam, & deberi
executioni mandari: in secundo autem articulo
tangente complementum primæ provisionis vio-
lentiæ per Senatam Regium abolitæ, multavit
partem, ea utentem, ob temeritatem, & calum-
niam, (& ob contemptum, & irreverentiam de-
creti Regii Senatus translati in rem judicatam in
viginti millia marabitorum applicata operibus
piis. Intimata hac sententia, à re judicata appel-
lavit, à condemnatione, & multa non appel-
lavit; & fuit declarata transisse in rem judicatam.

Sua insuper solita protervia ducta pars iterum
& tertio recurrit ac Senatam Regium, & facta
d 4 omnium

omnium prædictorum relatione, conqueritur de iudice, nolle scilicet illum complete provisionem Regiam illam primam abolitam & ut sibi concedatur secunda iussio, hoc est *Sobreccaria*, ut iudex ejus virtute deferat, & reponat, prout in ea continebatur. Adductis ad Senatum Regiam iterum actis, extra ordinem, & per modum insolitum, declaravit Senatus, non venire per ordinem eo quod non fuit modus cognitus, quo illud primum decretum violentiæ restrictum sententiæ revolutionis, & ab ea appellatione applicari possit sententiæ latae, & ejus appellationi.

16. Destituta jam pars suis ineptis remediis, confugit ad illam appellationem à sententia lata per Provisorum, qua absolute applicaverat jus conferendi hanc capellaniam Abbatiali Dignitati, petens à Senatu illi deferendum, & fore reponendam executionem illius sententiæ factam per iudicem sua appellatione pendente.

17. Sed hæc vana parvis admodum protervæ prætentio variis destruitur fundamentis; & primum sit, ejus notoria injustitia, quæ ex actis processus, & ex iis, quæ abundanter monstravimus, ex *art. 3. usque ad decimum quintum* inclusivè, manifestè apparet, nullum sibi, nec eum præsentanti, jus in possessione, nec in proprietate competere, sed potius variis ex causis utrique resistere absque humana aliqua defensione, umbra, aut subterfugio: nam cum ista appellatio notoriè, & manifestè careat omni juris fomento, & quocumque vadat, nequeat effectum aliquem sortiri, quia cum sua notoria injustitia vadit vestita, ideo notoriè frivola judicatur, cui nec jus desert, nec est à iudice deferendum, ad latissime per Nos tradita in *tract. de Regia protect. 3. part. cap. 6. ex num. 35. cum multis seqq.*

18. Secundum sit; consuetudo immemorialis vigens in Tribunali Abbatiali Compluti Regi exequendi sententias latas super Capellaniarum provisione, non obstante appellatione, de qua, omnibus juris modis comprobata scripta remanet in *primo, & secundo art. hujus tractat.* ubi inanibus contradictionibus oppositis prorsus destructis, responsum præbimus accuratè: qua igitur consuetudine stante, omnibus Tribunalibus præcisè servanda, nullam vim facere iudicem Ecclesiasticum exequentem suas sententias in provisione Capellaniarum latas, declarandum esse à Senatu Regio, altius offendimus in *art. 1. ex n. 7. usque ad finem*: quapropter adversarius appellans exclusus reperitur à decreto violentiæ obtinendo à Senatu Regio.

19. Tertium & prorsus inevitabile, sit defectus appellationis, qua quoquomodo deficientie, cessat omnino recursus ad Regem per hanc viam violentiæ, qui solummodo destinatus est ad declarandam violentiam, & tollendam ob denegatam delationem appellationi justæ & legitime, interpositæ, & existentis, juxta magistralem dispositionem, l. 36. tit. 5. l. 2. *Recopilat.* ibi: *Nos pertenecen alcazar las fuerças que los Jueces Ecclesiasticos hazen en las causas de que conocen, no otorgando las apelaciones, que dellas legitimamente son interpuestas,* &c. Igitur legitima appellatio debet adesse, ut delationem consequi valeat, quia quando lex unum supponit, & illud disponit, non potest verificari dispositio, nisi prius verificetur suppositio, *Surdus conf. 150. n. 38. & conf. 430. n. 17. Cephalus conf. 90. n. 51. Roland. à Valle, de lucro dotis, quest. 21. n. 17. & conf. 10. n. 14. l. 4. Sessè decisi. 160. n. 24.*

Beccius conf. 53. num. 7. Delatio namque supponit appellationis legitimæ existentiam, quæ si non stat, vel aliquo accidenti, & juris dispositione resolvatur, deficit subiectum, super quo cadere possit delatio, cum non entis, nullæ sint qualitates, nec qualitas possit esse sine subiecto.

Ex inspectione itaque actorum constabit Senatui Regio notorius, & evidens defectus appellationis, cum interposita à diffinitiva, fuerit resoluta juris dispositione, transacto anno fatali, nulla facta per appellantem interim diligentia in prosecutionem suæ appellationis, nec coram iudice inferiori, petendo apostolos, & testimonium appellationis ad se præsentandum coram superiori: nec aliter coram isto comparuit, nec partem appellatam citavit ad aliquid agendum attingens prosecutionem, nec per duos fere annos usus fuit sua appellatione præfata in Tribunali Regio usque modo, quo jam deserta, & resoluta reperitur, ob transitum duorum annorum à tempore appellationis usque ad sententiam, qua declarata fuit appellatio deserta, & diffinitivam transisse in rem judicatam, ad cuius declarationem cum fuisset citatus appellans, ut ostenderet diligentias ab eo factas in prosecutionem suæ appellationis, nullam ostendit, sed imo potius ad nullam faciendam esse adstrictum, durante recurso ad Regem [de quo inferius latius agendum erit, ex *num. 46.*] allegavit.

Quo supposito ex ipsismet actis patenter apparet, appellationem interpositam fuisse resolutam, & sententiam transisse in rem judicatam, juxta dispositionem text. in *capit. cum sit Romana 5. de appellationib. l. 6.* ibi: *Intra quod si is, qui appellaverat, causam appellationis non fuerit prosecutus, tenebit sententia, si post sententiam appellaverit, & à causâ sua cecidisse videtur, nec amplius super ipso negotio audiat appellans* text. in *cap. personar. 4. in ordine, de appellat.* ibi: *Ex tunc iudicio suo super iis, quæ in questione venturæ sine contradictione aliqua stare, compellat: text. in l. quoniam nonnulli, ibi: Placuit, ut si intra dies solemnitatibus præstitutos ad faciendâ, hac appellatoris cura defuerit, deserta ab eo provocatio existimetur, moxque debitum exigatur, C. de appellat. text. in l. fin. §. illud, ibi: Et sententiam contra eum latam in suo robore durare, & ad effectum perducatur, tanquam si ab initio minimè fuerit provocatum, &c. C. de temporibus appellatio. quæ jura, & alia accuratè exornavimus, in *tractat. de Regia protect. 3. part. cap. 18. ex num. 88. cum multis seqq.* ad quod vide, celebres & magistrales Rotæ decisiones ad litteram adductas infra, ex *numer. 3.* certum est enim, ut qui terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum, labi permittit, suo juri renuntiare intelligatur; *Cephalus conf. 201. n. 4. lib. 2. & conf. 202. n. 18. eodem l. Veltius in praxi Rom. Curia, l. 8. c. 4. n. 21. adnot. ad Argidum, num. 108. Casador. dec. 4. num. 3. de dilationibus.**

Constito igitur Senatui de evidenti defectu appellationis semel juris dispositione resolutæ, & ad nihilum redactæ ex inspectione auctorum, juxta determinationem d. l. 36. tit. 5. l. 1. *Recopilat.* quæ ad hunc effectum agnoscendi qualitatem, & existentiam appellationis, acta processus ad se perducere jubet, ibi: *T si el Juez Ecclesiastico no la otorgare, mandem traer à las dichas nuestras Audiencias el proceso Ecclesiastico originalmente, el qual traído sin dilacion lo vean; y si por el les constare,*

constare, quæ la apelacion esta legitimamente in-
puesta, quando la fuerza, porvean que el tal fue-
la oiergue, &c. quo casu cum non reperitur, nec
substitat appellatio, Senatus aditus per hanc
viam violentiæ præcisè declarabit, nullam
violentiam adesse, & causam remittendam Judi-
ci Ecclesiastico, cum deficiat principale, &
essentiale fundamentum, hanc causam introdu-
cendi in Senatum Regium.

26 Quod & fortius cum majori ratione procedit,
quando jam Senatui apparet, iudicis Ecclesi-
astici determinatio ritè facta super eodem arti-
culo desertionis, & translationis sententiæ in rem
judicatam, cui standum est præcisè, interim dum
per tres sententias conformes non fuerit re-
vocata per Iudices Ecclesiasticos, cum prædic-
tæ sententiæ desertionis, & translationis in rem
judicatam effectus non possit suspendi per ap-
pellationem ab ea interpositam, qua non obsta-
re, executioni mandari, abunde probatum, & fun-
datum extat in nostris commentariis de Regia
proceß. 3. cap. 18. à num. 85. cum multis seqq. per
plurima jura, & fundamenta.

27 Urget insuper, quoniam appellationi nullæ,
aut informiter interpositæ iudex non defe-
rens vim nullam facit, & ita determinat Senatus
aditus per viam violentiæ, permittens sententiæ
executionem, ex copiose resolutis per Nos in tractat.
de Regia proceß. 3. part. cap. 9. num. 106. cum
multis seqq. Ergo fortius, ubi appellatio iuri-
s dispositione resoluta, & annihilata reperit-
tur, quæ nullum juris effectum producere potest
ultra sententiæ executionem actualem.

28 Ideoque nullum decretum violentiæ, nullaque
provisio Regia emanata super hac appellatione re-
soluta potest aliquem sortiri effectum, quin semper
possit satisfieri & responderi, nullam existere ap-
pellationem, cui possit deferri: cum certum sit
de jure, omnia rescripta emanata à superiori-
bus, super appellatione, quæ non stat, aut
quæ fuit tacite, vel expresse resoluta, aut renuntia-
ta, nihil operari, nec effectum sortiri posse, ut in
iis terminis, & in aliis variis, & similibus ca-
libus abundè scriptum in nostris commentariis, de
supplicat. ad sanctiss. 2. part. cap. 5. §. 1. ex nu. 31.
cum seqq. & melius, ex num. 56. ubi plures Do-
ctores in terminis: & similiter, 2. part. cap. 9. ex
num. 41. & 2. part. cap. 10. nu. 109. & num. 96.

29 recursus cessat, cessante violentiæ causa ob con-
sensum partis, Nos in eodem tractat. 1. part. cap.
13. num. 61.

30 Sed denique, ut sciatur quanta sit vis, virtus,
& efficacia desertæ appellationis, illud scitu, &
admiratione dignum adnotandum erit, quod si
appellatio in se legitima à principio fuerit interpo-
sita, ita ut ea pendente, executio sententiæ causet
attentatam, revocationi, & repositioni subiecta;
si postmodum superveniat ipsius appellationis de-
sertio ob negligentiam appellantis, transitum an-
ni fatalis, taliter appellatio ipsa amittit vires, &
effectum suspendendi executionem sententiæ, ut
executio ipsa, quæ à principio, & ante deser-
tionem causavit attentatum, postea vitio atten-
tati purgato, & deleta per desertionem ipsam,
convalescit, & firma manet, ac si à principio de
jure permissa fuisset, vel appellatio nulla fuisset
interposita; ex iuribus adductis, supra, ex num.

31 23. nam appellatione deficiente, deficit etiam
attentatum, quia quod nullum est, nullum pro-
ducit effectum, juxta juris regulam, l. 4. §. con-

demnatum ff. de re judic. l. non paravit. §. non qua-
vis, ff. de honor. poss. contra tabul. l. 2. ff. de autori-
tat. tutor. l. si aut nullum, C. de legitim. heredib. cap.
quod nullum, regul. jur. in 6. & quia cum per de 32
desertionem appellationis, sententia transierit ipso
jure in rem judicatam, hac stante, non curatur de
attentato præcedente.

Hanc mirabilem doctrinam juris fundamentis, 33
& plurimorum Doctorum exortatione pluries
in iis terminis canonizavit Rota Romana in
pluribus decisionibus, ut videre est in una capel-
lania, decis. 492. penes Firinac. in recentiorib.
2. part. fol. mibi 541. quæ à principio ita ait:
Licet possessio capellania capta per Petrum penden-
te termino ad appellandum à sententia Ordinarii
Palentini ad ejus favorem lata, subsecuta Andrea
ejus adversarii legitima appellatione fuerit attentata
& non solum, de appellat. in 6. & ibi glossa, &
privilegio attentatorum revocanda, Francus, ibi,
num. 6. Seraphinus decis. 1583. num. 1. tamen
contrarium concluderunt Domini in presenti causa,
&c. executio enim facta pendente appellatione, illa
deserta, convalescit, quando executio est directæ
beneficii controversi possessionis adeptio, sublata enim
appellatione, tollitur suspensio iudicati jam indi-
c. & executio firma manet; & licet malè facta sit,
non revocatur, cum de novo fieri deberet; & firma-
to principali, videlicet sententia, firmatur accesso-
rium, quod est ipsa executio post Joannem Mona-
chum, quem refert Joannes Andreas, & utrumque
Francus in cap. licet, num. 4. vers. Quid autem de
sententia excommunicationis in sexto. Ancharan. in
capit. non solum, num. 7. de appellationib. §. Milis,
verbo, executio facta pendente, Lancellotus de at-
tentat. appellatione pendente, 2. part. cap. 12. ampliat.
1. ex n. 14. & seqq. ad quod facit optimè text. à
contrario sensu in l. cum ex causa, ff. de appellatio-
nib. quem adducit Monachus, dict. cap. licet nu. 1.
vers. Sed quare, in princip. &c. Hactenus de mirabi-
li decisione.

Similem non omnino in eisdem terminis de-34
terminavit Rota in decis. 496. inter recolletas
per Ludov. Polthium post tractatum de manu-
sentione, quæ ex num. 1. & 2. ita loquitur. Et
quoad primam partem Domini non fuerunt con-
cordes. Nam contra attentatam adducebatur, quod
sententia A. C. transferat in judicatam, ut potè
late 5. Decemb. 1617. à quo tempore nihil dicitur
actum in prosecutione appellationis, nec unquam
prorogata fatalia, quo casu dicitur transisse in ju-
dicatum l. ultima. Authent. cum seqq. C. de tempori-
bus appellat. fuit dictum in Ardens. bonorum 11.
Aprilis præteriti, coram R. P. D. Cavalerio, & sepè
alias: stante autem re judicata, executio sententiæ,
quomvis alias ab initio fuisset attentata propter in-
terpositam appellationem, ea tamen deserta, convales-
cit per desertionem enim appellationis tollitur suspen-
sio iudicati, & executio firma manet, & licet ma-
lè facta non revocatur cum de novo fieri deberet,
& firma sententia remaneat, & ejus executio; Fran-
chus in cap. licet, num. 4. vers. Quia autem: de
sententia excommuni. in sexto, Lancellotus de atten-
tatis, 2. part. cap. 2. ampliat. 1. n. 14. & sequen-
tib. & dicit. Rota dec. 592. num. 3. part. in recent.
&c. Post tantorum Doctorum, & Rotæ decisio-
nem authoritatem, & magistralem determinatio-
nem nihil est quod desiderari possit in articulo de-
sertionis, quibus adde Sigismund. Scacc. de ap-
pellat. l. 3. cap. 2. quest. 15. ex num. 70. cum
multis sequent.

35 Ex quibus præcisè, & utiliter inferatur, quod si in nostro casu, deficeret consuetudo Tribunalis Abbatialis exequendi sententias in provisione capellaniarum appellatione non obstante, & appellatio adversarii fuisset legitima, & causaret executionem attentatam (quod negatur ex traditis suprâ, artic. 1. & 2.) adhuc ipsa executio post detectam appellationis desertionem firma maneret, & convalesceret, ac si nulla appellatio fuisset à principio interposita: & per consequens declarandum fore, nullam violentiam commississe Judicem Ecclesiasticum in non deferendo, nec in exequendo suam sententiam, cum per desertionem subsecutam appellatio fuerit redacta ad non appellationem, cui semel resolutæ, & annullatæ nil remanet, quod deferri possit ultra.

36 Hoc desertionis laqueo suspensus adversarius, frustra nititur liberari, & dissolvi duabus inanibus considerationibus, prima est quod in declaratione transitus sententiæ in rem judicatam ob desertionem, non fuerunt servati quatuor termini à jure requisiti, ut condemnatus ostenderet suas diligentias factas in prosecutione suæ appellationis: ad tradita per Nos in tractat. de Regia præiell. 3. part. c. 18. ex num. 68. cum seqq.

37 Cui difficultati multipliciter respondetur, quod in nostro jure multi sunt casus, in quibus omitti valide possunt dicti quatuor termini, qui omnes omnino verificantur, & adaptantur casui nostro, de quo agimus, in quo ad effectum declarandi sententiam transiisse in rem judicatam ob transitum anni fatalis, adversarius fuit citatus, ut ostenderet suas diligentias; nullam exhibuit, nec ad-

38 huc allegavit, & adductis actis processus, & accuratè inspectis notoriè constitit judici, nullam factam fuisse diligentiam in prosecutione appellationis, quo casu iudex non tenetur servare illos terminos: ut probant in terminis Lancello-
tus de attentat. 2. part. cap. 12. ampliat. l. n. 39. & 40. Boër. dec. 206. n. 11. Rot. decif. 1. decif. 14. & decif. 19. de appellat. in noviss. Mohedanus dec. 3. de sentent. & re judicat. & ita fuisse resolutam coram Achille de Grassi. testatur Mandos. in commiss. executoriali, verbo executoriales, qu. 1. pro quo elegans adest decisio Rota 22. inter recollectas per Ludov. Posth. post tractat. de manutent. quæ ex num. 1. sic loquitur in hæc: Veritas est, quod quando petitur executio rei judicate quæ provenit ob

39 non interpositam appellationem, vel ob appellationem desertam, debeant servari quatuor termini ad evitandam pronuntiationem super prædictis, scilicet ad docendum de appellatione, & ejus legitima prosecutione primo pro prima, item pro secunda, item pro tertia, & denique pro quarta dilatione, Vestrinus in praxi, l. 8. c. ultimo num. 8.

Sed hujusmodi conclusio fallit, si ex actis judici constat de non legitima appellatione, vel de ejus legitima prosecutione neglecta, quia tunc non est opus alia legitima servatione terminorum &c. hæc tenus de dicta decisione, ubi allegantur ad hoc plures Doctores, & Rotæ decisiones.

Idem probat Ludov. Posth. in tractat. de manutentio. observation. 12. ex num. 155. in hæc. Nec etiam esset necessaria citatio, quando appellatio esset desertæ, & iudex de hac esset certus; Rota dec. 25. de appellation. in noviss. Rota decif. 300. num. 3. part. 2. Seraphinus decif. 565. num. 5. Rota coram Cardin. Blanchet. Taurinensis capellania, apud Marchesan. de commiss. dict. part. fol. 158. Coccinus decif. 130. n. 3. & in dict. Perusina Bona-

rum. post tractat. decif. 22. num. 2. &c.

Et tunc præcipuè dicitur notoriè constare ex actis, de non prosecutione appellationis, quando illis visis apparet, non fuisse petitos Apostolos per appellantem à iudice inferiori; ut in iis terminis ad excusandos terminos prosequitur Rota in d. decif. 22. ex num. 2. post tractatam de manutent. in hæc: Sed hujusmodi conclusio fallit, si ex actis judici constat de non legitima secutione appellationis, quia tunc non est opus alia legitima observatione terminorum; &c. Sequitur, & facit in hæc: In casu autem, de quo agitur, constat ex actis Apostolos non fuisse petitos, & appellationem nullius fuisse momenti, Rota dec. 47. de appellationibus in novissim. Lancello. de attentat. part. 2. cap. 12. limitat. 50. n. 195. & seqq. vers. 6. causa hujusmodi autem negativa probatur ex ipsa inspectione processus, Milis in repert. in verbo, Processus, appellat. &c. & sunt Apostoli de substantia appellationis & pars illius, Rota decif. 50. num. 3. de appellationib. in novissim. Lancello. de attentat. c. 12. limit. 50. n. 202. Sord. conf. 228. num. 4. volum. 2. Cumque ex inspectione ipsius processus non reperiantur petiti, satis ex hoc probatur negativa non petitionis, cum sit coarctata ad processum ipsum Alexand. conf. 123. n. 23. l. 4. Pantius de nullitat. tit. à quo & quibus modis, num. 12. & seqq. Milis in verb. sententia, à qua non est appellatum, circa principium &c. Ludov. Posth. de manutent. observat. 12. n. 155. & 156. ibi. Ut si constat ex processu de appellatione, & non reperirentur in eisdem actis petiti Apostoli; Coccinus dict. decif. Perusina bonorum, n. 2. & 3. &c. Atque ideo cum ex horum litis actuum accurata inspectione iudex certus fuerit, Apostolos appellationis non fuisse postulat. os; secus potuit omittere prædictos quatuor terminos: Rota decif. 333. n. 3. in posthum. Farinacii tom. 1.

Pariter etiam omitti possunt illi quatuor termini, requisiti, quando sententia lata in negotio principali, aliquo juris privilegio, statuto, vel consuetudine, potest exequi pendente appellatione, & cum effectu executioni fuit tradita: nam si postea superveniat desertio appellationis, ad ejus pronuntiationem pervenitur absq; quatuor terminorum observatione, ut pluries determinavit Rota; sicuti apparet ex dec. 438. ex n. 14. inter recollectas per Posth. post tract. de manutentio. ibi: Nec subsistit, quod ante executionem sententiæ essent servandi quatuor termini, ad docendum de appellatione, Quia placuit resp. n. 50; quod cum à sententia A. C. ut in mero possessorio lata per Agidianam, l. 16. c. 2. denegatur appellatio, executio illius vigore retardanda non erat; ut post Paris. conf. 208. n. 23. lib. 1. cum aliis allegatis tenuit Rota dec. 173. p. 1. rec. & per alias Rotæ decisiones, idem observat Ludov. Posth. de manutent. observat. 12. n. 153 & 154.

Quæ doctrina, & limitatio de plano verificatur in casu, de quo agimus; in quo executio sententiæ permixta fuit stante consuetudine legitime introducta in Tribunali Abbatiali exequendi sententia lata in provisione capellaniarum non obstante appellatione; quo casu dicti termini servari non debent; postea ascendendo ad actualem executionem subsequente desertione.

Deinde adnotandum erit, quod dicti quatuor termini tunc dumtaxat observantur, quando tractatur de exequenda sententia, quæ ob desertionem appellationis transitum fecit in rem judicatam; secus quando solum agitur de declaranda desertione, & transitu in rem judicatam; ut est videre

- dere per Ludovi. Poth. *de manutentio, observ.* 12. ex n. 149. Rotam dec. 22. n. 1. & dec. 438. n. 14. inter recollectas per ipsum *Pothium*, prout contingit in casu præfenti, in quo dumtaxat actum fuit de declaranda desertione appellationis, & transito sententiæ in rem judicatam: atque denique in hac materia desertionis, regula est constans, quod quando ex actis processus manifestè constat, de desertione appellationis, nullo modo attenditur, nec curatur de male gesto processu, nec de ejus defectibus; ut expresse probant plurimi DD. & duæ Rotæ decisiones ad litteram adducæ superius, ex n. 33. cum seqq. vers. *Hanc mirabilem doctrinam juris fundamentis* &c. quæ firmiter hoc tenent.
45. Suprà dictis addi potest, quod cum adversarius fuisset citatus ad docendum diligentias à se factas in prosecutione appellationis, non solum nullam ostendit, nec allegavit; sed imo dixit ad diligentias non teneri, quia sibi non poterat currere fatale tempus ob impedimentum pendentis recursus ad Cancellariam; ex quo virtualiter falsus fuit nullam diligentiam fecisse: cum dixerit se ad nullum teneri; ideo frustratorium erat alios illi terminos ad docendum assignare; quia frustra expectatur id, cujus eventus nullius est effectus, & frustratorius actus abhorret lex, ut vulgare est.
46. Secunda consideratio, qua adversarius nititur, ad effugiendam desertionem suæ appellationis, non minus frustratoria est aliâ præcedenti: allegavit etenim citatus sibi non potuisse currere tempus fatale, ob impedimentum recursus ad Regem per viam violentiæ in hac causa sæpius intentati, nostras ad idem allegans doctrinas, quæ quidem regulariter, & prout jacent veræ sunt in se, sed non adaptabiles casui nostro.
47. Primò, quia falsum est, & contra facti processus veritatem, asserere late impedimentum ob recursus pendentiam: per totum etenim illud tempus ab appellationis emissionem, usque ad sententiam latam super desertione, nullo modo tractatum fuit, nec mota aliqua controversia super præfata appellatione, nec in Regio Senatu per viam violentiæ, nec in alio quovis Tribunali Ecclesiastico, sed intacta semper remansit dicta appellatio, immobilis, & undique derelicta, & prorsus per appellatam oblita, & licet usus fuerit recursu ad Regem, non quidem virtute dictæ appellationis, sed aliâ diversâ fingens, & contrariam sententiam turpiter, & inaniter prosecutus fuit recursum, sibi iustissime bis, & ter denegatum à Senatu Regio, ut est videre superius, *hoc cap. ex n. 2.* quo supposito, recursus pendens falsa est, & contra omnem facti veritatem.
48. Tunc etiam suspenditur terminus appositus rei, quando super ipsa re oritur controversia ob istud impedimentum: ex abundè per Nos traditis in tractat. de protection. Regia, l. part. c. 7. ex num. 75. cum multis sequent. at super ista appellatione (de qua hodie agitur) nulla hæcenus fuit orta controversia, nec adhibitus recursus unquam, ut ex actis manifestè patet. Sed recursus adhibitus fuit super rebus omnino diversis, separatis, & nullo modo tangentibus dictam appellationem, ut est videre superius ex num. 2. cum seqq. ergo terminus fatalis ad ejus prosecutionem appositus suspendi non potuit cum omne cessaverit impedimentum.
- Secundò respondetur, quod tunc articulus

motus super re, habet effectum suspendendi terminum ipsi rei appositum; quando sit in sui justificatione probabilis: at si fuerit improbabilis, seu calumniosus, & vitiosus, prorsus caret effectus suspendendi terminum rei appositum, ut plurimè probant Doctores, quos allegat, & sequitur *Giurba decif.* 110. ex num. 6. Nos in tractat. de retention. bullar. 1. part. cap. 15. ex num. 23. & sequentib.

At recursus intentatus per adversarium non solum fuit improbabilis, vitiosus, & calumniosus: sed prorsus falsus, & fictus contra verum factum processus illius, & sententiæ substantiâ mutata; ut supra ex n. 2. & ita per Senatum adversarius bis, & ter fuit repulsus; ergo nullo modo poterat suspendere terminum anni fatalis.

Tertiò, & ultimo respondetur, quod dato casu, 52 quod recursus ad Senatum Regium intervenisset iuste, & utiliter; adhuc impedimentum recursus quomodocumque illud admittere velimus, non consumpsit, nec attigit annum fatalem; nam etiam deducto omni tempore, quo nequiter, & frustratoriè pars adversa detulit litem ad Senatum Regium, & à quo fuit semper repulsus, remanent tredecim menses, cum dimidio: à die etenim appellationis, usque ad diem, quo lata fuit sententia desertionis viginti menses transierunt, & quatuor dies; è quibus deducto tempore recursuum inanem, remanent tredecim menses, cum dimidio; quibus causata fuit desertio appellationis, cum à tempore appellationis nulla fuerit facta diligentia super ea in nullo Tribunali, ut dictum est: nam ex toto prædicto tempore transacto, nullum aliud tollitur, quam limitatè tempus, quo duravit impedimentum dumtaxat, & non amplius, ita ut impedimento cessante & sublato de medio, tempus currat & conjungatur cum tempore antecedente, non impedito; ut in iis terminis docuimus in nostris commentariis de Regia protection. 1. part. capit. 7. n. 74. cum sequent. & in tractat. de supplication. ad sanctissim. part. capitul. 15. num. 8. & 17. & n. 20. & 22. plene Romanus in conf. 443. in princip. Calderin. conf. 219. alias 4. de appellation. Gemina. conf. 42. n. 10. plura per Roman. conf. 496. num. 9. Et hoc tempus recursus quantum fuerit, & quantum duraverit ejus impedimentum, evidens est, & patens ex actis processus, ex quo legitime probatur; ut in iis terminis adnotavimus in tractat. de Regia protection. 1. part. c. 7. ex n. 73.

Quibus omnibus sic suppositis, & cunctis difficultatibus sublatis, clara, & evidens remanet appellationis desertio, notoriè patens ex actis, & eorum inspectione; cum in ejus prosecutione nullam unquam adversarius appellans adhibuerit diligentiam, nec coram iudice à quo, nec coram iudice ad quem, nec coram Senatu Regio, cujus appellationis virtute, nullum recursum intentavit per viam violentiæ usque modo transactis duobus annis, quando jam ipsa appellatio stat sublata, resoluta, & extincta per subsecutam devolutionem, & iudicis declarationem transitus sententiæ in rem judicatam, quo tempore non existente jam appellationis vestigio, impossibile est, ut ejus virtute possit recurri ad Senatum per viam violentiæ; nec tali uti remedio omnino inutili, & inani, cum appellationis delatio non possit cadere super appellatione, quæ non stat; sed est à jure resoluta, prout à principio hujus articuli latius manet comprobata.

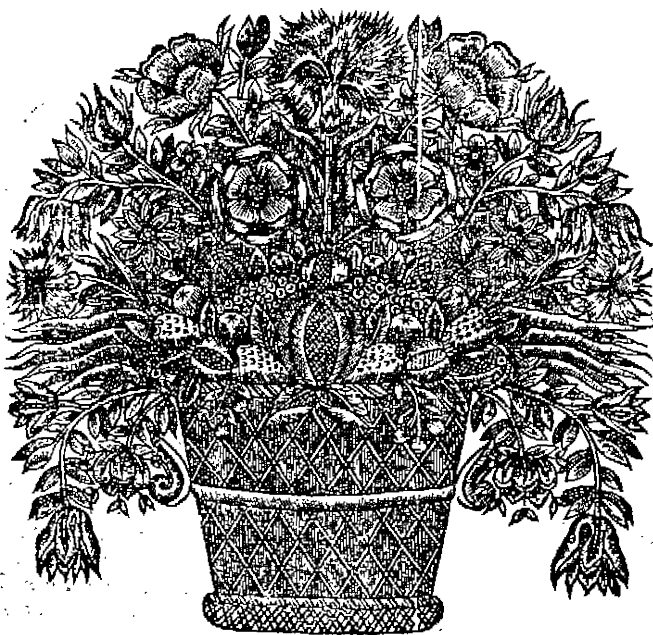
48 De Libertate Beneficiorum,

Pro coronide non omitamus aliqua, quæ ociose, vitioseque attingit adversarius asseverans pro excusanda desertione, quod omnia gesta per inferiorem essent nulla, & attentata, cum fuerint gesta pendente recurſu ad Regem, quo tempore iudex Ecclesiasticus non poterat in causa procedere, sed conſuileſcere debebat.

Hæc propositio falsa est, tam respectu facti, quàm respectu juris: respectu facti, quia illo tempore, quo processum fuit ad iudicium desertionis, nullus articulus erat pendens in Senatu per viam violentiæ, sed potius omnes, qui nequiter per adversarium adducti fuerunt, decretis repulſionis extincti erant, ut ex actis processus clare patet: ex quibus etiam decretis acta fuerunt remissa Judici Ecclesiastico, ut libere in causa procederet, juxta determinationem l. 36. tit. 5. l. 2. Recopilat. & quæ in ejus exornationem adduximus abundè in nostris commentariis, de Regia protect. 1. part. cap. 7. per tot.

Respectu verò juris, falsa detegitur dicta propositio, nam etiam supposita recurſus existentia in Senatu Regio, Iudex Ecclesiasticus non impeditur interim procedere, nec ejus processus causat nullitatem, nec attentata; prout latissime post longam disputationem, validissimaque fundamenta probavimus in tractat. de Regia protection. 1. part. cap. 7. ex num. usque ad 58. omnino videnda.

Tandem advertendum, quod licet adversarius appellaverit à sententia desertionis, & transitus in rem judicatam, ejus virtute ad Senatum non recurrit per viam violentiæ: & quando recurreret, non posset obtinere decretum vim fieri, cum in ejus sententiæ executione nullam vim faciat; non etenim admittit appellationem: prout late disputantes post plurima jura, & Doctores resolvimus in dict. tractat. de Regia protection. 3. part. cap. 18. ex numer. 85. cum multis seqq.



INDEX



I N D E X

Copiosissimus Rerum, & Verborum, quæ in hoc Tractatu de Libertate Beneficiorum, & Capellaniarum recuperanda, & de quasi possessione præsentandi subvertenda continentur.

A. Articulum; N. Numerum marginalem; P. Paginam denotat.

A



APPELLATIO à sententia lata super provisione beneficii simplicis legitima est, quoad utrumque effectum, art. 1. num. 7. pag. 2.

Nisi adsit consuetudo in tribunali Ecclesiastico executionem

sententiæ amittens, appellatione non obstante, ibid. num. 8. ibid.

Appellatio est de ordinariis iudicii, ad quam attenditur consuetudo iudicis à quo, art. 1. n. 13. ibid.

Constitutione Synodali potest tolli appellatio suspensiva in beneficiis simplicibus, ibid. n. 17. ibid.

Idem est non allegare, quod allegare & non probare, d. art. 1. n. 23. & 24. p. 3.

Actus judicialis ad introducendam consuetudinem non requirantur, sed extrajudiciales sufficiant, art. 2. ex num. 2. cum seqq. p. 5.

Actus consuetudini contrarii, si possunt attribui alteri causæ, non præjudicant consuetudini, d. art. 2. n. 14. & 25. p. 6.

Appellatio legitima à iudice procedente, tempore quo debebat conquirere, d. a. 2. n. 38. & 39. pag. 8.

Ademptio ejus, quod in dispositione non continetur, nihil operatur, ibid. n. 43. ibid.

Attentati sententia exequitur appellatione non obstante, ibid. n. 44. & 45. ibid.

Accommodationis articulo pendente alterius litis sententia lata nulla est, admittens appellationem, d. art. 2. n. 49. p. 9.

Et quo decreti genere tunc utitur Senatus Regius, ibid. n. 50. & 51. ibid.

Contra actionem nondum natam præscriptio cadere non potest, art. 3. n. 29. & ex n. 26. p. 15.

Alienatio rei Ecclesiæ minus solemniter facta, si per 30. vel 40. annos pacifice possideatur, præsumitur beneficium S. A. intervenisse, art. 1. n. 3. p. 30.

Sed ista præsumptio solum durat interim, *Salgad. de Libert. Benef. Tom. III.*

quod de contrario non appareat ex instructi inspectione, ibid. n. 4. cum seqq. ibid.

Actus gestus sub aliqua qualitate, ista deficiente, actus corrumpit, art. 1. n. 5. & 6. p. 33.

Si ex admissione præsentationem facta per ordinatum iudicaretur consensus ad noviter creandum jus patronatus: multæ Rotæ decisiones, & Doctorum opiniones communes subverterentur, a. 13. ex num. 2. cum multis seqq. p. 34.

Actus præsentandi, qui non sortitus est effectum ad nihil attenditur, nec prodest, artic. 5. n. 84. pag. 19.

Actus præsentationis, qui dederunt causam liti, non sunt in consideratione ad quasi possessionem adquirendam, d. art. 5. n. 9. p. 28.

Appellatio uti nulla solvitur, si appellans intra decem dies non declarat iudicem ad quem appellat, art. 16. n. 13. p. 43.

Appellatio frivola est, consistit de notoria injustitia appellantis, articuli. 16. numer. 16. & 17. pag. 44.

Appellatione deficiente, ob quomodolibet resoluta, cessat recursus ad Regem, art. 16. n. 19. & seqq. ibid.

Appellatio deserta ob non factam diligentiam in ejus prosecutione resolvitur, art. 16. n. 21. ibid.

Appellationis qualitas, & legitimitas constare debet Senatui ex actorum inspectione, ibid. n. 25. ibid.

A sententia declarata deserta appellatio non causat attentata, ibid. n. 26. p. 45.

Appellationi nullæ aut informiter interpositæ iudex non deferens vim nullam facit, ibid. n. 27. ibid.

Rescripta emanata à superioribus super appellatione, quæ non extat, vel fuit tacite, vel expresse resoluta, nihil operantur, d. art. 16. n. 28. & 29. ibid.

Appellatione pendente executio attentata, & nulla convalescit subsecuta postea appellationis desertione, ac si ab initio interposita non fuisset, d. art. 16. n. 30. ibid.

Appella-

Index Rerum

Appellacione deservente, deservit attentatum, in quod nullum est, nullum producit effectum, ibid. n. 3. ibid.
Tunc precipue constare notorie dicitur de non prosecutione appellacionis, & de ejus desertione quando ex actis non apparet, petitos fuisse Apostolos, ibid. n. 40. p. 46.
Sententia si aliqua juris dispositione potest exequi appellacione pendente, hac potest deserta termini non servantur, n. 41. & 42. ibid.

B

Beneficium esse juris patronatus, & liberæ collationis simul, contraria sunt, quæ non compatiuntur, art. 7. numer. 11. & seqq. pag. 22.
Juris patronatus impedimento sublato beneficium recuperat libertatem ipso jure, ibid. n. 12. ibid.
Beneficium ex sua origine creatum in libertate, non potest postea prælatus juri patronatus subicere, art. 9. n. 14. 15. & 16. p. 26.

C

Consuetudo exequendi sententias in provisione capellaniarum, non causat attentata, n. 16. n. 18. p. 44.
Consuetudini exequendi sententias super provisione capellaniarum, assistit præsumptio juris, art. 1. n. 8. & 9. p. 2.
De consuetudine exequendi sententias, si constat tribunali Regio, vim non fieri declaratur, ibid. n. 10. ibid.
Consuetudo potest introducere, ut sententia in casu non privilegiato possit exequi, appellacione non obstante, ibid. n. 11. ibid.
Consuetudo exequendi sententias ejus tribunalis, quo servantur attendenda, d. articul. 12. ibid.
Appellatio est de ordinatoriis judicii ad quam attenditur consuetudo judicis inferioris, à quo interponitur, d. art. n. 13. ibid.
De consuetudine ad statutum valet argumentum, cum ad paria procedant, ibid. numer. 14. ibid.
Et quantum ad effectum non differt ab statuto, ibid. n. 15. ibid.
Consuetudo fortior est statuto, d. art. 1. numer. 8. & 9. p. 2.
Consuetudo tribunalis Abbatialis exequendi sententias latas super provisione capellaniarum, constans est, & exuberanter probata, ibid. n. 18. p. 3.
Et consuetudine attentata plurimis in causis delatis ad Senatum Regium vim non fieri, fuit decretum, d. art. 1. n. 19. ibid.
Officialibus ejusdem tribunalis attestantibus de consuetudine, multum deservitur, ibid. n. 20. ibid.
Testibus etiam extraneis attestantibus de consuetudine aliquis tribunalis fides datur, ibid. n. 21. ibid.
Notariis ejusdem tribunalis attestantibus de ejus consuetudine magna fides datur, d. art. 1. n. 22. ibid.
Consuetudinem contradicens, & nihil probans succumbit, ibid. n. 14. & 25. ibid.

Consuetudinem consistens in una causa, & in altera negans, non auditur, d. art. 1. numer. 25. ibid.
Casus in quo Senat. Regius deferens consuetudini tribunalis Abbatialis, vim non fieri declaravit, refertur, n. 26. ibid.
Consuetudo exequendi sententias super capellanias latas, concludenter probanda est, art. 2. n. 1. p. 5.
Actus positivi inductivos consuetudinis debere fieri in contradictorio judicio, qui autumantur, d. art. 2. n. 2. ibid.
Horum Doctorum opinio est communiter reprobata, ibid. n. 3. ibid.
Ad consuetudinem introducendam non requiruntur actus judiciales in contradictorio judicio, ibid. n. 4. & 5. ibid.
Actus positivi ad introductionem consuetudinis exequendi sententias, judiciales sunt, d. art. 2. n. 6. ibid.
Decreta violentiæ non opponantur consuetudini exequendi sententias, n. 7. & 8. d. art. 2. ibid.
Ad consuetudinem introducendam in aliquo tribunali, actus positivi ejusdem tribunalis requiruntur, ibid. n. 9. ibid.
Ad consuetudinem interrumpendam, actus contrarii ejusdem tribunalis requiruntur, d. art. 2. n. 10. ibid.
Et per contrarium consensum consuetudinem introducentis, ibid. n. 11. ibid.
Consuetudo semel formata non tollitur, nisi eodem modo contrario, quo fuit creata, ibid. n. 12. ibid.
Et cum ejusdem contrariis requisitis, ibid. n. 13. & 14. p. 6.
Consuetudinem interrumpendi decreta violentiæ non sunt capacia, d. articul. 2. numer. 15. & 16. ibid.
Tribunali Regio, si non constat ex processu delato, de consuetudine exequendi sententias, legitime vim fieri discernit, absque læsione consuetudinis, ibidem numer. 17. & 18. ibid.
De consuetudine si constitit tribunali Regio, decreta violentiæ emanata non attribuuntur defectui consuetudinis, d. articul. 2. numer. 19. ibid.
Sed defectui substantiali actorum impediente executionem, etiam in casibus aliis privilegiatis, ibid. n. 20. & 21. ibid.
Consuetudo exequendi sententias appellacione non obstante, intelligitur de sententiis validis, non de nullis, ibid. n. 23. ibid.
Actus diffformes, si non sunt inter se incompatibiles, consuetudinis cursum non impediunt, d. art. 2. n. 24. ibid.
Actus consuetudini contrarii, si possunt attribui alteri causæ, non præjudicant consuetudini, ibid. n. 25.
Consuetudo semel legitime formata, non interrumpitur per sententiam contrariam illius dispositioni, ibid. n. 26. ibid.
Decretum violentiæ latum confitit de consuetudine, ergo consuetudo reprobat, non valet argumentum, ibid. n. 27. ibid.
Varii sunt casus, ex quibus potest variari dispositio legis, & consuetudinis permittentis executionem sententiæ: d. art. 2. n. 28. & 29. ibid.
De consuetudine exequendi sententias non consti-

& Verborum.

constitisse senatui in casibus, quibus vim fieri decrevit ostenditur, ibid. ex numer. 34. pag. 7.

Consuetudo consistit in facto, quæ non præsumitur, nisi probetur, d. art. 2. num. 25. & 36. ibid.

Decreta violentiæ lata propter nullitatem processus conformia sunt consuetudini, pariter tunc neganti executionem sententiæ, ibid. n. 37. & 40. ibid. & 8.

Casus sententiæ nullæ non includuntur in consuetudine sicut nec in decretis violentiæ, quæ ideo non opponuntur consuetudini, art. 2. n. 14. & 41. 42. p. 8.

Consuetudo exequendi sententias si non constat superiori cognoscenti de appellatione iussu, super attentatis declarat, ibid. nu. 44. ibid.

Pro consuetudine exequendi sententias super capellanis latis in tribunali Abbatiali, ultimus stat status, d. art. 2. num. 48. & 52. p. 9.

Actus positivi contra consuetudinem contineri debent intra suos terminos, illos non egrediendo, ibid. n. 53. & 54. ibid.

Consuetudo est stricti juris, in qua nihil suppleri debet ultra observantiam, art. 2. numer. 55. p. 10.

Consuetudine contraria, qui se iuvat non in genere, sed in specie illam probare tenetur, d. art. 2. n. 56. ibid.

Consuetudo non potest trahi de uno ad alium casum, n. 57. ibid.

Pro consuetudine probata præsumit lex, ex iusta, & legitima causa fuisse introductam, n. 56. & 90. ibid.

Consuetudo exequendi sententias latis super provisione capellaniarum, est laudabilis, d. art. 2. n. 61. & 62. ibid.

Consuetudinem unius tribunalis consistens pars in una lite, an sibi præjudicat in alia inter diversas partes, ibid. n. 62. ibid.

Confessio partis expressa, & non tacite inducta ex aliquo actu, sibi præjudicat in alio iudicio, ibid. n. 64. p. 11.

Confessio partis facta principaliter, & non incidenter in uno iudicio sibi præjudicat in alio, d. art. 2. n. 65. ibid.

Confessio partis in uno iudicio si ad aliud trahatur ad eundem finem, & non ad diversum sibi præjudicat, n. 66. ibid.

Confessio partis facta per libellum in uno iudicio prodest etiam absentibus, ibid. n. 67. ibid.

Confessio partis iis, quæ non dependent à sola voluntate, sibi non præjudicat, ibid. n. 68. & 69. ibid.

Confessio inter prohibitos disponere præjudicat concurrentibus adminiculis, d. art. 2. n. 70. & 71. ibid.

Indignum est providi, quod semel confitendo desideravit, iterum impagnare, numer. 72. ibid.

Clausulæ foundationis Capellanæ inferuntur, art. 3. n. 12. & 13. p. 13.

Confessio prælati attestantis aliquod beneficium esse juris patronatus, & ad aliquem pertinere, nec sibi, nec libertati beneficii præjudicat, art. 9. n. 13. p. 26.

Si confessio emanavit absque causa cognitione, *Salgad. de Libert. Benef. Tom. III.*

ibid. numer. 14. & 15. ibidem.

Consensus, qui deducitur ex aliquo actu ad illud se restringit, & illud non egreditur, art. 13. n. 14. p. 35.

Consensus præstitus ab Ordinario, ad jus præsentandi, nequit extendi ad jus patronatus, ibid. n. 15. ibid.

Confessio Ordinarii affirmantis, aliquod beneficium esse juris patronatus, non præjudicat libertati beneficii, articul. 14. numer. 11. pag. 38.

Causa sublata tollitur effectus, art. 15. num. 3. & 4. p. 40.

Causa secunda nihil prodest, nisi in quantum vim, & robur recipit à prima, d. art. 15. ibid.

Omne jus potentius est in causa, quam in causa, to, ibid. n. 5. ibid.

Jus præsentandi ad beneficium procedens à causa, & radice infecta, nihil prodesse potest, d. art. 15. n. 6. ibid.

Consuetudine exequendi sententias existente executione lata est, art. 16. n. 2. p. 42.

D

Decreta violentiæ non sunt capacia interruptendi consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici, art. 2. n. 15. & 16. p. 6.

Decreta violentiæ lata ob nullitatem sententiæ non opponuntur consuetudini, quæ pariter non permittit executionem sententiæ nullæ, ibid. n. 22. & 23. ibid.

Quatuor decreta violentiæ inseruntur, in quibus vim fecisse iudicem exequentem suas sententias, decrevit Senatus, ut appareat ex causa nullitatem fuisse lata, art. 2. n. 30. usque ad n. 33. p. 7.

Decretum violentiæ latum ob nullitatem sententiæ, compatitur cum consuetudine, pariter tunc denegante executionem illius, ibid. n. 40. & 37. p. 8.

Dispositio omnis de mundo, sive legi, sive hominis loquens de actu exequendo, intelligitur de valido, & non de nullo, dict. art. 2. n. 41. & seqq. ibid.

Decreta violentiæ prolata in casibus nullitatis processuum, solum in eisdem interrumpunt consuetudinem, si illos comprehenderet, ibid. n. 55. p. 9.

Devolutio capellanæ non causatur, si præsentatus, alias incapax dispensationem ostendat, art. 7. n. 25. p. 23.

Dispositio quælibet sub causa, quæ creditur, vera resolvitur, & annullatur apparente falsa ex defectu consensus, art. 9. numer. 17. p. 27.

Decretum violentiæ, quod non convenit actus processuum, non obtemperatur, art. 16. n. 10. p. 43.

Et secunda iussio denegatur in Senatu Regio, ibid.

Delatio supponi appellationis legitimæ existantiam, qua deficiente deficit subjectum, super quo cadere possit, artic. 16. numer. 27. p. 44.

Quando ex actus processuum notorie constat de desertione appellationis non curatur de male gesto, & male fulminato processu, art. 16. num. 44.

Index Rerum

Consilio in Senatu de appellationis desertione ex actorum inspectione, nihil super ejus desertione decernere potest. Cum fuerit resoluta, & annullata, ibid. n. 54. & seqq.
A desertionis sententia, & transitus in rem judicatam appellatio caret effectu suspensivo, art. 16. num. 58.

E

Error plurimorum attribuentium indistincte, & promiscue robar quasi possessionibus juris presentandi, adnotatur, art. 4. n. 2. & seqq. p. 17.
Enuntiativa juris presentandi emanata à capellani visitatis, & non à visitatore ipso, nihil probant, art. 9. n. 6. p. 26.
Enuntiativa emanata ab habentibus interesse nihil probant, ibid. n. 7. ibid.
Enuntiativa nihil probant, quoties de enuntiato contingit controversia, d. art. 9. num. 8. ibid.
Jus patronatus in aliquo instrumento enuntiatum, non probatur, postquam de ipso patronatu oritur controversia, num. 9. & 10. d. art. 9. ibid.
Maxime si contrahitur enuntiatum cum eo, qui non invenit in instrumento enuntianti, ibid. n. 11. ibid.
Enuntiativa instrumentorum nihil probat in quacunque materia, quoties de enuntiato principaliter controversatur, d. art. 9. num. 10. ibid.
Error, & falsa causa respiciens ipsammet rem impedit possessionis acquisitionem, quoad omnes juris effectus tam in petitorio quam in possessorio summarissimo, art. 12. num. 4. & seqq. p. 32.
Executio pendente appellatione nulla, & attentata convalescit subsecuta postmodum appellationis desertione, ac si ab initio interposita non fuerit, articuli 16. numer. 30. & seqq. pag. 45.

F

Fingens diversam sententiam mutando ejus substantiam decipit Senatum Regium, art. 16. n. 3. & cum seqq. p. 40.
Fraus expectatur id, cujus eventus nullus est effectus, art. 6. n. 45. p. 47.

I

Iudicium possessorium movetur inter ipsos presentantes ad beneficii vacationem, cum inter ipsos de quasi possessione contendatur, art. 14. n. 1. & 2. p. 37.
In judicio possessorio inter presentantes moto leviores requiruntur probationes, d. art. 14. n. 3. ibid.
Judicium, quo assistit Ordinarius, negans existentiam juris patronatus proprietatis est, ibid. num. 4. ibid.
Super juris patronatus existentia probationes requiruntur exacte, nulla attenta quasi possessione presentandi, art. 14. n. 7. ibid.
Institutio beneficii denegatur presentato ob quemlibet defectum quasi possessionis presentantis, articuli 15. num. 10. 11. & 12. & n. 13. p. 40.

Clauſula fundationis hujus capellanix inseritur, art. 10. n. 16. p. 28.
Jus patronatus hereditarium esse, & gentilicium, contraria, d. art. 10. n. 17. ibid.
Jus patronatus non ortum à principio fundationis, hæres fundatoris consequi nequit, cum non reperitur in hereditate, ibid. n. 19. ibid.
Jus patronatus hereditarium prætendens hæres, non deducens, nec probans qualitatem heredis succumbit, d. art. 10. n. 20. p. 29.
Jus patronatus hereditarium prætendens consanguineus proximior tanquam gentilicium, non potest obtinere, ibid. n. 22. ibid.
Jus utile, & efficax habens, quo amisso, erit ex alio inutili, nec ex isto tanquam inutili, nec ex altero utili, quod non deduxit, potest obtinere, ibid. num. 23. 24. 25. & n. 26. ibid.
Ad jus patronatus agens hereditarium tanquam gentilicium ex causa proximitatis fundatori, nec potest obtinere in hereditario, si qualitate heredis usus non fuit, nec ex qualitate consanguinitatis, quia gentilicium deficit, d. art. 10. n. 27. ibid.
Jus patronatus hereditarium ex observantia presentandi per consanguineos proximiores, præsumitur gentilicium, art. 11. n. 1. p. 30.
Si ex fundationis tenore appareat, esse hereditarium, ad ipsam qualitatem reducitur, plurimis presentationibus contrariis non obstantibus, ibid. n. 2. ibid.
Vel etiam è contra, ibid.
Jus patronatus, quam plurimis annis possessum à consanguineis tanquam gentilicium, consilio ex instrumento fundationis esse hereditarium, pluries reduxit Rota ad suam qualitatem primariam, d. art. 11. n. 8. ibid.
Jus patronatus si est hereditarium, nunquam alius tanquam consanguineus admittitur, ibid. n. 9. 10. & 11. ibid. & 31.
Jus patronatus gentilicium possessum tanquam hereditarium, consilio de fundatione esse gentilicium, quasi possessionem contrariam Rota contendit, d. art. 11. n. 12. 13. & 14. p. 31.
Ad jus patronatus acquirendum, cum fundatione requiritur consensus Ordinarii, sine quo capellania cura libertate creatur, art. 13. n. 1. p. 34.
Infecta primitiva, infecta censentur derivativa, art. 15. ex num. 8. & ex n. 2. cum seqq. p. 40.
Consensus Ordinarii, ad creandum jus patronatus, an tacite inducatur ex admissione presentationum, art. 13. n. 2. & seqq. p. 34.
Et induci, qui tenuerunt, ibid. n. 3. ibid.
Si ex admissione presentationum induceretur consensus Ordinarii, ad noviter creandum jus patronatus, multæ Rotæ decisiones, & communiter Doctorum opiniones sabvertentur, art. 13. n. 4. ibid.
Ad quasi possessionem presentandi acquirendam requiruntur presentatio, admissio, institutio presentati, & possessionis beneficii adprehensio quæta, d. art. 13. n. 6. ibid.
Presentationum admissio solum prodest ad acquirendam quasi possessionem juris presentandi absque contractu juris patronatus, art. 13. n. 10. p. 35.
Jus presentandi aliud est, aliud jus ipsum patronatus, ibid. n. 11. ibid.

& Verborum.

- Et potest jus patronatus esse apud unum, & jus presentandi apud alium, *ibid.*
- Et de uno ad alium non potest fieri illatio, nec argumentum, d. art. 13, d. n. 11. *ibid.*
- Potest quis donare jus presentandi, retento jure patronatus, *ibid.* n. 12. *ibid.*
- Jus patronatus respicit proprietatis judicium, jus presentandi respicit judicium possessorii, d. art. 13, n. 13. *ibid.*
- Defectum foundationis non continentis jus patronatus, si ignorat Ordinarius, approbatio corrumpit ex defectu consensus, *ibid.* num. 16. *ibid.*
- Etiā per mille actus consensum inducentes, consensus non induceretur, *ibid.* n. 17. *ibid.*
- Admissio presentationum fit ab Ordinario sub falsa credulitate existentiae juris patronatus, & corrumpit directā fallitate, art. 13, num. 19. *ibid.*
- Ordinarius si sciret non adesse jus patronatus, credendum non est velle illud noviter creare, *ibid.* n. 19, 20. & 21. *ibid.*
- Ordinario attestanti aliquod beneficium esse juris patronatus, non creditur, *ibid.* n. 22. *ibid.*
- Capellaniam creatam cum libertate, non potest prelatas subijcere juri patronatus, d. art. 13, n. 23. *ibid.*
- Alteriioni Episcopi attestantis adesse jus patronatus non statim, *ibid.* n. 4. *ibid.*
- Consensus Ordinarii destinatus ad solam admissionem presentationis, non extenditur ad novam creationem juris patronatus d. art. 13, n. 25. p. 35.
- Doctores affirmantes, consensum Episcopi requisitum ad creationem juris patronatus sufficere tacite induci ex admissione presentationum, sibi ipsis esse contrarios ostenditur, *ibid.* n. 26. *ibid.*
- In materia juris patronatus ad docendum de notoria injustitia, illud pretendens, idem operatur instrumentum authenticum foundationis ac confessio partis, vel res judicata, art. 14, n. 21. p. 39.
- Juris patronatus existentiam negans Fiscalis per consequens, & adesse gentilitium, art. 3, n. 8. p. 13.
- Ad juris patronatus existentiam, seu pertinentiam attendendus semper est tenor instrumenti foundationis capellaniae, d. art. 3, n. 11. *ibid.*
- In capellaniam, de qua agitur, ab origine foundationis defecit jus patronatus, *ibid.* nu. 17. p. 14.
- Jus patronatus non assumit initium à foundatione, sed à consensu Ordinarii, *ibid.* nu. 20. *ibid.*
- Jus patronatus non acquiritur ex sola foundatione absque Ordinarii, consensu, & approbatione, d. art. 3, n. 18. & 19. *ibid.*
- Jus patronatus non presumitur creatum in foundatione, nisi expresse ex ea appareat, *ibid.* n. 21. & 22. *ibid.*
- Jus patronatus non accedente auctoritate Episcopi, non potest dici esse in hereditate fundatoris, *ibid.* n. 23. *ibid.*
- Jus patronatus non probatur ex foundatione sola, nisi ei accedat consensus Ordinarii, d. art. 3, n. 24. *ibid.*
- Consensus Ordinarii requisitus ad creationem
- juris patronatus, non inducitur ex admissione presentationum ab eo facta, *ibid.* numer. 25. *ibid.*
- Jus patronatus an prescriptione adquiri possit, quaestio est controversa, n. 37. p. 15.
- Negativam quis tenet, *ibid.* n. 38. *ibid.*
- Contrariam prescriptione adquiri posse, qui teneant, *ibid.* n. 39. *ibid.*
- Tertia opinio distinguens verior, & receptior est, *ibid.*
- Jus patronatus ab initio creatum auctoritate Ordinarii, ut tunc contra patronum admittatur prescriptio, *ibid.* n. 40. *ibid.*
- Jus patronatus ab initio non ortum, nec creatum ex defectu consensus Ordinarii, nulla prescriptione adquiri potest, d. art. 3, num. 41. *ibid.*
- Nisi accedat tempus immemoriale cum continuatis presentationibus, & bona fide, *ibid.* n. 42. *ibid.*
- Praefata distinctionem sequuntur innumera- biles penè Doctores relati, *ibid.* n. 43. & 44. *ibid.* & p. 16.
- Quasi possessio nec prescriptio non possunt cadere super jure patronatus ab origine non creatum, d. art. 4, n. 45. p. 16.
- Quotiescunque ex foundationis instrumento constiterit, non fuisse ab initio ortum jus patronatus, corrumpit prescriptio immemorialis, *ibid.* n. 46. 47. & 48. *ibid.*
- Ubi concurrunt diversa jura respectu diversarum personarum, eadem res potest diverso jure censi, artic. 4, num. 19, 20. & 21. p. 18.
- Juris patronatus impedimento sublato, beneficium recuperat suam libertatem ipso jure, art. 7, n. 12. p. 22.
- Jus patronatus in aliquo instrumento enunti- atum non probatur, postquam de ipso patro- nato oritur controversia, art. 9, n. 8. 9. & seqq. p. 26.
- Instrumento à parte presentato, nihil per eam op- poni potest, art. 14, n. 22. p. 39.
- Instrumenta praesentata, & de falso redarguta, si non comprobantur, nihil probant, art. 8, n. 1. & 2. p. 24.
- Instrumenta antiqua, etsi redarguantur de fal- so non egent comprobatione, *ibid.* num. 3. *ibid.*
- Requiritur ad hoc, ut sint antiqua, quod exce- dant centum annos, aliter non excusantur à com- probatione, d. art. 8, n. 4. *ibid.*
- Instrumenti data de falso redarguti non atten- ditur ad ejus antiquitatem, *ibid.* numer. 5. *ibid.*
- Ex tempore instrumenti antiqui deducitur tem- pus, quo duravit lis mota, *ibid.* num. 6. *ibid.*
- Ad instrumenti antiquitatem plura alia ultra tempus requiruntur, *ibid.* num. 7. remissive *ibid.*
- Instrumenta, ex quibus probatur quasi posses- sio presentandi, debent esse clara, ita ut nullam patiantur contradictionem, d. art. 8. *ibid.*
- Instrumenta in uno judicio praesentata per con- trariam sententiam perpetuo manent reprobata, *ibid.* n. 9. *ibid.*
- Idem de confessionibus in eo judicio emanatis, *ibidem*

Index Rerum

Instrumentorum enuntiativa, nihil probat in quacumque materia, quoties de enuntiato principaliter controversatur, art. 9. n. 9. 10. & 11. p. 26.
Ius patronatus ab origine creatum duplicis generis est, aut hereditarium, aut gentilitium, art. 10. n. 23. & 4. p. 27.
Ius patronatus hereditarium legitime creatum jure operante acquiritur heredibus fundatoris, etiam nulla eorum facta mentione, d. art. 10. n. 5. ibid.
In jure patronatus hereditario alius, cui deficit qualitas heredis succedere non potest, ib. n. 6. ibid.
In jure patronatus hereditario filius, qui heres non est, non succedit, ib. n. 7. p. 28.
Ius patronatus gentilitium illud est quando fundator expresse reliquit suae familiae, ibid. n. 8. ibid.
Et tunc succedit proximior consanguineus de familia, ib. n. 9. ib.
Iuris patronatus hereditarii qualitas est naturalis, & à jure inducta, art. 10. n. 10. ib.
Iuris patronatus gentilitii qualitas est accidentaliter ad notum fundatoris, ib. n. 11. ib.
Ius patronatus in dubio potius praesumitur hereditarium, quam gentilitium, ibid. num. 12. ibid.
Nisi contrarium clare pateat ex tenore foundationis, d. art. 10. n. 10. 13. ib.
Ius patronatus simpliciter creatum nulla persona vocata, fundatori, & ejus heredibus adquisitum intelligitur, ib. n. 14. ib.
Ad juris patronatus qualitatem cognoscendam tenor scripturae foundationis erit attendendus, ib. d. art. 10. n. 15. ibid.

L

Lex, vel statutum reformatum in parte, in ceteris firmum remanent, art. 2. num. 58. p. 10.
De libertate beneficii quodcumque constitit praescriptio, etiam immemoralis de nihilo servit, art. 3. n. 30. & 31. p. 15.
Praescriptio nulla prodest praescribenti, docto de initio libertatis, ib. n. 32. ib.
Ultimus status juris praesentandi non attenditur constituto de origine libertatis beneficii, d. art. 3. n. 33. ibid.
Contra Ordinarium contendentem libertatem beneficii nihil prodest quasi possessio juris praesentandi quaesita, art. 4. n. 4. p. 17.
Quando agitur de libertate beneficii, institutio denegatur praesentato per existentem in quasi possessione, n. 14. ib. p. 18.
Consultationibus de jure patronatus non habet locum, quando agitur de libertate beneficii, art. 4. n. 15. ib.
De libertate beneficii agi dicitur quando Fiscalis adest in lite negans existentiam juris patronatus, ib. n. 16. ib.
Pertinentiam juris praesentandi debet precedere probatio existentiae negatae, ibid. num. 17. ibid.
Ubi agitur de libertate beneficii, principaliter tractatur de ipso jure patronatus, ib. num. 18. ibid.
Semper, quod ex instrumento foundationis apparet beneficium fuisse creatum cum liber-

tate, nec immemoralis quasi possessio contraria suffragatur, art. 11. num. 12. cum seqq.

In libertate creata dicitur capellaniam, si in foundatione deficit consensus Ordinarii, art. n. 1. p. 32.

Ad libertatem beneficii Ordinarius quando, cumque agere potest, art. 13. n. 4. & 5. p. 34.

Omnibus praesentationibus admissis praecedentibus non impeditur Ordinarius agere de libertate beneficii, art. 13. n. 7. & seqq. ib.

Si ex admissione praesentationum induceretur consensus Ordinarii ad noviter creandum jus patronatus, semper impeditur agere de libertate beneficii, non impeditur quodcumque agere de ea, ergo consensus Ordinarii non inducit jus patronatus noviter creandum, art. 13. n. 8. & 9. ib.

De libertate beneficii quando agitur plena requiritur causae cognitio, & concludentes probationes existentiae juris patronatus, art. 14. n. 4. & 5. p. 37.

Ordinario existente in lite pro libertate beneficii principaliter agitur de jure patronatus, art. 14. n. 6. ib.

Constituto de libertate beneficii quolibet praesentantis quasi possessio annihilatur, & ex hoc defectu denegatur institutio praesentato, art. 15. n. 10. & 11. p. 40.

Constituto de libertate beneficii, quolibet praesentantis quasi possessio resolvitur, ib. n. 12. ibid.

Constituto de initio libertatis beneficii destruitur quasi possessio praesentantis, n. 12. ib.

Libertas capellaniae ex instrumento foundationis probatur, art. 16. n. 1. p. 42.

Quando lex unum supponit, & alterum disponit non potest verificari dispositio, nisi prius verificetur suppositio, art. 16. num. 19. cum seqq. p. 44.

Impedimentum ob recursum ad Regem quantum fuerit, & duraverit, facillime ex actorum inspectione probatur, d. art. 16. num. 53. p. 47.

N

Non nomen fictum appositum, sed effectus actus, qui geritur attendendus est, art. 7. n. 21. p. 23.

Inhibitioni habenti effectum perpetuum si à iudice imponatur nomen temporalis, & superfluae, non est attendendum, n. 14. ib.

P

Privatio praesupponit habitum, art. 2. n. 42. & 43. p. 8.

Pro consuetudine probata praesumit lex, ex iusta & rationabili causa fuisse introductam, ibid. n. 59. p. 10.

Praesumptionem juris qui pro se habet, alia non eget probatione, ib. n. 60. ib.

Probatio, quae non percutit punctum litis, nec prodest, nec suffragatur, art. 3. n. 9. & 10. p. 13.

Praescriptio, nec possessio cadere non possunt super re non existente in rerum natura, art. 3. n. 28. p. 15.

Præ-

& Verborum.

Præscriptio dari non potest contra actionem nondum natam; *ibid.* num. 29. & ex num. 26. *ibid.*

Præscriptio de nihilo servit, quodcumque constiterit de libertate beneficii. *ibid.* numer. 30. *ibid.*

Etiamsi sit immemoralis; *ibid.* n. 31. *ibid.*

Præscriptio non prodest præscribenti docto de initio libertatis beneficii; d. art. 3. n. 32. *ibid.*

Præscriptione an, & quando acquiri possit jus patronatus late distinguitur; *ibid.* ex n. 37. cum multis sequib.

Præscriptio immemoralis corrumpit semper, quod appareat ex fundatione jus patronatus ab origine non fuisse creatum; d. art. 3. n. 46. 47. 48. & 49. p. 16.

Præscribens contra tenorem instrumenti, quod penes se habet, dicitur esse in vera mala fide, excludente quasi possessionis acquisitionem art. 6. n. 3. & 4. p. 20.

Habens scientiam fundationis disponentis de jure patronatus in favorem hæredis, & præscribens ut gentilitium ob malam fidem præscriptio nihil operatur, articuli. 6. numer. 7. p. 21.

Mala fides præscribentium quotiescumque constiterit, aut aliter de injusto principio appareat, etiam possessio immemoralis juris patronatus, non suffragatur; d. art. 6. n. 8. *ibid.*

Patronus laicus plures accumulative præsentans, si unus sit incapax, uni ex aliis institutio facienda erit; art. 7. n. 26. p. 23.

Papa conferens alieni beneficium ignorans incapacitatem, non intelligitur super ea dispensare; art. 13. n. 18. p. 35.

Præsentati jus ad beneficium causatur, & derivatur à quasi possessione præsentantis; art. 15. n. 2. cum seqq. p. 39.

Jus præsentati procedens à causa, & radice infecta nihil prodesse potest; *ibid.* n. 6. & seqq. & à n. 3. p. 40.

Præsentatus non potest plus consequi à præsentante, quam iste habeat; *ibid.* n. 7. *ibid.*

Defectus judicium Abbatialis Dignitatis occasionem præbuit potentioribus usurpandi jus præsentandi nullo titulo illius assistente; art. 15. n. 22. & 23. p. 41.

Provisione Regia jam per Senatum abolita utens graviter delinquit; art. 16. n. 1. p. 43.

Q

Quasi possessionem centum quadraginta annorum præsentandi ad beneficium per consanguineum tanquam juris patronatus gentilitii; *rejecit Rota, confito ex fundationis instrumento esse juris patronatus hæreditarii;* art. 11. n. 10. & 11. p. 31.

Possidentis animus applicatus ad rem cum qualitate, hac deficiente non remanet subjectum, cui applicetur illa possessio; *ibid.* n. 15. *ibid.*

Diversa est possessio, rei qualificata, alia, & diversa est possessio rei simplicis sive qualitate; art. 11. n. 16. *ibid.*

Confito de non qualitate rei, quam sub qualitate quis erroneè possidebat, nullum ei jus ex tali possessione queritur; *ibid.* 17. *ibid.*

Qualitate rei possessæ extincta, extinguitur possessio, & nec transit ad simplicem tanquam rem diversam; d. art. 11. n. 19. p. 32.

De quasi possessione unius rei, non bene inferitur ad aliam rem diversam; *ibid.* numer. 20. *ibid.*

Possessio de una re ad aliam non migrat; art. 11. n. 31. *ibid.*

Quasi possessio apprehensa per errorem resipientem causam possidendi, licet quoad petitoriam sit vitiosa quoad judicium maintenanceis suffragatur; art. 12. n. 1. & 2. *ibid.*

Quasi possessio præsentandi quantumvis legitime quesita inter compatronos, nullatenus suffragatur contra Ordinarium nec in petitorio, nec in possessorio summarissimo; d. art. 12. n. 3. *ibid.*

Error, & falsa causa tangens ipsammet rem impedit possessionis acquisitionem, quoad omnes juris effectus tam in petitorio, quam in maintenance; *ibid.* n. 4. *ibid.*

Quasi possessio juris præsentandi beneficium tanquam gentilitium, cum non sit erronea, & falsa causa tangens ipsammet rem ad nullum judicium prodest; art. 12. n. 5. p. 36.

Actus gestus sub aliqua qualitate, ista deficiente actus corrumpit; *ibid.* n. 6. *ibid.*

In comprobationem supra dictorum optima adducitur Rotæ decisio; *ibid.* n. 7. *ibid.*

Admissio præsentationum deservit ad adquirendam quasi possessionem præsentandi; art. 13. n. 27. p. 36.

Non tamen ad impedimentum Ordinarii, ut quodcumque possit de beneficii libertate agere; d. art. 13. n. 28. *ibid.*

Quasi possessio quælibet præsentandi in nullo judicio sive plenario, sive maintenanceis officit Ordinario, nec contra eum potest opponi; art. 14. n. 8. p. 37.

Quasi possessio juris præsentandi multum attenditur, & præciudè danda institutio beneficii; art. 15. n. 1. p. 39.

Quasi possessio præsentandi non admittitur contra Ordinarium agentem de libertate beneficii; art. 3. n. 45. & 6. & 7. p. 73.

Ex simplici clausula fundationis velle prætere de quasi possessionem præsentandi, inanè est; *ibid.* n. 14. 15. & 16. p. 14.

In capellania, de qua agitur, ab origine fundationis defecit jus patronatus; d. art. 3. numer. 17. *ibid.*

Jus patronatus non acquiritur ex simplici fundatione, absque Ordinarii consensu, & approbatione; *ibid.* n. 18. & 19. *ibid.*

Jus patronatus non assumit initium à fundatione; sed à consensu Ordinarii; *ibid.* num. 20. *ibid.*

Jus patronatus non præsumitur creatum in fundatione, nisi expresse ab ea appareat; d. art. 3. n. 22. *ibid.*

Jus patronatus non accedente auctoritate Episcopi, non dicitur esse in hæreditate fundatoris; *ibid.* n. 23. *ibid.*

Jus patronatus non probatur ex sola fundatione, nisi accedat consensus Ordinarii; *ibid.* n. 24. *ibid.*

Consensus Ordinarii requisitus ad creationem juris patronatus, non inducitur ex admissione præsentationum ab eo facta; *ibid.* n. 25. *ibid.*

Quasi possessio rei non existentis in rerum natura acquiri non potest; art. 3. n. 26. *ibid.*

Nec seminarium nondum erectum; *ibid.* n. 27. *ibid.*

Index Rerum

- Super non ente; nec possessio, nec praescriptio cadere possunt, *ibid.* n. 28. *ibid.*
- Qualitas non potest esse sine subjecto, d. art. 3. n. 35. & 6. *ibid.*
- Quasi possessio juris praesentandi legitime quaesita, attenditur inter ipsos praesentantes ad beneficium, art. 4. n. 1. & 2. p. 17.
- Et ejus praesentatio inter ceteros praefertur, *ibid.* n. 2. *ibid.*
- Quasi possessio juris praesentandi de nihilo servit contra Ordinarium contendentem libertatem beneficii, *ibid.* n. 4. *ibid.*
- Nec adhuc tunc prodest possidenti ad manutentionem, d. art. 4. n. 5. *ibid.*
- Nisi agatur de patronatu Regio, *ibid.* n. 6. & 7. *ibid.*
- Quasi possessio juris praesentandi admittitur, quando jus patronatus non revocatur in dubium, *ibid.* n. 8. & 9. *ibid.*
- Quasi possessio praesentandi attenditur, quando iudicium non agitur cum Ordinario, *ibid.* n. 10. *ibid.*
- Ubi apparet non de existentia juris patronatus, quasi possessio juris praesentandi ad nihilum redditur, d. a. 4. nu. 11. & nu. 12. & 13. p. 18.
- Eandem quasi possessionem prodesse contra comitronos, & non prodesse contra Ordinarium, repugnantiam pati videtur, *ibid.* num. 19. *ibid.*
- Potest quis iuste possidere quoad unum, & injuste, quoad alios, *ibid.* n. 20. & 21. *ibid.*
- Tres instantiae dantur quarum quaelibet destruit quasi possessionem praesentandi, etiam data existentia juris patronatus, art. 5. numer. 1. p. 19.
- Quasi possessio praesentandi legitime quaesita, & juxta juris regulas, attenditur inter ipsos praesentantes, art. 4. n. 2. p. 17.
- Et ejus praesentatio ceteris praefertur, *ibid.* num. 3. *ibid.*
- Quasi possessio praesentandi de nihilo servit contra Ordinarium contendentem libertatem beneficii, *ibid.* n. 4. *ibid.*
- Nec tunc prodest possidenti ad manutentionem, *ibid.* n. 5. *ibid.*
- Quasi possessio praesentandi quantumcumque legitime quaesita per patrem non transfertur in filium, etiam heredem, art. 5. n. 2. p. 19.
- Nisi iste possessionem actualem apprehendat praesentando in aliqua vacatione subsecuta, d. art. 5. n. 3. *ibid.*
- Cum heredes facti sumus omnia jura ad nos transeunt, praeterquam possessio, quae nisi actualiter apprehendatur, ad nos non transit, d. art. 5. n. 4. *ibid.*
- Animus, quo retinetur possessio, extinguitur cum defuncto, n. 5. *ibid.*
- Quasi possessio praesentandi non transit in successorem, etiam filium, etiam stante statuto; ut possessio defuncti transferatur in successorem ipso jure, d. art. 3. n. 6. *ibid.*
- Quia tale statutum non admittitur contra Ecclesiam, nec in foro Ecclesiastico, *ibid.* numer. 7. *ibid.*
- Filia, quae nitiur praesentationibus patris, post cujus mortem non praesentavit, nihil agit, *ibid.* n. 8. *ibid.*
- Etiam si ipsa heredem sui patris se esse probet, *ibid.* n. 9. *ibid.*
- Quasi possessio patris alia est, alia possessio filiae etiam heredis, d. art. 5. n. 10. p. 20.
- Quasi possessio praesentandi transit in successorem, si jus patronatus sit annexum Dignitati, vel majoratui, & de ratione, d. art. 5. numer. 11. *ibid.*
- Quasi possessio juris praesentandi nunquam acquiritur cum mala fide, a. 6. n. 1. & 2. *ibid.*
- Praesentato per existentem in quasi possessione praesentandi, cum mala fide denegatur institutio, art. 6. n. 5. p. 20.
- Et datur praesentato a vero patrono habente jus patronatus in proprietate, *ibid.* numer. 6. *ibid.*
- In materia juris patronatus ad observandam quasi possessionem, idem est constare de proprietate per instrumentum authenticum, quod per rem judicatam, vel confessionem partis, d. art. 6. n. 9. p. 21.
- Ultimus status pro Ordinario collatore interrumpit quasi possessionem praesentandi antecedentem, art. 7. n. 1. p. 22.
- Status ultimus Ordinarium attenditur, ut praefertur cohibet quasi possessioni antecedenti, art. 7. n. 2. *ibid.*
- Quasi possessio praesentandi sicut unico actu acquiritur, pariter, unico actu contrario amittitur, *ibid.* n. 3. *ibid.*
- Ordinarius acquirit quasi possessionem contra patronum, constituto, constituisse beneficium tantum liberum, d. art. 7. n. 4. *ibid.*
- Ex actu ultimo liberae collationis denegatur institutio praesentato ab habente quasi possessionem antecedentem, *ibid.* n. 6. *ibid.*
- Quasi possessio Ordinarium ex sententia lata jure devoluto, non est perpetua, sed pro illa vice devolutionis, d. art. 7. n. 8. *ibid.*
- Sententia negans absolute jus patronatus applicatio provisionis facta per eam Ordinarius, pariter debet esse absoluta, *ibid.* n. 9. p. *ibid.*
- Quasi possessio patris non transfertur in ejus filiam, quae actualem non apprehendit possessionem juris praesentandi, art. 9. n. 1. p. 25.
- Qualitas juris patronatus hereditarii est naturalis, & a jure inducta, art. 10. n. 10. p. 28.
- Qualitas juris patronatus gentilitii & accidentalis ad notum fundatoris, *ibid.* n. 11. *ibid.*
- Qualitas, & causa, ex qua quis deducit jus suum in iudicio attendenda est ad terminationem, d. art. 10. n. 18. *ibid.*
- A quasi possessione praesentantis ad beneficium causatur, & derivatur jus praesentati, art. 15. n. 1. & 2. p. 39.
- Quasi possessionis praesentantis defectus influit in praesentatum ab eo, d. art. 15. n. 3. p. 41.
- Quasi possessione praesentantis quoquo modo destructa praesentato denegatur institutio, *ibid.* n. 10. *ibid.*
- Quasi possessio praesentantis quaesita cum mala fide, sicuti non admittitur, ita pariter excluditur praesentatus ab eo, art. 15. numer. 14. *ibid.*
- Quasi possessio praesentantis semel interrupta, sicut non prodest ad praesentandum, ita ab eo praesentatur, negatur institutio, d. art. 15. p. 15. *ibid.*
- Quasi possessio praesentandi ad beneficium ex causa juris patronatus gentilitii constituto esse hereditarium, si jus non prodest praesentanti nec praesentato, d. art. 15. n. 16. *ibid.*

& Verborum.

Ita è converso. n. 17. ibid.

Quasi possessio per errorem adeptæ, & ex causa falsa respiciente ipsam rem, non acquiritur, d. art. 15. n. 18. ibid.

Defectus omnes quasipossessionis relati in hoc art. 15. concurrunt in præsentante ad capellaniam, de qua agitur, ibid. 19. p. 61.

Et per necesse influunt in jus præsentanti ne institui possit, d. art. 15. n. 20. ibid.

Et ad hunc eundem finem emanavit constitutio Synodalis Diocesis Abbatie Compluti Regii, ibid. n. 21. p. 41.

D. constitutio Synodalis refertur ad litteram, ex qua constat, plures Capellanas stare injuste usurpatas, n. 22. ibid. & n. 23. ibid.

Quasipossessio præsentandi, nec præsentanti, nec præsentato prodest, contra Ordinarium agentem de libertate Capellanæ, a. 16. numer. 2. pag. 42.

R

Res qualificata diversæ naturæ, & speciei est, cujus simplex, art. 11. num. 17. cum seqq. pag. 31.

Resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis, art. 15. n. 9. & ex n. 2. cum seqq. p. 40.

Recurso ad Regem, pendente gesta per judicem Ecclesiasticum non subijciuntur vitio nullitatis, vel attentati, a. 16. num. 55. 56. & 57. pag. 48.

S

Solemnitas, quæ requiritur in construendo eadem requiritur in destruendo, art. 2. n. 12. 13. & 14. p. 5. & 6.

Sententia nulla non meretur executionem, sed permittit appellationem causantem attentata, art. 2. n. 20. 21. & seqq. p. 6.

Sententia lata termino probatorio pendente, nulla est, & admittit appellationem suspensivam, art. 2. n. 28. ib.

Quia iudex debet tunc superfedere, ibid.

Sententia lata super negotio in quo iudex post lapsum terminum probatorium admittit testes; nulla est, admittens appellationem suspensivam, & devolutivam, d. art. 2. n. 46. p. 8.

Et si de consuetudine exequendi sententias confaret Senatui, n. 47. p. 9.

Et etiam in judiciis privilegiatis, alias permittentibus executionem, prædicta nullitas appellationem suspensivam admittit, ibid.

Sententia nullæ non includuntur in consuetudine permittente executionem, sed ab ea excluduntur, art. 3. n. 1. p. 12.

Sententia collationis lata spreto jure patronatus, seu quasipossessione legitime quesita, nulla est ipso jure, d. art. 3. n. 2. ibid.

Et ab ea appellatio admittenda quoad utrumque effectum, ibid. n. 3. ibid.

Nisi appareat nolum esse jus patronatus ab origine erectionis Capellanæ, ibid. numer. 4. ibid.

Sententia declarans beneficium esse liberæ collationis, à qua non fuit appellatum, bene probat libertatem beneficii, art. 7. n. 5. p. 22.

Sententia lata jure devolutionis non parat perpetuum præjudicium quasipossessori, sed pro illa vice tantum, art. 7. n. 7. & 8. ibid.

Sententia negans absolute jus patronatus, applicatio collationis facta per eam Ordinario, pariter debet esse absoluta, & sine limitatione, ibid. n. 9. p. 22.

Sententia negans jus patronatus, alia applicatione non facta Ordinario, tacite includit collationem Ordinario pertinentem de jure, ibid. n. 10. ibid.

Sententiæ verba debent impropriari, ut rei de qua agitur convenient, art. 7. n. 14. p. 23.

Et ne mutant substantiam rei, ibid. n. 15. ibid.

Sententiæ verbum vitiosum non conveniens actis processibus, tanquam ineptum deletur ab eis, ibid. n. 16. ibid.

Sententia recipit declarationem ex actis processus, ibid. n. 17. ibid.

Et secundum naturam actus intelligenda etiam ejus verba impropriando, ibid.

Non omne verbum judicis, in sententia prolatum vim sententiæ habet, d. art. 7. num. 18. ibid.

Iudex in sententia dicens, *per hanc nostram sententiam diffinitivam*. Non ideo dicitur diffinitiva, si tui natura est interlocutoria, ibid. n. 19. & sequent. ibid.

Inepta judicis assertio in sententia non est attendenda, d. art. 7. n. 10. & seqq.

Sententia applicans collationem Ordinario ex causa devolutionis, quæ ex actis non appareret, causa uti inepta deletur; manente sententia illa, art. 7. n. 27. p. 25.

Sententia ferri nequit super causa non deducta iudicio, art. 10. n. 20. & 21. p. 29.

Sententia lata inter compatronos, etsi anhuciet jus patronatus ad aliquem pertinere, non præjudicat libertati beneficii, art. 14. num. 27. pag. 57.

Pluries determinavit Rota per decisiones relativas ad litteram, d. art. 14. ibid. & numer. 102. pag. 38.

Sententiæ latæ inter compatronos super pertinentia juris præsentandi multum deletur inter ipsos ad probationem existentie juris patronatus, art. 14. n. 12. ibid.

Si sententia ista sic annuntians jus patronatus sit antiqua ultra centum annos, ibid. numer. 13. ib. d.

Ex iis centum annis deducitur tempus litis motæ pro libertate beneficii, ibid. num. 14. num. 15. & 16. ibid.

Sententiæ antiquæ ultra centum annos enuntiantes jus patronatus solum attenditur inter compatronos, non contra libertatem beneficii, cui nec immemoralis quasi possessio officit, d. art. 14. n. 17. ibid.

Sententia lata super existentia juris patronatus, assistente Fiscali pro libertate beneficii, adhibita plena causæ cognitione, omnibus præjudicat, si sit translata in rem judicatam, art. 14. n. 18. ibid.

S. Congregationis declaratio ad idem refertur, ibid. n. 19. p. 39.

Sententia lata super existentia juris patronatus confitto de fundatione non fuisse creatum iuste fertur pro libertate beneficii, ibid. numer. 20. ibid.

Sententia quæ non comparatur cum actis, nec ex eis justificatur, nulla est ipso jure, art. 16. num. 5. & 6. p. 43.

Sententia lata ex falsa causa, quæ talis detegitur

Index Rerum & Verborum.

ex actis, nulla est ipso jure, ibid. n. 8. ibid.
 Consuetudo exequendi sententias non habet locum in nullis, sed in validis, ibid. n. 9. & 8. ibid.
 Sententia ob desertionem transit in rem judicatam, art. 16. n. 12. 14. & 15. ibid.
 Sententia translata in rem judicatam, non curatur, nec tractatur de attentatis, ibid. n. 32. p. 45.
 Dux mirabiles decisiones ad literam ad idem referentur, ibid. n. 33. 34. & 35. ibid. & 46.

T

Terminum ad aliquid faciendum sibi assignatum, qui non servat suo juri renuntiare videtur, art. 16. n. 24. p. 44.
 In executione sententiae translatae in rem judicatam ob desertionem servantur quatuor termini ad docendum de diligentis gestis in prosecutione appellationis, ibid. num. 36. p. 46.
 Multi sunt in jure casus, in quibus non servantur dicti termini, d. art. 16. n. 37. ibid.
 Judex certus ex inspectione actorum factam fuisse diligentiam in prosecutione appellationis, non tenetur servare solitos terminos, ibid. n. 38. ibid.
 Celebris ad idem refertur ad literam Rotae decisio, n. 39. ibid.
 Quatuor isti termini dumtaxat servantur, quando tractatur de exequenda sententia; quae ob desertionem transiit in rem judicatam, secus quando agitur tantum de declaranda desertione, & transitu in rem judicatam, d. a. 16. n. 43. ibid.
 Termini fatales non currunt pendente recurso ad Regem, ibid. n. 46. 47. & 48. p. 47.
 Terminus appositus rei, tunc suspenditur, quando super ipsa remouetur controversia, ibid. num. 49.
 Articulus motus super re, cui est praefixus terminus, tunc illum suspendit, quando est probabilis, & non calumniosus, ibid. n. 50. & 51. ibid.
 Terminus ablati ab impedimento suppletur quantum abstulit impedimentum, & non amplius, ibid. n. 52. & 53. ibid.

V

Vtilitas hujus tractatus commendatur, profecturi tam Judiciis Ecclesiasticis, quam

Regis Cancellariis, art. 1. n. 1. p. 2.
 Exclusivus juris praesentandi dum agitur de libertate beneficii, ibid. n. 2. ibid.
 Subtiliter exhaustus ex visceribus materiae juris patronatus, ibid. n. 3. ibid.
 Tractatu hoc cessabit contagium praesentationum ad jus patronatus usurpatum, d. art. 1. n. 4. ibid.
 Brevis proponitur species litis, ex qua exhaustur tractatus iste, ibid. n. 5. & 6. ibid.
 Verum esse non potest, quod falso nititur fundamento, art. 3. n. 34. p. 15.
 Verba iudicis, debent intelligi secundum mentem juris, 3. 7. n. 13. p. 22.
 Verba sententiae debent impropriari, ut de re, de qua agitur conveniant, ibid. n. 14. ibid.
 Et ne mutant substantiam rei, n. 15. ibid. p. 23.
 Verbum sententiae vitiosum non conveniens actus processus, tanquam ineptum debet ab ea deleri, art. 7. n. 16. ibid.
 Non omne verbum a iudice sententiae prolatum vim sententiae habet, ibid. n. 18. & seqq. ibid.
 Verba super vacante, saepe scribi solent, sine virtute aliquid operandi, d. art. 7. n. 22. ibid.
 In unione beneficiorum cum queta possessione, consensus capituli praesumitur intervenisse, art. 11. n. 5. p. 30.
 Consensus tamen ex instrumento unionis, non intervenisse consensus capituli praesumptio cessat, & unio resolvitur, ibid. n. 6. & 7. ibid.
 Violentiae causa cessante, cessat recursus ad Regem, a. 16. n. 29. p. 45.
 Visitator capellaniae an possit approbare enuntiativam factam a possessore, se ad praesentationem alicujus possidere, art. 9. n. 2. p. 25.
 Ex visitationis libris enuntiantibus jus patronatus ad aliquem pertinere, jus patronatus non probatur, ibid. n. 3. ibid.
 Visitationis libri enuntiantes pertinentiam juris praesentandi, probant inter ipsos compatronos. Non tamen deserviunt ad probandum juris patronatus existentiam, d. art. 9. num. 4. ibid.
 Visitationis libri, ut faciant aliquod indicium pro existentia juris patronatus, quibus egeant requisitis, ibid. n. 5. ibid.
 Visitator nullam habet potestatem approbandi, vel reprobandi jus patronatus enuntiatum per Capellanos visitatos, d. art. 9. num. 12. & seq. p. 26.